

ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བོད་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ཤས་ནམ་ཡང་མིན།

འོན་ཀྱང་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ནི་བོད་རྒྱའི་དཀའ་རྙོག་སེལ་བར་

འོས་ཤིང་འཚམས་བའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡིན།

བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་ཕྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས་ནས་བར་འགྲེམས་ཞུས།

བོད་མིའི་སྐྱིལ་འཇུག་སྐྱི་རྗེའི་ལས་ཁུངས་ནས་སྐྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ལོར་བར་འགྲེམས་ཀྱིས།
དེབ་འདིའི་ནང་དོན་གྱི་བདག་དབང་སྐྱི་རྗེའི་ལས་ཁུངས་ལ་ཡོད།

སྐྱི་ལོ་ ༢༠༡༩

དེབ་གྲངས། ༥༠༠

Published by
Department of Information & International Relations
Central Tibetan Administration,
Gangchen Kyishong
Dharamsala-176215
Distt. Kangra
(H.P) INDIA
Email : diir@tibet.net
Website : www.tibet.net/www.bod.asia

Copyright © DIIR 2019

First Edition March 2019

500 copies

ISBN -978-93-82205-14-2

Design & Layout : Dorjee Tsering / DIIR
Printed at New Delhi : Norbu Graphics

སྒྲིབ་བརྗོད།

༡༧། །གནས་ཚུལ་རོ་མ་ནི་བོད་མི་རྣམས་ལ་ཉ་ཅང་ཙུ་འགངས་ཆེན་པོ་ཡིན། ལྷག་
 པར་ཏུ་སྐྱོ་བརྗོད་རང་དབང་ལ་ཤུགས་ཆེའི་དམ་བསྐྱལས་དང་། སྐོ་སྐྱུར་འཁྲོག་བཤའ་
 གྱི་རྗེ་ལ་བསྐྱལས་ཀྱི་གང་ཆེ་བྱེད་སྐྱབས། །གནས་ཚུལ་རོ་མ་དང་། དེའི་སྐོར་གོ་རྟོགས་
 གྱི་རིམ་ཐང་ནི་དེ་བས་ཀྱང་གཤམ་འགངས་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད། བོད་གྱི་གནས་སྣངས་
 ཀྱང་ཡུན་རིང་ནས་དེ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཆགས་བསྐྱེད་ཡོད།

སྐྱུ་ཐོ་འདི་འདོན་སྐྱེལ་བྱེད་པའི་སྐྱབས། རྒྱ་ནག་གིས་བོད་བཙན་བཟུང་བྱས་ནས་མི་
 ལོ་བྱུག་ཚུ་ཉིལ་པོ་འཁོར་ཉེར་ཡོད། སྤྱིར་གནད་དོན་ཁག་གཅིག་ཐོག་དང་ལྷག་པར་རྒྱ་
 མི་རིགས་གནས་ཡུལ་གྱི་ས་ཁུལ་ཁག་གི་ནང་། རྒྱ་ནག་གིས་དཔལ་འབྱོར་དང་འབྲེལ་
 པའི་སྲིད་བྱས་གུ་ཡངས་ལག་བསྟར་འབད་བཙོན་བྱས་ཡོད་རུང་། དངོས་ཡོད་གྱི་
 །གནས་ཚུལ་ཁྲབ་སྐྱེལ་མི་འགྲོ་བའི་ཆེད་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བཀག་སྡོམ་བྱེད་རྒྱ་སྲུང་ལས་
 ཀྱང་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ཏུ་སྤྱོད་ཡོད། འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་ད་ལྟའི་ཡར་རྒྱས་དང་འཕེལ་
 རིམ་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་རོ་མ་ཁྲབ་སྐྱེལ་བྱ་རྒྱ་བཀག་སྡོམ་བྱས་དཔལ་པའི་རྒྱུན་གྱིས།
 མི་མང་ཁོད་གནས་ཚུལ་རོ་མ་མི་ཤེས་པའི་སྐོར་ཆ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་དག་རྒྱ་
 རག་རང་ཉིད་གྱིས་མི་བདེན་རྒྱུན་སྤྱིག་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཁག་གིས་ཁ་སྐོར་བཞེན་
 ཡོད་པར་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་དང་དམག་དོན་སྟོབས་ཤུགས་ཡར་རྒྱས་
 གོང་འཕེལ་འགྲོ་བ་དེས། རང་གི་དགོས་མཁོ་སྟར་གནས་ཚུལ་འབྲེལ་བཤའ་ལོག་པ་
 བྱེད་པའི་རུས་སྟོབས་ཀྱང་ཆེ་ཏུ་གཏོང་བཞེན་ཡོད། །གནས་སྣངས་འདིའི་འོག་བོད་གྱི་
 ལོ་རྒྱུས་དང་། བོད་མིའི་རོ་བོ་དང་འཕེལ་རྒྱས། དེ་བཞེན་བོད་མི་རིགས་གྱི་ཐོབ་ཐང་
 སོགས་བོད་སྤྱི་ཡོངས་དང་འབྲེལ་པའི་གནས་ཚུལ་རོ་མ་རྣམས་ཕྱིར་གསལ་འདོན་བྱ་
 རྒྱུར་འགོག་རྒྱུ་ཆེ་ཏུ་སོང་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་རང་འདོད་སྟར་རྟོག་བཟོ་བྱས་པའི་
 །གནད་དོན་འདི་རིགས་ལ་སྐྱབས་མཚན་ས་སོ་སོར་ལན་འདེབས་གསལ་བཤའ་མ་

བྱས་ཆེ། ཉམ་ཞིག་རྒྱ་མི་རིགས་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་མི་མང། དེ་བཞིན་མ་འོངས་པོད་ཀྱི་མི་
རབས་གསར་བ་བཅས་ཀྱི་སློབ་དེ་དག་བདེན་པར་འཛིན་ཉེན་ཡོད།

སྣམ་ཐོ་འདིའི་ནང་རྒྱ་ནག་གི་ས་འབྲེལ་བཤད་ཡོག་པ་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་རྣམས་
དངོས་བདེན་མ་ཡིན་པའི་ར་སློབ་ཁྲུངས་འཕེར་བྱས་ཡོད། མི་མང་གིས་འོས་འདེམས་
བྱས་པའི་དབྱུས་པོད་མིའི་སྤྲིག་འཇུགས་ཀྱིས། གོ་སྐབས་ནམ་ལུང་ལ་སླེབ་སྟེགས་
གང་འོས་སློབ་དེ་དངོས་བདེན་མ་ཡིན་པའི་གནས་ཚུལ་རྣམས་རྣམས་ཐེར་འདོན་ར་
སློབ་བྱས་དང་བྱེད་ཐུས་ཡིན། སྣམ་ཐོ་འདིའི་ནང་གསལ་བའི་གནས་ཚུལ་ཁག་གི་
གཞི་འཛིན་ས་གཙོ་བོ་ནི་པོད་མིའི་སྤྲིག་འཇུགས་ནས་ལྷ་རྗེས་སུ་པར་སྐྱབ་འདོན་སྟེལ་
གནང་བའི་ཡིག་ཆ་ཁག་དང། དེ་བཞིན་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་གི་གཞུང་དང། གཞུང་འབྲེལ་
མིན་པའི་ཚོགས་པ། ཤེས་ཡོན་བསྟེན་གནས་ཁང་སོགས་ཀྱིས་ད་ལྟའི་བོད་ཀྱི་དངོས་
ཡོད་གནས་སྟངས་གང་འདྲ་ཡོད་སྐྱས་གསང་མེད་པར་འབྲེལ་བཤད་གནང་བའི་སྣམ་
ཐོ་ཁག་ཡིན། སྣམ་ཐོ་དེ་དག་ནང་གསལ་བའི་གནས་ཚུལ་གྱི་འབྲུང་ཁྲུངས་གཙོ་བོ་ཡང་
གཞིས་ལུས་བོད་མི་རྣམས་ཡིན་པ་དང། ཁོང་རྣམ་པས་འཚོ་རྟེན་སློབ་གཏོང་དང་ཆེ་
སྟོག་འབེན་ལ་བཅུགས་ནས་གནས་ཚུལ་སྤྱིར་བསྐྱབས་གནང་བ་དེ་དག་ཡིན།

སྣམ་ཐོ་འདིའི་ནང་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་རི་མ་རི་བཞིན་བཀོད་ཡོད་ཅིང། དེ་དག་
རྟོག་བཟོ་དང་འཆར་ཡན་གྱི་འབྲེལ་བཤད་བྱས་པ་མ་ཡིན་པར་ས་གནས་ས་ཐོག་གི་
དངོས་ཡོད་གནས་སྟངས་རོ་མ་གསལ་འདོན་བྱས་ཡོད། གཞིས་ལུས་བོད་མི་རྣམས་
ལ་མཚོན་ན། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་རྗེས་རོལ་གྱིས་གཙོ་བོ་པའི་དཀའ་ངལ་མང་པོ་ཞིག་
ཐད་ཀར་འཕྲད་པ་རྣམས་ཉ་ཅང་ཚབས་ཆེའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཆགས་ཡོད། དེ་
ཡང་བོད་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་རྗེ་མང་དུ་སྤྱིན་པའི་ཡིད་སྤྱིའི་གནས་
ཚུལ་ཁག་ནས་ཁྲུངས་སྐྱེལ་ར་སློབ་བྱེད་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡིན། སྣམ་ཐོ་འདིའི་ནང་གསལ་
བའི་ལེ་ཚོག་ཁག་གི་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ནས་ད་བར་བོད་མི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་

དགོས་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་དང་ཐང་ཀར་འབྲེལ་བ་ཡོད། ལྷན་ཐོ་འདིའི་ནང་རང་ལུས་མེད་སྟེག་
དང་འབྲེལ་བའི་ལེ་ཚན་ཞིག་ཡོད་པ་འདིའི་དམིགས་ལུལ་གཙོ་བོ་ཡང་རང་སྟེག་ཞི་
ཚོལ་གྱི་ཡིག་ཆ་ཕྱོགས་སྒྲིག་གྲེད་པ་ཙམ་མ་ཡིན་པར། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིར་
ཁྲིམས་འགལ་ཐོག་སྤྱད་སྤྱོད་མཁུར་གཙོད་བཏང་དང་གཏོང་བཞིན་པར་བརྟེན་ད་བར་
བོད་མི་ ༡༥༩ ལྷག་ནས་འུ་སྤྱད་ཐབས་ཟད་གྱིས་རང་སྟེག་ཞི་ཚོལ་གྲེད་དགོས་ལྷང་
བའི་རྒྱབ་སྐྱོར་ས་གསལ་བཤད་བྱས་པ་དེ་ཡིན།

ལྷན་ཐོ་འདི་ལེ་ཚན་དགུ་ལ་ཆ་བགོས་བྱས་ཡོད། དེ་ཡང་རང་ལུས་མེད་སྟེག་གི་ཞི་
ཚོལ་དང་། ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བོད་གྱི་གནས་བབ། འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་། བོད་གྱི་ཚོས་དང་
རིག་གཞུང་ཅ་གཏོར། ཁོར་ལུག་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས། མོང་ཁྱེད་འཇུགས་ལྷན་གྱི་
ལས་གཞི། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྐྱེས་ལང་སྤྱིད་ཅད་གཙོད་གྱི་ལམ་ལུགས། དབུ་
མའི་ལམ་བཙས་ཡིན། སྤྱིར་སྤྱན་ཐོ་འདིའི་ནང་གི་བརྗོད་གཞི་དེ་འདི་ཐོག་བསམ་སྒོ་
བཏང་ཡང་ཉ་ཅང་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་། ལེ་ཚན་དེར་དེབ་དེ་འབྲི་ཚོགས་པར་མ་ཟད། དེ་བ་
གྲིས་བའང་བྱུང་ཡོད། འོན་ཀྱང་ལྷན་ཐོ་འདིའི་དམིགས་ལུལ་གཙོ་བོ་གཅིག་ཞི་བོད་དོན་
ཐོག་དོ་སྣང་གྲེད་མཁུར་རྣམས་ལ་བོད་ནང་གི་ཆེས་ཇོ་དག་གི་གནས་སྤངས་སྐོར་སྤྱི་
ཡོངས་ཐོག་ནས་འབྲེལ་བཤད་སྤྱིར་བསྟན་གྲེད་རྒྱ་ཡིན།

ད་ལྟ་གཞིས་ལུས་བོད་མི་རྣམས་དཀའ་སྤྱད་འབའ་ཞིག་སྤོང་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་
ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མ་སྤྱན་རྒྱལ་ཁབ་གྱིས་གང་བཤད་གང་བྱས་ཐམས་ཅད་རྒྱུན་མ་
རེད། ཅེས་མ་འགྲིག་པ་དང་མ་འཇུག་པ་ཐམས་ཅད་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་དན་ཁག་དགྱི་
ནས་ཚོད་སྤོང་གྲེད་རྒྱ་དེའང་ལྷན་ཐོ་འདིའི་དམིགས་ལུལ་མིན། བོད་ནང་དུ་བོད་མིའི་
འཚོ་གནས་དང་འབྲེལ་བའི་བཟང་ཕྱོགས་གྱི་འགྱུར་བའང་རྗེ་སྟེན་ཅིག་བྱུང་ཡོད། འོན་
ཀྱང་དེ་ཙམ་གྱིས་བོད་མི་ཚོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དབང་རྒྱུར་འོག་དཔལ་འབྱོར་དབུ་
འབྲེད། བོད་གྱི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་ཅ་མེད་བཏང་བ། སྐད་ཡིག་ཉམས་ཆག་དང་།

དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནག་བསུབ་གཏོང་བ་དང་། བོད་མིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོབ་ཐང་
རྫོག་རོལ་བཏང་བ་སོགས་དཀའ་སྤྱད་ཅང་སྲུང་ས་པའི་འོག་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་
དཔལ་ཡོན་ཉམས་སྐྱད་བཏང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གྲོང་གུང་དེ་དག་ཁ་གསལ་བྱམ་ཡང་
བྱེད་མི་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡིན། བོད་ནང་ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་པའི་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་བྱ་
སྤོང་དེ་དག་ཕྱོགས་བརྩོམས་ཤིག་བྱས་ན། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་
ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བོད་ས་ཡོངས་རྫོགས་བཅོན་བཟུང་བྱས་པའི་ཁྲིམས་འགལ་
གྱི་གནས་སྟངས་དེ་ད་བར་སྤུ་མ་སྤུ་གནས་ཡོད།

བོད་མིའི་སྤྱིག་འཇུགས་ཀྱི་ལས་འགན་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་ལག་བསྟར་
བྱེད་བཞིན་པའི་ནོར་འཁྲུལ་ཅན་གྱི་སྲིད་བྱས་ལ་སློན་བརྗོད་བྱ་རྒྱུ་ལོན་ཅམ་མིན་པར་
བོད་རྒྱའི་དཀའ་ཚོད་སེལ་བའི་ཐབས་ལམ་འཚོལ་ཐབས་བྱ་རྒྱུ་དེའང་བོད་མིའི་སྤྱིག་
འཇུགས་ཀྱི་འགན་ཡིན།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༦ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་ཡསུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་
གི་པ་རན་སི་གོང་ཁྲེང་སི་ཏར་སི་རྣམ་ཏུ་ཡུ་རོབ་གོས་ཚོགས་ནང་བོད་མིའི་རང་དབང་
བསྐྱར་གསོ་ཡོང་སྐྱད་བོད་མིའི་སྤྱིག་འཇུགས་ཀྱི་གཞུང་འབྲེལ་ལངས་ཕྱོགས་ནི་དབུ་
མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱས་ཡིན་པ་གསལ་བཤད་མཛད་ཡོད། བོད་མིའི་སྤྱིག་འཇུགས་
ཀྱིས་བོད་རིགས་ཡོངས་ལ་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་སྤྱོད་གི་གནས་བབས་ཚད་ལྡན་
ཞིག་ཐོབ་ཆེད་ཐབས་ལམ་བཟང་ཤོས་ནི་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱས་ཡིན་པར་ངོས་
འཛིན་བྱེད་བཞིན་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སློང་ལ་དངོས་
ཡོད་དང་མ་འཚམ་པའི་འབྲོག་བཤད་བྱེད་བཞིན་པར་བརྟེན། སྤྱོད་ཐོ་འདིའི་ནང་དབུ་
མའི་ལམ་གྱི་སློང་ལེ་ཚོན་རྒྱར་འདོན་གྱིས་གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མདུན་དུ་བོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་
སྟངས་མི་མངོན་པར་བྱེད་པའི་ཐབས་ཤེས་ཡོད་རྒྱ་ཅལ་སྤྱད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་། དོན་

དངོས་ཐོག་བོད་མི་དང་། བོད་དོན་རྒྱུ་སྐྱོར་གནང་མཁན་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་བཅས་
ནས་བོད་ནང་གི་དངོས་ཡོད་གནས་སྟངས་སྐོར་སྲུ་མ་ཐུད་ཡོངས་བསྐྱགས་དང་དབྱེད་
ཡིག་བར་སྐྱུན་བྲས་ན། བོད་དང་བོད་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་འཐབ་ཚོད་འདི་སྲུ་མ་ཐུད་རྒྱལ་
སྤྱིའི་ཐོག་གནས་རྒྱུར་ངེས་བར་བརྟེན། བོད་མིའི་སྤྱི་གཞུགས་ཀྱི་ངོས་ནས་སྐྱུན་ཐོ་
འདི་ལས་འགྲུལ་དེའི་ཆ་གས་ཤིག་སྐྱུ་བ་བར་ངོས་འཛིན་གནང་གི་ཡོད།

བོད་མིའི་སྤྱི་གཞུགས་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་ལྗོ་བཟང་སེལ།

༢༠༡༤ ལྷ་ ༡༠

དཀར་ཆག

སྐྱེད་བརྗོད།	i
འབར་བཞིན་པའི་བོད།	༡
ཕོ་རྒྱུ་ས་ཐོག་བོད་ཀྱི་གནས་བབས།	༤༡
བོད་ནང་གི་འགྲོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང་གི་གནས་སྤངས།	༤༠
བོད་ནང་དུ་བོད་མའི་རིག་གཞུང་ཅ་མེད་བཟོས་པ།	༡༢༧
བོད་མཐོ་སྐང་གི་ཁོར་ལུག་ཉམས་རྒྱད་དུ་འགྲོ་བཞིན་པའི་གནས་སྤངས།	༡༤༤
བོད་ནང་དབུ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ཟེར་བ་དང་དོན་དངོས་གནས་སྤངས།	༡༧༧
རྒྱ་གཞུང་གི་བོད་ནང་གོང་ཁྱེར་འཛུགས་སྐྱོན་གྱི་ལས་གཞི།	༢༢༤
བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་མ་སྤྲུལ་ཡང་སྲིད་ཅད་འཛོལ་གྱི་ལམ་ལུགས།	༢༤༤
དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱས།	༢༧༧
མཚན།	༢༧༧

འབར་བཞིན་པའི་བོད།

བོད་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གིས་ཞི་ཚོལ་བྱས་པ།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༢༣ ཉིན་ཉེ་འཛམ་གླིང་ཡེ་ཤུའི་འཁྲུངས་སྐར་དུས་ཚེན་ལ་གྲེལ་བཞིན་པའི་སྐབས་སྟེ། བོད་མཐོ་སྐར་གི་བྱང་ཤར་རྒྱུད་དུ་རང་ལོ་ ༣༠ ལང་ཡིན་པའི་གྲུ་རྒྱུར་དཀོན་པའི་ཡིས་ལ་ཤོང་ས་ལ་སྐབས་མཐོན་ཚེན་པོ་མཚོག་བོད་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་དགོས། བོད་ལ་རང་དབང་དགོས་ཞེས་འབོད་ཚིག་སློབ་ག་བཞིན་པར་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་ཟེས་ཡེ་ཤུའི་འཁྲུངས་སྐར་ཉིན་ཁོང་འདས་ཐོངས་སོང་ཡོད། རྒྱལ་གཅེས་པ་དཀོན་པའི་ཞི་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་དབང་རྒྱུར་བྱེད་པའི་སྲིད་ཇུས་ལ་ཞི་ཚོལ་ཚེད་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁམ་ ༡༥༡ པ་དང་། རང་ལུས་མེར་སྲེག་ལམ་ནས་འདས་ཐོངས་སོང་བའི་བོད་མི་ ༡༢༤ ཚགས་ཡོད། འདས་པའི་མི་ལོ་ ༤ རིང་འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཐོག་ཅེས་འབོད་པ་བོད་མཐོ་སྐར་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་མེ་ལྷེ་བསྐྱེད་མར་མཚེད་ཡོད།

བོད་མིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་དགོས་དོན་གང་ཡིན་ནམ།

ལོ་རྒྱུས་ཁོོད་མེ་ཉི་ནམ་དང་དཀྱིལ་ཤར་ཡུལ་གྱའི་ནང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གཉའ་གཞོན་ལ་གཏོང་ལེན་བྱེད་ཚེད་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ལམ་ནས་ཞི་ཚོལ་ཇམ་སློབ་བྱས་པ་བྱུང་ཡོད།

རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ལས་འགུལ་སྐྱེལ་བ་དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་དབང་རྒྱུར་ལ་བོད་མིས་ངོ་ཚོལ་བྱེད་པའི་ཞི་ཚོལ་ཚེད་མཐོ་ཤོས་དེ་རེད། དེ་ལྟར་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་དམིགས་ཡུལ་དེས་ཅན་ཞིག་བརྒྱུད་ནས་སེམས་ཐག་གཅོད་བཅད་ཐོག་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་ཡོད། ཁོང་ཚོས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་རྒྱུར་སེམས་ཐག་གཅོད་མ་བཅད་པ་ནི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་བ་དོན་མེད་དུ་མི་འགྲོ་བའི་ཡིད་ཚེས་བྱས་ཡོད་

བར་མ་ཟད། བོད་མིའི་མངོན་འདོད་གསལ་པོ་སྟོན་ཐབས་སུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་
ལས་འགུལ་སླེབ་བ་རེད། ཁོང་ཚོས་རྒྱ་གཞུང་ལ་བོད་ནང་གི་ཆབ་སྲིད་གནས་སྟངས་
ལ་འགྲུང་བ་བཏང་སྟེ་ཡལོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་བོད་དུ་གདན་འདྲན་ཞུ་
དགོས་པ་དང་། བོད་ནང་གི་བོད་མིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་གནས་སྟངས་ཡར་རྒྱས་
གཏོང་དགོས་ཞེས་འབོད་ཚིག་གསལ་པོར་སློབ་ཡོད་བ་རེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་པ་དེ་ཁྲིམས་འགལ་ཡིན་པ་གསལ་འདོན་
གནང་ཆེད་བོད་མིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་བ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་བོད་མིའི་ཚུ་
འགྲུང་དེ་ལ་བལྟས་ཆེ་ལོ་རྒྱུས་ཁོད་བོད་འདི་རང་བཅན་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པ་གསལ་
པོ་རེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཁྲོང་ཁྲེར་འཇུགས་སྐྱབ་དང་། དཔལ་འབྱོར་འབེལ་རྒྱས། ཁོར་ལུག་
སྤང་སློབ་སོགས་ཡར་རྒྱས་གི་ལས་གཞིར་སྤྱད་ནས་དོན་དམ་བོད་མིའི་འགྲོ་བ་མིའི་
ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩི་མེད་དོག་ལོལ་བཏང་བ་དང་། བོད་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་ཅ་མེད་
བཏང་བ་མ་ཟད། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་མ་སྐྱེལ་ཡང་སྲིད་དོས་འཛིན་གྱི་ལམ་སྲོལ་
དེ་ཡང་ཆབ་སྲིད་གྱི་དོ་བོར་བསྐྱར་ནས་བོད་ནང་གི་གནས་སྟངས་རྗེ་ཞེ་སྟེ་སྐྱུག་ཏུ་
བཏང་བར་བརྟེན། བོད་མི་ཚུམས་ཏུ་བྱུག་ནས་སོག་བསྐྱོས་གིས་ཞི་ཚོལ་གནང་དགོས་
ལྟར་བ་རེད། བོད་མི་ཁོང་ཚུམས་ལ་མི་མང་འདུ་འཛོམས་ཡོད་སར་རང་ལུས་མེར་སྲེག་
བཏང་བ་དང་། ཁོང་ཚོའི་འབོད་ཚིག་གཙོ་བོ་གཉིས་ཉེ། "ང་ཚོར་རང་དབང་དགོས་"
ཞེས་དང་། "ཡལོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་བོད་དུ་གདན་འདྲན་ཞུ་དགོས།"
ཞེས་སའི་འབོད་ཚིག་མི་འབྲ་བ་དེ་གཉིས་ཀྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱེ་ཞིབ་བྱས་ན། རང་དབང་
གི་འབོད་ཚིག་ནི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གནས་སྟངས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་དགོས་སའི་དོན་
དང་། "ཡལོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་བོད་ལ་གདན་འདྲན་ཞུ་དགོས་"
ཞེས་
སའི་འབོད་ཚིག་ནི་ད་ལྟོའི་ཆབ་སྲིད་གནས་སྟངས་ལ་འགྲུང་བ་གཏོང་དགོས་སའི་འབོད་

ཚིག་གཤམ་གཤམ་ཚེན་པོ་ཞིག་རེད། “ཡགོང་ས་མཚོག་བོད་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་དགོས་”
ཞེས་པའི་འབོད་ཚིག་དེས་ཡ་རྒྱལ་དབང་སྐྱེ་ཐོང་རིམ་ཁྱོན་སྤྱི་དང་། བྱེ་བྲག་དུ་ཡ་རྒྱལ་
མཚོག་སྐྱེ་ཐོང་ལྷ་པ་ཚེན་པོ་མཚོག་ནས་ཡ་རྒྱལ་མཚོག་སྐྱེ་ཐོང་བཅུ་བཞི་པ་ཚེན་པོ་
མཚོག་གི་བར་འདས་པའི་མི་ལོ་ ༣༧༦ རིང་དུ་ལའི་ལྷ་མ་སྐྱེ་ཐོང་རིམ་ཁྱོན་གྱིས་བོད་
ཀྱི་ཚོས་སྤྱིད་གཉིས་ཀའི་དབུ་ཁྲིད་ཀྱི་ཐུགས་འགན་བཞེས་ཡོད་ཅིང་། བོད་མིའི་ཆབ་
སྤྱིད་བཅོས་སྦྱར་དང་འཕེལ་རིམ་ཐོག་ལའང་དུ་ལའི་ལྷ་མ་མཚོག་ནི་གཤམ་འགངས་ཉ་
ཅང་ཆེ་བའི་མཚོན་ཉགས་ཤིག་ཡིན་པ་གསལ་བོར་མཚོན་ཐུབ།

རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ལས་འགུལ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༤ ནས་བཟུང་བོད་ནང་དུ་བོད་མི་རྒྱལ་གཅེས་པ་ལོ་ལོ་ ༡༥༡ གྱིས་རང་
ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་བ་དང་། དེའི་ཁོངས་ནས་བོད་མི་ ༡༡༦⁽¹⁾ སྤྱེས་པ་ཡིན་ཞིང་། ༡༦
བུད་མེད་ཡིན་འདུག ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བ་ལྟར་ན་ད་བར་བོད་མི་ ༡༣༠ འདས་ཐོངས་
སུ་གྱུར་འདུག དེ་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༤ ལོར་བོད་ས་ཡོངས་སུ་ས་བྱི་ཞི་ཚོལ་ཚེན་མོ་བྱུང་
བ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༤ ལོ་ནས་བཟུང་བོད་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་འགོ་ཚུགས།

བོད་མི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་བཞི་ཆའི་གསུམ་གྱི་བཅུན་ཡིན་པ་དང་།⁽²⁾
དེའི་འགོ་ས་རྣམས་སྤྱུ་གུའི་ཨ་མ་དང་། པ་མ་ཤུན་ཤོན། དགེ་ཤུན། མོ་ནམ་པ། སྤོ་བ་སྤྱུག་
སོགས་རེད།

ཁོང་རྣམས་གྱིས་མི་མང་འདུ་འཛོམས་བྱེད་པའི་ས་གནས་སུ་ལུས་ལ་ས་སྦྱུལ་དང་རྩོ་
སྦྱུལ་བའོས་ནས་མེ་སྦྲར་བ་རེད། བོད་ནས་འབྲོར་བའི་བར་དང་བརྟན་ཐུང་ནང་ཁོང་
རྣམས་གྱིས་རང་རྒྱལ་ས་བརྟན་པའི་སྤོ་ནས་ལག་གཉིས་ཐལ་མོ་སྦྱོར་བའམ་ཡང་ན་བོད་
ཀྱི་རྒྱལ་དར་འབྱར་བ་མ་གཏོགས་ཉེ་འགྲམ་མི་མང་དང་བཅའ་དངོས་སོགས་གང་ལའང་
གཞོད་འཆེ་རྩ་བ་ནས་མ་བྱེད་པ་གསལ་བོ་རེད་འདུག།

ཁོང་རྣམས་ཀྱིས་མེར་སྲིབ་ཇི་སྲིད་ཅིང་མ་གྱི་བར་གསོན་པོར་རྒྱ་མིའི་ཉེན་རྒྱུ་བས་
འཛིན་བརྒྱུང་མི་ཡོང་ཆེད་མོག་མ་ནས་ས་སྐྱུ་འཕྱུང་བ་དང་ལུས་པོར་སྐྱགས་སྐྱུད་ཀྱིས་
དམ་པོར་བཅེངས་པ་སོགས་བྱས་ཡོད།⁽³⁾ གསོན་པོར་གནས་པ་རྣམས་ལ་རྒྱ་གཞུང་
གིས་མི་སྲིད་ལས་འདས་པའི་གདུག་རྩལ་དང་མནར་གཅོད། བཅོལ་འཕྲུག་བྱས་པ་
སོགས་ལ་བརྟེན་རང་ལུས་མེར་སྲིབ་གི་དཀའ་སྤྱད་ལས་སྤྲུག་པའི་སྤྱད་སྲིད་མནར་
གཅོད་སྲིད་རྒྱ་ཡིན་པ་གསལ་བོ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ལོར་ཨ་རིའི་རང་དབང་ཁང་པས་དམིགས་བསལ་སྐྱུ་ཐོ་བཞོན་པའི་
ནང་ "རྒྱ་མིའི་བདེ་འཇགས་ཉེན་རྒྱུ་མི་སྐྱས་ལག་ཏུ་མཚོན་ཆ་མེད་པའི་བོད་མིའི་ཐོག་
བབ་ཆོ་སྲ་ཙམ་མེད་པར་འབྲལ་མར་མེ་མདའ་བརྒྱབ་པ་སོགས་གོ་མཚོན་བསྐྱུན་ཀྱང་
བྱེད་བཞིན་འདུག"⁽⁴⁾ ཅེས་སྐྱུ་ཐོར་འཐོད། རང་སྲིབ་ལས་འགྲུལ་གང་དུ་བྱུང་བའི་ས་
གནས་དེར་འབྲལ་མར་ཉེན་རྒྱུ་དམག་མིས་མཐའ་བསྐོར་ནས་ས་ཁུལ་དེ་སྤྱི་བདེ་བྲག་
ཆས་དམག་གི་བྲག་གཞོན་འོག་ཏུ་བརྩུག་ཅིང། གནས་རྩལ་གྱིར་གྱུར་མི་ཡོང་ཆེད་དམ་
བསྐྱུགས་པ་གཞུག་སྤོམ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

བོད་མིའི་རང་ལུས་མེར་སྲིབ་དང་འབྲེལ་བའི་གལ་ཆེའི་གནད་དོན།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོར་ས་གནས་གང་ས་ནས་བོད་མི་ ༤༥ ཡིས་རང་ལུས་མེར་སྲིབ་གནང་
བར་བརྟེན་ལོ་དེར་རང་ལུས་མེར་སྲིབ་གཏོང་མཁན་མང་ཤོས་བྱུང་བ་མ་ཟད། ཨ་རིའི་
གོས་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱ་ནག་ལས་དོན་ཚོགས་རྒྱུད་གི་གསལ་བཤད་གནང་བའི་ནང་དུ་འང་
"ལོ་དེར་བོད་མི་རང་ལུས་མེར་སྲིབ་གཏོང་མཁན་གྱི་གྲངས་ཚད་མང་དུ་བྱིན་ཡོད། ས་
གནས་གཅིག་ནང་ལ་རང་སྲིབ་ལས་འགྲུལ་སྤེལ་མཁན་རྗེ་མང་དུ་བྱིན་པ་མ་ཟད། ས་
གནས་གཞན་དང་གཞན་དུ་འང་བྱུང་ཡོད་སྐབས་ས་གནས་ཁུལ་ཚད་ཀྱང་ཆེ་དུ་བྱིན་པ་
དང། དེ་བཞིན་ལས་རིགས་འདྲ་མིན་ནས་ལས་འགྲུལ་དེ་སྤྲུག་སྤེལ་མཁན་རྗེ་མང་དུ་
བྱིན་ཡོད། རྒྱལ་སྤྱོད་མཚུངས་མི་སྐྱུ་རང་སྲིབ་ལས་འགྲུལ་སྤེལ་མཁན་ཡང་རྗེ་མང་དུ་

ཕྱིན་འདུག། ཅེས་གསལ་འདོན་གནང་ཡོད།

བོད་མི་རང་སྲེག་ལས་འགུལ་སྲེལ་མཁན་ལྷ་མཚུན་རེ་མང་དུ་སོང་བ་དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ཚོགས་མི་རིགས་དབྱེ་འབྲེད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་ལྷ་མཚུན་ལག་བསྟར་བྱེད་པ་དེར་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་མི་བཟོད་པའི་གདུང་བ་དང་འཁོན་འཛིན་རེ་ཆེར་འགྲོ་བཞིན་པ་མཚོན།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལོར་པ་ལུལ་རྩ་བ་ནས་ཡིན་པའི་རང་ལོ་ ༩༩ སོན་པ་ཚེ་ཁོ་ཡིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་བ་དང་། དེ་ནི་འདི་ལོར་བོད་ནང་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གནང་བ་ཐེངས་དང་པོ་དང་ད་བར་བོད་ནང་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁའ་༡༥༩ དེ་ཆགས་ཡོད་ལ། ལྷན་ཐོ་འདིའི་ནང་བོད་ནང་དུ་ཁྱོན་བོད་མི་ ༡༥༩ ཀྱིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་བ་འཁོད་ཡོད། (5)

ལོ་ ལས་ལ།	རང་ལུས་མེར་ སྲེག་གི་གྲངས་ །	འདས་ ལོར་ས་ཤེས་ རྟོགས།	ད་ལྟའི་གནས་ སྟངས་མི་ ཤེས་ལ།	གཞན། ། རྒྱའི་གནས་སྟངས་མི་ཤེས་ལ། །
༢༠༠༩	༡	༠	༠	མེས་རྒྱས་སློབ་ལོག་ལ། ད་ལྟའི་གནས་སྟངས་མི་ཤེས་རྟོགས་སྟབས་མེད།
༢༠༡༡	༡༩	༤	༠	བོད་མི་གཉིས་ཀྱི་རྒྱང་ལག་གཅོད་འབྲེག་རྒྱུ་དེ་ནང་ནས་བོད་མི་གཅིག་ལ་མི་ལོ་ ༩ ལོ་དུས་བཀག་གཅོད་ནས་སློབ་སློལ་བཏང་ཡང་། ད་ལྟའི་གནས་སྟངས་མི་ཤེས་རྟོགས་སྟབས་མེད། །དང་གཅིག་དབང་པོ་སློབ་ཅན་ཆགས། ། རྒྱའི་གནས་སྟངས་མི་ཤེས་རྟོགས་སྟབས་མེད། ། གཅིག་རང་ལུས་དུ་བྱེད་སྟངས་ལ།

3073	14	21	1	བོད་མི་གཅིག་ལ་མེས་སྐུན་སྐོན་སོག་པ་དང་གཅིག་ལ་མི་ལོ་ 4 ལུས་བཀག་ཉེས་ཆད་སོགས། རྒྱ་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་ད་ལྟའི་གནས་སྐབས་ཤེས་རྟོགས་མ་ཐུབ། །
3073	36	34	2	
3074	22	1	2	བོད་མི་གཅིག་ལ་མེས་སྐུན་ཚབས་ཆེ་སོགས་སྐྱེ་སྐྱེན་ཁང་དུ་བསྐྱེལ་ཡང་། རྒྱ་ཁོང་གཉིས་སྐབས་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་མེད། །
3074	2	2	0	
3076	3	3	0	
3072	6	3	3	
3074	2	2	0	
སྐྱེས་གྲངས།	243	230	13	

རེ་ལུ་མིག་ 2 བུ་དུ་བོད་མིའི་སྤྱི་གཞུགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་གཞིར་བཟུང་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུ་དེ་དག་རིང་བོད་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་གྲངས་འཛོལ་འཕོད་ཡོད། (6)

རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་དེ་དག་རང་ལོ་ 24 ལས་ 13 བར་ཡིན་ཞིང་། རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་ལོ་ན་མཐོ་ཤོས་པ་ཡུལ་གཅན་ཆ་རྫོང་ནས་ཡིན་པ་རང་ལོ་ 13 སོན་པའི་རྩ་མགྲིན་ཐར་ཡིན་པ་དང་། རང་ལོ་རྒྱུང་ཤོས་ནི་རྩ་སྟོད་སྐོ་མང་ལྷོ་རྩུག་སྤེ་བའི་རང་ལོ་ 24 སོན་པའི་རྩ་སྟོད་ཡིན་ཞིང་། རྩ་མགྲིན་ཐར་དང་རྩ་སྟོད་གཉིས་ཀྱིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གིས་ཞི་རྒྱལ་གྲུས་ཉེ་བྱེ་ལོ་ 3073 ལྷ་ 6 ཆེས་ 24 དང་ལྷ་ 22 ཆེས་ 2 ཉེན་སོ་སོར་འདས་གྲོངས་སོང་ཡོད།

རང་ལུས་མེར་སྲེག་གིས་ཞི་རྒོལ་བྱེད་མཁན་མང་ཆེ་བ་རང་ལོ་ ༡༠ རྒྱུ་ཡིན་པ་དང་ཆ་
སྟོང་མས་རང་ལོ་ ༡༧ ཡས་མས་ཡིན། གནས་ཚུལ་དེ་དག་གིས་འདས་པའི་མི་ལོ་ ༦༠
འི་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ནང་དབང་བསྐྱར་བྱེད་པ་དེར་ཕམ་ཁ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པར་
སྟོན་བྱས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་རམ་སྲོན་བྱུང་རྗེས་ཡགོང་ས་ཡུབས་མགོན་ཆེན་
པོ་མཚོག་གིས་དབུ་ཁྲིད་པའི་བོད་མི་སྟོང་ཕྲག་མང་པོ་རྒྱ་གར་དུ་བཅན་བྱོལ་ལ་ཕེབས་
ཡོད། དེ་ནས་བཟུང་རྒྱ་གར་གྱི་ཕྱོགས་སྐྱོ་རམ་ས་ལ་ཉི་ཤུ་ཉེར་ཡགོང་ས་ཡུབས་

མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་དང་བོད་མིའི་སྤྱི་གཞུང་གི་གནས་གཞི་གཙོ་བོ་ཆགས་ཡོད།
ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ རྗེས་སུ་བོད་ནང་སྤྱི་ས་པའི་བོད་མི་ཚོས་ཡགོང་ས་མཚོག་ཡལ་མཇལ་
རྒྱུའི་གོ་སྐབས་ནམ་ཡང་ཐོབ་མེད་ཀྱང་མགོན་པོ་གང་ཉིད་ཀྱི་གསེར་ལལ་མཇལ་རྒྱར་
སྐོམ་པ་ཚུ་འདོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ཐོག་དྲག་གཞོན་གྱི་སྲིད་བྱུས་ལག་བསྟར་གྱིས་ཡགོང་ས་
ཡུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ལ་མཚན་སྲུང་དང་སྟོ་སྲུང་རྗེ་ཅམ་བྱས་ཀྱང་བོད་མིའི་
སེམས་ཁམས་སུ་མགོན་པོ་གང་ཉིད་ལ་མི་བྱེད་པའི་དད་དམ་གཡོ་མེད་རང་གནས་རྒྱ་
ཡིན་དེས་པ་ནི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཞན་མཁན་ཚོའི་འབོད་སྐྱེལ་ས་གསལ་ཉོགས་ལྷུག།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལོ་ཅམ་ནས་བོད་རྒྱ་ཕྱོགས་གཉིས་འབྲེལ་མཐུན་བྱུང་སྟེ་ཡགོང་ས་
ཡུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གི་སྐྱེ་ཚབ་ལྷ་རྗེས་རྒྱ་ནག་དང་བོད་ལ་ཕེབས་པར་མ་
ཟད། བོད་གཞིས་བྱེས་གཉེན་འཕྲད་ཀྱི་གོ་སྐབས་གསར་བ་ཞིག་འཆར་ཉེ་གཞིས་ལུས་
བོད་མི་ཁག་གཅིག་ལ་ཡགོང་ས་ཡུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གི་མཇལ་ཁ་དང་
བཀའ་སློབ་གསུང་གི་བདུན་ཅི་ལོངས་སྟོན་བྱུབ་པ་བྱུང་ཡོད།

འོན་ཀྱང་བོད་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་ལ་གནས་པའི་བོད་རྒྱ་ཆེའི་མི་མང་ཚང་མས་
ཡགོང་ས་ཡུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་མཇལ་བྱུབ་པ་དང་ཡགོང་ས་མཚོག་རང་གི་

སྲོང་ལུལ་བོད་དུ་ཡ་ཞབས་སོར་འཁོད་ལུབ་རྒྱར་ཐབས་ལམ་གཞན་མེད་པ་གསལ་བོར་
ཤེས་ཏེ་རང་ཉིད་ཀྱི་དམིགས་ལུལ་དེ་འགྲུབ་ཆེད་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ལས་འགུལ་
སྲེལ་རྒྱར་སེམས་ཐག་བཅད་པ་ཞིག་རེད།

བོད་མིའི་རང་སྲེག་ལས་འགུལ་གྱི་འགྲུབ་ཁུངས།

བོད་མིའི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་མེད་སྲིད་པོ་ནི་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བྱུང་ཡོད། ལྷན་པས་
དེར་རྒྱ་གར་རྒྱལ་ས་ལྗོ་ཡི་གསར་པའི་ནང་ཉེན་རྟོག་པས་བོད་མིའི་ <<མ་ལི་བར་ཟས་
བཅད་རོ་རྒྱལ་>> བཅའ་ལུགས་འདྲིལ་བྱེད་དུ་བཅུག་པའི་རྗེས་སུ་རྒྱལ་གཅེས་པ་རྒྱབ་
བསྐྱོན་དངོས་ལུབ་གྱིས་སྤྱི་ལོ་ ༩ ཚེས་ ༡༧ ཉེན་རྟོག་པས་ས་ལྗོ་ཡི་གསར་པར་རང་
ལུས་མེར་སྲེག་གིས་ཞི་རྒྱལ་གྲུས་ཡོད་པ་རེད། ཟས་བཅད་རོ་རྒྱལ་ལས་འགུལ་དེ་ནི་
བོད་ཀྱི་གཞོན་ནུ་སྐོན་ཚོགས་ཀྱི་གོ་སྐྱེལ་འོག་ རྒྱ་ནག་གི་མཚོ་མིམ་དཔོན་རིགས་ལིག་
རྒྱ་གར་ནང་ལྷ་སྐོར་དུ་ཡོང་བ་དང་བསྐྱོན་རོ་རྒྱལ་གྲུས་པ་ཞིག་རེད། རྒྱལ་གཅེས་པ་
རྒྱབ་བསྐྱོན་དངོས་ལུབ་སྐབས་དེའི་དང་རྒྱངས་ལས་འགུལ་བའི་གྲས་ལིག་ཡིན་ཞིང་རང་
ལུས་མེར་སྲེག་གིས་ཞི་རྒྱལ་གྲུས་པ་དང་དེ་ནས་ཉེན་གཉེས་ཀྱི་རྗེས་ཁོང་འདས་གྲོངས་
སོར་བ་རེད། བོད་ནང་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ ༡ ནེའི་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ཞི་རྒྱལ་
ཐོག་མ་དེ་བྱུང་ཡོད། དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་མདོ་སྐྱོད་རྩ་བ་ཀི་རྟི་དཔོན་གྱི་སློན་ལམ་
ཆེན་མོ་སྤྱིར་འགྲུངས་བྱེད་དུ་བཅུག་པར་བརྟེན། རང་ལོ་ ༡༩ ཡིན་པའི་དགེ་འདུན་བཟ་
ལྷོ་(7) ཡིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གིས་ཞི་རྒྱལ་གྲུས་པ་རེད།

བོད་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོ་ཆེ་རེད་འོད་ཟེར་གྱིས་དགེ་འདུན་པ་བཟ་ལྷོ་ཡི་གནས་རྒྱུ་ལྗོ་ལྷོ་པའི་
ནང་། << སྤྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ ༡ ཚེས་ ༡༧ ཉེན་ལོ་གསར་གྱི་ཆེས་པ་གསུམ་འཁེལ་
གྱི་ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་ནང་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གིས་ཞི་རྒྱལ་ཐོག་མར་བྱུང་བའི་ཉེན་
མོ་ཞིག་གྲུང་རེད།

དེ་སྐྱིད་ལོ་ ༡༠༠༥ ལོར་བོད་མིའི་རོ་ཚོལ་ལ་སྲིད་གཞུང་གིས་དྲུག་གཞོན་གྱིད་
 སྐབས་སློབ་སློབ་བྱུང་བ་ནམས་ལ་རྗེས་དྲན་ཆེད་བསྐོང་ཚོགས་གནང་བའི་སློབ་ལམ་
 ཆེན་མོ་རྒྱ་ནག་གི་དབང་འཛིན་པ་ཚོས་ཚོགས་མ་བཅུག་པར་བརྟེན། དགེ་འདུན་
 པ་བཟ་ལྗེ་ལགས་ཀྱི་ཉེ་དཔོན་ནས་སྲིད་ཚོན་ཉེ་སྲང་ལམ་ཞིག་ཐོག་རང་ལུས་མེར་
 སྲིག་བཏང་ཞིང་། (དུས་དེ་ནས་བཟུང་སྲང་ལམ་དེར་དབའ་བོའི་སྲང་ལམ་ཞེས་མིང་
 ཐོགས་པ་རེད།) མདོ་སྐྱོད་རྩ་ཡུལ་ནི་ཚོས་དར་བྱུང་ཆེ་བའི་ཡུལ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་།
 དེར་སྐབས་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཟི་ཁོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁོངས་སུ་བཅུག་ཡོད། >> ཅེས་འཕོད་
 འདུག

རྒྱལ་གཅེས་པ་བཟ་ལྗེ་ཡིས་རང་ལུས་མེར་སྲིག་གིས་ཞི་ཚོལ་བྱས་པ་དེ་ནས་
 བཟུང་། བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་གང་སར་རང་སྲིག་ཞི་ཚོལ་གྱི་ལས་འགུལ་སྲུ་མ་སྐྱོད་བྱུང་བར་
 མ་ཟད། བཅོན་གྲོལ་བོད་མི་གནས་ཡུལ་ཁྲིམ་མཆེས་རྒྱལ་ཁབ་བལ་ཡུལ་དང་རྒྱ་གར་
 གཉིས་ཀྱི་ནང་དུ་འདར་རང་ལུས་མེར་སྲིག་གི་ཞི་ཚོལ་ལས་འགུལ་བྱུང་ཡོད། ར་ཚོས་
 ཤེས་པ་ལྟར་ན་ད་ལྟའི་བར་རང་ལུས་མེར་སྲིག་གི་ཞི་ཚོལ་ལས་འགུལ་ཁྲོད་དུ་ཉུང་
 མཐར་བོད་མི་ ༡༣༠ ཡི་སློབ་ཤོར་ཡོད།

བོད་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲིག་བཏང་རྗེས། ཁོང་ཚོའི་གནས་སྐྱདས་དང་
 ས་གནས་གང་དུ་ཡོད་མེད་སོགས་ཤེས་རྟོགས་སྲུབ་ཀྱི་མེད། ལྷོ་བཟང་སྐལ་བཟང་དང་
 ལྷོ་བཟང་དཀོན་མཆོག་ བསོད་ནམས་རབ་ཡའངས་སོགས་ཀྱིས་རང་ལུས་མེར་སྲིག་
 བཏང་རྗེས་རྒྱུ་ལག་གཅོད་འབྲེག་གྱིད་དཔོན་བྱུང་བ་མ་ཟད། སྐལ་བཟང་དབང་སྲུག་
 གི་ལྷན་ཅར་རྣམས་སློབ་ཚད་ཆེ་བོག་སྟེ་རིག་འཚོ་མ་ཟེན་བར་གྱུར། ལྷ་བཆེ་རིང་རྣམས་
 སློབ་ནས་དྲུག་སྟེང་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། དཀོན་མཆོག་ལ་རྣམས་སློབ་ཚད་ཆེ་བོག་སྟེ་སློབ་
 ཁང་དུ་བསྐྱལ་ཡོད་འདུག རང་ལུས་མེར་སྲིག་གནང་མཁམ་དེ་དག་གི་གནས་སྐྱདས་ཅི་
 འདྲ་ཡིན་པ་དང་ས་གནས་གང་དུ་ཡོད་ཞིབ་གསལ་ཤེས་རྟོགས་སྲུབ་མེད།

རང་ལུས་མེར་སྲེག་གིས་ཞི་ཚོལ་བྱེད་མཁན་པལ་མོ་ཚེ་ ༡༩༥༩ ལོའི་ཇེས་སུ་སྐྱེས་
འཚར་བུར་བའི་གཞོན་སྐྱེས་ཡིན་པ་དེར་དོ་སྣང་བྱེད་དགོས་པའི་གལ་གནད་ཚེན་པོ་
ཞེས་ཆགས་ཡོད།

གཞོན་སྐྱེས་དེ་དག་ཡགོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་མངལ་འདོད་ཡོད་མཁན་
ལ་སྟག་ཡིན་སྟབས། ཁོང་ཚོའི་མཐའ་མའི་འབོད་ཚིག་གཙོ་བོ་ཡགོང་ས་མཚོག་བོད་དུ་
གདན་འདྲེན་ཞུ་དགོས་པའི་སྒྲོན་འདུན་གནང་བ་དེ་རེད། དོན་དངོས་ནི་རང་ལུས་མེར་
སྲེག་གཏོང་མཁན་ཁོང་མི་གངས་གསུམ་ཆ་གཅིག་ལོ་ན་གཞོན་པ་ཆགས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་
༡༩༧༡ ལོར་ཨ་རིའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱ་ནག་ལས་དོན་ཚན་པས་བཏོན་པའི་སྟུན་ཐོའི་
ནང་དུ་འཁོད་དོན་ལྟར་ན། བོད་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ཞི་ཚོལ་ལས་འགུལ་སྐྱེལ་བའི་
གང་ཚད་མང་དུ་སྐྱོན་བ་དང་། ས་ཁུལ་གང་སར་ཁྲུབ་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་ང་ཚོར་སེམས་
འཚབ་ཏུ་ཅང་འདུག ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༥ ལྷ་ ༣ པ་ནས་བཟུང་བོད་མིའི་ཞི་ཚོལ་ལས་འགུལ་
ལ་རྒྱ་ཕྱོགས་ནས་དབུ་གཞོན་ཇེ་ཆེར་བཏང་བར་བརྟེན་བོད་མི་ཚོས་རང་ལུས་མེར་
སྲེག་གིས་ཞི་ཚོལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་སྲིད་པར་ང་ཚོས་དོ་སྣང་བྱུང། ཞེས་གསལ་ཡོད།⁽⁸⁾

གཞིས་ལུས་བོད་མི་ཚོར་རང་གི་མདོན་འདོད་སྲིར་བཏོན་པའི་ཐབས་གཞན་མེད་སྟབས་
ཏུ་སྐྱབས་ལུགས་རང་སྲེག་གི་ལམ་ནས་བོད་མིའི་སྐྱོན་མིན་སྐད་ཡིག་དང་། རིག་གཞུང་སྤྱང་
སྐྱོད། བོད་ལ་རང་དབང་དགོས་ལ། ཡགོང་ས་མཚོག་བོད་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་དགོས་
པའི་དགོས་འདུན་བཏོན་བཞིན་ཡོད།

འབར་བཞིན་པའི་བོད།

རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་ས་དབང་སྐྱུར་བྱས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་གཞི་རྩའི་དཀའ་འཛོལ་སེལ་མི་
སྐབས་པར་མ་ཟད་དཀའ་ངལ་ཆེ་དུ་བཏང་བ་དེ་བོད་མི་ཉང་ཡོན་མཐོ་གསལ་ཚོས་སྐོན་ཚུད་
ནས་ཤེས་རྟོགས་སྐབས་ཡོད།

དེར་བརྟེན་གྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ལོ་ཙམ་ནས་བོད་མི་ཉང་ལོན་ལས་བྱེད་ཚོས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་དུ་ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་པའི་སྲིད་ཇུས་ལ་སློབ་བརྗོད་བྱས་ཡོད། གུན་གཟིགས་པའུ་ཆེན་སྐུ་མེད་བཟུ་པ་ཞིང་གཤེགས་ཁོང་གིས་དཔའ་མཛངས་སྣང་སྣོབས་ལྡན་པའི་ཐོག་ནས་རྒྱ་ནག་དཔོན་པོ་ཚོར་ཡིག་འབྲུ་ཁྲི་བདུན་གྱི་ལས་ནས་བོད་དུ་ལག་བསྟར་བྱེད་པའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྲིད་བྱས་ལ་སློབ་བརྗོད་ལུགས་ཆེ་གནང་ཡོད། དེ་ཡང་སྤྱིར་ལྷན་དེའི་དོ་གཤོང་ཙམ་ལ་བལྟས་པ་ཡིན་ན་ཐབས་མཁས་པོ་གནང་ཡོད་ཀྱང་། དོན་དངོས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་རྩ་མེད་བཏང་བར་སློབ་བརྗོད་གནང་ཡོད་པར་མ་ཟད་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་སྲིད་ཇུས་ལ་བརྟེན་ནས་ནོར་འཁྲུལ་གང་བྱུང་བ་རྣམས་ཐེང་འདོན་གནང་ཡོད།

དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་པའུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གོ་གནས་ནས་མཐུན་པོ་བཅོན་འདུག་བྱས། མའོ་ཅེ་ཉུང་ལི་རྗེས་ཁོང་བཅོན་ཁང་ནས་སློང་བཤོལ་ཐོབ་པ་མ་ཟད། ལྷར་གྱི་གོ་གནས་བསྐྱར་གསོ་བྱས་ཡོད། གུན་གཟིགས་པའུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཚོག་དུས་མིན་དགོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་མ་གཤེགས་པའི་སློབ་ཙམ་སྐྱེ་བའི་ ༡༩༥༩ ལོར་གསུང་བ་ལྟར་ན། རྒྱ་དམར་གཞུང་གི་དབང་བསྐྱར་འོག་བོད་ལ་ཐོབ་པའི་ཁེ་བན་ལས་ཤོར་བའི་གྲོང་གུན་ཆེ་བ་བྱུང་ཡོད་ཅེས་གསུངས་ཡོད།

བོད་ནང་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ཁོངས་སུ་བྱུག་ལས་གནང་མཁན་བོད་མི་ཉང་ལོན་ལས་བྱེད་པ་དང་ཤེས་ལྡན་མི་སྣས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་དབང་སྐྱར་སྲིད་ཇུས་སྐོར་ལ་ལྷ་ཚུལ་དོན་ཚན་བཞི་བཏོན་ཡོད་པ་གཤམ་གསལ།

"ཐོག་མའི་མི་ལོ་བཅུའི་ནང་། ༡༩༥༠ ལོ་ནས་ ༡༩༦༠ ལོ་རེའི་དབང་རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་བཅོན་བཟུང་བྱེད་འགོ་བཅུགས་ཏེ། རྒྱ་ཆོའི་རང་ལུལ་ཤོར་བ་དང་། དེའི་རྗེས་ཀྱི་མི་ལོ་བཅུའི་ནང་། ༡༩༦༠ ལོ་ནས་ ༡༩༧༠ ལོ་རེའི་དབང་རྒྱ་དམར་ལྷན་པོ་བྱུང་གཞུང་གི་ཚབ་ཏུ་དམར་ཤོག་སྲིད་གཞུང་གིས་བྱས་ཏེ། རྒྱ་ཆོའི་

སྲིད་དབང་ལོར་བ། དེའི་ཇེས་ཀྱི་མི་ལོ་བཅུ་འཛུགས་ ། སྲི་ལོ་ ༡༩༧༠ ལྷན་ ༡༩༧༠ བར་
 ཏེ། རིག་གཞན་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོས་བོད་མིའི་ཚོས་དང་རང་དབང་བཅོན་འཕྲོག་དང་
 གཏོར་བཅུག་བཏང་། ། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་རིག་གཞུང་གཏོར་བཅུག་ས། དེའི་ཇེས་ཀྱི་མི་
 ལོ་བཅུ་འཛུགས་ ། སྲི་ལོ་ ༡༩༧༠ ལྷན་ ༡༩༨༠ བར་ཏེ། རྒྱ་རིགས་ཁྲོན་ཆེ་བོད་དུ་གནས་
 སྲོས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་ཁྲོམ་ར་བཟུང་བ། ། རྒྱ་ཆོའི་དབུ་ལ་འཕྲོར་ཁེ་མན་ལོར་བ་རེད།" ཅེས་
 གསལ།⁽⁹⁾

ལོང་གི་རྩ་བུ་གནས་སྤངས་དེ་དག་ལ་ལྷ་སྐབས་བོད་མི་གཞོན་སྐྱེས་ཚོས་ཅེའི་ཕྱིར་
 རང་སྲེག་གི་ལས་འབྲུལ་སྲེལ་བཞིན་ཡོད་པ་གསལ་བོར་རྟོགས་ཐུབ། རྒྱ་གཞུང་གིས་
 ལུ་མ་ཐུང་བོད་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་། སྐད་ཡིག་སོགས་མི་རིགས་ཀྱི་རོ་ལོ་ཅ་བཅུག་
 བཏང་དང་གཏོར་བཞིན་པར་བོད་མི་ཚོས་མི་འདོད་པ་ཆེན་པོ་བྱེད་བཞིན་པ་མ་ཟད།
 བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་གྲ་སྒྲུལ་ཡང་སྲིད་ཅད་གཅོད་ལས་སྲོལ་ལ་ཐེ་བུས་བྱས་པ་
 དང་། བོད་མི་ཚོར་བཅོན་དབང་འོག་སྲི་ཚོར་ཡ་ལོར་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོ་ག་
 ལ་གཞི་མེད་སྲོན་བརྗོད་དང་སྲོ་སྐར་སོགས་བྱེད་བཅུག་པའི་བྱ་སྲོད་དེ་དག་ལ་བོད་མི་
 ཚོས་མི་འདོད་པའི་རྣམ་འགྲུར་འབྲུག་ཆེ་བསྟན་ཡོད།

ཕྱོགས་མཚུངས་བོད་ནང་དུ་རྒྱ་རིགས་མི་འབོར་པོན་ཆེ་སྲོ་ལྷགས་བྱས་ཏེ་བོད་ཡུལ་རྒྱ་
 ཡུལ་དུ་བསྐྱར་བཞིན་པར་བརྟེན་ས་གནས་བོད་མི་ཚོའི་ས་ཁིང་དང་ལས་ཀའི་གོ་སྐབས་
 སོགས་རྒྱ་མིའི་ལག་ཏུ་ལོར་བཞིན་ཡོད། དེར་བརྟེན་བོད་མིའི་བསམ་སྒྲུའི་ནང་འཕྲིགས་
 ལྷང་སྐྱེ་གཞི་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད།

ལྷག་པར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མི་འཕྲོག་པ་རྣམས་འཕྲོག་པའི་རྩ་ཐང་ནས་བཅོན་
 དབང་འོག་གཏན་འཇགས་གོང་ཚོ་ཟེར་བར་གནས་སྲོ་བྱེད་བཅུག་པ་དེར་བོད་མི་ཚོས་
 མི་འདོད་པ་ཆེན་པོ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། སྲིར་འཕྲོག་པ་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་རྟེན་གཅོ་བོ་
 ལྷགས་ལས་ཐོན་ཁུངས་ཡིན་སྐབས་རང་ཁ་རང་གསའི་འཚོ་བ་བསྐྱུལ་ཐུབ་བཞིན་ཡོད།

འོན་ཀྱང་གཏན་འཇགས་གོང་ཚོ་ཟེར་བར་གནས་སྡོད་བྱས་ཇེས་འབྲོག་པ་དེ་དག་ལ་ལག་
ཤེས་སོགས་གང་ཡང་མེད་སྟབས་འཚོ་བའི་རྟེན་གཞི་མེད་པར་དབུལ་ཤོངས་ཀྱི་གནས་
སྲུང་། བོད་མིའི་འཚོ་བའི་གནས་སྡོད་ཉམས་སྲུང་དུ་འགྲོ་བཞིན་པ་དང་དུས་

མཚུངས་སྐྱོན་གཞུང་གིས་བོད་མིར་ཁེ་སན་སྤོང་བྱ་ལས་མེད་པའི་འཇུགས་སྐྱོན་ལས་
གཞི་སྐྱོན་ཆེ་སྟེ་ལ་བ་མ་ཟད། བོད་ནང་གི་རང་བྱུང་ཚོན་སྐྱེད་ནམས་སྐྱོན་གནང་དཔོར་
འཕྲུག་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

འདས་པའི་ལོ་མང་རིང་སྐྱོན་གཞུང་གིས་བོད་ལུལ་སྐྱོན་ལུལ་དུ་བསྐྱུང་སྐྱུའི་སྲིད་བྱས་
འོག་བོད་མི་རྣམས་རང་ལུལ་དུ་མི་སེར་གཉིས་པའི་གཤམ་རིམ་ལྟ་བུར་གནས་ཡོད།

བོད་རིག་པ་བ་ཏེ་ཏེ་ཏེ་ཏེ་ཏེ་ཏེ་ David Snellgrove དང་ཏུ་ལྷ་ལེ་ཆར་
ཏེ་ཏེ་ཏེ་ Hugh Richardson གཉིས་ཀྱིས་བརྗེས་པའི་ <<བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་
ལོ་རྒྱུས་>> ⁽¹⁰⁾ ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་ནང་སྐྱོན་གཞུང་གིས་སྐྱོན་མཐུད་བོད་མིར་བཅོན་
གཞོན་བྱེད་པ་དང་། འཛམ་གླིང་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གིས་དེ་དག་སྤང་མེད་དུ་བཏང་བའི་སྐོར་
ལ་འབྲེལ་བཟོད་བྱས་ཡོད། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་སྐྱོན་མོང་ཚོགས་པའི་དཔེ་དེབ་
དེ་འབྲི་དགོས་པའི་སྐྱོན་མཚན་བཟོད་དོན། "དུས་སྐབས་འདིར་དེད་གཉིས་ཀྱིས་རང་
འགུལ་ཚོགས་དེབ་འདི་འདྲ་ཞིག་འབྲི་དགོས་དོན་གཙོ་བོ་ཡི། འཛམ་གླིང་སྐྱོན་ལྡོག་
ཀྱི་ཕྱི་གལ་དུ་བོད་མིའི་སྐྱོན་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་ཅ་བརྒྱལ་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་།
མཚོན་དོན་ཅམ་གྱིས་སྐྱོན་གཞུང་ལ་དོ་སྐོབ་ཚུང་ཅག་རིགས་འགའ་འགས་སྟེ་ལ་བ་མ་
གཏོགས་དོན་དམ་གྱི་པངས་སེམས་དང་འགྲོད་སེམས་ཀྱི་ཚོར་སྤང་གང་ཡང་མེད་པ་ལྟ་
བུའི་རྣམ་འགྲུར་མཚན་བཞིན་པར་བརྟེན་ངས་དེབ་འདི་འབྲི་འདོད་བྱུང་། མིའི་ལོ་རྒྱུས་
ཁོད་སྐྱོན་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་མང་པོ་ཞིག་དུས་འགྲུར་དབང་གིས་ད་ཆ་མིང་ཅམ་ལས་
མེད་པ་དེར་ང་ཚོ་བྱ་ཐབས་བྱས། འོན་ཀྱང་རིག་གཞུང་གསོན་པོ་ཞིག་ཅ་མེད་དུ་འགྲོ་
བཞིན་པའི་གནས་སྡོད་པའི་སྐྱོན་གསུལ་པའི་གོ་སྐབས་འདི་ལྟ་བུ་མི་ཆེས་དགོན་པོ་

ཞིག་ཡིན།" ཞེས་བརྗོད་ཡོད།

སྐད་འབོད། མཐའ་མཇུག་གི་སྐད་ཆ། ཞལ་ཆེམས།

བོད་མི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་པལ་མོ་ཆེས་"བོད་ནང་རང་དབང་དགོས།
ཡགོང་ས་མཚོག་བོད་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་དགོས།" ཞེས་སྐད་འབོད་བྱས་ཡོད། བོད་མི་
རེ་བུང་གིས་ཁ་ཆེམས་མྱིས་བ་དང་བརྟན་མུང་སོགས་བཞག་བ་དེ་དག་ནང་ཁོང་ཆོས་
རང་སྲེག་བྱེད་དོན་ནི། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གཞུང་། སྐད་ཡིག་རོ་བོ་
དང་བཅས་བ་རྩ་མེད་བཟོ་བཞིན་བའི་དྲག་གཞོན་ཅན་གྱི་སྲིད་ཇུས་ལ་ཞི་ཚོལ་དང་།
ཡགོང་ས་མཚོག་བོད་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་དེ་རེད། རྒྱ་གཞུང་གིས་དམ་བསྐྱབས་བྱེད་
མིན་ལ་མ་ལྟོས་བར་གནས་ཚུལ་ཕྱིར་གྱུར་བུང་བ་དེ་དག་ལ་ལྟ་སྐབས་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་
བྱེད་མཁན་ཆོས་རང་ཉིད་མ་གཏོགས་ཉེ་འཁོར་གྱི་མི་སྲུ་གཅིག་ལ་འང་གཞོད་འཆེ་སྲུ་
ཅམ་ཡང་བྱས་མེད་བ་གསལ་ཉོགས་སུ་བ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༡ ལྷ་ ༩ ཆེས་ ༡༦ ཉིན་མཚོ་སྔོན་ཡུལ་ལུལ་བོད་རིགས་རང་སྲོང་ཁུལ་
ཁྲི་འདུ་རྫོང་དུ་ཀི་རྟེ་དགོན་གྱི་དགེ་འདུན་བ་རང་ལོ་ ༡༡ སོན་པའི་སྤུན་ཚོགས་ཀྱིས་རང་
ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་རྗེས་འཆེ་ཁར་ཁོང་གིས་དགེ་འདུན་བ་ཚོར། "ངའི་མཐའ་མཇུག་
གི་རེ་བ་ནི་སྲིང་ཐག་གཅིག་ནང་གི་སྲིང་བ་ལྟར་བོད་མི་ས་ཡ་དུ་གཞོག་ཅ་གཅིག་སྲིལ་
ཡོང་བ་དང་། བོད་མི་ཆོས་རང་རྣམས་གང་ཡོད་ཀྱིས་བོད་དོན་སོག་ཕྱར་བ་སྲུ་འདེགས་
བྱེད་དགོས།" ཞེས་བརྗོད་འདུག། (11)

རང་ལོ་ ༡༢ ཡིན་པའི་དག་དབང་ནོར་འཕེལ་གྱིས་བརྟན་འཛིན་མཁས་སྲུབ་དང་མཉམ་
དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་རྗེས། བརྟན་མུང་ཞིག་གི་ནང་དུ་ཁོང་གིས་བོད་དང་བོད་ཀྱི་
སྐད་ཡིག་ལ་རང་དབང་སྐོར་བརྗོད་དོན། "ངའི་མང་ཚོགས་ལ་སྐད་ཡིག་གི་རང་དབང་
མི་འདུག མི་མང་གིས་བོད་སྐད་དང་རྒྱ་སྐད་གཉིས་བསྲེས་ནས་སྐད་ཆ་བཤད་དགོས་
སུག་ཡོད། ངའི་རྒྱ་འབྱོར་འཕྲོག་ཚོགས་ལ་དགོས་དོན་མེད། ཡིན་ནའང་ངའི་སྐད་ཡིག་

གི་རང་དབང་འཕྲོག་མི་ཚོ་ག་ བོད་གངས་ཅན་རྫོང་ས་སྲུ་ག་རེ་བྱུང་འདུག བོད་གངས་
 ཅན་རྫོང་ས་སྲུ་ག་རེ་བྱུང་འདུག ངས་རང་སྲེག་གྲེད་དོན་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཚེད་དུ་ཡིན།
 གལ་ཏེ་རང་ཚོར་ཚོས་དང་སྐད་ཡིག་རིག་གཞུང་གི་རང་དབང་མེད་ན། དེ་རང་ཚོའི་དོ་ཚོ་
 རེད། དེར་བརྟེན་རང་ཚོས་ངེས་པར་དུ་སོ་སོའི་རིག་གཞུང་རྫོང་དགོས། མི་རིགས་ཚང་
 མར་སྐད་ཡིག་རིག་གཞུང་དང་རང་དབང་དགོས་པ་རེད། སྐད་ཡིག་མེད་པ་ཡིན་ན། ང་
 ཚོའི་མི་རིགས་འདི་གང་ཞིག་ལ་འགྱུར་སྲིད་དམ། ང་ཚོས་དེ་ལ་བོད་རིགས་ཟེར་རམ་
 ཡང་ན་རྒྱ་རིགས་ཟེར་དགོས་པ་རེད།⁽¹²⁾ ཅེས་སོགས་བཤད་འདུག།

རང་སྲེག་གཏོང་སའི་ས་ཚའི་གལ་གནད།

རང་སྲེག་གཏོང་སའམ་ཡང་ན་ཉེ་འགྲམ་ས་གནས་གང་དུ་རང་སྲེག་ལས་འགྲུལ་སྲེལ་
 བ་དེ་ཆབ་སྲིད་ཚོག་ཞུས་གནད་འགག་ཆེན་པོ་ཞིག་མཚོན་ཐུག། བོད་མི་ཁ་ཤས་ཀྱིས་
 རྒྱའི་དམག་སྐར་དང་། ཉེན་ཉོན་གཞུང་། སྲིད་གཞུང་གནས་ཡུལ་བཅས་ཀྱི་སློབ་འགྲམ་དུ་
 རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་བྱས་པ་དང་། ཁ་ཤས་ཀྱིས་གནད་ཚའི་སྲང་ལམ་དང་། མི་ཚོགས་
 ཆེན་པོ་འདུ་སར་རང་སྲེག་བྱས་ཡོད། བོད་མི་གཉིས་ཀྱིས་གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་གྲེད་
 ཡུལ་དུ་མེར་སྲེག་བཏང་ཡོད། ལྷུ་ལོ་ ༡༠༡༣ ལྷ་ ༡༡ ཚེས་ ༢༠ ཉིན་བོད་བྱང་ཤར་ཀན་
 ལྷོ་བསང་རྒྱ་རྫོང་ཨ་མཚོ་གནས་རང་ལོ་ ༣༧ སོན་པ་ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་ཨ་མཚོ་ག་
 རྒྱ་གར་ཐང་གི་གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་གྲེད་སའི་སློབ་འགྲམ་དུ་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་བྱས་ནས་
 རང་སྲེག་རྫོགས་གཏོང་གནད་ཡོད།⁽¹³⁾ དེ་ནས་གཟུང་འཕོར་གཅིག་གི་ཇེས་ཏེ་ལྷུ་ཚེས་
 ༡༦ ཉིན་རང་ལོ་ ༡༤ ཡིན་པའི་དཀོན་མཚོ་ག་ཚེ་རིང་གིས་གཏེར་ཁ་སྲོག་ཡུལ་འགྲམ་དེ་
 རང་དུ་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་བྱས་ཡོད།⁽¹⁴⁾ ལྷུ་ལོ་ ༡༠༡༣ ལྷ་ ༡༠ ཚེས་ ༢༦ ཉིན་རང་ལོ་
 ༡༧ ཡིན་པའི་ལྷ་མོ་ཚེ་རིང་གིས་ཀན་ལྷོ་བསང་རྒྱ་རྫོང་ཨ་མཚོ་ག་ཡུལ་ཚོའི་སྲིད་གཞུང་
 དང་དམག་སྐར་གནས་ཡུལ་གྱི་སློབ་ཚན་མདུན་དུ་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་བྱས་ཡོད།⁽¹⁵⁾

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༢ ལྷ་ ༩ ཚེས་ ༧ ཉིན་ས་ཡུལ་རྫོང་གི་ཡིན་པའི་ཨ་མ་རིན་ཆེན་གྱིས་
 རྫོང་གི་འཕེལ་རྒྱ་སྐོར་བཞུགས་པའི་ཉེ་འབྲེལ་གྱི་ཉེན་རྟོག་ཁང་གི་མདུན་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་
 ཞེ་སྐོལ་བྱས་ཏེ་རང་སྲོག་ལྷོས་གཏོང་གནང་ཡོད། ཕྱི་ལྷ་ ༦ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་མདོ་སྐྱོད་
 གཙམ་ཚོན་པའི་ཡིན་པ་རང་ལོ་ ༦༧ སོན་པའི་རྩ་མགྲིན་ཐང་གྱིས་རྩ་སློང་གཙམ་ཚོན་པའི་ས་
 གནས་ཉེན་རྟོག་ཁང་གི་སློབ་གྲྭ་དུ་རང་སྲེག་ཞེ་སྐོལ་བྱས་པ་དང་། དེ་མཚུངས་རང་ལོ་
 ༥༧ ཡིན་པའི་རྩོམ་ཞེ་སྐོལ་གྱིས་ཀའ་སློང་བསང་རྩ་རྫོང་ཉེན་རྟོག་ཁང་གི་མདུན་དུ་རང་
 སྲེག་བྱས་ཏེ་རང་སྲོག་ལྷོས་གཏོང་གནང་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༣ ལྷ་ ༩ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་
 རང་ལོ་ ༧༩ ཡིན་པའི་གནས་སྤོ་ཚེ་རིང་གིས་ཀའ་སློང་བསང་རྩ་རྫོང་དག་ཆས་ཉེན་རྟོག་
 ཁང་གི་སློབ་ཚན་མདུན་དུ་རང་སྲེག་ཞེ་སྐོལ་བྱས་ཏེ་རང་སྲོག་ལྷོས་གཏོང་གནང་ཡོད།
 མགོ་ལོག་ལུལ་དགའ་བདེ་རྫོང་དཔེ་སློབ་སྡེ་པའི་རང་ལོ་ ༧༩ ཡིན་པའི་དགོན་མཚོག་
 གིས་གཙམ་སློབ་སྡེ་པའི་ས་གནས་ཉེན་རྟོག་ཁང་གི་སློབ་མདུན་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་
 བྱས་ཤིང་སྐྱོད་ཁང་དུ་བསྐྱུལ་ཡོད་འདུག དེ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༣ ལྷ་ ༡༩
 ཚེས་ ༡༦ ཉིན་རང་ལོ་ ༩༩ ཡིན་པའི་སངས་རྒྱལ་ལམ་རྒྱུ་གཙམ་ཚོན་པའི་ས་གནས་ཉེན་རྟོག་
 ཁང་གི་སློབ་ཚན་མདུན་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ལས་ལས་རང་
 སྲེག་བྱས་ཏེ་རང་སྲོག་ལྷོས་གཏོང་གནང་བ་དང་། དེ་ནས་ཉེན་ཁ་འགས་ཤིང་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༣ ལྷ་ ༡༩ ཚེས་
 ༡༩ ཉིན་རྩ་རྫོང་ཉེ་མཚོ་དགོན་གྱི་དགེ་ལུན་སྐྱེས་ལམ་ལམ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་
 འབྲེལ་དཀར་མཛེས་རྩ་རྫོང་ཉེན་རྟོག་ཁང་གི་འབྲེལ་སྐྱེས་ལམ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་
 རང་སྲོག་ལྷོས་གཏོང་གནང་ཡོད།

རང་ལུས་མེར་སྲེག་ལས་འགྲུལ་ལ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ཡ་ལ་ན།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ཚོས་དང་སྐྱོད་ཡིག་སོགས་ལ་བརྩོམ་མེད་རྩོད་རྩོད་བཏང་
 བ་མ་ཟད། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་བླ་སྤྲུལ་ཡང་སྲིད་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུའི་བདག་དབང་
 རོབ་ཐབས་བྱས་པ་སོགས་བོད་མིའི་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་བྱ་སྲོལ་སྤྱོད་རྒྱ་ཚོགས་

སྐྱེལ་སྐྱབས་བོད་མི་གཞོན་སྐྱེས་ཚོས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ལམ་ནས་ཞི་ཚོལ་བྱེད་
 དགོས་བྱུང་བ་རེད།⁽¹⁶⁾ རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་དཀའ་ངལ་སེལ་རྒྱུའི་ཚབ་ཏུ་
 རང་སྲེག་ལས་འགུལ་སྲེལ་མཁན་རྣམས་ལ་དམ་བྲག་རྗེ་ཆེར་བཏང་སྟེ་བྲིམས་འགལ་
 ཏུ་བཅེ་རྒྱ་ཡིན་པའི་བྱུང་བསྐྱགས་བྱས་པ་མ་ཟད། རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་
 གྱི་ནང་མི་སྡུག་མཆེད་རྣམས་ལ་རྒྱ་དང་བརྟེན་སྲེག་གི་དེ་བཞིན་རང་ལུས་མེར་
 སྲེག་གང་ཏུ་བྱུང་བའི་འབྲེལ་ཡོད་དགོན་སྡེ་དང་ཁྲོད་སྡེ་སོགས་ལ་མ་ཉེས་ཁ་གཏོག་
 ལྷ་ཚོགས་གྱིས་སྲུན་གཅོད་བརྗོད་བཤད། བོད་མིའི་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་ཞི་བྱིམ་ཚང་
 གི་དཀའ་ངལ་ཡིན་རབས་དང་།⁽¹⁷⁾ ཡང་ན་བཅན་སྲོལ་བོད་མིའི་སྲིག་འཇུགས་དང་
 ལ་གོང་ས་མཚོག་གི་དན་སྐྱེས་གྱིས་ཤུགས་རྒྱུན་ཐེབས་པའི་རིག་འཚོ་མ་ཐེན་པའི་ཐ་
 བལ་བ་དང་། ཉེས་ཅན་པ་དང་། གཡམ་རྒྱུག་བྱེད་མཁན། རྒྱན་ཅག་དང་།⁽¹⁸⁾ རང་
 གིས་རང་ལ་གཙུག་མི་སྲུབ་པའི་མི་རེད་ཟེར་བའི་འབྲོག་བཤད་སྐྱ་ཚོགས་བྱས་པ་
 དང་།⁽¹⁹⁾ མདོར་ན་རྒྱ་ནག་དཔོན་རིགས་ཚོས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་ནི་འཇིགས་སྐྱེལ་
 བྱུང་སྲོད་པའི་ལས་ཀ་ཡིན་ལུགས་ཀྱི་སྲོལ་འཇུགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།⁽²⁰⁾

**རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ཞི་ཚོལ་ལ་བྲིམས་འགལ་ཉེས་འཇུགས་དང་གཤུག་རྩལ་གྱི་བྲག་
གཞོན་བྱས་པ།**

རང་ལུས་མེར་སྲེག་གིས་ཞི་ཚོལ་བྱེད་མཁན་ཚོས་རང་ལུས་ལ་མེ་སྐར་ཏེ་ཚ་རྒྱག་
 བཟོད་སྐྱགས་མེད་པ་སྲོང་བཞིན་པའི་དང་ནས་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་བོད་མིའི་འགྲོ་བ་མིའི་
 ཐོབ་ཐང་ལ་བཅེ་བཀུར་བྱེད་དགོས་པའི་རྗེ་བྲག་གི་འབོད་སྐྱེལ་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་
 དམར་གཞུང་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བྱེད་མཁན་ཚོའི་རེ་འབོད་ལས་སྲོལ་སྟེ་བོད་མི་
 ཚོར་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་གཤུག་རྩལ་མཉམ་གཅོད་གཏོང་གི་ཡོད། རང་སྲེག་
 ཞི་ཚོལ་བྱུང་བེད་པེར་རྒྱ་གཞུང་གིས་ས་གནས་དེར་བྲག་གཞོན་དང་དམ་བྲག་ཆེ་རུ་
 བཏང་བ་དང་། རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པར་བསྐྱེད་དེ། ཁོང་ཚོའི་ནང་མི་

དང་སྐོག་ས་པོ་སྐོག་ས་པོ། ཐ་ན་རང་སྲེག་བྱེད་མཁལ་གྱི་སྲོང་ཚོ་ཚུན་ལ་སྲུན་གཅེར་
 བཅོ་བཞིན་ཡོད།⁽²¹⁾ རང་སྲེག་གནང་མཁལ་གསོན་པོ་རྣམས་ལ་མནར་གཅོད་ཚབས་
 ཚེ་གཉོང་གི་ཡོད། དེ་ཡང་གཞིས་སྲུ་རང་སྲེག་ལས་འགྲུལ་ཆེས་ཐོག་མ་སྲེལ་མཁལ་
 བཟུ་ཟླེ་ཡི་ལུས་ལ་མེ་འབར་བཞིན་དུ་རྒྱ་མིའི་བྲག་ཆས་ཉེན་རྟོག་དམག་མིས་ཁོང་ལ་
 མེ་མདའ་བརྒྱབ་ཡོད།⁽²²⁾ གནས་ཚུལ་དངོས་སུ་མཐོང་མཁལ་ཚོས་བརྗོད་པ་ལྟར་ན།
 སྐབས་དེར་བཟུ་ཟླེས་རང་ཉིད་ཀྱིས་བཅོས་པའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་དར་དཀྱིལ་དུ་ཡགོང་ས་
 མཚོག་གི་སྐུ་བར་ཡོད་པ་ཞིག་འབྱེད་བཞིན་དུ་ས་ལ་འབྲུལ་རྗེས་ཉེན་རྟོག་པས་ཁོང་གི་
 སྐུ་ལུས་བཅོན་འབྱེད་བྱས་རྒྱུ་གར་སོང་མེད་པར་གྲུར་སྐོར་བརྗོད་ཡོད།

དཔེ་མཚོན་གཞན་ཞིག་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༩ ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༡༣ ཉེན་བྱ་སྐྱལ་བཟང་ཡེ་
 ་ཤེས་ཀྱིས་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་གནང་རྗེས། ཉེན་རྟོག་པས་ཁོང་གི་སྐུ་ལུང་ཁྲེར་ཅིས་བྱེད་
 སྐབས་མང་ཚོགས་ཀྱིས་འགོག་ཐབས་བྱས་རྒྱུ་མི་ཚོགས་ཁོང་གར་གྲུང་མེ་མདའ་
 བརྒྱབ་ནས་བོད་མི་གཉེས་དམར་བསད་བཏང་བ་དང་གཞན་མང་པོར་མས་སྐྱོན་བཅོས་
 ཡོད། བརྒྱད་པམ་ཐོག་ཐོན་པའི་ས་གནས་དེའི་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། སྤྱི་བདེ་ཉེན་རྟོག་
 པས་བྱ་སྐྱལ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ནང་མི་གཉེས་ལ་མེ་མདའ་བསྐྱུན་ནས་ཁོང་གི་སྐུ་ལུང་
 ཚུ་ལ་བསྐྱར་དུ་བརྒྱག་ཡོད་པ་རེད། སྐབས་དེར་མས་སྐྱོན་ཐོག་པའི་བོད་མི་ཚོ་འཛིན་
 བཟུང་བུ་རྒྱུར་འཛིགས་སྤང་འོག་སྐྱོན་ཁང་དུ་འང་འགྲོ་མ་རུས་པར་གནས་དགོས་པ་གྲུང་
 འདུག⁽²³⁾

རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་ནི་བྲག་སྲོད་ཀྱི་ལས་འགྲུལ་ཡིན་པར་བསྟུང་
 དེ། རང་སྲེག་བྱེད་མཁལ་གྱི་ཉེ་འབྲེལ་ཚང་མ་ཉེས་ཅན་ཡིན་ལུགས་ཀྱི་བསྐྱོན་འཛུགས་
 བྱས་ཡོད། དེ་བཞིན་བྱིའི་རྒྱུད་སྐུལ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བྱས་ཚུལ་
 གཟུགས་མེད་གྱི་བ་བཅོ་བྱས་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་འབྲེལ་འིན་ཏུ་གསར་ཁང་དང་གྲུང་
 དབྱེད་བརྟན་འཛིན་ཁང་ཟེར་བས་བོད་མིའི་རང་སྲེག་ལས་འགྲུལ་སྲེལ་མཁལ་རྣམས་ལ་

མིང་ཆད་དན་པ་བཟོས་ཡོད་པ་མེད་ཀྱི་བྱུང་མེད་ཚོམ་པ་པོ་གྲགས་ཅན་ཚེ་རིང་ཡོད་ཟེར་
 གྱིས་ << འབར་བཞིན་པའི་མོད། རྒྱ་ནག་གི་དབང་སྐྱུར་ལ་རང་སྲིག་ཞི་ཚོལ་གནང་བ་
 >> ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་ནང་དུ་གསལ་འདོན་བྱས་ཡོད། ཡོད་ཟེར་གྱིས། བརྒྱུད་ལམ་
 ཁག་ཏུ་རང་ལུས་མེར་སྲིག་གནང་མཁན་ཁག་ཅིག་ནི་གཟའ་ལྷན་དང་སེམས་ཁམས་ཐང་
 མོ་མེད་པ། རྒྱ་རྒྱལ་དང་ཆང་རག་བག་མེད་འཇུག་མཁན། གཞན་ལ་འཇུག་འཛིང་གྲེད་
 མཁན། རྒྱ་པོ་འཇུགས་མཁན་སོགས་ཡིན་པ་དང་། གཞན་རྣམས་ནི་འཇུག་སྲོད་ལ་
 རོལ་མཁན་དང་འཇུག་སྲོད་ཀྱི་ནད་ཡམས་སོག་མཁན། བཟའ་འཁོན་དང་དགའ་རོགས་
 ཀྱི་དཀའ་ཚོགས། ཡིག་རྒྱགས་མ་འཛོད་པ་བཅས་ཀྱིས་རྒྱུན་པས་རང་སྲིག་གཏོང་བཞིན་
 ཡོད་རབས་ཀྱི་འགྲེལ་བཤད་ཡ་མཚན་བྱས་འདུག་ཅེས་གྲིས་ཡོད་པ་མ་ཟད། དེ་དག་
 ཁྲུང་ས་སྐྱེལ་ཆེད་དུ་བྱུང་དབྱེད་བརྟན་འཕྲིན་ཁང་གིས་(དངོས་བྱུང་སློབ་བརྟན་)ཡིན་
 ཁུལ་གྱི་དམིགས་བསལ་སློབ་བརྟན་ལེ་ཚན་ཁག་ལུ་བཟོས་ཡོད།⁽²⁴⁾ སློབ་བརྟན་དེ་དག་
 གི་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲིག་གཏོང་མཁན་བདུན་བརྟན་ཡོད། དོན་དངོས་ཁོང་རྣམས་གང་
 ཡོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ནང་མི་ཉེ་འགྲེལ་ཚོས་ཀྱང་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་གི་མེད།⁽²⁵⁾

མོད་ནི་ནང་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པས་མི་འདས་གོངས་སྐྱབས་འདས་མཚོན་གྲེད་
 སོལ་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱ་དམར་ས་གནས་གཞུང་གིས་རང་སྲིག་གནང་མཁན་གྱི་སྐྱེ་བུ་
 ནང་མིར་ཅིས་སྲོད་མ་བྱས་པ་དང་། འདས་པའི་སྐྱེ་བུ་བཅོན་འཕྲོག་གིས་ནང་མི་ཚོར་
 འདས་མཚོན་ཟུང་ན་ཞུ་མི་བརྟག་པ། དགོ་འདུན་པ་ཚོས་རང་སྲིག་གིས་ལུས་སྲིག་སློབ་
 གཏོང་གནང་མཁན་ཚོར་བསྐྱོབ་སློབ་ལམ་གནང་རྒྱུར་དམ་ཉམས་བྱས་པ་སོགས་གདུག་
 རྒྱུ་གྱི་སྲིད་བྱས་ལག་བརྟན་བྱས་ཤིང་། ཟུང་ན་འདས་མཚོན་གྲེད་པ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་
 རེས་སློབ་ལམ་འདོན་མཁན་དགོ་འདུན་པ་ཚོར་དམ་ཉམས་ལྡན་གཙུག་གཙུག་བྱས་ཡོད། སྐབས་
 རེ་བུར་ཐལ་ཡིན་ཟེར་པའི་ཐལ་བ་ཅམ་འདས་པའི་ནང་མིར་སྐྱུང་བ་བྱུང་ཡོད། མ་སློང་དང་
 ཀན་ལྷོ་སོགས་སྲིད་གཞུང་གི་ཁུལ་རིམ་བས་རང་ལུས་མེར་སྲིག་གི་ཞི་ཚོལ་འགོག་
 ཐབས་ཆེད་ལྷོ་དག་གི་བཀོད་ཁྲུང་འགྲེལ་སྐྱེལ་བྱས་ཏེ། རང་སྲིག་གཏོང་མཁན་ལ་རྒྱལ་

སྐྱོད་དང་གདུང་སེམས་མཉམ་སྦྲེད། ཡང་ན་ནང་མིར་ཞལ་འདེབས་སྐྱོད་པ་བཅས་ལ་
ཉེས་ཆད་ལྷུ་པོ་འགོལ་རྒྱུ་ཡིན་པའི་བྱུང་བསྐྱབས་བྱས་པ་དང་།⁽²⁶⁾ མ་སྟོ་ཁྱལ་འབྲིང་རིམ་
མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་དང་སྤྱི་བདེ་ལས་ཁུངས་གཉིས་ནས་མི་ཚོགས་བདུན་ཟེར་བའི་
རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་འགོག་ཐབས་ཀྱི་བརྗོད་བྱུང་བསྐྱབས་བྱས་པ་གཤམ་གསལ།⁽²⁷⁾

- ༡ ་། རང་བྱིས་དུ་རྒྱ་ལའི་ལྷ་མའི་བར་རིས་བཤམ་མི་ཚོགས།
- ༢ ་། རྒྱ་ལའི་དུ་ཚོགས་ཀྱི་ལྷ་ཚུལ་དང་སྐད་ཆ་བྱུང་སྟེལ་བྱས་མི་ཚོགས།
- ༣ ་། ཉང་དང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་སྐྱོན་བརྗོད་དང་དགོག་གཏམ་རིགས་བྱུང་སྟེལ་བྱས་
མི་ཚོགས།
- ༤ ་། རང་སྲེག་ལ་རྒྱུད་སྐྱུལ་དང་བསྐྱུ་བྱིད། བཅོམ་སྐྱུལ། རན་སྐྱུལ། འཆར་འགོད།
གོ་སྐྱིག་བཅས་བྱས་མི་ཚོགས། རང་སྲེག་གཏོང་མཁུན་གཞན་ལའང་རམ་
འདེགས་བྱས་མི་ཚོགས།
- ༥ ་། རང་སྲེག་གི་ལྷན་མོ་དང་དེ་ལ་ལྷ་རན་འདས་མཚོད། འབྲེལ་ཡོད་ལ་ཞལ་
འདེབས་སྐྱོད་པ་སོགས་མི་ཚོགས།
- ༦ ་། ཁྲིམས་འགལ་གྱི་གོམ་བཟོད་དང་གཞན་འདུ་འཛོམས་རིགས་ཀྱི་ནང་
ལྷགས་མི་ཚོགས།
- ༧ ་། སྤྱི་ཚོགས་བཟོན་སྟོང་ལ་ཉེན་ཁ་དང་མི་ཚོགས་འདུས་གནས་སུ་དགོག་
རྒྱུ། ཡང་ན་འགྲིམ་འགྲུལ་བཀག་འགོག་སོགས་བྱས་མི་ཚོགས།

བཀོད་བྱུང་དེ་སྟེལ་ནས་ལོ་བྱེད་ཀྱི་རྗེས་སུ་རང་བྱུས་མེད་སྲེག་སྤྱི་མཐུན་བྱུང་ཡོད་
བས། བཀོད་བྱུང་དེས་བོད་མིའི་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་བཀག་འགོག་བྱེད་སྐབས་མེད་པར་མ་
ཟད། དེ་ལས་རྩོག་སྟེ་བཀོད་བྱུང་དེ་སྟེལ་བའི་རྗེས་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་གྱི་ལས་འགུལ་རྗེ་

མང་དུ་སྤྱིན་ཡོད། དཔེར་ན། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༧༣ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་ཀན་ལྷོ་བོད་རིགས་
 རང་སྐྱོད་ཁུལ་གྱི་དཔོན་རིགས་ཚོས། རང་ལུས་མེར་སྲེག་རྒྱུ་ལོགས་གྱི་ཉེས་ཅན་པའི་
 གནས་ཚུལ་ཡང་ཞུ་བྱས་ན་རྒྱ་སྐོར་གྱི་ ༥ ཉམས་འཇུག་ ༡ དང་ལྷན་གྱི་བྱ་དགའ་སྐོར་རྒྱ་
 ཡིན་རབས་གྱི་བརྗོད་སྲིད་པའི་ཁམ། བོད་གྱི་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་བཟུང་སྲུང་བར་ལེན་འཇུག་
 ཚས་རེ་མང་དུ་བཏང་ཡོད་པ་རེད།⁽²⁸⁾ ཚོམ་བ་པོ་འོད་ཟེར་གྱིས། བརྗོད་པ་བཟུགས་
 སྐོན་གྱི་རྒྱ་དྲུག་རིང་ཀན་ལྷོ་ཁུལ་དུ་བོད་མི་དྲུག་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་བ་དང་།
 རང་ལུས་མེར་སྲེག་འགོག་སྐབས་གྱི་བཀོད་ཁྲུབ་དེ་ལག་བརྟུང་བྱས་རྗེས་གྱི་རྒྱ་གཅིག་
 བང་ཀན་ལྷོ་དུ་ཁྱོད་བོད་མི་ ༡༩ ཡིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་ཡོད། ཅེས་གསལ་
 འདོན་བྱས་ཡོད།⁽²⁹⁾

ཉེས་ཚད་སྲེག་པས་འགོག་པ།

རང་སྲེག་གི་ཞི་ཚོལ་བྱུང་བར་རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་རང་སྲེག་བྱེད་མཁུགས་གྱི་ནང་མི་
 འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་དང་བཅོན་འཇུག་མནར་གཅོད་གཏོང་འགོ་བཙུགས་ཡོད།

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༧༧ ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་བཀག་ཉར་བྱེད་འོད་ཡོད།
 དེ་ཡང་རྒྱ་བ་ཁུལ་དུ་དཀོན་པེ་ཡིས་རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་དབང་
 ལྷུང་སྲིད་རྒྱས་ལ་བཞོད་སྐོམ་མ་ཐུབ་པར་ཞི་ཚོལ་གྱིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་ཡོད་
 ཅིང་། འདི་སྐོར་སྤིང་བརྒྱུད་ལམ་ཁག་ཏུ་ཐོན་པའི་ས་ཁུལ་དེའི་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། རྒྱལ་
 གཅིས་བ་དཀོན་པེ་རང་ལོ་ ༣༠ ཡས་མས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་ཁོང་གཉེན་སྲིག་བྱས་ནས་
 ལོ་གཅིག་ཅུ་ལས་སོང་མེད་པ་དང་། ཁོང་གིས་ཞི་ཚོལ་རང་སྲེག་བྱེད་སྐབས་ཉེན་
 ཉོག་པས་ཁོང་བཅོན་ཁྲིད་བྱས་པ་དང་། ཚུ་ཚོད་ ༡༡ ནང་ཚུན་ལ་ཁོང་སྐྱབ་ཁང་དུ་འདས་
 བྱོངས་སུ་བྱུང། ཁོང་གི་ས་རྒྱ་སྐབས་ལགས་བཀག་ཉར་བྱས་རྗེས་ད་བར་གང་དུ་
 ཡོད་པ་དང་གནས་སྡངས་གང་ཡིན་ཤིང་གོས་སྐོགས་ཐུབ་མེད།

རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་བ་ཚོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དགོས་འདུན་བཏོན་བ་
 དེ་དག་ཁས་ལེན་བྱ་རྒྱུ་ལྟ་ཅི་དེ་ལས་ཐོག་སྟེ། རང་སྲེག་ལས་འགུལ་དེ་ནི་ ། ། ། ། ། ། ། ། ། ། ། ། །
 རྩེ་ཚོགས་དང་། བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་སྤྱི་ལོ། ། གྲིས་དན་བསྐྱེད་བྱས་པ་ཞིག་དེད་ཅེས་
 འཇུག་བཤད་བྱས་པ་དང་ཆབ་ས་ཅིག་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་སའི་གྲོང་སྡེ་དང་
 དགོན་པར་ཉེས་ཆད་འགོལ་བ་མ་ཟད། ས་གནས་ཀྱི་ལས་བྱེད་པ་ཚོར་ཡང་ཉེས་ཆད་
 གཏོང་གི་ཡོད།⁽³⁰⁾ ད་དུང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་གྱི་ནང་མི་ཉེ་འབྲེལ་ཚོར་
 ཡང་སྡེང་རྗེ་སྡེ་ཅམ་མེད་པའི་ཐོག་ནས་རྒྱ་དམར་གཞུང་གི་དང་ཉེས་ཆད་གཏོང་རྒྱ་ཡིན་པའི་
 བཀོད་ཁྲབ་ལམ་སྟོན་ཟེར་བ་ཁྲབ་བསྐྱབས་བྱས་པ་དེའི་ནང་། རང་ལུས་མེར་སྲེག་
 གཏོང་མཁན་གྱི་ནང་མི་དང་ཉེ་འབྲེལ་ལ་དམིགས་ནས་ཁོང་ཚོ་ལོ་གསུམ་རིང་བོད་
 རང་སྲོད་སྡོང་ས་ཟེར་བའི་ས་ཁུལ་དང་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་འགོ་སློང་མི་ཚོགས་པ་དང་།
 ཁོང་ཚོ་གཞུང་གི་ལས་གནས་དང་དམག་ཁོངས་ནང་འཇུག་ཞུགས་མི་ཚོགས་པ། ལོ་
 གསུམ་རིང་གཞུང་དངུལ་བྱུན་གཡུང་ལེན་པ་དང་ཉོ་འཚོང་གི་ལག་འཁྲེལ་ཅིས་མེད་
 གཏོང་རྒྱ། རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་གྱི་ས་ཁེང་གཞུང་བཞེས་གཏོང་རྒྱ། རང་
 སྲེག་ཞི་ཚོལ་གཏང་འཆར་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་སྲིད་གཞུང་ལ་སྡོན་ཚུད་ནས་བརྟེན་ལན་
 སྤྱད་པ་ཡིན་ན་དངུལ་གྱི་བྱ་དགའ་སྡོད་རྒྱ་སོགས་འཁོད་ཡོད་པ་དེ།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ཟླ་ ༩ ནང་རྩ་བ་བོད་རིགས་རང་སྲོད་ཁུལ་མཛོད་དགོ་རྗེད་གི་དབང་
 འཛིན་བ་ཚོས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་དེ་དག་གི་དགོན་པ་དང་གྲོང་སྡེ། ནང་
 མི་བཅས་ལ་ཁྲིམས་འགུལ་ཉེས་ཆད་གཏོང་ཐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་གཞི་དོན་ཚན་བཅུ་དྲུག་
 ཡོད་པ་ཞིག་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དང་། དོན་ཚན་ ༡༦ པའི་ཡིག་ཆ་དེའི་ནང་།
 ༡༦ ་) རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་གྱི་ནང་མི་རྣམས་ཉེས་ཅན་པའི་ཐོག་གཞུང་ནང་
 འགོད་རྒྱ། ༡༧ ་) ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁེ་དབང་འཕྲོག་རྒྱ། ༡༧ ་) གཞུང་ཞབས་ཀྱི་ལས་གནས་
 འཕྲོག་རྒྱ། ༡༨ ་) ལོ་གསུམ་རིང་གཞུང་གི་རོགས་རམ་མ་ཐོབ་པ། ༡༩ ་) སྡོད་ཁང་དང་
 ས་ཁེང་གི་ཐོབ་ཐང་མེད་པ། ༢༠ ་) ཚོང་ལས་གཉེར་མི་ཚོགས་པ། ༢༡ ་) ཕྱི་རྒྱལ་དང་ལྷ་

སང་འགྲོ་སྐྱོད་མི་ཚོགས་ལ། ༥ ་ གསལ་འབྲོར་རོགས་སྐྱོར་གྱི་ཐོབ་ཐང་མེད་པ་བཟོ་རྒྱ།
༡༣ ་ རང་ལུས་མེར་སྲེག་གང་དུ་བྱུང་བའི་གྲོང་སྡེའི་ནང་གི་མང་ཚོགས་དང་གྲུ་བཅུན་
ཚོ་སློབ་གསེའི་ལས་འགུལ་ནང་ཞུགས་དགོས་པ་སོགས་འཁོད།⁽³¹⁾

དེར་མ་ཟད། བྱིམས་གཞི་གསར་བ་དེའི་དོན་ཚན་ ༥ ་ བང་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་
གཏོང་མཁན་ཚོའི་དགོན་སྡེ་དང། གྲོང་སྡེ་ཁག་གིས་རང་རང་སོ་སོའི་ས་གནས་སུ་
སྤང་བྱིན་རང་སྲེག་གི་ལས་འགུལ་རིགས་མི་ཡོང་བའི་ཁག་ཐེག་ཏུ་རྒྱ་སྐྱོར་ཁི་ ༡
ནས་འབུམ་ ༥⁽³²⁾ ས་གནས་ཉེན་ཉོན་ལས་ཁུངས་སུ་གཏའ་མར་འཛོག་དགོས་པ་
དང། གལ་ཏེ་རང་སྲེག་ལས་འགུལ་སྡེལ་བ་བྱུང་ཆེ་དུལ་དེ་དག་གཞུང་བཞེས་གཏོང་
རྒྱ་མ་ཟད། སྤར་ཡང་དུལ་གཏའ་མར་འཛོག་དགོས་ལུགས་འཁོད་ཡོད། ད་དུང་རང་
ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་གྱི་གྲོང་སྡེ་དེར་ལོ་གཅིག་རིང་རྒྱ་ལ་ཁབ་ཀྱི་མ་འཇུགས་
ལས་གཞི་མཚམས་འཛོག་བྱ་རྒྱུ་དང། མང་ཚོགས་ལ་ཁེ་སན་ཡོད་པའི་སྲིད་ཇུས་
ཡོངས་ཚོགས་མེད་པ་བཟོ་རྒྱུའི་བཀོད་ཁྲབ་བཏང་ཡོད།

མཛོད་དགེ་རྫོང་སྲིད་གཞུང་གིས་སྡེལ་བའི་ཚོད་དོན།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༢ ཟླ་ ༡༢ ཚེས་ ༥ ཉེན་མཛོད་དགེ་རྫོང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་ནས་ཚོད་
དོན་འབྲེམ་སྡེལ་དང་རང་སྲེག་གྲོད་དོན་ལ་རྒྱ་བ་སྐྱོར་དང་སྐུལ་སྐྱོང་བྱེད་མཁན་ལ་ཀར་
བཅུགས་ནས་མི་བསད་བའི་ཉེས་ཚད་གཅོད་རྒྱ་ཡིན་པ་བཤད་ཡོད།⁽³³⁾མཛོད་དགེ་
རྫོང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གིས་རང་སྲེག་ལ་རྒྱལ་བའི་ལས་དོན་གྱི་གནས་སྐབས་
ཚོད་དོན་ཐང་གི་བཟང་ཁྲབ།

རྫོང་ཡོངས་ཀྱི་རྒྱ་ཚེའི་ལས་བྱེད་མང་ཚོགས།

རྫོང་ཡོངས་ཀྱིས་རྒྱས་བྱུགས་ཡོད་དགུས་ཐོད་བརྒྱལ་ཅན་གྱི་དཔལ་འབྱོར་སྤྱི་ཚོགས་
འཕེལ་རྒྱས་ལ་སྐུལ་འདེད་དང་ཡུན་རིང་བདེ་འཁོད་ཀྱི་འགག་རྩའི་དུས་འདིར། མང་

ཚོགས་མང་ཤོས་དང་དགོན་པ་མང་ཤོས། བཙུན་པ་མང་ཤོས་ཀྱིས་ཀྱང་གོ་གྲངས་ཐོབ་
 ཉང་དང་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་ལ་བརྩི་བཀུར་བྱ་ལ། ཉང་གི་མི་རིགས་
 མངའ་ཁོངས་རང་སྤོང་ལམ་ལུགས་ལ་བརྩི་བཀུར་དང་རྫོང་ཡོངས་ཀྱི་མི་རིགས་མ་ཐུན་
 སྤྱིལ། སྤྱི་ཚོགས་འཆམ་མ་ཐུན་ཁོད་ལྷན་པ་ཆེན་པོ་ཐོན་ཡོད། འོན་ཀྱང་མི་རེ་འགའ་དང་
 ཁྲིམས་འགའ་ཉེས་ཅན་སྐོར་གཅིག་གིས་དམིགས་ལུལ་ངན་པ་ཞིག་གི་ཆེད་དུ། བསམ་
 གཟས་ནས་མ་ཐུན་སྤྱིལ་དང་བདེ་འཇགས་ཀྱི་རྣམ་པ་བཟང་པོར་གཞོན་སྐོན་བཅོས་ལ།
 ལྷགས་རྒྱུན་ངན་པའི་རང་སྲེག་གྲོད་དོན་འཕྲོ་མ་ཐུན་ནས་བྱད་བྱང། དེས་རང་རྫོང་གི་
 རྒྱ་ཆེད་མི་དམངས་མང་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱན་ལྗན་གྱི་ཐོན་སྐྱེད་འཚོ་བའི་གོ་རིམ་ལ་གཞོན་
 པ་བཏང་ཞིང། རང་རྫོང་གི་དབལ་འབྲོར་སྤྱི་ཚོགས་བདེ་ཐང་དང་འབེལ་རྒྱས་འབྲོ་བར་
 གཞོན་པ་བཅོས། དེ་བས་ཁྲིམས་འགའ་ལ་རྩེད་རྟེན་གྱས་ཏེ་འཆམ་མ་ཐུན་བརྟན་བརྩེད་
 གི་སྤྱི་ཚོགས་ཁོར་ལུགས་སྤོང་བྱེད་པ་དང། རྒྱ་ཆེད་མི་དམངས་མང་ཚོགས་ཀྱི་གཞི་
 ཅའི་ཁེ་ཕན་འགན་སྲུང་བྱེད་ཆེད། བརྟན་དཔུང་ཞིབ་འཇུག་གྱས་པ་བརྒྱུད་གཤམ་གྱི་
 ཚོད་དོན་འདི་བཅོས་པ་ཡིན།

དོན་ཚན་དང་པོ། རང་སྲེག་མཁན་གྱི་ཐད་ཀའི་མཉེན་ཉེ་(པ་མ་དང། བཟའ་ཟླ། སྲ་གྲ།
 སྤྱན་མཆེད་) རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཞུང་ཞབས་པ་དང། ལས་དོན་སྡེ་ཁག་གི་མི་སྣ། ལས་བཅོ་
 བའི་བསྐྱེད་ལེན་དང་དམག་ལ་ཞུགས་པའི་ཐོབ་ཐང་མེད་པར་བཅོ་རྒྱ།

དོན་ཚན་གཉིས་པ། རང་སྲེག་མཁན་གྱི་ཐད་ཀའི་མཉེན་ཉེ་ཡིན་ན་རིམ་པ་སོ་སོའི་
 དམངས་ཆེན་འཇུས་མི་དང་སྲིད་མོས་ལྷུ་ཡོན། སྡེ་པའི་(རྩེ་སྲུལ་)ལས་བྱེད་པར་
 བདམས་ཐོན་དང་འགན་བཞེས་པའི་ཐོབ་ཐང་མེད་པར་བཅོ་རྒྱ།

དོན་ཚན་གསུམ་པ། རྒྱལ་ཁབ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་གཞུང་ཞབས་པ་དང། ལས་དོན་སྡེ་ཁག་
 གི་མི་སྣ། ལས་བཅོ་བ་སོགས་ཀྱིས་རང་གི་གཉེན་ཉེར་སྐོབ་གསོ་གཏོང་བར་ལྷགས་
 སྐོན་བྱ་རྒྱ། ཐད་ཀའི་མཉེན་ཉེད་ནང་དུ་རང་སྲེག་མཁན་ཡོད་ན་འབྲེལ་ཡོད་གཏན་འཁེལ་

ལྷོ་མཁུ་གཅོད་ནལ་མོ་བྱ་རྒྱ།

དོན་ཚན་བཞི་བ། རང་སྲིག་མཁུ་དང་གྲོད་དོན་ལ་རང་འགྲུལ་གྱིས་ལྷོ་མཁུ་མཁུ་གི་
ཁྲིམ་ཚང་ལ་ལོ་གསུམ་རིང་དང་། ཚོ་བར་ལོ་གཅིག་གི་རིང་དམངས་པན་གྱི་སྲིད་རྒྱས་
ཚང་མ་མེད་བར་བཟོ་རྒྱ།

དོན་ཚན་ལྔ་བ། རང་སྲིག་མཁུ་ཡོད་སའི་སྡེ་བ་(ཉེ་ཁུལ་)དང་། དགོན་པར་རྒྱལ་ཁབ་
གྱིས་མ་དདུལ་བཏང་བའི་རྣམ་གྲངས་མེད་བར་བཟོ་བའམ་གྱི་སྐྱར་རྒྱ་ཡིན། སྡེ་བ་(ཉེ་
ཁུལ་)གྱི་ཚོང་འབྲེན་རྒྱ་འགྲུག་རྣམ་གྲངས་དང་སྤྱི་ཚོགས་དམངས་ཁྲིད་མ་དདུལ་རྣམ་
གྲངས་ཚང་མ་མཚམས་འདོག་རྒྱ་ཡིན།

དོན་ཚན་དུག་པ། རང་སྲིག་མཁུ་དང་གྲོད་དོན་ལ་རང་འགྲུལ་གྱིས་ལྷོ་མཁུ་མཁུ་
གི་ཁྲིམ་ཚང་སློབ་གྲྭ་མེད་སའི་ཁྲིམ་ཚང་གས་སུ་འདོག་ལ། དེའི་སྡེ་བ་(ཉེ་ཁུལ་)དང་
དགོན་པའང་སློབ་གྲྭ་མེད་སའི་སྡེ་བ་(ཉེ་ཁུལ་) དགོན་པའི་གས་སུ་འདོག་ ལོ་གསུམ་
རིང་ལ་དདུལ་བྱལ་མི་གཏོང་། དདུལ་རྩེའི་ལས་ཁུངས་གྱིས་བཏང་ཐེན་སའི་དདུལ་བྱལ་
ལ་གྱིར་ལེན་བ་ལས་ཐར་མི་བསྐྱེ།

དོན་ཚན་བདུན་པ། རང་སྲིག་གྲོད་དོན་གྱུང་བའི་སྡེ་བ་(ཉེ་ཁུལ་)དང་། དགོན་པས་ངེས་
པར་དུ་སྐོར་ཁྲི ༡ ལས་འབྲུམ་ ༥ ཡི་རང་སྲིག་ཚོལ་བའི་ཁག་ཐེག་དདུལ་སློད་དགོས།
གལ་ཏེ་ལོ་གཉིས་གྱི་རིང་ལ་རང་སྲིག་གྲོད་དོན་མ་གྱུང་ན་ཁག་ཐེག་དདུལ་གྱིར་སློབ་གོ།
གལ་ཏེ་ཡང་བསྐྱར་རང་སྲིག་གྲོད་དོན་གྱུང་ན་སྐར་གྱི་ཁག་ཐེག་དདུལ་རྒྱལ་མཚོད་དུ་
སློད་ལ་སུ་མ་སྐྱད་དུ་ཁག་ཐེག་དདུལ་སློད་དགོས།

དོན་ཚན་བརྒྱད་པ། རང་སྲིག་གྲོད་དོན་དེ་སྡེ་བ་(ཉེ་ཁུལ་)ལས་བྱེད་དང་། དགོན་པའི་
དམངས་གཙོའི་དོན་མཁུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་མི་སྣ་དང་། དགོན་པའི་ལག་ཁུར་བའི་འཚོ་
བའི་རོགས་དདུལ་ཐོབ་ཐང་དང་འབྲེལ་རྒྱ། དེའི་མ་ཐད། ལོ་དེའི་ལེགས་དབྱེད་རྩེར་

བསྐྱར་གྱི་ཐོབ་ཐང་མེད་པར་བཞོ་རྒྱ།

དོན་ཚན་དགུ་ལ། རང་སྲེག་གྲེད་པའི་མི་དེའི་ས་ཁིང་དང་རྩ་ས་ལ་བེད་སྲོད་གྲེད་པའི་
དབང་ཆ་གྲིང་ལེན་ལ། རང་སྲེག་གྲེད་པའི་སྡེ་བ་(ཉེ་ཁུལ་)གྱི་ས་ཁིང་དང་རྩ་ས་གཉེར་
སྲོད་གྲེད་པའི་དབང་ཆར་བཀག་བསྡོམས་ནན་མོ་བྱ་རྒྱ།

དོན་ཚན་བཅུ་ལ། རང་སྲེག་གྲེད་མཁུན་དང་དེའི་ཐད་ཀའི་གཉེན་ཉེ། དེ་མིན་གྲོད་དོན་ལ་
རང་འགྲུལ་གྱི་ས་ཁུགས་མཁུན་གྱི་ཁྲིམ་ཚང་གི་ཁང་ས་དང་ཁང་ཁྲིམ་ལ་མཐར་ཐུག་གི་
དབང་ཆ་ཁས་ལེན་ཡང་གནས་སྐབས་ལ་དབང་རྟགས་སྟེར་རྒྱ་མིན། ཚོང་ལས་གཉེར་
སྲོད་གི་གྲེད་སྐོར་ལོ་གསུམ་ནང་ཞིབ་མཚན་འགོད་རྒྱ་མིན།

དོན་ཚན་བཅུ་གཅིག་ལ། རང་སྲེག་གྲེད་པའི་ཐད་ཀའི་གཉེན་ཉེ་གྱི་རྒྱལ་(རྒྱལ་
མཚམས།)ལྷ་ས་སོགས་སུ་འགྲོ་བར་སྐྱབ་ཁུ་བྱས་ན། ལོ་གསུམ་ནང་ཞིབ་མཚན་འགོད་
རྒྱ་མིན།

དོན་ཚན་བཅུ་གཉིས་ལ། གང་ན་རང་སྲེག་གྲོད་དོན་བྱུང་ན་དེ་ལ་རྒྱུད་རྗེས་འཆུན་
འདོམས་དག་ལོ་བྱས་ནས། ཆེས་ནན་པོའི་ཕྱོགས་བསྐྱེད་སྲིད་འཛིན་ཁྲིམས་ལྟར་འཆུན་
འདོམས་བྱ་རྒྱ།

དོན་ཚན་བཅུ་གསུམ་ལ། རང་སྲེག་གྲོད་དོན་བྱུང་བའི་སྡེ་བ་(ཉེ་ཁུལ་) དང་དགོན་པ་ལ།
འབྲེལ་གྱིན་དང་དགོན་པ་ནས་སྡེ་དམངས་(སྡོད་དམངས།) ལྷ་བཅུན། དགོ་རྒྱལ་འགན་ཁུར་
བའི་ཁྲིམས་ལུགས་འཛིན་སྲུང་བྱས་པ་དང་། གནས་ཚུལ་ཆབས་ཆེན་མིན་ལ། ཉེས་
དོན་བྱས་ཉེས་མ་བསགས་པའམ་བདེ་སྲོད་ཆད་པ་མ་བཅད་པའི་རང་སྲེག་མཁུན་གྱི་
ཐད་ཀའི་གཉེན་ཉེ་དང་གྲོད་དོན་ཁུགས་མཁུན་ཡིན་ན་པེས་པར་དུ་ས་གནས་གཞན་ནས་
ཉེན་བཙོ་ལྷ་ཡན་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་སློབ་གསོའི་འཛིན་སྲུང་ཁུགས་དགོས།

དོན་ཚན་བཅུ་བཞི་ལ། རང་སྲེག་གྲོད་དོན་བྱུང་བའི་དགོན་པའི་བཅུན་པ་རྣམས་གྱི་

གནས་སྐབས་རང་བཞིན་གྱི་ཚོས་ལུགས་བྱེད་སློང་ས་གནས་བརྒྱལ་བའི་ཚོས་
ལུགས་བྱེད་སློང་ཆེ་རིགས་སྲེལ་བར་བཀག་སྡོམ་ནན་མོ་བྱ་རྒྱུ།

དོན་ཚན་བཅོམ་ལ། རང་སྲེལ་གྱི་དོན་བྱུང་བའི་དགོན་པའི་རྒྱ་ལོར་ལ་ཁྲིམས་ལྟར་ལྟ་
ཞིབ་དག་ཐེར་དང་དེ་མིན་དགོན་པའི་གཉེན་སྲིད་བྱ་འགྲུལ་མཚམས་འཛོག་དག་ཐེར་བྱ་
རྒྱུ། དགོན་པའི་རྒྱ་ལོར་འགྲོ་སོང་གནས་ཚུལ། ཞལ་འདེབས་བསྟུན་པ་དང་བེད་སྲོད་
བྱས་ཚུལ་དགོན་པའི་དོད་མ་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་ལ་སྟོན་ཏུ་བྱ་རྒྱུ་དང་། དུས་ལྡར་གྱི་བཅོན་
དང་ཚོས་དད་མང་ཚོགས་ལ་སྲི་བསྐྱབས་བྱ་དགོས།

དོན་ཚན་བཅུ་དྲུག་ལ། རང་སྲེལ་གྱི་དོན་གྱི་གནས་ཚུལ་དང་སྐད་འཕྲིན་ཡར་ལུ་བྱེད་
མཁན་རྣམས་བརྟུན་དབྱེད་བརྒྱུད་དོན་དངོས་ཡིན་ན། དེའི་རིན་ཐང་ལ་གཞིགས་ནས་
དམངས་སློར་ ༥༠༠༠ ནས་མི་ ༥༠ ཡི་བྱ་དགའ་སྟེར་བ་མ་ཟད། ལུ་གུག་མཁན་གྱི་
གནས་ཚུལ་གསང་རྒྱ་བྱེད་ཅེས་ཡིན།

ཚོད་དོན་འདི་ཁྲབ་བསྐྱབས་བྱས་པ་ནས་བཟུང་ལག་བསྟར་བྱེད་དགོས། ཚོད་དོན་
འདིར་མི་བསྟུན་པ་ཡོད་ན་ཚོད་དོན་འདི་ཚད་གཞིར་འཛིན་དགོས། ཞེས། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣
ལྷ་ ༥ ཚེས་ ༤ ཉིན་མངོན་དགེ་རྫོང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གི་ཐམ་ཀ་བརྒྱབ་ཡོད།

རང་ལུས་མེར་སྲེག་ལ་བརྒྱུད་སྐྱལ་བྱས་པའི་བསྟོན་འཇུགས་འོག་བོད་མིར་ཁྲིམས་
ཚད་བཏང་བ།

རང་སྲེལ་ཞི་ཚོལ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལུགས་བཤད་ནས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མི་བརྒྱ་
ཅམ་གང་བྱུང་བཀག་ཉར་དང་བཅོན་འཇུག་ཉེས་ཚད་བཅད་པ་དང་། རང་སྲེལ་ཞི་ཚོལ་
འགོག་ཐབས་སུ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ཐོག་དམ་བྲག་ལུགས་ཆེ་བྱས་པ་དེ་ལ་
བརྟེན་ནས་ལས་འགྲུལ་དེ་རིགས་ལུགས་ཆེ་རུ་གཏོང་བཞིན་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལྷ་ ༣ ཚེས་ ༢༤ ཉིན་རྩ་བ་འབར་ཁམས་མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་ནས་

གསང་བའི་ཁྲིམས་བཤེར་བརྒྱུད་དེ་རང་ལོ་ ༣༦ ཡིན་པའི་སྐོ་བཟང་སངས་རྒྱལ་
 ལ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལུགས་བཤད་ནས་ཁོང་ལ་ལོ་ ༥ ཏུས་
 བཀག་བཅོཅ་འཇུག་གི་ཉེས་ཆད་བཅད་ཡོད།⁽³⁴⁾ སྤྱིར་རྒྱ་གཞུང་གི་དོགས་ཚོན་ལྷུལ་
 ཞིབ་དང་འཕམ་དམ་འག་འོག་ཤོད་ནང་གི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་གནས་ཚུལ་ཐོབ་
 རྒྱ་ཁག་པོ་ཆགས་ཡོད། སྐོ་བཟང་སངས་རྒྱལ་ནི་ཀའི་དཔོན་པའི་ལྷ་བ་ཡིན་ཞིང་།
 རྒྱ་གཞུང་གིས་སློན་བརྗེ་གང་ཡང་མེད་པར་ ༡༩༧༣ ལྷ་ ༤ ཅམ་ནང་ཁོང་བཀག་ཉར་
 བྱས་རྒྱུ་ཁྱོད་ཁོད་ནང་མི་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཆོས་ཁོང་ལ་ཁྲིམས་བཤེར་དང་ཏུས་བཀག་
 ཉེས་ཆད་བཅད་པའི་སྐོར་གཤམ་ཉོགས་ལུབ་མེད།

རང་ལོ་ ༣༤ ཡིན་པའི་དབང་ལྷུག་ཆེ་བརྟན་གྱིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་བ་དང་
 འབྲེལ་ཉེ་བྱེ་ལོ་ ༡༩༧༧ ལྷ་ ༤ ཆེས་ ༡༥ ཉིན་ཉམས་འོང་རྗེས་ཤིག་ཤོད་མི་ ༣ འཛིན་
 བཟུང་བྱས་པ་དང་། ཁོ་ཆོའི་ལག་ཏུ་དབང་ལྷུག་ཆེ་བརྟན་གྱི་ལག་འབྲེར་ཁ་པར་ཡོད་
 ལུགས་བཤད་ནས་ཁོང་ཆོར་གཅར་རྗེས་མཉམ་གཅོད་བཏང་བ་དང་། གཞན་ཤོད་
 མི་ ༥ ལ་རང་སྲེག་སྐོར་བརྟན་གྱི་སྐྱོད་ས་རབས་བཤད་ནས་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དང་།
 རང་ལོ་ ༣༤ ཡིན་པའི་དཔོན་མཚོ་གཞུང་ཆེ་རིང་གིས་རང་སྲེག་སྐོར་བརྟན་གྱི་བྱང་སྐྱོད་ས་
 པའི་ཉེས་འཇུགས་འོག་བཀག་ཉར་གྱིས། ཉེས་རྗེས་བཏང་རྒྱུན་ཆེ་སྲོག་ཤོར་ཡོད་པའི་
 དོགས་གཞི་ཡོད།⁽³⁵⁾

ད་ཏུང་ཤོད་མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་བསྟོན་
 འཇུགས་འོག་སྲོག་ཐོག་དང་ཡང་ན་ཏུས་བཀག་ཉེས་ཆད་བཏང་ཡོད། ལྷ་ལོ་ ༡༩༧༣ ལྷ་
 ༤ ཆེས་ ༡༥ ཉིན་རང་སྲེག་མཉམ་གཅོད་དཔེ་མཚོ་གཞུང་ཆེ་རིང་བཟུང་སྐོར་རང་ལོ་ ༣༡ ཡིན་
 པའི་སྐོར་མ་སྐྱབས་ལ་བཟུང་སྐོར་བསད་པའི་ཉེས་འཇུགས་འོག་སྲོག་ཐོག་བཏང་བ་དང་།
 རང་ལོ་ ༣༤ ཡིན་པའི་དཔོན་མཚོ་གཞུང་ཆེ་རིང་ལོ་དེའི་ལྷ་ལྷ་ ༣ ཆེས་ ༡༣ ཉིན་རང་
 ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་བ་དང་། དེ་རྗེས་མཚོ་དཔོན་ཆེ་རིང་གི་ཉེན་ཉོག་པས་ཐོག་མར་སྐོར་ལ་

མ་སྐྱབས་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཏེ། ཁོང་ལ་བཟའ་རྒྱུ་འཁོན་འཛིན་གྱིས་བཟའ་རྒྱ་བསད་
 པའི་ཉེས་འཇུགས་བྱས་པ་ཁོང་གིས་ངོས་ལེན་བྱས་མེད་སྟབས། ཁོང་གང་ལྟར་བཀའ་
 ཉར་བྱས་པ་རེད།⁽³⁶⁾ གནས་ཚུལ་དེ་དང་གཅིག་མཚུངས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༡ ལྷ་ ༡ ཚེས་
 ༣༡ ཉིན་རྩ་བ་ལྷན་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་འབྲིང་རིམ་མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་གིས་རང་
 ལོ་ ༩༠ ཡིན་པའི་སློབ་ཐོབ་དགོན་མཚོག་ལ་ལོ་གཉིས་དུས་འགྲུངས་ཀྱི་སློབ་ཚོག་ཉེས་
 ཚད་བཅས་པ་དང་ཁོང་གི་ཚེ་ལོ་རང་ལོ་ ༣༡ ཡིན་པའི་སློབ་ཐོབ་ཚེ་རིང་ལ་དུས་བཀའ་
 ཉེས་ཚད་ལོ་ ༡༠ དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཚབ་ཐང་ལོ་གསུམ་འཕྲོག་སྐྱོར་གཞུང་འབྲེལ་འིན་ཏུ་
 གསུང་ཁང་ནས་གནས་ཚུལ་སྤེལ་ཡོད།⁽³⁷⁾ ཁོང་གཉིས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༡ ལྷ་ ༤ ལང་བཅོན་
 འཇུག་ཉེས་ཚད་བཏང་ཡང་གནས་ཚུལ་དེ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༡ ལྷ་ ༡༢ བར་གཞི་ནས་ཁྲབ་
 བསྐྱབས་བྱས་ཡོད་པ་རེད། རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་གྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཁྲབ་སྤེལ་
 བྱས་པར་བརྗོད་པར་དཀའ་བའི་ཉེས་ཚད་གཅིག་མཚུངས་གཏོང་གི་ཡོད། འཁྱིལ་ཡུལ་
 འབྲུལ་ཁྲི་འདུ་རྫོང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཐོད་མི་བདུན་བཀའ་གཉེས་བྱས་ཏེ་ཁོ་ཚོས་ལོ་གཉིས་
 ཀྱི་གོང་ལ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་སྐྱོར་གྱི་བརྟན་རླུང་བཅོས་ནས་བརྒྱུད་གཏོང་བྱས་པའི་
 འགཉེས་བཅུགས་ཡོད། ཞེ་མེ་ཡ་རང་དབང་རྒྱུང་འཕྲིན་ཁང་གིས་གནས་ཚུལ་སྤེལ་བ་
 ཉམ་ན། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཐོད་མི་དེ་ཚོར་སྤྱི་སྲོད་ཐོད་མིར་འབྲེལ་བ་དང་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་
 འགཉེས་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལུགས་ཀྱི་ཉེས་བཅུགས་བྱས་ཡོད་འདུག⁽³⁸⁾

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༠༩ ལྷ་ ༡༡ ཚེས་ ༣ ཉིན་རྩ་བ་ལྷན་རིགས་འབྲིང་རིམ་མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་
 གིས་སློལ་མ་མཚོལ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་དགོན་མཚོག་ཚེ་བརྟན་གྱི་
 རྒྱ་སྐྱུང་འབྲེལ་རྗེས་བྱས་པའི་ཉེས་འཇུགས་ལོག་དུས་བཀའ་བཅོན་འཇུག་གི་ཉེས་
 ཚད་ལོ་ ༣ བཏང་ཡོད། དེ་མཚུངས་གཞན་ཐོད་མི་ ༧ ལ་དགོན་མཚོག་ཚེ་བརྟན་
 ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་སྐྱབས་རོགས་པ་བྱས་པའི་འགཉེས་བཅུགས་ཏེ་དུས་བཀའ་
 ལོ་ ༥ ཡན་གྱི་ཉེས་ཚད་གཅོད་རྒྱུའི་དགོན་ཁྲབ་བཏང་སྟེ་དགོན་མི་ལ་ལོ་གསུམ་དང་།
 དགེ་འཕེལ་ལ་ལོ་གཉིས། གཞན་ལྷ་ལ་ལོ་ ༥ ཡི་དུས་བཀའ་གཉེས་ཚད་བཏང་ཡོད་

པ་རེད། གྱི་ལོ་ ༣༠༡༡ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༢༩ ཉིན་རྒྱ་མཚོ་ཁྲིམས་ཁང་གིས་རང་ལོ་ ༢༦
 ཡིན་པའི་ལྷོ་བཟང་བཙུན་འབྲུས་ལ་དུས་བཀག་ཉེས་ཆད་ལོ་ ༡༡ བཏང་བ། གྱི་ལོ་
 ༣༠༡༡ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༢༩ རྒྱ་ནག་གི་གཞུང་འབྲེལ་འཛིན་ཏུ་གསར་ཁང་ནས་གནས་
 ཚུལ་སྐུལ་བ་ལྟར་ན། སུན་ཚོགས་ཀྱིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་རྗེས། ལྷོ་བཟང་
 བཙུན་འབྲུས་ཀྱིས་སུན་ཚོགས་སྤམས་ཏེ་སྤྲོན་བཙུན་གྱི་ལོ་མ་བཟུག་པར་རྟེན་བཙུན་གས་
 བས་མི་བསད་པའི་ཉེས་འཇུགས་བྱས་འདུག ལྷོ་བཟང་བཙུན་འབྲུས་ནི་སུན་ཚོགས་
 ཀྱི་ཨ་ཁང་དང་དགོ་ཚུན་ཡིན་ཞིང་། ཀཱི་དཔོན་པའི་བྱ་སུན་ཚོགས་ཀྱིས་གྱི་ལོ་ ༣༠༡༡
 ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡༦ ཉིན་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་ཡོད།⁽³⁹⁾ གྱི་ལོ་ ༣༠༡༡ ཟླ་ ༤
 ཚེས་ ༣༠ ཉིན་རྒྱ་མཚོ་ཁྲིམས་ཁང་གིས་ལྷོ་བཟང་བཙུན་འཛིན་ལ་ལོ་ ༡༣ དང་། ལྷོ་
 བཟང་བཙུན་འཛིན་(ནག་བཙུན།) ལ་ལོ་ ༡༠ ཡི་དུས་བཀག་ཉེས་ཆད་བཏང་བ་དང་།
 ཁོང་གཉིས་ལ་སུན་ཚོགས་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་ལ་བརྒྱུད་སྐུལ་བཞག་པོ་མས་
 དང་། རོགས་པ་བྱས་པའི་ནག་ཉེས་བཙུན་ལོད་པ་རེད།⁽⁴⁰⁾ དེ་བཞིན་གྱི་ལོ་ ༣༠༡༡
 གྱི་ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༥ ཉིན་རང་ལོ་ ༣༣ ཡིན་པའི་ལྷོ་བཟང་དར་རྒྱས་ཀྱི་རང་སྲེག་གྱི་
 མཁའ་སུན་ཚོགས་ཀྱི་སྤོ་བོ་དང་། རང་ལོ་ ༣༠ ཡིན་པའི་ཆེ་ཁོ་གཉིས་དེ་སྤོན་
 གྱི་ཟླ་ ༢ བར་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཏེ་སུན་ཚོགས་ཀྱི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་
 བ་ཡོད་ལུགས་བཤད་ནས་དུས་བཀག་ཉེས་ཆད་ལོ་ ༣ རེ་བཏང་ཡོད། དེ་སྤོན་གྱི་
 ཟླ་ ༤ བར་ཁོང་གི་གཅེན་པོ་ལྷོ་བཟང་དར་རྒྱས་དང་ཨ་ཁང་ལྷོ་བཟང་བཙུན་འབྲུས་
 གཉིས་འཛིན་བཟུང་བཙུན་འབྲུས་པའི་རྗེས་ཏེ། གྱི་ལོ་ ༣༠༡༡ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༢༦
 ཉིན་རང་སྲེག་གཞན་མཁའ་སུན་ཚོགས་ཀྱི་གཞུང་པོ་ལྷོ་བཟང་སྐུལ་བཟང་གིས་རང་
 སྲེག་ཞི་ཚོལ་བྱས་ཡོད། ཁྲིམ་ཆང་དེའི་བྱ་གཉིས་ཀྱིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་བ་
 དང་། སུ་ཆེ་བར་དུས་བཀག་ཉེས་ཆད་ལོ་ ༣ དང་། ཨ་ཁང་བཙུན་འབྲུས་ལ་
 དུས་བཀག་ཉེས་ཆད་ལོ་ ༡༡ བཏང་ཡོད་པར་མ་ཟད། གནས་ཚུལ་ལྟར་ན་ད་
 དུང་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་བའི་ཨ་པ་ཀྱི་ཁོང་དབང་པོ་སྤོན་ཅན་ཡིན་འདུག ། མཚོང་

མོས་མེད་པར་གྱུར་ཡོད་འདུག གྱི་ལོ་ ༣༠༡༣ ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༣༡ ཉིན་ཀན་
 སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཀན་ལྷོ་ཁུལ་བསང་ཆུ་རྫོང་མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་གིས་བོད་
 མི་རྒྱལ་ལ་ལོ་ ༣ ལྷན་ ༡༢ བར་གྱི་དུས་བཀག་ཉེས་ཚད་བཏང་ཡོད་པ་དང་།
 ཁོང་ཚོར་གྱི་ལོ་ ༣༠༡༣ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༡༣ ཉིན་རང་ལོ་ ༥༤ ཡིན་པའི་རྩོ་
 རེ་རིན་ཆེན་གྱིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བ་དེ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལུགས་གྱི་ཉེས་
 འཇུགས་བྱས་འདུག⁽⁴¹⁾ བོད་མི་རྒྱལ་གི་ནང་ནས་བསྐྱོད་ལྷན་ལ་ལོ་བཅུ་གཉིས་
 དང་། སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་ལ་ལོ་བཅུ་གཅིག་བསྐྱོད་ལོ་བཅུ་དུ། ལྷ་མོ་དོན་གྲུབ་ལ་
 ལོ་བདུན། ཀའུ་གསུམ་དཀར་རྒྱལ་ལ་ལོ་བཞི། ཀལང་མོ་སྦྱིད་ལ་ལོ་གསུམ་བཅས་གྱི་དུས་
 བཀག་བཙོན་འཇུག་གི་ཉེས་ཚད་བཏང་ཡོད་པ་རེད།⁽⁴²⁾

གྱི་ལོ་ ༣༠༡༣ ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༣༡ ཉིན་བོད་མི་དགུ་ལ་རྒྱ་ནག་གི་དབང་སྐྱུར་ལ་རོ་ཚོལ་གྱི་
 རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་བརྒྱུད་སྐལ་བྱས་པའི་ཉེས་འཇུགས་འོག་ཉེས་ཚད་འགེལ་ཐབས་བྱས་
 ཡོད་པ་དང་། དེ་ཡང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཀན་ལྷོ་ཁུལ་སྐྱ་རྫོང་མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་
 ལས་ཁྲིམས་ཁང་གི་ཉེ་འཁོར་དུ། སྐོར་སྐྱུང་མི་སྣ་འགྲེམས་འཛོག་བྱས་ནས་དཔེ་བླ་
 ཅང་ཆེན་པོའི་འོག་ཉེས་ཚད་འོག་པའི་བོད་མི་དེ་དག་གི་ནང་མི་ཉེ་འབྲེལ་རྣམས་ཁྲིམས་
 ཁང་དུ་འགྲོ་བུ་མ་བཅུག་པར་ཁྲིམས་བཤེར་བྱས་ཡོད་པ་རེད། ཉེས་འཇུགས་པ་དེ་ཚོའི་
 གས་སུ་ཐམ་ཆ་གདོང་ལུག་དགོན་གྱི་དགེ་འདུན་པ་སྐལ་བཟང་བསམ་འབྲུབ་དང་། སྐལ་
 བཟང་སྐལ་བས། སྐལ་བཟང་བསོད་ནམས། ཆེ་གཟུངས། རོ་རྩེ་དོན་གྲུབ། སྐལ་བཟང་རྣམ་
 འཕྲེག། བསོད་ནམས་སྦྱིད། ལྷ་མོ་དོན་རྩེ། ཉེ་མ་བཅས་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་ཚང་མ་སྐྱ་རྫོ་
 རྫོང་ལོ་ཚོ་སྡེ་བ་ནས་ཡིན་པ་རེད།⁽⁴³⁾

གྱི་ལོ་ ༣༠༡༣ ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡ ཉིན་བོད་འར་ཕྱོགས་གྱི་རྒྱ་ནག་ས་གནས་ཁྲིམས་
 ཁང་ཞིག་གིས་བོད་མི་གསུམ་ལ་བོད་ནང་དུ་འབྱུང་བཞིན་པའི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་
 དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལུགས་བཤད་ནས་ཁོ་ཚོར་ལོ་ ༡༥ མན་གྱི་དུས་བཀག་ཉེས་

ཚད་བཅད་ཡོད་པ། ཀན་ལྟོ་ཁུལ་གཞུང་འབྲེལ་ཚགས་པར་ཞིག་གི་ཐོག་སྐྱེ་ཚུ་རྫོང་
 མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་གིས་ཉེས་ཚད་ལག་བསྟར་བྱས་ལུགས་གྱི་གནས་ཚུལ་སྤེལ་
 བ་ལྟར་ན། ཁྲིམས་ཁང་དེས་ལྷ་མོ་དོ་རྗེ་ལ་ལོ་བཅོ་ལྔ་དང་། ལྷལ་བཟང་བསོད་ནམས་
 ལ་ལོ་བཅུ་གཅིག ཚེ་གཟུངས་སྐབས་ལ་ལོ་བཅུ་བཅས་གྱི་དུས་བཀག་ཉེས་ཚད་
 བཅད་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་ཚོར་རྐང་བཅུ་གས་ནས་མི་བསད་བའི་ནག་ཉེས་བཅུ་གས་
 འདུག།⁽⁴⁴⁾ ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལྷ་ ༣ ཚེས་ ༢ ཉིན་དེབ་གོང་གཡེར་གཤོང་དགོན་གྱི་རང་ལོ་
 ༧༩ ཡིན་པའི་གྲ་ཡར་འབེལ་ལ་ལོ་ ༡ དང་ལྷ་ ༩ གྱི་དུས་བཀག་ཉེས་ཚད་བཅད་པ་དང་།
 གྲ་ཡར་འབེལ་ནི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་ཞིག་གི་ཨ་ཞང་ཡིན་པ་དང་། གྲ་
 གཞུང་གིས་ཁོང་ལ་ ༢༠༡༣ ལོར་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་མ་ལྷོ་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་
 དེབ་གོང་རྫོང་རོང་བོ་དགོན་གྱི་ཁོང་གི་ཚ་བོའི་གདུང་ཐལ་པ་ལུལ་དུ་འབྱེད་མཁན་ཡིན་
 པའི་ཉེས་འཇུགས་བྱས་ཡོད་པ་དེད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལྷ་ ༧ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་མཚོ་སྔོན་
 ཞིང་ཆེན་མཚོ་ཤར་ཁུལ་ཡ་རྗེ་རྫོང་མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་གིས་མདོ་སྐྱོད་བེས་མདོ་
 ཞང་བེས་མདོ་དགོན་གྱི་རང་ལོ་ ༢༡ ཡས་མས་ཡིན་པའི་བཙུན་འགྲུས་དང་། རང་ལོ་
 ༣༠ ཡས་མས་ཡིན་པའི་གྲ་ཚུལ་ཁྲིམས་གཉིས་ལ་དུས་བཀག་ཉེས་ཚད་ལོ་ ༩ དེ་བཅད་
 ཡོད། ཁོང་གཉིས་ལ་ཉེས་ཚད་བཏང་དོན་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལྷ་ ༡༡ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་
 མཚོ་སྔོན་མཚོ་ཤར་ས་ཁུལ་ཡ་རྗེ་རྫོང་རྐང་ཚ་ཞང་དུ་དབང་ཆེན་ལོ་རྒྱུས་རང་སྲེག་ཞི་
 སྐོལ་བྱས་ཉེ་རང་སྲོག་བཏང་བའི་འདས་པོ་ཁོང་གི་ཆེད་མཚོད་འབུལ་སྐྱོན་ལམ་འདོན་
 པའི་ཉེས་འཇུགས་བྱས་ཡོད།⁽⁴⁵⁾ གྲ་བཙུན་འགྲུས་དང་དགོ་འདུན་ཚུལ་ཁྲིམས་གཉིས་
 ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལྷ་ ༡༡ ཚེས་ ༢༣ ཉིན་འདས་པོའི་བྱིས་ཚང་ལ་སྲུང་ན་མཚོད་འབུལ་ལྷ་
 ཚེད་ཡོང་སྐབས་ལམ་བར་ནས་འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་བྱས་ཡོད་པ་དེད།⁽⁴⁶⁾ ཕྱི་ལོ་
 ༢༠༡༣ ལྷ་ ༥ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་མ་ལྷོ་ཁུལ་ཚེ་ཁོག་རྫོང་མི་དམངས་
 ཁྲིམས་ཁང་གིས་རང་ལོ་ ༣༤ ཡིན་པའི་ཚོ་མ་བ་པོ་གྲ་ལག་རྩེ་འཇིགས་མེད་ལ་རང་
 ལུས་མེར་སྲེག་ཚུད་པའི་བོད་གྱི་དཀའ་ལྷོག་སྐོར་གྱི་དེབ་བེས་པའི་ཉེས་འཇུགས་འོག་

དུས་བཀག་ཉེས་ཆད་ལོ་ ༥ བཅད་ཡོད།⁽⁴⁷⁾

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ལྷ་ ༡༠ ཀང་མཚོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་མཚོ་གར་ལུལ་རྩུ་རྩུ་རྩོད་མི་
དམངས་ཁྲིམས་ཁང་ནས་མགོ་ལོག་ལུལ་བརྒྱ་རྩོད་ (Dungda) ཉན་ཡིན་པའི་མ་
ལུལ་རྩོད་སྐབས་ལ་ལོ་ ༡༠ ཡི་དུས་བཀག་ཉེས་ཆད་བཅད་པ་དང་། ཁོང་འཛིན་བརླུང་གི་
དུས་ཆེས་གསལ་ཁ་མེད་པ་རེད། ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ལྷ་ ༡༩ ཆེས་ ༣ ཉིན་ལྷོ་བཟང་
དགོ་འདུན་གྱིས་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་བྱེད་སྐབས། ཁོང་འཛིན་བརླུང་བཅོན་འཁྲིད་བྱས་
པར་ཡིད་ཆེས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།⁽⁴⁸⁾ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ལྷ་ ༢ ཆེས་ ༡༩ ཉིན་བསང་ཚུ་རྩོད་
ཁྲིམས་ཁང་གིས་མདོ་སྐད་ལྷ་བྱང་དགོན་གྱི་རང་ལོ་ ༣༢ ཡས་མས་ཡིན་པའི་གྲ་སྦྱིན་
པ་རྒྱ་མཚོ་དང་། རང་ལོ་ ༣༧ ཡིན་པའི་སྐལ་བཟང་སྡོན་ལམ་གཉིས་ལ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༥
ལྷ་ ༥ ཆེས་ ༡༧ ཉིན་སངས་རྒྱལ་མཚོའི་རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་
ཉེས་འཇུགས་གྱིས་ཁོང་གཉིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༥ ལྷ་ ༦ ཀང་བཀག་ཉར་བྱས་ཡོད། རྒྱའི་
དབང་འཛིན་པ་ཆེས་ཁོང་ཆོའི་པ་མ་གཉེན་ཉེ་ཆོར་བཀག་ཉར་གྱི་དུས་ཆོད་སོགས་
བཤད་མེད་པ་རེད། སྦྱིན་པ་དང་སྐལ་བཟང་གཉིས་ལ་སངས་རྒྱལ་མཚོའི་རང་སྲེག་ཞི་
ཚོལ་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་དང་འབྲེལ་བར་བརྒྱུད་གཏོང་བྱས་པའི་ནག་ཉེས་བཅུགས་ཡོད་
པ་རེད།⁽⁴⁹⁾

རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ལུལ་གྱི་འབྲེལ་ལམ་དམ་དྲག་ཉེས་འཇུགས་ལུགས་ཆེ་རུ་བཏང་
སྟེ། རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཉེས་འཇུགས་འོག་རྩ་བོད་མི་འཛིན་
བརླུང་བཀག་ཉར་དང་མཐར་གཅོད་ཇི་ལྟར་གཏོང་གི་ཡོད་པ་ཤེས་རྟོགས་སུ་བཅུ་གྱི་མེད་
ཅིང་། བོད་མི་མང་པོ་འཛིན་བརླུང་བཅོན་འཇུག་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་ནི་ཆེས་རྒྱུན་ལྡན་
གྱི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཆགས་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ནང་གི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་
ཕྱི་སྡོད་བོད་མིར་སྟོན་མཁན་ཆོ་འཛིན་བརླུང་བཅོན་འཇུག་གི་འཛིགས་སྐུལ་བྱེད་ཀྱི་
ཡོད་པ་རེད། རྒྱལ་སྦྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཆོགས་ཕྱེ་ཁག་གིས་རྒྱ་དམར་གཞུང་ནས་

བོད་མི་ཚོར་རང་ལུས་མེར་སྲེག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཉེས་འཇུགས་ཀྱི་བཅོལ་འཇུག་
 བྱས་པར་སྐྱོན་བརྗོད་བྱས་ཡོད། འགྲོ་བ་མིའི་ཚོབ་ཐང་ལྟ་ཞིབ་ཚོགས་པའི་རྒྱ་ནག་དང་
 འབྲེལ་བའི་ལས་དོན་ཚན་པའི་འགན་འཁུན་ལྷན་སྐྱེས་སྐྱོ་ལ་རེ་ཆར་ཁྲི་སོན་གྱིས། རྒྱ་
 རྒྱལ་གཞུང་གིས་བོད་མི་དེ་དག་ཚོགས་སྲིད་ལུགས་འགལ་ཉེས་འཇུགས་བྱས་པ་དེ་དག་ཁྲུངས་
 ལྷན་གྱི་གཞི་རྩ་གང་ཡང་མེད་སྟོར་གསུང་དོན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རང་ལུས་མེར་
 སྲེག་གི་ལས་འགུལ་འགོག་ཐབས་སུ་རང་སྲེག་སྐོར་སྐོར་སྐོར་ཅམ་ཡང་བྱེད་མ་བཅུག་
 བ་སོགས་དམ་བསྐྱགས་བྱེད་སྲུངས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་གནས་སྲུངས་དེ་བས་མགོ་རྩོག་ཆེ་
 ཏུ་གཏོང་བཞེན་ཡོད། ཅས་བརྗོད།⁽⁵⁰⁾

རང་ལུས་མེར་སྲེག་ཐོག་ལ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཡ་ལན།

བོད་མིའི་སྤྱི་གཞུགས་དང་། འགྲོ་བ་མིའི་ཚོབ་ཐང་ཚོགས་པ། ལྷ་གཏུགས་ཚོགས་པ་
 ཁག་སོགས་ཀྱིས་བོད་ནང་གི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་གནས་ཚུལ་དང་། ལས་འགུལ་བ་
 དེ་དག་གི་འབོད་སྐྱབས་ཡིན་པ་རྣམས་འཇམ་སྲིད་སྲིད་གཞུང་ཁག་ལ་ལྷ་གཏུག་གནང་
 བ་བརྒྱུད་གསལ་བཤད་གནང་སོག་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་གཞོན་ལུགས་སྲུང་དེ་བོད་ཀྱི་
 དཀའ་རྙོག་སེལ་ཐབས་གནང་དགོས་པའི་འབོད་སྐྱེལ་བྱེད་བཞེན་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོར་ཨ་རིའི་ཕྱི་སྲིད་ལྷན་ཁང་ནས་བོད་དང་། མ་ཁའོ། ཉོང་ཀོང་ཚུད་པའི་
 རྒྱ་ནག་སྐོར་ལ་ལོ་འཁོར་སྐྱེན་ཐོ་ཞིག་བཏོན་ཏེ། རྒྱ་གཞུང་གི་མི་རིགས་དབྱེ་འབྲེད་སྲིད་
 ཇུས་དང་། འག་གཞོན་གྱི་སྲིད་ཇུས། བོད་མིའི་ཞི་ཆོལ་ལས་འགུལ་ལ་བཅོན་གཞོན་
 ཀྱིས་མེ་མང་འ་རྒྱག་ག། མི་མང་འདུ་འཛོམས་ལ་དམ་འགྲུབ་ལ་ལོང་ས་ཏུ་ལའི་སྐྱ་མ་མཚོག་
 ལ་དང་གྲུས་ལྷུ་མཁན་བོད་མི་གང་བྱུང་འཛིན་བཟུང་བྱེད་པ་སོགས་བོད་ནང་གི་འགྲོ་བ་
 མིའི་ཚོབ་ཐང་གི་གནས་སྲུངས་ཇི་སྲིད་ཏུ་བཏང་ཡོད་པ་འཁོད་ཡོད།⁽⁵¹⁾

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོར་མཉམ་སྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་མནར་གཅོད་འགོག་པའི་ཚན་པས་
 རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྲིད་ཇུས་ཁག་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་མིའི་སྐད་ཡིག་རྩ་མེད་ཏུ་འགྲོ་

རྒྱུའི་ཉེན་ཁ་བཟོ་བཞིན་པ་དང་། ཚེས་དྲུག་རང་དབང་ལ་དམ་འགྲུབ་བྱེད་བཞིན་པ་དེར་
 རྒྱུན་བརྟུན་གནང་ཡོད། བྱི་ལོ་ ༡༠༠༡ ལོར་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་བྱུང་མེད་ཚོལ་ཐང་ཐང་གི་
 དམིགས་བསལ་སྐྱེ་ཚབ་ནས་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཐོད་ནང་བཅན་དབང་ཚོགས་ནས་
 ཐོད་པའི་བྱུང་མེད་ཚོར་སྐྱེ་སྐོ་བཀག་པ་དང་མངལ་ནས་སྤུ་གྲུ་སྤྱད་བཅུག་པ་སོགས་སྟོན་
 མེད་ལྟས་ཡོད། བྱི་ལོ་ ༡༠༡༠ ལོར་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་བཟའ་འབྲུའི་ཚོལ་ཐང་གི་དམིགས་
 བསལ་སྐྱེ་ཚབ་ནས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཐོད་ནང་རང་བྱུང་གཏེར་ཁ་སྟོན་འདོན་དང་།
 རྒྱ་རགས་ཚོད་མེད་འཇུགས་བསྐྱུན་བྱེད་ཆེད་ཐོད་མིའི་ས་ཞིང་བཅན་འཕྲོག་དང་འཕྲོག་
 པ་མང་པོ་རྩ་ཐང་ནས་བྱིར་འབྱུང་བཏང་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་སྟོན་མེད་ལྟས་ཡོད།⁽⁵²⁾

རྒྱ་གསལ་མཚུངས་བྱི་ལོ་ ༡༠༡༣ ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༡ ཉེན་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་
 ཚོལ་ཐང་ཚོགས་ཚུང་གི་ཚོགས་གཙོ་སྐྱེ་ཞབས་ན་མི་པིལ་ལེ་ Navi Pillay
 མཚོགས་གིས་ཐོད་མིའི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་སྐོར་བསྐྱབས་གཏམ་ཆེས་ཚོགས་སྡེལ་
 བའི་ནང་དུ། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཐོད་མིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོལ་ཐང་ལ་བརྩི་བཀུར་
 དང་། རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་སྐྱེ་ཚབ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་གསར་འགོད་པ་ཐོད་ལུལ་དུ་དམ་འགྲུབ་མེད་
 པར་འགྲོ་བསྐྱོད་ཚོགས་པའི་འཕྲོད་སྐྱེལ་གནང་ཡོད།⁽⁵³⁾ བྱི་ལོ་ ༡༠༡༣ ཟླ་ ༦ ཚེས་
 ༡ ཉེན་རྩི་རྩི་སི་གསར་ཁང་གི་སླེང་མོལ་ལེ་ཚན་ཞིག་ནང་། རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་
 གཞུང་ལ་ཐོད་མིའི་དཀའ་སྤུག་སྐོར་སླེང་སློང་མ་ཐུབ་པ་གང་ཡིན་ནམ། ཞེས་ཅི་བ་
 བཏོན་པ་མ་ཟད། ལྷག་པར་ཐོད་ནང་དེ་སྡེ་མ་གྲགས་པའི་ཐོད་མིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་
 གི་ལས་འགུལ་སྡེལ་བཞིན་པའི་གནས་སྟངས་སྐོར་སླེང་སློང་བྱེད་མ་ཐུབ་པའི་རྒྱ་མཚན་
 གང་ཡིན་སྐོར་འདྲི་སྐྱབས། རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་སྐྱེ་ཚབ་ནས། ཐོད་ནང་གི་ཆབ་
 མིན་དཀའ་ངལ་དེ་དག་སེལ་དཔོན་པ་དང་། དཀའ་སྤུག་སྐོར་བཞིན་པའི་ཐོད་མི་
 དང་། ཐོད་མིའི་མངོན་འདོད་དེ་དག་ལ་བདག་སྐོར་མ་བྱས་པར་བརྩི་མེད་རྟོག་རོལ་དུ་
 གཏོང་ཐབས་མེད། ཅས་བརྟུན་ཡོད།⁽⁵⁴⁾

རྒྱལ་ཁབ་ ༡༤ གྱི་སྲིད་གཞུང་ནས་བོད་མིའི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་སྐོར་གྲོང་སྐོར་བྱས་ ཡོད་ལ། སྲིད་གཞུང་གཞན་དང་བསྟུར་བ་ཡིན་ན་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོ་ནས་བཟུང་བོད་མིའི་ རང་ལུས་མེར་སྲེག་སྐོར་གྲོང་སྐོར་བྱུགས་ཆེ་ཤོས་བྱེད་མཁན་དང་བསྐྱབས་གཏམ་མང་ ཤོས་སྤེལ་མཁན་ཨ་རི་ཆགས་ཡོད།

༢༠༡༢ ལྷ་ ༤ ཆེས་ ༡༢ ཉིན་ཨ་རིའི་གོས་ཆོགས་གྱི་གཞུང་འབྲེལ་ཏེ་རྒྱའི་ཐོག་གོས་ ཆོགས་འཇུག་མི་སྣ་ཞབས་རིམ་མེག་ལྟོ་ཐབ་ Jim McGovern མཆོག་དང་ རྒྱའི་རྒྱལ་པོ་ Frank R. Wolf ལམ་གཉིས་གྱིས་བསྐྱབས་གཏམ་སྤེལ་བ་དེའི་ ལྷན་ལེ་ལྷན་རྒྱལ་སྤྱིའི་རང་བཞིན་ལྷན་པའི་ལྷན་ཆོགས་ཤིག་གོ་སྤྱི་ག་གཞན་དགོས་ པ་དང་། བོད་གྱི་གཞན་དོན་གསལ་ཆེད་ཨ་རིའི་གཞུང་གིས་ཐབས་ལམ་འདྲ་མིན་ལག་ བསྟུར་བྱེད་དགོས་པ་འཁོད་ཡོད་པ་དང་།⁽⁵⁵⁾ རྩོགས་མཚུངས་ཁོང་ལམ་གཉིས་གྱིས་ ཨ་རིའི་གྱི་སྲིད་ལས་ཁུངས་ལ་རྒྱལ་སྤྱིའི་འབྲེལ་ལམ་ཐོག་ནས་བོད་ནང་གི་དཀའ་ལྷོད་ སེལ་ཐབས་སྤྲོད་པ་ལས་རྒྱ་བ་སྐོར་དང་འབད་བཅོམ་བྱུགས་ཆེ་བུ་གཏོང་དགོས་པའི་ འབོད་སྐུལ་ཡང་ལུས་འདུག།⁽⁵⁶⁾

རྒྱ་ནག་གཞུང་འབྲེལ་ཤིན་ཏུ་གསར་ཁང་གི་ཏེ་རྒྱའི་སྤྱི་དགནས་ཚུལ་སྤེལ་དོན་ལྟར་ན། ཨ་རིའི་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་གནས་སྟངས་ལ་སེམས་ཁུངས་དང་ གཞུང་སེམས་མཉམ་སྦྲེད་བྱེད་པ་དེ་ནི། རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཁབ་གི་ལས་དོན་ལ་ཐེ་བྱས་བྱས་ པ་ཞིག་རེད།⁽⁵⁷⁾ བྱེད་བབ་དེས་ཨང་རྒྱ་ཡུལ་གཉིས་དབར་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ལ་བྱུགས་ རྒྱུ་རྒྱུ་དང་འབྲེད་སྲིད་པ་ཞིག་རེད། ཅེས་ཉེན་བརྟུན་བཏང་ཡོད།

མཇུག་ལྗོངས་

བོད་མི་རྒྱན་གཞོན་དབྱེ་བ་མེད་པས་རང་གི་གཅེས་པའི་ལུས་པོ་མེར་སྲེག་ནས་རང་ཉིད་ ཅོམ་མ་ཟད། ལང་མི་སྤྲོད་མཆེད་དང་གཉེན་ཉེ་ཚུན་ཉེན་ཁའི་འོག་འཇུག་དགོས་དོན་གང་

ཡིན་ནམ།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ལྷ་ལའི་སྐྱེ་བ་དང་བོད་མིའི་སྤྲིག་འཛུགས་ཀྱིས་རྒྱ་དང་སྐུལ་བྱས་
ལུགས་སྟོན་འཛུགས་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། བོད་མིའི་སྤྲིག་འཛུགས་ཀྱི་སྲིད་སྲོད་
ཚོ་བཟང་སེངྒེ་མཚོག་གིས། བོད་མིའི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་འཕྲུང་རྒྱུ་གཙོ་བོ་རྒྱ་
གཞུང་གི་དྲག་གཞོན་སྲིད་རྒྱས་དེར་རྒྱག་ཡོད། ཅེས་བརྗོད། རང་ལུས་མེར་སྲེག་
ལས་འགུལ་བ་ཚོའི་འབོད་ཚིག་དེ་དག་ལ་དབྱེད་པ་ཡིན་ན། བོད་ནང་གི་ཆབ་སྲིད་
གནས་སྟངས་ལ་བཟང་སློབས་ཀྱི་འགྲུང་བ་ཞིག་དེས་པར་དུ་གཏོང་དགོས་པ་དང་།
དེའི་ཐོག་ནས་བོད་མིའི་དཀའ་ངལ་སེལ་དགོས་པའི་བརྟེན་ལུགས་ཆེ་གཏོང་བཞིན་
པ་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ས་བཅོན་བརྒྱུད་བྱས་པ་དེར་བོད་མི་ཚོས་ངོས་ལེན་
མེད་པའི་རྣམ་འགྲུང་ཞིག་ཀྱང་གསལ་པོར་བསྟན་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ཚོས་དད་རང་དབང་ཐོག་དམ་དྲག་དང་། དེ་བཞིན་མི་
རིགས་དབྱེ་འབྱེད་ཀྱི་སྲིད་བྱས་འོག་བོད་མི་རྣམས་རང་ལུས་དུ་གྲམ་རིམ་གཉིས་པའི་
མི་སེར་གྱི་གནས་འབབ་ཐོག་གནས་པ་དང་། དབུལ་བོད་ས་ལ་བལྟ་གཞོག་བཏང་
བ། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལ་མཐོང་རྒྱུ་དང་དབྱེ་འབྱེད་ཀྱི་སྲིད་རྒྱས་ལག་བརྟེན་བྱས་
པ་བཅས་ནི་འདས་པའི་མི་ལོ་ ༦༠ རིང་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་མི་སེར་
སྲེལ་པའི་སྲིད་རྒྱས་ཀྱི་གཏོང་རིས་ངོ་མ་དེ་ཡིན། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་བྱིས་ས་
མ་སྟན་གྱི་མངོན་འབྱོར་རྣམས་ལ་ཅིས་མེད་བཏང་བ་དང་། བོད་ཐོག་བཅོན་དབང་
དང་། མི་སེར་སྲེལ་པའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྲིད་དབང་སྲ་བརྟན་དུ་གཏོང་བ་སོགས་ཀྱིས་རྒྱ་
གཞུང་གི་འོར་འཁྲུལ་ཅན་གྱི་སྲིད་རྒྱས་ཁག་ཡང་བསྐྱར་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད།

རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་ལ་བཅོན་འཛུལ་མ་བྱས་གོང་མི་ལོ་ ༣༠༠༠ བརྒམ་པའི་
རིང་བོད་ནི་རང་བཅོན་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་ཞིང་། བོད་ལ་རང་ཉིད་ཀྱི་སྲུང་མོང་མ་
ཡིན་པའི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་གི་ལུས་བཞག་སྟན་སུམ་ཚོགས་པོ་ཡོད། འོན་

།ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་གིས་པོད་པའི་ཁོ་པ་ཚོའི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་པའི་ལྷ་སྐྱེད་ས་བརྒྱུད་ནས་
 དབང་ཆ་སྲ་བརྟན་རྒྱུན་སྐྱོད་ཆེད་པོད་མིའི་ཚོགས་སྲིད་བྱུས་འཇམ་རྩུབ་སྣ་ཚོགས་
 ལག་བསྟར་བྱེད་པ་དང་། པོད་མི་རྣམས་ལ་རྒྱལ་ཞེན་གྱི་གོ་སྐོན་སློབ་གསོ་བྱེད་
 གྱི་ཡོད། དེ་ལྟར་རྒྱ་གཞུང་གིས་པོད་མི་རྣམས་ལ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་བསྐྱེད་བྱེད་དང་
 དག་པོའི་བཅའ་གཞོན་རི་ལྟར་བྱེད་ཀྱང་། པོད་མི་ཚོས་དེ་དག་ལ་འགོག་ཚོལ་དང་།
 ལ་གོང་ས་རྒྱ་ལའི་སློབ་མ་མཚོག་ལ་དང་ཞེན་གཡོ་བ་མེད་པ་མ་ཟད། པོད་མིའི་སྤྱི་ག་
 འཇུགས་ལ་དགའ་ཞེན་གྱི་རྣམ་འགྱུར་བསྟན་ཡོད། ལ་གོང་ས་མཚོག་དང་པོད་མིའི་
 སྤྱི་ག་འཇུགས་ནི་པོད་མི་ནང་གཉིས་ཀའི་པོད་མིའི་ཁྲིམས་མ་སྟན་གྱི་རོ་ཚབ་མཚོན་པ་
 བྱེད་མཁན་དེ་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་པོད་མིའི་སེམས་ཁམས་སུ་སྤྱི་ནོར་ལ་གོང་
 ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ལ་བཅངས་པའི་དང་ཞེན་མེད་པ་བཟོ་ཐབས་སུ།
 ལས་འགྲུལ་སྣ་ཚོགས་སྤེལ་ནས་བཅའ་ཤེད་གྱིས་པོད་མི་ཚོར་ལ་གོང་ས་མཚོག་ལ་
 མཚོན་སྐྱོད་ལྷུ་ཅུ་བརྩུག་སྟབས་ལ་གོང་ས་མཚོག་པོད་དུ་གདན་ལྷན་དགོས་པའི་ཚོར་
 བ་འབྲུགས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། རང་སྲེག་ཞི་ཚོལ་བ་ཚོའི་འབོད་ཚིག་ "པོད་ལ་
 རང་དབང་དགོས་པ་དང་། ལ་གོང་ས་མཚོག་པོད་དུ་གདན་འཇུག་ལྷན་དགོས།" ཞེས་
 བ་དེ་ལས་གསལ་པོར་མཚོན་སྟབས། པོད་མི་རྣམས་ལ་མཚོན་ན། ལ་གོང་ས་མཚོག་
 ནི་པོད་རང་དབང་དང་པོད་མི་རིགས་རིག་གཞུང་བཅས་གྱི་རོ་པོ་མཚོན། རྒྱ་གཞུང་
 གིས་པོད་ཡུལ་རྒྱ་ཡུལ་དུ་བསྐྱུར་བ་དང་། པོད་ཀྱི་སྐྱོད་ཡིག་རིག་གཞུང་དང་བཅས་
 བར་མཐོང་རྒྱུད་བྱས་པར་བརྟེན་པོད་མི་ཚོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་མི་དགའ་བ་ཆེན་པོ་
 བཟོས་པ་མ་ཟད། རྒྱ་རིགས་པོན་ཆེ་པོད་ནང་གནས་སློབ་གྱིས་པོད་མི་རྣམས་རང་
 ཡུལ་དུ་གངས་རྒྱུད་མི་རིགས་སུ་འགྱུར་བ་དང་། པོད་ནང་རྒྱ་རིགས་གནས་སློབ་
 གྱི་གངས་འབོར་ནི་པོད་མི་ས་ཡ་དུག་ལས་ལྷག་པ་མ་ཟད་རྒྱ་རིགས་དེ་དག་ལ་རྒྱ་
 ནག་གཞུང་གིས་ཤེས་ཡོན་སློབ་གསོ་དང་དེ་མིན་གྱི་ལས་གནས། རྐྱེད་གཉེར་ཁེ་
 ལས་སོགས་གྱི་ཐང་མཐུན་འགྱུར་སྐྱོད་པ་དང་། པོད་ཀྱི་སྐྱོད་ཡིག་མེད་མེད་བཟོས་

ཉེ་བོད་མིའི་འཚོ་རྟེན་ཐོབ་ཐང་བཅན་འཕྲོག་བྱས་པ་དང་བོད་མི་རྣམས་ཆབ་སྲིད་
དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་གསུམ་གྱི་ལས་རིགས་སྡེ་ཁག་ནས་རྒྱུར་འཕུད་བྱས་
ཡོད། ཤེས་ཡོན་སློབ་གསལ་ཐད་ཀྱང་། བོད་རིགས་སློབ་སྦྱོང་ཚོའི་སློབ་ཡོན་ཐད་དུ་
འབྲེད་དང་དམ་བསྐྱགས་བཀག་སྡོམ་བརྒྱུད་དཀའ་ངལ་བཅོས་པར་བརྟེན་གྲོང་གསེབ་
ཁག་ཏུ་ཤེས་ཡོན་མ་ཐུན་འགྱུར་ཉ་ཅང་ཞན་པོ་ཡོད་པ་རེད།

སྲིད་རྒྱུས་དེ་དག་གིས་སྐྱེན་པས། བོད་མི་རིགས་རིག་གཞུང་དང་བཅས་པ་འཛིན་རྒྱུར་
ཉེན་ཁ་ཚབས་ཆེ་བཅོས་པར་བརྟེན་བོད་མི་རྣམས་འུ་མཁུ་ཐབས་ཟད་ཀྱིས་རང་སྲེག་ཞི་
ཚོལ་བྱེད་དགོས་ལྡན་པ་རེད། ལྷ་སྦྱུལ་དགོ་བའི་བཤེས་གཉེན་སོགས་སྲོལ་རྒྱན་བོད་
མིའི་བསམ་སྒྲུབ་དབྱེད་དབྱེད་རྣམས་ལ། ལྷ་བ་རྟེན་འབྱུང་དང་སྦྱོང་པ་འཚོ་བ་མེད་པའི་ལྷ་
བྱུང་གཞིར་བརྒྱུད་ནས་མི་ཙམ་མ་ཟད། སྲོག་ཆགས་སྲོག་སྦྱར་ཚུན་གྱི་ཆེ་སྲོག་ལའང་
གཞོན་འཚོ་སྲོང་དགོས་པ་དང་། མདོར་ན་སྦོད་བརྱུད་རྟེན་འབྲེལ་ལ་བརྩི་བཀྱར་དགོས་
པའི་ལམ་སྟོན་གྱི་བག་ཆགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་མི་རྣམས་ནི་རྒྱན་ལྡན་འཚོ་བ་སྦྱབས་
བདེའི་ངང་སྐྱེལ་མཁུ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཚོས་དད་ཀྱི་བག་ཆགས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་
མི་རྣམས་ད་ལྟའི་དུས་སྐབས་ཉ་ཅང་ཉག་སྲ་ཞིང་ཟང་ཟང་ཆེ་བའི་སྐབས་འདིར་ཡང་བོད་
མིའི་ཆིག་སྦྱིལ་གྱི་འདུ་ཤེས་མ་ཉམས་པར་གསོན་པོར་གནས་རྒྱུར་པན་རྒྱབས་ཉ་ཅང་
རྒྱུར་བར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གཞུང་ཅི་བྱ་གཏོད་བྱལ་དུ་འགྱུར་བཞིན་ཡོད།

རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ལྷན་པོར་དབང་བསྐྱུར་བྱས་ཀྱང་བོད་མིའི་བསམ་སྒྲུབ་
འགྲུག་ཐུབ་མེད་ལ། བོད་དབང་རྒྱུར་བྱེད་པའི་སྲིད་རྒྱུས་ཀྱིས་བོད་མི་རྣམས་རྒྱ་གཞུང་
ལ་དེ་བས་ཡིད་ཆེས་བརྒྱགས་བརྒྱག་ཡོད།

རྒྱ་གཞུང་གིས་རང་ལྷན་མེར་སྲེག་འགོག་ཐབས་སྟུ། བལ་མ་བཀག་སྡོམ་དང་། རང་
ལྷན་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁུ་ལ་ཞིམས་འགལ་གྱི་ནག་ཉེས་འཇུགས་པ་དེ་དག་གིས་རྒྱ་
གཞུང་ལ་སེམས་འཚབ་ཇི་ཙམ་ཡོད་པ་མཚོན་བཞིན་པར་མ་ཟད། རོ་ཆོ་ཁ་སྦྱངས་ཡོང་

གི་ཡོད་པ་ནི་སྣོ་ས་མེད་རེད། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ནང་གི་གནས་སྐབས་ཇི་སྲིད་ལྷོ་ལྷོ་བུ་ལྷོ་བུ་
བའི་རྒྱུ་

དབུས་བོད་མིའི་སྤྲི་བ་འཇུག་གི་ཉེས་ཅན་སྤྲི་བ་ རྒྱ་གཞུང་ལ་དོན་དམ་གྱིས་རང་སྲེག་
ལས་འགུལ་འགོ་བཙུག་འདོད་ཀྱི་ཀུན་སྲོད་ཡོད་ཆེ། འདས་པའི་མི་ལོ་ ༦༠ རིང་བོད་ལྷོ་ལྷོ་
བསྐྱར་བྱས་པའི་ནོར་འཁྲུལ་གྱི་སྲིད་ཁྲུས་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་དང་། བོད་རྒྱ་ཆེའི་མི་མང་གི་
མཛོན་འདོད། རང་ལུས་མེད་སྲེག་གཏོང་མཁན་རྣམས་ཀྱི་མཛོན་འདོད་ལྟར། ལགོང་ས་
མཆོག་བོད་ལ་གདན་འདྲེན་ཞུ་དགོས་པ་དང་། བོད་ནང་རང་དབང་བསྐྱར་གསོ་དགོས་
པའི་དགོས་འདུན་བཏོན་པ་རྣམས་ལག་བསྐྱར་བྱེད་དགོས། དེ་ནི་རང་སྲེག་ལས་འགུལ་
བ་ཆོའི་ཆེ་མཇུག་གི་འབོད་སྐྱེའང་ཡིན།

ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བོད་ཀྱི་གནས་བབས།

དམིགས་འཇུག་

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩/༡༩༥༠ ལོར་རྒྱ་དམག་གིས་བོད་དུ་བཅན་འཇུག་གི་བྱེད་སྐབས་བོད་ནི་
 རང་དབང་རང་བཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་སྟབས་རང་བཅན་གཙང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་
 གཅིག་གི་བདག་དབང་ལ་བརྟེན་བཞིག་བཏང་བར་བརྟེན་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་སྲོལ་དང་
 ཡོངས་སུ་འགལ་བ་ཞིག་རེད། ད་ལྟོ་རྒྱ་དམག་གི་སླག་མང་པོས་བོད་བཅན་དབང་
 འོག་བཅུག་སྟེ་ཡོད་པ་དེ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་དང་འགལ་བ་དང་། བོད་མི་མང་གི་གཞི་རྒྱུ་
 རང་བཅན་གྱི་ཐོབ་ཐང་རྫོག་རོལ་བཏང་བ་རེད།

རྒྱ་ནག་དམར་པོའི་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་བདག་དབང་དེ་ཁོང་ཚོར་ཡོད་བཅོང་བ་དེ་
 ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ ལོར་རྒྱལ་ཁབ་བཅུག་སྟེ་མངོན་པོར་བཅན་འཇུག་གིས་བ་
 དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བོད་ས་ཁྲོན་ཡོངས་བཅན་བརླངས་བྱས་པ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡
 ལོར་ཁོ་བོ་ཚོའི་བཅན་དབང་འོག་བཞག་ཏུ་བཅུག་པའི་སྲོས་མ་ཐུན་དོན་ཚན་ ༡༢
 བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་བཅོང་གི་ཡོད་པ་མ་རེད། བདག་དབང་གི་གཞི་རྒྱ་གཙོ་བོ་ནི་རྒྱལ་
 རབས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དང་། ལྷག་པར་སོག་པོ་དང་མན་རྟུན་རྒྱལ་སོ་ཚོ་དང་བོད་ཀྱི་སྐྱ་ཆེན་
 ཚོའི་བར་འབྲེལ་བ་བྱུང་བ་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གི་གོང་མ་དང་བོད་ཀྱི་སྐྱ་ཆེན་ཚོའི་
 དབང་བྱུང་བའི་འབྲེལ་བ་བཅས་ལ་གཞི་བཅོལ་ཏེ་ཡོད་ཀྱི་ཡོད། དེ་ཡང་ལོ་བརྒྱ་སྟོན་པ་
 འགས་སྲོན་སོག་པོའི་སྟོབས་ལུགས་རྒྱལ་སའི་སྐབས་ཏེ་ཨེ་ཤེ་ཡའི་ཡུལ་ཁག་མང་ཆེ་བ་
 དང་། འར་ཡུ་རོབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་ཞིག་བཅས་སོག་པོའི་མངའ་འོག་ཏུ་བཅུག་པའི་
 དུས་སྐབས་དེ་དང་། དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པར་མན་རྟུན་རྒྱ་ནག་ལ་དབང་སྐྱུང་བྱས་
 རྗེས་བོད་ཚུད་པའི་འར་དང་དབུས་ཨེ་ཤེ་ཡའི་ཡུང་བ་ཁག་ལ་དབང་ལུགས་སྐྱེབས་

པའི་དུས་སྐབས་དེ་དག་གཞི་འཛིན་སར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ནང་ཕྱི་རྒྱལ་ཁབ་སོག་པོ་དང་། གོ་རྒྱུ། མན་རྒྱ། རྒྱ་གར་ཨིན་གཞུང་བཅས་ཀྱི་འབྲེལ་ས་རྒྱུ་ཆེ་རྒྱུ་ཆོག་པ་བོད་ནང་སླེབས་སྲོང་ཡོད་པར་སྲུ་ཞིག་གིས་ཚོད་བརྒྱག་གི་མེད། ཡང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་སྐབས་གཞན་ནང་རྒྱ་ནག་གིས་གཙོ་བོ་པའི་ཁྲིམ་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་འགའ་ཞིག་བོད་ཀྱི་དབང་འབྲེལ་འོག་བཅུག་པའང་སྲུང་ཡོད། འཛམ་གླིང་ནང་རྒྱལ་ཁབ་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་རུང་དེ་ཚོའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཀྱི་དབང་འབྲེལ་དང་ཐེ་བྱུས་ཅེ་བ་ནས་སླེབས་མ་སྲོང་བ་ནི་ཉ་ཅང་དགོན་པོ་ཡིན། བོད་ནང་ཕྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཀྱི་འབྲེལ་ས་རྒྱུ་ཆེ་རྒྱུ་སླེབས་པ་དེ་དག་ནི་དུས་འབྲེལ་རྒྱུ་ཆེ་རྒྱུ་ཡིན་ཀྱང་ཉ་ཅང་སྲུང་སྲུང་ཡིན། ལྷག་པར་བོད་དང་། སོག་པོ། མན་རྒྱ། རྒྱ་ནག་བཅས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཚོ་མན་རྒྱུ་འབྲེལ་བ་སྲུང་བ་དེར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གོ་དོན་ཞིག་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང་། དེ་ནི་མི་སྐྱེར་དང་སྐྱེར་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིན་པ་ལས་བོད་རྒྱལ་ཁབ་རྒྱ་ནག་དང་རྒྱ་སྐྱེལ་ལས་ཡང་ན་མཉམ་འབྲེལ་བྱེད་པའི་གོ་དོན་གཏན་ནས་མེད།

བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་རྒྱལ་རབས་དེ་ཡིད་དབང་འཕྲོག་པ་ཅེ་འདྲ་ཞིག་ཡོད་རུང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ལ་བཅོན་འཇུག་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་གནས་བབས་ནི་དེར་དུས་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཐོག་དང་། ལྷག་པར་དུ་འདྲེ་ལོ་ ༡༩༡༡ ལོར་རྒྱ་མིས་ཕྱི་རྒྱལ་པོ་མན་རྒྱ་མཐར་སློད་བཏང་སྟེ་རང་ཉིད་ལ་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདག་དབང་ཐོབ་རྗེས་ཀྱི་བོད་དང་རྒྱ་ནག་གི་འབྲེལ་བ་བཅས་ལ་ལྷ་དགོས་པ་ཡིན། རྒྱལ་ཁབ་གང་ཞིག་གི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བསྟུན་ཀྱང་ཁྲིམ་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ཐོག་བདག་དབང་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་རྒྱུའི་གཞི་ཅེ་ཞིག་ཚང་མར་མཐོང་རྒྱ་ཡོད། ཡིན་ནའང་རྒྱ་མཚན་དེ་འདྲ་བའདད་པ་ཡིན་ན་རྒྱལ་སྐྱེའི་ཁྲིམས་འབྲེལ་ཐོག་ནས་ཁས་ལེན་བྱེད་མི་སྲུབ་པ་ཞིག་རེད། བོད་རང་བཅོན་དུ་གནས་པའི་ཁྲུང་ས་སྐྱེལ་ལོན་ཏུ་མང་པོ་ཡོད་པ་དེ་དག་འཛམ་གླིང་ཁྲིམས་དོན་མཁས་

པ་དང། བོད་རྒྱའི་སྐོར་ཞིབ་འཇུག་གནང་མཁམ་མཁས་པ་ཁག་གིས་ཁས་ལེན་བྱེད་ཀྱི་
 ཡོད་པ་རེད། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་དོན་མཁས་པའི་སྣམ་ཚོགས་ཀྱི་ཁྲིམས་དོན་ཞིབ་འཇུག་
 ཚོགས་ཚུངསི་སྣམ་ཚོགས་ཀྱི་ "ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ལོའི་ ༡༩༥༠ བར་བོད་དེ་རྒྱལ་སྤྱིའི་
 ཁྲིམས་ཐོག་ནས་རང་བཅོན་གཅང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གི་དོ་བོར་གནས་ཡོད། ཕྱི་
 ལོ་ ༡༩༥༠ ལོར་བོད་ལ་མཚོན་ན་མི་འབོར་དང་ས་ཆ། སྲིད་གཞུང་བཅས་ཡོད་ཅིང་།
 གཞུང་དེའང་སྤྱིའི་དབང་འཁུར་སུ་ལའང་ལྟོས་མི་དགོས་པར་རང་ཐབས་རང་གཅོད་ཐོག་
 ལས་སྲིད་གཞུང་བསྐྱེད་སྲིད་པ་གསལ་ལོ་རེད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ལོའི་ ༡༩༥༠ བར་བོད་
 ཀྱི་སྤྱི་འབྲེལ་ལས་དོན་རྣམས་བོད་གཞུང་རང་ནས་ཐབས་གཅོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་།
 འབྲེལ་བ་བྱེད་ཡུལ་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ནས་ཀྱང་ལག་ལེན་དངོས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བོད་དེ་རང་
 དབང་རང་བཅོན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ལ་བརྩིས་ཡོད་པ་གཞུང་འབྲེལ་ཡིག་ཆ་ཁག་ནས་
 རྟོགས་ཐུབ།" ཅེས་གསལ་ཡོད། (58)

ལོ་བཞི་བརྒྱའི་རིང་རང་བཅོན་གཅང་མར་གནས་པ་དེས་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ནས་རང་
 བཅོན་གཅང་མར་བརྩི་ལོས་པ་རེད། དེར་རྒྱལ་ཚོགས་ནང་གི་ཚོགས་མིའི་རྒྱལ་ཁབ་
 མང་པོ་ཞིག་ནི་དུས་ལུན་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ལས་ལྷན་པའི་ནང་རང་དབང་རང་བཅོན་
 དུ་གནས་པ་དེ་འབྲེལ་བོད་ལོ་ལ་མཚོན་ན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་བདག་དབང་ཁོང་
 ཚོར་ཡོད་པའི་ཁྲུང་ས་སྤྱིལ་བྱེད་ཆེད་བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ནང་ནས་ཚིག་
 དུམ་ཁ་ལས་ཆ་བསྐྱུ་ལ་བསྐྱུ་བྱས་ཏེ་འཁྲོག་བཤའ་དང་ལོ་རྒྱུས་རྒྱན་བཟོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་
 པ་རེད།

གནའ་བོའི་རྒྱལ་རབས།

བོད་རྗེའི་ཐོག་མ་གཉའ་ཁྲི་བཅོན་པོ་ཕྱི་ལོའི་གོང་གི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོར་རྒྱལ་བོའི་ཁྲིར་འཁོད་
 ཡོད། ཕྱི་ལོའི་དུས་རབས་བདུན་པའི་ནང་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཅོན་སྐུ་མ་བོའི་སྐུ་དུས་བོད་
 ཀྱི་རྒྱལ་སྣམ་ཚོགས་ཁག་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས། སྲོང་བཅོན་སྐུ་མ་བོའི་དུས་

རབས་ནས་འགོ་ཚུགས་ཏེ་ལོ་བརྒྱ་ཟླ་གསུམ་རིང་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་བྲག་པོའི་
 ལྷོ་བས་འཕགས་འཕེལ་རྒྱས་དང་། མངའ་ཐང་རྒྱ་སྐྱིད་བྱུང་བ་རེད། བལ་ཡུལ་རྒྱལ་པོ་དང་།
 རྒྱ་ནག་གོང་མ་སོགས་ཉེ་འཁོར་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཚོས་རང་གི་བྱ་ཕོ་སྲོང་བཙན་སྐྱམ་པོའི་
 བཙུན་མོར་ཕུལ་ཡོད། བལ་ཡུལ་དང་རྒྱ་ནག་གི་སྲས་མོ་བཙུན་མོར་བཞེས་པ་དེས་ནང་
 ཚོས་བོད་ལ་དར་བྱུང་ཡོང་རྒྱུར་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པར་བརྟེན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ནང་
 དམིགས་བསལ་གྱི་གལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཆགས་པ་རེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དེལ་བསྐྱབས་
 བྱང་། སྲོང་བཙན་སྐྱམ་པོས་རྒྱ་བཟའ་གོང་རྩོམ་བཙུན་མོར་བཞེས་པ་དེ་ཆབ་སྲིད་ཐོག་
 བོད་སྲོད་བྱས་ཏེ་བལ་བཟའ་གཙོ་བོའི་བཙུན་མོ་གཞན་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་སྐོར་གཡོལ་ཏེ་སྐྱོང་
 གི་མེད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་བལ་བཟའི་དབང་འཕགས་ཀྱི་རྒྱ་བཟའ་ལས་ཆེ་བ་མ་གཏོགས་
 རྒྱུར་བ་མེད།

བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཁྲི་སྲོང་ལྗེ་འཕེལ་བཙན་གྱིས་རྒྱ་ནག་གི་ས་ཁུལ་ཁ་ཤས་བཙན་བཟུང་བྱས་
 ཏེ་བོད་ཀྱི་མངའ་ཁུལ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བྱ་བ་ཏང་ཡོད། ལྷི་ལོ་ ༥༦༩ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་
 ས་ལི་རུ་ལ་བོད་དམག་གིས་བཙན་འཇུག་བྱས་པ་དང་། རྒྱ་ནག་ནས་ལོ་ལྷར་བོད་ལ་
 དབྱ་ཁུལ་འབྲུལ་རྒྱའི་ཚོད་གན་སྤངས་ཡོད། ལྷི་ལོ་ ༥༦༩ ལོར་བོད་རྒྱའི་དབང་ཆེངས་
 ཡིག་བཞག་སྟེ་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་ས་མཚམས་དབྱེ་འབྱེད་བྱས་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་སྐྱིད་རྩི་
 ལྷར་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཁ་ཤས་པོ་ཏུ་ལའི་ཞོལ་གྱི་རྩོད་རིང་ཐོག་གསལ་ཡོད། བོད་རྒྱའི་
 དབང་ལྷི་ལོ་ ༡༩༡ ལོར་ཞི་བའི་ཆེངས་ཡིག་བཞག་ཡོད་པ་ལྷར་ཨེ་ཤེ་ཡའི་སྟོབས་
 ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་དབང་འབྲེལ་བ་རྩི་ལྷར་བྱུང་མིན་ཤེས་ཏོགས་བྱ་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་
 ཡིན། ཆེངས་ཡིག་གི་བརྗོད་དོན་ལྷན་སྐྱེས་བོད་རྒྱའི་ཡིག་རིགས་གཉིས་ཐོག་བརྗོད་པའི་
 རྩོད་རིང་གསུམ་བཙུགས་ཡོད། རྩོད་རིང་གཅིག་བོད་རྒྱའི་ས་མཚམས་གྲུང་གྲུ་མེ་བྱ་དང་།
 གཅིག་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་ཡོད་པ་ད་ལྷའང་མངའ་རྒྱུ་ཡོད། གཅིག་སྐབས་དེའི་རྒྱ་
 རྒྱལ་གི་རྒྱལ་ས་ཁྲང་ཨན་ལ་བཙུགས་པ་རེད། ཆེངས་ཡིག་གི་འབྲུ་དོན་ནང་། "བོད་རྒྱ་
 གཉིས་ད་ལྷར་དུ་མངའ་བའི་ཡུལ་དང་མཚམས་སྤང་ཞིང་། དེའི་ཤར་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་

ནི་རྒྱ་ཆེན་པོའི་ཡུལ། ལུ་བུ་གསུམ་ནི་ཡང་དག་པར་བོད་ཆེན་པོའི་ཡུལ་ཏེ། དེ་ལས་པན་
ཚུན་དགར་སྲི་འཐབ། དམག་སྲི་བྲང།" ཞེས་གསལ།

རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས། "བོད་རྒྱ་ཚོགས་གཉིས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཚང་གིས་གཉེན་སྲིག་དང་
མནའ་འབྲེལ་བྱེད་པའི་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་ཆབ་སྲིད་ཐོག་མཐུན་སྲིལ་དང་མངོན་
གཞུགས་ལྡན་པའི་འབྲེལ་བ་བཙུགས་ཡོད་པ་དང་། དཔལ་འབྱོར་དང་རིག་གནས་ཐད་
འབྲེལ་བ་དམ་པོ་བཙུགས་ནས་མཐར་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་འཛུགས་རྒྱུར་མང་གཞི་
གཉིད་ཟབ་པོ་བཏོང་ཡོད།" ཅེས་བརྗོད།

དོན་དངོས་ཐོག་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་གོང་གསལ་འབྲེལ་བ་འདྲ་དེ་དག་ནི་བོད་རྒྱ་གཉིས་
ཀའི་རྒྱལ་རབས་ནང་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཐ་དད་དང་སྟོབས་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཡིན་
པར་བཤད་པའི་བརྗོད་དོན་དང་ཡོངས་སུ་ལྷོག་པ་ཞིག་རེད། རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་
ཚོགས་པའི་ཚོགས་མི་ཀན་གསལ། མི་དམངས་འཐུས་མི་ཚོགས་ཆེན་གྱི་ཚོགས་གཙོ་
གཞོན་པ་སྐུ་གཤེགས་ང་པོ་དང་དག་དབང་འཛིགས་མེད་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་གཏམ་
བཤད་ཅིག་ནང་"པོ་རྒྱལ་མཁས་པ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་བོད་ནི་གནའ་སྔ་མོ་ནས་ཀྱང་གོའི་ཆ་
ཤས་གཅིག་རེད་ཟེར་བ་དང་། ཡང་ཁ་ཤས་ཀྱིས་སྲོང་བཙན་སྐམ་པོས་རྒྱ་བཟའ་གོང་
ཚོ་བཙུན་མོར་བཞེས་པ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱང་གོའི་ཆ་ཤས་ཤིག་རེད་ཅེས་ཤོད་ཀྱི་ཡོད།
ཤོད་ཚུལ་དེ་གཉིས་ཀར་ངས་སྔ་ཕྱི་བར་གསུམ་དུ་མོས་མཐུན་བྱེད་ཀྱི་མེད།གང་ཡིན་
ཟེར་ན། གནའ་སྔ་མོ་ནས་ཞེས་པ་དེ་ནི་དུས་ཚོད་དེས་གཏན་མེད་པའི་ཚོག་ཅིག་ཡིན་
པས་ཡང་སྟིང་དུས་ཚོད་ག་དུས་ནས་ཡིན་པ་གསལ་པོ་མེད། སྲོང་བཙན་སྐམ་པོས་ཐང་
རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱ་བཟའ་གོང་ཚོ་བཙུན་མོར་བཞེས་ཀྱིས་བོད་ཀྱང་གོའི་ཆ་ཤས་སུ་གྱུར་
པ་རེད་ཟེར་བ་དེའི་ཐད་ཚང་མས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར་སྐབས་དེར་སྲོང་བཙན་སྐམ་པོའི་
བཙུན་མོ་དང་པོ་དེ་ནི་བལ་པོའི་བལ་བཟའ་ཁྲི་བཙུན་རེད། གལ་ཏེ་གོང་གི་ཤོད་ཚུལ་

ལྷན་ཡིན་ན་ཐོད་འདི་བལ་པོའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ཡིན་པས་འདི་ལ་འགྲེལ་བ་འདད་གང་འདྲ་རྒྱག་དགོས་སམ་"ཞེས་གསུངས་ཡོད།

རྒྱ་ནག་ཅུང་ཉེ་མོང་སྲིང་རྒྱ་ཏན་སློབ་ཤྲ་ཆེན་མོའི་ (Fudan University) དགོ་ཚུན་ཆེ་མོ་གོ་རྒྱན་ལུང་ (Prof. Ge Jianxiong) གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་རྒྱ་ནག་བསྐྱར་ཞིབ་དུས་དེབ་ཐོག་ཚོམ་ཡིག་ཅིག་སྒྲུབ་ཡོད་པའི་ནང་། དེ་དང་དེ་འདྲའི་བརྗོད་བབས་ནི་"ལོ་རྒྱུས་ལ་ཁྱད་གསོད་" གུས་པ་ཞེས་པ་ཡིན། གང་ཡིན་ཞེ་ན། "ཐུན་ཚོད་ལུ་མན་ (ཐོད་རྒྱལ་ཁམས་) བེ་རྒྱ་ནག་ཐང་རྒྱལ་རྒྱུད་ལས་ལོགས་སུ་རང་བཙའ་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་རེད་" ཅེས་གསལ་ཡོད།

དུས་རབས་དགུ་པར་ཐོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁམས་དེ་རྒྱལ་སྐབས་སུ་བྱུང་ཐོང་ཞིང་། ལྷན་པས་དེར་ཐོད་ཀྱི་དོ་སྣང་བྱ་ཡུལ་རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་ཆགས་ནས་ཐོད་ཀྱི་ནང་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་ཉམས་པ་སྐྱར་གསོ་བྱུང་བ་རེད།

ཐོད་དང་སོག་པོའི་དབང་གི་འགྲེལ་བ། (༡༩༩༠ - ༡༩༩༩)

སོག་པོའི་རྒྱལ་པོ་ཐོག་ཏུ་ཆེང་གོ་སེ་ཁང་དང་ཁོང་གི་རྒྱལ་བརྒྱུད་ཚོས་ཨེ་ཤེ་ཡ་དང་། ཡུ་རོབ་ཀྱི་ས་ཆ་མང་པོ་བཙའ་བ་བྱུང་བུས་ཉེ་འཇོམ་སྤྱིང་ནང་དུ་ལྷོ་བར་མངའ་དབང་ཆེ་པོས་ཀྱི་གོང་མ་གཅིག་བྱུང་བ་རེད། དེའི་སྐབས་ཀྱི་སོག་པོ་གོང་མའི་མངའ་དབང་ནི་ཞི་བདེ་རྒྱ་མཚོ་ནས་འདར་ཡུ་རོབ་བར་ཁྲབ་ཡོད་པ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་ཐོད་ཀྱི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པའི་མི་ཉག་གི་མངའ་ཁུལ་རྣམས་སོག་པོར་འོང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་སོག་པོ་ཚོས་འདར་ཕྱོགས་ཀྱི་མངའ་ཁུལ་རྣམས་དབང་འཛིན་བྱེད་ཆེད་ཡོན་རྒྱལ་རབས་བཙུགས་པའི་གསལ་བསྐྱབས་བྱས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་སོག་པོས་རྒྱ་ནག་སྲུང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཕྱོ་ཕྱོགས་ཀྱི་མངའ་ཁུལ་རྣམས་དབང་དུ་བསྐྱུས་ཏེ་རྒྱ་ནག་ཡོངས་རྫོགས་ལ་སོག་པོས་དབང་སྐྱུར་བྱས་པ་རེད། དེར་སྐབས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་

ཡོན་རྒྱལ་རབས་དེ་རྒྱ་ནག་རང་གི་རྒྱལ་རབས་ཡིན་པར་བཤད་ནས་སོག་པོས་དབང་
 རྒྱུར་གྱི་དུང་སྲིད་པའི་ས་ཁུལ་རྣམས་ཁོང་ཚོའི་བདག་དབང་ཡིན་ཞེས་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།
 ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོར་སོག་པོའི་རྒྱལ་པོ་ཚེང་གེ་སེ་ཁང་གི་ཚ་བོ་གོ་དན་ཁང་གིས་ཤོད་
 ལ་དམག་དཔུང་བྲངས་ཏེ་སྐབས་དེའི་ཤོད་ཀྱི་སློབ་ཆེན་གསུམ་ནས་མཚན་སྣོན་ཆེ་བ་ས་པ་ཆ་
 གུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གདན་འདྲན་ཞུས། དེ་ནས་ཤོད་དང་སོག་པོའི་དབང་མཚན་ཡོན་
 ཀྱི་འབྲེལ་བ་འགོ་རྒྱུགས། གོ་དན་ཁང་གི་རྗེས་སུ་སོག་པོའི་རྒྱལ་པོ་ཀུའ་ལའི་ཁང་གིས་
 བྲང་ཚོས་ལ་དད་ནས་ས་པ་ཆ་གྱི་སྐྱེ་ཆ་འགོ་མགོན་ཚོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་སློབ་མར་བསྟེན་
 ཏེ་བྲང་པའི་ཚོས་དེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཚོས་སུ་ཁས་སྤངས། འགོ་མགོན་ཚོས་རྒྱལ་འཕགས་
 པ་སོག་པོའི་དབང་ལུགས་བྲལ་ཁུལ་གྱི་སློབ་ཆེ་པོས་སུ་བཀུར། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་
 ཀུའ་ལའི་ཁང་གིས་འགོ་མགོན་ཚོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་ལ་བཀའ་འདྲིན་གསོལ་གྱིར་དབང་
 ཡོན་དུ་ཤོད་ཚོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཚོས་སྲིད་ཀྱི་བདག་དབང་ཆ་ཚང་སུལ་ཏེ་མཚན་བསྟོད་
 ཚེན་པོ་ཞུས་ཡོད། དེ་བཞིན་སོག་པོའི་རྒྱལ་པོ་དང་། ཤོད་ཀྱི་སློབ་ཆེན་དང་སྟེ་དཔོན་ཆེ་
 ཁབ་དབང་མཚན་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་རིགས་མང་པོ་རྒྱུང་ཡོད། དབུས་ཨེ་ཤེ་ཡའི་རྩན་
 མོང་མ་ཡིན་པའི་འབྲེལ་བ་དེ་དག་རྗེས་སུ་ཡ་རྒྱལ་བ་སྐྱེས་ཤིང་རིམ་བྱོན་དང་མན་རྩ་གོང་
 མ་དབང་གྱི་འབྲེལ་ལམ་གྱི་གཞི་རྩ་ཞིག་ཆགས་པ་དང་། མཚན་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ནི་
 མྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་སྟེ་རྩྱུན་བདག་གིས་སློབ་མར་ཚོས་ཀྱི་ཐོག་ནས་དད་པ་ཞུ་བ་ཞིག་ཡིན་
 ཞིང་། རྩྱུན་བདག་གི་སྲིད་དབང་ལ་འགོ་འགྲུར་རྒྱུང་ནའང་དད་པ་དེ་རྩྱུན་མཐུན་ནས་
 གནས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཤོད་དང་སོག་པོ་དབང་གྱི་མཚན་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ཡོན་
 རྒྱལ་རབས་མཐུག་འབྲིལ་ནའང་སུ་མ་སྤྱད་གནས་ཡོད།

མཚན་ཡོན་འབྲེལ་བར་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་ཆ་རྒྱུན་ནི་ཡོན་བདག་གིས་རང་གི་སློབ་མ་ལ་
 དད་འདུན་དང་སྤྲུལ་མཚན་ཞུ་དགོས་པ་དེ་ཡིན། དེ་ཙམ་མ་ཟད་ཡོན་བདག་གིས་སློབ་མར་
 སྤྱང་སྦྱོར་ཞུ་བ་དེ་སློབ་མས་ཡོན་བདག་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལ་ཞེན་གནང་བས་མ་ཡིན་པར་

ཚོས་ཀྱི་སློབ་སྟོན་དང་ཐུགས་སློན་གནང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ལུས་པ་ཞིག་རེད། མཚོང་
ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་རེགས་ཁ་ཤས་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཕྱགས་རྒྱེན་ཡང་ཡོད། དེ་ནི་སྐྱ་མའི་
སྐུ་བྱ་དང་ཚོས་ལུགས་གཉིས་སྲུང་སློབ་ཀྱི་ཆེད་དུ་སླྱིན་བདག་གིས་དམག་མི་གཏོང་
དགོས་པའི་གནས་ཚུལ་ཡོད་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་རྒྱ་ནག་གིས་དེའི་བསྐྱབས་
བྱས་པ་ལྟར་སྲུང་སློབ་ལུ་མཁན་དེ་སྐྱ་མ་ལས་གནས་བབས་མཐོ་བ་དེ་འདྲ་མ་རེད། སྲུང་
སློབ་ལུ་མཁན་དེ་ནི་སྐྱ་མའི་སློབ་མ་ཞིག་དང་སྐྱ་མར་དང་གྲུས་ལུ་མཁན་ཞིག་རེད།

ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་སོག་པོའི་མངའ་ཁོངས་ཡོངས་སུ་ནང་ཚོས་འདི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཚོས་
ལུགས་སུ་གྲུར་ཉེ་ས་སྐུའི་སྐྱ་མ་ཚོས་ཕྱོགས་ཀྱི་དབང་ཆ་མཐོ་ཤོས་སུ་གྲུར་པའི་སྐབས་
དེའི་ཐོད་སོག་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་སློང་འབྲེལ་བ་ཤད་བྱས་པ་ཡིན་ན་ཉ་ཅང་གསལ་
བོ་མཐོང་ཐུབ། འདི་ག་རྟེན་མི་ཚོས་ཀྱི་གོང་མ་དང་ཚོས་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐྱ་མ་གཉིས་སོ་སོར་
ཚོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་གོ་གནས་མཐོ་ཤོས་ཡོད་ཀྱང་དེ་ནི་འདྲ་མཉམ་དང་། བན་རྒྱུན་
གཅིག་ལ་གཅིག་སྟོན། བརྟེན་བཀུར། དད་གྲུས་བཅས་གཞི་ཅར་བརྒྱུད་བ་ཞིག་ཡིན། སྐྱ་
མས་ཐོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་སློང་བ་དེ་ཡོན་བདག་གི་རྒྱལ་སློང་ལ་བརྟེན་བ་དང་། སོག་པོ་
གོང་མས་སྲིད་དབང་སློང་བ་ཞིམས་མ་ཐུན་ཆགས་པ་དེ་ནི་སྐྱ་མའི་བཀའ་བློན་ལ་བརྟེན་
ནས་ཡིན། སོག་པོའི་གོང་མ་ཚོའི་དབང་ཕྱགས་ཐོད་ནང་སྐྱེབས་པ་ནི་དངོས་ཡོད་
གནས་ཚུལ་རེད། ཡིན་ནའང་སོག་པོའི་གོང་མ་གཅིག་གིས་ཀྱང་ཐོད་ནང་ཐད་ཀར་
སྲིད་དབང་འཛིན་པ་བྱུང་མེད་ལ། སོག་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཐོད་ཀྱིས་ཁྲལ་འཇལ་དགོས་
པའང་བྱུང་མེད། སོག་པོའི་གོང་མ་སུ་ཞིག་གིས་ཀྱང་ཐོད་དེ་སོག་པོའི་མངའ་ཁོངས་སུ་
བརྟེན་ཕྱོད་མེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལོར་པག་ཀྱ་བྱང་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ས་སྐུའི་སྲིད་དབང་འབྲེག་སྟེ་
ཐོད་དང་སོག་པོའི་དབང་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཅད་པ་རེད། བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་
གྱིས་ཐོད་ཀྱི་འཛིན་སློང་ལས་སོལ་ལ་སོག་ལུགས་ཀྱི་ཤར་ཕྱོགས་པ་རྣམས་མེད་པ་

བཟོས་ཏེ་བོད་མི་རང་ཉིད་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་འཛིན་སྲོལ་གྱི་ལམ་ལུགས་གསར་གཏོང་བྱས་པ་དང་། དེ་མཚུངས་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུག་ལྷན་ཁྲིམས་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་གསར་བཟོ་བྱས་ཡོད། དེ་ནས་ལོ་བཙུག་སོང་རྗེས་རྒྱ་ནག་སོག་པོའི་འོག་ནས་རང་བཙུན་ཐོབ་སྟེ་རྒྱ་ནག་མིང་རྒྱལ་རབས་འགོ་རྒྱུགས་པ་རེད།

བོད་དང་མིང་རྒྱལ་རབས་དབར་གྱི་འབྲེལ་ལམ། (1936-1962)

བོད་སོག་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་སོག་པོས་རྒྱ་ནག་དབང་སྐྱེད་མ་བྱས་གོང་བྱུང་བ་ཞིག་དང་། རྒྱ་ནག་སོག་པོའི་འོག་ནས་རང་བཙུན་མ་བྱུང་གོང་བོད་སོག་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཚད་ཚར་བ་རེད། དེར་བརྟེན་མིང་གོང་མས་བོད་ནང་སོག་པོའི་ལྷུང་འཛིན་གྱི་རྒྱ་གང་ཡང་ལྷག་མེད། སོག་པོས་བོད་དང་མཚོན་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་རིང་མཚུགས་སྲོལ་བྱས་ཡོད།

བོད་དང་མིང་རྒྱལ་རབས་དབར་འབྲེལ་བ་ཉ་ཅང་ཉུང་ཉུང་ཡིན་ཞིང་། འབྲེལ་བ་ཐོབ་ལུ་བྱུང་བ་དེ་ཚོ་དུས་རབས་བཙུག་ལྷན་བཅུ་བདུན་བར་གྱི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ནང་གསལ་ཡོད། རྒྱལ་རབས་དེ་དག་ནང་བོད་འདི་མིང་གོང་མའི་ཆབ་སྲིད་མངའ་ཁོངས་སུ་ཡོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་གང་ཡང་འགོད་མེད། དུས་རབས་དེའི་སྐབས་མིང་གོང་མ་དང་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་མ་སྐེད་དང་འབྲེལ་བ་བྱུང་བ་ཡོད།

མིང་གོང་མ་དང་འབྲེལ་བ་བྱུང་བའི་སྐབས་དེ་ཚོ་སུ་ཞིག་གིས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་བཟུང་མེད་སྟབས་ཁོང་རྣམས་པ་དང་འབྲེལ་བ་བྱུང་ཚུལ་སྐྱེད་བ་དེས་བོད་རང་བཙུན་གྱི་གནས་བབས་ལ་གཞོན་འགལ་གང་ཡང་འགྲོ་མི་ཐུབ།

དེ་ཡང་ཨིན་ཏེ་ཡ་ན་གཙུག་ལག་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དབུས་ཡུ་རོ་ཤི་ཡ་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གི་དགེ་ཚུན་ཆེ་མོ་ཨི་ལི་ཨོ་ཏེ་སི་སྤར་ལིང་ (Prof. Elliot Sperling) གིས་“རྒྱ་ནག་གོང་མས་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་མ་ཆེན་ཚོར་མཚན་བསྟོད་དེ་ཚོ་སྤྱད་པའི་སྤྱུ་རྗེས་ཀྱི་གལ་ཆའི་

བྱུང་བ་ཁག་གཅིག་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ན་རྒྱ་ནག་གོང་མའི་མཚན་བསྟོན་མ་ཐོབ་གོང་
 བས་བོད་ཀྱི་སྐྱེས་ཆེན་ཚོར་བོད་ནང་དབང་ཚད་དང་ལྷགས་རྒྱུན་ཡོད་པ་གསལ་པོ་
 རེད། དེར་བརྟེན། མཚན་བསྟོན་དེ་ཚོས་བོད་ཀྱི་སྐྱེས་ཆེན་ཚོར་དབང་ཆ་སྤྲད་པ་ཞིག་
 མ་ཡིན་པར། དེ་ལས་ཐོག་སྟེ་ཁོ་ཚོའི་དབང་ཆར་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་ཞིག་རེད། རྒྱ་
 བག་གོང་མས་བོད་ཀྱི་སྐྱེས་ཆེན་ཚོར་མཚན་བསྟོན་སྤྲད་པ་ནི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་ཡང་ཡང་
 མ་ཐོབ་རྒྱ་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གིས་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཞིག་གི་མི་ལ་ཆེ་བསྟོན་དམ།
 ཡང་ན་མཚན་བསྟོན། ཡང་ན་བྱ་དགའ་སྟོན་པ་ལྟ་བུར་ངོས་འཛིན་བྱེད་དགོས་” (59)
 ཞེས་འགྲེལ་བཤད་བྱས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༣༥༠ ལོ་ནས་བརྒྱུད་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་དེ་ལག་
 ཟུང་། དེ་རྗེས་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༩༡ ལོ་ནས་རིན་སྲུངས་པས་བརྒྱུད་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༧༠༦ ལོར་ལག་ཁྲུ་གསལ་བ་རྒྱལ་མཚན་ལ་རྒྱ་ནག་མིང་གོང་མས་རྒྱ་ནག་ཏུ་
 གདན་ཞུ་ཕུལ་ཡང་ཞལ་བཞེས་མ་གནང་བ་དེས་བོད་རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་དབང་ལོག་ཏུ་མེད་
 པ་གསལ་པོ་བསྟན་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༥༦༥ ལས་ ༡༦༧༩ ལོ་བར་ཡརྒྱལ་བ་ལྷ་པ་ཆེན་
 རོས་སྲིད་དབང་མ་བཞེས་པའི་བར་དེར་སྟེ་སྲིད་གཙང་པས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་བསྐྱུངས་
 རིང་མིང་རྒྱལ་རབས་དང་སྐབས་དེ་འགྲེལ་བ་སྟན་བུ་དེ་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་དེ་སྐབས་བོད་
 བང་རྒྱ་ནག་གི་དབང་ལྷགས་སྟེ་བས་པའི་རིགས་ཅ་བ་ནས་བྱུང་མེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༦༧༧ ལོར་ཕྱི་རྒྱལ་བཅོན་འཇུག་པས་ (མན་ཇུ་) ཡང་བསྐྱུར་རྒྱ་ནག་གོང་
 མའི་སྲིད་དབང་འཕྲོག་པ་རེད། སྐབས་དེར་མན་ཇུས་དབང་སྐྱུར་བྱས་པའི་ནང་ནས་ས་
 ཆགས་ཆེ་ཤོས་དེ་རྒྱ་ནག་ཆགས་ཡོད། རྒྱལ་རབས་དེར་ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཞེས་མིང་
 བཏགས།

བོད་དང་མན་ཇུ་དབང་གི་འགྲེལ་བ། (༡༦༣༩-༡༩༡༡)

ཕྱི་ལོ་ ༡༦༧༩ ལོར་ཡརྒྱལ་མཚན་སྐྱེས་ལྷ་པ་ཆེན་པོར་ཡོན་བདག་སོག་པོ་གྲུ་
 གི་ཁང་གིས་ཕྱག་རོགས་ཞུས་ཏེ་ཁོང་བོད་གཅིག་གྱུར་གྱི་ཚོས་སྲིད་ཀྱི་མངའ་བདག་

ཆགས་པ་རེད། དེ་ནས་བཟུང་བོད་མི་ཚོས་ཁོང་ལ་ཡགོང་ས་ཆེན་པོ་ཞེས་རྒྱ་ནག་མེད་
པའི་དབུ་ཁྲིད་ཀྱི་མཚན་བསྟོད་ལྷན་གྱི་ཡོད། ཡགོང་ས་ལྷ་པ་ཆེན་པོའི་མཚན་སྟོན་ནི་བོད་
ནང་ཚམ་མིན་པར་སྤྱི་ལོ་དུའང་ཡོངས་སུ་གྲགས།

ཡགོང་ས་ལྷ་པ་ཆེན་པོས་སོག་པོ་ཚམ་མ་བཟུང་མན་རྩ་དང་ཡང་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་
གནང་ཞིང། བོད་དང་མན་རྩ་དབར་གྱི་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ཐོག་མ་དེ་མན་
རྩ་གོང་མ་མེ་ཚུང་ནས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༣༩ ལོར་རང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་སུག་དུན་ (ཤེན་ཡང་)
དུ་ཡགོང་ས་མཚོག་གདན་ཞུའི་མགོན་བརྗེ་ལྷ་པ་བ་ནས་བཟུང་འགོ་རྒྱུགས་པ་རེད།
ཡགོང་ས་མཚོག་འོ་ཤེབས་མ་གནང་ཡང་མན་རྩ་གོང་མའི་རྒྱལ་སར་སྐྱེ་ཚབ་གཏོང་
གནང་གིས་གོང་མ་མེ་ཚུང་ནས་དུ་ལའི་རྒྱ་མ་དང་ཁོང་གི་ཚོས་བརྒྱུད་ཀྱི་ཡོན་བདག་དང་
ཤེན་ལྷ་རྒྱུའི་ཞལ་བཞེས་གནང་།

རྒྱ་བས་དེ་ནས་བཟུང་དུ་ལའི་རྒྱ་མ་དང་མན་རྩའི་དབར་མཚོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་འགོ་
རྒྱུགས། མན་རྩ་དང་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ཡང་སོག་པོ་དང་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ལྟར་ལས་
དེར་རྒྱ་ནག་འབྲེལ་བསྐྱད་གང་ཡང་མེད། ཚིང་རྒྱལ་རབས་སྐོར་གྱི་རྒྱལ་རྒྱལ་རབས་
མཁས་དབང་ཨོ་ཤིན་ལ་གྱི་མོར་ Owen Lattimore ནས། "ཚིང་ནི་མན་རྩའི་རྒྱལ་
ཁབ་ཅིག་ཡིན་པ་དང་རྒྱ་ནག་ནི་དེའི་ཆ་ཤས་གཅིག་རེད།" (60) ཅེས་གསུངས་ཡོད།

རྒྱ་ནག་དབང་བསྐྱར་རྗེས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལོར་མན་རྩ་གོང་མ་ལུན་ཅིས་ཡགོང་ས་ལྷ་
པ་ཆེན་པོ་མཚོག་པོ་ཅིང་དུ་གདན་འབྲེན་ཞུས་ཤིང། ཡགོང་ས་མཚོག་དོས་གཞིའི་
ཆེབས་སྐུར་རྒྱ་བས་གོང་མ་རང་ཉིད་རྒྱལ་ས་ནས་ཉེན་བཞིའི་སར་ཤེབས་ནས་ཤེབས་
བསུ་ཞུས་ཡོད། དེ་སྐོར་རྒྱ་ནག་ནང་བཅའ་བཞུགས་ཨ་མེ་རི་ཀའི་སྤྱི་འབྲེལ་མི་སྣ་
མཁས་དབང་ཁབ་ལི་འུ་ཁབ་ལི་འུ་རོག་ཉིལ་ནས་ཕྱོགས་བསྐྱོམས་གནང་དོན། "དུ་ལའི་
རྒྱ་མར་ཆེ་བསྟོད་ཀྱི་མངོད་སྐོར་ཞུ་སྐྱེད་མི་རང་དབང་རང་བཅོན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གི་
རྒྱལ་པོ་ཞིག་ལ་རི་ལྟར་ཞུ་དགོས་པའི་ཆེ་བསྟོད་ཆ་ཚང་ཞུས་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་ནག་གི་

ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་གི་ནང་དུ་འདེལ་ས་སྐྱོས་པའི་ཁོང་ལ་ལྟ་སྟངས་མི་འབྲ་བ་གཞན་གང་ཡང་ཡོད་ལུགས་གསལ་མེད་ཅིང་། རྒྱ་བོད་དབར་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ནི་དེའི་དུས་སུ་རྒྱ་ལའི་སྐབས་མི་སྲིད་ཚོས་གི་དབང་འཕྲུགས་ལ་གྲུ་ཕྱི་ཁང་གི་དྲུག་པོའི་རྒྱབ་གཉེར་ཡོད་པ་དང་། སོག་ཡུལ་ཡོངས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་དད་གུས་ཞུ་བཞིན་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་དེ་ལ་མན་རྩ་གོང་མས་འགྲན་ཚོད་མེད་ཐབས་བྲལ་བའི་གནད་དོན་ཞིག་ཆགས་ཡོད།" (61) ཅེས་གསུངས་ཡོད།

སྐབས་དེར་མན་རྩ་གོང་མ་དང་། ཡགོང་ས་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་གཉིས་པའ་ཚུན་སྲར་ན་མ་གཤམ་པའི་ཆེས་མཐོའི་མཚན་བསྟོད་འབྲུལ་རེས་གནང་བ་དེས་མི་ལོ་བཅུ་ཕྲག་གོང་དུ་བཙུགས་པའི་མཚོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་སྐར་ཡང་སྤྲོད་དུ་སྒྲུར་བ་རེད།

ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་བོད་དང་མན་རྩ་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་ནི་མཚོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་མང་གཞིར་བྱས་པའི་འབྲེལ་བ་ཞིག་རེད། བོད་པས་མན་རྩ་གོང་མར་རོགས་རམ་འབྲོག་བསྐྱེད་ཀྱིས་ལ་ལྟར་སོག་པོ་རྩལ་གར་བོད་ནས་མཐར་སྐྱོད་གཏོང་རྒྱ་དང་། ལྷི་ལོ་ ༡༧༣༠ ལོར་རྒྱ་ལའི་སྐབས་སྐྱེད་བདུན་པ་མཚོག་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་གདན་འདྲེན་ཞུ་རྒྱུའི་རོགས་རམ་བྱས་ཡོད། དུས་རབས་བཙོ་བརྒྱད་པའི་ནང་མན་རྩའི་དབྱུང་དམག་བོད་དུ་ཡང་བསྐྱར་ཐེངས་གསུམ་སྐབས་ཤིང་། དང་པོ་ནི་ལྷི་ལོ་ ༡༧༤༣ ལོར་གོར་ཁའི་བཙན་འཇུག་འགོ་བཙུག་ཆེད་དང་། དེ་མིན་ལྷི་ལོ་ ༡༧༥༤ དང་ ༡༧༥༧ ལོ་སོ་སོར་ནང་འཇུག་གི་དུས་སྐབས་གཉིས་སུ་སྤྱིང་འཇགས་ཡོང་ཆེད་རོགས་རམ་གྱིས་བར་ཡོང་བ་ཞིག་རེད། དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་འགོ་བྱིན་ཆོས་རེ་སྐྱེལ་བྱས་པ་ལྟར་ཡོང་བ་ཞིག་དང་མཚོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བར་བརྟེན་ནས་ཡོང་བ་ཞིག་རེད།

བོད་ནང་དཀའ་རྙོག་ཡོད་པའི་དུས་སྐབས་ལ་མན་རྩའི་འཕྲུགས་རྒྱུན་ཡང་གང་འཚམས་སྤྱད་ཡོད། འོན་ཀྱང་དུས་ཡུན་རིང་པོར་གནས་བྱུང་མེད། བོད་ནང་འཇམ་ལྷ་ (༡༩༧༡-༡༩༧༣) དང་། བལ་ཡུལ། (༡༩༥༥-༡༩༥༦) རྒྱ་གར་ཨིན་གཞུང་ (༡༩༥༣-༡༩༥༧)

བཅས་ཀྱིས་བཅོན་འཇུག་གི་སྐབས་མན་རྟུ་ལག་ཁྱུང་གང་ཡང་རྒྱངས་མེད།

དུས་རབས་བཅུ་དགུ་བའི་དཀྱིལ་ཅམ་ནས་མན་རྟུ་གོང་མ་དང་། ཨམ་བན་གྱི་བོད་ནང་གི་ལག་དབང་ནི་མིང་ཅམ་དུ་གྱུར་བ་རེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་མན་རྟུ་འི་གོང་མ་མཆོན་ལུང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༩༣ ལོར་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་གྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤྲིག་སློལ་དོན་ཚན་ ༣༩ ཟེར་བ་དང་། བོད་ནང་ཨམ་བན་བཅུ་གས་པ་བཅས་ཀྱི་སྐོར་འབྲེལ་བཤད་མང་པོ་ཞིག་བརྒྱབ་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཅུ་ཚིག་དེ་མན་རྟུ་གོང་མས་དབང་ཚད་ཀྱི་ཐོག་ནས་བོད་ལ་བཀའ་པལ་བ་ལྟ་བུ་བྱས་ཡོད། དོན་དངོས་ནི་བོད་དང་གོང་པ་འདི་དམག་འབྲུག་ཐག་ཚོད་རྗེས་མན་རྟུ་གོང་མས་བོད་གཞུང་ལ་ལེགས་བཅོས་ཀྱི་བསམ་འཆར་བཏོན་པ་ཅམ་ཞིག་ལས། ཨམ་བན་ནི་བོད་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོང་གྱི་པོ་མེན་པར། མན་རྟུ་འི་ཁེ་སན་ལ་ལྟ་རྟོག་དང་གོང་མའི་ཚབ་བྱས་ཏེ་ཡགོང་ས་ཡུལ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོའི་ཡུལ་སྐྱེའི་སྤྱང་སྐོབ་ཀྱི་ལས་ཀ་གྱི་མཁན་ཞིག་རེད། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༩༣ ལོར་གོང་པ་ས་བོད་ལ་བཅོན་འཇུག་གི་སྐབས་ཡགོང་ས་མཆོན་ནས་མན་རྟུ་གོང་མར་རོགས་རམ་འཕོད་སྐྱེལ་གནང་གིང་། མན་རྟུ་སྲུང་དབུང་དམག་ཁྲོན་ཆེ་བཏང་སྟེ་གོང་པ་མཐར་སྐོད་གཏོང་རྒྱུར་རོགས་རམ་བྱས་ཡོད། དེ་རྗེས་གོང་མོད་ཆེང་ས་ཡིག་འཛིན་སྐབས་བར་མི་ཡང་བྱས་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནི་བོད་པས་མན་རྟུ་དམག་རོགས་འཕོད་སྐྱེལ་བྱས་པ་ཐེངས་བཞི་པ་ཡིན་གིང་། ད་དུང་ཡང་བོད་པས་ཁོང་ཚོར་དམག་རོགས་རེ་སྐྱེལ་བྱས་ཡོད་བསམ་ནས་སྤྱད་དེ་རོགས་མི་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་ཐེ་བྱས་ཐན་བྱ་ཆེ་རུ་བཏང་ཡོད།

ཅུ་ཚིག་དེ་ནི་ཡོན་བདག་མན་རྟུ་གོང་མས་རང་གི་སྐྱེ་མར་བསམ་འཆར་སྐྱེལ་བ་ཞིག་ལས། རྒྱལ་པོས་ཚབ་འབངས་ལ་བཀའ་རྒྱ་ཁྱུང་བསྐྱུགས་བྱས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་མ་རེད། རྐབས་དེའི་མན་རྟུ་འི་དམག་དཔོན་སྤྱེལ་ཡན་ནས་ཡགོང་ས་སྐྱེའི་བརྒྱུད་པ་མཆོན་ལ་ཅུ་ཚིག་སྐོར་ལུས་པ། ཡ་ཉལ་གང་གིས་བྱིས་པའི་དུ་བའི་སྐྱེ་མའི་རྣམ་ཐར་ཞེས་པའི་

བྱང་ལྡན་ལ་དོན། "དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་དང་ལ་གོང་མ་ཆེན་པོས་བཀའ་སློབ་ཞིབ་ཟླ་
 གནང་ནས་དོན་ཚན་རེ་རེ་བཞིན་མཇུ་བ་སྟོན་མཛད་དེ་གྲོས་མོལ་ཞིབ་ཟླ་བྱེད་རྒྱུར་
 གནང་ནས་དུས་གཏན་དུ་སྐྱོན་མི་ཡོང་བ་དང་། བོད་བ་རྣམས་ལ་དུས་ལུན་དུ་ཕན་པའི་
 ཐུགས་རེ་མཛད་ཀྱི་ཡོད། རྒྱ་ལའི་སྐྱ་མ་གང་ཉིད་ཀྱིས་གོང་མ་ཆེན་པོར་བཀའ་སློབ་
 གསོ་དགོས་པ་མཁྱེན་གསལ་ཡིན་པས་འབྱུང་འབྱུར་གྲོས་མོལ་བྱས་ནས་ཐག་ཚེད་
 རྗེས་གྲུས་པ་ཆེན་པོས་བརྗེ་སྲུང་བྱས་ཏེ་བྱ་བ་སྐྱབ་ངེས་ཡིན་པ་སྟོས་ཅི་དགོས། གལ་
 སྲིད་ལུན་རིང་དུ་ཆགས་པའི་གོམས་གཤེས་མཁྱེན་པ་བྱུང་བྱས་ན་དམག་གྱིར་འཕྲེན་
 མཛད་རྒྱུ་ཡིན་པས། ཕྱིན་ཆད་དོན་དག་བྱུང་ནའང་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་གིས་དེའི་ཐོག་
 གང་ཡང་གནང་རྒྱུ་མིན། གང་ཞིག་ཕན་པ་ཡིན་དང་གང་ཞིག་གོད་པ་ཡིན། གང་ཞིག་
 ལྷི་བ་ཡིན་དང་གང་ཞིག་ཡང་བ་ཡིན་དེ་རང་ཉིད་ཀྱིས་གདམ་ག་གནང་ཚོག" (62) ཅེས་
 གསལ་བ་དེ་ནས་རོགས་རམ་གྱི་ངོ་བོ་ཡིན་པ་མཛོང་ཐུབ།

ཅ་ཚིག་ནང་གི་བསམ་འཆར་ཁག་ནས་བོད་ལ་དགོས་མཁོ་ཡོད་པ་རྣམས་སྦངས་པ་
 དང་། དགོས་མཁོ་མེད་པ་རྣམས་ངོས་ལེན་བྱས་མེད། དེའི་སྐོར་བཤེར་ཆེན་སྐྱེས་དབྱུ་
 བ་ཚོས་ཀྱི་ཉི་མས། "རྒྱ་མིའི་སྲིད་བྱུས་གང་ཞིག་བོད་རང་ཉིད་ཀྱི་ལྷ་རྩལ་དང་མཐུན་ན་
 ཅམ་བན་གྱི་སྟོབ་སྟོན་ལ་ཉན་རྒྱུ་ཨང་གསར་ཡོད་ཀྱི་དྲུང་། གལ་ཏེ་སྟོབ་སྟོན་དེ་ཉིད་བོད་
 རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁེ་ཕན་དང་འགལ་སྐྱར་གྱུར་ཆེ་རྒྱ་ནག་གོང་མ་སྐྱེ་ངོ་མས་ཀྱི་ཁོང་ཚོར་
 རྟུགས་རྐྱེན་སྲིད་པའི་ལུས་མཐུ་བལ་བ་ཡིན།" (63) ཞེས་གསུངས་ཡོད། ལྷག་པར་
 དེའི་ནང་གི་དོན་གནད་གལ་ཆེ་ཤོས་གཅིག་ནི་ཡགོང་ས་མཚོག་དང་། བཤེན་ཆེན་རིན་པོ་
 ཆེས་དབུས་པའི་བོད་ཀྱི་སྐྱ་ཆེན་ཁག་གི་ཡང་སྲིད་གསེར་བུམ་དབུགས་ཏེ་ངོས་འཛིན་
 ཟུང་གོས་བཤད་པ་དེ་རེད། འོན་ཀྱང་དེ་ནི་བོད་གཞུང་དང་བོད་ཀྱི་སྐྱ་ཆེན་ཁག་གི་རང་
 འཁྲིའི་ལས་འགན་ཞིག་ཡིན། ཡང་སྲིད་རྣམས་སྲུང་བཞིན་ཚོས་ཕྱོགས་ཀྱི་ལམ་སྲོལ་
 གཞིར་བཟུང་ནས་ངོས་འཛིན་ལུས་པ་ལས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་གསེར་བུམ་དབུགས་དགོས་
 པའི་ངེས་པ་མེད། དཔེར་ན། བསམ་འཆར་དེ་བཏོན་ནས་རིང་པོར་མ་སོང་བར་ཡགོང་

ས་སྐྱེས་ལོ་དུ་བུ་བུ་ལོ་ ༡༩༠༩ ལོར་གསེར་བུ་མ་མ་དགུ་གསེར་པར་ངོས་འཛིན་ལྷན་པ་
ལྷ་བུ་རེད།

ཅ་ཚིག་ནང་གི་དོན་གཞན་གསལ་ཆེ་གཞན་ཞིག་ནི་ཨམ་བན་གྱི་ལས་འགན་སྐོར་རེད།
ཨམ་བན་གྱི་ངོ་བོ་ནི་སྐབས་དེར་དེར་གི་གཞུང་ཚབ་ལྷ་བུ་དང་། ཟློག་ས་གཞན་ནས་ཐུན་
མོང་མ་ཡིན་པའི་མཚོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བའི་ཆ་ནས་བཅའ་སྲོད་བྱས་པ་ཞིག་རེད། ཨམ་
བན་གྱི་གནས་སྡངས་ནི་ཨམ་བན་ཡུ་ཉའི་ནས་གྱི་ལོ་ ༡༩༠༩ ལོར་རྒྱ་གར་ཨིན་ཇི་ཕྱི་
སྲིད་རྒྱུ་ཆེ་མོར་གྱི་མར་ཉའི་རྒྱ་རན་ཏི་ལ་གསུངས་པའི་ཚིག་ཐོའི་ནང་གསལ་པོ་ཡོད་
པ་སྟེ། "ཁོང་ནི་ལྷ་སར་སྐྱེས་མཐོན་ཞིག་ཡིན་པ་ལས་སྤྱིན་བདག་མིན། སྤྱིན་བདག་ངོ་
མ་རྒྱུར་དུ་བཞག་ནས་ཁོ་ལ་རྒྱས་པ་གང་ཡང་མེད།" (64) ཅེས་བཛོད་གནས་འཁོད་
ཡོད། དེ་མཚུངས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༢༦ ལོ་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་ཡི་ཤུའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཉག་
དང་། ལྷ་སེག་གཉིས་ཀྱིས། "བོད་གཞུང་གི་གནས་སྡངས་དེ་ཡི་ཤུའི་ལྷ་ཆེན་པོ་ལྷ་བུ་
དང་། རྒྱ་མིའི་གཞུང་ཚབ་དེ་ངོས་དུ་ཡོད་པའི་ཨོ་སེ་གྱི་རི་ཡའི་གཞུང་ཚབ་ལྷ་བུ་ཞིག་
རེད།" (65) ཅེས་བཤད་ཡོད། རྒྱ་མིའི་གཞུང་ཚབ་ཅེས་པ་འདི་མི་མང་ཆེ་བའི་ངོས་འཛིན་
ནོར་འཁྲུལ་ཤོར་ས་ཞིག་རེད། དོན་དུ་མན་རྩུ་གོང་མས་བོད་ནང་ཨམ་བན་བསྐྱོ་སྐབས་
དོ་སྣང་ཆེན་པོས་སོག་སོ་དང་མན་རྩུ་མི་རིགས་ལས་རྒྱ་མི་བསྐྱོ་བཞག་མི་བྱེད་ཅིང་།
དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི། ཨམ་བན་བསྐྱོ་གཏོང་བྱེད་པ་ནི་མཚོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བའི་ཐོག་ནས་
རྒྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དེ་ནི་བོད་དང་སོག་སོ་མན་རྩུ་བཅས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཞིག་
ཡིན་པ་ལས་རྒྱ་མི་དང་འབྲེལ་བསྐྱེད་མེད་པས་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༩ ལོར་མན་རྩུ་ས་བོད་ལ་བཅོན་འཇུག་བྱས་པ་དེ་བོད་དང་མན་རྩུ་གོང་མ་
གཉིས་དབར་གྱི་འབྲེལ་ལམ་ལ་འཕོ་འགྱུར་འགྲོ་བའི་དུས་མཚམས་ཤིག་ཡིན། དེའི་
གོང་དུ་མན་རྩུ་ས་ལོང་བ་དེ་དག་ནི་སྤྱི་ནོར་ལ་གོང་ས་ལྷན་པས་མཐོན་ཆེན་པོ་
མཚོག་དང་བོད་གཞུང་གིས་རེ་སྐུལ་གནང་བ་ལྟར་རོགས་བྱེད་པར་ཡོང་བ་ཞིག་རེད།

བོད་ནང་ཨིན་ཇིའི་ཤུགས་རྒྱུན་འགོག་ཆེད་མན་རྩལ་བོད་བཅན་བརྩུང་བྱས་ཀྱང་དུས་
ཚོད་སྤང་སྤང་ལས་བརྩུང་སྤང་མེད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༠ ལོར་མན་རྩལ་ལ་གོང་ས་མཚོག་
མིན་ཁྱིལ་ས་ལ་བཅུ་ཅེས་ཀྱི་སྲོད་ངན་བཅུ་མས་བ་དང་། སྐབས་དེར་སྤྱི་ནོར་ལ་གོང་ས་
ལ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ནས་མན་རྩལ་དང་མཚོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་བཅད་པ་ཡིན་
ཞེས་གསལ་བསྐྱབས་གནང་ཡོད།

ཡོན་བདག་གིས་སྐྱ་མར་སུན་གཅེར་བྱས་སྐབས་མཚོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བའི་གཞི་རྩ་
དེ་ཡང་མེད་པར་གྱུར་ནས། བོད་པས་མན་རྩལ་བཅན་འཇུག་ལ་གཤོང་ལེན་བྱས་པ་
དང་། མཐར་མན་རྩལ་དམག་མི་བོད་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུ་དགོས་བྱུང་བ་རེད། ཕྱི་ལོ་
༡༩༡༣ ལོའི་དབྱར་དུས་གོང་ཁ་པ་བར་འདུམ་བྱས་ཏེ་བོད་རྒྱ་དབར་དོན་ཚན་གསུམ་
ཡོད་པའི་གན་ཡིག་ཅིག་བཞག་སྟེ་མན་རྩལ་དམག་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ཐོག་ནས་
མགོ་བཏགས་ཞུས་པ་དང་ས། དེ་རྗེས་ཁོང་ཚོ་ཕྱིར་འབྲུད་བཏང་བ་རེད། སྤྱི་ནོར་ལ་གོང་
ས་ལ་སྐབས་མགོན་སྐྱེ་མེད་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཚོག་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ཕྱིར་
ལ་ཞབས་སོར་འབོད་རྗེས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡༯ ཉིན་བོད་འདི་བཞེན་རང་
བཅན་གཅེང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པ་སྐྱར་ཡང་དག་སྐྱེལ་གསལ་བསྐྱབས་གནང་
ཡོད།

རྒྱ་ནག་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་དང་འབྲེལ་བ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ལོ་ ༡༩༡༤ བར་རྒྱ་ནག་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་ལ་དབང་
སྐྱུར་བྱེད་སྐབས་ཁོང་ཚོའི་གཞུང་གིས་བོད་ལ་འཛིན་པའི་ལངས་ཕྱོགས་དེ་གསལ་པོ་
ཡོད་པ་མ་རེད། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་རྒྱ་ནག་གི་རྩ་ཁྲིམས་ནང་དང་ཕྱི་རྒྱལ་དང་ཡིག་
འབྲེལ་བྱས་པའི་ནང་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཞིང་ཆེན་གཅིག་དང་རྒྱ་ནག་
གི་མི་རིགས་ལྗེའི་ནང་གི་གཅིག་ཡིན་ཚུལ་བཤད་ཡོད་པ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་
ནས་གོ་མིན་ཏང་གཞུང་གིས་བོད་གཞུང་དང་འབྲེལ་བ་བྱེད་སྐབས་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་མི་

སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིག་མིན་པ་ཁས་ལེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནི་
 རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་འཛིན་གྱིས་ཡགོང་ས་མཚོག་དང་བོད་གཞུང་ལ་ཡིག་ཐོག་དང་སྐྱེ་ཚབ་
 ཀྱི་གཞི་བཅས་སུ་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་གི་མ་ཐུན་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་ནང་འཇུག་ཞུགས་ཡོང་
 བའི་འཕྲོད་སྐྱེལ་ཞུས་ཡོད་པ་ནས་ཤེས་སུ་བ་ཅིང་། དེ་མཚུངས་བལ་ཡུལ་ལ་འདྲ་བོད་
 སྐྱེལ་བྱས་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་བོད་དང་བལ་ཡུལ་གཉིས་ཀས་མ་ཐུན་ཕྱོགས་རྒྱལ་
 ཁབ་ནང་འཇུག་ཞུགས་བྱ་རྒྱུ་ཁས་ལེན་བྱས་མེད།

རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་འཛིན་ཡོན་མི་ཁད་ཀྱིས་ཡགོང་ས་མཚོག་ལ་བོད་རྒྱ་ནག་གི་མ་ཐུན་
 ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་ནང་འཇུག་ཞུགས་ཡོང་བའི་ཡི་གེ་དང་པོ་ཕྱུལ་བ་དེ་ལ་སྤྱི་ནོར་ཡགོང་
 ས་ཡ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གིས་མཁས་མཛེས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ལན་གསལ་
 བཀའ་ཡིག་གཞུང་བའི་ནང་འཁོད་དོན། "མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ད་ལྟ་ཚུགས་ཅེས་ཡིན་པ་
 དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མང་གཞི་བརྟན་པོ་ཚུགས་སུ་བམེད་པར་བརྟེན། སྲིད་འཛིན་གྱི་ཞུས་
 བྱུགས་ལྡམས་རྒྱལ་ཁབ་བདེ་འཇགས་ཡོང་ཐབས་སུ་བེད་སྤྱོད་གནང་དགོས་ཤིང་། ང་
 ཚོ་བོད་ཀྱི་ཐད་བོད་མི་ཚོས་རང་ཉིད་སྤྱོད་སྤྱོད་བྱུང་བའི་ཡིན་པར་བརྟེན། སྲིད་འཛིན་
 ཀྱིས་ཐག་རིང་ནས་འདི་ཕྱོགས་ལ་སློབ་གཡེང་སེམས་འཚབ་ནས་ཡང་གཞུང་མི་དགོས།"
 (66) ཞེས་གསལ་ཡོད།

བོད་རང་བཅོན་དང་ས་མཚོམས་ས་ཁུལ་སྤྱིར་སློབ་དགོས་པའི་སློབ་གསུངས་དོན། "ད་
 ཕྱིན་རྒྱ་བོད་མཚོན་ཡོན་དམ་གཅོད་དང་འབྲེལ་བས་བོད་རང་དབང་རང་བཅོན་བདེ་
 ཐབས་ཀྱི་དབང་བྱས་རྒྱ་ཆེ་ད་ལྟ་ས་ཐོག་བོད་ཁོངས་བསྐྱོན་མེད་ཡས་མས་ས་མཚོམས་
 བར་ལམ་སྤྱི་ཤོར་ལྡམས་སྤར་རྒྱན་རང་ས་རང་བདག་བྱུང་ན་ཕྱགས་པན་བཟང་བ་ཡོང་
 ལྷ།" (67)

དེ་རྗེས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༧ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་སྐྱེ་ཚབ་དམག་དཔོན་ཉོང་ལུ་ལུ་སྤྱང་
 དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༠ ལོར་ལུ་ལུ་ལྷང་ཞིན་བོད་དུ་ཡོང་སྐབས་ཁོང་ཚོར་བོད་གཞུང་ནས་

བོད་རང་དབང་རང་བཅོན་ཡིན་པ་དང། སྤུ་མ་སྤུད་རང་དབང་རང་བཅོན་དུ་གནས་སྐྱུའི་
སྤྱུགས་འདོད་ཡོད་པ་གསལ་བོར་གསུངས་ཡོད། འདིར་བརྗོད་དགོས་པ་ཞིག་ལ། རྒྱ་
ནག་གཞུང་ངམ་རྒྱ་ནག་གི་"དམིགས་བསལ་སྐྱེ་ཚབ་"ཉོར་སྤུ་ལུ་སྤུ་སོགས་སྤུ་ལ་འང་
དུ་སྐྱེད་རིན་པོ་ཆེ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཚབ་ཏུ་བསྐྱོད་སྐྱུའི་འགན་དབང་གང་ཡང་མེད་པ་རེད།

ཉོར་སྤུ་ལུ་སྤུ་ནི་སྤུ་ལོ་ ༡༩༡༡ ལོའི་རྗེས་བོད་གཞུང་ནས་རྒྱ་མི་ཞིག་གཞུང་འབྲེལ་
སྐྱེ་ཚབ་ཏུ་ཡོང་ཚོག་པའི་བཀའ་འཁོལ་གནང་བ་ཐོག་མ་དེ་རེད། དེ་ཡང་ཡལོང་ས་སྐྱེ་
མེད་བརྒྱ་གསུམ་པའི་དགོངས་རྗེས་མཚོན་འབྲུལ་ཆེད་བཅར་བར་བརྟེན་ཚོག་མཚན་
གནང་བ་ཞིག་རེད། དེ་ཡང་དུ་སྐྱེད་རིན་པོ་ཆེས་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་འགན་དབང་བཞེས་ཏེ་རྒྱ་
བ་གསུམ་སོང་རྗེས་ཀྱི་སྤུ་ལོ་ ༡༩༣༤ ལྷ་ ༤ པར་ཉོར་སྤུ་ལུ་སྤུ་སར་འབྱོར་བ་རེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས། སྤུ་ལོ་ ༡༩༣༡ དང་ ༡༩༤༦ ལོ་སོ་སོར་ནན་ཅིང་དུ་རྒྱ་ནག་མི་
སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་ཆེན་ལ་བོད་གཞུང་ནས་སྐྱེ་ཚབ་བཏང་གནས་
བརྗོད་ཀྱང་། དེ་སྐོར་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ནི། སྤུ་ལོར་ཡལོང་ས་ཡ་སྐྱབས་མགོན་
ཆེན་པོ་མཚོག་ནས་མཁན་པོ་དཀོན་མཚོག་འབྲུང་གནས་ནན་ཅིང་དུ་འབྲེལ་སེལ་སྐྱེ་
ཚབ་ལས་ཁུངས་ཤིག་འཛུགས་ཆེད་དང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་དང་འབྲེལ་གཏུགས་བྱེད་པར་
བཏང་གནང་བ་རེད། དེ་མཚུངས་སྤུ་ལོ་ ༡༩༤༦ ལོར་བོད་གཞུང་ནས་རྒྱ་གར་དང་རྒྱ་
ནག་གཉིས་ལ་གཡུལ་རྒྱལ་བཟང་ཤིས་བདེ་ལེགས་ཞུ་བར་སྐྱེ་ཚབ་ཚོགས་པ་ཆེད་གཏོང་
གནང་ཞིང་། ཁོང་ཚོར་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་ཡོངས་ཚོགས་ཆེན་ཟེར་བ་དེར་ཞུགས་དགོས་
པའི་བཀའ་མངགས་མེད་ལ་ཞུགས་སྐྱུའི་འགན་དབང་ཡང་སྤྲད་ཡོད་པ་མ་རེད།

རྒྱལ་སྤུའི་ཁྲིམས་དོན་ཚོགས་པས་སྤུ་ལོ་ ༡༩༥༤ ལྷ་ ༤ ཆེས་ ༣༩ ཉིན་དེ་སྐོར་ཡལོང་
ས་མཚོག་ལ་བཀའ་འདྲི་ཞུས་པའི་བཀའ་ལན་དུ། "ཁོང་ཚོ་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ངོ་བོ་ཐོག་
ནས་ཚོགས་ཞུགས་བྱས་པ་མེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དེ་ལ་བསྐྱབས་བྱས་པ་དེ་ང་ཚོའི་
གཞུང་གིས་ཤིག་ཏུ་བྱུང་འབྲེལ་ཏར་འཕྲིན་ཐོག་ཁོང་ཚོ་ཚོགས་འདུར་ཞུགས་མི་

ཚོག་པའི་བཀའ་བཏང་བ་རེད།" ཅེས་གསུངས་ཡོད།

དེ་ལྟར་ཀྱང་གཞི་བོད་ལྗོངས་སྐྱེས་ཚེས་མཐའ་མ་ཤུག་ཅུང་ལེན་གྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལོར་བོད་ནས་
ཐོན་ཤིང་ཁོང་གིས། "གྱི་ལོ་ ༡༩༡༡ ལོ་ནས་བཟུང་ལྷ་ས་ས་ (བོད་གཞུང་གིས་) འོན་ཏེ་ས་
གྱི་རང་བཅོན་གཙང་མའི་ཁེ་དབང་ལ་ལོངས་སྤྱད་ཡོད་པ་རེད།" (68) ཅེས་གྲིས་ཡོད།

བོད་དང་རྒྱ་གར་ཨིན་གཞུང་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ། (༡༩༥༧-༡༩༧༧)

དུས་རབས་བརྒྱ་དགུ་པའི་དུས་མཇུག་ནས་ཨིན་ཇིས་བོད་ནང་ཚོང་འབྲེལ་བྱེད་
རྒྱུའི་ཐད་དོ་སྣང་ཆེན་པོ་བྱས་པ་དང་། ཨིན་ཇི་དེ་སྤྱི་བོད་གཞུང་དང་འབྲེལ་བ་དམ་
ཟབ་ཡོད་པའི་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་དང་རིམ་བཞིན་ཆིངས་ཡིག་དང་གྲོས་
མཐུན་བཞག་པ་བརྒྱད་བོད་དུ་ཡོང་ཅིས་བྱས་པ་དེར་གདོང་ལེན་མ་བྱས་ན་བོད་རང་
བཅོན་ལོར་ཉེན་གྱི་འཕྲིམས་སྤང་བྱུང་བ་རེད། ལ་གོང་ས་སྐུ་སྤྱིང་བརྒྱ་གསུམ་པ་ཆེན་
པོས་བོད་ཀྱི་རང་བཅོན་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ཐབས་ཤེས་གནང་བ་དེས་ཨིན་ཇི་ལུ་ཐུག་པ་
དང་། ཡང་ལྷ་རུ་སྐུས་བོད་ནང་འཇུག་ཏེ་དབུས་ཨི་ཤེ་ཡའི་དབང་ཚད་ཆ་སྟོ་མས་ཡོད་
པ་དེར་ཡོ་འབྲོམས་ཡོང་རྒྱུར་ཨིན་ཇིར་སེམས་འཚབ་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ཨིན་
ཇིས་བོད་གཞུང་དང་མཉམ་དུ་ཐབས་ཤེས་རིམ་པ་བྱས་ཀྱང་གྲོས་མོལ་བྱེད་མ་ཐུབ་
སྟབས། ཁོང་ཚོས་མན་རྟུ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱིས་ཁོང་ཚོར་མཉམ་རྟོགས་ཡོང་ཐབས་
བྱས་པ་རེད། དེའི་འབྲས་བུ་ནི་གྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ དང་ ༡༩༩༣ ལོ་སོ་སོར་ཨིན་ཇི་དང་མན་
རྟུ་དབང་ཆིངས་ཡིག་ཁག་གཉིས་བཞག་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད། ཆིངས་ཡིག་དེའི་ནང་བོད་
ནང་ལས་འོན་གྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་འཁོད་ཡོད་ཀྱང་། ཆིངས་ཡིག་འདྲི་བ་སྐབས་
བོད་ཀྱིས་མཉམ་ཞུགས་བྱས་མེད་སྟབས། བོད་གཞུང་གིས་ཆིངས་ཡིག་དེར་ངོས་ལེན་
གནང་མེད། དེས་རྐྱེན་པས་གྱི་ལོ་ ༡༩༠༣ ལོར་ཨིན་ཇིས་བོད་ལ་བཅོན་འཇུག་བྱས་
ཤིང་། དེ་སྐབས་མན་རྟུ་སྤྱི་བོད་ལ་རྟོགས་པ་བྱས་མེད་པ་མ་ཟད། ཨམ་བན་ཡུ་ཏའི་

ཡིས་སྡོན་དུ་བཤད་པ་བཞིན་བོད་པའི་སྡོད་ཚུལ་དེའི་འགན་ང་ཚོར་མེད་ཅེས་བཤད་པ་
རེད། ཡིན་ཟེའི་དམག་གིས་བོད་གཞུང་དང་མཉམ་དུ་ཆིངས་ཡིག་བཞག་སྟེ་ལོ་གཅིག་
ནང་ལྷ་ས་ནས་སྲིང་ལོག་བྱས་པ་རེད།

ཆིངས་ཡིག་གི་ནང་དོན་ནས་བོད་དེ་སྲི་སྲིད་དང་ནང་སྲིད་གཉིས་ཐད་ནས་རང་བཅོན་
རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པ་མཚོན་ཞིང། གཤམ་ཉེ་དེ་ལྟར་མིན་ན་ཆིངས་ཡིག་ནང་གསལ་
ཡིན་ཟེར་སོབ་ཐང་ཁག་སྡོད་ལུབ་ཐབས་ཡོད་པ་མ་རེད། ལྷ་སའི་ཆིངས་ཡིག་ཏུ་གྲགས་
པ་དེའི་ནང་བོད་དང་མན་རྩའི་དབང་དམིགས་བསལ་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཁས་ལེན་
བྱས་མེད་ཅིང། ཡིན་ཟེས་བོད་དང་མཉམ་དུ་ཆིངས་ཡིག་བཞག་པ་དེས་ཁོང་ཚོས་བོད་
པ་སྲིད་སྟོབས་ལྷགས་གང་ལའང་ལྟོས་མ་དགོས་པར་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་ལྷན་ཆིངས་
ཡིག་རིགས་འཛོག་པའི་དབང་ཚད་ཡོད་པར་ལྷགས་གྱིས་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་མཚོན་
གྱི་ཡོད།

ལྷ་སའི་ཆིངས་ཡིག་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུར་མན་རྩའི་མཉམ་ཁུབ་ཡོང་ཐབས་སུ་ཡིན་ཟེས་
སྲི་ལོ་ ༡༩༠༩ ལོར་བོད་མིའི་མཉམ་ཞུགས་དང་ཤེས་རྟོགས་གང་ཡང་མེད་པར་ཁོང་
ཚོའི་མཉམ་ཅུ་འཛིན་གྲོས་མཐུན་ཞིག་བཞག་པ་དེ་དང། དེ་བཞིན་སྲི་ལོ་ ༡༩༠༧ ལོར་
རུ་སུ་མཉམ་གྲོས་མཐུན་ཞིག་བཞག་པ་བཅས་གྱིས་བོད་དེ་ཡིན་ཟེའི་ལྷགས་རྒྱུན་ཁྲབ་
ཡུལ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དང་འབྲེལ་བོད་སྟོན་མན་རྩའི་ "མིང་ཅམ་གྱི་དབང་
རྒྱུར" ཟེར་བ་དེ་ཡང་གཞི་ནས་གསལ་གཏོང་བྱས་པ་ཞིག་རེད། ཡིན་ནའང་བོད་གཞུང་
དང་མན་རྩའི་གོང་མ་གཉིས་ཀས་དེར་ཁས་ལེན་བྱས་མེད། སྲི་ལོ་ ༡༩༠༩ ལོར་མན་རྩས་
བོད་ནང་དུས་ལྷན་ཞུག་ཅམ་རིང་བཅོན་འཇུལ་བྱེད་སྐབས་ཡིན་ཟེས་སྐར་ཡང་བོད་
ནང་ཚོང་འབྲེལ་ཐང་མན་རྩའི་དང་མཉམ་དུ་ཆིངས་ཡིག་ཅིག་བཞག་པ་རེད། དེ་སྐོར་རྒྱ་
གར་དུ་ཡོད་པའི་ཡིན་ཟེའི་རྒྱལ་ཚབ་ལོར་༧་༧ར་ཚོན་ནས་འབྲེལ་བཟོད་གནང་དོན།
"བོད་སྟོན་རྒྱ་ནག་གི་མིང་ཅམ་གྱི་དབང་རྒྱུར་ཟེར་བ་དེ་ཅ་ཞིམས་གྱི་རྟོགས་འཆར་ཞིག་

དང་། སྲིད་དོན་གྱི་རྒྱུ་བཀའ་ཅིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་ཡང་ཕན་ཚུན་གཉིས་ཀས་སྦྲེལ་བའདེེ་
རྒྱ་མཚོན་ཁོན་རྒྱུན་འཛིན་བྱས་པ་ཞིག་རེད། དངོས་ཡོད་གནས་སྟངས་ཀྱི་ཆ་ནས་སྟ་
སྲོད་རྒྱ་མིའི་ (མན་རྒྱ) ཨམ་བན་ནི་རྒྱལ་ཚབ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་པར་གཞུང་ཚབ་གྱི་རྒྱལ་དུ་
གནས་ཡོད་པ་རེད།" (69) ཅེས་གསུངས་ཡོད།

ཕྱི་འབྲེལ་སྲིད་བྱས་དང་དམག་དབུང་གི་སྲིགས་པ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༧ ལོར་རྒྱ་གར་ལ་རང་བཅོན་ཐོབ་མེས་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་ཨིན་རིའི་གཞུང་
ཚབ་དང་། བོད་ཨིན་དབར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་གི་བདག་དབང་བཅས་རྒྱ་གར་
གྱིས་རྒྱུན་འཛིན་བྱས་པ་རེད། ལྷ་བས་དེར་རྒྱ་གར་གཞུང་གིས་བོད་གཞུང་ཕྱི་སྲིད་ལས་
ཁུངས་ལ་བཏང་བའི་ཡི་གེའི་བརྗོད་ཚིག་ལས་བོད་འདི་རང་བཅོན་གཙང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་
གཅིག་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད་པ་ཉ་ཅང་གསལ་པོ་རེད།

ཡི་གེ་དེའི་ནང་ "ཕྱོགས་གཉིས་ཀར་ཁེ་སན་ཡོད་པའི་གནད་དོན་གསར་པའི་ཐོག་
གཉིས་མོས་ཀྱི་ཚོད་གན་མ་གཞག་པ་དེ་སྲིད་དུ། ད་ལྟའི་འབྲེལ་ལམ་སུ་མ་ཐུད་མཐུག་
སྐྱོང་གནང་རྒྱུར་བོད་གཞུང་གིས་འགན་ལེན་གནང་སྐབ་ཆེ་རྒྱ་གར་གཞུང་གིས་དགའ་
བསྟུ་ཞུ་རྒྱ་ཡིན། ལམ་སུགས་འདི་ནི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱིས་ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་
ཡོད། རྒྱ་གར་ལ་མཚོན་ན་དེ་སྲུ་ཨིན་རི་བོང་མ་ཆེན་པོའི་གཞུང་གི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་
དང་ལྷན་ཆིངས་ཡིག་གི་འབྲེལ་ལམ་དེ་དག་ད་ཆ་རྒྱ་གར་གཞུང་གིས་རྒྱུན་འཛིན་བྱེད་
བཞིན་ཡོད།" (70) ཅེས་གསལ་ཡོད་པས་ཡིན།

རྒྱ་ནག་ནང་དམར་ལོག་གིས་བོ་མིན་ཉང་གི་དབང་ཆ་འཕྲོག་ཟེན་མ་ཐག་དང་། རྒྱ་ནག་
མི་དམངས་སྲི་མ་ཐུན་རྒྱལ་ཁབ་བཙུགས་པའི་ཉིན་ཉེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལྷ་ ༡༠ ཚེས་ ༡
ཉིན་པེ་ཅིང་རྒྱུང་འཕྲིན་ཁང་ནས། "མི་དམངས་བཅིངས་བཀོལ་དམག་གིས་བོད་དང་།
ནང་སོག་ ཉེ་ནན། ཐེ་ཐན་བཅས་རྒྱུད་པའི་རྒྱ་ནག་གི་ས་ཁུལ་བཅིངས་བཀོལ་གཏོང་

དགོས།"ཞེས་ཁྲུབ་བསྐྱབས་བྱེད་ལགོ་བཙུགས་པ་རེད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ཟླ་ ༡༡ ཚེས་
 ༩ ཉིན་ཐོད་གཞུང་གི་སྲིད་ལས་ཁུངས་ནས་དེའི་ལན་དུ་རྒྱ་ནག་གི་གཙོ་འཛིན་མའོ་ཅེ་
 ཏུང་ལ་རྒྱ་ནག་གིས་ཐོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་མང་པོ་ཞིག་རྒྱ་ཁོངས་སུ་བཅུག་ཡོད་པ་དེ་དག་
 ཐག་གཅོད་བྱེད་སྐྱད་གོས་བསྐྱར་བྱེད་ལགོ་འཇུགས་འདོད་ཡོད་སྐོར་གྱི་ཡི་གེ་ཞིག་
 གནང་བ་དང་། དེའི་རོ་བལུས་རྒྱ་གར་དང་། ཨིན་ཇི། ཨ་རི་བཅས་ཀྱི་གཞུང་ལ་ཕུལ་
 ཡོད། རྒྱལ་ཁབ་དེ་གསུམ་ནས་དམར་ཤོག་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་བཞེན་པ་དེས་ལྷོ་ཨེ་ཤེ་
 ཡའི་བདེ་འཇགས་ལ་ཉེན་ཁ་ཡོད་པ་མཐོང་གི་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱ་ནག་དང་གོས་མོལ་མ་བྲས་
 ཚེ་དྲག་ཤོས་དག་ཤེན་རྒྱུར་བརྟེན་ལས་འབྲེལ་གོས་མོལ་གནང་དགོས་པའི་སློབ་སློན་
 གནང་བ་རེད།

དེ་རྗེས་ཐོད་གཞུང་ནས་ལྷ་རུ་སྐྱེད་དང་། སིང་ག་ཕུར། ཉོང་ཀོང་ལྷ་ཕུའི་རྒྱལ་ཁབ་
 གསུམ་པ་ཞིག་ནང་རྒྱ་ནག་དང་མཉམ་དུ་གོས་མོལ་གནང་སྐྱད་ཅིས་དཔོན་ལྷ་སྐབ་
 པ་དང་། ཅེ་ཕུག་མཁན་རྒྱུང་ཕུབ་བསྐྱབ་རྒྱལ་པོ་གཉིས་སྐྱེ་ཚབ་དུ་གཏོང་རྒྱ་གནང་
 ཞིང་། ཁོང་གཉིས་ཀྱི་བཀའ་མོལ་གནང་རྒྱུའི་གཞི་ནི་ཐོད་གཞུང་གི་སྲིད་ལས་ཁུངས་
 ནས་གཙོ་འཛིན་མའོ་ལ་བཏང་བའི་ཡི་གེའི་སྐོར་དང་། ཟེ་ཡིང་དང་པེ་ཅིང་རྒྱུང་འཕྲིན་
 ཐོག་ཐོད་བཅིངས་བཀོལ་གཏོང་རྒྱ་ཡིན་གནས་གསལ་བསྐྱབས་བྲས་པའི་སྐོར། ཐོད་
 ཁྲོན་ཡོངས་ས་གནས་གོང་ལུ་གཅིག་གུར་གྱི་རོ་བོར་བརྟེན་བཞིག་མི་བྱེད་པའི་ཁས་
 ལེན་ཡོང་ཐབས་གནང་རྒྱ། གལ་ཏེ་རྒྱ་ནག་གིས་ཐོད་ནང་ཐེ་བྲས་འགལ་འདྲོལ་རེགས་
 བྲས་ན་དེ་ལ་ནམ་ཡང་བཟོད་སྐོམ་བྱེད་ཐབས་མེད་སྐོར་བཅས་རེད།

ཁོང་རྣམས་ལྷེ་ཡི་ནས་ཉོང་ཀོང་དུ་འགོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཚོགས་ཚན་ལྷ་སྐབས་རྒྱ་ནག་གི་གཞུང་
 ཚབ་པ་ལྷེ་ཡིར་འགྲོར་གྲབས་ཡོད་པས་ཁོང་བརྒྱུད་གོས་མོལ་འགོ་འཇུགས་གནང་
 དགོས་ཞེས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བཤམ་ཡོད། གཞུང་ཚབ་གསལ་པ་ཡོན་ལུང་ཤན་
 འགྲོར་རྗེས་རྒྱ་ནག་སྐྱེ་ཚབ་ཀྱིས་ཐོད་ཀྱི་རྒྱལ་སྐྱེད་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བྱ་རྒྱ་དང་།

པོད་རྒྱ་ཁོངས་སུ་ཁས་ལེན་དགོས་པ། དེ་དག་ཁས་ལེན་གནང་རྗེས་སྐྱེ་ཚབ་རྣམས་པེ་
ཅིང་དུ་ཐག་གཅོད་གནང་ཆེད་མེད་པས་དགོས་ཞེས་བཤད་པ་རེད།

སྐྱེ་ཚབ་རྣམས་ནས་རྒྱ་ནག་གིས་བཏོན་པའི་ཆ་རྒྱུན་རྣམས་པོད་གཞུང་ལ་སྤོང་སེང་ལུ་
སྐབས་པོད་གཞུང་ནས་ཁས་ལེན་གནང་ཐབས་མེད་ཅེས་བཀའ་གནང་སྟེ་ཞེ་མོལ་སུ་
མ་བྱུད་གནང་བྱུང་མེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལྷ་ ༡༠ ཚེས་ ༥ ཉིན་དམག་དཔོན་མང་ཆེ་མའི་ཡིས་འགོ་འཁྲིད་པའི་
བཅའ་སྲོལ་དམག་མི་ ༥༠༠༠༠ སྐྱོར་ནས་པོད་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་མདོ་སྐྱེའི་བརྟེ་
གནས་ཆབ་མདོར་ཕྱོགས་བརྒྱད་ནས་ཚོལ་འཛིངས་བྱས་ཏེ་པོད་དམག་ ༤༠༠༠ ཅམ་
ལས་མེད་པ་རྣམས་དེ་མ་ཉིད་དུ་ཕམ་ཉེས་བཏང་བ་དང་ཉིན་གཉིས་སོང་རྗེས་ཆབ་མདོ་
བཅོན་བཟུང་བྱས་ཏེ་མདོ་སྐྱེ་སྐྱེ་བྱུང་བཀའ་སློན་དང་པོད་དག་དབང་འཛིགས་མེད་པོ་
ལས་རྣམས་འཛིན་བཟུང་དང་། པོད་དམག་༥༠༠༠ བཀའ་བ་བསལ་པ་རེད།

རྒྱ་ནག་གིས་པོད་ལ་དྲག་པོའི་བཅོན་འཇུག་བྱས་པ་དེར་རྒྱ་གར་གཞུང་ཏེ་ལས་ཏེ་ཕྱི་ལོ་
༡༩༥༠ ལྷ་ ༡༠ ཚེས་ ༢༩ ཉིན་རྒྱ་གར་གྱི་ཕྱི་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ནས་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་
ཆིག་སྒྲོར་རྣོ་བའི་ཡི་གེ་ཅན་པོ་ཞིག་བཏང་བ་དེའི་ནང་འཁོད་དོན། “ད་ཆ་རྒྱ་ནག་གཞུང་
གིས་པོད་ལ་བཅོན་འཇུག་བྱ་རྒྱུའི་བཀའ་བྲལ་བཏང་བེན་པར་བརྟེན། དེ་དང་དུས་གཅིག་
ཏུ་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་ཡོང་ཐབས་དཀའ་བ་དང་། དེ་བཞིན་ཞེ་མོལ་དེ་དག་ཀྱང་བཅོན་
བསྐྱལ་སྤྲིགས་པའི་འོག་བྱ་དགོས་པ་ཞིག་ཡོད་རྒྱུ་པོད་མི་ཚོར་རང་བཞིན་གྱིས་ཞེད་
སྤང་ཡོང་ངེས་རེད། ད་ལྟ་འཛམ་གླིང་གི་གནས་སྟངས་ནང་རྒྱ་མིའི་དབྱུང་དམག་གིས་
པོད་ལ་བཅོན་འཇུག་བྱས་པ་དེ་རྒྱོ་ཕམ་གྱི་རང་བཞིན་འབའ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དེ་ཡང་
རྒྱ་གར་གཞུང་གིས་བསམ་ཞེབ་བྱས་པའི་ལྟ་ཚུལ་དུ་བྱ་སྒྲིབ་དེ་དག་རྒྱ་ནག་གས་ཞེ་
བཤེར་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་ཞིག་མིན།” ཞེས་གསལ་ཡོད། ཨ་མེ་རི་ཀ་དང་། ཨིན་ཇིས་

གཙོ་སློང་ལཱ་ལྷན་པུ་ཨང་པོ་ཞིག་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡངས་ཕྱོགས་དེར་རྒྱ་བརྒྱུད་གྱི་
གཏམ་བཤད་སླེལ་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཟླ་ ༡༡ པའི་ནང་བོད་ལྗོངས་ཚོགས་འདུ་ཆེན་མོའི་རྩ་བུ་ལྷན་
འཛོལ་ས་ཐོག་ནས་ཡལོང་ས་མཚོག་ལ་ཆབ་སྲིད་གྱི་ཐུགས་འགན་བསྐྱེད་བཞེས་
ཡོང་བ་ཞུས་ཤིང་། ལྷན་པུ་ཨང་པོ་མཚོག་དགུང་གྲངས་བཅུ་དྲུག་ལས་
ཐེབས་མེད་ཀྱང་། ཐུགས་གཉིས་ཆབ་སྲིད་གྱི་ཐུགས་འགན་བདག་གིར་བཞེས་
ཤིང་། དེ་ནས་སྐུ་སྤྱད་ཉེན་གཡོལ་ཆེད་ཡལོང་ས་མཚོག་གྲོ་མོར་ཆེབས་ཞལ་བསྐྱུར་
གནང་ཡོང་བ་ཞུས་པ་རེད།

དེ་དང་ཕྱོགས་མཚུངས་བོད་གཞུང་གི་སྲིད་ལས་ཁུངས་ནས་ཡོངས་ཁྲབ་གསལ་
བསྐྱབས་གནང་བའི་ནང་། "སྤྱི་ལོར་ཡལོང་ས་ཡསྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གིས་
ཆབ་སྲིད་གྱི་ཐུགས་འགན་ཆ་ཚང་བཞེས་པའི་རྒྱ་བ་ཏུ་བོད་མི་རྣམས་མི་གཅིག་མེས་
གཅིག་ལྟར་ཤོང་བུ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེལ་ཏེ་གང་གི་ཕྱོགས་སུ་ཡོད། ང་ཚོས་འཛམ་གླིང་མི་
མང་ལ་བོད་ནང་བཅོན་འཇུག་གི་བྱ་སྤྱོད་མངོན་གསལ་དོད་པོ་འདི་ཐད་ཞི་བའི་
བར་ཞུགས་གནང་ཐབས་ཡོང་བའི་རེ་སྐུལ་བྱེད་གྱི་ཡོད།" ཅེས་འཁོད་ཡོད།

དེ་མཚུངས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༧ ཉེན་བོད་གཞུང་ནས་མཉམ་སྦྲེལ་རྒྱ་བ་
ཚོགས་གྱི་བྱང་ཆེར་ཕུལ་བའི་སྟན་ཞུའི་ནང་། "བོད་མིས་རྒྱ་མིའི་མཁུན་སྲོད་འགོག་མི་
ཐུབ་པ་གསལ་པོར་མོང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་དང་ཞི་མོལ་བུ་རྒྱུར་མོས་མཐུན་བྱས་པ་ཡིན།
དུས་ཉུག་ཏུ་ཞི་བདེར་དགའ་བའི་བོད་མི་ཚོས་དགའ་ལྡན་ཁོ་ནར་བྱང་བའི་རྒྱ་ནག་གི་
འཐབ་ཚེལ་ལ་གདོང་ལེན་བྱ་རྒྱུའི་རེ་བ་ཆེན་པོ་མེད། འོན་ཀྱང་འཛམ་གླིང་གི་ས་ཕྱོགས་
གང་དུ་བཅོན་འཇུག་བྱུང་ཡང་མཉམ་སྦྲེལ་རྒྱ་བ་ཚོགས་གྱིས་འགོག་ཐབས་རོགས་རམ་
གནང་རྒྱུ་ཡིན་པར་ང་ཚོས་ཆ་འཛོག་བྱེད་གྱི་ཡོད།" ཅེས་འཁོད་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལྷ་ ༡༡ ཚེས་ ༡༨ ཉིན་སློབ་མཉམ་འདུག་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཞེས་སལ་སྤྱོད་ཀྱིས་
 དེར་བོད་ནང་བཅོན་འདུལ་བྱུང་བ་དེ་མཉམ་སྦྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཕྱོས་གཞིའི་ཁོངས་
 ལྷན་འཛོགས་ཀྱི་འཕེལ་འདུན་བཞུགས་ཡོད་ཅིང་། རྒྱ་གར་སྐྱེའོ་བ་ཀྱིས་བོད་དང་། རྒྱ་
 གར་། རྒྱ་ནག་བཅས་ཀྱི་ཁེ་བཅོམ་ཆེད་ཞེ་བའི་ཐབས་ལམ་འཚོལ་སྟེན་ཀྱི་ཡོད་ཚུལ་འབྲེལ་
 བརྗོད་གནང་བར་བརྟེན་མཉམ་སྦྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་ཚེབ་ནང་བཟོ་སྐྱོད་གནང་
 སྟེན་མཉམ་སྦྲེལ་དེ་རྗེས་བོད་གཞུང་གི་སྐྱེའོ་བ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལྷ་ ༡༩ ཚེས་ ༤ ཉིན་རྒྱལ་
 ཚོགས་ལ་སྐུན་ལྷན་ཐེངས་གཉིས་པ་སྟེན་ཡང་སྟེན་འབྲས་གང་ཡང་ཐོན་མེད།

བོད་ཀྱི་བྱང་ཤར་ས་ཁུལ་ནང་བོད་དམག་ཉུང་ཤམ་ལས་མེད་པ་དེ་དག་བཅས་ཉེས་བཏང་
 སྟེ་རྒྱ་ནག་བཅོངས་བཟོལ་དམག་མི་ཁྲི་ཚོ་མང་པོ་བོད་དབུས་ཕྱོགས་སུ་མདུན་བསྐྱོད་
 བྱས་པ་དང་། དེ་བཞིན་མན་ལྷན་ལྷན་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་རྒྱབ་སྐྱོར་མེད་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་
 ལས་ལགོངས་སྐྱབས་མགོན་ཚེབ་པོ་མཚོགས་དང་བོད་གཞུང་ནས་པེ་ཅིང་དུ་རྒྱ་ནག་དང་
 ཕྱོས་མོལ་གནང་མཁན་གྱི་སྐྱེའོ་བ་ཆེད་གཏོང་གནང་དགོས་བྱུང་བ་དེ།

རྒྱ་ནག་དང་མཉམ་དུ་ཕྱོས་མཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་ཟེར་བ་བཞག་པ།

བོད་གཞུང་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལྷ་ ༤ བར་བཀའ་སློན་དང་བོད་དག་དབང་འདེགས་མེད་
 ཀྱིས་གཙོ་བོ་གནང་བའི་སྐྱེའོ་བ་མི་ལྔ་པེ་ཅིང་དུ་བཏང་ཞིང་ཁོང་ཚོར་བོད་གཞུང་གི་
 ལངས་ཕྱོགས་ཇི་ཡིན་རྒྱ་ནག་ལ་གསལ་བཤད་གནང་རྒྱུ་དང་། རྒྱ་ནག་གིས་དེར་ལན་
 འདེགས་ཇི་བྱུང་གསལ་རྒྱུའི་དབང་ཚད་ལས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བཤད་ཚུལ་ལྟར་ཐག་
 གཙོད་བྱེད་ཚོགས་པའི་དབང་ཚད་ཆ་ཚང་གནང་མེད་པ་མ་ཟད། ལྷག་པར་ཕྱོས་མཐུན་
 འཛོགས་རྒྱུ་དབང་ཚད་ཅ་བ་ནས་གནང་མེད། སྐྱེའོ་བ་ཚོར་གལ་གནད་ཅན་གྱི་དོན་གནང་
 ཡོངས་རྫོགས་གཞུང་ལ་དགོངས་སྐོར་ལྷན་དགོས་པའི་བཀའ་ཁྲུབ་གནང་ཡོད།

ཕྱི་ལྷ་ ༤ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་པེ་ཅིང་དུ་བོད་རྒྱུའི་སྐྱེའོ་བ་ལྷན་ཚོགས་གནང་བའི་ཐོག་རྒྱ་
 ལྷག་གི་ཞི་མོལ་སྐྱེའོ་བ་ཀྱི་འགོ་གཙོས་ཕྱོས་མཐུན་གྱི་ཐོན་ལེན་ལེགས་སྐྱོད་བྱས་

ཤིང་། ཟིན་ཟིན་དེ་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཚབ་ཚོས་ཁས་ལེན་ཅན་གནང་མེད་ལ། དེ་རྗེས་
 སྐྱེར་བཅོས་བཏང་བའི་ཟིན་ཟིན་ཤིག་ཚོགས་འདུའི་རྫོག་བཏོན་པ་དེ་ཡང་བོད་གཞུང་
 གི་སྐྱེ་ཚབ་ཚོས་ཁས་ལེན་གནང་མེད། མཐའ་དོན་རྒྱ་ནག་གི་སྐྱེ་ཚབ་གཙོ་བོ་རྗེས་
 ལུས་ཉན་དང་ཀྱང་ཅིན་མུ་གཉིས་ནས་ཟིན་ཟིན་ནང་གསལ་བའི་ཆ་རྒྱུན་རྒྱལ་མཐའ་
 རྫོམ་ཡིན་ཞེས་སྐྱེ་ཚབ་ཚོར་ཚིག་རྒྱུབ་ཀྱིས་བརྗོད་བ་དང་། རྒྱ་བས་འགར་ཁོང་ཚོའི་ཚེ་
 རྫོག་ལ་སྤྲིགས་ར་བསྐྱལ་བ་སོགས་བཅོན་པ་ནང་བཞིན་བཅོན་ཉར་བྱས་ནས། སྐྱེ་ཚབ་
 རྒྱལ་ལ་དེ་སྐོར་བོད་གཞུང་ལ་དགོངས་སྐོར་ཞུ་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་ཅམ་མ་སྤྲད་པར་གྲོས་
 མ་ཐུན་དེར་མིང་རྟགས་བཀོད་རྒྱུ་ཡིན་དང་། ཡང་ན་ལྷ་སའི་ནང་རྒྱ་དམག་ལམ་སེང་
 འཇུལ་ཞུགས་ཤེད་དུ་འཇུག་རྒྱུ་ཡིན། དེའི་འགན་ཁུངས་ཁུངས་དེ་གཉིས་འདེམ་
 ཁག་ཏོང་ཞེས་བཤད་དེ་སྤྲིགས་སྐྱལ་བྱས་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༡༣ ཉིན་བོད་གཞུང་ལ་སྐྱུན་སེང་ཞུ་མ་ཐུབ་པར་བོད་ཀྱི་
 སྐྱེ་ཚབ་ཚོས་འག་པོའི་བཅོན་འགྲུགས་འོག་བཞག་པའི་"ཀྱང་དབྱང་མི་དམངས་སྲིད་
 གཞུང་དང་། བོད་ཀྱི་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གཉིས་བོད་ཞི་བས་བཅེངས་བཀོལ་འབྱུང་
 ཐབས་སྐོར་གྱི་གོ་ས་མ་ཐུན་" ཟེར་བ་དེ་བྱུང་བ་རེད། གོ་ས་མ་ཐུན་དེར་མིང་རྟགས་མ་
 བཀོད་གོང་སྐྱེ་ཚབ་ཚོས་ཁོང་ཚོ་སྐྱེར་གྱི་དོས་ནས་མིང་རྟགས་འགོད་རྒྱུ་ལས་ལ་གོང་ས་
 མཚོག་གམ། བོད་གཞུང་དང་མི་མང་གི་སྐྱེ་ཚབ་ཞུ་རྒྱུའི་དབང་ཚད་མེད་ལུགས་ཀྱི་འགྲུ་
 སྐྱལ་གསལ་པོ་བཏང་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གོ་ས་མ་ཐུན་ལ་མིང་རྟགས་
 འགོད་པའི་མངོན་སྲོལ་ཚུགས་པ་དང་། བོད་ཞི་བས་བཅེངས་བཀོལ་གཏོང་རྒྱུའི་གོ་ས་
 མ་ཐུན་བཞག་པའི་གསལ་བསྐྱགས་ཀྱང་བྱས་པ་རེད། གོ་ས་མ་ཐུན་དེར་པེ་ཅིང་དུ་རྒྱ་
 རག་གི་དཔོན་རིགས་ཚོས་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཚབ་ཚོའི་དམ་སྤྱལ་རྒྱུན་ལ་གསར་པ་བཅོས་ནས་
 སབ་ཏུ་བཅུག་པ་རེད།

གྲོས་མ་ཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་ནང་རྒྱ་ནག་གི་དཔུང་དམག་ཤོད་དུ་འཇུག་སྐྱོད་བྱེད་
 ཚོགས་པ་དང་། ཤོད་ཀྱི་ཕྱི་འབྲེལ་རྒྱ་ནག་གིས་བྱེད་རྒྱུའི་དབང་ཚད་སྤྱད་ཡོད། དེ་བཞིན་
 རྒྱ་ནག་གིས་ཤོད་ཀྱི་དེ་ཡོད་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ལ་འགྲུང་བ་མི་གཏོང་བ་དང་། རྒྱ་
 ལའི་སྐྱེ་མ་དང་། བཅའ་ཚུལ་རིན་པོ་ཆེའི་སྤྱར་ཡོད་དབང་ཚད་ལོ་གནས་རང་འཇགས་
 འཛོགས་རྒྱུའི་འགན་ལེན་དང་། ཤོད་མི་མང་ལ་ས་གནས་རང་སྤོང་གི་ཐོབ་ཐང་འཛོལ་རྒྱ།
 ཤོད་མིའི་ཚོས་ལུགས་ལ་དད་པ་དང་། དུལ་གྱི་གོམས་པའི་གཤེས་ལུགས་ལ་བརྟེ་
 འཛོགས་བྱ་རྒྱ། ཤོད་ནང་གི་བཅོས་སྦྱར་ཁག་བཅོན་ཤེད་ཀྱི་ལམ་ནས་མི་བྱེད་པར་ཤོད་
 ཀྱི་འགོ་ཁྲིད་ནམས་དང་གྲོས་བསྟར་བྱས་རྗེས་དོན་འཁྲོལ་ཡོང་བ་བྱ་རྒྱ་སོགས་གསལ་
 ཡོད།

“ཤོད་ཞི་བས་བཅེངས་བཤོལ་འབྱུང་ཐབས་སྐོར་གྱི་གྲོས་མ་ཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་
 ” ཟེར་བའི་ཡིག་ཆའི་བརྗོད་དོན་ཆ་ཚང་པེ་ཅིང་རྒྱུད་འཕྲིན་བརྒྱུད་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ཟླ་ ༥
 ཚེས་ ༡༥ ཉིན་རྒྱུད་བསྐྱེད་སྤྱོད་པར། གནས་ཚུལ་དེ་ཡགོང་ས་མཚོག་འབྲེལ་མེལ་
 བཞུགས་གནས་གོ་མོ་དང་། ལྷ་སའི་ནང་ཤོད་གཞུང་གིས་ཐོག་མར་གསལ་ཐོས་བྱུང་
 སྐབས་བསམ་ལུལ་ལས་འདས་པའི་ཉེང་སངས་པའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་ཡོད།

པེ་ཅིང་དུ་ཡོད་པའི་སྐུ་ཚབ་ཚོས་ཤོད་གཞུང་ལ་དགོངས་སྐོར་མ་ཞུས་པར་མིང་
 རྟགས་བཀོད་པ་དེར་གཞུང་ནས་ལམ་འབྲེལ་བཀའ་བཀྲོལ་གནང་བ་མ་ཟད། མིང་
 རྟགས་བཀོད་པའི་གྲོས་མ་ཐུན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཤོད་གཞུང་ལ་འབྲེལ་དགོས་པ་དང་།
 བཀའ་ལན་མ་འབྱོར་བར་པེ་ཅིང་དུ་སྤོང་དགོས་པ་བཅས་ཀྱི་བཀའ་གནང་བ་དེ། འོན་
 །ཀྱང་ཤོད་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་ཚོས་རྒྱ་ནག་གི་དམག་དཔོན་ཀྱང་ཅིན་ལུ་རྒྱ་གར་བརྒྱུད་ཁོ་མོར་
 ཐོན་ཐེན་པ་དང་། ཤོད་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་ཁག་གཅིག་ཀྱང་རྒྱ་གར་བརྒྱུད་ཕྱིར་ལོག་བྱ་རྒྱ་དང་།
 སྐུ་ཚབ་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་ལྷ་སར་ཐད་ཀར་ཕྱིར་ལོག་གནང་རྒྱ་བཅས་ཀྱི་ཉར་འཕྲིན་སྤུལ་
 འབྱོར་བྱུང་བར་བརྟེན། སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་ཡསྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་དང་ཤོད་

གཞུང་ནས་མོས་མཐུན་ལ་ངོས་ལེན་མེད་པའི་ཡོངས་ཁྲབ་གསལ་བསྐྱབས་གནང་རྒྱ་
དང་འཕྲེན་གནང་སྟེ། མོས་མཐུན་སྐོར་བསྐྱར་དུ་མོས་མོལ་ཡོང་བའི་ཐུགས་རེ་དང་
བཅས་ལ་གོང་ས་མཆོག་གི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལྷ་ ༤ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་ལྷ་སར་ཕྱིར་ལེབས་གནང་
བ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལྷ་ ༩ ཚེས་ ༩ ཉིན་རྒྱ་དམག་ ༣༠༠༠ སྐོར་ལྷ་སར་འཇུག་ཞུགས་བྱས་
པ་དང་། དེ་རྗེས་མི་རིང་བར་བོད་ཀྱི་ཤར་ཕྱོགས་དང་ཤར་ཏུ་ཀེ་མི་ཐན་བཅས་ནས་རྒྱ་
དམག་ ༣༠༠༠༠ བཀའ་བ་འཇུག་ཞུགས་བྱས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མོང་ཕྱེ་གཙོ་ལོ་དུ་ཐོག་
དང་། ལྷ་ས་ཐོག་སོགས་ས་གནས་གཤམ་ཆེ་ཁག་དང་། དེ་རྗེས་རྒྱལ་ཅེ་དང་། གཞིས་ཀ་
ཅེ་བཅས་བསྐྱར་བ་རེད། དེ་ལྷ་ས་ལྷ་ས་ཐེ་བའི་བོད་ཀྱི་མོང་ཁྲིམ་ཆེ་ཁག་ཁོང་མ་བཅོན་
བསྐྱར་བྱས་པ་དང་། བོད་ཤར་ཏུ་བ་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁྱོན་ཡོངས་ལ་རྒྱ་དམག་ཆེས་མང་
པོ་སྐྱེ་བ་གསོག་བྱས་པ་བཅས་བོད་དེ་དྲག་པོའི་དབང་སྐྱར་འོག་ཏུ་འདུ་བའི་ལས་དོན་
དངོས་སུ་བཅུམས་པ་རེད། རྒྱ་ནག་གི་དབང་འཁུགས་རྗེ་ཆེར་སོང་བའི་གནས་སྐོར་ས་
འོག་བོད་དང་མཉམ་དུ་མོས་མཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་སྐོར་ལ་སྐར་ཡང་ཞི་མོལ་བྱེད་
འདོད་མ་བྱས་པར་བརྟེན། ལ་གོང་ས་ཏུ་ལའི་སྐུ་མ་མཆོག་དང་བོད་གཞུང་ལ་རྒྱ་ནག་
དང་མོས་མཐུན་གང་ཞིག་ཁས་ལེན་གནང་དང་མ་གནང་གི་རང་དབང་མེད་པ་སྐྱུར་བ་
རེད། འོན་ཀྱང་བོད་ནས་བཅོན་བྱོལ་དུ་ཕེབས་རྗེས་ལ་གོང་ས་མཆོག་ལ་རང་དབང་གི་
གསུང་སློང་གནང་རྒྱའི་གོ་སྐབས་དང་པོ་བྱུང་འཕྲལ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལྷ་ ༦ ཚེས་ ༣༠
ཉིན་"མོས་མཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་"ཟེར་བ་ཁས་ལེན་མེད་པའི་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་
གསལ་བསྐྱབས་གནང་བ་དང་སྐྱབས་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་ཟེར་བ་དེ་བོད་གཞུང་དང་
མི་མང་ལ་གོ་མཆོན་གྱི་སྒྲིགས་རའི་འོག་བཞག་ཏུ་བཅུག་པ་ཞིག་རེད་ཅེས་གསལ་
བསྐྱབས་གནང་ཡོད།

"པོད་ཞི་བས་བཅིངས་བཀོལ་འབྱུང་ཐབས་སྐོར་གྱི་གྲོས་མཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་
"ཟེར་བ་དང་། རྒྱ་ནག་གིས་པོད་བཙན་བསྐྱེད་བྱས་པར་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་སྐབས་དོན་
གཞན་གཉིས་གཤམ་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད། དང་པོ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་བཅིངས་བཀོལ་དམག་
མིས་པོད་ནང་ཐོག་མར་འཇུག་ལ་ཞུགས་བྱས་པ་དེ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་དང་ཇི་ཅམ་
འགལ་ཡོད་པ་དང་། གཉིས་པ་ནི་ "གྲོས་མཐུན" བཞག་པ་དེས་མཇུག་འབྲས་གང་ལྟར་
ཡོད་པ་བཙུང་བ་དེ།

ཆིངས་ཡིག་ཐད་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་ལྟར་ན་རྒྱལ་སྤྱིའི་གྲོས་མཐུན་ཁག་ལ་ཁྲབ་པའི་ཁྲིམས་
ལུགས་ཉེ། ཆིངས་དོན་གྱི་འགན་འཁུར་ཁག་གི་མང་གཞི་ནི་ཆིངས་ཡིག་འཛོགས་ཁུལ་
ཕྱོགས་སུ་ཚུན་ཚང་མས་རང་དབང་དང་། མོས་མཐུན་ཡོད་པ་ཡོངས་ཁྲབ་དོས་འཛིན་
བྱེད་པའི་ཅ་འཛིན་དེ་ཉིད་གཞི་ཅར་འཛིན་དགོས། ཕྱོགས་གཞན་ནས་བཤད་ན། གྲོས་
མཐུན་ཁག་ལ་ཁྲིམས་མཐུན་ཅིས་འགོ་ཡོད་མེད་ཀྱི་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་ཆ་རྒྱུན་ཡང་།
རང་དབང་གི་སྐོ་ནས་མོས་མཐུན་ཡོད་དགོས་པ་འདི་ཡིན། དཔུང་ལྷན་གྱི་གྲོས་པའི་
འོག་འཛོགས་ཏུ་བཅུག་པའི་ཆིངས་ཡིག་ལ་ཁྲིམས་མཐུན་གྱི་ལྷན་པ་མེད།

ལྷན་པར་ཆིངས་ཡིག་འཛོགས་ཁུལ་སྐྱེ་ཚབ་ཅམ་མ་ཡིན་པར་རྒྱལ་ཁབ་དེ་རང་ལ་
སྤྲིགས་ར་དང་དཔུང་ལྷན་གྱི་གྲོས་པའི་སྤྱོད་བྱས་ནས་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་ལ་ཁྲིམས་
མཐུན་གྱི་ལྷན་པ་དེ་བས་ཀྱང་མེད། དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གིས་པོད་ཀྱི་མངའ་ཁུལ་གང་
ཅམ་བཙན་བསྐྱེད་བྱས་པ་དང་ད་དུང་ལྷ་སར་བྲག་པོའི་བཙན་འཇུག་བྱ་རྒྱུའི་སྤྲིགས་པའི་
འོག་གྲོས་མཐུན་འཛོགས་ཏུ་བཅུག་པའི་དེ་བས་ཀྱང་ཁྲིམས་མཐུན་མིན་པ་མ་ཟད། ཇེས་
སུ་པོད་གཞུང་གིས་ཁས་ལེན་བྱས་པ་ཡིན་ན་ཡང་དེ་ནི་ཁྲིམས་མཐུན་ཞིག་ཆགས་
ཐབས་མེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་པོད་མི་མང་དང་ལྷན་པར་སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་ཡུལ་ས་མགོན་ཆེན་པོ་
མཆོག་དང་པོད་གཞུང་ནས་ "གྲོས་མཐུན" དང་། རྒྱ་དམག་པོད་ནང་འཇུག་ལ་ཞུགས་བྱ་

ལྷུར་དགའ་བསྟུ་ལྷུས་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཀྱང་། རྟོག་པ་མཚོག་དང་བོད་གཞུང་ནས་
 རང་མོས་གྱི་ངོས་ལེན་གནང་བ་གཏན་ནས་མིན། དེ་སྐོར་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༩ ཚེས་
 ༤ ཉིན་མའོ་ཅི་ཏུང་གི་ཁ་ནས་གསལ་ལོ་བཤད་དོན་དུ། "སྲིད་མོའི་གཉེས་གྱི་མ་ཚད།
 ཏུ་ལའི་དང་དེའི་ཚོགས་ཁག་གི་མི་མང་ཆེ་བས་ཀྱང་གྲོས་མཐུན་ཚོད་ཡིག་དེ་ཁས་མི་
 གྲངས་ཀ་མེད་བུང་བ་ཞིག་རེད་བསམ་བར་བརྟེན་ལག་ལེན་གྱི་འདོད་ཡོད་བ་མ་རེད།
 དེ་སྐབས་ང་ཚོར་གྲོས་མཐུན་ཚོད་ཡིག་གི་དོན་ཚན་ཚང་མ་ལག་ལེན་གྱི་དུང་དངོས་
 བོའི་མང་གཞི་མེད་པ་མ་ཟད། གྲོས་མཐུན་གྱི་ཚོད་ཡིག་ལག་ལེན་གྱི་དུང་ལྷུང་མང་ཚོགས་
 གྱི་མང་གཞི་མེད་ལ། གྲོས་མཐུན་གྱི་ཚོད་ཡིག་གི་དོན་ཚན་ཚང་མ་ལག་ལེན་གྱི་དུང་
 མཐོ་རིམ་མི་སྣའི་མང་གཞི་ཡང་མེད།" (71) ཅེས་བཤད་ཡོད།

ལོང་གསལ་མའོའི་ཚེས་ཡིག་དེའི་ནང་གྲོས་མཐུན་ལག་བསྟར་གྱི་ལྷུར་མི་མང་དང་
 མཐོ་རིམ་གཉེས་ཀའི་རྒྱབ་སྐྱོར་མེད་པ་གསལ་ལོ་བཤད་ཡོད།

བོད་རྒྱལ་ཡོངས་སྐྱེར་ལངས།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལོར་དུ་བོད་ནང་མི་མང་སྐྱེར་ལངས་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་བྱང་ལྷོར་
 མེད། ལང་དུ་མི་མང་ལ་བཅན་གཞོན་ཡོད་ས་དེར་མི་མང་གི་ངོ་རྒྱལ་སྐྱེར་ལངས་ཡོང་
 བའི་ཚོས་ཉིད་ཡིན། བོད་མིས་རྒྱ་གཞུང་ལ་ངོ་རྒྱལ་གྱི་ལས་འགུལ་སྐྱེལ་བ་དེ་རྒྱ་གཞུང་
 གིས་བོད་བཅན་བཟུང་བྱས་པ་ནས་འགོ་རྒྱུགས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོར་བོད་ལྗང་
 ལྷོགས་མདོ་སྟོད་སྐད་ལུས་ནས་རྒྱ་གཞུང་ལ་དངོས་སུ་རྒྱལ་འཛིང་བྱས་པ་དང་། དེ་དག་
 ལོ་གསུམ་གྱི་རྗེས་སུ་བོད་རྒྱལ་ཡོངས་ལ་བྱབ་ནས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་
 ས་ལྷན་པར་ཡོངས་ཐགས་ཀྱི་བོད་མིའི་སྐྱེར་ལངས་བྱང་བར་བཅིངས་བཀོལ་དམག་མི་
 ཟེར་བས་དུག་གཞོན་བྱས་ཏེ་བོད་མི་སྣོང་ཚོ་མང་པོ་དམར་གསོད་བཏང་བ་དང་། ལྷི་
 འོར་རྟོག་པ་རྒྱུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་དང་བོད་མི་སྣོང་ཐག་བཟུང་ཅུ་སྐོར་ཁྲིམ་

མཚེས་རྒྱལ་ཁབ་ཁབ་གི་ནང་བཅའ་ཁྲིམ་དུ་སེབས་དགོས་བྱུང་བ་རེད། དུས་དེ་ནས་
བརྒྱུད་ཉེན་ཚབས་ཤིག་ཏུ་ཆེ་བའི་གནས་ཚུལ་འོག་ཤོད་མི་ཚོས་རྒྱ་ནག་བཅའ་འཇུག་
པའི་འོག་ནས་སྐྱེར་ལངས་ཀྱི་དོ་རྒྱལ་ལས་འགྲུལ་གཅིག་མཚུག་གཉིས་མ་སྐྱེད་དུ་སྐྱེལ་
ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཤོད་མིའི་སྐྱེར་ལངས་དེ་ནི་ཤོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་མི་སྣ་ཉུང་ཤས་ཀྱིས་
ལམ་ལུགས་རྙིང་བ་བསྐྱར་གསོ་དང་མི་མང་ལ་སྤྲུག་སོ་གཏོང་རྒྱ་དམིགས་ལུས་དུ་
བཅངས་ནས་བརྒྱུད་བསྐྱེད་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་ལུགས་དང་། ཤོད་མི་བརྒྱ་ཆ་ ༥༥ ཟུག་
གཡོག་ཡིན་པ་དེ་ཚོར་སྤྲུག་དང་། ལྷ་མ་ཉུང་ཤས་ཀྱིས་སྤྲུག་སོ་གཏོང་གི་ཡོད་ལུགས་
བཅས་འགྲེལ་བརྗོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མང་ཆེ་བའི་ནང་
སྐོར་སྲུང་ཉེན་རྟོག་པ་མེད་པའི་ལུང་བ་ཞིག་ནང་དེ་ལྟའི་སྤྲུག་སོ་ཡོད་ན་མི་མང་ཚོས་
ཞིང་ཟུག་བདག་སོའི་འོག་ནས་སྐྱེར་ལངས་མ་བྱས་པ་དེར་རྒྱ་ནག་གིས་འགྲེལ་བཤད་
བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པ་རེད། མི་མང་ཚོས་དེ་ལས་སྣོན་སྟེ་སོ་སོའི་ཆེ་སློག་ལ་ཉེན་ཁ་ཡོད་
པ་ཤེས་བཞིན་དུ་རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་དབང་འོག་ནས་སྤྲུལ་སྐྱེད་སྐྱེར་ལངས་བྱས་དང་བྱེད་
བཞིན་དུ་ཡོད། ཤོད་ནང་ལ་དོ་རྒྱལ་བྱེད་སོ་དེ་ཚོར་བསྐྱེད་པ་ཡིན་ན་བརྒྱ་ཆ་ ༩༠ ལྷ་
ཟུག་དང་ལྷ་མ་ཆེ་ཁག་མིན་ཁབ། ད་དུང་བཅའ་ཁྲིམ་ནང་གི་ཤོད་མི་བརྒྱ་ཆ་ ༩༥ རྒྱ་
གཞུང་གིས་བཤད་པའི་ཟུག་གཡོག་གེར་བའི་གྲས་ཡིན།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་མི་མང་སྐྱེར་ལངས་འབྱུང་གཞི།

ཤོད་མི་མང་གིས་རྒྱ་གཞུང་ལ་དོ་རྒྱལ་སྐྱེར་ལངས་བྱེད་པའི་འབྱུང་རྐྱེན་གཙོ་བོ་གནད་
སྟོང་བསྐྱས་ནི། རྒྱ་མིའི་དཔུང་དམག་ལྷ་སར་འཇུག་མ་ཐག་ཏུ་ཤོད་གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་
བདག་དབང་རྟོག་རོལ་དུ་གཏོང་རྒྱུའི་ཐབས་ཚུལ་གསུམ་ཐབས་ཤེས་ཡོད་རྒྱ་ཅུལ་
སྤྲུགས་ཀྱི་སྐོན་ནས་ལག་ལེན་བསྟར་ཡོད། དང་པོ། ཁ་བཤལ་བཏང་སྟེ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་
པའི་སྲིད་བྱས་འོག་ཤོད་མི་ནང་ཁུལ་སྲིད་དོན་དང་ལུང་ཚན་མི་མ་སྐྱེད་པ་བཟོས་པ་

དང། གཉིས་ལ། བོད་མིའི་འདོད་ལྡོག་མེད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་དབལ་འབྱོར་གྱི་བཅས་སྐྱུར་མང་པོ་བཏང་སྟེ་བོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྤང་གཞི་གཏོར་བཤེག་བཏང་བ། གསུམ་ལ། བེ་ཅིང་གཞུང་གི་སྤྱི་གཞུང་གསུམ་སྟེ་ཚོན་སྣ་ཚོགས་དང། དེའི་སྤངས་འཛིན་འོག་གི་སྟེ་ཚོན་གསལ་པ་ཁག་ལ་དོན་དམ་གྱི་དབང་ཆ་སྤྲད་དེ། བོད་ནང་ཡོད་པའི་བོད་གཞུང་གི་སྤྱི་གཞུང་གསུམ་སྟེ་ཚོན་ཁག་དང་མཉམ་གཞས་བྱེད་དུ་བརྟུག་ནས་བོད་གཞུང་གི་དངོས་ཡོད་དབང་ཆ་རྣམས་ལུས་མེད་བཟོས་པ་དང། བོད་མིའི་བཅའ་རྒྱུ་ལུགས་གཙོ་བོ་ཐབས་སུ་བོད་ཡུལ་འཛིན་སྲོད་གི་ས་ཁུལ་ཟེར་བ་དབྱེ་བཤོས་ཀྱིས་བོད་ཡུལ་དུ་སྤྲད་བཏང་བ་རེད། དེ་ཡང་།

- ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལྷ་ ༡༡ ཚེས་ ༢༩ རས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལྷ་ ༡༠ ཚེས་ ༡༩ བར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཁམས་ཀྱི་ས་ཁོན་རྒྱ་ཆེ་ཞེག་རྒྱ་ནག་ཟེ་ཁོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁོངས་སུ་ལྷེ་བསྐྱེད་བཏང་བ་དང། དེ་དག་བོད་རིགས་རང་སྲོད་ཁུལ་ཟེར་བ་དང། བོད་རིགས་རང་སྲོད་རྫོང་ཟེར་བ་གཉིས་སུ་དུམ་བུར་བཏང་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལྷ་ ༩ ཚེས་ ༡༣ ཉིན་ཁམས་ཀྱི་ས་ཆ་གཞན་ཁག་གཅིག་རྒྱ་ནག་ཡུན་ལོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁོངས་སུ་ལྷེ་བསྐྱེད་བཏང་སྟེ་བདེ་ཆེན་བོད་རིགས་རང་སྲོད་ཁུལ་ཟེར་བའི་མིང་བཏགས་ཡོད།
- རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་མདོ་སྐད་ཨ་མདོའི་ས་ཁུལ་མང་ཆེ་བ་དང་ཁམས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་གཅིག་བཅས་ཞིང་ཆེན་གྱི་གནས་བབས་ཡོད་པའི་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་ཟེར་བ་བཟོས་པ་དང། ཨ་མདོའི་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཁག་གཅིག་རྒྱ་ནག་གི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་སུ་ལྷེ་བསྐྱེད་བཏང་བ་དང། ས་ཁུལ་དེ་དག་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ལྷ་ ༥ ཚེས་ ༦ ཉིན་ཐན་ཕུའུ་བོད་རིགས་རང་སྲོད་རྫོང་དང། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལྷ་ ༡༠ ཚེས་ ༡ ཉིན་ཀན་ལྷོ་བོད་རིགས་རང་སྲོད་ཁུལ་ཟེར་བ་བཅས་སྟེ་ཁག་གཉིས་སུ་དབྱེ་ཡོད་པ་རེད། ཨ་མདོའི་ལྷོ་ཕྱོགས་ས་ཁུལ་ཁག་

གཅིག་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་༡ ཉིན་ཟི་ཁོན་ཞིང་ཆེན་ནང་བརྟུག་སྟེང་པ་
བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་ཟེར་བ་བཙོས་ཡོད་པ་རེད།

- ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༥ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༩ ཉིན་ "བོད་རང་སྐྱོང་ཁུལ་ཟེར་བའི་སྲིད་གཞུང་
" དངོས་སུ་བཙུགས་པ་དེའི་ནང་དབུས་གཙང་གི་ས་ཁུལ་ཡོངས་དང་ཁམས་ཀྱི་ས་
ཁུལ་ཁག་གཅིག་ཡོད།
- དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ནང་ནས་ཁག་གཅིག་ཆེད་མངགས་
ལོགས་སུ་དབྱེ་བ་བྱེ་སྟེ། ཤར་པ་དང་། མོན་པ། ལྷོ་པ། ལྷེད་པ། བྱང་པ་སོགས་ལུས་
ཀྱི་ཐ་སྟེན་མི་རིགས་དབྱེ་བའི་ཐ་སྟེན་ལ་སྐྱུང་ནས་ཁོང་ཚོ་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ངོ་ཚོ་
ལས་ལོགས་སུ་བཀར་ཉེ་རྒྱ་ནག་གི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བཞག་ཡོད་
པ་རེད།

བཅིངས་བཀོལ་དམག་མིར་བཟའ་འབྲུ་འོན་ཏེ་སྤྱོད་སྟངས་ལྡན་བའི་དེས་
རྒྱུན་བས་བོད་ནང་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་སྤྱི་ལོ་ཟེངས་དང་བོ་ཡོང་རྒྱུའི་ཉེན་ཁ་ལྟོགས་སྐྱབས།
ལྷ་སར་མི་མང་གིས་ངོ་ཚྐེལ་ཚོགས་འདུ་འཚོགས་ཉེ་མི་མང་ཚོགས་འདུའི་མིང་ཐོག་
ནས་རྒྱའི་དམག་རྒྱུ་ཁང་ལ་བཅིངས་བཀོལ་དམག་མི་བོད་ནས་བྱིར་འཐེན་གྱིས་དགོས་
པ་དང་། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཐོག་རྒྱ་མིས་ཐེ་བྱས་གྱིས་མཚམས་འདོག་དགོས་པའི་ཚོག་
ཐོ་ཞིག་སྤྲད་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་དེའི་ལན་དུ་ཁོ་བོ་ཚོའི་དབང་རྒྱུར་ལ་ངོ་ཚྐེལ་གཞན་
མཁན་སྲིད་ཚབ་སྐུ་ཁང་པ་དང་སྲིད་ཚབ་སྐོ་བཟང་བཟུ་ཤིས་རྣམས་གཉིས་ལ་མི་མང་
བརྒྱུད་སྐུལ་གྱིས་མཁན་རེད་ཅེས་སྐོན་འཇུགས་ཀྱིས་བྱུག་ལས་ནས་དགོངས་ཏུ་གཞན་
བརྟུག་པ་མ་ཟད། མི་མང་གི་ཚོགས་འདུའི་འགོ་འཛིན་ལྷ་པོ་འང་བཙོན་འཇུག་དོ་དམ་
གྱིས་དུ་བརྟུག་པ་དེ་ནས་བརྒྱུང་ཚོགས་པ་དེ་དག་གསང་བའི་ངོ་བོར་མི་གནས་ཀ་མེད་
ལྡན་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གདན་ཞུས་ལྟར་ཡལ་ལོང་ས་ཡ་རྒྱལ་མཐོན་ཆེན་པོ་མཚོག་པེ་ཅིར་དུ་ཞབས་སོར་འཁོད། ལྷན་པས་དེར་འཚོགས་པའི་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཇུག་མིའི་ཚོགས་ཆེན་གྱིས་རྒྱ་ནག་གི་ཅ་ཁྲིམས་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དེས་ "གྲོས་མཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན" ཟེར་བའི་ནང་ཁས་ལེན་བྱས་པའི་ཐོད་ཀྱི་དམིགས་བསལ་ཅན་གྱི་རང་སྐྱོད་གི་གནས་བབས་དེ་རང་བཞིན་གྱིས་བརྗེ་མེད་བཏང་བ་རེད། ཅ་ཁྲིམས་གསར་བའི་ནང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལོའི་གྲོས་མཐུན་གྱི་འབྲུ་དོན་རྣམས་བརྗེ་མེད་ཀྱི་བརྗོད་ཆེག་འཁོད་མེད་ཀྱང་། དེའི་བྱེད་ལས་ནི་ཐོད་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོད་ལས་དོན་ཁག་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་ལྷི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོད་དང་རྒྱ་བསྐྱེལ་གཏོང་ཐབས་སུ། རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་ཁབ་ཁང་གིས་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་ "ཐོད་རང་སྐྱོད་ལྗོངས་" ཟེར་བའི་གྲམ་གྲིག་འཇུག་མི་ལྷན་ཁང་འཇུགས་རྒྱུའི་གྲོས་ཚོད་བཞག་པ་དེ་རེད། སྤྱི་ནོར་ཡལ་ལོང་ས་ཡ་རྒྱལ་མཐོན་ཆེན་པོ་མཚོག་པེ་ཅོང་གི་ལ་སྐུ་དབང་མེད་པའི་འཇུག་མིའི་ལྷན་ཁང་དེའི་ཚོགས་གཙོའི་མཚན་གནས་ཕུལ་ཞིང་། དེའི་སྐོར་ཡལ་ལོང་ས་མཚོག་གི་མཚན་རྣམས་ནང་། "ལྷན་ཚོགས་དེར་དབང་ཚད་གང་ཡང་མེད། ལྷན་ཚོགས་དེར་ཐོད་མིའི་སྐུ་ཚབ་ཡིན་པའི་མཐོང་སྐྱེད་ཅམ་ལས། དོན་དུ་དབང་ཅུས་ཚང་མ་རྒྱ་མིས་བཟུང་ཡོད། གཞི་ཅིའི་སྲིད་བྱས་ཚང་མ་རྒྱ་དམར་ཐོད་ལས་དོན་ལྷན་ཚོགས་ཁང་དུ་གྲགས་པ་ནས་བཀོད་བྱས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། ཚོགས་པ་དེར་ཐོད་མི་ཡོད་པ་མ་རེད།" (72) ཅེས་གསལ་ཡོད།

ཐོད་གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་མངའ་ཐང་ཉམས་དམས་གཏོང་ཐབས་སུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་ཐོད་རང་སྐྱོད་ལྗོངས་གྲམ་གྲིག་ལྷན་ཚོགས་ཟེར་བ་བཅུགས་རྗེས་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོ་ལྷ་བྱང་གི་ཁོངས་དང་། ཐོད་ཤར་ཕྱོགས་མདོ་སྤྱིའི་ཁོངས་བཅས་ཐོད་གཞུང་གི་ཁུལ་ཁོངས་ནས་ལོགས་སུ་ཕྱེ་སྡེ་ཐོད་གཞུང་དང་གནས་བབས་འབྲ་མཉམ་ཡོད་པའི་འཛིན་སྐྱོད་སྡེ་ཚན་གསར་དུ་བཅུགས་པ་རེད། ཁམས་དང་ཨ་མདོ་ཁུལ་དུ་སྤྱི་ཚོགས་དང་། སྲིད་དོན། ས་ཞིང་བཅས་དྲག་པོའི་བཙོས་སྐྱུར་བྱེད་པའི་ལས་འགུལ་

ཁག་རྒྱ་མི་ས་བཅན་འགེལ་བྱས་པ་དང་ཚབས་ཅིག་ཚོས་བྱེད་སྐྱོམ་མ་ལས་སྦྲེ་དང་།
 དགོན་སྡེ་ཁག་བཅས་ལ་ཡང་སྦྱོན་འཇུགས་བྱས་པར་བརྟེན་བོད་མིའི་རོས་ནས་དག་
 བོའི་རྣམ་འགྲུར་གྱི་བརྗེས་སྤོང་འགྲུགས་མེ་ཆེར་སོང་ཞིང་། "མོས་མ་ཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་
 བདུན་" ཟེར་བའི་ནང་བོད་མིར་བཅུན་དབང་གི་བཅོས་སྦྱར་བྱེད་རྒྱ་མིན་ལུགས་འཁོད་
 ཡོད། འོན་ཀྱང་བོད་ཤར་ཕྱོགས་ཁུལ་དུ་བཅུན་ཤེད་གྱིས་དག་བོའི་བཅོས་སྦྱར་བྱེད་
 འགོ་རྒྱ་དམག་ཚོས་གདུག་རྒྱུབ་གྱིས་བཅུགས་པར་བརྟེན་བོད་མི་རྣམས་བཟོད་ཐབས་
 དལ་ནས་དག་བོའི་རྒྱལ་འཛིན་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་དུ་སྒྱུར་ཏེ། ཤར་ཕྱོགས་ཁམས་དང་
 ཨ་མདོའི་ནང་བཅུན་རྒྱལ་གྱི་ལས་འགུལ་རྒྱ་ཆེ་ཁྲབ་གདལ་བྱུང་བ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོའི་དབྱར་དུས་སུ་བོད་གྱི་ཤར་ཕྱོགས་ས་ཁུལ་གང་སར་འཇུག་དམག་
 ལངས་བ་དང་། བོད་ཤར་ཕྱོགས་དང་བྱང་ཤར་ཁུལ་ནས་སྐྱ་སར་བཅུན་བྱོམ་བ་མང་
 བོ་རིམ་འབྱོར་གྱིས་རྒྱལ་ས་སྐྱ་སའི་གནས་སྤངས་ཇི་དག་མེ་ཆེར་སྒྱུར་བ་དང་། ཕྱི་ལོ་
 ༡༩༥༩ ལོར་སློའཁར་བསྐྱེད་སྤྱང་དང་སྤངས་དམག་སྤར་བཅུགས་ཏེ་རྒྱ་དམག་ལ་རྒྱལ་
 འཛིན་གི་ལས་འགུལ་བོད་དབུས་ཁུལ་དུ་ཁྲབ་གདལ་སྦྱིན་ཡོད། ལོ་དེའི་སྟོན་ཁ་ཅམ་ལ་
 དམག་འགྲུགས་མི་འབོར་ཁྱོན་ཆེ་ཅམ་ཟིན་པ་དེ་དག་བོད་གྱི་སྤོ་ཁའི་རྫོང་ཁག་པམ་ཆེ་
 བ་དང་། ཤར་ཕྱོགས་གྱི་ཆ་ཤས་ཁག་བཅས་མི་མང་དམག་དབུང་གི་དབང་འཛིན་འོག་
 གནས་སུ་བ་ཡོད།

ཡགོང་ས་མཚོག་ནས་བོད་ནང་མི་གསོད་ཁྲག་སྦྱོར་ཚབས་ཆེའི་རིགས་མི་འབྱུང་
 བའི་ཐུགས་ཁུར་ཆེ་བསྐྱེད་གྱིས་སྤྱིང་འཇུགས་ཡོང་བའི་འབད་བཅོན་གནང་ཡོད། རྒྱ་
 གར་གྱི་སྤིང་སྟོན་ལེ་རུ་ས་གདན་ཁྲུ་གནང་བ་ལྟར། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོའི་དབུག་དུས་
 ཡགོང་ས་མཚོག་རྒྱ་གར་དུ་སྟོན་བ་སངས་རྒྱ་ས་སྐྱ་ལུ་འཇུག་ལས་འདས་ནས་ལོ་ཉིས་
 སྟོང་ལྷ་བརྒྱ་འཁོར་བའི་དུས་དྲན་གྱི་མཛད་སྟོར་ལེབས་ཏེ་ལྷི་ལིང་སྤིང་སྟོན་ལེ་རུ་
 དང་། རྒྱ་ནག་གི་སྤིང་སྟོན་གཏུ་ཨེན་ལན་གཉིས་མཇུག་འཕྲད་ཐོག་གང་ཉིད་བོད་ནང་མ་

བཞུགས་པའི་རིང་བོད་ནང་གི་གནས་སྐྱད་མེ་ཞེན་དུ་འགྲོ་བཞེན་པའི་གནས་ལུགས་
 དང་འབྲེལ་སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་ཡསྟུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་རྒྱ་གར་ནང་སྤིང་དོན་གྱི་
 བཅོན་བྱོལ་དུ་བཞུགས་རྒྱུའི་དགོངས་པ་ཡོད་ལུགས་གསུང་གནང་མཛད་པར། སྤིང་
 རྫོན་ལེ་རུས་ད་ལེས་བོད་དུ་ཕྱིར་ལེབས་གནང་གལ་ཆེ་བའི་སློབ་སྟོན་ནོན་ཏན་ལུལ་བ་
 དང་། གཏུ་ཨེན་ལན་ནས་ཀྱང་བོད་ནང་གི་གནས་སྐྱད་མེ་ཞེན་སུ་གཏོང་རྒྱུའི་ཁས་
 ལེན་ཞུས་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་དུ་ཕྱིར་ལེབས་གནང་བ་རེད། ད་དུང་སྤྱི་ནོར་
 ཡགོང་ས་ཡསྟུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་བོད་དུ་ཕྱིར་ལེབས་ཡོང་སྐྱད་རྒྱ་ནག་གཞུང་
 གིས་ལམ་འབྲལ་བོད་ནང་བཅོས་སྦྱར་བྱ་རྒྱ་གནས་སྐྱབས་ཕྱིར་འགྲུངས་དང་། རྒྱ་མི་
 ཞི་བའི་ལས་བྱེད་ཉུང་དུ་གཏོང་རྒྱ། བོད་རང་སྲོད་སྲོངས་གསྐྱིག་ལྟན་ཚོགས་ཟེར་བའི་
 རྩེ་ཚོན་ཉུང་དུ་གཏོང་རྒྱ་ཡིན་ལུགས་བཅས་ཀྱི་གསལ་བསྐྱབས་བྱས་པ་རེད། དེའི་ལོ་
 རྗེས་མར་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་མིའི་རྩོག་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་དང་། དམངས་གཙོའི་
 བཅོས་སྦྱར་གྱི་ལས་འགུལ་ཁག་ཤུགས་ཆེ་དུ་བཏང་བ་མ་ཟད། བོད་ནང་རྒྱ་དམག་ཁ་
 རྩོན་འཕར་མ་བཏང་སྟེ། ཁོང་ཚོས་ཁས་ལེན་བྱས་པའི་ལས་བྱེད་ཉུང་དུ་གཏོང་རྒྱ་དང་
 བཅོས་སྦྱར་ཕྱིར་འགྲུངས་བྱ་རྒྱ་ཟེར་བ་དེ་དག་དོན་ལ་གནས་མེད།

མི་མང་སྐེར་ལངས་ཆེན་མོ་དང་སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་ཡསྟུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་
བཅོན་བྱོལ་དུ་ལེབས་པ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༣ པར་བརྗོད་ཏུ་མེད་པའི་མཐར་ཐུག་གི་དོན་རྒྱུན་དེ་བྱུང་
 ཞིང་། དེ་ཡང་བོད་ཤར་ཕྱོགས་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་སྐྱེ་ཆེན་དང་། དཔོན་རིགས་རྣམས་རྒྱ་
 ཕྱོགས་ཀྱི་འཁྲམ་སྟོན་དང་། ཚོགས་འདུ། གསོལ་སྟོན་སོགས་ལ་མགྲོན་འབོད་བྱས་
 ཉེ་མཐར་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་བའི་གནས་ཚུལ་མེ་སྟེད་བྱུང་ཡོད་པ་བོད་མི་རྣམས་
 ཀྱིས་གསལ་བོར་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་སྟབས། སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་ཡསྟུབས་མགོན་ཆེན་པོ་
 མཚོག་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གི་ཅིང་དུ་དེ་སྟེའི་བཅོན་འབྲིང་ཞུས་མི་ཡོང་ངམ་སྟམ་པའི་དོགས་

གཞི་ཡོད་ལུས་ཁད། གྱི་ལོ་ ༡༧༥༧ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་སྤྱི་ནོར་ཡལོང་ས་ཡ་སྐབས་
 མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་རྒྱའི་དམག་སྐར་དུ་རྫོལ་གར་གཞིགས་མོར་གདན་འདྲེན་ལུས་
 ཉེ་ཆས་ཀུན་གྱི་ཆེབས་བསྐྱར་དང་མི་འདྲ་བར་ལྷན་དུ་གོ་མཚོན་ལྷན་པའི་སྐྱེ་སྤང་དམག་
 མི་གཅིག་ཀྱང་མིན་མི་ཚོག་ཅེས་བཅའ་བཀའ་བཏང་བར་བརྟེན་གཞུང་དམངས་གཉིས་
 རྒྱལ་གཞི་དེ་བས་ཆེ་དུ་སོང་བ་རེད། གྱི་ལོ་ ༡༧༥༧ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་མི་མང་
 རྣོང་སྐག་མང་པོས་ནོར་གླིང་པོ་བྱང་གི་མཐའ་བསྐོར་ཉེ་རྒྱའི་དམག་སྐར་དུ་ཆེབས་སྐྱར་
 སེབས་བཀག་ལུས་པ་དང་། དེ་ནས་ཉིན་བསྐྱེད་མར་ལྷ་སར་མི་མང་ཚོས་ཚོགས་འདུ་
 འཚོགས་པ་དང་རམ་སྲོལ་ཁྲོམ་སྐོར་སོགས་བྱས་ཉེ་རྒྱ་མི་བོད་ནས་སྤྱིར་ལོག་འགྲོ་
 དགོས་པ་དང་། བོད་རང་བཅོན་གཅོང་མ་སྐྱར་གསོ་དགོས་ལུགས་ཀྱི་སྐད་འབོད་བྱས་
 པ་རེད།

སྤྱི་ནོར་ཡལོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ནས་ཕྱོགས་གཉིས་ཀའི་ཁོང་ཁྱོད་
 རིམ་ཞེར་འགྲོ་ཐབས་དང་མི་མང་རྣམས་ཞི་འཇམ་ཡོང་ཐབས་བཅས་སུ། རོར་གླིང་
 པོ་བྱང་མཐའ་བསྐོར་གྱི་མི་མང་འདུ་ཚོགས་སྤྱིར་ལོག་གྲེད་དགོས་པའི་འབོད་སྐྱེལ་
 གནང་ཁད། དམག་དཔོན་ཐན་ཀོན་སན་གྱི་གཏོར་ཡིག་ལ་ཡིག་ལན་ཐེངས་གསུམ་
 གཏོར་གནང་མཛད་ཡོད། སྐབས་དེར་གནས་སྤངས་ཇི་འདྲ་ཞིག་གི་ལོག་བཀའ་
 ཡིག་དེ་རྣམས་གནང་ཡོད་མེད་ཡལོང་ས་མཚོག་གི་མཛད་རྣམ་ཅད། "དུས་ཚོད་
 བར་འགྲུངས་ལིག་སྐབས། དེས་ཕྱོགས་གཉིས་ཀའི་ཁོང་ཁྱོད་རིམ་ཞེར་འགྲོ་ཐབས་
 དང་། ལྷ་སའི་མི་མང་ཞི་འཇམ་དུ་གནས་པ་ཞིག་ཡོང་རེས་ཁོང་གི་ཡི་གེ་ཚང་མར་ཡིག་
 ལན་བཏང་བ་ཡིན། རྒྱ་མིའི་བྲག་དཔུང་ལོག་ཁོང་ཚོ་གཏོར་བཅོམ་ཐབས་སྐྱབ་འགྲོ་
 རྒྱུ་འགོག་ཐབས་གང་ཡོད་གྲེད་ལོས་ལིང་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་འདི་འདྲར་བརྟེན་ངས་
 ཁོང་ཚོར་ཞི་འཇམ་དགོས་པའི་སློབ་སྲོལ་བྱས་པ་དང་། དམག་དཔོན་དེར་ཡི་གེའི་
 ལན་དུ་འདྲེད་རང་གི་བསམ་ཚུལ་གནད་དོན་ངོ་མ་མ་བཟོད་པ་དེ་འཇུག་འགྲིགས་བྱུང་
 ཡོད་པ་ངོས་འཛིན་གྲེད་གྱི་ཡོད།" (73) ཅེས་གསལ་ཡོད། དེ་ནས་མི་རིང་བར་ལྷ་སར་

དམག་འབྲུག་དངོས་སུ་ཡངས་ནས་བོད་མི་སྡོད་སྐྱོད་སྐྱོད་མང་པོ་བསད་པ་དང་། ཁྱི་སྐྱོད་མང་པོ་བཙོན་བཅུག་བྱས་ཏེ་བོད་མི་རྣམས་ཤིན་ཏུ་ཐབས་སྐྱོད་བའི་གནས་ཚུལ་ནང་སྤྱོད་བཅེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་དང་མཉམ་དུ་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་གནང་སྟེ་མི་གསོད་ཁྲིག་སྐྱོད་འགོག་ཐབས་དང་། བཙོན་གཞོན་ཚུང་དུ་འགྲོ་བའི་མངོན་ཐབས་རྣམས་དོན་མཚན་གྱི་སྤྱོད་སྐྱོད་མི་མང་རྣམས་ངོ་རྒྱུ་གི་ཉེན་འདི་གནས་ལས་སྐྱོད་ཐབས་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་རྒྱལ་སྐྱོད་ཐོབ་སྐྱོད། སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་ཡསྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་རྒྱ་གར་ལ་བཙོན་ཁྲོལ་དུ་ཆེབས་ཞལ་བསྐྱོད་བཅེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༣༡ ཉིན་རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་ཚོལ་གཏུ་ཞེན་ལན་ནས་བོད་གཞུང་གི་རྒྱུ་བཅུ་བྱས་ལུགས་ཀྱི་རྒྱ་གཞུང་རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་གི་བཀའ་རྒྱ་ཟེར་བ་དེ་སྐྱེལ་བཅེད། ཡགོང་ས་ཡསྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་དང་། བཀའ་ཤག་བཙས་བཙོན་ཁྲོལ་དུ་ཕེབས་བཞེན་པའི་སྐྱབས་དེར་སྟོང་སར་གསུང་དུ་བཅུགས་པའི་སྲིད་གཞུང་གི་རྒྱ་ནག་གིས་དབང་འཛིན་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་དེ་དག་བོད་མི་མང་གིས་དོས་ལེན་ཅ་བ་ནས་བྱ་ཐབས་མེད་ཅེས་གསལ་བསྐྱབས་མངོན་བཅེད། རྒྱ་ནག་གི་བཀའ་རྒྱ་ཟེར་བ་དེར་སྐྱབས་འགྲུལ་ལན་འདེབས་བྱུང་ཡོད། ཡགོང་ས་མཚོག་རྒྱ་གར་དུ་ཞབས་སོར་འཁོད་མ་ཐག་བཙོན་ཁྲོལ་ནང་བོད་གཞུང་གི་སྤྱི་གཞུགས་བསྐྱོད་སྤྱི་གཞུགས་མངོན་དེ། "དོས་གང་དུ་ཡོད་པའི་གཞུང་དེར་བོད་མི་མང་གིས་བོད་ཀྱི་གཞུང་དོ་མང་དོས་ལེན་བྱེད་ཀྱི་རེད།" ཅེས་ཡོངས་ཁྲབ་གསལ་བསྐྱབས་མངོན་ཡོད། དེ་རྗེས་རྒྱ་བ་ཁ་ཤས་ནང་བོད་མི་ཁྱིམ་གྲུང་ཅན་རྒྱ་གར་དང་། བལ་ཡུལ། འབྲུག། བཙས་ནང་བཙོན་ཁྲོལ་དུ་ཡོང་བུ་བ་བྱུང་ཞིང་། འོན་ཀྱང་བཙོན་ཁྲོལ་བ་དེ་ལས་མང་བཞེན་གསལ་མཚན་ནས་ཐར་བུ་མེད་བཅེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་གནས་ཚུལ་དེ་སྐོར་རྒྱུ་བཙོན་བྱས་ཏེ་བོད་མི་ལོག་སྐྱོད་པ་ཉུང་ཤས་ཀྱིས་ཨ་མིའི་གསུང་བའི་ལས་ཁུངས་(མི་ཨའི་ཨེ)ནས་དོགས་རམ་རྒྱངས་ཏེ་གོ་མཚོན་

གྱི་"གྲུན་ལོག་"བྱས་པར་མང་ཚོགས་གྱིས་ངོ་རྒོལ་བྱས་ལུགས་དང་། དེ་བཞིན་ཏུ་ལའི་
ལྷ་མ་ "བཅོན་ལོད" ལོག་ཀྱི་གར་དུ་གདན་ཞུ་བྱས་ལུགས་བཅས་བཤད་ཡོད། ཁོང་
ཚོས་ "གྲུན་ལོག་པ་" མི་གྲངས་ ༥༠༠༠ ལས་མེད་སྐབས་དེ་དག་ཁོང་ཚོས་ཉིན་གཉིས་
ནང་ལས་སྐྱོད་ཞི་འཇགས་བཏང་བ་ཡིན་ཞེས་སོགས་འབྲེག་བཤད་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

གནས་ཚུལ་འདིའི་ཐད་ཀྱི་ནག་འགོ་ཁྲིད་ཚོའི་བཤད་ཚུལ་གཅིག་གྱུར་མིན་པ་སྟེ། ཀྱི་
ནག་གི་གསང་བའི་དམག་དབུང་གི་སྣོན་ཐོའི་ནང་། "ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༣ ནས་ ༡༠
བར་བོད་མི་གྲུན་ལོག་པ་ ༤༥༠༠༠ ཙམ་མེད་བཏང་ལུགས་" (74) འཕྲོད་ཡོད་པ་རེད།
བོད་མི་རྒོལ་འཇོམས་ཚོར་ཨ་མེ་རི་ཀའི་གསང་བའི་ལས་ཁུངས་ནས་རོགས་རམ་ཕྲན་
བྱ་ཐོབ་པ་དེ་ནི་བོད་ནང་སྐྱེར་ལངས་བྱུང་བའི་རྗེས་སུ་ཡིན་པ་དང་། དེས་ཕན་ཅུས་
དེ་ཅས་བྱུང་མེད་ཀྱང་བོད་མི་ཚོས་དེར་དགའ་བསུ་ཞུས་ཡོད། བོད་ནང་བོད་མི་ཚོས་
སྐྱེར་ལངས་བྱས་པ་དེ་ནི་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་སྐྱེར་ལངས་ལས་འགྲུལ་ཞིག་ཡིན་པའི་དཔང་
ཉལ་ས་དུ་མ་ཡོད། སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་གང་སར་ཆེས་གདུག་ཚུབ་ཀྱི་ཕན་
གཙོད་བཏང་བ་དེས་ཀྱང་བོད་གསལ་གནས་ཚུལ་ར་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

བོད་ནང་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་གནས་སྐབས།

དོ་སློབ།

ལེ་ཚོན་འདིས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ནང་འཆར་གཞི་སྤུན་པའི་ཐོག་ནས་བོད་མིའི་འགྲོ་བ་
མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩེ་མེད་དོག་རོལ་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པ་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད། ལྷན་ས་
སྤྱད་དཔང་ཉགས་ལག་སོན་བྱུང་བ་ལྟར་ལ། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་
ལུགས་ལ་བག་ཚིག་སྲུ་ཅམ་མེད་པར་བརྩེ་མེད་དོག་རོལ་བཏང་ནས་བོད་ནང་གི་བོད་མིའི་
འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩེ་མེད་པ་བཞིག་གཏོང་གི་ཡོད།

རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ཡོངས་ཁྲབ་གསལ་བསྐྱབས་ནང་གཞི་ཅའི་འགྲོ་བ་
མིའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ཐོག་ཐོབ་ཐང་དེ་དག་ལ་
སྤྱད་པར་མ་ཟད། ཁོ་པ་ཚོའི་ལངས་ཕྱོགས་དང་མི་མ་སྤུན་པའི་བསམ་ཚུལ་དང་བྱེད་
ཕྱོགས་སྤུན་ཚེགས་ཤིག་ཡིན་ཡང་དེར་སྤྱད་ནས་བོད་མིའི་ཐོག་ཐོབ་ཐང་ཆོད་ཆོད་ཆེ་
བྱེད་བཞིན་ཡོད།

འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་གཙོས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་
ཆ་རྒྱུན་འོག་གསལ་བའི་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་དེ་དག་རྒྱ་ནག་གཞུང་
གིས་བོད་མི་ཚོར་སྤྱད་མེད། (75) རི་སྤྱིད་བོད་མིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩེ་མེད་
དོག་རོལ་ཆོད་ཆེ་བའི་གཏོང་བཞིན་པ་དེ་དག་མཚམས་འཛོག་ལ་བྱས་པར་དེ་མིན་དུ་
རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་བདག་དབང་ཡོད་ཚུལ་གྱིས་དབང་སྐྱུར་བྱེད་བཞིན་པ་དེ་
ཁྲིམས་ལགས་ཆགས་རྒྱ་ཡིན།

འཚེ་མེད་ཞི་བཟོས་མོལ་གྱི་ལམ་ནས་བོད་ལ་རང་སྤོང་གི་གནས་འབབ་ཚད་སྤུན་ཞིག་
སྤྱད་པ་བརྒྱུད་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་གསལ་རྒྱུའི་གོམ་པ་དང་པོ་ནི། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་
ད་ལྟའི་བོད་ནང་དངོས་ཡོད་དཀའ་ངལ་ཡོད་པ་ཁས་ལེན་བྱེད་པའི་ཐོག་ནས་འགྲོ་བ་མིའི་

ཐོབ་ཐང་བརྒྱུ་བཞེས་པ་ལོག་གཏོང་བཞིན་པ་དེ་དག་མཚམས་འཛོག་བྱ་དགོས་ཀྱི་རེད།

བོད་ནང་གཏོར་བཞིག (༡༩༧༩ ལྷན་ ༡༩༧༩)

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་སྐོར་ <<དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལམ་ནས་བོད་
 ཀྱི་བདེན་པ་ར་སློབ། >> ⁽⁷⁶⁾ ཅེས་པའི་སྐྱོན་ཐོ་བཏོན་པའི་ནང་དུ་ཕྱི་ལོ་ (༡༩༧༩ ལྷན་
 ༡༩༧༩) བར་དུ་རྒྱ་གཞུང་གི་གདུག་རྒྱབ་བཅོན་གཞོན་གྱི་མཉམ་གཏོང་འོག་བོད་མི་ས་
 ཡ་ ༡.༩ རང་སློབ་ཤོར་བ་གསལ་ཡོད་པ་དང་། ད་ལྟའི་ཆར་རྒྱ་གཞུང་གི་དམར་གསོད་
 དང་བཅོན་འཇུག་གི་གཞོད་འཆེ་མ་ཕོག་པའི་བོད་པའི་བྱིམ་ཚང་ཞིག་ཏུ་ལམ་མེད་པ་ལྟ་
 བྱ་ཆགས་ཡོད།

བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་གིས་གནས་ཚུལ་མཐོ་སྐྱབ་བྱས་པ་གཤམ་གསལ་རེ་ཏུ་མིག་
 ༡.༡ ནང་དུ་བོད་ཚོལ་ཁ་གསུམ་ནང་བོད་མི་ས་ཡ་ ༡.༩ འདས་གྲོངས་སོང་བའི་རྒྱ་རྒྱུ་
 གསལ་འདོན་བྱས་ཡོད།

རང་སློབ་ཤོར་སྐྱབ་སྐྱེས།	དབུས་གཙང་།	མདོ་སྐྱོད།	མདོ་སྐྱེད།	སྐྱོམ་གྲངས།
བཅོན་དུ་མཉམ་གཏོང་ཕོག་པ།	༩༩༥༦༠	༦༧༩༧༧	༡༧༧༩༧	༡༧༩༩༩༩
སློབ་ཐོག་བཏང་བ།	༩༩༩༧༧	༩༩༩༧༧	༩༩༩༩༩	༡༧༧༧༧༧
གཞུག་སར་བསལ་བ།	༡༧༩༩༩	༩༧༧༧༧	༧༧༧༧༧	༧༧༧༧༧
སློབ་སྐོར་ཕྱི་ཐོབ་པ།	༡༩༩༩༩	༩༩༩༩༩	༡༩༩༩༩	༩༩༩༩༩
རང་ཕྱི་བརྒྱབ་པ།	༩༩༩༩	༩༩༩༩	༡༧༧༧༧	༩༩༩༩
འཇུག་འཛོལ་ཕོག་པ་	༩༩༩༩༩	༧༧༧༧༧	༡༧༧༧༧	༩༩༩༩༩
སྐྱོམ་གྲངས།	༧༧༧༧༧	༧༧༧༧༧	༩༩༩༩༩	༡༩༩༩༩༩

རེ་ཏུ་མིག་ ༡.༡

བོད་མི་སྡེ་བ་གསོད་དང་མཉམ་གཅོད། དམར་གསོད། དགོན་སྡེ་ཁག་གཏོར་ཚོལ།
འགྲོག་པའི་གྲིས་ཚང་ཙུ་གཏོར་བཏང་བ་སོགས་ཁུངས་ལྡན་ཡིག་ཆ་ཡོད་པ་མ་ཟད།
རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་མཁས་པའི་ལྷན་ཚོགས་ནས་ཀྱང་བྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ལོར་བོད་
དོན་སྐོར་གྱི་སྟུན་ཐོ་བཏོན་ཡོད།

བྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༧ ཉམས་ ༣༩ བར་རྒྱ་གཞུང་གི་ཡིག་ཆ་ཞིག་གི་ནང་དུ་
བོད་ཤར་བྱོལ་གསུམ་གྱི་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་མི་དམངས་བཅེངས་འགྲོལ་དམག་གིས་བོད་དམག་
༥༧༠༠ ཙུམ་མང་བཏང་བ་དང་བོད་མི་ ༣༠༠༠ ཡས་མས་བཅོན་འཇུག་བྱས་པ་འཁོད་
འདུག།⁽⁷⁷⁾

རྒྱ་ནག་གི་དམག་དོན་གསང་བའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་གི་ནང་དུ་མི་དམངས་བཅེངས་འགྲོལ་
དམག་གིས་མདོ་སྐད་ཀན་སྟོ་ཁུལ་དུ་རོ་ཚོལ་ཐེངས་གངས་ ༩༩༦ ལ་བཅོན་གཞོན་བྱས་
པ་དང་། མི་གངས་ཆེག་ཁྲི་ལྷག་དམར་གསོད་བཏང་ཡོད།⁽⁷⁸⁾ དེ་དང་བྱོལ་ས་མཚུངས་
མདོ་སྐད་མགོ་ལོག་ཁུལ་དུ་བྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོར་བོད་མི་ ༡༣༠༠༠༠ ཡོད་པ་ནས་བྱི་ལོ་
༡༩༦༣ ལོའི་བར་བོད་མི་ ༦༠༠༠༠ ལས་ལྷག་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་ཡོད།⁽⁷⁹⁾

ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་སྲེང་བཅུ་པ་མཚོག་གིས་བྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ཟླ་ ༣
ཚེས་ ༣༩ ཉིན་ལེ་ཅིང་གོང་ཁྲིར་དུ་ཚོགས་པའི་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཇུག་ཚོགས་
གྱི་ཚོགས་འདུ་ཞིག་གི་ཐོག་ཏུ་བོད་གྱི་དངོས་ཡོད་གནས་སྟངས་བདེན་དཔང་གཞན་
སྐབས་ཁོང་ཉིད་གྱིས་གསུངས་དོན།

གལ་ཏེ་མཚོ་སྟོན་བྱོལ་ས་སུ་བཅོན་གཞོན་ལག་བསྟར་བྱས་པའི་དངོས་ཡོད་གནས་
སྟངས་དེ་དག་སྟོག་བརྟན་གྱི་པར་ལེན་བྱུང་ཡོད་ཆེ། རྒྱ་ཆེའི་ལྷན་མོ་བཙོན་ལས་ངེས་
རེད། བཅེངས་འགྲོལ་དམག་མིས་རྒྱུན་འདས་བཏང་བ་དེ་དག་གི་ནང་མི་ཚོར། རོ་ལོག་
པ་ཙུ་མེད་བཅོས་པར་རྟེན་འབྲེལ་དགའ་སྟོན་བྱེད་དགོས་ལུགས་བཤད་དེ། ཁོ་ཚོར་
འདས་པའི་སྐུ་ལུང་ཐོག་གོ་འབྲེལ་ཏུ་བརྟུག་བ་དང་། དེའི་རྗེས་མེ་མདའ་སྐྱག་སྐྱག་བརྒྱ་བ་

ནས་སྒྲེབ་གསོད་བཏང་ཡོད་པ་རེད། ⁽⁸⁰⁾ ཅེས་དང་། ད་དུང་ཁོང་ཉིད་ཀྱིས། རྣམས་
དང་ཨ་མ་དོའི་ས་ཆར་མི་མང་ལ་བསམ་བཞེད་ལས་འདས་པའི་བཅའ་གཞོན་བྱས་ཏེ། མི་
ཉི་ཤུ་འཕམ་བཅུ་གྲངས་བྱས་ནས་སྒྲེབ་གསོད་བཏང་བ་དང་བསམ་སྐྱོར་དེས་མི་མང་གི་
སེམས་ལ་མ་ཁ་ཁ་གཉིད་ཟབ་བཞོས་ཡོད། ⁽⁸¹⁾ ཅེས་ཀྱང་གསུངས་ཡོད་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་མི་མང་སྐྱེད་ལངས་ལས་འགུལ་བ་ཚོར་དྲག་
གཞོན་བྱས་ཏེ་ཉིན་གསུམ་ནང་བོད་མི་ ༡༠༠༠༠ ནས་ ༡༥༠༠༠ བར་དམར་གསོད་
བཏང་བ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ལོའི་བོད་སྡོད་མི་དམངས་བཅའ་ས་འགྲོལ་དམག་
ཆབ་སྲིད་ལྷན་ཁང་གི་སྟེན་ཐོ་ལྟར་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༩ ནས་ཟླ་ ༡༠ བར་
བོད་དབུས་ཁུལ་གཅིག་ཤུར་བོད་མི་ ༤༧༠༠༠ དམར་གསོད་བཏང་བ་གསལ་
ཞེད། ⁽⁸²⁾ ངལ་ཚོལ་བསྐྱར་བཀོད་དང་བཅོན་ཁང་ཁག་ནང་བཅོན་པ་ཚོར་མནར་གཅོད་
དང་མི་སྲོད་ལས་འདས་པའི་གཏུག་རྩལ་གཞན་ལག་བསྐྱར་དང་དམར་གསོད་བཏང་
ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༩ ལོའི་ངལ་ཚོལ་བསྐྱར་བཀོད་དང་བཅོན་ཁང་ཁག་གི་གནས་སྡེ་
སྐོར་ལ་ཡ་ཀུན་གཟིགས་པ་ཆ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནས། དམར་སྐྱེད་དམག་དང་ཏང་
མི་ཚོས་བཅོན་པ་ཚོར་ལ་ང་མེད་པའི་གཏུག་རྩལ་དང་། ངན་སེམས་ཆིག་རྩལ་གྱིས་
འཛིགས་སྐུལ་དང་། རོ་ཆ་མེད་པའི་དྲག་རྒྱུད་བཏང་ཞེད། བཅོན་པ་ཚོར་སོ་སོའི་ལུས་
ལུང་ཚོད་པའི་གྲོན་པ་དང་ཉལ་ཆས་མེད་པ། བཅོན་པ་ཚོར་གྲང་རྒྱུད་འགོག་བྱེད་ཀྱི་སྡོད་
ཁང་དང་སྡོད་གྲུང་མེད་པ། ལྷོ་བ་ཁེངས་པའི་ཟས་མེད་པ། ཁོ་ཚོའི་མི་ཚེའི་འཚོ་བ་ནི་
བཅའ་འགྲོགས་དང་ཡིད་རབ་ཏུ་སྐྱུག་པ་ཞིག་ཡིན་ཞེད། ཁོ་ཚོ་ནངས་སྤོང་ལངས་ནས་
ངལ་ཚོལ་ལ་འགྲོ་དགོས་པ་དང་། ངལ་ཚོལ་ནས་དགོང་མོ་ཕྱི་ལོ་ལོག་དགོས་པ། དེར་
མ་ཟད། བཅོན་པ་ཚོར་དཀའ་སྤུག་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་ལས་ཀ་བསྐུལ་བ་དང་། ཁོ་ཚོར་ནད་
ཡམས་དང་ནད་སྐྱོད་ཆོགས་ཤོག་པ། གནས་སྡེ་དེ་འདྲའི་འོག་ཏུ་ཁོ་ཚོར་ངལ་གསོ་དང་
སྐྱབ་བཅོས་ཀྱང་ལྟ་སྐྱོད་ཞན་བ་སོགས་ཀྱིས་རྒྱུན་པས། བོད་རིགས་བཅོན་པ་མང་པོ་
རྒྱུན་ལྡན་མ་ཡིན་པའི་གནད་དོན་འོག་ཏུ་རྒྱུན་འདས་སུ་གྱུར་འདུག ⁽⁸³⁾ ཅེས་སྤྲུལ་བྲིས་

མཛད་ཡོད།

སྐབས་དེའི་ངལ་ཚོལ་བསྐྱར་བཀོད་དང་བཅོམ་ཁང་ཁག་ནས་གསོན་གནས་སྐབ་བ་བྱང་
བ་ཚོའི་བདེན་དཔང་ཡིག་ཚགས་ཁག་གི་ནང་དུ་བོད་ས་ཡོངས་སུ་བཅོམ་བ་བརྒྱ་ཚ་
༥༠ ཏུ་མིན་རྒྱུན་ལམ་དུ་བཏང་བ་བསྐྱར་ཡོད། དཔེར་ན། བོད་བྱང་ཐང་གི་བྱང་ཚ་ལ་
ཁ་ཁུལ་དུ་བཅོམ་ཁང་ཁག་ ༥ ནང་བཅོམ་བ་ ༡༠༠༠༠ བཅོམ་འཇུག་བྱས་ཏེ། ཁོ་ཚོར་
བཅོམ་གྱིས་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་དང་གཏེར་ཇེས་ཚ་ལ་དཀར་པོ་དཔོར་འཕྲེན་གྱི་དུ་
བརྒྱག་ཡོད། སྐབས་དེའི་ངལ་ཚོལ་བསྐྱར་བཀོད་ཁོང་ནས་གསོན་གནས་སྐབ་བ་ཚོས་
བཛོད་དོན་ལྟར་ན། ཉིན་རེར་བཅོམ་བ་མི་གངས་ ༡༠ ནས་ ༣༠ བར་ལས་ཀ་ལྷི་བྲགས་
བ་དང་། གཅར་རྒྱུང་བཏང་བ། བཀའ་སྐྱོམ་འོག་ལྷོགས་ཤི་སྐབས་བ་བཅས་ལོ་གཅིག་
ནང་བཅོམ་བ་གངས་ ༤༠༠༠ ཏུ་མིན་རྒྱུན་ལམ་དུ་སོང་ཡོད། ཁམས་ཉལ་རོང་ནས་
ཡིན་པའི་ཨ་བདེ་སྐབས་ཀྱིས་བཛོད་དོན་ལྟར་ན། བོད་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་དར་ཅེ་ཚེ་དེའི་
ཁོངས་ཀྱི་གཏེར་ཁ་འདོན་ས་ཞིག་ཏུ་བྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ནས་ ༡༩༦༣ བར་བཅོམ་བ་གངས་
༡༣༠༡༩ ཏུ་མིན་རྒྱུན་ལམ་སུ་གྲུང་འདུག།⁽⁸⁴⁾

བྱི་ལོ་ ༡༩༤༠ ནས་ ༡༩༩༠ བར་མི་མང་སྐྱེར་ལངས།

བྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ཟླ་ ༩ ནང་མའོ་ཅེ་ཏུང་གི་རྗེས་རྒྱ་ནག་གིས་དབལ་འབྲོར་བྱི་ཕྱོགས་སྒོ་
དབྱེ་དང་གཡོན་ལྗོངས་གི་སྲིད་ཇུས་བཅོས་བསྐྱར་སོགས་བྱས་ཀྱང་བོད་ནང་གི་ཆབ་སྲིད་
རང་དབང་ལ་འཕོ་འགྲུང་དེ་ཅུ་བྱང་མེད།

བྱི་ལོ་ ༡༩༤༣ ཟླ་ ༥ བར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགུལ་བ་བོད་མི་ ༡༡༥ འཛིན་བཟུང་
གིས་ཁོ་ཚོ་ཉེས་དོན་ཉེས་གསོག་མཁན་དང་ནག་ཚོང་རྒྱག་མཁན་ཡིན་ལུགས་ཀྱི་སྟོན་
འཇུགས་བྱས་ཏེ། མི་མང་པོ་འཛིན་བཟུང་བྱས་བ་དང་རྗེས་སུ་སྟོག་སྟོག་ཏུ་བཏང་ཡོད།

བྱི་ལོ་ ༡༩༤༣ ཟླ་ ༡༡ བར་ལྷ་ས་གཅིག་ཏུ་ཆབ་སྲིད་ལས་འགུལ་བ་མི་ ༥༥༠ བཅོམ་
འཇུག་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༧ ལོའི་དོན་ཚིག་ལྟར་

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༧ ལོའི་སྟོན་རྟེན་སྐྱོད་ལུ་སྐྱོད་ལུ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་རྩམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྟོར་ཐེངས་གསུམ་
བྱུང་བ་དང་། རྩམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྟོར་ལྷ་རྩེ་ས་ལ་དྲག་ཆས་ཉེན་རྟོག་བས་ལག་ཏུ་མཚོན་ཆ་
ཁབ་ཅམ་མེད་བའི་མི་མང་ཁྲོད་མི་མང་ལ་བརྒྱབ་ཉན་ས་དམར་གསོད་བཏང་བ་དང་། མི་
མང་པོ་རྣམས་སྟོན་དང་མང་པོ་ཞིག་འདྲིན་བཟུང་བཅོན་འཇུག་བྱས་ཡོད། རྩམ་སྟོན་ཁྲིམ་
སྟོར་ཐེངས་དང་པོ་དེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༧ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་བྱུང་བ་དང་། དེ་དང་དྲུས་
མཚུངས་ཨ་རིའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོགས་ཚུང་ཐོག་སྤྱི་ལོར་ཡགོང་
ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ནས་པོད་ཀྱི་དཀའ་རྙོག་སེལ་ཐབས་ཀྱི་ཞི་བའི་གྲོས་
འཆར་དོན་ཚིག་ ༥ འདོན་གནང་མཛད་ཡོད། སྐབས་དེར་རྒྱ་གཞུང་གི་བརྟན་འཕྲིན་ནང་
ཡགོང་ས་མཚོག་ལ་མཚོན་སྟུང་འདེབས་ལྷན་བར་བརྟེན་པོད་མི་ ༣༠༠ བཞག་
བས་དོན་ཚིག་རྩམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྟོར་བྱས་པ་དང་། ལྷ་སའི་བརྟན་འཕྲིན་གྱི་ལེ་ཚན་ཞིག་ནང་
ཡགོང་ས་མཚོག་ཨ་རི་ལ་ཕེབས་པར་སྟོན་བཅོད་དང་། ཡགོང་ས་མཚོག་ལ་དོན་ཚིག་གི་
ལས་འགུལ་སྲུང་དགོས་པའི་དན་སྐྱུལ་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་། སྐབས་དེར་དགེ་འདུན་པ་
༡༧ གིས་དོན་ཚིག་རྩམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྟོར་གནང་བར་མི་མང་བརྒྱ་སྟོར་ལྷག་མཉམ་ལྷགས་
བྱས་པ་དང་། ཁོང་ཚོའི་ལག་ཏུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་དར་དང་། ཡགོང་ས་མཚོག་ལ་རྒྱབ་སྟོར་
གི་འཕོད་ཚིག་འཕོད་པའི་འཕྲིན་དར་འཁྲུང་ཉེ། བོད་རང་བཅོན་ཡིན། ཡགོང་ས་མཚོག་
སྐྱེ་ཆེ་ཁྲི་ལོར་བརྟན་པར་ཤོག་ ཅེས་འཕོད་ཚིག་སྟོན་ཡོད། རྒྱའི་སྤྱི་བདེ་དྲག་ཆས་
དམག་དབུང་གིས་དེ་འཕྲམ་དྲག་གཞོན་བྱས་ཉེ། ལོ་དགས་ལ་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་དང་
གཞན་མི་སྐྱེ་ལྷ་བཅས་འདྲིན་བཟུང་བྱས་ཡོད།

རྩམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྟོར་ཐེངས་གཉིས་པ་དེ་ཕྱི་ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༡ ཉིན་བྱུང་བ་དང་། དེ་ཉིན་གྱི་དང་
ལྷ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་བཅུ་གས་པའི་དྲུས་དྲན་ཉིན་མོ་འཁེལ་ཡོད། སྐབས་
དེར་སེ་ར་དགོན་གྱི་དགེ་འདུན་པ་ ༡༣ (85) དང་གནས་ཚུང་དགོན་གྱི་དགེ་འདུན་

པ་ ༣། ⁽⁸⁶⁾ དེ་བཞིན་གཙུག་ལག་ཁང་གི་དགོ་འདུན་པ་ ༤ བཅས་དགོ་འདུན་པ་ ༣༧
ཡིས་ལྷ་ས་ཁྲོང་ཁྲིར་གྱི་བར་སྐོར་ནང་རྩམ་སྟོན་ཁྲོང་གནང་ཡོད། བར་སྐོར་ནི་ལྷ་
ས་གཙུག་ལག་ཁང་གི་བསྐོར་ལམ་གཙོ་བོ་གཅིག་ཡིན་ཞིང་། དགོ་འདུན་པ་རྣམས་ཀྱིས་
བོད་ཀྱི་རྒྱལ་དར་སྤེང་བཞིན་བོད་རང་བཅོན་ཡིན་ཞེས་སྐད་འབོད་གནང་ཡོད།

རྒྱའི་སྤྱི་བདེ་དམག་གིས་ཁོང་རྣམས་ལ་བྲག་གཞོན་གྱིས་ཉེས་རྒྱུང་བཏང་བ་དང་། འཛིན་
བཟུང་གིས་མངགས་གཏོང་ཁང་ནང་བཀག་སྡོམ་བྱས་ཡོད། དེའི་རྗེས་བོད་མི་ ༢༠༠༠
ནས་ ༣༠༠༠ ཡས་མས་ཤིག་འདུ་འཛོམས་གྱིས་མངགས་གཏོང་ཁང་དུ་བསྐྱོད་དེ་དགོ་
འདུན་པ་རྣམས་ལམ་སང་གྱིར་གཏོང་དགོས་པའི་རེ་འདུན་བཏོན་ཡོད་པ་རེད། ཉེན་རྟོག་
པས་མེ་མདའ་བརྒྱབ་སྟེ་བོད་མི་ ༤ བསད་པ་དང་། བོད་མི་མང་པོ་ཞིག་རྣམས་སྐྱོན་བཏང་
ཡོད། དེ་རྗེས་ཀྱི་བདུན་ལྷག་ཁ་ཤས་ནང་བོད་མི་ ༦༠༠ ཡས་མས་ཤིག་འཛིན་བཟུང་
བྱས་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་མང་ཆེ་བ་མཚན་མོའི་རྒྱ་ཚོད་ ༡༡ ནས་ ༩ ཡས་མས་སུ་
འཛིན་བཟུང་བྱས་ཡོད། མི་མང་གི་རྩམ་སྟོན་ཁྲོང་ལ་པར་རྒྱག་མཁན་ཨ་རིའི་ཡུལ་
སྐོར་སྐོར་འཆམ་པ་ཞིག་ཀྱང་བཀག་ཉར་བྱས་ཡོད་ཅིང་། ཁོང་གིས་ཉེན་རྟོག་པས་དགོ་
འདུན་པ་ཁག་གཅིག་ལ་སྐྱབས་ལེན་མཁོ་ལ་གཞུས་ཏེ་ཉེས་རྒྱུང་བཏང་བ་དངོས་མཐོང་
བྱུང་སྐོར་བརྗོད་ཡོད།⁽⁸⁷⁾

ཕྱི་ཟླ་ ༡༠ ཚེས་ ༦ ཉིན། འབྲས་སྤངས་དགོན་གྱི་དགོ་འདུན་པ་ ༥༠ ལྟེ་ཁྲིད་ནས་རྒྱ་
དམར་གཞུང་ལ་སྟོན་དུ་ཕྱི་ཟླ་ ༧ ཚེས་ ༢༧ ཉིན་རྩམ་སྟོན་ཁྲོང་སྐབས་འཛིན་
བཟུང་བྱས་པའི་འབྲས་སྤངས་དགོན་གྱི་དགོ་འདུན་ ༢༡ འབྲས་དུ་སྐོར་དགོས་པའི་
དགོས་འདུན་བཏོན་ཏེ་རྩམ་སྟོན་ཁྲོང་སྐབས་བྲང་། བོད་རང་བཅོན་ཡིན་པའི་བོད་
ཚིག་སྐྱོག་ཡོད། ལྷན་ལ་ཁ་ཤས་ནང་བྲག་ཆས་ཉེན་རྟོག་པ་ ༢༥༠ ཡས་མས་ཤིག་ཡོང་
ནས་དགོ་འདུན་པ་ཚང་མ་འཛིན་བཟུང་དང་། ཁོང་ཚོར་གོ་བའི་སྐྱེ་རག་སྐྱབས་ཀྱི་འཇམ་
ཅེ་ཅན་དང་། རྒྱག་པ། སྐྱབས་ཉེང་བཅས་ཀྱིས་ཉེས་རྒྱུང་བཏང་ཡོད་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༤ ལོའི་རིམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྒྲིང་།

ཀླུ་གཞུང་གིས་དྲུག་གཞིན་བྱས་པར་མ་ལྟོས་པར། བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༧
ལོའི་རྗེས་སུ་འདུ་མ་མཐུད་རིམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྒྲིང་བྱུང་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༤ ཟླ་ ༧ པ་རེ་
ཀླུ་གཞུང་གི་སྲིད་ཁྲིམ་ས་སྟོན་ཁང་གི་འགོ་བཟོ་བྱིང་ཚེ་ཕྱི་ ༼ སྐབས་དེར་བོད་རང་སྲོད་སྡེ་རུངས་
ནང་སྒྲིང་སྲོད་ཏུ་ཡོང་ཡོད། ། ཡིས་བོད་ཏུ་ཀླུ་གཞུང་གི་དབང་སྐྱུར་ལ་རོ་ཚོལ་བྱེད་མཁུ་
རིགས་ཚང་མར་སྟེང་རྗེ་སྐུ་ཅམ་མེད་པའི་དྲུག་གཞིན་བྱེད་དགོས་(88) ཞེས་བཤད་པ་ལྟར་
ས་གནས་ཀྱི་དབང་འདྲིན་པ་ཚོས་ལམ་སངས་ལག་བརྟུང་བྱས་ཡོད།

ཕྱི་ཀླུ་ལ་གསར་འགོད་པ་ཞིག་གིས་མཐོང་གསལ་ལྟར་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༤ ཟླ་ ༡༢ ཚེས་
༡༠ ཉེན་ཇོ་ཁང་གི་བར་སྐྱོར་ཏུ་རོ་ཚོལ་ཁྲིམ་སྒྲིང་ལ་དྲུག་གཞིན་བྱེད་སྐབས། ཉེན་ཇོག་
དཔོན་རིགས་ཤིག་གིས་ཁོའི་གཤམ་འོག་གི་ཉེན་ཇོག་དམག་མི་དུ། “བོད་མི་ཚོ་གསོད་
” ཅེས་བཀོད་ཁྲབ་བཏང་བ་མཐོང་འདུག དགོ་འདུན་པ་ཞིག་ནས་ཀྱང་སྐབས་དེའི་རོ་
ཚོལ་མིག་མཐོང་བྱུང་བའི་སྐོར་བརྗོད་དོན། “ཀླུ་དམག་གིས་གཙུག་ལག་ཁང་གི་མཐའ་
བསྐོར་བར་བརྟེན་ཕྱིར་འགྲོ་ས་མི་འདུག ལྷ་པ་མང་པོ་ཀླུ་རྗེའི་ནང་ཚུད་པ་དང་། ཉེན་
ཇོག་པས་དུག་རྐྱངས་བཏང་སྟེ་ཕྱི་ལ་ཐར་ཐབས་མི་འདུག དེ་ནས་ཉེན་ཇོག་དམག་མི་
གཙུག་ལག་ཁང་ནང་འཇུག་ནས་དགོ་འདུན་པ་ཚོར་གང་བྱུང་ཉེས་རྒྱུ་གཏོང་འགོ་
ཚུགས་སོང་།” (89) ཞེས་ཟེད།

དེ་ཉེན་ཇུང་མཐར་བོད་མི་ ༡༥ བསད་པ་དང་། བོད་མི་ ༡༥༠ ལྷག་ལ་མས་སྟོན་ཚབས་
ཚེན་བཟོས་པ། གཞན་བོད་མི་མང་པོ་འདྲིན་བཟུང་བྱས་ཡོད། སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་
ཀྱི་དགོ་འདུན་པ་ཚོས་ལོ་རེའི་ཚོ་འབྲུལ་སྟོན་ལམ་ཚེན་མོ་འཚོག་ཀྱི་མིན་པའི་ཐག་
གཙོད་གཞན་ཡོད། ཐག་གཙོད་དེ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༧ ལོའི་རོ་ཚོལ་རིམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྒྲིང་
སྐབས་འདྲིན་བཟུང་བྱས་པའི་དགོ་འདུན་པ་ནམས་བཙོན་ཁང་ནང་སྐུ་མཐུད་བཀག་
ཉར་བྱེད་བཞིན་ཏུ་ཚོ་འབྲུལ་སྟོན་ལམ་ཚེན་མོ་འཚོག་ཀྱི་ཟེར་བ་ཡོང་ཐབས་མེད་པར་

དགོངས་པ་རེད།

འོན་ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ནང་ཚོས་ལུགས་རང་དབང་ཡོད་ཚུལ་གྱི་འཁམས་སྟོན་ཆེད་
དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ལ་བཅའ་བཀའ་བཏང་ནས་ཚོ་འབྲུལ་སྟོན་ལམ་ཚོགས་དགོས་པའི་
བཀོད་ཁྲབ་བཏང་བ་མ་ཟད། མཉམ་ཞུགས་མི་བྱེད་མཁན་ཚོ་དགོན་པ་ནས་ཕྱིར་འབྲུང་
གཏོང་རྒྱ་སོགས་ཉེས་ཆད་ཚབས་ཆེ་འགོལ་རྒྱུའི་ཁྲབ་བསྐྱབས་བྱས་ཡོད་སྟབས་སྟོན་
ལམ་ལ་མ་ལེབས་ཀ་མེད་བྱུང་ཡོད། འོན་ཀྱང་དགེ་འདུན་པ་ཚོས་ཚོ་འབྲུལ་སྟོན་ལམ་
གྱི་ཉིན་མཐའ་མ་བྱམས་པ་གདན་འདྲེན་སྐབས་༼སྟོན་ལམ་ཉིན་མཐའ་མར་གཞུང་གི་
དཔོན་རིགས་ཚོས་མཉམ་ཞུགས་བྱས་༽དགའ་ལྡན་དགོན་གྱི་དགེ་འདུན་པས་སྡེ་ཁྲིད་
དེ་བྱམས་པ་གདན་འདྲེན་བྱུབ་མཚམས་ངོ་རྒོལ་རམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྟོར་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ཅམ་
ཞིག་གནང་སྟེ་གཡུ་ལོ་རྒྱ་བ་ཆེ་རིང་རིན་པོ་ཆེས་དབུས་པའི་བཅོན་ཁང་དུ་ཡོད་པའི་
དགེ་འདུན་པ་སོགས་ཚང་མ་འབྲུལ་དུ་སྟོན་འགོལ་དགོས་པའི་སྐད་འབོད་གནང་ཡོད།
སྐབས་དེར་སྤྱི་བདེ་དག་ཆས་དམག་དབུང་གིས་དགེ་འདུན་པ་༡༥ མི་མདའ་བརྒྱབ་
ནས་བསད་བ་དང་། དགེ་འདུན་པ་གཞན་རྣམས་དམག་མིའི་རྒྱངས་འཁོར་ནང་བཅའ་
ཁྲིད་བྱས་པ། མང་པོ་ཞིག་ཉེས་རྒྱུང་བཏང་ནས་དྲན་པ་འཛོམ་བ། སྐབས་དེར་མཚན་
མོ་འཇམ་རྒྱལ་གྱིས་བོད་མི་ཚོ་གང་བྱུང་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དང་། འདི་ཅད་མནར་
གཅོད་བཏང་བའི་རྒྱུན་ལྡན་གྱི་གནས་ཚུལ་ཆགས་པ་རེད།

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོའི་ ༡༩༥༠ ལོར།

སྣ་ས་གྲོང་ཁྲིམ་ནང་དང་མཐའ་འཁོར་གྱི་གྲོང་ཚོ་བཅས་སུ་བོད་མི་ཚོས་ལུ་མཐུང་རྒྱ་
ནག་གཞུང་གི་དབང་རྒྱུར་ལ་ངོ་རྒོལ་དང་བོད་རང་བཅའ་ཡིན་པའི་རྒྱུར་ཡིག་མང་པོ་
རྒྱུར་ཡོད་བ་དང་། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོའི་ ༩ ཚེས་ ༥ བོད་ཀྱི་ལོ་གསལ་གྱི་ཞོགས་པ་
གཟུགས་ལག་ཁང་གི་མདུན་ངོས་རབ་གསལ་ཡོད་སར་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་དང་ཞིག་འཆེམ་
རྒྱུར་བྱས་པ་རྒྱ་ཚོང་ཁ་ཤས་ལྷགས་རྗེས་ཉེན་རྟོག་དམག་མིས་མབ་ཡོད་བ་རེད། འོན་

ཤར་བོད་མི་ཚོས་ཡང་བསྐྱར་བསྐྱབས་ཡིག་ཁག་བཟུང་ནས་བོད་མིའི་རང་དབང་སྐོར་
ལངས་ཀྱི་ཉེན་མོའི་ (༡༩༥༩༤༣༡༠) ཏུས་ཅན་སྲུང་བཙེ་ཞུས་ཡོད། སྤྱི་ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡༧
ཉེན་ལྷ་སར་དག་ཆས་ཉེན་རྟོག་དམག་ ༡༧༠༠ ཡས་མས་ཤིག་སྐྱབས་ནས་སྐོར་ལམ་དུ་
ཞེས་བཤེར་ས་ཚུགས་བཅུགས་ཏེ། དམག་མི་བཅུ་ཤོག་གིས་བར་སྐོར་དུ་འགྲོ་མཁན་
བོད་མི་རྣམས་ལ་ཞེས་བཤེར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༥ ལས་ཉེན་གསུམ་རིང་རྒྱ་དམག་རྩི་མང་དུ་བཏང་བར་མ་
ལོས་བར། ལྷ་སར་ཡང་བསྐྱར་མི་མང་ནས་རམ་སྟོན་ཁྲོམ་སྐོར་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་དར་
འབྱར་ནས་བོད་རང་བཅན་ཡིན། ཞེས་སྐད་འབོད་ལྷགས་ཆེ་བྱས་ཡོད་པ་དང་། ཁྲོམ་
སྐོར་བར་དག་ཆས་ཉེན་རྟོག་པས་དག་གཞོན་བྱས་པར་མ་ཟད། བོད་མིའི་ཁྲིམ་ཆང་
འགའ་ཤས་ལ་ཡང་མེ་མདའ་བརྒྱབ་ཡོད། ཚོད་དབག་ལྟར་ན་བོད་མི་ ༤༠ ལས་ ༩༠༠
ཡས་མས་ཤིག་བསད་ཡོད་པ་རེད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་གི་ཡིག་ཆའི་ནང་བོད་མི་ ༡༡ ལ་
སོག་སྟོན་བྱུང་ཚུལ་ལས་བཞེད་མེད། སྐབས་དེར་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་རྒྱ་རིགས་གསར་
འགོད་པ་མང་ཏེ་ཞེན་གྱིས་གནས་ཚུལ་སྐྱེལ་བ་ལྟར་ན། ཏུས་སྐབས་དེའི་རིང་ལྷ་སའི་
གྲོང་མི་གངས་ ༣༤༧ འདས་གྲོངས་དང་། མི་གངས་ ༧༣༡ ལ་རྣམས་སྟོན་སོག་པ། མི་
གངས་ ༣༡༠༠ ལྷག་འཛིན་བརྒྱད་བྱས་ཡོད། དེ་མིན་གྱ་བཅུན་གངས་ ༤༣ འདས་གྲོངས་
དང་། གྱ་བཅུན་ ༣༧ ལ་རྣམས་སྟོན་སོག་པ། གྱ་བཅུན་གངས་ ༦༥༠ ལྷག་འཛིན་བརྒྱད་
བྱས་སྐོར་འཁོད་ཡོད། ⁽⁹⁰⁾

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༧ ཀྱི་མཚན་མོ་དག་པོའི་དམག་དབྱུང་ལྷ་སར་ཆེད་གཏོང་
བྱས་ནས་གྲོང་ཁྲིའུ་ཡོངས་རྫོགས་དག་པོའི་ཁྲིམས་གཞི་བཙུམས་ཏེ་བོད་མི་གང་བྱུང་
འཛིན་བརྒྱད་བཀག་ཉར་བྱས་ཡོད། དེ་ནས་ལོ་གཅིག་གི་རྗེས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ཟླ་ ༥
ཚེས་ ༡ ཉེན་རྒྱ་གཞུང་ནས་དག་པོའི་ཁྲིམས་གཞི་སྤར་འབྲེན་བྱ་རྒྱུའི་ཁྲབ་བསྐྱབས་
བྱས་ཡོད། སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ཟླ་ ༧ ལ་ལོ་མི་ཉི་ལེ་ཡའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་སྐྱེ་ཆ་བ

བོད་དང་རྒྱ་ནག་ནང་བསྐྱོད་དེ་རྟོགས་ཞིབ་གནང་དོན། “ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༠ ཟླ་ ༥ ཚེས་
 ༡ ཉིན་འགའ་ཤེས་ཁྲིམས་གཞི་ཕྱིར་འཐེན་གྱི་གསལ་བསྐྱབས་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ནི་
 ཚོགས་ཚུལ་ལས་དོན་དངོས་ལྷ་སར་དམག་དབུང་ལྷ་མ་གླུང་བཅའ་སྡོད་བྱས་ཡོད་” ཅེས་
 བརྗོད་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༡ ལོར་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཉེས་ཡང་ཚོགས་པས་སྣམ་ཐོ་ཞིག་བཏོན་
 པའི་ནང་དུ་འང་ཉེན་རྟོག་པ་དང་སྤྱི་བདེ་འག་ཆས་དམག་དབུང་ཚོར་བོད་མི་རྣམས་
 ཁྲིམས་བཤེར་མ་གྱེད་པར་གང་གྲུང་འཛིན་བཟུང་དང་བཀག་ཉར་དབང་ཚད་རྒྱ་ཚེན་པོ་
 ཡོད། ཅེས་གསལ།

གང་གྲུང་འཛིན་བཟུང་དང་ཁྲིམས་མ་གུབ་ལུ་གཏུགས་གྱེད་ས་མེད་པར་བཀག་ཉར་བྱ་རྒྱུ་
 རེ་མང་དུ་སོང་ཡོད་པ་གསལ། ⁽⁹¹⁾

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༡ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་བཅོན་བཟུང་བྱས་
 བས་ལོ་ངོ་༤༠འཁོར་བའི་དུས་སྟོན་འཚོགས་ལ་ཉེ་བའི་སྐབས་སུ་ཁྲིམས་འགའ་གྱི་ཉེས་
 འཇུགས་འོག་བོད་མི་ ༡༤༦ འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་མ་ཟད། མི་མང་འདུ་ཚོགས་སར་
 ཁྲིམས་གཙོད་འཕམ་མ་གྱེད་རྒྱུའི་ཁྲབ་བསྐྱབས་བྱས་ཡོད། དུས་སྟོན་ཉིན་ལྷ་ས་གྲོང་
 ཁྲིར་ཡོངས་སུ་མི་མང་རྣམས་ཕྱི་ལ་ཐོན་མ་བཟུག་པར་དམ་འག་འཇུགས་ཆེ་བྱས་པ་དང་།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༣ ཟླ་ ༣ པ་ནས་ལྷ་སའི་གོང་མིའི་དུད་ཁྲིམ་ཚང་མར་སྡོག་བཤེར་བྱས་ནས་
 ལ་གོང་ས་མཚོག་གི་བཀའ་སློབ་དང་གསུང་ཚོས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་དང་། བཀའ་སློབ་སྐྱ་ཐག་
 སྐྱ་པར་བཅས་ཡོད་རིགས་ཉར་མི་ཚོགས་པའི་བཅོན་ཁྲེན་ཐོག་བོད་མི་ཉིས་བརྒྱ་བརྒལ་བ་
 འཛིན་བཟུང་བྱས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༣ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༣༣ བས་ ༡༩༤༣ ལོ་མཇུག་བར་
 གྲུང་བའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལ་གཞིགས་ན། བོད་ས་ཡོངས་སུ་མི་མང་གི་ཞི་བའི་
 རོ་རྒྱུ་ལས་འགུལ་ཆེ་ཆུང་མི་འདྲ་བ་ ༣༠༠ སྟོར་གྲུང་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༤ ཟླ་ ༣ པའི་
 ཉིན་མི་མང་ལ་ཁྲག་རྩི་ཕྱོ་བའི་འག་གཞོན་བྱས་པར་འག་གསོ་ལུ་ཆེད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༣
 ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༣༤ ཉིན་བོད་མི་མང་ནས་སྤང་ཡང་གྲང་ལམ་ཁག་ཏུ་ཞི་བའི་རོ་རྒྱུ་བྱས་

ཡོད། དུལ་སྐྱོར་སློབ་འཇམ་པ་སོགས་སྐབས་དེའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་མཐོང་མཁལ་
ཚོས་བརྗོད་པ་ལྟར་ན། ལས་འགུལ་ནང་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་མཁལ་མི་མང་ ༡༠༠༠༠
བརྒལ་བའི་ཚོད་དབུག་བྱས་ཡོད། དུས་དེའི་སྤྲེལ་སྲུ་མཚན་མོ་ས་རུབ་སྐབས་ཤོད་
མི་རང་གིས་དུ་ལོག་མཁལ་ཚོར་འག་ཆས་ཉེན་རྟོག་པས་གང་བྱུང་ཉེས་རྒྱུང་བཏང་བ་
སོགས་བྱུང་ཡོད།

**ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༥ ལོར་ཤོད་རང་དབང་སྐྱེར་ལངས་ཀྱི་དུས་འབྱེད་དང་ལེ་ཅིང་ཨོ་ཅལ་འགྲན་
ཚོགས་སྐབས་སུ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་སྐྱེར་ལངས་ལས་འགུལ་སྐྱེལ་བ།**

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༥ འི་ཤོད་དོན་ལས་འགུལ་ཁོོད་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་
ལ། ལོ་དེའི་དབྱར་དུས་རྒྱ་ནག་ཏུ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཨོ་ཅལ་འགྲན་བསྐྱེད་འཚོགས་གྲབས་
ཡོད་སྐབས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམ་ཞུ་ནག་ལ་དོ་སྣང་ཉ་ཅང་བྱེད་བཞིན་པའི་དུས་སྐབས་
ཤིག་ཡིན། དེར་བརྟེན་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༥ ལྷ་ ༣ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་ལྷ་སར་གསུམ་བཅའི་དུས་
འབྱེད་མེད་ས་ ༩༩ སྐབས་ནས་འགོ་བཅུགས་ཉེ་བོད་ས་ཁྲིམ་ཡོངས་སུ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་
རམ་སྟོན་ལས་འགུལ་སྐྱེལ་བ་དེས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཤོད་ནང་འགོ་བཙའི་མོ་མང་
དོག་རོལ་གཏོང་བཞིན་བཏང་། ཤོད་མིའི་བྱང་བའེན་གྱི་འཐབ་ཚོད་ལ་རྒྱལ་སྤྱིའི་དོ་སྣང་
འབྱུགས་ཆེ་སྐྱེལ་སྐབས་བྱུང་ཡོད།

༡༠༠༥ ལོར་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་དོ་སྣོལ་རམ་སྟོན་གྱི་ལས་འགུལ་དེ་ལྷ་ས་ཅན་མ་ཡིན་པར་
ཤོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཟེར་བའི་མངའ་ཁུལ་ལས་བརྒལ་ཉེ་བོད་ས་ཡོངས་སུ་ཞུབ་གདལ་
ཕྱིན་ཡོད། སྐབས་དེ་དུས་ཞི་ཚོལ་ཆེ་རྒྱུང་གངས་ ༣༠༠ ལྷག་བྱུང་ཡོད། ཞི་ཚོལ་རམ་
སྟོན་གནང་མཁལ་ཁོངས་ཤོད་མི་ཞིང་འགོག་མང་ཚོགས་དང་། ལྷ་བཅུན། སྐོབ་གྲའི་
དགེ་ཚན་དང་སློབ་སྐྱེལ་སོགས་ཡིན།

དེ་ལྷང་ ༡༠༠༥ ལོའི་ལས་འགུལ་དེ་ཐོག་མར་འགྲས་སྐྱེད་ས་དགོན་གྱི་དགེ་འདུན་
པ་ ༣༠༠ ཅན་གྱིས་སྤེ་ཁྲིམ་ནས་བར་སྐྱོར་ནང་རམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྐྱོར་གནང་སྟེ་གསུམ་

བཅུའི་དུས་བྲན་སྲུང་བཅི་ལྷུས་ཡོད། ཁོང་ཚོས་བོད་ལ་རང་བཅའ་དགོས་པ་དང་།
 རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་གང་བྱུང་བཀག་ཉར་བཅོཅ་འཇུག་བྱས་པའི་དགོ་འདུན་པ་
 ཅམས་སྲུང་དུ་སློང་དགོས་པའི་འབོད་སྒྲ་བསྒྲགས་ཡོད། ལྷ་བས་དེར་ཉེན་རྟོག་དམག་
 མིས་ཞི་ཚོལ་བ་རྣམས་བཀག་འགོག་བྱས་སྟབས། དགོ་འདུན་པ་རྣམས་དེ་ལྷུང་ས་
 རོག་ཏུ་བཟུང་ནས་ཡལོང་ས་མཚོག་སྐྱ་ཆེ་བཅའ་པའི་ཡལ་བས་བཅའ་དང་འབོད་ཚོག་
 སྒྲོགས། རྒྱ་ཚོད་སྤེད་ཀ་ཅམ་སོང་རྗེས་སེ་ར་དགོན་གྱི་དགོ་འདུན་པ་ཚོས་བོད་
 གི་རྒྱལ་དར་འབྱུང་བ་དང་བོད་རང་བཅའ་གི་བསྒྲགས་ཡིག་སྐུར་འགྲེམས་གིས་
 ཞི་ཚོལ་གཞན་ཡོད། དེ་འབྲམ་སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་དང་། ལྷ་སའི་གཙུག་ལག་
 ཁང་། ར་མོ་ཆེ་སོགས་ལ་དམ་བྲག་བྱས་པར་མ་ཟད། དགོན་སྡེ་ཡོངས་ཀྱི་ཚོས་ལུགས་
 གི་བྱེད་སྐོ་བཅའ་ཤེད་གིས་བཀག་སྡོམ་བྱས་པ་རེད། (92) ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོའི་གསུམ་
 བཅུའི་དུས་བྲན་ཉེན་ནས་བཟུང་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ཆུང་མི་འདྲ་བའི་སྐྱེར་ལངས་ལས་འགྲུལ་
 ཐེངས་ ༣༩༩ (93) ལྷོར་བྱུང་ཡོད་པར་ཡིད་ཆེས་བྱེད་གི་ཡོད། ལྷ་བས་དེར་ཉུང་མཐར་
 བོད་མི་ ༦༥༠༠ ལྷོར་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དང་། བོད་མི་ ༡༩༠ ལྷོར་ལ་དུས་བཀག་
 བཅོཅ་འཇུག་སྒྲ་དགུ་ནས་ཆེ་བཅོཅ་བར་གི་ཉེས་ཆད་བཅད་ཡོད། ཁོང་ཚོ་པམ་མོ་ཆེར་
 རྒྱལ་ཁབ་གི་བདེ་འཇགས་ལ་ཉེན་ཁ་བཅོས་པའི་ཉེས་འཇུགས་བྱས་ཏེ། སྤྲུལ་སྤྲུལ་བོད་
 མི་ ༥ ལ་སོག་མོག་ཉེས་ཆད་བཅད་པའི་ཁོངས་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལྷོ་ ༡༠ ཆེས་ ༡༠
 ཉེན་རང་ལོ་ ༣༠ ལོན་མེད་པའི་བོད་མི་སྣོ་བཟང་རྒྱལ་མཚན་དང་ལོ་ཡག་གཉིས་ལ་
 སོག་ཁྲིམས་བཅད་པ་དང་། (94)

གཞན་བསྐྱབ་འཛིན་སྤུན་ཚོགས་དང་། ཀྱང་བཅུགས། ལུན་སྤྱིད། བརྒྱ་ཡེ་ཤེས། བསོད་
 ཅམས་ཆེ་རིང་བཅས་ལ་ལོ་གཉིས་པར་འགྲུངས་གི་སོག་ཁྲིམས་བཅད་ཡོད་པ་རེད།
 དུས་དེར་བོད་མི་སྣོར་ཐུག་མང་སོ་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་པའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་ཡོད།
 ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལྷོ་ ༣ ཆེས་ ༡༩ ཉེན་བྲག་ཆས་ཉེན་རྟོག་དམག་མིས་བོད་མི་ཞི་ཚོལ་
 བའི་ཁོད་གང་བྱུང་མེ་མདའ་བརྒྱབ་སྟེ། མི་ ༤༠ ལས་མས་དམར་བསད་བཅུང་ཡོད་པ་

རེད། ⁽⁹⁵⁾ རྩེ་ལོ་ ༡༠༠༥ ཟླ་ ༧ ཚེས་ ༣ ཉིན་དཀར་མཛེས་སྟོང་འཁོར་དགོན་གྱི་ཉེ་
 འགམ་དུ་སྦྱི་བདེ་དམག་མི་ས་བོད་མི་ཞི་ཚོལ་བའི་ཁྲོད་གང་བྱུང་གིས་མེ་མདའ་བརྒྱ་བ་
 རྩེ་ཉུང་མཐར་མི་ ༡༧ བསད་ཡོད་པ་རེད། ⁽⁹⁶⁾ རྩེ་ལོ་ ༡༠༠༥ ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡༤ ཉིན་སྦྱི་
 བདེ་དམག་གིས་རྩ་བ་ཁུལ་གྱི་བོད་མིའི་ཞི་ཚོལ་ལ་དྲག་གཞོན་བྱས། སྐབས་དེར་བོད་
 མི་སྟོང་ལྷག་མང་བོ་ཞི་ཚོལ་ནང་མཉམ་ཞུགས་བྱས་པའི་ཁྲོད་ཉུང་མཐར་བོད་མི་ ༤ ⁽⁹⁷⁾
 དམར་གསོད་བཏང་བའི་ནང་གི་ལོ་ན་རྒྱུང་ཤོས་རང་ལོ་ ༡༤ ལ་སོན་པའི་སློབ་སྤྲུག་ལྟུན་
 གྲུབ་མཚའ་རེད། ⁽⁹⁸⁾

དེ་ལྟར་བོད་མིའི་ཞི་བའི་ལས་འགྲུལ་ལ་རྒྱའི་དྲག་ཆས་དམག་དཔུང་གིས་དྲག་གཞོན་
 བྱས་པ་དེ་ལ་རྒྱལ་སྦྱིའི་སྦྱི་ཚོགས་ཀྱིས་རྒྱ་གཞུང་ལ་བོད་མིའི་གཞི་རྩའི་ཐོབ་ཐང་རྟོག་
 རོལ་བཏང་བའི་སྟོན་བརྗོད་བྱས་ཡོད། རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་མནར་གཅོད་ཉེན་འགོག་ཚོགས་
 རྒྱུད་གི་སྟུན་ཐོ་ཐངས་བཞི་པའི་ནང་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༥ ཟླ་ ༣ པ་ནས་བརྒྱུད་རྒྱ་གཞུང་གིས་
 བོད་མི་གང་བྱུང་འཛིན་བརྒྱུད་བཀག་ཉར་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་དེར་སློབ་ཚུལ་ཡོད་པ་
 དང་། ཉེན་རྟོག་དམག་མི་ས་རྩ་བ་ཁུལ་དང་། དཀར་མཛེས་ཁུལ། ལྷ་ས་བཅས་ཀྱི་གཞི་
 རྒྱ་ཆེ་བའི་ཞི་ཚོལ་ལས་འགྲུལ་བ་ཚོར་མེ་མདའ་བརྒྱ་བ་ནས་བོད་མི་མང་བོ་བསད་པའི་
 གནས་ཚུལ་བཅས་ལ་སྟོན་བརྗོད་བྱས་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་སྐུ་
 ཚབ་བདུན་ནས་ (༡༠༠༥ ཟླ་ ༧) བོད་དུ་རང་དབང་རྟོག་ཞིབ་པ་དང་གསར་འགོད་པ་
 འགོ་དུ་འཇུག་དགོས་པའི་རྒྱ་གཞུང་ལ་འབོད་སྐུལ་ཡང་གནང་ཡོད་པ་རེད།

རང་སྤྲེལ་གི་ཞི་ཚོལ་

འདས་པའི་ལོ་རོ་བུ་ཕྱག་མང་པོའི་རིང་བོད་མི་ཚོས་རྒྱ་གཞུང་གི་དྲག་གཞོན་ལ་ཞི་
 བའི་རོ་ཚོལ་དང་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དགོས་པའི་མངོན་འདོད་བཏོན་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱ་
 གཞུང་གིས་ལུ་མཐུད་བོད་ནང་དམ་དྲག་ཉ་ཅང་ཆེ་བའི་སྲིད་བྱས་ལག་བསྟར་བྱས་
 ཡོད། དོན་དངོས་ཐོག་སྲིད་འཛིན་ཞི་ཅིན་མིན་གྱི་སྲིད་འཛིན་གྱི་ལས་ལུན་དང་པོའི་རིང་

དག་གཞོན་སྲིད་རྒྱལ་ཇི་སྲུག་ཏུ་བཏང་ཡོད། གྱི་ལོ་ ༡༠༡༧' ལོར་ཨ་མིའི་རང་དབང་
 ཁང་པས་ < < རྒྱ་ནག་གི་སྡོམ་སྲིད་ལུགས་ལ་འཐབ་པ། སྲིད་འཛིན་ཞི་ཅིན་མིན་གྱི་སྲིད་
 དབང་འོག་གི་འགོ་གཞོལ་དང་དྲག་གཞོན། ཚོས་ལུགས་སྐར་གསོ། > > ཞེས་པའི་སྐྱེན་
 རོ་ཞིག་བཏོན་པའི་ནང་ཐོད་ནང་གི་འགོ་བ་མིའི་ཚོབ་ཐང་གི་གནས་སྐབས་ཇི་སྲུག་བཏང་
 བ་དང་། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ལྷ་གྲུབ་དང་ལྷ་སྐྱེལ་ཡང་སྲིད་གྱི་ལམ་ལུགས་ལ་མེ་
 ལྷུས་ལྷུས་བ་དང་། མི་སྐྱེད་གྱི་ཚོས་འཆད་ཉན་དང་ཉམས་ལེན་ལ་དམ་བྱག་ལུགས་ཆེ་
 ལྷུས་ལ། དུས་ཆེན་ཁག་བསྐྱར་གསོ་བྱེད་མི་ཚོག་པའི་བཀག་སྡོམ། རང་ལུས་མེར་སྲེག་
 གཏོང་མཁན་གྱི་ཉེ་འབྲེལ་ཚོར་ཉེས་ཆད་བཅད་པ་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གསལ་སྟོན་
 གནང་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ཞི་བའི་འདུ་འཛོམས་དོས་ལེན་མི་བྱེད་པ་དང་།
 ཁོ་པ་ཚོའི་འདོད་པ་དང་མི་མ་ཐུན་པའི་བསམ་ཚུལ་རིགས་ལ་དྲག་གཞོན་བྱེད་རྒྱུ་བྱེད་
 པ། མི་མང་མཉམ་སྡེབ་བམ་ཡང་ན་མི་སྐྱེད་ཞི་ཚོས་བྱེད་མཁན་བཅས་འཛིན་བརྒྱུད་དང་
 བཅོན་འཇུག་གིས་མནར་གཅོད་དང་། གར་སོང་ཆ་མེད་གྱུར་བ་བཅས་མདོར་ན་རྒྱ་ནག་
 གཞུང་གིས་བོད་མི་རྣམས་འུ་སྲུག་ཐབས་ཐད་གྱི་ལས་འགྲུལ་མ་སྡེལ་ཐབས་མེད་བཙོ་
 རྒྱུའི་སྲིད་ལྷུས་གཏོང་ནག་ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་རེད།

གྱི་ལོ་ ༡༠༠༩ ལོས་བརྒྱུད་བོད་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་མཐོ་རྒྱ་བས་ཤིག་འཇུག་བ་
 དང་། བོད་ནང་དུ་བོད་མི་ ༡༥༩ གྱིས་རྒྱ་གཞུང་དབང་སྐྱུར་ལ་ཞི་ཚོས་ཆེད་རང་ལུས་
 མེར་སྲེག་བཏང་ཡོད། རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་ཚོའི་ཡོངས་གྲགས་འབོད་ཚིག་
 གཙོ་བོ་ནི། བོད་ལ་རང་དབང་དགོས་པ་དང་། ཡགོང་ས་མཚོག་བོད་དུ་གདན་འདྲེན་ལུ་
 དགོས། ཞེས་པ་དེ་ཡིན། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་འབོད་ཚིག་དེ་དག་ཁྲིམས་འགལ་
 ལྷག་ཉེས་སུ་བརྟེན་ནས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་དང་། ལྷང་མི་ཉེ་འབྲེལ་བཅས་
 འཛིན་བརྒྱུད་བཅོན་འཇུག་སོགས་བྱེད་པ་བརྒྱུད་ལས་འགྲུལ་དེ་དག་འགོག་ཐབས་
 ལྷུས་ཡོད། ལེ་ཚན་དང་མེའི་ནང་ཐོད་མིའི་འབོད་སྐྱེད་དག་གསལ་ཐོར་འཁོད་ཡོད།

བོད་མི་ཚབ་སྲིད་བཅོལ་བ།

རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཉེས་ཁྲིམས་དང་ཅ་ཁྲིམས་ནང་དུ་ཁྲིམས་
 འགལ་ཅད་ཞིབ་དང་གང་བྱུང་འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་རིགས་མི་ཚོགས་ལ་འཁོད་ཡོད།
 དཔེར་ན། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ ༣༧ ནང་
 དུ། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་རང་དབང་ལ་དམ་བྱག་དང་བཅོལ་འཕྲོག་ཁྲིམས་འགལ་གྱིས་བཀག་
 ཉར་རིགས་བྱས་མི་ཚོགས་ ཅེས་འཁོད་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དོན་དངོས་
 རང་གིས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་ལ་རང་གིས་དོག་ཅོལ་བཏང་ཡོད།
 ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ ལོའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་པའི་ < རྒྱ་ནག་
 གཞུང་གི་བཟོན་སྲིད་རྒྱུན་འབྲེངས་ལས་འགལ་ >> ཟེར་བའི་འོག་ཏུ། བོད་མི་ཚོར་
 ཡང་སྤྱིང་རྗེ་མེད་པའི་བཀག་ཉར་དང་ཁྲིམས་བཤེར་བྱས་པའི་སྤྱན་ཐོའི་ནང་དུ་གཞན་
 དོན་ ༥༠༠ ཙམ་ལ་དབྱེ་ཞིབ་གནང་ཡོད་པ་དང་། སྤྱན་ཐོ་དེའི་ནང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལས་
 ༢༠༡༥ ལ་བཀག་ཉར་དང་ཁྲིམས་བཤེར་བྱས་པའི་བོད་མི་དེ་དག་ཚབ་སྲིད་ཀྱི་འཛོད་
 རྒྱ་བརྒྱལ་པ་དང་། ཡང་ན་སྲིད་གཞུང་ལ་སྤྱོད་བརྗོད་བྱས་པ་། རྒྱ་ཚབ་སྲིད་ཀྱི་ནག་
 ཉེས་འོགས་པ་། ཉེ་གསལ་ཡིན་པ་ར་སྤོད་བྱུང་འདུག རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མི་ཚོར་རྒྱལ་
 ཁབ་ཀྱི་གསང་བ་ཕྱི་གྲུང་དང་བཟོན་སྲིད་མེད་པར་བཅོས་པའི་ཉེས་འཇུགས་འོག་འཛིན་
 བཟུང་བཅོལ་འཇུག་བྱས་ཏེ་བཟོན་སྲིད་རྒྱུན་འབྲེངས་ལ་འགལ་སྤོན་བརྒྱབ་ཡོད་ཚུལ་
 འཁོད། སྤྱན་ཐོ་དེའི་ནང་དུ་རྒྱ་གཞུང་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ལ་ཉེན་ཁ་
 བཅོ་ལུགས་⁽⁹⁹⁾ ལ་སྤྱད་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ལས་ ༢༠༡༢ ལོ་བར་བོད་རང་སྤོང་སྤོངས་
 དང་། མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་གཉེས་ནང་བོད་མི་ ༣༠༧ འཛིན་བཟུང་བྱས་ཡོད་པ་དང་། ལོ་
 རེར་ཆ་སྤོངས་བྱས་ན་བོད་མི་ ༦༡ རེ་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཡོད་སྐོར་བརྗོད་ཡོད་པ་རེད།
 ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥ ལོའི་ནང་⁽¹⁰⁰⁾ བོད་ནང་རྒྱ་གཞུང་གིས་སྤྱི་མཐུན་བོད་མི་ཚོ་གང་བྱུང་
 འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་དང་མནར་གཅོད་གཏོང་བཞིན་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་ཡོད།

ཁོང་གི་ནང་མི་ཚོས་ཁོང་བསྐྱར་དུ་བཅོན་འཇུག་གུང་ཡོད་མྱིང་བར་སེམས་ཁུལ་བྱས་
ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་དེ་ཕྱོག་ཁོང་ལ་མི་བསད་པ་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགུལ་སླེལ་
བའི་ཉེས་འཇུགས་འོག་མི་ལོ་ ༥༠ ལྷན་བཀག་བཅོན་བཅུག་གི་ཉེས་ཆད་བཅད་ཡོད་པ་
རེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ནང་མིར་བདེ་ལན་ཚམ་ཡང་མ་སྲུང་བར་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་བཅོན་
ཟུར་ཞིག་ལོ་གཅིག་སྟོན་བཀག་ཉར་བྱས་རྗེས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༤ ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་
མཚོ་ཕྱོག་ཞིང་ཆེན་མཚོ་བྱང་ཁུལ་འབྲིང་རིམ་མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་ནས་རང་ལོ་ ༥༥
ཡིན་པའི་ཆབ་སྲིད་བཅོན་ཟུར་དང་གསར་འགོད་པ་ཟུར་པ་ཚེ་མགོན་རྒྱལ་ལ་རྒྱལ་
ཁབ་ཁབ་བྱས་ཀྱི་སྐུལ་སློང་བྱས་པའི་ཉེས་འཇུགས་འོག་ལོ་ ༣ ལྷན་བཀག་བཅོན་བཅུག་
གི་ཉེས་ཆད་བཅད་ཡོད་པ་དང་། བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་མང་གཙོ་འཕེལ་རྒྱས་
ལྟེ་གནས་ཁང་གི་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཚེ་མགོན་རྒྱལ་ལ་ཁྲིམས་ཚིང་བ་
ཟུ་རུ་མ་བཅུག་པ་དང་། དང་བདེན་ཀྱི་ཁྲིམས་བཤེར་བྱས་མེད་པ་རེད། བཅོན་དབང་
འོག་དོ་དམ་བཀག་ཉར་བྱ་རྒྱ་འགོག་ཆེད་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་ཚན་པ་ཞིག་
ཡོད་པ་དེས་རྒྱ་གཞུང་ལ་ཚེ་མགོན་རྒྱལ་ཁོང་གང་གྲུང་བཀག་ཉར་བྱས་པའི་ཐད་ལ་
དོགས་འདི་བྱས་ཀྱང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་དེ་ལ་བདེ་ལན་སྲུང་མེད་པ་རེད།

ཨེ་ཤེ་ཡ་རང་དབང་རྒྱུང་འཕྲིན་ཁང་གི་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༥ ཟླ་ ༡༡
ཚེས་ ༡༡ ཉིན་རང་ལོ་ ༣༥ ཡིན་པའི་བཟང་ཤེས་ཚོས་དབྱངས་ཉེན་རྟོག་བསལ་བཅོན་
ཁྲིད་བྱས་ཉེ་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་ནས་ཁོང་གི་ནང་མི་དང་ཉེ་འབྲེལ་ཚོས་ཁོང་གང་
དུ་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་མེད། དེ་རྗེས་སློང་གྲོལ་བཀྲང་བའི་བཅོན་
ཕྱོགས་ཤིག་གིས་བཟང་ཤེས་ཚོས་དབྱངས་ལ་ནག་ཉེས་འདི་ཡིན་ཁ་གསལ་མེད་པར་
ལོ་ ༤ ལྷན་བཀག་བཅོན་བཅུག་གུང་ཚུལ་ཁོང་གི་ནང་མི་ཚོར་བཤད་འདུག། ཡང་གྲག་
མགོ་དགོན་གྱི་དགེ་བཤེས་ཚེ་དབང་རྣམ་རྒྱལ་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ནག་ཉེས་ཡོད་ལུགས་

གྱི་ཉེས་འཇུགས་བྱས་ཏེ་ལོ་ ༤ ལྷན་བཀག་བཅོལ་བཅུག་བྱས་ཡོད། རྗེས་སུ་ཁོང་
 རྫོང་འབྲོལ་གཏོང་སྐབས་བཅོལ་བྱ་མཐའ་གཅོད་པོག་སྐྱེན་རྐང་པ་གཉིས་སྐྱོན་པོར་ནས་
 ལོ་ལ་སྤོ་མི་སྐབས་པ་ཆགས། འབྲེལ་ཡོད་ནས་གནས་ཚུལ་བརྗོད་པ་ལྟར་ན། དགོ་
 བ་ཤེས་ཚེ་དབང་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༡༤ ཉིན་རྫོང་འབྲོལ་བཏང་ཡང་། རྐང་པ་
 གཉིས་སྐྱོན་ཅན་ཆགས་ཏེ་རྒྱན་ལྡན་ལྟར་གོམ་པ་རྒྱག་སྐབས་ཀྱི་མེད། ཁོང་གྱི་ལོ་ ༡༩༧༣
 ལོ་ནང་བྲག་མཐོ་ལྷུ་གུ་གྱི་ཞི་ཚོལ་ལས་འགྲུལ་ནང་ལྷགས་པར་བརྟེན་བཅོལ་བཅུག་ཉེས་
 ཚང་བཅད་པ་ཞིག་རེད། རྐང་པ་ས་ལར་རྟེན་གཞི་བྱས་པའི་མོད་ཀྱི་ལྷན་བཀག་གསར་ཁང་
 ལོ་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། འདི་ལོ་ལྷ་ ༣ ཚེས་ ༡༤ ཉིན་རང་ལོ་ ༣༤ ཡིན་པའི་ཀིཏི་དགོན་
 གྱི་དགོ་འདུན་པ་སྐོ་བཟང་སངས་རྒྱལ་ལ་ལོ་ ༥ ལྷན་བཀག་བཅོལ་བཅུག་གི་ཉེས་ཚང་
 བཅད་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་ལ་རྐང་པ་ལྷུ་གུ་འབར་ཁམས་མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་ནས་ཆབ་
 མིན་དང་རང་ལྷན་མེར་སྲིག་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལུགས་ཀྱི་ནག་ཉེས་བཅུགས་འདུག རྫོ་
 བཟང་སངས་རྒྱལ་ནི་ལྷ་ལོ་ ༡༩༧༣ ལྷ་ ༤ ཚེས་ ༡༤ ཉིན་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དང་།
 དེ་ནས་ཉིན་གསུམ་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཁོང་གི་ཤག་རོགས་རྫོ་བཟང་དགོན་མཚོག་གྲུང་འཛིན་
 བཟུང་བྱས་ཡོད།

ལྷ་ལྷ་ ༤ ལྷ་མཐོར་འབྲི་བྱ་རྫོང་བྱ་ལོད་མི་ ༣༠ ལས་མས་ཤིག་བཀག་ཉར་བྱས་པ་
 དང་། སེམ་ཁ་རྩ་ཆུང་བྱ་རྒྱ་གཞུང་གི་རང་བྱུང་གཏོར་ཁ་སྐྱོག་འདོན་⁽¹⁰¹⁾ ལས་
 གཞིར་བོད་མི་མང་ཚོགས་ཀྱིས་འགོག་རྒྱུ་བྱས་ཤིང་། ལྷ་པ་ཞིག་གི་དཔོན་གར་སོང་
 ཆམེད་བྱ་གྲུང་ཡོད། བཅོལ་བྱེད་སྐྱི་ཚོགས་ཀྱི་བརྒྱད་ལམ་བྱ་འབྲོར་པའི་གནས་ཚུལ་
 ལྟར་ན། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཤག་རྒྱུང་རྣམ་དམར་སྐོར་གྲོང་ཚོའི་དཔོན་ཀམ་མེར་བ་ཞིག་
 གར་བྱུང་འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་དེ་ལྱིའི་སྐྱི་ཚོགས་བརྒྱད་ལམ་
 ཁལ་ཏུ་ཐོན་པ་དང་འབྲེལ་ཏེ། ས་གནས་གཞུང་གིས་རྩ་བྲག་གི་ཚོགས་འདུ་སྐོར་ནས། ལྷ་
 ལོ་ ༡༩༧༣ ལྷ་ ༤ ཚེས་ ༡ ཀྱི་སྤྱ་རྗེས་སུ་ཁོང་རང་སྐོར་སྐོར་ས་ནག་རྒྱ་ལྷུ་འབྲི་བྱ་རྫོང་
 ཤག་རྒྱུང་རྣམ་གྱི་བོད་མི་ཚོར་གང་བྱུང་ཉེས་རྒྱུང་དང་བཀག་ཉར་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

དཀར་མཛེས་པོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་སེར་ཤུལ་རྫོང་པོན་པོ་དགོན་གྱི་དགེ་འདུན་པ་
 གཉིས་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཁ་བྲལ་གྱི་གནད་དོན་ཡོད་ལུགས་བཤད་ནས་ས་གནས་ཉེན་རྟོག་
 པས་བཀག་ཉར་བྱས་པ་དང་། རྫོང་བཟང་ལྷན་གྲུབ་ཕྱི་རྒྱ་ ༣ ཚེས་ ༤ ཉིན་འཛིན་བཟུང་
 བྱས་པ་དང་། ཚེས་མཚོག་ཕྱི་རྒྱ་ ༡༢ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཡོད། ཁོང་
 གཉིས་འཛིན་བཟུང་བྱེད་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ལ་གསལ་ཁ་མེད་པ་རེད། འགྲོ་བ་མའི་
 རོབ་ཐང་དང་མང་གཙོ་འཕེལ་རྒྱས་ལྟེ་གནས་ཁང་གི་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། ཕྱི་རྒྱ་ ༩
 ཚེས་ ༡༦ ཉིན་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་མཚོ་སྟོ་ཁུལ་གཙང་དགོན་པའི་དགེ་འདུན་པ་གཉིས་
 ལ་དུ་རྒྱའི་བདེ་འཇགས་བཅའ་ཁྲིམས་དང་འགལ་བའི་པར་རིས་དང་རྩོམ་ཡིག་སྒྲིལ་བའི་
 འགའ་ཉེས་བཅུགས་ཏེ། རྫོང་ཉེན་རྟོག་པས་གཙང་དགོན་པའི་དགེ་འདུན་པ་འོད་རླུང་རྒྱ་
 མཚོ་དང་འོ་རྟགས་མ་ཟེན་པའི་དགེ་འདུན་པ་གཅིག་བཀག་ཉར་བྱས་འདུག།

ཨེ་ཤེ་ཡ་རང་དབང་རྒྱུང་འཕྲིན་ཁང་གི་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། ཕྱི་རྒྱ་ ༣ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་
 ཀན་སུ་ཏུ་ཞིང་ཆེན་ཀན་སྟོ་ཁུལ་བསང་རྒྱ་རྫོང་རྒྱ་བྲང་དགོན་གྱི་དགེ་འདུན་པ་སྦྱིན་པ་
 རྒྱ་མཚོ་ས་གནས་ཉེན་རྟོག་པས་བཅན་ཁྲིད་བྱས་ཇེས་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་འདུག།
 རང་མིང་བརྗོད་འདོད་མེད་པ་ཞིག་གིས་ཨེ་ཤེ་ཡ་རང་དབང་རྒྱུང་འཕྲིན་ཁང་ལ། སྦྱིན་
 པ་རྒྱ་མཚོ་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་པའི་ཉིན་དེར་རྒྱལ་ཁབ་བདེ་འཇགས་ལས་ཁུངས་
 གྱི་དཔོན་རིགས་ཚོས་ཁོང་ལ་ཁ་བར་བཏང་བྱུང་། ཞེས་བརྗོད་སྟོན་བཤད་འདུག་ལ།
 དེ་ནས་ཉིན་ ༡༠ ཇེས་སུ་ཁོང་འཛིན་བཟུང་བྱེད་དོན་གསལ་བཤད་གང་ཡང་མེད་པར་
 སྦྱིན་པ་རྒྱ་མཚོ་གསང་བའི་བཀག་ཉར་ཁང་ཞིག་ནས་སྟོན་གྲོལ་བཏང་ཡོད་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལྷ་ ༩ རང་རང་ལོ་ ༢༠ ཡིན་པའི་ལྷ་མོ་སྟོལ་དཀར་ལྷ་སར་གནས་མཇུག་
 དུ་འགྲོ་བའི་ལམ་བར་ནས་བརྒྱུག་ཡོད་པ་རེད། ཨེ་ཤེ་ཡ་རང་དབང་རྒྱུང་འཕྲིན་ཁང་གི་
 གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། ལྷ་མོ་སྟོལ་དཀར་ཉེ་འབྲེལ་ཁ་གསལ་དང་མཉམ་དུ་གནས་མཇུག་དུ་
 འགྲོ་སྐབས། དམག་ཆས་སྡོན་གྲོན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་བདེ་འཇགས་ལས་ཁུངས་ཀྱི་མི་

སྣམ་ཁོང་མོར་འདྲི་གཅོད་བྱེད་ཆེད་མིང་ཆ་རྒྱུ་ས་མེད་པའི་ས་གནས་ཤིག་ལ་ཁྲིད་རྗེས་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་བྱུང་འདུག། ལྷ་མོ་སློལ་དཀར་གྱི་སྐོར་བོད་མི་དམངས་སྤྱི་འཇུག་དགའ་བསུ་བཀའ་སྤྱོད་ལྟར་བཟུང་སྤྱོལ་དཀར་གར་གར་ཡོད་ཀྱི་སྐད་ཆ་གོ་ཐོས་མ་བྱུང་། བོར་བརྒྱལ་བྱིན་འདུག་⁽¹⁰²⁾ ཅེས་བརྗོད་འདུག།

འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་མང་གཙོ་འཕེལ་རྒྱུ་སྟེ་གནས་ཁང་གི་བྲ་ཚིགས་སྟེང་སྟེལ་པའི་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། རྒྱ་གཞུང་གིས་ ༡༩༩༧ ལོ་ ༧ བཅའ་དོན་མཐོང་སྒྲིག་བ་བཞིའི་རིང་རྒྱལ་གཅེས་ཚོས་གཅེས་ཀྱི་སློབ་གསོའི་ལས་འགུལ་སྟེལ་སར་བཀག་ཉར་བྱས་པའི་དགོ་འདུན་པ་ཞིག་གསལ། བོད་ལྗོངས་ནག་རྒྱ་ཁུལ་སོགས་དུ་ཆེད་འཇུགས་བྱས་པའི་ཆབ་སྲིད་སློབ་གསོའི་སྟེ་གནས་ཁང་ནང་བོད་མི་ཚོར་མཐར་གཅོད་དང་བཅོན་གཡེམ་བྱེད་བཞིན་པའི་དངོས་ཡོད་གནས་སྟངས་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད་པ་དང་། བདེ་འཇགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་རང་མིང་བརྗོད་འདོད་མེད་པའི་དགོ་འདུན་པ་དེས། བཀག་ཉར་ཁང་གི་ལས་བྱེད་ཚོས་དགོ་འདུན་པ་ཞན་པ་དང་། ལྷག་པར་བཅོན་མ་ཚོ་དམིགས་འབེན་གཙོ་བོར་བཟུང་གི་འདུག ཅེས་བརྗོད་ཡོད་པ་རེད།

ཉེན་ལུལ་དུ་ཉེན་གཞི་བྱས་པའི་བོད་རང་དབང་ཚོགས་པའི་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། བ་ལུལ་སོགས་ཚོང་ཁྲི་རྩོད་རྒྱུ་ནས་ཡིན་ཞིང་རང་ལོ་ ༡༠ ཡིན་པའི་བོད་མི་གངས་སུམ་ཟེར་བ་ཞིག་འདི་ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༤ ཉེན་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་འཛིན་བཟུང་བྱེད་དོན་ནི། ཉེན་རྒྱུ་བས་ཁོང་གིས་བོད་ནང་དུ་བཀག་སྟོལ་བྱས་པའི་ཡགོང་ས་མཚོག་གི་གསུང་ཚོས་ཀྱི་དེ་བ་དང་དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་སྐོར་གྱི་འོད་སྟེར་ཉར་བར་ཞིབ་བཤེར་བྱས་འདུག།

ལོ་སྟོན་མང་ཡང་བྲ་ལམ་དང་སྤྱི་ཚོགས་བརྒྱུད་ལམ་ཁག་དུ་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མི་ཚོ་གང་བྱུང་འཛིན་བཟུང་དང་བཀག་ཉར་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་མང་པོ་ཐོན་ཡོད། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ ༣༥ བཅའ་དུ་སྤྱོད་ཆེད་རང་དབང་

དང་། གསལ་འགོད་རང་དབང་། འདུ་འཛུགས་རང་དབང་། ཚོགས་འཁྲུག་རང་དབང་། རྩམ་
 རྩོམ་ཁྲིམ་སྐོར་རང་དབང་བཅས་ལ་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་དགོས་སྐོར་འཁོད་ཀྱང་། ཡགོང་ས་
 མཚོག་པོད་ལ་ཕྱིར་ལེབས་འཇུག་དགོས་པ་དང་། བོད་ལ་རང་དབང་དགོས། ཞེས་ཞི་
 ཚོལ་ནང་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་མཁན་དང་ཁེར་རྒྱུ་ལོན་པ་བྱོན་བྱེད་མཁན་བཅས་ཀྱིས་
 གྲུང་ལུ་མི་དམངས་ལྷི་མ་ཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཙུ་ཁྲིམས་ཀྱི་སྲུང་སྐྱོབ་ཐོབ་ཐང་འདི་ལོངས་
 སུ་སྐྱོད་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པ་རེད། ཞི་ཚོལ་བྱེད་མཁན་མང་པོ་ཞིག་སྲུང་སྐྱོབ་ཤིང་ཉེན་ཉེན་ལ་
 ཐུབ་པའི་བཀག་ཉར་ཁང་དུ་ཉར་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཁོང་ཚོའི་ནང་མི་ཉེ་འབྲེལ་ཚོར་
 ཁོང་ཚོ་གང་དུ་ཡོད་དང་འཕྲོད་བསྟེན་གནས་སྐྱདས་གང་འདྲ་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཅས་
 ཡང་ཤོད་ཀྱི་མེད་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༥ ཉིན་བསོད་ནམས་བཟ་ཤིས་ཀྱིས་ཐེ་ཞོན་གསེར་རྟ་རྩོད་
 གི་ཁྲིམ་ལམ་དུ་ཁེར་རྒྱུ་གིས་ཞི་ཚོལ་བྱས་ནས་རྒྱུང་རྟའི་ཤོག་ལྷོ་གཏོར་བཞིན་ཡགོང་
 ས་མཚོག་ཁྲི་ལོར་བརྟན་པར་ཤོག། བོད་ལ་རང་དབང་དགོས། ཞེས་གོམ་བྱོན་བྱས་
 ཡོད་པ་རེད། གསེར་རྟ་རྩོད་ཉེན་རྟོག་པས་བསོད་ནམས་བཟ་ཤིས་འཛིན་བཟུང་བཅན་
 ཁྲིད་བྱས་མེས། ཁོང་གང་དུ་ཡོད་དང་ཅི་བྱས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཤིས་རྟོག་ཐུབ་ཀྱི་མེད་པ་
 རེད།

དེ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་རྩ་བ་ཀི་རྟེན་པོན་ཀྱི་དགོ་
 འདུན་པ་སྐོ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱིས་རྩ་བའི་ཁྲིམ་གཞུང་དུ་ཁེར་རྒྱུ་གིས་ཞི་ཚོལ་བྱས་
 པ་དང་། ས་གནས་སྤྱི་བདེ་མི་སྣམ་ཁོང་འཛིན་བཟུང་བཅན་ཁྲིད་བྱས་པ་ནས་བཟུང་ཁོང་
 གི་གནས་ཚུལ་གོ་ཐོས་མེད་པ་རེད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་སྲུང་དགོན་
 ལྷན་ཁང་གི་སྣམ་པ་མཁས་བླུ་བ་བསྐྱར་དུ་བཀག་ཉར་བྱས་ཤིང་། རང་ལོ་༥༠ ཡིན་པའི་
 དགོ་འདུན་པ་མཁས་བླུ་བ་ལ་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཡགོང་ས་མཚོག་དང་བོད་ནང་གི་འཕྲོ་
 བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་སྐོར་ཡི་གེ་བྲིས་པའི་ཉེས་འཇུགས་བྱས་ནས། ཁོང་རྩོད་སྤྱི་བདེ་ལས་

ཁུངས་སུ་བཀག་ཉར་བྱས་འདུག

གཞན་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡༦ ཉིན་གཉིད་གོན་གྱི་དགོ་འདུན་པ་སློབ་མཁུང་
དར་རྒྱས་གྱིས་ཡགོང་ས་མཚོག་པོད་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་དགོས་པ་དང་། བོད་ལ་རང་
དབང་དགོས། ཞེས་ཁེངས་རྒྱུ་གིས་ཞི་ཚོལ་བྱས་ཡོད། ཁོང་བཅོན་མིང་གིས་གནས་
ཚུལ་གོ་ཐོས་མེད་ཀྱང་། རྗེས་སུ་མི་མང་གི་འབད་བཅོམ་ལ་བརྟེན་ནས། ཁོང་གསར་དུ་
འཇུགས་སྐྱུན་བྱས་པའི་རྗེས་སུ་ཁོང་གི་དམག་སྤར་ཞིག་གི་བཀག་ཉར་ཁང་ནང་
ཁོང་ལ་མནར་གཅོད་བཏང་བའི་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་གི་ནང་
མི་ཉེ་འབྲེལ་དང་གྲོགས་པོ་ཚོས་ཁོང་བཀག་ཉར་ཁང་ནང་མནར་གཅོད་འོག་གསོད་སྲིད་
པའི་སེམས་ཁུལ་བྱེད་སྲིད་ཡིན་འདུག སློབ་མཁུང་དར་རྒྱས་ཞི་ཚོལ་བྱས་པའི་ཉིན་
གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ། གདུགས་ལྗེ་མེར་བའི་བྱེད་པའི་གཅིག་གིས་རྗེས་སུ་དཔེ་བཞུགས་
སྤང་ལམ་དུ་ཁེངས་རྒྱུ་གིས་ཞི་ཚོལ་བྱས་ཡོད། ཁོང་འཛིན་བཟུང་བཅོན་མིང་བྱས་ནས་
ད་བར་གནས་ཚུལ་གང་ཡང་ཤེས་རྟོགས་མེད་པ་རེད།

ཞེ་ཤེ་ལ་རང་དབང་རྒྱུང་འབྲིན་ཁང་གི་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ཟླ་ ༥ ཚེས་
༩ ཉིན་མེ་ཁོན་ཞིང་ཆེན་ཀྱང་བརྒྱུད་ཀྱི་ཉེན་རྟོག་པས་དགོ་འདུན་པ་ཞིག་ལ་ཉེ་ཆར་གྱི་
རང་སྲུང་མེར་སྲེག་སློབ་གྲོགས་ཚུལ་བཅོན་བྱེད་པོད་མིར་བརྒྱུད་སློབ་བྱས་པའི་
དོགས་གཞིའི་འོག་བཀག་ཉར་བྱས་ཡོད་པ་དང་། རང་ལོ་ ༩༩ ཡིན་པའི་དགོ་འདུན་
མགོན་པོ་ཞི་དཀར་མཛེས་ལུལ་ཉག་རོང་རྫོང་འོད་ལུང་དགོན་པའི་གྲྭ་བ་ཡིན་འདུག་ལ།
གཞན་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ཟླ་ ༧ ཚེས་ ༢༡ ཉིན་དཀར་མཛེས་ལུལ་རོང་དགོན་གྱི་སྐུལ་
སྐྱེ་སློབ་མཁུང་ཡང་ས་གནས་ཉེན་རྟོག་པས་འབོད་འགྲུག་གིས་གང་བྱུང་བཀག་ཉར་བྱས་
པ། དེ་ནས་བཟུང་སྐུལ་སྐྱེ་སློབ་མཁུང་གང་དུ་ཡོད་མིན་དང་ཅི་བྱས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཤེས་
རྟོགས་མ་ཐུབ་པར་ལྷག་ཡོད།

སློབ་མཁུང་དར་ནང་བོད་མི་ཞིག་གིས་རྒྱ་གར་དུ་ཡོད་པའི་གཉེན་ཉེ་ལ་འབྲེལ་བ་བྱས་པའི་

དོགས་གཞིའི་འོག་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཤིང། ཁོང་གི་རང་ལོ་ ༣༠ ཡིན་པའི་བྱམས་པ་
ཚོས་རྒྱལ་ཟེར་ཞིང། ཁོང་གིས་གཉེན་ཉེ་དག་དབང་སྦྱིན་པར་འབྲེལ་བ་བྱས་ལུགས་
བཤད་ནས་གང་ལྟར་བཀག་ཉར་དང་འདྲི་གཙོད་བྱས་པ་དང། རྒྱ་གར་ནང་ཡོད་པའི་
ཁོང་གི་གཉེན་ཉེ་དག་དབང་སྦྱིན་པ་ནི་༼ ཏཱ་ལའི་རྩ་ཚོགས་༽ གྱི་ཚོགས་མི་ཡིན་ལུགས་
བཤད་ཡོད་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལྷ་ ༡༢ རང་དབུས་པོད་མིའི་སློབ་འཇུགས་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོར་ལྷ་
སའི་ཉེ་འགམ་གྱི་གྲོང་སྡེ་ཁག་ཏུ་རྒྱའི་ཉེན་ཉེ་དམག་གིས་ཐོ་རེངས་ལ་སློང་བྱས་སྟོན་
བཤེར་བྱས་པའི་བརྟན་ལྷན་ཐོན་པ་འབྲེལ་སྡེལ་བྱས་ཡོད། བརྟན་ལྷན་ནང་ནང་དུ་རྒྱ་དམག་
གིས་པོད་མི་ཚོ་ཉལ་ས་ནས་བསྐྱངས་ཏེ་འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་བྱས་པ་དང། པོད་མི་
གཅིག་གི་ལག་ལ་རྒྱལ་ཏུ་བསྐྱམས་ནས་ཉེས་རྒྱུང་བཏང་བ་བསྟན་ཡོད། ཁོང་ཚོ་འཛིན་
བཟུང་བྱེད་དགོས་དོན་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོའི་པེ་ཅིང་ཨོ་ཅལ་འགྲན་ཚོགས་སྐབས་ཀྱི་
པོད་མིའི་ཞི་མོལ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལུགས་བཤད་འདུག།

དེར་མ་ཟད། སྤྱུག་སློང་མཁར་གཙོད་གཏོང་རྒྱ་ནི་བཙོན་པ་ཚོར་འདྲི་ཅད་བྱེད་ཐབས་
གཙོ་པོ་ཡིན་འདུག། རྒྱ་གཞུང་གིས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་མཁར་གཙོད་འགོག་
པའི་ཐད་ཀྱི་སྦྱི་ཚིངས་ལ་ཁས་ལེན་གཙང་མ་བྱས་ཡོད་ཀྱང། པོད་མི་ཚོར་གང་
ལྟར་མཁར་གཙོད་བཏང་བའི་དེས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ནམ་ཡང་མེད་པ་བཟོ་ཐབས་
མེད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥ ལོའི་རྒྱ་གཞུང་གི་མཁར་གཙོད་སྟོན་ལྷན་བསྐྱེད་ཞེས་ཀྱི་སྐབས་
སྤྱི་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་མཁར་གཙོད་ཐད་ཀྱི་ལས་དོན་ཚོགས་ཚུང་གིས། རྒྱ་གཞུང་ལ་
བཙོན་ཁང་ཁག་ནང་ཚབས་ཚེའི་མཁར་གཙོད་གཏོང་རྒྱ་མཚམས་འཛིན་དགོས་པ་
དང། གསང་བའི་བཀག་ཉར་ཁང་ཚང་མ་སློང་རྒྱལ་དགོས་པའི་ཇ་ཇག་གི་འཕོད་སྐྱེལ་
གནང་ཡོད། ཚོགས་ཚུང་དེས་ད་དུང་རྒྱ་ནག་གི་བཙོན་ཁང་ནང་འདས་གྲོངས་སོང་
པའི་བཙོན་པའི་གངས་འཕོར་ལ་སློང་འཚབ་ཚེན་པོ་ཡོད། དེ་སྟོར་རང་ཚོར་དབང་ཉུགས་

མང་པོ་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་གིས་ལྷན་སྐྱེས་ལྷན་པོའི་མཐུན་གཅོད་བཏང་བ་
 དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བཙོན་བ་བཀག་ཉར་བྱས་པ་ཁས་ལེན་གྱི་མེད། རྒྱ་གཞུང་གི་
 མི་སྲོད་ལས་འདས་པའི་གཏུག་རྩལ་གྱིས་མཐུན་གཅོད་བཏང་བ་དང་། དེ་སྐབས་
 ལྷན་པོའི་ལག་ཆ་བཅས་པ་རྒྱ་དམར་གྱི་བཙོན་ཁང་ནང་མཐུན་གཅོད་ལྷན་པོ་
 བའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བཙོན་བ་རྩལ་བ་རྣམས་ཚོས་ང་ཚོར་འགྲེལ་བཤད་གསལ་པོ་བྱས་
 ལུང་། དེའི་ཁོངས་སུ་སློབ་རྒྱུ་གིས་འཛིགས་སྐྱེལ་མཐུན་གཅོད་བཏང་བ་དང་། ལྷགས་
 ཉེར་གིས་རྒྱུད་ལ། མེ་མདའ་རྒྱག་ལ། སེན་མེའི་བར་སྐྱུག་གཟེར་རྒྱག་ལ། སྐྱུག་མ་ཚོ་
 བོས་ལྷགས་ཐེལ་རྒྱག་ལ། ལུས་སྦྱང་ལ་རྒྱུ་ཁོལ་བཤོས་ལ། མགོ་རྩིང་སློབ་ལུས་གཞུ་
 བཏགས་རྒྱག་ལ། མཐེ་བོང་ལ་སྲིད་སྐྱེད་བཏགས་ནས་མཁའ་ལ་དབྱེད་སུ་ལ། རྒྱ་
 ལྷགས་དང་ལག་ལྷགས་རྒྱག་ལ། ཀོ་ལྷམ་གྱིས་དོག་རྒྱག་གཞུ་ལ། གཏུག་རྩལ་ཆེ་བའི་
 ཁྲིས་རྒྱག་བརྩུག་ལ། གཅེར་བུར་རྒྱུ་ལྱང་མེའི་ནང་བརྩུག་ལ། གཉིད་གཅོག་ལ། ཟས་དང་
 རྩལ་སྦྱང་ལ། དུས་ལུན་རིང་པོར་ངལ་རྩོལ་བསྐྱེལ་ལ། ལུན་རིང་ཁང་པ་འདོམ་ཁང་གྱུ་
 བཞི་མའི་ནང་བརྩུག་ལ། བཙོན་གཡེམ་གྱིད་ལ། དམའ་འབེབས་གཏོང་བ། སློབ་ཐོག་ཏུ་
 གཏོང་བ་སོགས་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༢ ལྷ་ ༤ རང་རང་ལོ་ ༤༠ ལྷོར་ཡིན་པའི་མོད་མི་གཡུ་འབྲུག་ཉི་མ་ཟེར་བ་
 ཞིག་ལ་ཉེན་རྩོག་པས་ཉེས་རྒྱུད་བྲག་པོ་བཏང་ནས་བསད་ཡོད། ཁོང་གང་གི་དོན་བཀག་
 ཉར་བྱས་པའི་རྒྱ་མཚན་ད་དུང་ཡང་ཤེས་རྩོགས་སྐབ་མེད། ལྷོད་འགོལ་བཏང་བའི་
 བཙོན་བ་རྣམས་ལུན་རིང་འཚོ་གནས་སྐབ་ཀྱི་མེད། དེ་ནི་བཙོན་ཁང་ནང་ལུན་རིང་མི་
 སྲོད་ལས་འདས་པའི་གཏུག་རྩལ་གྱི་མཐུན་གཅོད་ལོག་ལུས་པོ་གཅོད་ཅན་ཆབས་ཆེན་
 བཟོས་པའི་རྒྱུ་གྱིས་རེད། ཁོང་ཚོ་སློད་འགོལ་ཐོབ་རྗེས་ཆ་སློམས་བྱས་ན་ལོ་གསུམ་
 རང་རྒྱུན་འདས་སུ་འགོ་གི་ཡོད་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༩ ལོར་རང་ལོ་ ༩༠ ཅམ་ཡིན་པའི་གྲུ་མཁུན་རབ་མཐར་ཕྱིན་གྱིས་རྒྱལ་
གཅེས་ཚོས་གཅེས་གྱི་ཆབ་སྲིད་སློབ་གསོའི་ནང་མཉམ་ཞུགས་མ་གྲུས་པར་བརྟེན་
ཁོང་ལ་མི་ལོ་༥ ཏུས་བཀག་བཅོལ་འདུག་གི་ཉེས་ཆད་བཅད་པ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༣
ལོར་བཅོལ་འདུག་གི་ཏུས་ལུན་གཅོང་ནས་སློབ་འགྲོལ་བཏང་ཡོད་ཡོད། བཅོལ་ཁང་དུ་
མནར་གཅོད་ཚད་མེད་བཏང་རྒྱུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༦ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༩ ཉིན་ཁོང་སྤྲོན་ཁང་དུ་
འགྲོ་བའི་ལམ་བར་ནས་རྒྱུན་འདས་སོང་ཡོད་པ་རེད།

ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་ནང་ཞི་ཚོལ་ནང་ཁེར་རྒྱུ་གི་ཞི་ཚོལ་གོས་བཟོད་བྱེད་མཁན་རེ་མང་
དུ་འགྲོ་བའི་ཆེས་རྒྱུན་ལྡན་ལྷ་བྱ་ཆགས་ཡོད། ཞི་ཚོལ་བ་ཚོས་རང་དབང་དགོས་པའི་
འཕོད་ཚིག་སློབ་ཏུ་ས་ལག་རྒྱུང་ཐམ་མོ་སྐྱུར་བའམ་ཡང་ན་ཡགོང་ས་མཚོག་གི་སྐྱུ་པར་
བརྟེན་ནས་ཡགོང་ས་མཚོག་ཕོད་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་དགོས་ཞེས་འཕོད་ཚིག་སློབ་པ་
མཛོང་གསལ་ཡིན། རེ་རྒྱུང་ནས་ཁེར་རྒྱུ་གི་ཞི་ཚོལ་བྱེད་སྐབས་འཛིན་བཟུང་བཅའ་
ཁྲིད་གྱིས་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་པ་དང་། བར་མི་གཉེན་བཤེས་ཚོས་ཁོང་ཚོ་གད་དུ་
ཡོད་སོགས་གྱི་གནས་ཚུལ་ཤེས་ཐབས་མེད་པ་བཟོ་བཞིན་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༦ ཟླ་ ༦
ཚེས་ ༥ ཉིན་རང་ལོ་ ༡༠ ལྷོར་ཡིན་པའི་གཉིད་གོན་གྱི་གྲུ་སློབ་ཐབས་ཆེ་རིང་གིས་རྩ་བ་
རྫོང་གི་དབའ་ཕོའི་སྲང་ལམ་དུ་ཞི་ཚོལ་བྱས་ནས་རྒྱུང་མ་འགོར་བར་འཛིན་བཟུང་བྱས་
པ་དང་། ཁོང་གིས་ཁོམ་གཞུང་དུ་ཡགོང་ས་མཚོག་གི་སྐྱུ་པར་མགོ་ཐོག་ཏུ་བཞག་ནས་
མདུན་སློབ་བྱེད་པ་མཛོང་རྒྱ་ཡོད་ལ། ཉེན་ཉེས་པས་ཁོང་འཛིན་བཟུང་བཅའ་ཁྲིད་གྱིས་
ཉེས་དྲུང་ཐག་པོ་བཏང་ཡོད། ད་ལྟའི་ཆར་ཁོང་གད་དུ་ཡོད་སོགས་གྱི་གནས་ཚུལ་ཤེས་
ཉོགས་མ་སྐྱབ་པར་ལྷག་ཡོད། སློབ་ཐབས་ཆེ་རིང་ལ་བྱུང་བའི་ཡིད་སློབ་འཛིན་གནས་སྤངས་
དེ་ནི་བོད་ནང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་རྣོག་རོལ་བཏང་དང་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པའི་དཔེ་
མཚོན་གསལ་པོ་ཞིག་ཡིན།

དང་། ཚཱུས་ལུགས་དང་མོས་རང་དབང་ཐད་ཀྱི་དམིགས་བསལ་སྐྱེ་ཚབ་གཉིས་དགོ་
 འདུན་ཚཱུས་ཀྱི་ཉི་མར་མངལ་འཕྲད་བྱེད་དུ་འཇུག་དགོས་པའི་འཛོད་སྐྱེལ་གནང་ཡོད།
 རྩོམ་ཆེན་རྗེ་ལཱ་ཁྲི་ཡིས་ད་དུང་རྒྱ་གཞུང་ལ་དགོ་འདུན་ཚཱུས་ཀྱི་ཉི་མ་མཚོག་བཀག་
 ཉར་བྱེད་ལུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་གསལ་བཤད་དང་། རྩོད་གཞི་ཡབ་ལུལ་གཉིས་དང་དགོ་
 འདུན་ཚཱུས་ཀྱི་ཉི་མ་མཚོག་གི་ཤེས་ཡོན་རྫོང་རྫོང་གི་གནས་ཚད་གསལ་བཤད་དང་།
 རྩོད་ཡབ་ལུལ་དང་ལྡན་དུ་བོད་ལུལ་ལ་སྲིད་ལེབས་འཇུག་དགོས་པའི་རྩ་དྲག་གི་འཛོད་
 སྐྱེལ་གནང་ཡོད་པ་རེད།

འདས་པའི་ལོ་རྒྱུ་ ༡༣ རིང་རྒྱ་གཞུང་གི་བཅའ་དབང་འོག་དགོ་འདུན་ཚཱུས་ཀྱི་ཉི་མ་
 མཚོག་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་སྐྱུར་ཡོད་ཀྱང་། དད་ལྡན་གཞུང་དམངས་ནས་རྩོད་ཉིད་ཀྱི་
 འགྲུངས་སྐར་སྐྱུང་བཅི་ལུས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༢༦ ཉིན་ཨ་རིའི་ཕྱི་
 སྲིད་ལྡན་ཁང་ནས་གཞུང་འབྲེལ་གསལ་བསྐྱབས་སྐྱེལ་ཏེ། རྒྱ་གཞུང་གིས་དགོ་འདུན་
 ཚཱུས་ཀྱི་ཉི་མ་མཚོག་སྐྱུར་དུ་རྫོང་འགྲོལ་གཏོང་དགོས་པའི་རྩ་དྲག་གི་⁽¹⁰³⁾ འཛོད་སྐྱེལ་
 གནང་ཡོད། གོང་ཚེས་ཉིན་ཕྱི་སྲིད་ལྡན་ཁང་གི་མཁུན་ཚབ་པ་ཉི་ཐར་བུར་ཁྲི་ཡིས་
 གསལ་བསྐྱབས་སྐྱེལ་སྐྱུངས་གནང་བའི་ནང་། དགོ་འདུན་ཚཱུས་ཀྱི་ཉི་མ་མཚོག་དགྲུང་
 ལོ་དྲུག་གི་རྗེས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བཅའ་ཁྲིད་བྱས་པ་ནས་བརྒྱུད་རོང་གི་སྐྱུ་དངོས་དང་
 ལྡན་མང་ཚོགས་ཀྱི་མཉམ་ལས་མེད་ཀྱང་། ང་ཚོའི་ངོས་ནས་ཕྱི་ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༢༥ རི་བཀ་
 ཆེན་སྐྱེ་ལེང་བཟུ་གཅིག་པ་དགོ་འདུན་ཚཱུས་ཀྱི་ཉི་མ་མཚོག་གི་འགྲུངས་སྐར་ཉིན་མོར་
 སྐྱུང་བཅི་ལུ་གི་ཡོད། ཨ་རིའི་ངོས་ནས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་རིག་གཞུང་དང་། སྐྱུང་
 ཡིག་ ཚཱུས་ལུགས་བཅས་པ་སྐྱེལ་སྐྱུང་གཏོར་བའི་གཏོར་བཞེན་ཡོད་པར་རྫོང་འཚབ་
 ཡོད། དེའི་རྩོད་སྐྱེལ་ཚཱུས་སྐར་དང་། རྫོང་ཚཱུས་སྐར་གཉིས་གཏོར་བའི་ག་
 བཏང་བ་སོགས་མང་ཚོགས་ཀྱི་ཚཱུས་དད་པ་གཏོར་བའི་ག་བཏང་ཡོད། ང་ཚོས་རྒྱ་ནག་
 གཞུང་ལ་དགོ་འདུན་ཚཱུས་ཀྱི་ཉི་མ་མཚོག་སྐྱུར་དུ་རྫོང་འགྲོལ་གཏོང་དགོས་པ་དང་།
 རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་སྐྱོག་ལ་ཁག་ཐེག་གིས་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ཚཱུས་དད་རང་དབང་ཡང་རྒྱས་

དེའི་ནང་དུ། བཟ་ཤིས་དབང་ལྷུག་པེ་ཅིང་ཐོང་ཁྱེར་དུ་བསྐྱོད་ནས་ཡུལ་ཤུལ་ཁུལ་སྲིད་
གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཚོས་ཡུལ་ཤུལ་ཁུལ་གྱི་སློབ་གྲང་། ། འདིའི་ཁོངས་སློབ་ལྷུག་
མང་པོས་ཐོང་རིགས་ཡིན་པའི་སློབ་གྲྭ་ཁག་གྲང་ཚུད་ཡོད། ། ཐོང་སྐད་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་
ཀྱི་མེད་པ་དང་། སློབ་ཁྲིད་ཀྱི་རྒྱུད་ལམ་གཙོ་བོ་རྒྱ་སྐད་བཟོས་པའི་གཞན་དོན་སྐོར་པེ་
ཅིང་དུ་ཕྱིན་ནས་ལུ་གཏུག་བྱེད་ཅིས་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། ཁྲིམས་ཚིང་བ་སུ་ཅིག་ནས་ཀྱང་
གྲོད་གཞི་དེ་དང་མེན་བྱས་མེད།

གསར་འགྲུར་བརྒྱུད་ལམ་ཁག་ཏུ་ཐོན་པའི་གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༡ ལྷ་ ༡
ཚེས་ ༤ ཉིན་གྱི་དུས་ཡུན་རྒྱ་ཚོད་ ༤ རིང་ཁྲིམས་བཤེར་བྱེད་སྐབས་སུ་ཁྲིམས་ཁང་
ནས་བཟ་ཤིས་དབང་ལྷུག་གིས་ཡུལ་ཤུལ་སྲིད་གཞུང་གིས་གངས་ཉུང་མི་རིགས་གྱི་
རིག་གཞུང་དང་སྐད་ཡིག་གཏོར་བརྒྱལ་བཏང་བ། ཐོང་གྱི་སྐད་ཡིག་རིག་གཞུང་བཀོལ་
སྤོང་ལ་དམ་བསྐྱབས་བྱས་པ། དོགས་ཟོན་སྐུལ་ཞིབ་ཤུགས་ཆེ་རུ་བཏང་བ། རྒྱ་མཚན་
མེད་པར་གང་བྱུང་འདྲིན་བཟུང་བྱས་བྱུང་ཞེས་བཤད་པ་དེ་དག་སྲིད་གཞུང་ལ་དམའ་
འཕེབས་བྱས་ཤུགས་བསྐྱབས་པར་མ་ཟད། དེ་ཉི་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྲི་མཐུན་རྒྱལ་
ཁབ་གྱི་ཉེས་དོན་བཅའ་ཁྲིམས་གྱི་དོན་ཚན་ ༡༠༩ གྱི་ནང་གསལ་ ༩ པ་དང་འགལ་བ་
དང་། ཁོས་རྒྱལ་ཁབ་ཁ་བྲལ་གཏོང་རྒྱུའི་སྐུལ་སྐྱོད་བརྒྱུད་སྐུལ་བྱས་པའི་ཉེས་འཛུགས་
བཅན་འགྲེལ་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

སྐབས་དེར་བཟ་ཤིས་དབང་ལྷུག་གིས། ངས་རྒྱལ་ཁབ་ཁ་བྲལ་གྱི་ཉེས་བཤེར་ཡང་
བསགས་མེད་པ་དག་འབྲུད་བྱས་ཀྱང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༡ ལྷ་ ༥ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་རྒྱ་གཞུང་
གིས་ཁོང་ལ་ཁྲིམས་འགལ་གྱིས་ཉེས་ཆད་མི་ལོ་ ༥ དུས་བཀག་བཅོན་བཟུག་གི་ཉེས་
པ་བཏང་ཡོད།

རང་ལོ་ ༣༩ ཡིན་པའི་བཟ་ཤིས་དབང་ལྷུག་ལ་ཁྲིམས་བཤེར་བྱེད་སྐབས་རྒྱལ་སྲིད་
ཚོག་ནས་དོ་སྐྱོད་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་གི་ཁྲིམས་དཔོན་ཚོས་ཨ་རི་དང་། ཡུ་

རོལ་མ་ཐུན་ཚོགས། ཡིན་ཇི། འཇར་མན། ཁེན་ཏ་བཅས་ཀྱི་གཞུང་ཚབ་རྣམས་ལུལ་
ལུལ་ལུལ་འབྲིང་རིམ་མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་གི་ཁྲིམས་རར་ཐེབས་བརྟུག་མེད་པ་རེད།

བཟ་ཤིས་དབང་ལྷུག་གི་ཁྲིམས་ཚོད་པ་ལྷང་ཞོ་ཅེན་གྱིས་གནས་ཚུལ་བཟོད་པ་ལྟར་ན།
ཉི་ལུ་ཡོག་དུས་བབ་ཀྱི་བརྟན་ལྷང་དེ་བཟ་ཤིས་དབང་ལྷུག་གི་ཉེས་དོན་དབང་རྟགས་
གཙོ་བོ་བྱས་ཡོད་པ་དང་། བཟ་ཤིས་དབང་ལྷུག་ལ་ཁ་བྲལ་ལ་སྐུལ་སློང་བྱས་པའི་ནག་
ཉེས་བརྟུགས་འདུག། ལྷན་པས་དེར་བཟ་ཤིས་དབང་ལྷུག་གིས། དས་མོད་རིགས་སློབ་
ལྷུག་ཚོར་སོ་སོའི་ས་སྐད་སློབ་ཁྲིད་པའི་པར་བྱེད་ཚོགས་བཟོ་འདོད་པ་ལས། མོད་རང་
བཙན་གྱི་སྐད་ཆ་བཤད་མེད་ཅེས་དག་འཇུག་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

ཁྲིམས་དཔོན་གྱིས་ཁྲིམས་ཁང་གི་དབྱུང་ཁ་ཇེས་སུ་བསྐྱགས་རྒྱ་ཡིན་ལུགས་བཤད་
ཡོད། རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་སྣངས་འཛིན་འོག་གི་ཁྲིམས་ཁང་ཁག་གིས་རྒྱན་
དུ་ཕྱོད་གཞི་ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་སྐབས་བརྒྱ་ཆ་ ༥༥ གྱུག་པར་དུ་ཆབ་སྲིད་དང་
འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་རིགས་ ༔ལ་ཁྲིམས་འགལ་ཉེས་ཅན་བ་ཡིན་པའི་ཐག་གཅོད་བྱེད་
ཀྱི་ཡོད།

དབྱུང་ཁ་ཡོངས་བསྐྱགས་བྱས་ཇེས། མོད་མིའི་སྤྱི་གཞུགས་ཀྱི་སྲིད་སྲོུང་སློབ་ཐབས་
མེད་གེ་མཚོག་ནས། ཁྲིམས་ཀྱི་དབང་སྐྱུར་ལ་ཡིད་ཆེས་གནང་མཁལ་ཚོར་མཚོན་ན།
འདི་ནི་སྲོུང་གཞུང་གི་ཉེན་མོ་ཞིག་ཡིན་ནའང་། ད་ཚོས་ལུ་མ་ལྷུང་བཟ་ཤིས་དབང་ལྷུག་
སློང་འཕྲོལ་གཏོང་དགོས་པའི་ལུ་གཏུག་བྱེད་ཀྱི་ཡིན། ཞེས་གསུངས་པ་མ་ཟད། རྒྱ་
གཞུང་གིས་བཟ་ཤིས་དབང་ལྷུག་ལ་ཉེས་ཆད་བཅད་པ་དེ་ནི་རྒྱ་ལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་དང་
འགལ་ཡོད་སློར་སྲིད་སྲོུང་སློབ་ཐབས་སེལ་མཚོག་གིས་གསུངས། རྒྱ་ནག་གིས་རྒྱ་ལ་
སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་བཅི་སྲུང་བྱེད་ཚུལ་བཤད་ཀྱང་། དོན་དངོས་ཐོག་དེ་ལྟར་མིན་པ་
དེ་བཟུལ་དབང་ལྷུག་ལ་ཁྲིམས་ཆད་བཅད་པ་དེས་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད་ཅེས་སྲིད་སྲོུང་
སློབ་ཐབས་སེལ་གིས་གསུངས།

༡༠༧ ལྷ་ ༤ ཚེས་ ༡༣ ཉིན་ཁོང་གི་ཉེས་པར་ཚག་ཡང་ཆེད་ཁྱིམ་ཁང་ལ་གཞུ་
གཏུགས་བྱས་ཀྱང་ཁྱིམ་ཁང་ནས་ངོས་ལེན་བྱས་མེད།

རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོགས་སྡེ་ཁག་གིས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བཟ་གིས་དབང་
ལུགས་ལ་ཁྱིམ་ཁང་ལ་དུས་བཀག་བཅོལ་བཟུག་གི་ཉེས་ཆད་བཅད་པ་དེ་ནི་བྱང་བདེན་
མིན་ཞིང་། ཁ་བྲལ་གྱི་ཉེས་མེད་ཉེས་འགོལ་བྱས་ཡོད། དེ་བཞིན་གྱི་ལྷ་ ༡ སའི་ཁྱིམ་
ཐག་བཅད་པ་དེ་འང་ཆབ་སྲིད་གྱི་དགོས་མཁོར་གཞིགས་པའི་ཐག་གཅོད་ཡིན་སྟབས།
ངོས་ལེན་བྱ་ཐབས་ཅ་བ་ནས་མེད། ཅེས་གསུངས་ཡོད། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟ་ཞིབ་
ཚོགས་པའི་རྒྱ་ནག་ཚན་པའི་འགན་འཁུན་སོ་རྗེ་ཡ་ལེ་ཆར་དེ་ཡིས། བཟ་གིས་དབང་
ལུགས་གི་ཉེས་པ་ནི་ཁྱངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱིས་སོ་སོའི་སྐད་ཡིག་བཀོལ་སྤོད་ཀྱི་ཐོབ་
ཐང་། དེ་ལ་རྒྱ་ནག་གི་ཅ་ཁྱིམ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་བཅའ་ཁྱིམ་
ནང་སྤང་སྤོབ་བྱས་ཡོད། ་སྐོར་ཞི་བའི་ཐོག་ནས་ཞུ་གཏུག་བྱས་པ་ཞིག་རེད། ཅེས་
བརྗོད་ཡོད། བཟ་གིས་དབང་ལུགས་ལ་ནག་ཉེས་བཅོལ་འགོལ་བྱས་པའི་སྐོར་གྱི་གསལ་
བསྐྲགས་ནང་དུ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཉེས་ཡང་ཚོགས་པའི་འཇུག་ཤེ་ཤེ་ཡའི་ཞིབ་འཇུག་འགན་
འཁུན་རྒྱ་རྗེ་མིན་ཅི་ཟེ་ཡིས། དེ་རིང་བཟ་གིས་དབང་ལུགས་ཁྱིམ་ཐག་བཅད་པ་
དེ་ནི་བྱང་བདེན་ཅ་བ་ནས་མིན་པར། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་འཆར་གཞི་ལྟར་བའི་ཐོག་ནས་
མོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཅ་མེད་གཏོང་བཞིན་པ་དེ་ཞི་བའི་ལམ་ནས་གསལ་སྟོན་བྱ་བ་དེ་ལ།
རྒྱ་གཞུང་གིས་ཁོང་ལ་གཏུག་རྩལ་ཆེ་བའི་ཉེས་ཆད་བཅད་པ་རེད། (106) ཅེས་བརྗོད་
ཡོད།

རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཆེད་ལས་མི་སྣས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བཟ་གིས་དབང་ལུགས་ལ་མི་ལོ་
༤ བཅོལ་བཟུག་གི་ཉེས་ཆད་བཅད་པར་ཡོངས་གྲགས་ཀྱིས་སློན་བརྗོད་བྱས་པ་
དང་། རྒྱ་གཞུང་ལ་ཡང་ནས་ཡང་དུ་བཟ་གིས་དབང་ལུགས་སྤོང་འགོལ་གཏོང་དགོས་
པའི་འཕྲོད་སྐྱེལ་གནང་ཡོད། ཁོང་ནས་པས་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་

ཐང་⁽¹⁰⁷⁾ ཐང་གི་ཆེས་མཚོའི་སྐྱ་ཚབ་གི་འཛིགས་སྟེང་གསལ་བསྐྱགས་སྟེལ་ཉེ། ང་
 ཚོས་རྒྱ་གཞུང་ལ་བཀའ་ཤིས་དབང་སྐྱུག་གི་ཉེས་པ་ཕྱིར་འཐེན་བྱས་ནས་ཁོང་འབྲལ་དུ་
 རྫོང་དགོས་པའི་བྱམ་མོང་གི་གསལ་འབོད་གསལ་བསྐྱགས་ཁག་གཉིས་སྟེལ་བའི་རྗེས་
 ལུ། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཁོང་ལ་དུས་བཀག་བཙོན་བཅུག་གི་ཉེས་ཚད་བཅད་པར་སློབ་ཚབ་
 ཚེན་པོ་ཡོད་སྟེར་བརྗོད་ཡོད། ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་སྐྱ་ཚབ་དོན་གཅོད་དང་ཕྱོས་
 ཚོགས་གི་འབྲམ་མི་བཅས་ནས་བཀའ་ཤིས་དབང་སྐྱུག་གི་དུས་བཀག་བཙོན་བཅུག་
 གི་ཉེས་ཚད་ལ་སེམས་ཁུར་གནང་ཡོད། ཁྲིམས་ཁང་གི་དབྱུང་ཁག་ཁབ་བསྐྱགས་བྱས་
 རྗེས། དུ་འོ་བཟོས་ཚོགས་གི་ཚོགས་གཙོ་དང་ཁེ་ན་ཏེའི་གཞུང་། ཨ་རིའི་ཕྱི་སྲིད་རྒྱུན་
 ཁང་། རྒྱ་རན་སིའི་ཕྱོས་ཚོགས་བཅས་གིས་བཀའ་ཤིས་དབང་སྐྱུག་གི་ཁྲིམས་ཚད་ལ་སློབ་
 འཚབ་ཚེན་པོ་གནང་བ་དང་། གཞུང་སྐྱེར་ཁ་ཤས་གིས་ཁྲིམས་ཁང་གི་དབྱུང་ཁར་སློབ་
 བརྗོད་དང་བཀའ་ཤིས་དབང་སྐྱུག་རྫོང་དགོས་པའི་འབོད་སྐྱུག་ཡང་གནང་ཡོད་པ་རེད།
 འདི་ལོའི་ལོ་འབོར་དུ་འོ་བཟོས་ཚོགས་གིས་ད་དུང་རྒྱ་བག་གཞུང་ལ་ཕྱོད་དོན་འདུམ་
 སྐྱེག་བྱས་ཉེ་བཀའ་ཤིས་དབང་སྐྱུག་རྫོང་འཕྲོལ་གཏོང་དགོས་པའི་རྒྱ་བག་གི་འབོད་སྐྱུག་
 གནང་ཡོད་པ་དང་། སྐབས་དེར་ལྷ་ཁྲི་མེ་ཡའི་ཕྱོས་ཚོགས་དང་རྒྱ་རན་སི་དང་། འཇར་
 མན་ཕྱོས་ཚོགས་བཅས་ནས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སློབ་གསོའི་ཐོབ་ཐང་འཐབ་ཚོད་པ་བཀའ་
 ཤིས་དབང་སྐྱུག་ལ་ཁྲིམས་བཤེར་སྐབས་སུ་ཕྱི་གསལ་ནང་གསལ་དང་འདྲ་བ་དེན་ཡོང་
 དགོས་པའི་འབོད་སྐྱུག་གནང་ཡོད་པ་རེད།

གཤམ་ཞོགས་ལྗང་།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥ ལྷ་ ༩ བང་མདོ་སྐད་རེབ་གོང་རྫོང་གི་མགོན་ཁང་ཞོག་གི་བང་དུ་
 རྫོང་ཕྱི་བདེ་ཉེན་རྟོག་པས་བོད་ཀྱི་ཚོམ་པ་པོ་སྐྱུག་མིང་ལ་ཞོགས་ལྗང་དུ་འབོད་པའི་
 འབྲུག་ལོ་འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་བྱས་ཤིང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ ལྷ་ ༩ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་
 ཞོགས་ལྗང་ལ་ཁ་བལ་གི་སྐྱུག་སློང་བྱས་པའི་ཉེས་འཛུགས་འོག་མི་ལོ་ ༩ ཏུས་

བཀའ་བཅོམ་བཅུ་གི་ཉེས་ཆད་བཅད་ཡོད། གནས་ཚུལ་ལྟར་ན་ཁོང་གི་ལོ་ ༡༩༧༡
ཟླ་ ༣ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་སྲོད་བཀོལ་བཏང་ཡོད། ཁོང་གིས་གྲི་ལོ་ ༡༩༠༡ ལོའི་ཞི་ཚོལ་
དང་། འགྲོག་པའི་ཁྲིམ་ཚང་གནས་སྤོས་སོགས་ད་ལྟའི་བོད་ནང་གི་དངོས་ཡོད་གནས་
སྟངས་སྐོར་སྐྱོན་བརྗོད་ཀྱི་ཚུལ་ཡིག་ཡོད་པ་ཡོངས་གྲགས་ཡིན།

༨༽ བསྟན་འཛིན་བདེ་ལེགས་རིན་པོ་ཆེ།

གྲི་ལོ་ ༡༩༠༣ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༧ ཉིན་དགུང་ལོ་ ༢༥ ཡིན་པའི་སྤུལ་སྤུ་བསྟན་འཛིན་བདེ་
ལེགས་རིན་པོ་ཆེ་འཛིན་བཟུང་དང་། ལོ་དེའི་ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༡ ཉིན་སློབ་ཁྲིམས་དང་ལོ་
གཉིས་ནང་འབྲུངས་ཀྱི་ཉེས་ཆད་བཀའ་ལ། གྲི་ལོ་ ༡༩༠༥ ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༡༦ ཉིན་སློབ་
ཁྲིམས་ནས་ཆེ་བཅོམ་དུ་ཕབ་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཁོང་ཉིད་ལ་འབར་ཇུས་གསུལ་གཏོར་
དང་རྒྱལ་ཁབ་ཁ་བྲལ་གྱི་ཉེས་འཇུགས་བྱས་ཡོད། དེ་ཡང་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ལྷོ་པའི་
མོང་ཁྲེར་ཁྲིམ་ཏུའུ་ཐན་པུ་ཐང་ཆེན་དུ་འབར་ཇུས་གསུལ་འཛོར་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་དང་
འགྲེལ་བ་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་གི་སློབ་མ་སློབ་མཐང་དོན་གྲུབ་ལའང་སྐབས་དེའི་འབར་ཇུས་
གསུལ་འཛོར་དང་འགྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཉེས་འཇུགས་བྱས་ཏེ་གྲི་ལོ་ ༡༩༠༣ ཟླ་ ༡ ཚེས་
༡༦ ཉིན་སློབ་ཁྲིམས་ཏུ་བཏང་ཡོད་པ་རེད། འགྲོ་བ་མིའི་སྐོར་ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་པས་
བསྟན་འཛིན་བདེ་ལེགས་རིན་པོ་ཆེ་འཛིན་བཟུང་དང་ཉེས་འཇུགས། ཐབས་གཅོད་བྱས་
པ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ཞིབ་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་འཇུག་རྒྱས་ལོན་གནང་བའི་ནང་དུ། རྒྱ་
ནག་གཞུང་གིས་རིན་པོ་ཆེར་ཚུལ་མ་ཐུན་དང་བདེན་དབང་ར་སྲོད་ཅི་ཡང་མེད་པར་ཉེས་
འཇུགས་བྱས་པ་གསལ་སྟོན་གནང་ཡོད། སྤུལ་སྤུ་བསྟན་འཛིན་བདེ་ལེགས་རིན་པོ་ཆེ་
མཚོགས་མོག་མའི་ཁྲིམས་ཁང་གིས་ཉེས་ཆད་གང་བཅད་པ་དེ་དག་ལ། བསྐྱར་ཞིབ་
ཁྲིམས་ཁང་ནས་ཁྲིམས་ཆད་དེ་དག་རང་སོར་བཞག་པའི་གནད་དོན་དུང་བྱི་བ་མང་པོ་
ལྟག་ཡོད། ཁྲིམས་བཤེར་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་དེ་བྱང་བདེན་བྱུང་མེད་པ་དང་། ཁྲིམས་ཁང་
ཕྱོགས་སྤུང་ཆེ་ཞིང་རང་དབང་མེད་ལ། ཚུད་ལེན་པར་རང་དབང་ལྡན་པའི་ཁྲིམས་ཚུད་

བའི་ལམ་སྟོན་ཐོབ་ཐང་སྤྲད་མེད་པ་རེད། ཁྲིམས་གཏུག་ཉན་ཞིབ་སྐྱབས་སུ་བསྟན་འཛིན་
 བདེ་ལེགས་རིན་པོ་ཆེའི་ནང་མིས་བདམས་པའི་ཁྲིམས་ཚོད་པར་ཁོང་ཉིད་དག་འབྱུང་
 གྲེད་དུ་བརྒྱུག་མེད་ཅིང། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གསང་བ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་སྐོར་བཤད་ནས་
 ཁྲིམས་བཤེར་སྐབས་ཉེས་གསོག་བདེན་དཔང་རི་ཡོད་རྒྱ་ནག་གི་དཔང་འཛིན་པ་ཚོས་
 ད་བར་སྲིར་བསྐྱབས་བྱས་མེད། (108)

ཨ་རི་དང། དུ་རོ་ག། རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཚོགས་སྡེ་ཁག་བཅས་ཀྱིས་རིན་
 པོ་ཆེར་ཁྲིམས་ཆད་བཅད་པར་སྟོན་བརྗོད་དང་ཁོང་ཉིད་རྣམས་དུ་སྐོར་དགོས་པའི་འབོད་
 རྒྱལ་གནང་ཡོད།

བསྟན་འཛིན་བདེ་ལེགས་རིན་པོ་ཆེའི་དོན་རྒྱུན་ཉི་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཆབ་སྲིད་འཁུལ་སྟོན་
 ཁོལ་ཡིན་པ་ཡོངས་གྲགས་ཆགས་ཡོད། དེ་ཡང་སྤུལ་སྤུ་བསྟན་འཛིན་བདེ་ལེགས་
 རིན་པོ་མཚོག་གིས་འགོང་ས་འཕྱུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ལ་གཡོ་བ་མེད་པའི་དང་
 བྱས་གནང་བ་དང། མང་ཚོགས་ཁོད་རིན་པོ་ཆེའི་མཚན་སྟན་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་
 མོང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཁོངས་ལ་ཉེས་ཆད་བཅད་པ་རེད། ས་གནས་མང་ཚོགས་ཀྱིས་
 བསྟན་འཛིན་བདེ་ལེགས་རིན་པོ་ཆེ་ནི་བོད་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་། དཔལ་འབྱོར་།
 ཁོང་ཡུལ་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་སྤྲད་སྟོབ་གནང་མཁན་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་གྲེད་ཀྱི་ཡོད།
 ཁོང་བཙོན་འཇུག་བྱས་ཉེ་མི་ལོ་ ༡༩ མོང་བའི་རྗེས་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༥ ཟླ་ ༥ བུང་བསྟན་
 འཛིན་བདེ་ལེགས་རིན་པོ་ཆེ་བཙོན་ཁང་དུ་སྐོར་བྱུང་སྤུ་གཤེགས་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོན་
 ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་རིན་པོ་ཆེར་སྤྱིང་ནད་ཕོག་པར་བརྟེན་འདས་གོངས་སྤྱང་ཚུལ་
 བཤད་ཡོད་ཀྱང་རིན་པོ་ཆེའི་ཚ་མོ་ཉི་མ་ལྷ་མོས་། རྒྱ་གར་དུ་བཅའ་བྱོལ་དུ་འབྱོར་
 ཡོད། །རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་རྩུབ་གཏམ་དེར་ངོས་ལེན་བྱས་མེད་པ་མ་ཟད། རྒྱལ་ཚོགས་
 ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་མང་གཙོའི་ཚོགས་ཆེན་ཐངས་ ༡༩ བའི་ཐོག་རྒྱ་གཞུང་
 གིས་རིན་པོ་ཆེར་མནར་གཅོད་ཆད་མེད་བཏང་བ་དང་དུག་སུལ་ནས་བཤོངས་པ་ཞིབ་

ཕྱགས་ལ་བཤད་གནང་ཡོད།དེ་ཡང་ཉེ་མ་ལྷ་མོས། རྒྱ་གཞུང་གིས་མཐར་ཉམ་མི་ཚོར་
 རིན་པོ་ཆེའི་སྐྱ་བུ་དང་མཇུག་ཏུ་གཏོང་སྐབས། རིན་པོ་ཆེའི་ཞལ་མཚུ་གཉིས་ཀ་ལྟར་
 བོར་གྱུར་པ་མཐོང་ལུགས་བརྗོད་ཡོད། ས་གནས་དང་ལྷན་མང་ཚོགས་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་
 བོད་དོན་རྒྱ་བསྐྱོར་བ་བཅས་ཀྱིས་འབོད་སྐྱེལ་ལུགས་ཆེ་བྱས་ཀྱང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་
 བསྟན་འཛིན་བདེ་ལེགས་རིན་པོ་ཆེའི་སྐྱ་བུ་ལྟ་ཞོག་སྤྱད་ཐལ་ཅམ་ཡང་ནང་མིར་ཅིས་
 སྲོད་མ་བྱས་པ་མ་ཟད། འདས་མཚོན་ཅམ་ཡང་བྱེད་ཏུ་བརྟུག་མེད་པ་རེད།

ཅ ། ཡེ་ཤེས་ཚོས་སྒྲོན།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཟླ་ ༣ པར་ལྷ་སར་མི་མང་གི་ཞི་མོལ་ལས་འགུལ་སྐབས་སུ་གུ་གཉིས་
 ཀྱི་ཨ་མ་ཕྱི་ལུགས་སྐྱན་པ་ཡེ་ཤེས་ཚོས་སྒྲོན་འཛིན་བརྒྱུད་བྱས་ཡོད། ཁོང་གིས་སྐབས་
 དེའི་དགའ་གཞོན་གྱི་གནས་ཚུལ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ལ་གཞོན་པའི་གསང་
 བའི་གནས་ཚུལ་རྟ་རམ་ས་ལར་ཡོད་པའི་(རྒྱ་ལའི་རུ་ཚོགས་)ཀྱི་བདེ་སྲུང་ལས་ཁུངས་
 ལ་བརྒྱུད་སྲོད་བྱས་ཡོད་པའི་ཉེས་འཇུགས་བྱས་ཏེ།⁽¹⁰⁹⁾ ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཟླ་ ༡༡ ཚེས་
 ༥ ཉིན་ལྷ་ས་འབྲིང་རིམ་མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁང་གིས་ཁོང་ལ་ལོ་ ༡༥ ལུས་བཀག་བཅོལ་
 འཇུག་གི་ཉེས་ཆད་བཅད་ཡོད།⁽¹¹⁰⁾ ཁོང་ལ་བཅོལ་ཁང་ནང་མཐར་གཅོད་ཆད་མེད་
 བཏང་བའི་རྒྱུ་ཀྱིས་ནད་གཅོང་ཆགས་ཏེ་གོང་ཁྲེར་སྤྱི་བདེ་སྐྱོད་ཁང་དུ་སྐྱེལ་དགོས་
 བྱུང་འདུག།

འགོ་འདུག་རང་དབང་ལ་དམ་དྲག

བོད་ནང་གི་འགྲུལ་སྐྱོད།

རྒྱ་རིགས་མི་མང་སྟོང་ཕྲག་མང་པོ་སྤྱི་སྲོད་རྒྱུ་ལོར་དང་འགྲུལ་ཏེ། གནམ་གྲུ་མེ་
 འཁོར་སོགས་སྤྱད་དེ་བོད་ནང་རང་དབང་ཐོག་ནས་ཡོང་བུབ་ཀྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་བོད་
 མི་རྣམས་རང་ལུལ་ནང་དུ་འདྲེ་བྱི་མི་ལྟ་བུར་བསྐྱུར་ནས་པལ་ཚུན་འགོ་སྲོད་ལ་དམ་དྲག

བཀའ་འགོ་གུང་གི་ཡོད།

— རྒྱ་རིགས་ཚོས་པ་པོ་མཁའ་པ་མང་ལི་ཞོན་གྱི་མཚོང་ཚུལ།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོལ་ཐང་ཡོངས་ཁྲུབ་གསལ་བསྐྱབས་གྱི་དོན་ཚིག་ཉེ་
དྲུག་རེལ་བཏང་སྟེ། བོད་མི་ཚོ་རང་གི་ཡུལ་ནང་འགྲོ་འདུག་ཐང་དམ་ཅན་ཇི་ཅེས་བཏང་
ཡོད།

བོད་མི་ཚོར་ས་གནས་ཀྱི་བྲག་པ་གཅིག་ལ་དེ་བ་སྐྱེལ་དགོས། ཁོང་ཚོ་དེ་བ་སྐྱེལ་གང་དུ་
བྱས་པའི་ས་གནས་དེ་རང་དུ་སྡོད་དགོས་ཀྱི་ཡོད་ལ། བཟའ་འབྲུ་ཡང་ས་གནས་དེ་ག་
རང་ནས་ཉོ་དགོས་པ་ཡིན། གལ་ཏེ་ས་གནས་གཅིག་ནས་ས་གནས་གཞན་ཞིག་ཏུ་དུས་
མུང་རིང་འགྲོ་དགོས་ལྗང་ཡང་། མིང་གཞུང་ལ་ཚོག་མཚན་ཞུ་དགོས་ཀྱི་ཡོད།

མི་དམངས་ཅན་ཆས་དམག་དང་སྤྱི་བདེ་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་གོང་ཁྲིར་ནང་ཁུལ་དང་གོང་
ཁྲིར་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་གཞུང་ལམ་གལ་ཆེན་དང་། དེ་བཞིན་དགོན་སྡེ་ཁག་ཏུ་ཞིབ་
བཤེར་ས་ཚིགས་བཟོས་ཏེ། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཁྲིམས་འགལ་དང་ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་
པ་རོས་འཛིན་གྱི་དཔེ་རིགས་དཔེར་ན། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་དར་དང་། ལ་ཤོང་ས་ལ་སྐྱབས་
མགོན་ཆེན་པོ་མཚོ་ག་གི་སྐུ་པར་སོགས་འཁྲུང་ཡོད་མེད་སྟེ་ག་བཤེར་བཞུགས་པོ་གྱི་དུ་
ཡོད།

ལྷ་སའི་མེ་འཁོར་འབབ་ཚུགས་སུ་བོད་མི་ཚོ་དམ་ཅན་གི་འགག་སྐོ་བརྒྱུད་དགོས་པ་
དང་། ཁོང་ཚོ་ཉེན་ཉོག་ཁང་དུ་བྱིད་ནས་རེ་རེ་བཞིན་ས་གནས་འབྲེལ་ཡོད་མི་སྣས་བདེ་
འཇགས་ཀྱི་འགན་ལེན་གྱི་དཔེ་རིགས་ཀྱི་འདུག དམ་ཅན་གི་འགག་སྐོ་འདི་བོད་རིགས་མ་
ཡིན་པའི་འགྲུལ་པ་གཞན་རྣམས་བརྒྱུད་མི་དགོས་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་དེ་ནས་ས་གནས་
གང་དུ་འགྲོ་འདོད་ནའང་རང་དབང་གིས་འགྲོ་ཚོག་གི་འདུག ཅེས་དང་། བེ་ཅིང་གོང་
ཁྲིར་དུ་སྡོད་མཁའ་ཚོས་པ་པོ་འོད་ཟེར་གྱིས་བརྗོད་པ་ལྟར་ན། ཁོ་མོ་ལྷ་སར་གནས་

སྐྱོད་དུ་སྐྱོད་སྐབས། ཁོ་མོ་དང་མེ་འཁོར་གཅིག་ནང་མཉམ་དུ་ཡོད་པའི་བོད་མིའི་ཚོབ་
ཐང་ལག་ཁྱེད་ཉེན་ཉོན་གཤམ་ཞིབ་བཤེར་གྱི་འདུག རྒྱ་རིགས་གནས་སྐྱོད་བ་ཚོར་
ཞིབ་བཤེར་གྱི་མེད་པ་དང་། ལྷ་སའི་ཁུལ་གྱི་ཞིབ་བཤེར་ས་ཚིགས་ཚང་མས་ཤོད་
རིགས་འགྲུལ་བ་ཚོའི་ཚོབ་ཐང་ལག་ཁྱེད་ཞིབ་བཤེར་བྱས་ནས་ཁོར་ཚོར་བལྟ་སྤང་གྱི་
ཡོད་པ་མ་ཟད། ལྷ་ས་ཕྱོད་ཁྱེད་ཀྱི་ལྷོ་གནས་ཁག་གཅིག་ལ་འགྲོ་བར་དམ་བྲག་གྱི་
ཡོད།

ཡང་གནད་དོན་གཅིག་ལ། བོད་རིགས་ས་ཁུལ་གཞན་གྱི་བོད་མི་ཚོ་བོད་རང་སྐྱོད་
ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་འགྲོ་སྐྱོད་གྱི་སྐབས་ས་གནས་གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་འབྲེ་མིན་
ནས་དམིགས་བསམ་ཚོག་མཚན་ཞུ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པས། བོད་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་
ཁོར་ཚོར་འགྲོ་སྐྱོད་ཀྱི་ཚོག་མཚན་མ་ཐོབ་པའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ལུགས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད།
བོད་མི་ཚོ་ཕྱག་མཚན་གྱི་ཡུལ་ལྷ་སར་གནས་མཇུག་དུ་སྐྱོད་རྒྱུ་དཀའ་ངལ་འཕྲད་
པ་མ་ཟད། ཁོར་ཚོ་བལ་ཡུལ་བརྒྱུད་རྒྱ་གར་དུ་གནས་མཇུག་ལ་སྐྱོད་རྒྱུ་བཀག་སྡོམ་
གྱི་ཡོད་པ་དེ།

བོད་རང་སྐྱོད་ལྗོངས་ཟེར་བའི་ཕྱི་རོལ་གྱི་བོད་མི་རྣམས་ལྷ་སར་གནས་མཇུག་དུ་སྐྱོད་
སྐབས། ཐོབ་ཐང་ལག་ཁྱེད་དབང་འཛིན་བ་ཚོར་ཅིས་སྐྱོད་དགོས་པ་དང་། སོ་མོའི་
ཉེན་རེའི་གྱི་སྐྱོད་དབང་འཛིན་བ་ཚོར་གསལ་བཤེར་གྱི་ཡོད། སོ་བཟང་པོ་
ཏུ་ལར་གནས་མཇུག་དུ་སྐྱོད་མཁན་རང་མིང་བརྗོད་འདོད་མེད་པ་ཞིག་གིས་རང་གི་
དངོས་མཐོང་གནས་ཚུལ་བརྗོད་དོན། དེ་གར་སྐྱེ་ཏུ་ཁུང་ལས་བལྟ་སྤང་བར་ཚས་མང་བ་
དང་། དགེ་འདུན་པ་ལས་དམག་མི་མང་ག། སྐྱ་བརྟན་ལས་ཅི་ཅི་མང་བ་འདུག་ཅེས་
བརྗོད་ཡོད།⁽¹¹¹⁾

ཕྱི་རྒྱལ་དུ་འགྲོ་སྐྱོད།

ཕྱིར་སྐྱོད་ལག་ཁྱེད་ཐོབ་རྒྱུ་དེ་ལྷ་ཡུལ་དུ་འགྲོ་བ་ལས་ཀྱང་ཁག་ས་ཡོད། འདི་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་

གཞུང་གི་ ཉེ་དམིགས་ལས་ལ་གཞིགས་སྐྱོད་ ། འོག་ང་ཚོ་ཐོད་མིར་འབྲང་བཞེན་པའི་
དཀའ་ངལ་རེད།

— ཐོད་མི་ཚོམ་པ་པོ་ཞིག་གིས་རྒྱ་ཡིག་ཐོག་སྐྱེལ་པའི་ཚོམ་ཡིག

འདས་པའི་ལོ་རྒྱུ་དེ་དག་རིང་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟ་ཞིབ་ཚོགས་ལས་ཐོད་ནང་གི་ཐོད་
མི་ཚོར་རྒྱན་དུ་གཞི་ཅའི་འགོ་འདུག་གི་རང་དབང་མེད་པ་དང་། མི་རིགས་དབྱེ་འབྱེད་
ཀྱིས་ཕྱིར་སྐྱོད་ལག་ཁྲེར་མ་རག་པའི་སྐོར་གྱི་ཞིབ་མཐའི་གནས་ཚུལ་གསལ་སྟོན་བྲམ་
ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥ ལོའི་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟ་ཞིབ་ཚོགས་པའི་སྐྱེན་ཐོ་ལྟར་ལ། མི་
འཕེར་ ༤༥༠༠༠༠ ཟེན་པའི་ཆབ་མདོ་ལུལ་དུ་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོར་ཕྱིར་བསྐྱོད་ལག་
འཁྲེར་གཉིས་ལས་སྤྲད་མེད། (112) <<ཕྱིར་སྐྱོད་ལག་ཁྲེར་གཅིག་ལ་ལས་ལུགས་
གཉིས། >> ཞེས་པའི་སྐྱེན་ཐོའི་ནང་དུ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོ་ནས་བརྒྱུད་རྒྱ་ནག་གཞུང་
གིས་ཐོད་རང་སྐོར་ལྗོངས་མངའ་སྲུང་གི་ཡུལ་མི་དགུས་མའི་ཕྱིར་སྐྱོད་ལག་ཁྲེར་པལ་
ཆེ་བ་གཞུང་གིས་ཕྱིར་བསྐྱོད་བྲམ་ནས་ཆབ་གསར་སྤྲད་མེད། ཕྱིར་བསྐྱོད་བྲམ་པའི་ཕྱིར་
སྐྱོད་ལག་ཁྲེར་ཁོངས་པར་ཆ་ ༤༠ ཐོད་མིའི་ཕྱིར་སྐྱོད་ལག་ཁྲེར་ཡིན་པ་བརྗོད་འདུག
(113)

ཐོད་མི་མང་པོར་ཕྱིར་སྐྱོད་ལག་ཁྲེར་གསར་བ་ཐོབ་རྒྱ་དང་། ད་ལྟ་ཡོད་པ་དེ་དག་བསྐྱར་
གསོ་བྱེད་རྒྱུར་དཀའ་ངལ་འབྲང་བཞེན་ཡོད།

ཐོད་རིགས་དང་དེ་མིན་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱིས་ཕྱིར་བསྐྱོད་ལག་འཁྲེར་བཅོ་སྐབས་
སྤྲད་གཞུང་ལ་རྒྱ་རིགས་ལས་ཡིག་ཆ་མང་བ་འབྲུལ་དགོས་ཀྱི་ཡོད། ཐོད་རིགས་ཚོར་
ཕྱིར་བསྐྱོད་ལག་འཁྲེར་ཐོབ་རྒྱུར་ལོ་མང་འགོར་བ་མ་ཟད། མང་པོ་ཞིག་ལ་ཅ་བ་ནས་
ཐོབ་ཀྱི་མེད། ཐོད་མི་ཁ་ཤས་ཀྱིས་ཕྱིར་སྐྱོད་ལག་ཁྲེར་རག་ཐབས་སུ་སྐོག་རྩལ་སྐོད་
དགོས་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་འདུག ཐོད་རང་སྐོར་ལྗོངས་ལུལ་གྱི་མཁས་དབང་ཞིག་
ཡིན་ལ། ཕྱིར་བསྐྱོད་ལག་འཁྲེར་བཅོ་སྐབས་རྒྱན་ལྟར་ལོ་པའི་ཡིག་ཆའི་ཁར། སྤྲད་

གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་ཚན་ས་ཁག་བདུན་ནས་ཐམ་ག་དང་ས་ཡིག་ཡོད་པའི་ངོས་སྤྱོད་
ཡིག་ཆ་ཡང་དགོས་ཀྱི་ཡོད།

མོད་མི་ཚོ་རྒྱ་གར་དུ་བསྐྱོད་ཆེད་ཕྱིར་བསྐྱོད་ལག་འཁྲུང་བཅོ་སྐབས་དེ་བས་དཀའ་ངལ་
མང་བ་འཕྲད་བཞིན་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༦ ལོར་ཨ་རིའི་ཕྱི་སྲིད་ལྷན་ཁང་གིས་རྒྱལ་སྤྱིའི་འགོ་བ་མིའི་ཚོལ་ཐང་དང་
འབྲེལ་བའི་ལོ་འཁོར་སྟུན་ཚོ་བཏོན་པའི་ནང་། མོད་རིགས་དང་དེ་མིན་གྲངས་ཉུང་མི་
རིགས་ཀྱིས་ཕྱིར་བསྐྱོད་ལག་འཁྲུང་བཅོ་སྐབས་སྲིད་གཞུང་ལ་རྒྱ་རིགས་ལས་ཡིག་ཆ་
ཏུ་ཅང་མང་བ་འབྲུལ་དགོས་ཀྱི་ཡོད་སྟོར་གསལ་བ་མ་ཟད། ⁽¹¹⁴⁾ མོད་མི་ཚོ་སློབ་གཉེར་
དང་གནས་མཇུག་དེ་མིན་གྱི་ལས་དོན་གཞན་གྱི་ཆེད་དུ་རྒྱ་གར་དུ་འགྲོ་རྒྱུར་སྲུ་མ་ཐུང་
དམ་འགྲུབ་དང་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་འཕྲད་བཞིན་ཡོད། ཕྱིར་རང་ལུལ་དུ་ལོག་སྐབས་ས་
གནས་དབང་འཛིན་བ་ཚོས་ཁོང་ཚོའི་ལག་ཁྲུང་ཕྱིར་བསྐྱོད་ཀྱིས་པའི་གནས་ཚུལ་འདུག་
ཅེས་འཁོད་ཡོད། ⁽¹¹⁵⁾

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༧ ལོའི་དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་སྐབས་སུ་འབྲུལ་བཞུད་བཀག་སྡོམ།

མོད་མི་ཚོས་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༧ ལོར་སྤྱི་ལོར་ཡགོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་
གི་སྐྱེ་བུ་དུང་ནས་དབལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་དབང་ཆེན་ལུ་བར་རྒྱ་གར་དུ་ཁྲིམས་མ་ཐུན་
བསྐྱོད་ཆེད་ལོ་མང་རིང་ངལ་བ་དུ་མ་ཁྲུང་དུ་སད་ནས་ཕྱིར་བསྐྱོད་ལག་དེབ་ཐོབ་ཐབས་
བྱས་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་མོད་མི་ཚོར་རྒྱ་གར་དུ་བསྐྱོད་རྒྱུར་དམ་འགྲུབ་
ཚབས་ཆེན་བྱས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༧ ལོའི་སྟུན་ཚོལ་ནང་ཨ་རིའི་གོས་ཚོགས་འཛིན་སྐྱོང་ཚོགས་རྒྱུང་གི་རྒྱ་
ནག་ལས་དོན་ཚན་པས། ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༧ ལོ་ ༡ ལོར་རྒྱ་གར་དོ་ཇི་གདན་དུ་ཡགོང་ས་
ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གིས་གསུང་ཚོས་གལ་ཆེན་ཞིག་སྐུལ་བ་དེར། ཚོད་

ཅེས་བྱས་ན་བོད་ཁྲུལ་ནས་བོད་མི་ ༥༠༠༠ ལྷག་གསུང་ཚོས་ལྷ་བར་འགྲོ་རྒྱུའི་འབད་
 བཙོས་བྱས་འདུག་ཀྱང། གྱི་ལོ་ ༡༠༡༢ ལྷ་ ༡༡ འང་རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་
 སྲིད་སྲོད་ལག་ཁྲུང་གཞུང་བཞེས་བཏང་བ་དང་། རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་ནང་འགྲོར་ཟེན་
 སའི་བོད་མི་ཚོ་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་དགོས་སའི་བཅའ་བཀའ་བཏང་ཡོད་པ་དེ། བོད་མིའི་
 ཚོས་དད་དང་འགྲོ་འདུག་གི་རང་དབང་ལ་བརྩེ་མེད་རྟོག་རོལ་བཏང་ཡོད།⁽¹¹⁶⁾ ཅེས་
 འཁོད་འདུག།

དེ་ཅུ་མ་ཟེན། བལ་ཡུལ་དུ་ཡོད་སའི་འགྲིམ་འགྲུལ་ལས་ཁང་ཁག་ལ་རྒྱ་གཞུང་གི་
 འགྲུལ་བཞུད་ལམ་སྟོན་བཀོད་ཁྲུབ་ཅིག་འགྲོར་ཡོད། དེའི་ནང་འགྲིམ་འགྲུལ་ལས་ཁང་
 དང་། གནས་གུའི་ལས་ཁང་ཁག་ནས་ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༡༠ བར་མངགས་ཉོ་ཟེན་སའི་འགྲིམ་
 འགྲུལ་འཛིན་བྱང་ཡོངས་རྫོགས་སྲིད་འཛེན་གྱི་དགོས་ཞེས་བཅའ་བཀའ་བཏང་ཡོད།
 (117) གནད་དོན་གཞན་ཞིག་ལ། བོད་མི་ཚོ་ལོག་ཡོང་བའི་སྐབས་ཀྱང་གྲུབ་དང་གྲུབ་
 མིན་གནས་ཐང་གི་ལས་བྱེད་ཀྱིས་ཁོང་ཚོའི་སྲིད་བསྲོད་ལག་དེབ་དབལ་བའི་གནས་
 ཚུལ་ཡང་འདུག། བོད་མི་གནས་མཇལ་བ་ཚོར་ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༡ འན་ ༡༥ བར་སྲིད་
 ལོག་དགོས་ཞེས་བཅའ་བཀའ་བཏང་ཡོད་པ་དང་། གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་མ་ལོག་པ་ཡིན་ན།
 ལས་གནས་ནས་སྲིད་འབྲུད་གཏོང་རྒྱ་དང་། གཞུང་གི་རོགས་རམ་བཅད་རྒྱུའི་སོགས་
 མཚུག་འབྲས་ཚབས་ཆེན་ཡོང་ངེས་ཡིན་སའི་ཉེན་བརྒྱུད་ཡང་བཏང་ཡོད།⁽¹¹⁸⁾

གྱི་ལོ་ ༡༠༡༥ ལྷ་ ༥ ཚེས་ ༢༩ ཉིན་ཨ་རི་སྲིད་སྲོད་ལྷན་ཁང་ནས་བཏོན་སའི་རྒྱལ་སྲིད་
 ཚོས་ལུགས་རང་དབང་གི་སྟུན་ཐོའི་ནང་། རྒྱ་ནག་དེ་བཞིན་སྐར་ཡང་སེམས་འཚབ་བྱེད་
 དགོས་སའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐོག་ཞུང་ནང་བཅུག་ཡོད། སྟུན་ཐོའི་ནང་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་
 མིའི་ཚོས་ལུགས་དད་མོས་ཀྱི་རང་དབང་དམ་དྲག་དང་ཐེ་རྩས་བྱེད་ལུགས་ཆེ་རུ་བཏང་
 ཡོད་པ་གསལ་སྟོན་གནང་ཡོད། སྟུན་ཐོའི་ནང་སྲིད་སྲོད་བྱང་ཚེས། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་
 ཚོས་ལུགས་ཉམས་ལེན་བྱེད་མཁན་མི་མང་སྟོང་ཟུག་མང་པོ་བཀག་ཉར་མཁན་གཙོད་

དང་། བཅོམ་འཇུག་བྱས་ཡོད་པ། དེའི་ནང་བོད་མི་ནང་པ་དང་། ལུ་གུར་ཁ་ཆེ། རྩ་ལུང་
ཀྱང་ཙུང་སྒོམ་སྐྱབ་ཉམས་ལེན་པ་བཅས་ཡོད་སྐོར་བརྗོད་ཡོད། (119)

༡༽ གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་བལྟ་སྤང་ལས་འགུལ།

མྱོང་སྤེ་ཚང་མ་མ་ཁམར་བཅན་པོ་ཞིག་དང་། མི་ཚང་མ་ཉེན་སྲུང་བ་ལྟ་བུར་བསྐྱུར་ཡོད།

_____རྒྱ་གཞུང་གི་བྲ་མིག་ཅན་གྱི་དོ་དམ་བྱ་ཁག་གི་འབོད་སྒྲ།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལོར་རང་དབང་ཁང་པས་བཏོན་པའི་ “འཛམ་གླིང་རང་དབང་” ཞེས་པའི་
སྒྲུབ་ཐོདེའི་ནང་། འཛམ་གླིང་ནང་དམ་འགྲུབ་ཆེ་ཤོས་མི་རི་ཡ་དང་། ཡང་གཉིས་པ་བོད་
ཡིན་པ་འཛོད། (120)

རྒྱ་གཞུང་གིས་བཅུགས་པའི་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་བལྟ་སྤང་འཇུག་ཆས་དེ་དག་གིས་བོད་མི་
སྤེར་གྱི་མི་ཚེའི་ཐོབ་ཐང་བཅན་འཕྲོག་བྱས་ཡོད་པ་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོ་ནས་རྒྱ་གཞུང་གིས་སྤྱི་ཚོགས་སྲ་བརྟན་རྒྱུན་འགྲོངས་ལ་བསྐྱེད་ནས་
བྲ་མིག་ཅན་གྱི་དོ་དམ་ལག་བསྟར་བྱས་ཏེ་བོད་མིར་བལྟ་སྤང་བྱ་བྱུགས་རེ་ཆེར་བཏང་
ཡོད། (121) བྲ་མིག་ཅན་གྱི་དོ་དམ་ཟེར་བ་དེ་ནི། དཀའ་ཚོགས་བཟོ་སྲིད་པའི་མི་སྣ་(སྲོལ་
རྒྱུད་ནས་)རོ་ཉགས་ཚོད་དེ་བལྟ་སྤང་བྱེད་རྒྱ་དང་། ས་གནས་སུ་ཡོད་པའི་ལས་བྱེད་
རྣམས་ཀྱིས་དེར་དུས་ཀྱི་ལག་ཐོག་ཁ་པར་ནས་པར་བརྒྱབ་སྟེ་ཐང་ཀར་ལས་ཁུངས་ཁག་
ལ་ཐང་གཏོང་གིས། ལུ་ལ་མི་རྣམས་ཀྱི་འགོ་འདུག་སྲོད་གསུམ་ལ་བརྟུན་འཕྲིན་ཐོག་ནས་
བལྟ་སྤང་བྱེད་བྱུབ་གྱི་ཡོད། མྱོང་དང་མྱོང་ཁྱེར་གྱི་ས་གནས་ཁག་བགོས་བྱས་ཏེ་བདེ་
སྤང་མི་སྣ་ས་བལྟ་ཞིབ་བྱེད་གྱི་ཡོད། དཔེར་ན་ལྷ་ས་དང་ལྷ་སའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་ས་ཁུལ་
གཙོ་ས་ཁྱིམ་ཀུན་རྣམས་ལྟ་བུར་མཚོན་ན། སྤེ་ཚོན་ཁག་ ༡༢༥ ལ་ཆ་བགོས་བྱས་ཏེ། མི་
སུ་གཅིག་ཀྱང་བལྟ་སྤང་ལས་ཐང་ཐབས་མེད།

བ་མིག་ཅན་གྱི་དོན་མ་བོད་སྤྱི་གཞི་ལོག་ རྒྱ་གཞུང་གིས་༼ ལྷ་བས་བདེའི་ཉེན་རྟོག་ས་
 ཚོགས་༽ ༢༠༠ ལྷག་བརྟུགས་ཡོད་བའི་དག་གིས་དེང་དུས་ཀྱི་ཚན་རྩལ་ལྷན་པའི་
 འཕྲུལ་ཆས་བེད་སྤྱོད་བྱས་ནས་ཆབ་སྲིད་བཅོམ་ལུང་དང་རྒྱ་གར་ནས་ཕྱིར་ལོག་ཡོང་
 མཁལ་གཙོས་བོད་མི་མང་ཚོགས་ཀྱི་ཉེན་རེའི་འཚོ་བར་ལྷ་སྤྱང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།⁽¹²²⁾

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་པས་རྒྱ་གཞུང་གི་བ་མིག་ཅན་གྱི་སྤྱི་གཞི་འཕྲུགས་
 པ་ཞིབ་འཇུག་གིས་ < <རྒྱ་ནག་གི་བོད་བལྟ་སྤྱང་ལས་གཞི་མཇུག་བལྟས་མེད། > >
 (123) ཅས་པའི་སྣམ་ཐོ་བཏོན་པའི་ནང་། ལྷ་ཞིབ་རྒྱ་ཁག་བོད་ཀྱི་གྲོང་སྡེ་ཁག་ཏུ་ཕྱིན་ནས་
 བོད་མི་ཚོར་ཆབ་སྲིད་དང་ཚོས་ལུགས་ཐོག་ལྷ་རྩལ་ཇི་འདྲ་ཡིན་མིན་ཐད་འདྲི་ཅད་བྱས་
 པ་མ་ཟད། དུལ་མི་སྤོང་ཕྱག་མང་བོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བསམ་སློང་བཅོན་དབང་ཐོག་ནས་
 བསྐྱར་ཐབས་བྱས་པ། དེ་བཞིན་བདེ་སྤང་རྒྱ་ཁག་ཆེད་འཇུགས་ཀྱིས། དུལ་མིའི་འགྲོ་
 འདུག་སྤོང་གསུམ་ལ་ལྷ་ཞིབ་ནན་པོ་བྱས་རྒྱུན་མ་འོངས་པར་འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་
 དང་ཁྲིམས་ཆད་གཞན་པོག་ཚོག་ཚོག་ཡོད་པའི་གནས་སྤངས་ཤིག་ཆགས་འདུག ཟླ་
 ལོ་ ༢༠༡༡ ལོར་ལས་དོན་རྒྱ་ཁག་དེར་རྩེད་མཐར་མི་ ༩ དེ་བྱས་པའི་དམར་ཤོགས་
 ཚོགས་པའི་ལས་བྱེད་ ༢༡༠༠༠ ཅན་བོད་རང་སྤོང་ལྗོངས་སུ་བཏང་ཡོད། ལས་བྱེད་དེ་
 དག་གིས་འགྲོ་གྲོན་ཆེད་དུ། ས་གནས་གཞུང་གི་ཁྱོད་སློབ་ཡོང་འབབ་ཀྱི་བཞི་ཆ་གཅིག་
 ཟེན།

རྒྱ་གཞུང་གིས་ཚབས་ཆེའི་བལྟ་སྤྱང་ལས་འགུལ་དེ་ལོ་བཞིའི་རྗེས་སྤྱིར་བཏུ་བུ་རྒྱ་
 ཡིན་ལུགས་བཤད་ཀྱང་སྤྱི་མཐུན་གནས་ཡོད། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་
 པའི་རྒྱ་ནག་ཚན་པའི་འགན་འཛིན་ལུ་སྤྱོད་པ་ལྷོ་ཡ་ལེ་ཆར་ཏེ་སོན་ Sophie Rich-
 ardson ཀྱིས། བོད་མི་ཚོར་རྒྱ་ནག་དུ་བལྟ་སྤྱང་འོག་གནས་དགོས་པའི་གནས་སྤངས་དེ་
 བཞིན་ད་ཆ་རྒྱ་ནག་གི་གནས་སྤངས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་སྟེ་བརྗོད་ཡོད།⁽¹²⁴⁾ བ་མིག་
 ཅན་གྱི་དོན་མ་དེ་ལ་བཏོན་ནས་བོད་མི་རྣམས་ལ་མཐའ་མའི་རྗེས་འབྲས་ཇི་སྲིད་བརྗོད་

ན། བོད་མིའི་སྐྱེར་གྱི་མི་ཚེ་དང་འབྲེལ་བའི་རང་དབང་ཅམ་དུ་མ་ཟད། འགོ་འདུག་དང་སྐྱ་
བརྗོད་གྱི་རང་དབང་སྤར་བས་རེ་སྤྲུག་ཏུ་བཏང་ཡོད།

རྒྱ་གཞུང་གི་བཟུང་སྐྱོང་ལས་འགུལ་ཁོངས་སྤྱི་ཚོགས་བརྒྱུད་ལམ་ལ་དམ་སྲུགས་
བྱ་རྒྱུའི་སྲིད་བྱས་དེའང་ཚུད་ཡོད། སྤྲུག་བར་དུ་འཕམ་ཚེན་ཟུག་ wechat ལྟ་བུ་
རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གཉེར་བཞེན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་བརྒྱུད་ལམ་གྱི་སྐད་འཕྲིན་ཡང་
ཡོད། སྐྱེར་གྱི་ཁུངས་ལྷན་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཚོན་པ་དེའི་ནང་དོན་ལྟར་ན། ད་ལྟའི་ཆར་
བོད་ནང་བེད་སྤྱོད་མང་པོས་བྱེད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་བརྒྱུད་ལམ་ནི་མི་ཅེར་སྐད་འཕྲིན་
དེ་ཡིན། སྐད་འཕྲིན་ཚོགས་པ་རེ་རེའི་ནང་རྒྱ་གཞུང་གིས་སོ་བ་རེ་བཞག་ཡོད་པ་
དང་། ད་ལྟའི་ཆར་རྒྱ་གཞུང་གིས་བཅའ་བྱོལ་བོད་མིའི་ཁོད་སྤེལ་སྐད་འཕྲིན་འཕྲིན་
སྤྱོད་གཏོང་མཁན་རྣམས་ལ་ཆེད་མངགས་དོ་སྣང་བྱེད་བཞེན་ཡོད། ཁོ་བོ་ཚོས་བཅའ་
བྱོལ་བོད་མིས་སྐད་འཕྲིན་ནང་གཏོང་ལེན་བྱེད་བཞེན་པའི་གནས་ཚུལ་ཁག་ལ་ཐད་
ཀར་སྤངས་འཛིན་བྱེད་མ་ཐུབ་ཀྱང་། སྤྱི་ཚོགས་བརྒྱུད་ལམ་ཁག་ལ་རྟོག་ཞིབ་གྱིས་
བཅའ་བྱོལ་བོད་མིའི་སྐོར་གནས་ཚུལ་འཚོལ་ཞིབ་དང་། དངོས་བདེན་མིན་པའི་འཕྲོག་
བཤེད་མང་པོ་ཞིག་ཆེད་མངགས་བཅོས་ནས་བོད་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་དཔྱད་ཐབས་བྱེད་གྱི་
ཡོད།⁽¹²⁵⁾

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ཟླ་ ༥ ནང་ཨེ་ཤེ་ཡ་རང་དབང་རྒྱུད་འཕྲིན་ཁང་ནས་སྤེལ་བའི་གནས་
ཚུལ་ལྟར་ན། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་གནད་འགག་ཆེ་བའི་ཆབ་སྲིད་
གྱི་གནས་ཚུལ་ཁག་སྤེལ་སྐད་འཕྲིན་བརྒྱུད་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་བརྒྱུད་ལམ་ཁག་ལ་སྤེལ་
བའི་ཉེས་མིང་ཐོག་འཛིན་བརྒྱུད་བཀག་ཉར་བྱས་ཡོད།⁽¹²⁶⁾ དཔེར་ན། ཨ་ཀྲ་ཀྲ་
དང་། བྱ་ཚོལ་མོས་གཉེས་ལ་ཡ་གོང་ས་ཡ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་དགུང་གུང་ས་ ༩༠
བཞེས་པའི་ཡ་སྐྱེའི་བྱ་ཚོན་སྤྱང་བཅིའི་ཆེད་བཅུགས་པའི་འཕྲིན་སྤེལ་ཚོགས་པའི་ནང་
མཉམ་ཞུགས་བྱས་འདུག་ཟེར་ནས་བོད་མི་དེ་དག་བཅོན་བཅུག་བྱས་ཡོད།⁽¹²⁷⁾

གནས་ཚུལ་བཀག་སྐོར།

བོད་དབུས་གཙང་ཁུལ་ཉེ་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཟེར་བའི་ནང་གསར་འགོད་པ་འགྲོ་རྒྱུ་ནི་
བྱང་ཀོ་རི་ཡའི་ནང་འགྲོ་རྒྱུ་ལས་དཀའ་ལས་ཁག་པ་འདུག།

_____ གྱི་ལོ་ ༡༠༡༤ ཟླ་ ༥ པ་མ་ལིན་འོན་ཆ་འཕྲིན།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཕྱི་ནང་དུ་གནས་ཚུལ་གཏོང་ལེན་བྱ་རྒྱུ་དམ་བསྐྱབས་བཀག་
སྐོར་ལྷགས་ཆེ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། གྱི་ལོ་ ༡༠༡༤ ལོར་ཨ་རིའི་ཕྱི་སྲིད་ལྷན་ཁང་གི་འགྲོ་བ་
མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་སྣམ་ཐོ་ཞིག་བཏོན་པའི་ནང་འཕྲོད་དོན། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཕྱིའི་གསར་
འགོད་པ་བོད་ཁུལ་དུ་བསྐྱོད་རྒྱུ་དམ་བསྐྱབས་ཆེན་བྱས་པར་མ་ཟད། དྲ་ལམ་
དང་། རྫོག་འཕྲིན། ཁ་པར་སོགས་བརྒྱུད་ནས་བོད་ནང་དོ་སྐྱོལ་ལམ། བོད་མི་མང་
ཚོགས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་འཛིན་པའི་སྲིད་བྱས་ལ་མི་འདོད་པའི་རྣམ་
འགྲུར་སྟོན་པའི་གནས་ཚུལ་རིགས་བརྒྱུད་གཏོང་བྱས་པ་དང་། བོད་མི་སྲུ་ཞིག་གསར་
ཕྱིའི་གསར་འགོད་པ་དང་ལྷན་དུ་སྐྱེད་ཐོལ་བྱས་ཆེ་བོད་མི་དེར་རྒྱ་གཞུང་གིས་སུན་
གཅེར་དང་དོ་དམ་བཀག་ཉར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། (128) ཅེས་གསལ།

རྒྱལ་མཚམས་མེད་པའི་གསར་འགོད་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས། རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་འཛིན་ཞི་ཅིན་
ཕིན་ནི་གསར་འགོད་རང་དབང་བཅོན་འཕྲོག་བྱེད་མཁན་དང་། དྲ་ལམ་གྱི་དག་བའི་
གས་སྲུ་ཐོ་འགོད་བྱས་ཡོད་པ་མ་ཟད། གྱི་ལོ་ ༡༠༡༣ ལོར་ཞི་ཅིན་ཕིན་གྱིས་སྲིད་དབང་
བཟུང་བ་ནས་རྒྱ་ནག་ནང་དམ་བསྐྱབས་སྲུར་བས་ཆེ་ཏུ་ཕྱིན་ཡོད་པ་གསལ་སྟོན་བྱས་
ཡོད། (129)

འདས་པའི་ལོ་རྒྱུ་བཟུངས་གཅིག་ནང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སྤངས་འཛིན་ནན་པའི་འོག་
ནས་བོད་ནང་དུ་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་རེ་བྱང་འགྲོ་སྐྱོད་སྐབ་ཡོད་ཀྱང་། གསར་འགོད་པ་
དེ་དག་ལ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གང་བཤད་མ་གཏོགས་རང་དབང་ཐོག་ནས་སྐོར་སྐྱོད་

ཐུབ་པ་ཞིག་བྱུང་མེད། (130)

འཛམ་གླིང་ནང་སྲིད་གཞུང་ཁག་གཅིག་གིས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དགོས་མཁོར་གཞིགས་ཏེ་
ཁ་པར་བརྒྱུད་ལམ་གྱི་ཞབས་ཞུ་བཀག་སྡོམ་དང་། དངོས་བདེན་མིན་པའི་གནས་ཚུལ་
ཁྲུབ་སྐྱེལ་གྱི་ཐབས་རྒྱུ་སྤྱད་སྤངས། དྲ་ལམ་བཀག་སྡོམ་བཅས་ཀྱི་ཐད་རང་དབང་ཁང་
པས་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ནས་སྤྲོད་ཐོང་། <<ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༢' ལོའི་དྲ་ལམ་རང་དབང་། >>
ཞེས་པ་དེའི་ནང་དུ་གསལ་ལ་བ་ལྟར་ན། རྒྱ་གཞུང་གི་འཛམ་གླིང་ནང་དྲ་ལམ་གྱི་རང་དབང་
ཐོག་ཐོག་རོལ་གཏོང་མཁན་ཆབས་ཆེ་ཤོས་ཡིན་པའི་མིང་རྗེས་ངན་བ་དེ་ལོ་གསུམ་
བསྟུན་མར་རྒྱ་ནག་ལ་ཐོབ་ཡོད་སྟོར་འདོད།

ཐོད་མི་ཚོས་འཛམ་གླིང་གྲུའི་གནས་ཚུལ་ལྟ་སྟོག་བྱེད་རྒྱ་དང་། ཐ་ན་ཐོད་ནང་ཁྲུལ་པན་
ཚུན་གྱི་འབྲེལ་གཏུག་བཅས་ལ་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཆབས་ཆེའི་དམ་བྱས་རྒྱུན་ཐོད་མི་
ཚོར་དཀའ་ངལ་འབྲད་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཐོད་རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་དང་དེ་མིན་ཐོད་གྱི་
ས་ཁྲུལ་གཞན་ཁག་ནང་ལག་ཐོག་ཁ་པར་དང་དྲ་ལམ་ཞབས་ཞུ་རྗེ་ཉུང་དུ་བཏང་བ་དང་།
སྐབས་མེར་གཞུང་གིས་གནད་འགག་ཆེན་པོར་བརྩི་བཞིན་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་
ཚུལ་དང་། ཞི་ཚོལ་སྐབས་སུ་གཟའ་འཁོར་ཁ་ཤས་སམ་ཡང་ན་རྒྱ་བ་ཁ་ཤས་འིང་ཁ་
པར་དང་དྲ་ལམ་གཏན་ནས་བཀག་སྡོམ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་ལྟེད། རྒྱ་གཞུང་གིས་ལག་ཐོག་
ཁ་པར་ནང་དོགས་གཞི་ཅན་གྱི་གནས་ཚུལ་འཚོལ་ཞིབ་བྱེད་རྒྱ་ཁྲུབ་ཆད་རྗེ་ཆེར་བཏང་
ཡོད། ཐོད་རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་དང་། དེ་མིན་ཐོད་གྱི་ས་ཁྲུལ་གཞན་ཁག་གི་ཐོད་མི་མང་པོ་
ཞིག་ནས། གནས་ཚུལ་ཁག་གཅིག་ལག་ཐོག་ཁ་པར་ཐོག་པན་ཚུན་བརྗེ་ལེན་བྱས་རྗེས་
རྒྱུན་གཞུང་གིས་ཐོད་མི་དེ་དག་ལ་ཉེན་བརྟེན་ཡོད་པ་བརྗོད་ཡོད།

ཐོད་རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ཆ་འཕྲིན་གཞུང་ལས་ཁང་གིས། དྲ་ལམ་
འི་(ཏཱ་ལའི་བུ་ཚོགས་)དང་ཐོད་སྐྱོངས་དམར་ཤོག་ཚོགས་པ་གཉིས་དབར་ལྟ་བུ་གྲུབ་ཐོག་
ཚོད་རྒྱུའི་གཡུལ་ས་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན། ཞེས་བཤད་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གི་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་སྲིད་བྱུས་ལ་སློན་བརྗོད་བྱེད་མཁན་གྱི་རྒྱལ་དུ་ཉེན་གཞི་
བྱས་པའི་བོད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་དྲ་རྒྱ་ཁག་རྒྱ་ནག་ནང་ཁུལ་ནས་བཟུ་མི་སྲུབ་པར་
བཀག་སྡོམ་བྱ་རྒྱུ་ནི་རྒྱ་ནག་ལྷན་ཞིག་ཡིན།

རྒྱ་གཞུང་གིས་སློབ་འཇུག་སྡེ་འཇུག་ཐོག་སློབ་སྦྱོང་ནང་སེམ་འཇུག་འཇབ་ཚེས་
གྱི་ལས་གཞི་ལྷགས་ཆེ་སྟེལ་བ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱི་ལོ་སློབ་འཇུགས་ཁག་དང་བོད་དོན་
ལས་འགུལ་བ་ཚོར་དཀའ་ངལ་ཡང་ཡང་བཟོས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༢ ཟླ་ ༡༡ པའི་ནང་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་མི་དམངས་འཕུས་ཚོགས་
རྒྱན་ལས་ཁང་གིས་དྲ་རྒྱའི་བདེ་འཇགས་ཁྲིམས་ཡིག་འཆར་ཟེན་ཁྲབ་བསྐྱབས་
བྱས་ཡོད། དྲ་རྒྱའི་བདེ་འཇགས་ཁྲིམས་ཡིག་འཆར་ཟེན་ཟེར་བ་དེས། ཁྲིམས་ཐོག་
ནས་བདེ་འཇགས་ཐད་ལས་ཁུངས་ཁག་གི་དྲ་ལམ་ལ་ཞེབ་བཤེར་དང་སྤངས་འཛིན་
བྱ་ཐབས་ལྷགས་ཆེ་བྱ་བཏང་ཡོད། རྟོག་ཞིབ་བྱེད་མཁན་འགའ་ཞིག་གིས་དྲ་རྒྱའི་
བདེ་འཇགས་ཁྲིམས་ཡིག་གི་ཆ་རྒྱུན་ཉེ་ཁྲིམས་ཡིག་གི་དོན་ཚན་ ༡༢ ལྟ་བུ་ཉེ་
བ་དེས་བོད་མི་དང་གངས་ལུང་མི་རིགས་གཞན་དག་ལ་དབྱེ་འབྱེད་གྱི་ལྷགས་རྒྱུན་
ཐབས་གྱི་ཡོད་པ་དོ་སྣང་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། ཁྲིམས་ཡིག་དེའི་དོན་ཚན་ ༡༢ པའི་
ནང་། “རྒྱལ་ཁབ་གྱི་བདེ་འཇགས་དང་། མཚན་སྲུང་། ཁེ་སན་བཅས་ལ་གཞོན་སློན་
བཏང་བ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་གྱི་སྲིད་དབང་དང་། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་གྱི་ལམ་ལུགས་
བཅས་མགོ་རྟོག་སློབ་རྒྱུར་དོན་སྤྱོད་བྱེད་པ། རྒྱལ་ཁབ་ཁ་བྲལ་དང་གཅིག་གྱུར་ལ་
གཞོན་པའི་དོན་སྤྱོད་བྱེད་པ། འཛིགས་སྐྱེལ་རིང་ལུགས་དང་ཐལ་སྦྱོང་རིང་ལུགས་ཁྲབ་
སྟེལ་བྱེད་པ། མི་རིགས་མན་ཚུན་དབྱེན་དཀྱུག་གིས་ཞེ་འཁོན་སྦྱོང་བ། མི་རིགས་གཞན་
ལ་བྱུང་གསོད་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་བཅས་ཁྲབ་བསྐྱབས་བྱེད་པ།”ལ་སོགས་འཁོད་པ་
དང་། ཁྲིམས་ཡིག་དེའི་ནང་དུ་དྲ་དྲུང་སྤྱི་དམངས་བདེ་འཇགས་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་རྒྱུན་
བྱུང་བ་ཡིན་ན། དྲ་ལམ་ཁག་ཚང་མ་བཀག་སྡོམ་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུ་བཅས་ཚུད་འདུག།

བོད་ནང་ལོ་མང་རིང་སྤྱི་དམངས་བདེ་འཇགས་ཐད་གྱི་དབང་འཛིན་པ་ཚོས་གསལ་ཁ་
མེད་བའི་བྱ་རྒྱུའི་བདེ་འཇགས་ཁྲིམས་ཡིག་ལག་བསྟར་བྱས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༧ ཟླ་༡༡
ཚེས་༤ ཉིན་བོད་གྱི་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་བཞུགས་མོལ་ཚོགས་འདུ་ཚོགས་ཏེ། བོད་རང་
སྐྱོང་རྒྱུངས་དང་དེ་མིན་བོད་རིགས་གཞན་ནང་བྱ་ལམ་དོ་དམ་ཐད་ལ་མཉམ་ལས་བྱེད་
དགོས་པའི་ནན་སྐུལ་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

མཇུག་སྒྲིམ།

བོད་ནང་གི་བོད་མིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩི་མེད་རྟོག་རྩོལ་བཏང་བའི་གནས་
ཚུལ་ཆ་ཚང་ལེ་ཚོན་གཅིག་གམ་ཡང་ན་དེ་བ་གཅིག་གི་ནང་དུ་འགོད་ཐུབ་ཐབས་མེད།
འདིར་འཁོད་པ་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩོན་བཞག་
བཏང་བའི་ཁོངས་ནས་གནས་ཚུལ་ཆ་ཤས་ཅམ་ཞིག་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དམ་བྱུག་
ལ་སྟོམ་མེད་གཞིས་ལུས་བོད་མི་ཚོས་སློབ་ཉེན་ལ་མ་འཇུག་པས་བོད་ནང་གི་དངོས་
ཡོད་གནས་ཚུལ་འཛམ་གླིང་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་གཏོང་བཞིན་ཡོད།

ཁོང་ཚོས་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་བོད་རྒྱའི་དཀའ་རྙོག་འདུམ་སྤྲིག་དང་། འགྲོ་བ་མིའི་
ཡོངས་ཁྲུབ་གསལ་བསྐྱགས་ནང་གསལ་ལྟར། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གཞི་རྩར་བརྟུང་
བའི་འདྲ་མཉམ་དང་ཆེ་མཐོང་ལྡན་པའི་རང་དབང་གི་མི་ཚེ་ཞིག་བསྐྱུལ་རྒྱུར་རྒྱལ་སྤྱིའི་
རྒྱབ་སྐྱོར་ཐོབ་རྒྱུ་དེ་ལ་བྱེད་གྱི་ཡོད།

འོན་ཀྱང་བོད་ནང་གི་གནས་སྟངས་ནི་དེ་སྔ་ལྟར་སུ་མ་སྐྱད་རྩི་བྲག་འོག་གནས་
ཡོད། ད་ལྟའི་ཆར་བོད་ནང་གི་བོད་མི་ཚོར་རང་བོད་མིའི་སྐྱུན་མིན་ཚོས་དང་རིག་
གཞུང་། སྐད་ཡིག་སོགས་གསོན་གནས་རྒྱུན་འཛིན་བྱ་རྒྱུའི་ཁོར་ཕུག་ལ་མཚོན་ན་དེ་
སྔ་ལས་གཞི་རྒྱ་རྒྱུང་དུ་ཕྱིན་པ་དང་། མདོར་ན་རྒྱ་དམར་གྱི་ཚོགས་ཚེབ་སྐབས་༡༩
པ་ཚོགས་རྗེས་བྲ་ལམ་སྟངས་འཛིན་བྱེད་ཤུགས་ཆེ་ཏུ་བཏང་བ་དང་། ལོ་བཞི་རེའི་
མཚམས་སུ་སྤིང་འཛིན་བརྗེ་རྒྱུའི་ལམ་ལུགས་དེར་བསྐྱར་བ་བཏང་ནས་ད་ཆ་དུས་ཚོད་

བོད་ནང་དུ་བོད་མིའི་རིག་གཞུང་ཙམ་མེད་བཟོས་པ།

མི་རིགས་སླེབ་གསོད་དང་རིག་གཞུང་ཙམ་མེད།

མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་མི་རིགས་སླེབ་གསོད་སྡོན་འགོག་དང་ཉེས་ཆད་ཀྱི་
ཁྲིམས་སློལ་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་ནང་འཁོད་དོན། “ཁྲིམས་སློལ་འདིའི་ནང་དུ་མི་
རིགས་སླེབ་གསོད་ཀྱི་གོ་དོན་ནི་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས། ཚོས་ལུགས། ཆ་ཤས་སམ་
ཡང་ན་ཡོངས་རྫོགས་ཙམ་མེད་བཟོ་རྒྱུའི་ཀུན་སྨོན་བཅངས་ནས་གཤམ་གསལ་གྱི་བྱ་
སྡོད་དེ་དག་གི་ནང་ནས་གང་རུང་ཤེས་བཞིན་དུ་བརྩམས་པ་ལ་གོ་དགོས། དཔེར་ན།

༡༽ མི་རིགས་གང་ཞིག་གི་སྤྱི་ཚོགས་དེའི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་མི་མང་དམར་གསོད་
གཏང་བ།

༢༽ མི་རིགས་གང་ཞིག་གི་མི་མང་ཚོའི་ལུས་སེམས་གཉིས་ལ་ཚབས་ཆེའི་གནོད་
འཚོ་བཟོས་པ།

༣༽ མི་རིགས་གང་ཞིག་གི་མི་མང་ཡོངས་རྫོགས་སམ་ཆ་ཤས་ཙམ་མེད་གཏོང་རྒྱུའི་ཆ་
རྒྱུན་ཆེད་མངགས་སྐྱུན་པ།

༤༽ མི་རིགས་གང་ཞིག་གི་མི་འཕོང་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་རྒྱུར་ཆེད་མངགས་འགོག་རྒྱུན་
བཟོས་པ།

༥༽ མི་རིགས་གང་ཞིག་གི་སྤུ་རྒྱ་རྣམས་བཅོམ་དབང་ཐོག་ནས་སྤྱི་ཚོགས་གཞན་དང་
མཉམ་སྡོད་བྱེད་བརྩམ་པ།”⁽¹³¹⁾ ཅེས་ཡིན།

གོང་གསལ་མི་རིགས་སླེབ་གསོད་དང་མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་འཕེལ་རྒྱས་པ་ཙམ་གཏོར་གཏོར་
བའི་གོ་དོན་ཅམ་མ་ཡིན་པར། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་གཞིར་བཟུང་ལྟར་ན། མི་

རིགས་སྒྲེབ་གསོད་ཀྱི་ཐ་སྐྱོད་དེའི་གོ་དོན་ནི་རྒྱ་ཆེ་ལ་གཉིང་ཟབ་པའི་རིག་གཞུང་རྩ་
མེད་ཀྱང་དེའི་ཆ་གས་སྲ་བརྩེ་ཚོག་པའི་ཁྲིམས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུ་ཆ་ཆོད་ལྡན་ཡོད།

དོན་དངོས་སུ་བྱེ་ལོ་ ༡༩༧༧ ལོར་སྐུ་ཞབས་རྩ་རྒྱལ་ལིམ་གེན་ Raphael
Lemkin ཀྱིས་མི་རིགས་སྒྲེབ་གསོད། ཅེས་པའི་ཐ་སྐྱོད་ཆེས་ཐོག་མ་གསུང་གཉིད་
བྱེད་སྐབས་མི་རིགས་སྒྲེབ་གསོད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་(གོ་དོན་)ནང་རིག་གཞུང་རྩ་མེད་བཟོ་
རྒྱུ་དེ་ཡང་དོས་འཛིན་བྱས་ཡོད། (132)

ཁོ་མ་ཁྱེད་གཞུང་གི་མ་ཐུན་འགྱུར་འོག་ས་གནས་གཏན་འཇགས་སློབ་ལྷན་ཁག་གི་ལམ་
ལུགས་ནང་དུ་གདོད་མའི་མི་རིགས་ལ་སྲུག་སློང་མཐར་གཙོད་བཏང་བའི་སློང་ལ་
ཉམས་ཞིབ་བྱས་པའི་སྐབས་ཞིག་ལ་ཞིག་བཏོན་པ་དེའི་ནང་དུ། རིག་གཞུང་རྩ་མེད་བཏང་བའི་
གོ་དོན་འབྲེལ་བརྗོད་བྱེད་དོན། “རིག་གཞུང་རྩ་མེད་བཟོས་པ་ཟེར་བའི་མི་རིགས་བྱེ་
བྲག་པ་གང་ཞིག་གི་སྲུག་མིན་འོ་ལོར་སྲུག་སློང་རྒྱུན་གནས་སྲུབ་པའི་སློབ་རྒྱུན་ཉམས་
ལེན་རྩ་མེད་བཏང་བའོ། ཡང་ན་ཕྱིའི་བཀོད་པ་རྩ་མེད་བཟོས་པ་དེར་གོ་དགོས། སྲིད་
གཞུང་ཞིག་གིས་རིག་གཞུང་རྩ་མེད་གཉིད་སྐབས་དམིགས་འཇུགས་བྱས་པའི་མི་
རིགས་གང་ཞིག་གི་སྲིད་ཚོགས་དེའི་ཆབ་སྲིད་དང་སྲིད་ཚོགས་ཀྱི་སྲིད་འཇུགས་ཁག་རྩ་
མེད་བཟོ་གི་ཡོད། ས་ཞིང་བཅོན་འཕྲོག་དང་། ས་གནས་གཞན་དུ་བཅོན་དབང་གིས་
གནས་སློབ་བཅུག་པ། མི་མང་གི་འགྲོ་འདུག་རང་དབང་ལ་དམ་འགུག་བྱས་པ། རྒྱུ་
ཡིག་བཀོལ་སློང་ལ་དམ་འགུག་བྱས་པ། ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དབུ་ཁྲིད་ལ་ཁྲིམས་འགལ་ཉེས་
འཇུགས་བྱས་པ། ཚོས་ལུགས་ཀྱི་བྱེད་སློང་དམ་འགུག་གཞི་ལྡན་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་
རིན་ཐང་ལྡན་པའི་རྩ་ཆེའི་དངོས་རིགས་འཕྲོག་ནས་རྩ་མེད་བཏང་བ། ད་ལྟའི་གནད་དོན་
དང་འབྲེལ་བའི་གལ་འགངས་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ནི་ནང་མི་ཁ་བྲལ་བཏང་ནས་མི་རབས་གྲན་
བ་ཚོར་རང་གི་པ་མེས་ནས་བརྒྱུད་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་འོ་ལོ་དང་རིག་གཞུང་མི་རབས་
གཞོན་པར་བརྒྱུད་སློང་བྱེད་པ་བཅུག་པ།” (133)

དེ་སྔ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་འགའ་ཞིབ་བཤེར་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལྷ་ ༤ བར་ཡུ་གོ་སྤྱི་
ལ་མི་ཡར་མི་རིགས་སྡེ་བ་གསོད་ཀྱི་ཉེས་འཇུགས་བྱེད་སྐབས། རིག་གཞུང་དང་འཕྲེལ་
བའི་གནད་དོན་ཁག་གཅིག་སྒོར་གསལ་བཤེད་འཕར་མ་བྱས་ཡོད།

དེ་ཡང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་འགའ་ཞིབ་བཤེར་ཁང་གི་སྐབས་དེའི་གལ་ཆེའི་དབྱུང་ཁའི་
བར་དུ། དམིགས་འཇུགས་བྱས་པའི་མི་རིགས་གང་ཞིག་གི་སྤྱི་ཚོགས་དེའི་རིག་གཞུང་
གི་རོ་ལོ་གཏོར་བཤེག་བཏང་བ་དེའང་མི་རིགས་སྡེ་བ་གསོད་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཏུ་ངོས་
འཛིན་བྱས་ཡོད།

དེའི་ནང་འཁོད་དོན། “མི་རིགས་སྡེ་བ་གསོད་ཀྱི་ཚུལ་ལ་མངོན་གསལ་དོད་ལོས་
ནི་མི་རིགས་གང་ཞིག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་གི་མི་མང་དངོས་སུ་དམར་གསོད་བཏང་
བ་དེ་ཡིན། འོན་ཀྱང་མི་རིགས་གང་ཞིག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྐབས་མི་རོ་ལོ་དང་རིག་
གཞུང་གཏོར་བཤེག་བཏང་ནས་ཁོང་ཚོ་སྤྱི་ཚོགས་གཞན་དང་ལོགས་སུ་སྐབས་མི་ན་
རོ་ལོ་རྒྱན་འཛིན་མ་སྐབས་པར་བརྟེན་རིམ་བཤེ་ཅ་སྟོང་འགྲོ་རྒྱུ་དེའང་མི་རིགས་སྡེ་བ་
གསོད་ཀྱི་ཁོངས་བཅེ་ཚོགས། གང་དུ་མི་རིགས་སྡེ་བ་གསོད་དམ་མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་
འཕྲེལ་བྱས་པ་གཏོར་བཤེག་གཏོར་བཞེན་བ་དེར་མི་རིགས་དེའི་མངོན་ཉེགས་
དང་། རིག་གཞུང་། ཚོས་སྤྱོད་ཀྱི་རིན་ཐང་ཡོད་པའི་རྒྱ་དངོས་ཡང་ཆབས་ཅིག་ཏུ་
གཏོར་བཤེག་བཏང་ཡོད། འདི་ནི་མི་རིགས་གང་ཞིག་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་དེ་དངོས་སུ་ཅ་
མེད་བཟོ་རྒྱའི་ཀུན་སྒོར་བཅངས་བའི་དབང་ཉེགས་སུ་བཅེ་ཚོགས།” (134)

ཕྱོད་གཞི་དེའི་ནང་སའ་(Serb)མང་ཚོགས་ཀྱིས་ཁ་ཆེའི་སྤྱ་ཁང་དང་དཔེ་མངོད་ཁང་
གཏོར་བཤེག་བཏང་བ་མ་ཟད། ཁ་ཆེའི་ཚོས་དཔོན་ཚུལ་ལ་ཆེད་མངགས་ཤོས་རྒྱང་
བཏང་བ་བཅས་ནི་དེ་སྤྱིའི་ཡུ་གོ་སྤྱི་ལ་མི་ཡར་ནང་ཁ་ཆེ་ཅ་མེད་བཟོ་རྒྱའི་ཀུན་སྒོར་
བཅངས་པར་བཅེ་ས་ནས་མི་རིགས་སྡེ་བ་གསོད་ཀྱི་ནག་ཉེས་ཁོངས་སུ་བཅེ་ས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ལོར་བཏོན་པའི་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ (135) གི་ཡོངས་
ཁྲབ་གསལ་བསྐྱབས་ཀྱིས་མཚོན་རྒྱལ་སྤྱིའི་གལ་ཆེ་བའི་ཁྲིམས་ཡིག་མང་པོའི་ནང་
རིག་གཞུང་འཚོ་གནས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་མ་ཟད། ཕྱིས་སྤྲད་པའམ་འབྲོར་
དང་སྤྱི་ཚོགས། རིག་གཞུང་ཐོབ་ཐང་བཅས་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་གན་ཡིག་ནང་ཡང་དེ་
མཚུངས་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད།

རྒྱལ་སྤྱིའི་གན་ཡིག་དེའི་དོན་ཚན་དང་པོའི་ནང་དུ། “མི་ཚང་མར་རང་ཐག་རང་གཙོད་
བྱ་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ཐོབ་ཐང་དེ་གཞིར་བརྩུང་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་བབ་རང་
མོས་ཀྱིས་ཐག་གཙོད་བྱེད་ཚོགས་པ་དང་། དཔལ་འབྲོར་དང་སྤྱི་ཚོགས། རིག་གཞུང་
བཅས་ཀྱང་རང་དབང་ལྡན་པའི་ཐོག་ནས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་ཚོགས།” (136)

རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆབ་སྲིད་དང་སྤྱི་འབངས་ཐོབ་ཐང་སྤྲད་སྐྱོབ་ཀྱི་གན་ཡིག་དོན་ཚན་ ༡ དང་
༡༥' བཅས་ཀྱི་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་རིག་གཞུང་སྤྲད་སྐྱོབ་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དམིགས་
བསལ་གསལ་འདོན་གནང་འདུག (137)

དེར་སྐབས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལ་འཕོ་འགྱུར་ཆེན་པོ་བྱིན་ནས་རིག་གཞུང་ཅ་མེད་བཟོ་
མཁན་ཚོར་ལུས་པ་ལྡན་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ལག་བསྟར་བྱས་ནས་ཉེས་ཆད་འགོལ་དགོས་
པའི་རེ་འདུན་འདོན་བཞེན་ཡོད།

མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཚོད་པ། མཁས་པ། བོད་མིའི་སློབ་
འཇུགས་བཅས་ཀྱིས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་རིག་གཞུང་ཅ་མེད་བཏང་བའི་ཡིག་ཆ་
སྤོགས་བསྐྱིགས་བྱས་པ།

འདས་པའི་ལོ་ངོ་ ༢༠ མ་ཟེན་ཅུ་ཡིང་རྒྱ་ནག་དམར་གཞུང་གིས་མི་ལོ་སྟོང་ཁྲག་མང་
པོའི་རིང་དར་འཕེལ་བྱུང་བའི་བོད་མིའི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་། ངོ་བོ་དང་བཅས་པ་
གཏོར་བཞིག་བཏང་ཡོད། (138) ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ལོར་ ༡༩༩༥ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་

བོད་ས་བཅོན་འཇུག་དང་བཅོན་བརྒྱུད་བྱས་འབྲས་བོད་མི་ས་ཡ་ ༡.༩ ལྷག་དུས་མེན་
རྒྱུན་འདས་སོང་ཡོད་ལ། ⁽¹³⁹⁾ ད་ལྟའི་ཆར་བོད་ནང་ལ་མཚོན་ན་རྒྱ་གཞུང་གི་དམར་
གསོད་དང་ཡང་ན་བཅོན་འཇུག་གི་གཞོན་འཛེ་མ་ལོག་པའི་ཁྲིམ་ཚང་ཞིག་ཉ་ལམ་མེད་
པ་ལྟ་བུ་ཆགས་ཡོད།

རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཚོད་ལྷན་ཚོགས་ནས་རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་མི་རིགས་རྩ་མེད་
བཅོས་པའི་སྐོར་གྱི་ཡིག་ཆ་མང་པོ་སྟུན་ཐོ་སྟུ་ཚོགས་བརྒྱུད་དཔར་སྟུན་གནང་ཡོད་པ་
དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཚོད་ལྷན་ཚོགས་ཀྱིས་བོད་ཐོག་སྟུན་ཐོ་
ཐོག་མ་ < <བོད་ཀྱི་གནད་དོན་དང་ཁྲིམས་ཀྱི་དབང་སྐྱུར་> > ཞེས་པ་བཏོན་པའི་ནང་།

༡༡ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༨ ལོའི་མི་རིགས་སྲེབ་གསོད་འགོག་པའི་ཐད་ཀྱི་སྤྱི་ཚིངས་
ཀྱི་དོན་ཚན་ ༩ བང་གསལ་སྐོར་དང་། ང་ཀྱི་གཉིས་དང་འགལ་བའི་གནད་དོན་
དང་། ༡༡ བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དང་བོད་དེ་རྒྱལ་ཁབ་ལོག་ཏུ་ཡོད་པ་རྩ་མེད་བཅོས་
པའམ་ཆ་ཤས་ཤིག་རྩ་བཏོར་བཏོར་ཐབས་སུ་དམིགས་ཤུལ་དང་འཆར་གཞི་སྟུན་པའི་
ཐོག་ནས་བོད་གསལ་དང་དེ་མིན་གྱི་བྱ་སྐོར་གཞན་མང་པོ་སྤེལ་ཡོད་པའི་བདེན་དཔང་
ཡོད། ཅེས་འཁོད་ཡོད། ⁽¹⁴⁰⁾

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོར་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཚོད་ལྷན་ཚོགས་ནས་ < <བོད་དང་རྒྱ་ནག་མི་
དམངས་སྤྱི་མ་ཐུན་རྒྱལ་ཁབ་> > ཅེས་པའི་སྟུན་ཐོ་འདོན་ཐེངས་གཉིས་པ་འབྲེམ་སྤེལ་
གནང་བ་དང་། སྟུན་ཐོ་དེ་ནི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཚོད་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་བོད་དོན་ཐད་ཀྱི་
ཁྲིམས་ལུགས་འདི་ཅད་ཚོགས་རྒྱུད་ནས་འདོན་སྤེལ་གནང་བ་དང་། ཚོགས་རྒྱུད་དེས་
རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་ནི་ཚོས་དང་མི་རིགས་ཤིག་ཏུ་བསྟན་ནས་རྩ་བརྒྱུག་གཏོར་
ཐབས་སུ་མི་རིགས་སྲེབ་གསོད་ཀྱི་སྐོར་པ་ལག་ལེན་དུ་བསྟར་བ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་ཡོད་
པ་རེད། ⁽¹⁴¹⁾

རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཚུན་སྣོན་ཚོགས་ཀྱིས་བོད་དོན་ཐོག་སྣོན་ཐོག་སྣོན་ཐོག་བཞུགས་པར་
 བརྟེན་རྒྱལ་ཚོགས་ནང་བོད་དོན་ཐོག་གལ་འགངས་ཆེ་བའི་གྲོས་ཚོད་སྲ་རྗེས་ཁག་
 གསུམ་བཞག་སྤུལ་བ་བྱུང་ཡོད། གྲོས་ཚོད་ཐོག་མ་དེ་གྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་བཞག་
 ཅིང། དེའི་ནང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་གཞི་རྒྱའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་
 དང། ཚོས་དད་རང་དབང་། རིག་གཞུང་བཅས་ལ་བརྩི་བཀུར་ལྷོད་མོས་པ་གསལ་
 ཡོད།⁽¹⁴²⁾

དེ་ནས་གྲོས་ཚོད་ཐེངས་གཉིས་པ་དེ་གྱི་ལོ་ ༡༩༦༡ ལོར་བཞག་ཡོད། དེའི་ནང་དུ་
 རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་རང་ཐག་རང་གཚོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་གིས་མཚོན་གཞི་རྒྱའི་
 འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་བཅས་བཞུགས་པ་ཞིག་གཏོང་བཞིན་པ་དེ་དག་འཕྲུལ་མར་
 མཚམས་འཇོག་དགོས་པ་འཛོད།⁽¹⁴³⁾

གྲོས་ཚོད་ཐེངས་གསུམ་པ་དེ་གྱི་ལོ་ ༡༩༦༥ ལོར་བཞག་ཡོད། དེའི་ནང་དུ་བོད་
 མིའི་གཞི་རྒྱའི་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་ལ་སྤྱི་མཐུན་བཅས་བཞུགས་པ་ཞིག་གཏོང་བཞིན་པ་
 དང། བོད་མིའི་སྣོན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཚོས་དད་རིག་གཞུང་ལ་དམ་བཤག་གྱེད་བཞིན་པར་
 སེམས་འཚབ་ཆེན་པོ་ཡོད་སྟོར་གསལ།⁽¹⁴⁴⁾

ཕྱོགས་མཚུངས་གྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོར་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་མི་རིགས་དབྱེ་འབྱེད་སློབ་འགོག་
 དང་གངས་ཉུང་མི་རིགས་སྤྱང་སློབ་སྣོན་ཚོགས་ཚན་བས་གྲོས་ཚོད་ཅིག་བཞག་པའི་
 བང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སྤྱི་མཐུན་བོད་མིའི་གཞི་རྒྱའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་རང་
 དབང་ལ་རྟོག་རྩལ་གཏོང་བཞིན་པ་དེས། བོད་མིའི་སྣོན་མོང་ཚོས་དད་རིག་གཞུང་། མི་
 རིགས་ཀྱི་རོ་བོ་བཅས་པ་རྩ་ལམ་དུ་འགྲོ་རྒྱུའི་ཉེན་ཁ་ཚབས་ཆེན་བཟོ་བཞིན་ཡོད་པ་
 དེར་སློབ་བརྗོད་དང། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་གཞི་རྒྱའི་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་
 ལ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་བརྩི་འཇོག་གྱེད་དགོས་པའི་འཛོད་སྤྱུལ་ཡང་གནང་ཡོད།⁽¹⁴⁵⁾

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦ ལོར་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཚད་ལྡན་ཚོགས་ནས་ <<པོད་ལ་ འགྲོ་བ་
 མིའི་ཚོལ་ཐང་དང་ཁྲིམས་ཀྱི་དབང་སྐྱུར་>> ཞེས་པའི་སྣེ་མོ་བཏོན་པ་དང་། ལྷན་
 ཚོགས་དེའི་སྤྱི་ཁབ་དྲུང་ཆེ་ཨེ་རྟ་ལྷ་ཁེ་ཨན་ Adama Dieng ཀྱིས་སྣེ་མོ་འདོན་
 ཐངས་གསུམ་པའི་སྐོར་འབྲེལ་བ་འདད་གནང་སྐབས། (པོད་དོན་སྐོར་གྱི་སྣེ་མོ་ཐངས་
 གསུམ་པའི་ནང་། “པོད་ནང་དམ་ཅན་སྲར་བས་ཆེ་ཏུ་སྤྱིན་པ་དང་། པོད་ཀྱི་དགོན་
 སྤེ་ཁག་ནང་རྒྱལ་གཅེས་ཚོས་གཅེས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་སློབ་གསལི་ལས་འགྲུལ་སྤེལ་བ་
 དང་། ཚོས་ལྷགས་དབུ་འཁྲིད་འཛིན་བཟུང་། ལ་གོང་ས་ཏུ་ལའི་ལྷ་མ་མཚོག་གི་སྐུ་པར་
 མང་ཚོགས་ཁོད་སྤྱི་ག་གཤོམ་བྱས་པར་དམ་ཅན་བཀག་སྡོམ་གྱི་དུང་པའི་སྐོར་འཁོད་ཡོད་
 པར་མ་ཟད། སྣེ་མོ་དེའི་ནང་པོད་ནང་དུ་རྒྱ་རིགས་འཕོར་ཆེན་གནས་སློབ་ཀྱིས་པོད་མི་
 རིགས་ཀྱི་རོ་ལོ་རྩ་བ་རྒྱལ་ཏུ་འགྲོ་རྒྱུའི་ཉེན་ཁ་ཉ་ཅང་ཆབས་ཆེ་ཡོད་པ་དང་། པོད་མིའི་
 རྐྱུང་ཡིག་དང་ཁོར་ཡུག་ཉམས་རྒྱད་ཀྱི་གནས་སྣངས་མེ་སྐུག་ཏུ་སྤྱིན་ཡོད།” ཅས་འཁོད་
 ཡོད། སྣེ་མོའི་མཇུག་སློམ་དུ་པོད་མི་རྣམས་ནི་ཕྱིའི་དབང་སྐྱུར་བྱས་པའི་མི་རིགས་
 ཤིག་ཡིན། ཁོར་ཚོར་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ཀྱང་སྤྱད་མེད། ཅས་འཁོད་
 ཡོད།⁽¹⁴⁶⁾

སྣེ་མོ་དེའི་ནང་དུ་རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་པོད་ནང་དུ་སྤེལ་བྱས་པའི་འགོན་དང་པོད་མིའི་
 ཚོས་དང་རིག་གཞུང་ཙ་བ་རྒྱལ་གཏོང་ཐབས་ཀྱི་ཐབས་བྱས་སྣེ་མོ་པའི་འཆར་གཞི་སྐོར་
 འཁོད་དོན། “ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ལོར་པོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་བཞུགས་ཐོལ་ཚོགས་འདུ་
 ཐངས་གསུམ་པ་ཟེར་བ་ཚོགས་ཇེས་པོད་ནང་དུ་དམ་ཅན་འགྲུགས་ཆེ་ཏུ་བཏང་བ་དང་།
 ཚོགས་འདུའི་སྐབས་མཐོ་རིམ་དཔོན་རིགས་ཀྱན་གས་ཚོས་པོད་ནང་བཟོན་སྤྱིང་མེད་པ་
 བཟོ་མཁན་གཙོ་ཆེར་བཅོན་བྱོལ་དུ་གནས་བཞུགས་ལ་གོང་ས་ཏུ་ལའི་ལྷ་མ་མཚོག་གི་
 འགྲུགས་སྤེལ་ལ་བཏོན་ནས་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད། དེར་གཞིགས་པའི་པོད་ལུ་
 དུ་འཐབ་བྱས་གསར་བ་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད། བཞུགས་ཐོལ་ཚོགས་འདུའི་ཐོག་ད་
 དུང་པོད་རང་སྐོར་སྤོངས་ནང་དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐུན་རྒྱ་སྤྱིད་དང་། རྒྱ་རིགས་ཐོན་

ཆེ་གནས་སློ་བུ་རྒྱ། བོད་ནང་ཡགོང་ས་ཏུ་ལའི་རྣམ་མཚོག་གི་འུགས་རྒྱུན་ལ་དམ་བུག་
 དང། མོས་མཐུན་མི་བྱེད་མཁན་ཚོར་དག་གཞོན་བུ་རྒྱུའི་ཐག་གཅོད་བྱས་ཡོད། དེར་
 བརྟེན་དེ་ལྟ་རིག་གནས་གསར་བརྗེའི་དུས་སྐབས་ནས་བརྒྱུད་བྱུང་མ་གྱིང་བའི་བོད་
 མིའི་ཚོས་ཚུགས་ཀྱི་བྱེད་སྐོར་དམ་བུག་དང། ཡགོང་ས་ཏུ་ལའི་རྣམ་མཚོག་ལ་མཚན་
 དམས་དང་སྐྱོན་བརྗོད་ལྷ་རྒྱ་སོགས་ལས་འགྲུལ་སྐྱེལ་སྣ་ཚོགས་སྤར་ཡང་སྐྱེལ་འགོ་
 བརྩམས་ཡོད། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྷ་བ་མི་མཐུན་པ་འཛིན་མཁན་ཚོར་ཉེས་མིང་སྣ་ཚོགས་
 འོག་གང་བྱུང་འཛིན་བརྒྱུད་དང་བལྟ་སྤྱད་ནན་པོ་བྱས་པ། ཆབ་སྲིད་དང་འབྲེལ་བ་མེད་
 པའི་ཞི་ཚུལ་རམ་སྐོན་བྱེད་མཁན་ཚོར་ཡང་དམ་བུག་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱས་པའི་གནས་
 ཚུལ་སོགས་འཁོད་ཡོད།” (147)

རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཚད་སྣོན་ཚོགས་ཀྱིས་འཛེམ་སྤྱིང་མཉམ་སྦྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་རྒྱལ་
 སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ལ། བོད་མིའི་དཀའ་སྤྱོད་ལ་བསམ་ཤེས་ཐོག་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྒྱལ་
 སྤྱིའི་ཁྲིམས་ཀྱི་གཞི་ཅིའི་ལྟ་བུའལ་བཅི་མེད་རྟོག་རྩལ་བཏང་བ་དེར་སྐོན་བརྗོད་བྱེད་
 དགོས་པའི་འཁོད་སྐུལ་གནང་བ་དང་སྤྲུགས།⁽¹⁴⁸⁾ རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་རྟོག་ཞིབ་འོག་བོད་
 བང་དུ་མང་མོས་ཐག་གཅོད་བརྒྱུད་བོད་མི་ཚོའི་བསམ་ཚུལ་རྣམས་ཁོང་ཚོའི་འཚོ་བ་
 དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་སྐབས་དགོངས་བཞེས་གནང་དགོས་པའི་
 འཁོད་སྐུལ་ཡང་ལུས་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་འཛིན་ཟུར་བ་དུའུ་ཅེན་ཐའོ་ཡིས་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་དང་དགུ་བཅུའི་
 བང་བོད་ནང་མི་རིགས་སྤེལ་གསོད་བྱས་པའི་ནག་ཉེས་འོག་ སི་བོན་རྒྱལ་ཡོངས་
 ཁྲིམས་ཁང་གིས་ཁོ་པ་འཛིན་བརྒྱུད་བྱེད་དགོས་པའི་བཞོད་ཁྲབ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༣ ལོར་
 བཏང་ཡོད། འཛིན་བརྒྱུད་གི་བཞོད་ཁྲབ་དེའི་ནང་དུས་སྐབས་དེའི་རྒྱ་ནག་གི་གནད་
 ཡོད་དཔོན་རིགས་གཞན་ཡང་མང་པོ་ཚུད་ཡོད། དཔེར་ན། སྲིད་འཛིན་ཟུར་བ་དང་
 དམར་ཤོག་བྱུང་ཆེ་ཟུར་པ་ཅང་ཅི་མེན་དང། སྲིད་སྐོན་ཟུར་བ་ལིའི་མིང་། དེ་བཞིན་ཕྱི་

ལོ་ ༡༩༧༠ བང་བོད་དུ་བྲག་ཆས་དམག་དབུང་གིས་དམག་དོན་བཀག་བསྐོམས་ཤེད་
རྒྱབས་ཀྱི་མི་དམངས་བཅེངས་འགྲོལ་དམག་གི་འགན་ཡོད་དཔོན་རིགས་དང་རྒྱ་ནག་
རྒྱལ་སྤང་འགོ་བཟོས། བོད་རང་སྲོད་ལྗོངས་དམངས་ཤོག་བྱུང་ཆེ་ཁྲིན་ཁྲུའོ་ཡུན། རྒྱ་ནག་གི་
འཆར་ལྗན་བྱ་བཅའ་ལྗན་ཁང་ཟེར་བའི་སློབ་ཆེན་བྱུང་བ་མེད་པེ་ཡུན་སོགས་ཚུད་ཡོད།

ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་ཡོངས་ཁྲུབ་དབང་ཚད་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་འོག (རྒྱལ་སྤྱི་ཁྲིམས་ཀྱི་ལྷ་གྲུབ་
ཅིག་སྟེ། ཆེས་ཚབས་ཆེའི་ཁྲིམས་འགལ་ནག་ཉེས་གསོག་མཁན་ཚམས་རྒྱལ་ཁབ་གང་
གི་མི་སེང་ཡིན་མིན་དང། ཉག་ཉེས་གསོག་སའི་ས་ཁུལ་གང་དུ་ཆགས་ཡོད་མེད་ལ་མ་
བརྟོས་པར། འཛམ་གླིང་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གིས་ཁོང་ཚོར་ཁྲིམས་གཅོད་བྱེད་རྒྱའི་འགན་
དབང་ཡོད་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།) ཁྲིམས་སྒྲིག་གི་ཆ་རྒྱུན་དེའི་འོག་ནས་གོང་
གསལ་གྲོད་གཞི་དེ་སི་ཤེན་ལྷན་དུ་རྟེན་གཞི་བྱས་པའི་བོད་བ་ཞིག་དང་བོད་དོན་རྒྱབ་
སྐྱོར་ཚོགས་པ་ (Comite de Apoyo al Tibet) གཉིས་ནས་ཁྲིམས་གཏུགས་
བྱས་པ་ཞིག་རེད།

གྲོད་གཞི་དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་ལྗན་བ་ཞིག་ཡིན་ནའང། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དེ་
འགྲུབ་སེ་ཤེན་ཁྲིམས་ཁང་གི་ཐག་གཅོད་ལ་སློབ་བཞེད་དང། གནད་དོན་དེ་མཚམས་
འཛོག་ཆེད་སེ་ཤེན་གྱི་ཁྲིམས་བཅོ་བ་ཚོར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གཞོན་ཤུགས་སྤྲད་ཡོད།

རྒྱ་གཞུང་གིས་སི་ཤེན་ཁྲིམས་ཁང་གི་བྱ་སྲོད་དེས་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་བར་གྱི་འབྲེལ་
ལམ་ལ་དོ་སྟོན་འགོ་རྒྱའི་འཛིགས་སྐྱུལ་བྱས་ཡོད་པ་རེད། དེ་རྗེས་སི་ཤེན་གྲོས་ཚོགས་
ཀྱིས་མང་མོས་འོས་ཤོག་བརྒྱུད་ནས་སི་ཤེན་གྱི་མི་མང་ངམ། སི་ཤེན་ལྷན་གནས་སྡོད་
བྱེད་མཁན་ཕྱིའི་མི་མང་མ་གཏོགས་དེ་མིན་གཞན་ལ་གོང་གསལ་ཁྲིམས་དེ་ཁྲུབ་ཀྱི་
མེད་པའི་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་བྱུང་བ་དང། ཁྲིམས་གསལ་བ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་ལྗོངས་
འཛིན་བརྒྱུད་བཀོད་ཁྲུབ་དེ་ཡང་བཅི་མེད་གཏོང་དགོས་བྱུང་ཡོད།

རྒྱལ་སྤྱིའི་ཉེས་ཡང་ཚོགས་པ་དང་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོལ་ཐང་ལྟ་ཞིབ་ཚོགས་པ་ས་གཙོས་
རྒྱལ་སྤྱིའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོལ་ཐང་ཚོགས་པ་ཁག་གིས་ཡོངས་ཁྲུབ་འཕྲིན་ཡིག་ཞིག་སྤེལ་
ཏེ། རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་ཆེས་ཚབས་ཆེད་ཁྲིམས་འགའ་ཞེས་གསོག་མཁན་ཚོར་ཁྲིམས་
གཏུག་གི་ལས་འགུལ་སྡེ་འབྲིང་མཁན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་སི་ལེན་ལྟ་བུར་རྒྱ་གཞི་འབྲུགས་
རྒྱུན་ཐེབས་པ་དེར་སློབ་འཚབ་ཆེན་པོ་ཡོད་སྟོར་བརྗོད་ཡོད།

**བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཚོས་ལུགས་ཅུ་མེད་བཟོ་ཐབས། ཡ་ཆེན་ཚོས་སྐར་དང་ལྷ་རྩེ་
ཚོས་སྐར་ལ་གཏོར་བཞིག་བཏང་བ།**

ཉེ་ཆར་བོད་ནས་རྒྱ་གར་ནང་ལ་བཅོན་ཕྱོད་དུ་ཡོང་མཁན་གསེར་རྟ་ལྷ་རྩེ་ཚོས་སྐར་
གྲི་སློབ་ལུག་ཆེ་རིང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༧ ལྷ་ ༡༢ ནང་འདི་ག་ཕྱི་ལོ་ལས་ཁུངས་ལ། ལྷ་
རྩེ་ཚོས་སྐར་དུ་གཏུན་འཇགས་གྱི་ཕྱོད་གནས་མེད་པར་བརྟེན། དགོ་འདུན་པ་ཚོ་རང་
ངོས་ནས་ཕྱོད་གནས་འཚོལ་དགོས་ཀྱི་འདུག་ཅེས་བརྗོད་པོར།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལྷ་ ༧ པ་ནས་བཟུང་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཡ་ཆེན་ཚོས་སྐར་དང་ལྷ་རྩེ་ཚོས་
སྐར་གཉིས་ཀྱི་གྲ་ཤག་གཏོར་བཞིག་དང་གྲ་བཅུན་མང་པོ་བཅོན་ཤིང་ཕྱིས་ཕྱིར་འབྲུད་
གཏོར་འགོ་བཙུགས་ཡོད། ལྷ་རྩེ་ཚོས་སྐར་ནི་འཛམ་གླིང་སྤེང་གི་ནང་བསྟན་ཚོས་
ལུགས་ཀྱི་སྟེ་གནས་ཆེ་ཤོས་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། ཡ་ཆེན་ཚོས་སྐར་ཡང་ཚོས་སྐར་
ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ། ཚོས་སྐར་དེ་གཉིས་རྒྱ་གཞི་གིས་བོད་ས་ཆ་བགོས་གྲུས་པ་
ལྟར་ན་ཐེ་མོན་ཞིང་ཆེན་དཀར་མཛེས་བོད་རིགས་རང་སློབ་ཁུལ་གསེར་རྟ་རྩེ་དང་
དཔལ་ལུལ་རྩེ་དུ་ཆགས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལྷ་ ༧ པ་ལེ་ནང་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོལ་ཐང་
ཚོགས་པ་ཁག་དང་། བོད་རང་དབང་ཚོགས་པ། བོད་གནས་ལྟ་ཞིབ་ཚོགས་པ་བཅས་
གྱིས་ཚོས་སྐར་དེ་དག་གི་གྲ་ཤག་ ༩༧༩༥ གཏོར་བཞིག་དང་གྲ་བཅུན་དང་མི་སྣ་
སློབ་གཉེར་བ་ ༩༧༩༥ ཕྱིར་འབྲུད་བཏང་བའི་གནས་ཚུལ་བཏོན་ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་
གཏོར་བཞིག་ལ་སློབ་མ་གྱིས་བཅུན་དགོན་གྱི་བཅུན་མ་རིག་འཛིན་སློབ་མ་དང་། ཆེ་

རིང་སྐོལ་ལ། སེམས་དགའ་གསུམ་གྱིས་རང་སྐོག་བཅད་ནས་ངོ་ཚྭ་བྱས་པ་དང།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༡ ལྷ་ ༤ ཚེས་ ༡༤ ཉིན་དེར་ཡང་རྒྱ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་ལ་དམ་བཤག་གཅིག་
མཚུངས་བྱས་ཡོད། སྐབས་དེར་རྒྱ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་དུ་གྲ་བཅུན་ ༢༠༠༠ ལས་ ༤༠༠༠
ཡས་མས་ཤིག་ཡོད་པ་ནས་གྲ་བཅུན་ ༡༤༠༠ ལས་བརྒལ་མི་ཚོག་པའི་བཀོད་ཁྲབ་
བཏང་བ་ལྟར། གྲ་བཅུན་སྟོང་ལྔ་མང་པོ་ཕྱིར་འབྲུད་དང་གྲ་ཤག་མང་པོ་གཏོར་བ་ཤིག་
བཏང་བ་རེད། གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། བཅུན་མ་ཁལ་གཅིག་ལ་ཨ་སྟོར་ ༡༤ སྤྲད་ནས་
ཕྱིར་སོ་སོའི་རྫོང་ཁོངས་པ་ཡུལ་ལ་ལོག་བཅུག་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྐབས་མེད་མགོན་མེད་
དུ་གྲུང་པའི་བཅུན་མ་མང་པོ་ཞིག་ཉེ་འཁོར་གྱི་རི་ཁྲོད་དུ་འབྱམས་ནས་སྤོད་དགོས་བྱུང་
ཡོད། རྒྱ་གཞུང་གིས་རྒྱ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་བྲག་འདེབས་མང་དམ་ཁབ་ཚོས་རྗེ་མཁའ་ཚེན་
འཇིགས་མེད་ལུན་ཚོགས་འབྲུང་གནས་མཚོག་མི་ལོ་གཅིག་ཙམ་རིང་བཅོན་ཁྲིད་བྱས་
ཉེ་གང་དུ་ཡོད་མེད་གསལ་བ་ཤིང་ཙམ་ཡང་མ་བྱས་པར་བཀག་ཉར་བྱས་རྗེས། ཕྱི་ལོ་
༡༩༠༤ ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༢ ཉིན་ཁོང་རྒྱུན་དུ་སྐྱོན་བཅོས་བྱེད་ས་ཁྲིན་ཏུ་ཕྱོད་ཁྲིར་དམག་
མིའི་སྐྱོན་ཁང་ཨང་ ༣༢ ༣ ལྟར་རྒྱུན་ལྡན་མ་ཡིན་པའི་གནས་སྤངས་འོག་སྐྱུ་ལྷ་ངན་ལས་
འདས་ཤིང། སྐབས་དེར་དགྲུང་གངས་ ༢༡ ལ་ཤེབས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༢ ལྷ་ ༢ ལྟར་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་རིག་གཞུང་འཆར་གཞི་ལྡན་པའི་
ཐོག་ནས་ཉམས་དམས་དང་གཏོར་བ་ཤིག་གཏོར་ཐབས་སུ། རྒྱ་གཞུང་གིས་རྒྱ་རྒྱུད་
ཚོས་སྐར་གཏོར་བ་ཤིག་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་ཚན་བརྒྱུད་ཅན་གྱི་བཀོད་ཁྲབ་བཏང་
ཡོད། བཀོད་ཁྲབ་དེའི་ནང་ཚོས་སྐར་གྱི་གྲ་བཅུན་དང་མི་སྐྱུ་ཉམས་ལེན་བྱེད་མཁན་གྱི་
སྤོད་ཤག་སྟོང་ལྔ་མང་པོ་གཏོར་སྤོགས་སྟོར་གོམ་པ་རིམ་པ་བྱས་ནས་དུས་བཀག་
དང་བཅས་པ་ལམ་སྟོན་ཞིབ་ཚགས་བྱས་ཡོད། ཁོང་ཚོ་ཕྱིར་འབྲུད་རྗེས་ཚོས་སྐར་ནང་
གྲ་བཅུན་ ༤༠༠༠ ལས་བརྒལ་མི་ཚོག་པའི་གངས་ཚད་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་གཞིར་
བརྒྱུད་གྲ་བཅུན་གྱི་གངས་འཁོར་རྗེ་ཉུང་དུ་གཏོང་རྒྱ་སོགས་འཁོད་ཡོད་པ་རེད།

བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་བཞུགས་མོལ་ཚོགས་འདུ་ཐངས་ལྷག་པ་དང་། རྒྱལ་ཡོངས་
ཚོས་ལུགས་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་ཚོགས་འདུ་ཐངས་གཉིས་པ་བཅས་ལུང་འཕྲེན་བྱས་
ནས། རྒྱུ་ཤེད་ཤེད་ལག་གཏོར་བཞིག་གི་བཀོད་ཁྲབ་དེའི་དམིགས་ལུལ་གཙོ་བོ་ནི་ལྷ་རྒྱུད་སྐར་
གྱི་དོད་མ་དང་འཛིན་སྐྱོར་ཚོགས་ཚུད་ཡོང་བའི་ཆེད་ཡིན་ཁུལ་འཁོད་ཡོད།

ཞིབ་འཇུག་སྤྲོན་ཐོ་དང་མིག་མཐོང་ལག་ཟེན་གྱི་གནས་ཚུལ་ཁག་ལས་རྒྱ་གཞུང་གིས་
འཛིན་སྐྱོར་དོད་མ་དགོས་རབས་བཤད་ནས་ལྷ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་གཏོར་བཞིག་དང་ཙ་
གཏོར་བཏང་བ་དེ་ནི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཀུན་སྐོར་ཞིག་ཡིན་པར་གསལ་ཡོད།

དེ་ཕྱོད་ལྷ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་རུ་རྒྱུད་མཁན་ཆེ་རིང་གིས་ལྷ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་གྱི་དངོས་ཡོད་
གནས་ཚུལ་མཐོ་སྐྱོད་བྱས་ཡོད། ཁོང་ད་ལྟ་རང་ལོ་ ༣༠ ཡས་མས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་རྒྱ་
གར་ནང་བཅོན་ཤོལ་རུ་སྐྱེབས་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་གཞུང་གིས་ལྷ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་གཏོར་
དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི་བཙོག་ཚུད་དམ་དང་། མི་འབོར་མང་བ། རྒྱུད་ཁང་ཉུང་བའི་
རྒྱུན་གྱིས་ཡིན་ལུགས་བཤད་ཀྱང་། ཆེ་རིང་གིས་རྒྱ་གཞུང་ནས་ལྷ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་
གཏོར་དགོས་དོན་ནི་འཕེལ་བ་ཞིབ་པའི་ཚོས་སྐར་གྱི་ཤུགས་རྒྱུན་ལ་ཞེད་སྐར་སྐྱེས་པ་
ཞིག་ཡིན་སྐོར་བརྗོད་ཡོད།

ལྷ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་རུ་འགོ་བསྐྱོད་བྱེད་ཐུབ་པའི་འུལ་ཕྱོགས་པའི་མཁས་པ་ཞིག་གིས་
བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཚོས་ལུགས་ཉམས་ལེན་བྱེད་ས་གསལ་ཆེའི་ཚོས་སྐར་དེ་ཉམས་
རྒྱུད་རུ་བཏང་ནས་སྐབས་འཕྲལ་ཙམ་ལ་དམིགས་ནས་ལུལ་སྐོར་སྐྱོ་འཆམ་པ་དང་
གནས་མངལ་བ་ཚོའི་མིག་ལམ་རུ་འདྲ་ཆགས་པོ་བཙོས་ནས་ཁོང་ཚོའི་སྐོ་འགྲུག་ཐབས་
འབའ་ཞིག་ཏུ་བསྐྱར་རྒྱ་ཡིན་སྐོར་བརྗོད་ཡོད་པ་རེད། རྒྱ་གཞུང་གིས་འཇུགས་སྐྱུན་སྡེ་
ཁག་རྒྱག་གི་དམིགས་བསལ་ཚོགས་འདུ་ཐངས་མང་བསྐྱས་རྗེས་ལྷ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་དེ་
ལུལ་སྐོར་སྐྱོ་འཆམ་གྱི་ལྷེ་གནས་སུ་བསྐྱར་རྒྱུའི་ལས་གཞི་འགོ་བཙུགས་ཡོད།

ཕྱིར་འབྲུད་བཏང་བའི་གྲུ་བཅུན་ཚོར་ཕྱིར་ཚོས་སྐར་ལ་ཡོང་མི་ཚོག་པ་དང་སོ་སོའི་པ་
ཡུལ་དུ་ཡང་ཚོས་འཆད་ཉན་དང་ཉམས་ལེན་སློབ་གཉེར་བཅས་བྱེད་མི་ཚོག་པའི་ཡིག་
ཆར་མིང་ཉགས་བཀོད་དུ་བཅུག་པ་དང་། ཚོས་སྐར་ནས་ཕྱིར་འབྲུད་བཏང་ཟེས་གྲུ་པ་
རེ་འགའ་བཅའ་ཤེད་ཀྱིས་སྐྱེ་སར་འབབ་ཏུ་བཅུག་ཡོད། རེ་རྒྱུད་དགོན་པ་གཞན་ནང་
འཇུག་ཞུགས་སྲུབ་པ་བྱུང་འདུག⁽¹⁴⁹⁾ ཅེས་སྐྱེ་རུང་ཚོས་སྐར་ནས་ལེན་པའི་བཅའ་སྲོལ་
བ་ཚེ་རིང་གིས་བརྗོད་སོང་།

སྐྱེ་རུང་ཚོས་སྐར་ལ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་གཏོར་བཤེག་བཏང་ཡོད། འོན་ཀྱང་གཏོར་བཤེག་
བཏང་བའི་གནས་ཚུལ་ཆ་ཤས་ཅམ་ལས་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་གནས་སྐྱདས་དེ་འཇོམ་གྲིང་
ཕྱི་ལ་མངོན་སྲུབ་མེད། གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་གཏོར་བཤེག་བཏང་བ་དེའི་འཇགས་སྤེལ་ཉ་ཅང་
གཏོར་ཐབ་པོ་ཞེག་ཡིན། དེ་ནི་སྐྱེ་རུང་ཚོས་སྐར་གཏོར་བ་སློས་ཅི། ཚོས་སྐར་གྱི་སློབ་
གཉེར་བ་ཚོའི་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀར་མ་ཁ་ཆེན་པོ་ཞེག་བཅོས་ཡོད། ཚེ་རིང་གིས་
བརྗོད་པ་ལྟར་ན། ཚོས་སྐར་ནས་ཕྱིར་འབྲུད་བཏང་བའི་བོད་མི་བཅུན་མ་དང་རྒྱ་རིགས་
སློབ་གཉེར་བ་རྣམས་སེམས་སྦྱག་གིས་མནར་བཞིན་ཡོད་འདུག ཅེས་ཟེད།

རྒྱ་གཞུང་གི་དམ་འཇགས་བརྒྱུད་ལམ་དུ་གནས་ཚུལ་ཕྱིར་གྲུར་བྱུང་བའི་བརྟན་
ལྷན་དེས་འཇོམ་གྲིང་ཡུལ་གྲུ་གང་སར་གནས་པའི་བོད་མི་ཚོར་སེམས་སྦྱག་ཆེན་པོ་
བཅོས་ཡོད། བརྟན་ལྷན་ནང་དུ་དགོན་པའི་ནང་ལུས་པའི་བཅུན་མ་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱིར་
འབྲུད་བཏང་བའི་བཅུན་མ་རྣམས་ལ་སེམས་གསོ་བཏང་བ་དང་། ཕྱིར་འབྲུད་བཏང་བའི་
བཅུན་མ་རྣམས་སྤྱི་སྤྱོད་རྒྱུད་འཁོར་ནང་ཕེབས་སྤྱེལ་གྱིས་སྤྱི་སྤྱོད་རྒྱུད་འཁོར་ནང་
བཅུག་ནས་སོ་སོའི་པ་ཡུལ་དུ་བཏང་བ་མ་ཟད། སྐབས་དེར་བཅུན་མ་དེ་དག་གི་འདོད་
བཞིན་དུ་ཁ་གྲེས་དགོས་པའི་གནས་སྐྱདས་ཉ་ཅང་ཐབས་སློབ་པོ་ཞེག་ངང་བཅུན་མ་
རྣམས་སྤྱི་སྤྱེགས་བཏོན་ནས་འདུག ཕྱིར་འབྲུད་བཏང་བའི་བཅུན་མ་ཚོར་བཅའ་དབང་
འོག་རྒྱལ་གཅེས་ཚོས་གཅེས་ཀྱི་སློབ་གསོའི་ལས་འགུལ་ཟེར་བའི་སློབ་གསོ་སྤྱད་པ་

དང། བརྟན་མུང་ནང་དུ་བཅུན་མ་ཚོར་དམག་ཆས་གཡོགས་ནས། “པོད་རིགས་དང་
 རྒྱ་རིགས་ཨ་མ་གཅིག་གི་བྱ་ལྷུག” ཟེར་བའི་ལྷ་གཞས་གཏོང་དུ་བཅུག་ཡོད། བརྟན་
 མུང་གཞན་ཞིག་གི་ནང་དུ་ལྷ་རྒྱུང་ཚོས་སྐར་ནས་ཡིན་པ་ལྟར་སྐར་བའི་བཅུན་མ་ཚོར་
 གར་སྟེགས་གཅིག་གི་སྟེང་དུ། དེང་དུས་རོལ་དབྱངས་བཏང་བཅུག་པ་སོགས་ཀྱི་བྱེད་
 འབབ་དེ་དག་ཞི་གྲ་བཅུན་རྣམས་ཀྱིས་མིག་འབྲས་ལྟར་སྐར་བའི་འདུལ་བའི་ལྷོ་མ་ཁྲིམས་
 དང་ཡོངས་སུ་འགའ་བ་ཡིན་སྟབས། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ནང་པའི་ཚོས་བྱེད་དགོ་
 བཅུན་རྣམས་ཀྱི་ལྷོ་མ་ཁྲིམས་བཅས་བཞུག་བཏང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། བཅུན་མ་ཚོར་
 དམངས་འབེབས་དང་མཚོང་རྒྱུ་བཅས་བྱེད་སྟངས་ཐབས་སྟུག་ཤོས་ཤིག་གྱང་
 ཚགས་ཡོད།

ལྷ་རྒྱུང་ཚོས་སྐར་ནི་ལྷ་མུང་དམག་ཏུ་ཅང་འོག་གནས་ཡོད། ལྷངས་འཐེང་གི་
 གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། ལྷ་རྒྱུང་ཚོས་སྐར་དུ་སྤྱོད་ཚེའི་ལུས་སེམས་གཉིས་ལ་འག་
 གཞོན་དང་འདྲིགས་སྐྱུལ་བྱེད་མཁན་གྱི་ཉེན་རྟོག་ཏུ་ཁག་གཙོས་དམིགས་བསལ་འག་
 ཚས་ཉེན་རྟོགས་དམག་ཟེར་བ་ཡིན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༢ ལྷ་ ༤ ནང་དཀར་མཛེས་པོད་
 རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་ནང་ཡོད་པའི་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ཚོགས་རྒྱུང་གིས་དམར་
 ཤོག་ཚོགས་མི་ཁག་གཅིག་ལྷ་རྒྱུང་ཚོས་སྐར་འདྲིན་སྐྱོང་དུ་བསྐོས་གཞག་བྱས་ལུགས་
 བསྐྱུགས་པ་དང་། གསལ་བསྐྱུགས་དེའི་ནང་དུ་ཉང་མི་ལས་བྱེད་ ༦ ལྷ་རྒྱུང་ཚོས་སྐར་
 ཀྱི་སྲོལ་རྒྱན་རང་བཞིན་གྱི་མཁན་པོའི་ལས་ཚབ་འདྲིན་སྐྱོང་པར་བསྐོས་གཞག་བྱས་
 ལུགས་འཁོད་ཡོད། ཉང་མི་ལས་བྱེད་བསྐོས་གཞག་བྱས་པ་དེ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ ལྷ་ ༢
 ནང་རྒྱ་གཞུང་རམ་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་དབང་འདྲིན་དཔོན་རིགས་ཚོས་ལྷ་རྒྱུང་
 ཚོས་སྐར་ལ་འདྲིན་སྐྱོང་དོ་དམ་བྱེད་པའི་བཀོད་ཁྲབ་དོན་ཚན་བརྒྱུད་ཀྱི་ནང་གསལ་
 དོན་ཚན་ ༢.༤ དང་བསྟུན་ནས་ཐག་གཅོད་བྱས་པ་ཞིག་རེད། ལྷ་རྒྱུང་ཚོས་སྐར་གྱི་
 འདྲིན་སྐྱོང་དུ་བསྐོས་གཞག་བྱས་པའི་ཉང་མི་ལས་བྱེད་དེ་དག་གིས་ལྷ་རྒྱུང་ཚོས་སྐར་དེ་
 བཞིན་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་དྲིལ་བསྐྱུགས་ལས་ཁུངས་སུ་བསྐྱུར་ཐབས་བྱེད་

པའི་རྒྱ་གཞུང་གི་དམིགས་ལུལ་མཚོན་པར་བྱས་པ་ཞིག་རེད། བྱེད་འབབ་དེས་ཚོས་
ལུགས་ལ་དད་མོས་རང་དབང་དང་། བོད་མིའི་དྲངས་གཙང་གི་ཚོས་ལུགས་རིག་གཞུང་
གི་རོ་མོ་སྐྱབ་བཙོག་བཟོ་ཐབས་བྱས་པ་ཞིག་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ཟླ་ ༡༠ རན་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོབ་ཐང་དང་། བོད་རང་དབང་ཚོགས་པ། བོད་
གནས་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་པ་བཅས་ཀྱིས་ཨ་རིའི་ནང་ཉེན་གཞི་བྱས་པའི་ཨོ་པོ་ལོ་ Apollo Mapping
འཁོར་སྐྱར་ཆེད་མཁས་ཚོགས་པའི་རམ་འདེགས་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་
གཞུང་གིས་ལྷ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་ལ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་གཏོར་བཤེག་བཏང་ཡོད་པའི་དོན་
དངོས་འཁོར་སྐྱར་དེས་བརྒྱབ་པའི་པར་རིས་དེ་དག་གིས་གསལ་འདོན་བྱས་ཡོད། དེ་
ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཚོན་དུ་རྒྱ་གཞུང་གིས་ལྷ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་གཏོར་བཤེག་དང་ལྷ་
བཙུན་མང་པོ་ཕྱིར་འབུད་བཏང་བ་དེར་སློན་བརྗོད་དང་ཞུ་གཏུག་སོགས་མང་པོ་བྱུང་བ་
རེད།

རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོབ་ཐང་སྤྱད་སྤྱོད་ཐང་དམིགས་བསལ་ཚོབ་ཐང་ཡོད་
མཁན་ཚོས་ཐུན་མོང་ཚོག་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ཟླ་ ༡༡ རན་ལྷ་རྒྱུད་སྐར་དང་ལ་ཆེན་སྐར་
གཏོར་བཤེག་བཏང་བའི་གནད་དོན་སློར་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་སྤྱད་པའི་ཞུ་ཡིག་རེ། རྒྱལ་
ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཐེངས་ ༣༤ ཚོགས་པའི་ (150) སྐབས་
དུ་གསལ་བསྐྱབས་གནང་བ་དེའི་ནང་། ལྷ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་གཏོར་བཤེག་དང་ལྷ་བཙུན་
ཕྱིར་འབུད་བཏང་བའི་གནད་དོན་ཚོག་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གསལ་བཤད་དགོས་པའི་
བཀོད་ཁུབ་བཏང་ཡོད་ལ། ལུ་ལོ་བཟོས་ཚོགས་ནས་ཀྱང་ལྷ་རྒྱུད་ཚོས་སྐར་གཏོར་
བཤེག་བཏང་བར་སློན་བརྗོད་དང་ཇ་ཇ་བྱ་གི་ཁྲོས་ཚོད་བཞག་ཡོད།

དགོན་སྡེ་ཁག་འཛིན་སྐྱོང་བྱས་པ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༩ ལོར་བོད་ཁུལ་གྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་ནང་དུ་དམངས་གཙོ་དོན་ཚོགས་
ཚུངས་དམངས་གཙོ་དོན་ཚོག་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་། ། བཙུགས་པ་དང་། ཚོགས་ཚུངས་དེ་

དག་གི་ཚོགས་མི་རྣམས་ནི་སྤྱི་ཡིང་པོ་འཛོག་མཁན་དང་འཆལ་སྐྱོད་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་
 མཁན། ཚོས་ལུགས་རིག་གཞུང་གི་གོམས་གཤེས་ལ་འགལ་འཛོལ་བྱེད་མཁན། ཚང་
 རག་བག་མེད་སྐྱོད་མཁན་སོགས་ཀྱི་སྐྱོད་མི་གཙང་མཁན་འབའ་ཞིག་ཡིན་པ་རེད།
 རྒྱ་གཞུང་གི་སྣངས་འཛིན་ལོག་གི་དམངས་གཙོ་དོ་དམ་ཚོགས་ཚུང་དེ་དག་གིས་དགོན་
 རྩེ་ཁག་གི་སློལ་རྒྱུན་རང་བཞིན་གྱི་མཁན་པོའི་ལས་ཚབ་ཏུ་དགོན་རྩེ་ལ་འཛིན་སྐྱོད་
 བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། ཚོགས་ཚུང་དེ་དག་གིས་བྲལ་བཅུན་དང་། ཉང་མི། སྤྱིག་འཇུགས་ཀྱི་
 ལས་བྱེད། ཉང་ལ་སློང་དཀར་བའི་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་སོགས་ལ་རྒྱལ་གཙུག་ཚོས་
 གཙུག་གི་ཆབ་སྲིད་སློབ་གསོ་སྐྱོད་བ་དང་། རྒྱལ་གཙུག་ཚོས་གཙུག་གི་ཆབ་སྲིད་སློབ་
 གསོར་བརྟེན་ནས་ཁོ་ཚོར་དགོན་རྩེ་ཁག་འཛིན་སྐྱོད་དང་སྤྱིག་ཁྲིམས་བཙན་འགོལ་བྱ་
 རྒྱུའི་འགན་དབང་སྤྱད་ཡོད་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་རྒྱ་ནག་དམར་ལོག་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་ཀྱི་
 དགོན་རྩེ་ཁག་དབར་འབྲེལ་ལམ་གྱིས་ལས་དོན་སྐྱབ་པ་དང་། བྲལ་བཅུན་ཚོའི་འགོ་འདུག་
 སྐྱོད་གསུམ་ལ་ཐེ་བྲུས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥ ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༤ ཉིན་རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་ནས་བཏོན་པའི་ཚོས་
 ལུགས་ལས་དོན་སྤྱིག་གཞིའི་ནང་། དམངས་གཙོ་དོ་དམ་ཚོགས་ཚུང་གིས་སྤྱི་མཐུན་
 དེ་དགོན་རྩེ་ཁག་ནང་འགྲོ་འོང་ལ་སྣངས་འཛིན་དང་དགོན་རྩེའི་བྱེད་སློབ་འགོད། ཆབ་
 སྲིད་སློབ་གསོའི་བྱིལ་བསྐྱགས་སྤེལ་བ། དེ་བཞིན་ཚོས་སྤྱང་ཁག་ལ་ལྷ་ཞིབ་བྱེད་ཀྱི་
 ཡོད་པ་མ་ཟད། དགོན་རྩེ་ཁག་གི་ནང་ཏུ་དམངས་གཙོ་དོ་དམ་ཚོགས་ཚུང་གི་སོ་སྤུལ་
 དང་། སྲིད་གཞུང་གི་ལས་བྱེད་ལས་བྲལ་བའི་བཙའ་སྲོད་ལས་དོན་ཏུ་ཁག་ས་གནས་
 རིམ་བར་ཁྲབ་ཆེ་བའི་རྒྱལ་གཙུག་ཚོས་གཙུག་གི་ཆབ་སྲིད་སློབ་གསོའི་ལྷན་གནས་
 སོགས་ཆེད་འཇུགས་བྲས་ཏེ། མངོན་གསལ་དོད་པོས་ཁོ་ཚོས་བྲལ་བཅུན་ཚོར་རྒྱ་
 ནག་གཞུང་གི་འཕྲོག་བཤའ་ལྷར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་འབྲིང་དང་། ཡལོང་ས་ཡ་སྐྱབས་
 མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ལ་མཚན་སྤྱད་ལུ་བ། བྲལ་བཅུན་བྱིངས་རྒྱ་གཞུང་གི་ཚོས་ལུགས་
 དམ་བྲག་དང་སྤྱིག་ཁྲིམས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་འཇུག་གི་ཡོད། དེར་མ་ཟད། རྒྱ་གཞུང་གིས་

ལས་བྱེད་དེ་ཚོ་དགོན་པའི་ནང་འདྲུལ་ནས་ཞིབ་བཤེར་དང་ཚོགས་འདུ་སྐོར་གཤམ་ རྟོན་དང་སྐུལ་ཞིབ་བཀོད་འདོམས། རོགས་གཞི་ཅན་གྱི་མི་སྣ་འཛིན་བཟུང་བྱ་རྒྱུ་ མཚོན་དམིགས་བསལ་གྱི་འགན་དབང་སྤྲད་ཡོད། གཞུང་འབྲེལ་གྱི་བཀོད་ཁྲབ་གཏན་ འབེབས་ལག་བསྟར་བྱས་ཏེ་ཚོས་ལུགས་གྱི་རང་དབང་ལ་རྟོག་རྩལ་བཏང་ནས། བོད་ བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཚོས་ལུགས་དེ་ཆབ་སྲིད་དང་མཉམ་བཞེས་བྱས་ནས་རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་ སྲིད་ལངས་ཕྱོགས་ཡང་དག་པ་ཡིན་ཚུལ་གྱི་སྒྲུབ་བྱེད་དང་དགོན་སྡེ་ཁག་ཆབ་སྲིད་ དང་བསམ་སྒྲོ་བཅོས་སྐྱར་གྱི་སྟེ་གནས་སུ་བསྐྱར་ཏེ་ཉར་གཏོག་རྩལ་སྤྲོད་ཆུ་ནི་ཚོས་ ཕྱོགས་ལས་ཀྱང་གལ་འགངས་ཆེན་པོ་ཡིན་ཚུལ་འཁྲོག་བཤེད་བྱས་པར་བརྟེན། ལོ་རྒྱུ་ རྫོང་གི་རིང་ནས་དང་འབེལ་བྱུང་བའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་རིན་ཐང་དང་ཚོས་དང་ ཉམས་དམས་སུ་གཏོང་བཞིན་ཡོད།

བོད་མི་བཅོན་གྲོལ་བར་ལག་སོན་བྱུང་བའི་གསང་བའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་གི་ནང་དུ། རྒྱ་ གཞུང་གིས་དགོན་སྡེ་ཁག་ཡོངས་སུ་དག་གོམ་ལུགས་ཆེ་ཏུ་བཏང་བ་གསལ་ཡོད། “ཚོས་ལུགས་ཁྲབ་ཁོངས་བཅོས་སྐྱིག་གཙང་བཤེར་དང་ཚད་ལྡན་བཟོ་རྒྱུའི་ལས་རྟོན་ རྒྱུར་བས་གཏིང་ཟབ་སྟེལ་རྒྱ་དང། དགོན་སྡེའི་དབང་ཆ་བཞིན་ཁྲིམས་ལྟར་ལུགས་སྟོན་ རྒྱག་རྒྱུའི་ལས་ཀའི་འགན་འཁུར་ཅད་གཙོད་མཐར་ཕྱིན་བྱ་རྒྱུའི་སྐོར་གྱི་འཕྲི་ཏུ་རྫོང་མི་ དམངས་སྲིད་གཞུང་གི་ཚད་གཙོད་གཏན་འབེབས་(གནས་སྐབས་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱ།”

(151) འབྲེམ་སྟེལ་བྱ་རྒྱུའི་སྐོར་གྱི་འཕྲི་ཏུ་རྫོང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གི་བརྟེན་ ཞེས་པའི་ནང་དུ་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་རྒྱ་ནག་སྲིད་གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་དང་ལྷ་བཅོན་ རྣམས་དམར་ལོག་ཚོགས་མིར་སྐྱར་ཐབས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་གསལ། ཡིག་ཆ་དེའི་ནང་ ཏུ་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་ཚོས་ལུགས་བྱེད་སྐོ་བཅོས་བསྐྱར་གྱི་ཁྲིམས་སྐྱིག་གཏན་འབེབས་ བྱས་འདུག ཡིག་ཆའི་ནང་དུ་རྒྱ་གཞུང་གིས་དགོན་པའི་དབལ་འབྱོར་འདུ་འགོད་དང་ རྒྱ་སྐུལ་ལ་སྐུལ་བའི་འབྲེམ་དངོས་ཚང་མར་དོ་དམ་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་ལུགས་བཤེད་ཡོད་པ་ དེད། བདུན་རེའི་རེས་གཟུང་སྤུང་བྱ་འཆར་ཅན་ལ་འཕྲི་ཏུ་རྫོང་ཁོངས་གྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་

གི་ལྷ་བཅུན་གྱིངས་ཆབ་སྲིད་སློབ་གསལ་ཚོགས་འདུར་ཡོང་དགོས་པ་བཅོས་ཡོད། རྒྱ་
གཞུང་གིས་དགོན་སྡེ་སྤར་གསོ་དང་རྟེན་དངོས་ཉར་ཚགས་ལ་ཁ་གཡང་ནས་དགོན་སྡེ་
ཁག་གི་རྒྱ་དངོས་ཐོ་འཁོད་ཀྱིས་བདག་དབང་དང་དབང་ཆ་འཛིན་ཐབས་བྱས་ཡོད།

དེར་མ་ཟད། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་ཚོས་ལུགས་ཐོག་དམ་བྲག་ཆེ་
འུ་བཏང་བ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་
ཀྱི་བཞུགས་མོལ་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་གསུམ་པ་བསྟུས་ཏེ་བོད་བཟོན་སྡེ་དང་ཡར་
རྒྱས་གཏོང་ཁུལ་བྱས་ཡོད། བཞུགས་མོལ་ཚོགས་འདུའི་ཐོག་ཏུ་ཚོད་འཛིན་མེད་
པར་དགོན་སྡེ་དང་བཅུན་དགོན་འཇུགས་སྐྱུན་བྱས་ཀྱང་བྱས་པ་དང་། ཚད་འཛིན་
མེད་པར་ལྷ་བཅུན་གསར་བསྟུ་བྱས་ཀྱང་བྱས་པ་སོགས་མཚམས་འཛོག་དགོས་པའི་
ཐག་གཅོད་བྱས་པ་མ་ཟད། རྒྱ་དམར་གཞུང་དང་རྒྱ་ལའི་རུ་ཚོགས་བར་གྱི་འཐབ་ཚིད་
ཅི་ཚོས་དད་དང་རང་སྲིད་རང་སྐྱོང་དང་འབྲེལ་བ་མེད་པར། དེ་ནི་ཁ་བྲལ་ལ་འགོག་
ཚོལ་དང་མེས་རྒྱལ་གོང་བུ་གཅིག་གྱུར་གྱི་བདེ་འཇགས་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་
ཞིག་ཡིན་པས་དང་། དེ་ནི་ཁྱོད་ཤིང་གསོན་གྱི་འཐབ་ཚིད་ཅིག་ཡིན་ལུགས་བཤད་
ཡོད། (152) རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་བཟོན་སྡེ་དང་མིན་པའི་འབྲུང་ཅ་ནི་རྒྱ་ལའི་རུ་ཚོགས་ཀྱི་
ཁ་བྲལ་ལས་འགྲུལ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ལུགས་ཀྱི་འཁྲོག་བཤད་རྒྱུན་འཁྲོངས་བྱས་
ཤིང་། ཁ་བྲལ་ལས་འགྲུལ་ཟེར་བ་དེ་ཡང་བོད་རང་བཅོན་གྱི་ལངས་སྤོགས་བཟུང་
མཁན་ཚོགས་པ་སྤྱིད་སྟུག་ཁག་ལ་ཟེར། ལ་གོང་ས་མཚོག་གིས་ཕྱི་ལོ་བདུན་ཅུ་དོན་
གངས་དུས་སྐབས་ནས་གཉིས་སྟོན་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་ཇུས་ཀྱི་དགོངས་འཆར་
འདོན་གནང་མཛད་པ་ནས་བཟུང་བོད་མི་ཚོས་བོད་རང་བཅོན་ཚིད་ཀྱི་མེད། དབུ་མའི་
ལམ་ནི་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་ཀྱི་སློབ་གཞིའི་འོག་བོད་
རིགས་ཡོངས་ལ་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་སྐྱོང་གི་གནས་བབ་ཚད་ལྡན་ཞིག་ཐོབ་
ཐབས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། རྒྱ་ཞིབ་སྲའི་གནས་ཚུལ་གསལ་དུ་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་ཇུས་
ལེ་ཚན་ནང་དུ་གསལ་ཡོད། ་ བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་བཞུགས་མོལ་ཚོགས་འདུ་

དེའི་ཐོག་བོད་མི་གྲྭ་བཙུན་རྣམས་ཀྱི་གྲངས་ཚད་ལ་ཚད་བཀག་བཞོས་ཡོད། དེ་ནི་ཞི་
ཚོལ་རམ་སྟོན་གྱི་ལས་འགུལ་སླེལ་མཁན་པལ་མོ་ཚེ་གྲྭ་བཙུན་རྣམས་ཡིན་པར་རྒྱ་ནག་
གཞུང་གིས་ངོས་འཛིན་བྱེད་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡིན་འདུག

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོའི་བཞུགས་ཚོལ་ཚོགས་འདུ་དང་འབྲེལ་ཉེ་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཡགོང་ས་
མཚོག་ལ་འགོག་ཚོལ་བྱེད་འགྲུལ་ས་ཚེ་རུ་བཏང་སྟེ་མི་མང་ཁྲིམ་ར་དང་སྤྱི་མང་འདུས་
གནས། གཞུང་གི་ལས་བྱེད་ཚོའི་རང་ཁྲིམ་བཅས་གང་སར་སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་ཡ་སྐབས་
མགོན་ཚེན་པོ་མཚོག་གི་སྐྱེ་བར་སྤྲིག་གཤོམ་བཀག་སྡོམ་བྱས་ཡོད་ལ། འདས་པའི་ལོ་
ངོ་དེ་དག་གི་རིང་རྒྱ་གཞུང་གིས་སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཚེན་པོ་མཚོག་ལ་
འཛིན་པའི་སྣང་སེམས་འགྲུལ་ས་ཚེ་རུ་བཏང་སྟེ་གང་ཉིད་ཀྱི་ཚོས་སྤྲོགས་ཀྱི་མངོན་ཚེན་
རྐབས་པོ་ཚེར་དམའ་འབེབས་སྐྱེར་འདེབས་ལྷན་པ་མ་ཟད་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་མངོན་བཟང་
རྐབས་པོ་ཚེར་ཡང་དེ་བས་དམའ་འབེབས་དང་། སྐྱེར་འདེབས་ལྷན་བཞིན་ཡོད།

ཚོ་འཕུལ་སྟོན་ལམ་དུས་ཚེན།

པོ་རབས་དུག་ཅུ་ནས་བཟུང་ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ཚོ་འཕུལ་སྟོན་ལམ་བཀག་
སྡོམ་བྱས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦ ལོར་བསྐྱར་གསོ་བྱེད་ཞིང་། ལྷན་ས་དེར་ཀུན་གཟིགས་
པཎ་ཚེན་རིན་པོ་ཚེ་སྐྱེ་བའི་བཙུན་པ་མཚོག་གིས་རྒྱ་གཞུང་ལ་ཚོ་འཕུལ་སྟོན་ལམ་ཚེན་
མོའི་མོད་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་གི་གལ་ཚེན་རང་བཞིན་ལྡན་ལུགས་གསལ་བཤད་
གནང་ཡོད། ལྷ་སར་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ངོ་ཚོལ་དང་རམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྐོར་བྱུང་། ཉེ་ལ་བརྟེན་
ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་དག་པོའི་ཁྲིམས་གཞི་བསྐྱེད་པའི་རྗེས་ ་ ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠
ལོར་ཡང་བསྐྱར་ཚོ་འཕུལ་སྟོན་ལམ་བཀག་སྡོམ་བྱས་ཡོད།

བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གཏོར་བཤེག་དང་ཉམས་ཉེས།

རྒྱལ་གཅེས་ཚོས་གཅེས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་སློབ་གསོ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦ ལོར་བོད་ནང་དུ་རྒྱལ་གཅེས་ཚོས་གཅེས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་སློབ་གསོ་འགོ་
བཙུགས་པ་དང་། དེ་ནི་མི་ཅིང་གཞུང་གི་རྒྱུད་རྒྱུ་ཚོན་གཏོར་བའི་ལས་འགུལ་གྱི་ཆ་
ཤས་ཤིག་རེད། ལས་འགུལ་དེའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ཁྲིམས་འགུལ་ནག་ཉེས་ཅན་
དང་སྒོལ་ཟ་རུལ་སྲུངས་པ་ཚོ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ལས་འགུལ་དེ་རིམ་བས་ཁྲུབ་གདལ་དུ་
བཏང་སྟེ་དེང་གི་ཆར་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ཅན་དུ་མ་ཟད། བོད་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་ས་
ཁུལ་ཁག་ཏུ་འང་ལས་འགུལ་དེ་སླེལ་བཞིན་ཡོད། ལས་འགུལ་དེའི་སློབ་གསོ་གཙོ་བོ་
ནི། ལྷ་བཙུན་བཟང་པོ་ཞིག་ཡོང་བའི་སྡོན་འགྲོའི་ཆ་རྒྱུན་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དགའ་ཞེན་བྱེད་
རྒྱུ་དེ་ཡིན། ལས་འགུལ་དེའི་འོག་ཏུ་ལས་དོན་རྒྱ་ཁབ་། རྒྱ་རིགས་དང་ཡིད་ཆེས་སློས་
འཁེལ་གྱི་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་གཉེས་ཀ་ཡོད། ། དགོན་སྡེ་ཁག་ཏུ་ཕྱིན་ནས་ལྷ་བཙུན་
ཚོར་བཅན་དབང་ཐོག་ནས་ཡ་གོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ལ་མཚན་སྲད་
ལུ་རུ་འཇུག་པ་དང་། ཡིག་རྒྱགས་སམ་ཁས་ལེན་དམ་བཅའ་བཞག་བཙུག་ནས་ཏང་ལ་
དགའ་ཞེན་ཡོད་པའི་རྣམ་པ་གསལ་འདོན་བྱེད་བཙུག་པ་སོགས་ལ་བརྟེན། ལས་འགུལ་
དེར་ལྷ་བཙུན་རྣམས་འདོད་བབ་རྩ་བ་ནས་མེད་སྟབས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ངོ་རྒོལ་བྱས་པ་
སོགས་བྱུང་ཡོད། དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ལྷ་བཙུན་མང་པོ་འཛིན་བཟུང་བཀག་
ཉར་དང་། བཅོམ་འཇུག་སོགས་དམ་བྲག་སྒྲ་ཚོགས་བྱེད་དགོས་པ་བྱུང་འདུག།

བོད་མི་སྤྱི་བོ་གནམ་བསྟན་ཡོངས་ནས་ཡ་གོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ནི་
འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་ཀྱི་རྣམ་སྲུལ་དུ་ངོས་འཛིན་གྱིས་དད་གྲས་ཆེན་པོ་ལུ་
གི་ཡོད་ལ། ད་ལྟའི་ཆར་ཡ་གོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ནི་། འཛམ་གླིང་
ཞི་བདེའི་མཚོན་རྟགས། ། འཛམ་གླིང་ཁོན་གྱི་ནང་པའི་རྗེས་འབྲང་བ་ཚོས་དད་གྲས་
ཤུགས་ཆེ་ལུ་ཡུལ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

ལྷན་པ་གཞུང་གི་ས་ཡ་གོང་ས་ཡ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ལ་མཚན་སྐད་སྐྱར་
འདེབས་ལུ་བཞེན་པར་བོད་མི་ཚོས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་རོ་རྒྱུ་བྱེད་བཞེན་ཡོད་པ་མ་ཟད།
(ཡོད་པ་དགུ།) ཞེས་རྒྱལ་གཅིས་ཚོས་གཅིས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་སློབ་གསལ་གྱི་སྲིད་རྒྱུས་ལོག་
ལྷན་བཅུན་རྣམས་ཀྱི་ལྷན་པ་གཞུང་ལྷན་པ་ལོག་ཚོགས་པའི་འགོ་ཁྲིད་ཚོའི་འབྲེལ་པར་
དང་རྒྱལ་དར་སྤྲིག་གཞུང་གི་སྲིད་འཇཉག་པ་དང་། ལས་དོན་རྒྱ་ཁག་གི་ཚོགས་འདུ་ལ་
འགོག་རྒྱུ་བཟོ་བའམ་ཁོང་ཚོའི་དགོས་འདུན་ལ་རོ་རྒྱུ་བྱེད་པ་ཡིན་ན། དེའི་མཚུགས་
འབྲས་ལོ་དགོན་པ་ནས་སྤྱིར་འབྲུད་དང་། འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་ལོག་སྤྱད་སྤྱོད་མཁུར་
གཙོད་གཏོང་གི་ཡོད་འདུག

ལྷན་བཅུན་ཚོས་འདུ་ཤེས་ཆེན་པོ་བཞེ་ཟེར་བའི་དེ་བའི་དེ་སྐོར་འཛིན་བྱས་ནས་དག་རྒྱུགས་
སྤོད་དགོས་པ་དང་། དེ་བའི་ནང་དུ་ཡ་གོང་ས་ཡ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ལ་
མཚན་སྐད་དང་། ལྷན་པར་གཞུང་གི་ས་འཇཉག་བཀག་བྱེད་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྷན་
པ་གཞུང་གི་ཞེས་སོགས་ཚུད་ཡོད། ལས་འགུལ་དེའི་ལོག་ཏུ་ལྷན་བཅུན་ཚོས། "ངས་རྒྱ་ལའི་
རྒྱ་ཚོགས་ལ་རོ་རྒྱུ་ཡོད། ངས་རང་གཞུང་ཏུ་རྒྱ་ལའི་འབྲེལ་པར་ཉར་འཛོག་བྱ་རྒྱུ་མིན། རྒྱ་
ལའི་རྒྱ་ཚོགས་ཀྱིས་ངའི་བསམ་སྐོར་འགྲུར་བ་གཏོང་མི་ཐུབ། ང་ནི་ཉར་ལ་དགའ་ཞེན་
ཆེ། ཉར་གི་རྗེས་སུ་དུས་ནས་ཡང་འབྲུང་རྒྱ་ཡིན།" ཞེས་ལྷན་བཅུན་རྣམས་ཀྱིས་མཐུན་
གཅིག་ཏུ་བརྗོད་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

གལ་ཏེ་ཁོང་ཚོས་དེ་ལྟར་མ་བྱས་པ་ཡིན་ན། དགོན་པ་ནས་སྤྱིར་འབྲུད་དང་། བཙོན་
འཇུག་སོགས་གཞུག་རྒྱུ་ཀྱི་མཚུགས་འབྲས་དན་པ་སྤོང་དུ་འཇུག་གི་ཡོད། གཞུག་རྒྱུ་
བཙོན་བསྐྱལ་གྱིས་ཁོང་ཚོའི་དད་འདུན་བསྐྱུར་དུ་བཅུག་པ་དེ་ལྷན་བཅུན་མང་པོ་ཞིག་
གིས་ཁས་ལེན་བྱེད་མ་ཐུབ་པར་བློས་བྱེད་དུ་འཇོག་གི་ཡོད་པ་རེད། ཉེ་བའི་ལོ་འགས་ནང་
ཡ་གོང་ས་མཚོག་བོད་ལ་གདན་འདྲེན་ལུ་དགོས་པའི་བོད་མིའི་མཛོན་འདོད་བཀག་སྤོང་
བྱས་པར་བརྟེན། བོད་མི་བརྒྱ་དང་ལྷན་བཅུན་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་སྟེ་རྒྱ་

དམར་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ངོ་བོ་མཚོན་པའི་ལ་གོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ལ་མཚན་སྦྱང་སྐྱར་འདེབས་དང་བོད་མིར་དག་གཞོན་རྒྱན་མ་ཚུངས་པར་འུ་ཐུག་ཐབས་བྱས་པར་སློབ་ལྗོངས་གཏོང་གིས་ཞི་ཚོལ་སྐྱེལ་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ཟླ་ ༩ པར་འགྲེམ་སྐྱེལ་བྱས་པའི་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱབ་ལ་དཀར་པོའི་དེབ་ནང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་གཞིར་བཟུང་སྟེ་དམངས་ཀྱི་ཚོས་དང་རང་དབང་གི་ཐོབ་ཐང་ལ་སྤང་སྟོབ་དང་བཅི་བཀུར་བྱེད་དགོས་པ་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ཚོས་དང་རང་དབང་གི་ཐོབ་ཐང་ལ་འདྲ་སྤང་སྟོབ་དང་བཅི་བཀུར་ལ་ཁག་ཐེག་བྱས་ཡོད།

རྒྱ་དམག་གིས་བོད་ནང་བཅོན་འཇུག་རྗེས་བཅོན་དབང་གི་བཞག་པའི་གྲོས་མ་ཚུན་དོན་ཚན་ ༡༢ ཁོངས་དོན་ཚན་གཅིག་ཀྱི་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་མིའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལྷེ་གནས་ཁག་སྤང་སྟོབ་དང་རྒྱན་འཛིན་བྱེད་རྒྱ་དེ་ཡིན།

འོན་ཀྱང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་སྐབ་བཅོན་བསྐྱར་བྱེད་པའི་སྲིད་ཇུས་དང་། ལྷ་བཅོན་གྱིར་འབྱུང་དང་བཅོན་འཇུག་པོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་འཛིན་པའི་དག་གཞོན་སྲིད་ཇུས། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ནང་ཚོས་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དགོས་མཁོར་གཞིགས་ཏེ་འགྲེལ་བཤད་ལོག་པ་དང་མཐོང་རྒྱུད་སྲིད་པ་བཅས་ནི་གོང་གསལ་རྒྱ་གཞུང་གིས་གཞུང་འབྲེལ་གསལ་བསྐྱབས་དང་བསྐྱབས་གཏམ་གྱི་ནང་དོན་དང་ཡོངས་སུ་འགལ་བ་ཡིན།

བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཅ་མེད་བཟོ་ཐབས་བྱེད་པ།

བྱུང་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཁོད་མིའི་སྟེ་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་རྗེ་འབྲ་ཞིག་ཡིན་ཡང་། སྐད་ཡིག་ནི་ཕན་ཚུན་བརྒྱུད་ལམ་ཏེ་ཅང་གསལ་ཆེ་ཞིང་། རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་སོ་སོའི་ཐུན་མིན་ངོ་བོར་གནས་པའི་ཆ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན་པ་ལྟར་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༠ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཐོག་རྒྱབ་ལ་དཀར་པོ་འདོན་ཐེངས་གསུམ་པའི་ནང་དུ་འདྲ་སྤང་

ཡིག་གི་གལ་གནད་དེ་དག་ལ་ཚིག་ཙམ་གྱིས་ངོས་ལེན་བྱས་ཡོད།

དེ་ཡང་རྒྱལ་ལ་དཀར་པོའི་ནང་དུ་རྒྱ་གཞུང་གི་མ་ཐུན་འགྲུང་རོགས་རམ་འོག་བོད་ཀྱི་
སྐད་ཡིག་གཅེས་འཛིན་གྱིད་དགོས་གལ་བཤད་ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་ནང་བོད་ཀྱི་སྐད་
དང་ཡི་གེ་ནི་ཡོངས་གྲགས་བཀོལ་སྤྱོད་གྱིད་བཞིན་ཡོད་པར་བཤད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལོར་གཏན་ལ་མབ་བའི་རྒྱ་ནག་གི་ཐུན་མོང་ཁྲིམས་སྤྱི་གནས་དུ་སྐད་
ཡིག་གི་ཐོབ་ཐང་ནི། གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཚོས་རང་གི་ཐུན་མིན་སྐད་ཡིག་དང་སྐྱེལ་
དང་། རིག་གཞུང་མི་ཉམས་རྒྱུན་འཛིན་དང་ཉམས་སྦྲུང་གསའི་ཆེད་ཉ་ཅང་རྩ་ཆེ་ཡིན་
ཚུལ་འཁོད་ཡོད།

ལྷོས་མ་ཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་ཟེར་བའི་ནང་དུ་འདྲ་བོད་མི་ཚོར་སོ་སོའི་སྐད་ཡིག་དང་
སྐྱེལ་གཏོང་རྒྱ་དང་། ཚོས་དང་རིག་གཞུང་། དུལ་གོམས་གཤིས་ལུགས་རྒྱུན་འཛིན་
དང་ལེགས་བཅོས་བྱ་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གི་རྩ་ཁྲིམས་སྤྱི་དང་། ལྷག་
པར་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤོང་གི་ཁྲིམས་ཡིག་ནང་སྐད་ཡིག་གི་རང་དབང་སྤོང་
ཡང་ཡང་འཁོད་ཡོད། ཁྲིམས་ཡིག་དེ་དག་ནང་འཁོད་པ་དང་། དོན་དངོས་བོད་ནང་ལག་
བསྟར་གྱིད་བཞིན་པའི་སྲིད་བྱུས་གཉིས་དབར་ལགལ་ལྷ་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སྐད་ཡིག་གཉིས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཤེས་ཡོན་གོང་མཐོར་གཏོང་རྒྱུའི་
ལས་གཞིར་བསྟན་ནས་བོད་པའི་སློབ་གྲྭ་ཁག་ནང་སློབ་ཁྲིད་བརྒྱུད་ལམ་གཙོ་བོ་རྒྱ་སྐད་
གྱིད་བཞིན་ཡོད།

ད་ལྟའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྐད་ཡིག་སྲིད་བྱུས་དེས་སློབ་གྲྭའི་ནང་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤོང་
རྒྱུའི་གོ་སྐབས་མེད་པ་བཟོས་པ་ཙམ་མ་ཟད། སྐར་གྱི་མི་ཆེའི་མདུན་ལམ་དང་ཆེད་ལས་
ལས་དོན་ཁྲིད་དུ་འདྲེས་སྤྱོད་མེད་པ་བཟོས་ཡོད།

རྒྱལ་གྱི་ཅུ་ཁྲི་མས་སྤྱི་དང་ཁྲུང་པར་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤོང་གི་ཁྲི་མས་ཡིག་ནང་
 གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཚོར་རང་གི་སྐད་ཡིག་བཀོལ་སྤོང་བྱ་རྒྱུ་དང་། ཡར་རྒྱས་གཏོང་
 རྒྱུ་ལོ་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་འཁོད་ཡོད། ཕྱོགས་མཚུངས་ཅུ་ཁྲི་མས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ལོག་གངས་
 ཉུང་མི་རིགས་ཚོར་སྐད་ཡིག་སྤྱང་སྤོང་གི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པའི་དོན་ཚན་མང་པོ་ཡོད། ཅུ་
 ཁྲི་མས་ནང་ཆ་རྒྱུན་དེ་དག་ཡོད་པ་ཞིན་དུ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤྱང་སྤོང་ཆེད་འཐབ་ཚོད་
 རྱེད་མཁན་ཚོས་རྒྱལ་གཞུང་གི་ཅུ་ཁྲི་མས་སྤྱང་སྤོང་གྲས་ནས་རྒྱལ་གཞུང་གིས་
 བོད་མིའི་སྐད་ཡིག་ཅུ་ཁེད་གཏོང་བ་ཞིན་པའི་སྲིད་བྱུས་ལ་སྤོང་བརྒྱུད་སྐབས། རྒྱ་
 རྒྱལ་གཞུང་གིས་ཁོང་ཚོར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཉེས་མིང་སྒྲ་ཚོགས་བཀའ་ནས་འཛིན་བཟུང་
 དང་དོད་མ་སོགས་ལྟར་བཞིན་ཡོད།

རྒྱལ་གཞུང་གི་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཐོག་འཛིན་པའི་སྲིད་བྱུས་དེ་དག་
 ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་ཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་རམ་སྤོན་བྱས་ཡོད་པ་ནི་དཔེར་ན།
 ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ཟླ་ ༡༠ རང་མཚོ་སྤོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་སྤོང་བྲལ་ཁག་གི་ནང་དུ་བོད་སྐད་ཀྱི་
 ཆབ་ཏུ་རྒྱ་སྐད་བཞག་རྒྱུ་ལོ་བཀོད་ཁྲུབ་བཏང་བ་དེར་བོད་རིགས་དགེ་ལུགས་སྤོང་
 རྒྱལ་སྤོང་ཕྱག་མང་པོས་དེ་བཀོད་གི་གཞུང་ལམ་ཐོག་ཐོན་ནས་སྐད་ཡིག་སྲིད་བྱུས་དེར་
 རོ་རྒྱལ་བྱས་ནས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤྱང་སྤོང་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩེ་བཀའ་ལྷ་དགོས་པའི་
 དེ་འདུན་བཏོན་བ་དང་། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤོང་ཆེན་མཆོད་པའི་འཇུགས་དགོས་
 ལ། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གི་སྤོང་ཆེན་མང་དུ་གཏོང་དགོས་པའི་དགོས་འདུན་བཏོན་འདུག
 རྒྱལ་སྤོང་དེར་བོད་མི་ཚོས་སྐད་འཁོད་བརྒྱབ་བ་དང་། ས་གནས་ལས་ཁུངས་ལ་ལྷུ་ཡིག་
 ལུལ་བ་བརྒྱུད་རྒྱ་སྐད་གཙོ་བོར་འཛིན་པའི་ཤེས་ཡོན་སྤོང་སྤངས་དེས་བོད་པའི་སྤོང་
 རྒྱལ་ཚོའི་ཤེས་ཡོན་ལ་འགོག་རྒྱུ་རི་ཅམ་བཟོ་བ་ཞིན་ཡོད་པ་གསལ་འདོན་གནང་ཡོད།

རྒྱལ་སྤོང་དེར་རོ་རྒྱལ་བྱེད་མཁན་མང་པོ་འཛིན་བཟུང་བཀའ་ཉར་བྱས་པ་དེས། རྒྱུན་དུ་
 བོད་རིགས་སྤོང་རྒྱལ་དང་། ཚོམ་བ་ཤོ། ལྷ་བ། དགེ་ལུགས། ཡང་བ། དེ་མིན་གྱི་ཤེས་ཡོན་

ཅན་སོགས་ལས་རིགས་སྣ་ཚོགས་ཁོད་ཀྱི་བོད་མི་ཚོས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་འོ་པོ་རྒྱུན་
འཛིན་དང་། རྒྱ་ནག་གི་དབང་སྐྱུར་ལ་སློབ་བརྗོད་བྱེད་སྐབས་བཙོན་འཇུག་བྱེད་པའི་
ལམ་ལུགས་དེ་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད།

ཁོང་ཚོའི་ཁོད་བོད་མི་ཁག་གཅིག་གིས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྲུང་སྐྱོབ་ཆེད་བོད་པའི་སློབ་
བྲལ་ཆེད་མངགས་བྱུང་འཇུགས་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཁོང་ཚོས་དེ་སྔ་མཁན་བོད་ཀར་ཆེ་
ལྟར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་བྱ་རྒྱུའི་ཉེན་ཁ་ཡོད་པ་རེད། མཁན་
བོད་ཀར་ཆེ་ལ་མཚོན་ན་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་ཁོར་ཕྱུག་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་འགུལ་སླེབ་
སྐབས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ ༡༩༧༣ ལོར་མ་ཉེས་ཁ་གཏོག་གིས་ལོ་གཉིས་དང་བྱེད་
རིང་བཙོན་འཇུག་གི་ཁྲིམས་ཐག་བཅད་ཡོད། འོགས་མཚུངས་སྐལ་བཟང་ཡར་འཕེལ་
གྱིས་གཙོས་བོད་མི་གཞན་པ་ཁག་གཅིག་གིས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་སློབ་
གཞན་བཏང་བར་བརྟེན་བཙོན་དུ་བཅུག་ཡོད། སྐལ་བཟང་ཡར་འཕེལ་ལ་ལོ་བཞིའི་དུས་
བཀག་བཙོན་འཇུག་གི་ཁྲིམས་ཐག་བཅད་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བཙོན་བཟུང་གི་སྲིད་བྱས་འོག་བོད་ཀྱི་བརྗོད་
རིག་པའི་རྣམ་གཞག་ལའང་བཙོན་བཟུང་བཏང་བ་དང་། བོད་ཡིག་གི་ནང་དུ་རྒྱ་ཡིག་
གི་ཐ་སྙད་ཆེད་མངགས་སླེ་སྟངས་བཏང་བ། དཔེར་ན་བོད་ཡིག་ནང་ “རྒྱ་ནག” ཅེས་
འདི་སློབ་ཡོད་པ་དེར་དམ་བསྐྱབས་བཀག་སློབ་བྱས་ནས་དེའི་ཚབ་ཏུ་བོད་ཡིག་ནང་དུ་
“ཡུང་གོ” ཞེས་འདི་དགོས་ལུགས་བཀའ་ཡོད་ལ། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སེས་ཡོན་སློབ་
གསའི་དམིགས་ལུལ་ནི་བོད་རིགས་སློབ་མ་ཚོར་རང་མི་རིགས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་ཕོ་
རྒྱས་ལ་སློབ་གཉེན་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་དང་རྣམ་པ་ཅ་མེད་བཏང་ནས་བོད་སྐད་ཚོའི་
བསམ་སློབ་འོ་ན་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་ཚོས་ལུགས། རིག་གཞུང་དེ་དག་རྒྱ་མི་རིགས་
དང་བསྐྱར་བ་ཡིན་ན་ཆེས་རྗེས་ལུས་དང་ཞན་པའི་བསམ་སློབ་སླེ་འཇུག་རྒྱ་དེ་རེད། (153)

འི་ལུ་ཡོག་དུས་བབ་ཀྱིས་བོད་རང་སྲོད་རྫོང་ས་ཀྱི་བོད་ཡིག་སློབ་བྱ་ཞིག་གི་གནས་སྟངས་གསལ་སྟོན་བྱས་པ་གཤམ་གསལ།

“མའོ་ཤུའུ་ཞིའི་པར་སློབ་ཞིག་སློབ་བྱ་དེའི་ཚོམས་ཆེན་ནང་སྤྲིག་གཤོམ་བྱས་འདུག་པོད་ཡིག་སློབ་ཚན་ཁོ་ན་མ་གཏོགས་སློབ་ཚན་གཞན་ཚང་མ་རྒྱ་སྐད་ཐོག་ནས་སློབ་འཁུན་བྱེད་ཀྱི་འདུག།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཐོག་ལག་བརྟུང་བྱེད་བཞིན་པའི་སྲིད་བྱས་ལ་སློབ་བརྗོད་བྱེད་མཁུག་ཚོས་ད་ལྟའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་དུ་ལག་བརྟུང་བྱེད་བཞིན་པའི་ཤེས་ཡོན་ལམ་ལུགས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་པའི་སློབ་བྱུག་ཚོས་རང་གི་པ་སྐད་གཙང་མ་རྒྱག་མི་ཐུབ་པ་བཟོ་བཞིན་འདུག། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་འགྲན་བརྟུང་བྱི་སྲིད་ཚོགས་ནང་བོད་བྱུག་ཚོས་རྒྱ་སྐད་དེས་བར་དུ་ཤེས་དགོས་པ་མཆོག་སེལ་བཟུང་བྱེད་པ་མ་ཟད། སློབ་བྱུག་ཁག་གཅིག་གིས་ཤོད་ཚུལ་དེར་མོས་མཐུན་བྱེད་ཀྱི་འདུག།

དེ་ཡང་རང་མོ་ ༡༣ ཡིན་པའི་བོད་རིགས་སློབ་མ་སྐལ་བཟང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས། “ང་ཚོས་ནང་ལ་རྒྱ་ནག་དུ་བོད་སྐད་རྒྱག་བཞིན་ཡོད་ལྟའི་སྟངས་བོད་ཡིག་འཛིན་བྲུང་དགའ་མོས་ཆེ་ཤོས་ཡོང་གི་འདུག། འོན་ཀྱང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་པ་སྐད་རྒྱ་སྐད་ཡིན་ལྟའི་སྟངས་ང་ཚོས་རྒྱ་ཡིག་སྲོད་དགོས་འདུག། ” ཅེས་བཤད་ཡོད།

ང་ཚོ་འཛིན་བྲུང་གཅིག་གི་ནང་དུ་སྲོད་སྐབས་ནག་པང་སྟེང་རལ་ཚོལ་མི་དམངས་ཀྱི་མཚོན་ཉལ་ས་རྩོད་བ་དང་རྩོད་བ་སྟོལ་བ་ཞིག་གིས་ཉེ་བོད་ཡིག་དང་རྒྱ་ཡིག་ཐོག་ནས་སྤྱང་བྲན་ཉང་མེད་ན་ཡུང་གོ་གསར་པ་མེད་ལ། བོད་གསར་པ་དེ་བས་ཀྱང་མེད།.....(154) ཅེས་གྲིས་འདུག།

བོད་པའི་སློབ་བྱ་ཁག་གི་ནང་དུ་འདྲ་སྐད་ཡིག་ཨང་དང་པོ་རྒྱ་སྐད་བཞག་པ་དང་། ཨང་གཉིས་པ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བཞག་སྟེ་བོད་པའི་སྐད་ཡིག་བྱུང་བྱུང་བྱས་པ་མ་ཟད། རྒྱ་

གཞུང་གིས་ཤེས་ཡོན་སློབ་གསོའི་ལམ་ལུགས་ཐོག་ནས་བོད་རིགས་སློབ་མ་ཚོའི་
བསམ་སློབ་འདུ་ཤེས་བསྐྱར་ཐབས་བྱེད་པ་མ་གཏོགས། བོད་མི་ཚོར་རང་གི་སྐྱོན་མིན་
ངོ་བོ་རྒྱན་འཛིན་ཐོག་ནས་འཚོ་གནས་བྱ་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་དེར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་
ངོས་ལེན་ཅུ་བ་ནས་བྱེད་ཀྱི་ཐེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལོར་མཚོ་སྔོན་འབྲིང་རིམ་སློབ་གྲུའི་སློབ་མ་ཚོས་དབྱིད་ཀའི་ལུང་མང་
ནས་ཕྱིར་སློབ་གྲུར་འཁོར་མཚམས། རྒྱ་ཡིག་སློབ་དེབ་གསར་པ་སློབ་ཚན་ནང་བཅུག་
པ་ཤེས་སྐབས་སློབ་སླུག་སྟོང་ལྷག་མང་པོས་ཞི་བའི་རམ་སྟོན་ཐོམ་སློབ་བྱས་ཡོད། དེ་
རྗེས་ལོ་དེའི་ཕྱི་ཟླ་ ༩ ནང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་མ་རྩ་རྩོད་མི་རིགས་སློབ་འབྲིང་གི་རང་
ལོ་ ༡༩ ཡིན་པའི་སློབ་མ་ཚོ་རིང་རྒྱིད་ཀྱིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་ཡོད། དེ་ནི་ཕྱི་ལོ་
༡༩༧༩ ལོ་ནས་བརྒྱུད་བོད་ནང་དུ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁའ་གངས་ ༡༩ ཆགས་
ཡོད། ཚེ་རིང་རྒྱིད་ཀྱིས་དེ་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༧༠ ལོར་སྐད་ཡིག་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་རམ་སྟོན་ལས་
འགུལ་ནང་དུ་འང་མཉམ་ཞུགས་བྱས་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་འདུག།

བོད་རིགས་སློབ་སླུག་ཚོས་རྒྱན་དུ་བོད་སྐད་ཐོག་ནས་འབྲེལ་བ་བྱ་རྒྱུར་འབད་བཅོལ་
བྱེད་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྲིད་བྱས་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོང་ཚོ་བོད་སྐད་ལས་
རྒྱ་སྐད་ཐོག་འབྲེལ་བ་བྱེད་བདེ་བ་ཅི་མ་ཟད། ལས་ཀའི་གོ་སྐབས་ཀྱང་ཐོབ་བདེ་བ་
བཅས་ཁོར་ལུག་གི་གནས་སྡངས་དེ་འདྲ་ཞིག་ནང་ཚུད།

ཟླ་བུང་ཚོས་སྐར་ཀྱི་མཁའ་ཆེན་འཛིགས་མེད་སུན་ཚོགས་དམ་པ་མཚོག་གིས་བོད་ཀྱི་
སྐད་ཡིག་གནས་སྡངས་ཐོག་ཁོང་ལ་ཐུགས་འཚབ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་གསུང་དོན།

“དངོས་ཡོད་གནས་སྡངས་ལ་མཚོན་ན་དེར་སྐབས་བོད་ནང་དུ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལ་
རིན་ཐང་མེད་པ་ནི་དཔེར་ན། གལ་ཏེ་སྟོད་གནས་ཁ་བྱང་བོད་ཡིག་ཐོག་སྲིས་པའི་འཕྲིན་
ཡིག་ཅིག་བསྐྱར་ཆོ། ཕྱི་སྲོགས་སུ་པར་ཞོག་ཐན་བོད་ནང་ལོགས་སུ་འང་འཕྲིན་ཡིག་
དེ་འཕྲིན་ཡིག་བསྐྱར་སའི་ལག་ཏུ་འབྱོར་མི་སྲིད་པ་དང་། འགྲུལ་བཞུད་སྐབས་སུ་བོད་

ལྷུག་གི་ས་རྒྱ་ནག་གི་རྩ་ཁྲིམས་དང་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་ཁྲིམས་ཡིག་
 གཏུན་འབེབས་བྱས་པའི་ནང་དུ། བོད་མི་ཚོར་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སྤང་སྐྱོབ་གོང་སླེལ་
 གཏོང་རྒྱའི་ཐོབ་ཐང་གི་ཆ་རྒྱུན་ཡོད་ཚུལ་འཁོད་པ་རྣམས་ལུང་འབྲེན་བྱས་ནས་ཆ་
 རྒྱུན་དེ་དག་བོད་མིར་སྤོང་དགོས་པའི་རེ་འདུན་བཏོན་པ་དེར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་
 ཁོང་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཁ་བྲལ་གྱི་ཉེས་མིང་འོག་དོད་མ་བྱས་ཡོད། ལྷོ་ལོ་ ༢༠༡༤ ལྷ་ ༡
 ཚེས་ ༤ ཉེན་ཁྲིམས་གཏུགས་བྱས་ནས་ཁྲིམས་ཁང་ནང་རྒྱ་ཚོང་ ༤ རིང་ཁོང་
 ལ་ཁྲིམས་བཤེར་བྱས་ཟླ་། ལྷོ་ལོ་ ༢༠༡༤ ལྷ་ ༥ ཚེས་ ༢༣ ཉེན་བཟང་གིས་དབང་
 ལྷུག་ལ་ལོ་ལྔའི་བཙོན་འདུག་གི་ཁྲིམས་ཐག་བཅད་ཡོད། (རྒྱས་པ་གོང་གི་ལེ་ཚན་ ༣
 ནང་། བཟང་གིས་དབང་ལྷུག་ ཅེས་པའི་ནང་བཀོད་ཡོད།)

རྫོང་དང་གོང་ཁྲེར་ཁག་གི་ནང་པ་མ་བོད་རིགས་ཡིན་ཡང་སྤུ་གྲུས་བོད་སྐད་མི་ཤེས་
 པའི་གནས་སྤངས་ཚབས་ཆེ་ཞིག་འདུག། ལྷུག་པར་བོད་མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་རང་གི་སྐབ་
 མིན་དོ་བོད་ཀྱང་བྱང་ཚོས་བརྒྱགས་ཟེན་པ་དང་། བོད་རིགས་ཉང་ཡོན་ལས་བྱེད་ཚོས་
 ཡུང་བོད་སྐད་གཅང་མ་བརྒྱག་མ་སྤུབ་པའི་ཁབ། ཐ་སྤྱད་གསུམ་ཆའི་གཉེས་སམ་ལྷ་
 ཆའི་གཅིག་རྒྱ་ཡིག་ཐོག་བེད་སྐྱོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད་སྟབས་བོད་མི་དཔྲུག་མ་ཚོར་གོ་
 བན་འཕྲོད་ཁག་པོ་ཆགས་པའི་གནས་སྤངས་ཆགས་ཡོད།

མ་ཁན་ཆེན་འཛིགས་མེད་ལུན་ཚོགས་མཚོག་གི་ཚོམ་ཡིག་དེའི་ནང་དུ། བོད་ཀྱི་སྐད་
 ཡིག་ནི་སྤྱི་ཚོགས་དང་ཚོགས་པ་སྤྱིག་འཇུགས་ཁག་གིས་བདག་སྐྱོད་མ་བྱེད་པར་མེད་
 མེད་དུ་བཞག་པ་དང་། བོད་སྐད་གཅང་མ་ཤོད་མ་ཁན་ཚོ་ཡང་རྒྱ་སྐད་མ་བཤད་པས་དོ་
 གཏོང་དགོས་ཆགས་པ། ལྷུག་པར་བོད་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་རྒྱ་སྐད་ཐོག་ནས་འབྲེལ་པ་
 བྱེད་བདེ་བར་བཅེས་ནས་རྒྱ་སྐད་གཙོ་བོར་བྱེད་བཞིན་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཆེད་
 མངགས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཉམས་དམས་སུ་གཏོང་རྒྱའི་སྤྱི་བྱས་འོག་བོད་མིའི་སྐད་
 ཡིག་རྩ་མེད་དུ་འགྲོ་ཉེན་ཡོད།

བཀའ་བྲལ་ཡང་ལྔ་པ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༧ ལྷ་ ༡ བོད་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཁབ་ཚོས་ལུགས་ལས་དོན་ཅུས་ནས་བོད་
བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ལྷ་སྐུལ་ཡང་སྲིད་ཅོས་འཛིན་དོད་མ་བྱེད་ཐབས་ཀྱི་བཀའ་བྲལ་
ཡང་ལྔ་པ་ཟེར་བ་འགྲེམ་སྟེལ་བྱས་ཤིང་། བཀའ་བྲལ་དེའི་ནང་དུ་ལྷ་སྐུལ་ཚང་མས་ཐོ་
འགོད་བྱས་ནས་གཞུང་གི་ཅོས་འཛིན་ཐོབ་དགོས་ལུགས་བཤད་ཡོད། དོན་ཚན་ ༡ ནང་
དུ་ཡང་སྲིད་ཅོས་འཛིན་ཐབས་ལ་སྲིད་དབང་འཛིན་མི་སྣ་དང་སྲིག་འཇུགས་སྲུང་གུང་ཐེ་
གཏོགས་བྱས་མི་ཚོགས་དང་། སྲིག་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་ཚན་ ༧ ནང་གསལ་ལྟོས་རྒྱུན་ལམ་
ལུགས་དང་། མཐོང་བ་བརྒྱུད་པའི་ཕྱག་བཞེས་གཞིར་བཟུང་རྒྱ་ནག་ནང་བསྟན་མ་ཐུན་
ཚོགས་སམ་ཞིང་ཆེན་དང་ལུལ་རིམ་པའི་ནང་བསྟན་མ་ཐུན་ཚོགས་ཀྱིས་ཅོས་འཛིན་
དགོས་ལུགས་བཤད་ཡོད་ལ། ⁽¹⁵⁶⁾ དེའི་རྒྱུད་གཤམ་དུ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ལྷ་
སྐུལ་ཡང་སྲིད་ཅུང་གཅོད་ལམ་ལུགས། ཞེས་པའི་ལེ་ཚན་ནང་བཀོད་ཡོད།

བོད་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས་པན་ཚུན་གཉེན་སྲིག་གི་སྲིད་ཅུས།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་རྒྱ་མི་རིགས་པན་ཚུན་གཉེན་སྲིག་ལ་སྐུལ་མ་གཏོང་རྒྱུའི་སྲིད་
ཅུས་ལག་བསྟར་བྱེད་འགོ་བཙུགས་ཀྱི་ལོ་ ༡༠༡༤ ལྷ་ ༤ ནང་བོད་རང་སྲོང་ལྗོངས་
ཀྱི་འགོ་བྱིང་མཐོ་ཤོས་ཁྲིམ་ཚོན་གོ་ཡིས་ས་གནས་གསར་ཤོག་ནང་བོད་པ་དང་རྒྱ་མི་
པན་ཚུན་གཉེན་སྲིག་བྱེད་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཆེད་ཚོམ་བསྟུན་མར་སྟེལ་དགོས་པའི་བཀོད་
ཁྲལ་བཏང་བ་མ་ཟད། བོད་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས་པན་ཚུན་གཉེན་སྲིག་བྱས་པ་ཡིན་ན་
བདེ་སྲིད་ཀྱི་འཚོ་བར་རོལ་ཐུབ་པ་དང་། ལུ་གུ་ཚོས་གུང་བོད་སྐད་དང་རྒྱ་སྐད་གཉིས་
ཀ་ཤེས་ཏེ་བོད་དང་རྒྱའི་རིག་གཞུང་གཉིས་ཀར་གཅིགས་ཆེད་འཛིན་པའི་འདུ་ཤེས་སྐྱེ་
ཐུབ་པ་སོགས་ཞེ་པན་ཏ་ཅང་མང་བོ་ཡོད་པའི་བར་དང་ཚོམ་ཡིག་བདུན་ཕྲག་མང་བོའི་
རིང་བོད་རང་སྲོང་ལྗོངས་ཀྱི་རྒྱ་ནག་གཞུང་འགྲེལ་གསར་ཤོག་ནང་བཏོན་ཡོད།

དེ་ཡང་མེ་ཅིང་དུ་བཅའ་བཞུགས་པ་རྒྱའི་ཐོག་ཚོམ་སྟེལ་མཁན་བོད་པའི་བྱུང་མེད་ཚོམ་

པ་པོ་གྲགས་ཅན་ཚེ་རིང་འོད་ཟེར་ལགས་ཀྱིས་མ་ཤིན་ཏེན་གསར་འགོད་པའི་མི་བ་ཞིག་
ལ་ལན་འདེབས་གནང་སྐབས།

“མི་རིགས་མི་འདྲ་ཡང་ཕན་ཚུན་རང་བཞིན་གྱིས་འབྲེལ་བའི་ཐོག་ནས་གཉེན་སྲིག་གྲེང་
མཁན་ཚོར་དགག་བྱ་གྲེང་དགོས་པ་ག་ལ་ཡིན། འོན་ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་གིས་ཆེད་མངགས་
བོད་རྒྱ་མི་རིགས་དབར་གྱི་གཉེན་སྲིག་སྐུལ་མ་གཏོང་རྒྱའི་སྲིད་བྱུས་གཏན་འབེབས་
བྱས་ཏེ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལག་ཆར་བཞུགས་བཞིན་པ་ནི་ལོ་རེ་འཇུག་པའི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་” (157)

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༧ ལྷ་ ༡ ལན་བོད་རང་སྲོལ་སྲོལ་སྲིད་ཀྱི་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ཉམས་ཞིབ་
ཕྱི་ཚན་གྱིས་སྣམ་ཐོ་ཞིག་བཏོན་པའི་ནང་དུ། འདས་པའི་ལོ་རྒྱུ་ ༡ ལན་དབྱེད་བ་གྲེང་
སྐབས། བོད་རིགས་དང་རྒྱ་མི་རིགས་དབར་གཉེན་སྲིག་གྲེང་མཁན་ལོ་རེ་བཞིན་གྲངས་
གནས་གཉིས་ཀྱིས་འཕར་ཡོད། དེ་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༧ ལོར་གཉེན་སྲིག་གྲེང་མཁན་
༤༤༤ ལྷ་བ་དང་། ༡༩༧༩ ལོར་ ༤༧༧ ལྷ་ཡོད་པ་འཕྲོད།

བོད་རང་སྲོལ་སྲོལ་སྲིད་ཀྱི་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་དུང་ཆེ་ཁྲིན་ཚོན་གོ་ཡིས་ཕྱི་ལོ་༡༩༧༧
ལྷ་ ༦ ཚེས་ ༡༩ ཉིན། མི་རིགས་དབར་གཉེན་སྲིག་གྲེང་པའི་ཁྲིམ་ཚང་གི་བཞུགས་
མོལ་ཚོགས་འདུའི་གཙོ་མགོན་བྱས་ནས། ཉང་ཡོན་དང་གཞུང་གི་ལས་ཀྱི་ཚོས་མི་
རིགས་དབར་གྱི་གཉེན་སྲིག་མཐུན་སྲོལ་བའི་ལས་དོན་བསྐྱབ་དགོས་པའི་སྐུལ་འདེད་
བཏང་ཡོད། (158)

སྲོལ་རྒྱན་འགྲོག་པའི་འཚོ་བ་ཅ་མེད་བཟོ་བཞིན་པ།

བོད་མཐོ་སྐང་དུ་འགྲོག་པ་ས་ཡ་ ༡.༡༥ འཚོ་གནས་གྲེང་པའི་ཚོད་དཔག་གྲེང་བཞིན་
ཡོད། སྲོལ་རྒྱན་བོད་མིའི་འགྲོག་པའི་འཚོ་བ་ནི་འབྲུང་ཁམས་ཁོར་ལུག་དང་འགྲོགས་
འདྲིས་བཟང་ཞིང་། ཅུ་ཐང་ཐོག་ཕྱགས་འཚོ་སྲོལ་གྲེང་ཐབས་མཁས་པར་བཞེན་འཛིག་
སྐྱ་བའི་བོད་མཐོ་སྐང་གི་ཁོར་ལུག་སྲུང་སྲོལ་ལའང་ཕན་བཞིན་ཡོད། (159) ཞིང་འགྲོག་

མང་ཚོགས་ཁོད་པན་ཚུན་ཐོན་སྐྱེད་བཞེ་ལེན་གྱེད་པའི་སྲོལ་རྒྱན་གྱི་འཚོ་བའི་གོམས་གཤེན་གྱི་རྒྱན་ཆགས་སུ་ཡོད། དེ་ཡང་འབྲོག་པ་ཚོས་ཞིང་བར་ཚུ་དང་མཉམ་པ་ལ་དང་ཚུར་བ། བལ་སོགས་སྤྱད་པ་དང་། ཞིང་པས་འབྲོག་པར་ནས་སྲན་གྲོ་གསུམ་དང་རས་གོས་སོགས་སྤྱོད་སྲོལ་ཡོད། འོན་ཀྱང་རིམ་བཞིན་འབྲོག་པའི་འཚོ་བ་དེ་མི་དམངས་ལྷི་ཁང་གི་འཚོ་བར་བསྐྱུར་ཞིང་། དེར་སྐབས་ཐོད་མི་འབྲོག་པའི་འཚོ་བ་ཅ་མེད་འབྲོ་རྒྱའི་ཉེན་ཚབས་ཆེ་ཤོས་ནི་འབྲོག་པ་རྣམས་རྩ་ཐང་ནས་བཅན་དབང་འོག་གཏན་འཇགས་གྲོང་ཚོ་ཟེར་བར་གནས་སྡོམ་གྱེད་བཅུག་པ་དེ་ཡིན། ལྷི་ལོ་ ༡༠༠༦ ལས་ ༡༠༡༡ བར་འབྲོག་པ་ས་ཡ་ ༡ ཡས་མས་⁽¹⁶⁰⁾ ཤིག་རྩ་ཐང་ནས་ཕྱིར་འབྱུང་བཏང་ཡོད།

ལྷི་ལོ་ ༡༠༠༧ ལྷི་ ༦ ལན་ནི་འུ་ཡོག་གྲོང་ཁྱེད་དུ་རྟེན་གཞི་བྱས་པའི་འབྲོ་བ་མིའི་སྐོར་ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་པས་⁽¹⁶¹⁾ < <དགག་བྱ་གྱེད་པའི་རང་དབང་སུ་ལ་འང་མེད། > > ཅེས་པའི་སྣུན་ཐོ་ཞིག་བཏོན་པའི་ནང་དུ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་འབྲོག་པ་གནས་སྡོམ་ལས་གཞིའི་གངས་ཐོད་དང་། དངོས་ཡོད་རྫོང་གི་གནས་སྡངས་ཁག་གཅིག་གསལ་པོར་བཞོད་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྩ་ཐང་ལ་རྩ་བ་བསྐྱོར་ནས་སྤྱང་སྤྱོད་གྱེད་ཁུལ་དང་། རྩ་ཐང་ནགས་ཚལ་དུ་བསྐྱུར་རྒྱ་ཡིན་ཚུལ་བཤད་པ།⁽¹⁶²⁾ རྩ་ཐང་ཉམས་གསོ་⁽¹⁶³⁾ ཟེར་བ་སོགས་ལས་གཞི་འདྲ་མིན་ལ་ཁག་དགྱི་བྱས་ནས་འབྲོག་པ་གནས་སྡོམ་གྱི་རྒྱུའི་སྲིད་ཇུས་ལག་བསྟར་གྱེད་བཞེན་ཡོད། ཞོང་གསལ་སྣུན་ཐོའི་ནང་ལྷི་ལོ་ ༡༠༠༠ ལོ་ནས་བཟུང་རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་འབྲོག་པའི་སྤྱུགས་ཀྱི་གངས་འབོར་ལ་ཚོད་འཛིན་ལྷུགས་ཆེ་བྱས་པ་དང་། འབྲོག་པ་ཡོངས་ཀྱི་རྩ་ཐང་ལ་རྩ་བ་བསྐྱོར་བ་དང་། རྩ་ཐང་གཞུང་བཞེས་གཏོང་བ། འབྲོག་པ་གནས་སྡོམ་གྱེད་བཞེན་པའི་སྲིད་ཇུས་ལག་བསྟར་བྱས་པ་འཁོད་འདུག འབྲོག་པ་མང་ཚོགས་ལ་སོ་སོའི་སྣོ་སྤྱུགས་རྣམས་བཤམ་རར་བཅོང་བཅུག་ནས་སྤེལ་གསོད་བྱས་ཇེས་གཏན་འཇགས་གྲོང་ཚོར་གནས་སྡོམ་གྱེད་དུ་བཅུག་སྤེ་སྲོལ་རྒྱན་ཐོད་མི་འབྲོག་པའི་འཚོ་བ་དོར་དགོས་པའི་བཅན་བཀའ་བཏང་ཡོད།⁽¹⁶⁴⁾

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟ་ཞིབ་ཚོགས་པས་ཤོད་མི་ཞིག་ལ་བཅར་འདྲི་བྱས་པར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ང་ཚོ་ཤོད་མི་འཕྲོག་པ་ནམས་ལ་སློབ་རྒྱུ་འཕྲོག་པའི་འཚོ་བ་དོར་དགོས་པ་བཅའ་ཤེད་ཀྱིས་ང་ཚོ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་གཏན་འཇགས་ཤོར་ཚོ་ཟེར་བར་གནས་སློ་བྱེད་དུ་བརྟུག་པ་རེད། དེར་བརྟེན་ད་ཆ་ང་ཚོའི་ལྷན་ཚོགས་ཐོག་ཐམས་ཅད་མེད་པར་གྱུར་སྟབས་འཚོ་རྟེན་གཞན་གང་ཡང་མེད། (165) ཅེས་གསུངས་འདུག

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོར་ཤོད་བྱང་ཤར་གྱི་མགོ་ལོག་ཁུལ་དུ་ལྷན་ཚོགས་ཐོག་འཚོ་སྐྱོད་བཀག་སྡོམ་བྱས་ཏེ་འཕྲོག་པ་དུད་ཁྲིམ་མང་པོ་གཏན་འཇགས་ཤོར་ཚོ་ཟེར་བར་གནས་སློ་བྱེད་བརྟུག་པ་མ་ཟད། འཕྲོག་པ་མང་ཚོགས་ལ་སློད་ཁང་དང་ལྷན་ཚོགས་ཐོག་གི་བྱུང་གསལ་ཐེངས་གཅིག་ལས་སྤྱད་མེད་པ་དང། (166) འཚོ་རྟེན་འདོད་སློབ་ཁེངས་པ་ཞིག་ཀྱང་མ་སྤྱད་པར་བརྟེན་འཕྲོག་པ་མང་ཚོགས་ནམས་དབྱར་རྩ་དགུན་འབྲུ་འཚོལ་བསྐྱུ་དང་ཉོ་འཚོང་བྱ་དགོས་བྱུང་ཡོད། དབྱར་དུས་འཕྲོག་པ་མང་ཚོགས་པལ་ཆེ་བ་སྤྲོན་རྩ་འཚོལ་འབྲུ་བྱེད་པར་འགྲོ་དགོས་པ་དང། (167) ས་ཆ་འགའ་ཤས་སུ་ས་གནས་དཔོན་རིགས་ཚོས་སྤྲོན་རྩ་འཚོལ་འབྲུ་ཚོགས་པའི་ཚོགས་མཆན་ལག་འཁྲེད་བཞེས་རྗེས་དཔོན་རིགས་ཚོས་བར་ཚོང་རྒྱལ་ཁབ་བྱས་ནས་ཁེ་བཟང་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་ཟ་བཞིན་ཡོད། ལས་བྱེད་རེ་འགས་མང་ཚོགས་སྤྲོན་རྩ་འབྲུ་སའི་རི་ཁུལ་དུ་འཕྲིག་སློད་ཀྱི་སློག་བརྟན་བསྟན་པ་དང་ཆང་རག་གོང་ཁེ་ཤོར་འཚོང་བ་སོགས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། སྐབས་རེ་དབྱར་རྩ་དགུན་འབྲུ་དཀོན་པོ་ཆགས་པ་དང་སྐབས་རེ་ཉོ་འཚོང་བྱེད་སྐབས་བན་ཚུན་མི་མཐུན་པར་བརྟེན་འཇུག་འཛིང་ཆབས་ཆེ་ཤོར་བ་དེ་འདྲ་ཡང་ཡང་ཡོང་གི་ཡོད། དེ་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ལྷ་ ༤ ཚེས་ ༡༢ ཉིན་ཇོན་ཐན་ཕ་ལི་ཡིས་ Jonathan Watts ཨིན་རིའི་དེ་གར་ཀེན་ The Guardian གསར་ཤོག་ནང་གནས་ཚུལ་སྟེལ་དོན་ལྟར་ན། “རྫོག་ལ་དེ་མོད་ཀྱི་གཅིག་ཟི། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༢ ལྷ་ ༢ ནང་འཇུག་འཛིང་སྐབས་མི་ ༤ ལ་མེ་མདའ་བརྒྱབ་ནས་བསད་པ་དང་མི་ ༥༠ ལས་སློན་ཐོག་ཡོད།” (168) ཅེས་འཁོད་འདུག

བོད་མིའི་ཚོས་དང་ལ་བརྩེ་མེད་དོན་ལོ་དང་། འཕྲོག་པའི་སྲོལ་རྒྱུན་གྱི་འཚོ་བ་གཏོར་
བཤེག་བཏང་བའི་གནས་ཚུལ་གཅིག་ཅིག་། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་འཕྲོག་པའི་རྩ་ཐང་ཐོག་
ཚེད་མངགས་བཤམ་ར་ (169) མང་པོ་བརྒྱབ་ནས་འཕྲོག་པའི་བྲིམ་ཚང་རེ་རེར་བཤམ་
ར་དེ་དག་ནང་ལྷུགས་གངས་ཚད་གཞི་གཏན་འབེབས་བྱས་ནས་བཙོང་དགོས་པའི་
བཅའ་བཀའ་བཏང་བ་དེ་ཡིན། ལྷུགས་སླེབ་གསོད་ཀྱི་ལས་གཞི་དེར་བརྩེ་བཀའ་དང་
ལེན་མི་བྱེད་མཁན་གྱི་འཕྲོག་པ་རྣམས་ལ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཉེས་ཚད་འགའ་བཞེན་
ཡོད།

བོད་ཤར་ཕྱོགས་དཀར་མཛེས་སེར་ཤུལ་རྫོང་གི་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ས་གནས་དེར་
བཤམ་ར་བརྩེགས་པར་ངོ་རྒོལ་གྱི་ཞུ་ཡིག་ས་གནས་ལས་ཁུངས་སུ་སྤུལ་ཡང་ས་
གནས་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ངོས་ལེན་མ་བྱས་སྟབས་འབྲུམ་ཉག་དགོན་གྱི་དགེ་འདུན་བ་
དང་མང་ཚོགས་རྣམས་ཀྱིས་ས་གནས་ལས་ཁུངས་སུ་འབོད་སྐྱུལ་གྱི་ཞུ་ཡིག་གཅིག་
སྤུལ་འདུག ཞུ་ཡིག་དེའི་ནང་དུ། བང་བ་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ལ་གཞོད་བ་འདི་ལས་
ཚབས་ཆེ་བ་བཟོ་རྒྱུ་ཅི་ཡོད། ང་ཚོས་སེམས་ཅན་ལ་ཕན་བཏགས་མ་སྟབས་ཀྱང་འདི་
ལྟར་སླེབ་གསོད་བྱ་རྒྱུ་ནི་རྒྱལ་བའི་བཀའ་དང་ཡོངས་སུ་འགའ་བཞེན་ལེགས་ཤིང་། འདི་ནི་ང་
ཚོ་མང་ཚོགས་ཀྱི་རེ་འདུན་ཡིན། (170) ཞེས་འཁོད་ཡོད། འོན་ཀྱང་ས་གནས་ལས་བྱེད་
ཀྱིས་ཞུ་ཡིག་འབྲུལ་མཁན་བོད་མི་གསུམ་འཛིན་བརྒྱུད་བྱས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ཟླ་ ༡༢ རང་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་བཟང་འབྲུའི་ཐོབ་ཐང་གི་དམིགས་བསལ་
ཚེད་ལས་མི་སྣ་ཨོ་ལི་ཨཱར་ཏི་ཤར་ Olivier De Schutter ལགས་རྒྱ་ནག་ནང་
གཞིགས་སྐྱོར་ལ་སེབས་ཡོད། ཁོང་གིས་ ༢༠༡༢ ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༢༠ ཉིན་ < རྒྱ་ནག་
ལས་དོན་ཚེད་སྐྱོད། > > ཅེས་པའི་སྟུན་ཐོ་ཞིག་རྒྱལ་ཚོགས་ལ་སྤུལ་ཡོད། སྟུན་ཐོ་དེའི་
ནང་དུ་བོད་ནང་གི་འཕྲོག་པ་གཞིས་སྐྱོས་ཀྱི་ལས་གཞི་དང་དེ་འབྲེལ་གནས་ཚུལ་འཁོད་
བཅའ་མ་ཟད། འཕྲོག་པ་ཚོས་རང་འགྲུལ་ཐོག་ནས་མིན་པར་བཅའ་དབང་ལོག་གཞིས་

སྒོམ་གྱི་ལས་གཞི་དེ་དག་མཚམས་འཛོག་དགོས་པའི་རེ་འདུན་ཡང་བཏོན་འདུག

སྤྱི་ཚོགས་འིང་ལུགས་གྱི་ཡོང་ཚོ་གསར་བ་ཟེར་བའི་ནང་གནས་སྒོམ་གྱི་ཡོང་བའི་བོད་མི་
འབྲོག་པ་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་རྟེན་ལ་དམིགས་ནས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ལས་ཀའི་གོ་སྐབས་
སྤུན་དགོས་པ་དང་། ཤེས་ཡོན་དང་འཕྲོད་བསྟེན་གྱི་མཐུན་རྐྱེན་སྤུང་བ་ཚང་མར་བཟའ་
འབྲུ་འདང་ངེས་གྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་དགོས་པ་འཁོད་ཡོད།

དེ་བཞིན་འབྲེལ་ཡོད་འབྲོག་པའི་མང་ཚོགས་དང་དོན་དམ་གྱིས་གོ་བསྐྱར་བྱས་ཏེ། ལྷ་
ཐང་རྒྱན་གནས་སྤུང་བར་དོ་དམ་གྱི་ཐབས་བྱས་གསར་བ་གཙོ་བོ་ཐབས་ལམ་གཞན་
ཚང་མར་རྟོག་ཞིབ་བྱེད་དགོས་ (171) ཞེས་འཁོད་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༢ ལྷ་ ༩ བར་རི་ནི་མ་ཡོང་ཁྱེད་དུ་ཚོགས་པའི་རྒྱལ་ཚོགས་གྱི་འགྲོ་བ་མིའི་
ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་གྱི་ཚོགས་ཆེན་ཐེངས་ ༡༩ པའི་བཟོ་སྐྱེད་ལྷན་ཚོགས་སྐབས། སྤྱི་
ཞབས་ཨོ་ཡི་མར་ཁི་ཤ་ལ་ Olivier De Schutter ལགས་ཀྱིས། བོད་ནང་རྒྱ་
ནག་གཞུང་གིས་བཙན་དབང་འོག་གནས་སྒོམ་གྱི་སྲིད་ཇུས་ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་
པར་སྒྲོན་བརྗོད་གནང་དོན།

རྒྱ་ནག་ནང་དུ་ཇ་ཉལ་གི་དཀའ་ངལ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་ངས་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། ལྷག་པར་དུ་
བོད་མི་འབྲོག་པའི་གནས་སྐྱེད་སྤྱི་དཀའ་ངལ་དེ་ཡིན། ཞེས་དང་།

ཡང་ཁོང་གིས་ ༢༠༡༡ ལྷ་ ༩ ནས་བོད་མི་ ༢༥ ཡིས་རང་སྲེག་ལས་འགུལ་
སྡེལ་བ་བརྒྱུད་འབྲོག་པ་གནས་སྒོམ་གྱི་སྲིད་བྱས་དེར་དོ་རྒོལ་བྱས་པར་
བརྟེན་སྲིད་བྱས་དེ་ལས་སྡོངས་ཡོང་གི་མེད་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད། ལྷག་

པར་ཁོང་གིས་རང་སྲེག་ལས་འགུལ་སྡེལ་མཁན་བོད་མི་ ༢༥ ཁོངས་ནས་
བོད་མི་ ༡༥ བྱི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བཙན་གསེང་བའི་སྤྱི་ཚོགས་འིང་ལུགས་གྱི་
ཡོང་ཚོ་གསར་བ་ཟེར་བར་གནས་སྒོམ་ཟེན་པའི་འབྲོག་པ་ཡིན་པ་གསུངས་

ཤིང་། དེ་ཡང་ཁོང་གིས་་་་གནས་སྐྱབས་དེ་དག་ལ་གཞིགས་ཆེ་རྒྱ་ནག་གཞུང་
 གིས་སྲིད་བྱུས་དེ་དག་ལ་མང་ཚོ་གས་ཁོད་དགའ་མོས་ཆེན་པོ་བྱེད་བཞིན་
 ཡོད་ཚུལ་བཤད་པའི་སྐད་ཆ་དང་གཏན་ནས་མི་མཚུངས་པ་ཞིག་ཤིང་། ཅེས་
 གསུངས།⁽¹⁷²⁾ བེ་ཅིང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་མི་འབྲོག་པ་དང་འབྲོག་པའི་འཚོ་བ་
 གྲུབ་སྐྱབས་ནི་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་ལ་ཉེན་ཚབས་ཆེན་པོ་བཟོ་བཞིན་ཡོད་ཚུལ་
 དང་། འབྲོག་པའི་འཚོ་ཐབས་ནི་གཏོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འཚོ་ཐབས་ཡིན་
 ཞིང་། འཚོ་ཐབས་དེའི་དམིགས་ཡུལ་ཡང་རང་ཁ་རང་གསོ་སྲུབ་ཅ་མ་མ་གཏོགས་སློ་
 གྲུགས་དེ་དག་བཅོང་ནས་དདུལ་ཇི་ལྟར་བཟོ་དགོས་པའི་སློང་ཤེས་ཉོགས་གང་ཡང་
 མེད་པའི་སློན་བརྗོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད།⁽¹⁷³⁾ འོན་ཀྱང་དོན་དངོས་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་
 སྲིད་བྱུས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་མི་ལོ་སྟོང་ཟླ་འདྲིའི་ནས་འཚོ་སློང་བྱེད་བཞིན་པའི་བོད་མི་
 འབྲོག་པའི་སློབ་རྒྱུན་ལས་ལུགས་ཅ་མེད་བཟོས་པ་མ་ཟད། འབྲོག་པ་ས་ཡ་གཉིས་ཅ་མ་
 གྱི་རིག་གཞུང་དང་འོ་པོ་རྣམས་མིང་གི་ལྷག་མར་བཏང་།

མཇུག་སྒྲིམ།

འདས་པའི་ལོ་རྒྱུ་ ༢༠ རིང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་འཆར་གཞི་ལྡན་པའི་ཚོག་ནས་བོད་མིའི་
 ཚོས་དང་རིག་གཞུང་། སྐད་ཡིག་ ཡུལ་ཤོམས་གཤེས་ལུགས། སློབ་རྒྱུན་བོད་མིའི་
 འཚོ་བའི་གནས་སྐྱབས་སོགས་ཅ་མེད་གཏོང་བཞིན་པ་མ་ཟད། བོད་མི་འབྲོག་པའི་
 ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་འབྲོག་པའི་ལམ་སློབ་དང་མི་མཐུན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་དབལ་འབྲུའ་
 རིག་གཞུང་། ཆབ་སྲིད་བཅས་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་སྲུ་མ་སྤྱད་སླེལ་བར་བརྟེན་འབྲོག་པའི་སློབ་
 རྒྱུན་གྱི་ལམ་སློབ་ཅ་མེད་བཟོ་བཞིན་པ་དང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མི་རིགས་རིག་
 གཞུང་དང་བཅས་བར་ཅ་མེད་བཟོས་ནས་བོད་ཡུལ་རྒྱ་ཡུལ་དུ་བསྐྱར་བཞིན་ཡོད། རྒྱ་
 རྒྱུན་གཞུང་གི་བཅོན་རྒྱུ་འདྲིའི་ལུགས་ཀྱི་བསམ་སློབ་འོ་མ་དེ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྐྱབ་གྱི་
 རིག་གཞུང་ཅ་མེད་བཟོ་བའི་སྲིད་བྱུས་དེ་ལས་ཉོགས་སྲུབ།

སྐབས་བབ་གྱི་ཐི་ཉག་ས་ཆེ་ཤོས་དེ་ནི། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ལམ་ལུགས་དང་
རྒྱལ་ནང་གི་ཁྲིམས་ལ་བརྟེན་བཀུར་གྱིས་བོད་ནང་དུ་ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་བའི་ཚེ་རྒྱ་
ལྷོ་ལ་ཅན་གྱི་སྲིད་བློས་དེ་དག་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་དང་། སྲིད་འཕྲོད་བྱས་དང་མ་བྱས་ལ་
ཐུག་ཡོད།

བོད་མཚོ་སྐང་གི་ཁོར་ཕྱག་ཉམས་རྒྱུད་ཏུ་འགོ་བཞེན་པའི་

གནས་སྟངས།

ངོ་སྟོན།

འབྲུང་བའི་འགྲུར་ལྡོག་དང་མིའི་བྱ་སྟོན་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་མཚོ་སྐང་གི་སྤྱི་ཁམས་ཁོར་ཕྱག་ཉམས་ཆག་ཕྱགས་ཆེ་འགོ་བཞེན་ཡོད།

སྤྱལ་བར་ཉེ་བའི་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཟླ་འགའ་ཤས་ནང་གོ་ལའི་ཚ་བོ་དྲུག་རྒྱས་བཞེན་པ་དེས་བོད་མཚོ་སྐང་ཚོག་ཕྱགས་རྒྱུན་དེ་བས་ཚབས་ཆེ་བ་བྱུང་ཡོད།

སྤབས་མ་ལེགས་བཞེག་ལ་ད་བར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཕྱག་སྤྱང་སྟོབ་ཆེད་དོན་དམ་མན་ཐོགས་ཡོད་པའི་སྲིད་བྱུས་ལག་བསྟར་མ་བྱས་པ་དེས་ཁོར་ཕྱག་གནས་སྟངས་དེ་བས་ཇེ་སྤྱལ་ཏུ་འགོ་བཞེན་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་གཏེར་ཁ་

གང་བྱུང་སྟོག་འདོན་བྱས་དང་བྱེད་བཞེན་པ་དེས་ཁོར་ཕྱག་ཉམས་རྒྱུད་འགོ་བར་མ་བཟ། ས་གནས་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ཁམས་ལ་འང་རྒྱ་ཁ་ཆེན་པོ་ཞིག་བཟོས་ཡོད།

འཇུགས་སྤྱོད་ཡར་རྒྱས་ཁོལ་གཅིགས་ཆེར་འཛིན་པ་དེས་རྒྱ་ནག་གི་ས་དང་རྒྱ་མཁའ་རྒྱུང་བཅས་པ་སྤྱལ་བཅོག་ཅན་ཏུ་འགྱུར་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཕྱག་གཏོར་བཞེག་གི་བྱ་སྟོན་ལུ་མཐུན་སྡེལ་ཆེ་འཛིན་གྱིང་ཡང་ཚོག་གི་བོད་མཚོ་སྐང་འདི་

ཡང་རྒྱ་ནག་ནང་གི་སྤྱལ་བཅོག་ཅན་གྱི་ཞིང་ཆེན་གཞན་ལྟ་བུ་ཆགས་རྒྱུ་དེས། དེ་ལྟར་བྱུང་ཆེ་བོད་དང་རྒྱ་ནག་ཅམ་མ་ཡིན་པར། བོད་ཀྱི་གཅོད་རྒྱུ་ཁག་ལ་བརྟེན་ནས་འཚོ་བཞེན་པའི་ཨེ་ཤེ་ཡའི་མི་འབོར་ས་ཡ་མང་པོར་གོད་ཆགས་ཆེན་པོ་ཐོག་དེས་ཡིན།

བོད་མིའི་ཕྱལ་གོམས་གཤེས་ཕྱགས་ལ་མཚོ་སྐང་གནམ་གཤེས་ཀྱི་ཕྱགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཡོད། བོད་མིའི་སྲོལ་རྒྱན་ལ་དེ་སྤྱང་སྐམ་གཤེར་སོགས་རང་བྱུང་ཁམས་ལ་སྤྱང་སྟོབ་བྱ་རྒྱའི་གོམས་གཤེས་རྒྱུན་འཇགས་སུ་ཡོད་པ་དང་། རྒྱུན་ཏུ་མཚོ་སྐང་གི་གནས་

གཤམ་དང་འཕྲོགས་གཤམ་ཆེ་བ་དང་། གནམ་གཤམ་འགྲུང་ལྡོག་ལ་གཞིགས་ཏེ་
འཚོ་གནས་བྱ་རྒྱུའི་ཐབས་ལུས་རང་ཆས་སུ་བོད་མིའི་གོམས་གཤམ་སུ་འཇགས་ཡོད་
སྟབས། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་སློབ་དཔེ་སྤེལ་གཏོང་བ་
པ་བྱུང་ཡོད། དེ་ནི་གཙོ་བོ་བོད་མི་རྣམས་མི་ལོ་སྤོང་ལྷག་རིང་རང་བྱུང་ཁོར་ཕུག་དང་
འཕྲོགས་གཤམ་ཆེ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་རེད།

བོད་མིའི་འཚོ་བའི་ཁོང་སྤྱི་ས་ཁམས་ཁོར་ཕུག་ཅ་ཆེར་འཇོག་བའི་གོམས་གཤམ་ནི་
བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ཚོས་ཕྱགས་གཤམ་བྱུང་བོན་གྱི་ལྟ་བའི་རྒྱང་གཞིའི་ཐོག་ནས་བྱུང་
ཡོད། ལྷག་པར་བོད་མི་ཚོས་ས་ལ་གནས་བའི་ས་ལྗང་དང་། རི་ལ་གནས་བའི་གཞི་བདག
ཕུལ་ལ་གནས་བའི་ཕུལ་གླ། རྒྱ་ལ་གནས་བའི་གླ། འག་ལ་གནས་བའི་བཅོན་སོགས་
ཡོད་པར་ཡིད་ཆེས་བྱས་ནས་རི་སྐང་གང་བྱུང་ལ་ས་བརྗོད་རྩོག་དང་ཤིང་ནགས་
གཙོད་འབྲེག་བྱས་ན་ཕུལ་གླ་དང་། ས་གླ། གཞི་བདག་གི་གཞོད་པ་ཡོད་རྒྱ་དང་། མཚོ་
དང་མཚོ་ཁྱུ་གཙང་བོ་སོགས་རྒྱ་བོ་བཅོག་པ་བཅོས་ན་རྒྱའི་གཞོད་པ་ཡོད་རྒྱ་སོགས་ལ་
ཡིད་ཆེས་བྱས་ནས་མི་ལོ་སྤོང་ལྷག་རིང་གནས་བ་དེས་འཇིག་སྐྱ་བའི་བོད་མཚོ་སྐང་གི་
རང་བྱུང་ཁོར་ཕུག་སྐྱབ་སྐྱོབ་ལ་སྐྱོན་ཅང་ཆེན་བོ་བྱུང་ཡོད།

དུས་རབས་བདུན་པའི་ནང་རྒྱལ་ཐོག་ ༣༣ རྒྱལ་པོ་སྤོང་བཅོན་སྐམ་པའི་སྐུ་དུས་
སུ་ཁྲིམས་ཡིག་གཏན་འབེབས་མཇུག་པ་དེ་དག་གིས་རི་སྐྱེས་སོག་ཆགས་ལ་གཞོད་
འཚོའམ་གསོད་མི་ཚོག་པ་སོགས་འཁོད་ཡོད།

ཕག་མོ་བྱ་བའི་རྒྱལ་རྒྱུད་སྲོལ་གཏོད་པ་པོ་ཏའི་མི་ཏུ་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཚན་ (༡༩༠༩-
༡༩༩༤) མཚོག་གིས་གཏན་ལ་བབ་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ནང་དེ་མཚུངས་ཁྱད་པར་ཅན་
ཀྱི་དུས་ཚེན་སྐབས་རི་དྲགས་བརྗོན་མི་ཚོག་པ་དང་། བོད་དབུས་སུ་ཤིང་སྐྱ་བོན་ཆེ་
འདེབས་འཇུགས་ཀྱི་སྲོལ་བཟང་བཏོད་ཡོད། ལོ་རྒྱུར་ཤིང་སྐྱོང་གངས་ ༣༠༠༠༠༠

འདེབས་འཇུགས་བྱས་པ་དེ་དག་སྤང་སློབ་བྱེད་མཁན་གྱི་མི་སྣ་བསྐོ་འཇུགས་གནང་
ཡོད།

སྐྱལ་པར་དགའ་སྟོན་པོ་བྱང་གི་སྤིང་དབང་དབུ་བརྟེན་ནས་བཟུང་ (༡༩༩༡-༡༩༩༩)
བཟུང་བོད་ས་ཁྱོན་དུ་ཁོར་ཡུག་སྤང་སློབ་ལས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་སྟེ་ལོད། ལྒྱལ་མཚོག་
ལ་སྐྱུ་བྱེད་ལྗེ་བ་ཆེན་པོ་མཚོག་དང་། ལྒྱལ་དབང་ལ་སྐྱུ་བྱེད་ཀྱི་མཚོག་པོ་མཚོག་གི་
ལ་སྐྱུ་དུས་སུ་རི་རྒྱ་སྤྱང་རྒྱ་བསྐྱེད་པའི་ཚ་ཚོག་གཏན་འབེབས་མཛད་ཡོད། རྩོགས་
མཚུངས་ལྒྱལ་དབང་ལ་སྐྱུ་བྱེད་ཀྱི་ཆེན་པོ་མཚོག་གང་ཉིད་ཀྱི་ཕྱགས་སྐྱེད་དམ་བཅའ་
གཙོ་བོ་གསུམ་གྱི་ནང་ནས་གཅིག་ནི་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་སྤང་སློབ་མཛད་རྒྱ་དེ་ཡིན་པ་
རེད།

གོ་ལ་སྐྱེ་ཡོངས་ལ་བོད་མཚོ་སྤང་གི་གལ་གནད།

ཆོན་རིག་པ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་མཚོ་སྤང་ལ་ “འཛམ་གླིང་ཡང་ཐོག” དང་། “གོ་ལའི་སྐྱེ་
གསུམ་པ།” “ཨེ་ཤེ་ཡའི་རྒྱའི་བང་མཛོད།” “དབྱར་གྱི་ཆར་དུས་སྐྱེན་མཁན་གྱི་ཇི་ཐོ”
སོགས་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་མཚན་བསྟོད་དེ་དག་ནས་ཐོད་མཚོ་སྤང་ནི་གོ་ལ་ཕྱིལ་
པོའི་ཁོར་ཡུག་ལ་ཤིན་ཏུ་གལ་གནད་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད་པ་གསལ་བོར་བསྟན་ཡོད།

རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ནས་ཆ་སྟོ་མས་མཚོ་ཚད་མི་ཉར་བཞི་སྟོང་གི་ཐོག་ཏུ་གནས་པའི་བོད་
མཚོ་སྤང་ལ་ས་ཁྱོན་གི་ལོ་མི་ཉར་ས་ཡ་གཉིས་དང་བྱེད་ཅམ་ཡོད་པ་ནི་གོ་ལ་ཕྱིལ་པོའི་
སྐྱེས་ས་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་གཉིས་ཅམ་ཟེན་པ་དང་། འཛམ་གླིང་གི་མཚོ་སྤང་མཚོ་
ཤོས་⁽¹⁷⁴⁾ དང་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཆགས་ཡོད།

དེ་བཞིན་འབྲུགས་རོམ་གངས་ ༩༦༠༠༠ ལྷག་ཡོད་པ་རྣམས་ས་ཁྱོན་གི་ལོ་མི་ཉར་
༡༠༩༠༠༠ ལ་བྱུང་ཡོད་ཅིང་། བོད་མཚོ་སྤང་འདི་གོ་ལའི་ལྗོ་བྱང་གི་སྐྱེ་གཉིས་ལུང་
འཛམ་གླིང་ནང་འབྲུགས་རོམ་མང་ཤོས་དང་འཕྲང་རྒྱའི་འབྲུང་ཁུངས་ཆེ་ཤོས་ཤིག་གུང་

ཆགས་ཡོད། དེར་བརྟེན་ཚོན་རིག་པ་ཚོས་བོད་མཚོ་སྐང་འདི་ཉིད་ལ་"འཛམ་གླིང་གི་སྤེ་
མོ་གསུམ་པ་"ཞེས་འབོད་བཞིན་ཡོད།

འབྲི་ཚུ་དང་། མ་ཚུ། ར་ཚུ། རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་ཚུ། སེ་རྗེ་ཁ་བབ། ཡར་སྐྱེད་གཙང་པོ་བཅས་
གླིང་ཆེན་ཨེ་ཤེ་ཡའི་གཙང་པོ་ཆེ་ཤོས་དང་གལ་ཆེ་ཤོས་རྒྱག་ཡོད་པ་དེ་དག་གི་ཚུ་མགོ་
བོད་མཚོ་སྐང་ལ་ཡོད་པ་དང་། གཙང་པོ་དེ་དག་ནི་པ་ཀི་སི་ཐན་དང་། རྒྱ་གར། བས་
ཡུལ། ཟུང་ལ་དེ་ཤི། འབར་ལ། ཐའི་ལེན་ཏེ། ལའོ་སི། ཀེ་མ་རྩོ་ཏེ་ཡ། མི་ཐེན་ལ། རྒྱ་ནག་
སོགས་འཛམ་གླིང་ནང་མི་འབོར་ཐོན་ཆེ་ཤོས་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དེ་དག་གི་མི་མང་ས་
ལ་མང་བོའི་འཚོ་བའི་རྟེན་གཞིར་བྱུང་ཡོད་པ་ཡིན།

གོ་ཡའི་སྤེ་གསུམ་པའི་འབྲུགས་རོམ་དེ་དག་བཞུ་བར་བརྟེན་བར་མཚམས་མེད་པར་
རྒྱག་བཞིན་པའི་ཨེ་ཤེ་ཡའི་རྒྱག་ཚུ་ཆེ་ཁག་དེ་དག་གིས་འཛམ་གླིང་གི་མི་འབོར་ལྷ་ཆ་
གཅིག་ལྟག་གི་སྤྱི་ཚོགས་དང་དབལ་འཕྲོར་གྱི་གནས་སྟངས་ལ་ཤུགས་རྒྱེན་ཉ་ཅང་
ཆེན་པོ་ཐེབས་བཞིན་ཡོད། (175)

བོད་མཚོ་སྐང་གི་གནས་གཤེས་འགྲུང་ལྡོག་ལ་བརྟེན་ནས། རྒྱ་གར་དང་ཤར་ཨེ་ཤེ་ཡའི་
ཆར་དུས་ཚོད་འཛིན་དང་ཆར་ཞོད་ཆེ་རྒྱང་ལ་ཤུགས་རྒྱེན་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ཡིན། (176)
དེར་བརྟེན་བོད་མཚོ་སྐང་ལ་ཨེ་ཤེ་ཡའི་གནས་གཤེས་སྐྱུར་མཁའ་ཞེས་ཟེར་སྲོལ་ཡོད།
ཉེ་དུས་ཡུ་རོབ་དང་བྱང་ཤར་ཨེ་ཤེ་ཡའི་ས་ཁུལ་ནང་བོད་རྒྱལ་སྐྱེས་རྒྱལ་སྐྱེད་ཆེ་
དུ་འགོ་བཞེན་པ་དེ་ཡང་མཚོ་སྐང་བོད་ཀྱི་གངས་རི་རྣམས་ཀྱི་ཁ་བཞེ་ཉུང་དུ་འགོ་བ་དེ་
དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཚོན་རིག་པ་རྣམས་ཀྱིས་བརྗོད་ཀྱིན་ཡོད། (177)

རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་ཚོགས་དང་། དབལ་འཕྲོར། ཁོར་ཡུག་གི་གནས་བབ་སོགས་བརྟེན་
སྟེངས་ཡོད་རྒྱའི་ཐད་བོད་མཚོ་སྐང་གི་ཁོར་ཡུག་གནས་སྟངས་བཟང་པོ་དགོས་
རྒྱ་ཤིན་ཏུ་གལ་འགངས་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད། གངས་རི་དང་གཞན་འཛགས་ཀྱི་
འབྲུགས་རོམ་བཞུར་བ་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱ་པོ་ཆེན་པོ་འབྲི་ཚུ་དང་མ་ཚུ་གཉིས་

ཀྱི་ཚུ་རྒྱུན་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་ནག་གི་སྐད་གྲགས་ལྡན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། རིག་གཞུང་།
དཔལ་འབྱོར་སོགས་དང་འཕེལ་ཆེན་པོ་སྐབ་པ་བྱུང་ཡོད་ལ། ཚུ་བོ་དེ་གཉིས་སྲུ་མ་སྐད་
རྒྱ་ནག་གི་སྐོ་བྱང་ས་ཁུལ་བརྒྱད་ཞིང་ཆེན་ཁག་སལ་མོ་ཆེདེ་ནང་རྒྱལ་ནས་མི་འབོར་ས་
ཡ་མང་པོའི་འཚོ་བའི་མ་སྐྱེན་རྒྱུ་དུ་གྱུར་བཞིན་ཡོད་པ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཆགས་
ཡོད།

རྒྱ་ནག་ནང་གི་གཙང་ཚུ་བརྒྱ་ཆ་ ༩༠ ཅམ་ལ་སྐྱག་བཅོག་གི་གཞོན་སྐྱོན་ཆེན་པོ་
སོག་ཟེན་པ་དང་། གཙང་ཚུ་བརྒྱ་ཆ་ ༥༠ ཅམ་ལ་སྐྱག་བཅོག་གི་གཞོན་སྐྱོན་ཆེན་པོ་
ཆེ་སོག་པར་བརྟེན་ཚུ་བོ་དེ་དག་དུག་རྒྱུར་ནས་ཡུས་ལ་རེག་པ་ཅམ་ཡང་བྱེད་
མི་འོས་པ་ཆགས་ཡོད། ⁽¹⁷⁸⁾ མཚོ་དང་ཚུ་མཚོ་ད་བཞི་ཆ་གསུམ་ཅམ་མིའི་འཕྱུང་ཚུ་
དང་། ཉ་འཛིན་རྒྱའི་འཚོ་ཐབས་སྐྱེལ་མི་འོས་པ་ཆགས་ཡོད། ⁽¹⁷⁹⁾

བོད་མཚོ་སྐང་གི་ས་ཚུ་རྒྱུད་གསུམ་ལ་སྐྱག་བཅོག་ཤུགས་ཆེ་སོག་པ་དེས་ད་ཡོད་ཁོར་
ཡུག་གི་གནས་སྐྱངས་རྩ་དྲུག་སོང་ནས་རང་བྱུང་གི་གོད་ཆགས་བསམ་ཡུལ་ལས་
འདས་པ་ཞིག་ཡོང་ངེས་ཡིན།

བོད་ནང་རྒྱ་ནག་གིས་དབང་སྐྱུར་མ་བྱས་གོང་བོད་མིས་མི་རབས་ནས་མི་རབས་
བརྒྱུད་བོད་མཚོ་སྐང་གི་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་སྐྱུང་སྐྱོབ་ཡག་པོ་བྱས་ཡོད། རྒྱ་ནག་གིས་
བོད་ས་ཁོལ་ཡོངས་ལ་བཙན་འཇུག་བྱས་པ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ཉམས་རྒྱུད་
འགོ་ཤུགས་ཆེ་རུ་བྱིན་ཡོད། དེར་བརྟེན་བོད་མཚོ་སྐང་གི་དྲངས་ཤིང་བསལ་བའི་རང་
བྱུང་མཁའ་རྒྱུད་རུ་བ་ཆེད་དང་། ཡིད་དུ་འོང་བའི་བོད་སྐྱོངས་ལ་ལྟ་འདོད་ཡོད་པའི་རྒྱ་
རིགས་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་བ་ས་ཡ་མང་པོ་ཡོད་པ་ནམས་སྐོར་ཐམ་ཆད་མེད་ཡོང་ངེས་
རེད།

གོ་ལའི་གནམ་གཤིས་འགྲུར་ལྗོད་གིས་བོད་མཐོ་སྐང་ལ་འབྲུག་སྐྱེན་རི་བྱུང་།

འབྲུག་སྐྱེན་རི་བྱུང་།

བོད་མཐོ་སྐང་ལ་གནམ་གཤིས་འགྲུར་ལྗོད་གི་འབྲུག་སྐྱེན་རི་བྱུང་ལ་ཚབས་ཆེ་བའི་
དབང་གིས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་རྩ་ཐང་གྲེ་སར་འགྲུར་བ་དང་། སྲིད་པའི་གངས་རི་དང་
འབྲུག་སྐྱེན་རི་ཉམས་རྒྱུད་འབྲུག་སྐྱེན་རི་འགྲོ་བཞིན་ཡོད།

བོད་མཐོ་སྐང་སྟེང་འབྲུག་སྐྱེན་རི་གངས་ ༤༦༠༠༠ ཡོད་པར་བརྟེན་འཛམ་གླིང་གློ་བུང་
གི་སྟེ་གཉིས་ལྷུང་འབྲུག་སྐྱེན་རི་མང་པོས་ཡོད་ས་ཞིག་ཆགས་ཡོད་ལྟམས་འཛམ་གླིང་
གི་སྟེ་མོ་གསུམ་བུ་ཞེས་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་ཐ་སྟོན་འདི་གྲགས། འོན་ཀྱང་ད་ཆ་
འཛམ་གླིང་གི་སྟེ་མོ་གསུམ་བུ་དེ་གོ་ལའི་ཆ་ཤོད་རྒྱས་པར་བརྟེན་སྐྱེན་རི་ཆ་དང་ཉ་ཅང་མཐོ་
པོར་བཞུར་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་ཞི་སྟོན་འཚབ་གྲེད་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན།

ཕྱི་ལོ་ཆིག་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་ལྷུ་བརྒྱུ་དགངས་ནས་བཟུང་བོད་མཐོ་སྐང་དུ་ལོ་བརྒྱ་ལྷུག་
དེའི་ཆ་ཤོད་འཕར་ཚད་ (0.3°C degree celcius) ལྷུང་བའི་གོ་ལ་ཉིལ་པོའི་
ཆ་ཤོད་འཕར་ཚད་ལས་སྐྱབ་གཉིས་ཀྱིས་མང་བ་ཡིན་ལ། དེའི་དབང་གིས་ཕྱི་ལོ་
༡༩༥༠⁽¹⁸⁰⁾ ལོ་ནས་བཟུང་བོད་མཐོ་སྐང་དུ་ལོ་རེ་གངས་གསོག་འཕར་ཡོད་རྒྱ་ལྷུ་ཞོག་
འབྲུག་སྐྱེན་རི་བརྒྱ་ཆ་ ༤༩ ལྷུག་བཞུར་བཞིན་ཡོད། ⁽¹⁸¹⁾

དེ་བཞིན་གངས་རི་བཞུར་བའི་དུས་ཀྱི་ནམ་མཁུ་ཤར་ལ་བཞུར་ཡུན་ཡང་རིང་བས་⁽¹⁸²⁾
གལ་སྲིད་ལྟའི་གནས་སྟངས་སྲུ་མ་ལྷུད་གནས་ན། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༥༠ ལོ་ཙམ་ལ་བོད་མཐོ་
སྐང་གི་འབྲུག་སྐྱེན་རི་གསུམ་བུ་གཉིས་ཙམ་ཙམ་ཅེས་ལྟེ་དུ་འགྲོ་དེས་རེད་ཅེས་ཚན་རིག་པ་
རྣམས་ཀྱིས་བརྗོད་ཡོད། ⁽¹⁸³⁾

འབྲུག་སྐྱེན་རི་སྐྱེད་པོར་བཞུར་བར་བརྟེན་བོད་ཤར་ལྗོད་གསུང་དང་སྟོན་པ་ལྟམས་མང་
པོ་ཞིག་གི་རེ་ཅེའི་དེ་སྟེའི་གངས་རྣམས་རེ་ཉུང་དུ་སོང་ཡོད། དེ་སྟེ་ལོ་ཉིལ་པོར་རི་ཅེ་

ཁ་བས་བརྟམ་བ་དེ་དག་ད་ཆ་ནས་དུས་སོ་སོར་མ་གཏོགས་ཁ་བ་མ་འབབ་བར་གནས།
 འབྲུག་ས་རོམ་སྤྱར་བོར་བཞུར་བ་དེས་གཙང་བོའི་ཚུ་གཞུང་ཕྱག་ས་ཆེ་རྒྱས་ནས་བོད་
 བང་དབྱར་དུས་ཚུ་ལོག་གི་གོད་ཆགས་པོག་པའི་གནས་ཚུལ་འབྱུང་བཞིན་པར་མ་ཟད།
 འབྲུག་ས་རོམ་བཞུར་ནས་བཙོས་མའི་མཚོ་ཆགས་པ་དང་། མཚོ་དེ་དག་ཚད་ལས་
 བརྒལ་སྐབས་ནས་རྡོལ་ཚོད་དབག་བྱེད་དཀའ་བ་དང་། འབྲུག་དང་བལ་ཡུལ། དེ་བཞིན་
 ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱད་ཀྱི་ཉེ་འདབས་སུ་ཆགས་པའི་རྒྱ་བར་བྱང་ཕྱོགས་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་
 འབྲུག་ས་རོམ་བཞུར་བར་བརྟེན་ནས་ཆགས་པའི་བཙོས་མའི་མཚོ་དེ་དག་རྡོལ་རྒྱུའི་ཉེན་
 ཚབས་ཆེ། སྤྱིར་བོད་ཀྱི་ས་བབ་ཆགས་ཚུལ་ལ་བལྟ་སྐབས་བཙོས་མའི་མཚོ་རྡོལ་བའི་
 དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཇེས་ཤིག་ཡིན་ཡང་། ལྷབས་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་ད་བར་དེ་རིགས་ཉ་
 ཅང་ཉུང་ཉུང་རེད།

འོན་ཀྱང་ང་ཚོ་འདོད་ལྡོག་ཁེངས་ནས་བསྐྱད་མི་བྱུང། བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་
 གི་ཉམས་ཞིབ་པས་ཉམས་ཞིབ་བྱས་པ་བརྒྱུད་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བ་ལྟར་ན་བོད་ཁམས་
 ཕྱོགས་ས་ཁུལ་དུ་བཙོས་མའི་མཚོ་གསར་བ་བརྩམས་ཆགས་པ་དང་རྒྱ་ནག་གཞུང་
 གིས་མཚོ་དེ་དག་ལ་རྟོག་ཞིབ་ཆེད་གཞུང་གིས་འགོ་བློན་གཏང་གི་མེད། མཚོ་དེ་དག་
 བམ་རྡོལ་མེན་སྤྱད་ཀྱང་ཚོད་དབག་དཀའ་བར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དོན་དམ་ཉེན་
 སྤུང་གིས་ལས་གཞི་ཇེས་བར་སྐྱེལ་ཐབས་བྱེད་དགོས།

གཏན་འབྲུག་ས་རོམ་ཉམས་རྒྱུད།

གོ་ལའི་ཚ་རྒྱུས་བཞིན་བ་དེས་བོད་མཐོ་སྐང་གི་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་གཏན་འབྲུག་ས་
 ཆགས་རིམ་ཉམས་རྒྱུད་འགོ་བཞེན་ཡོད་པ་དང་། བོད་མཐོ་སྐང་གི་ས་ཆའི་བརྒྱ་ཆ་ ༥༠
 ཅམ་གཏན་འབྲུག་ས་ཆགས་རིམ་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་བོ་ཞིག་གིས་ཁེངས་ནས་ཡོད།
 དེ་དག་ལས་པལ་མོ་ཆེ་ནི་རི་མཐོའི་གཏན་འབྲུག་ས་ཆགས་རིམ་ (184) ཆགས་ཡོད།
 སྤྱིར་དབྱར་དུས་གཏན་འབྲུག་ས་ཆགས་རིམ་སྤོང་བཞུར་བ་དེས་ཆར་ཚུ་དགོན་པའི་

བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་ཤིང་སྐྱ་དང་རྩི་ཤིང་སོགས་སྐྱེས་པར་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དེར་
 བརྟེན་བོད་ཀྱི་བྱང་ཕྱོགས་དང་བྱང་ཤར་ས་ཁུལ་དུ་ཆགས་པའི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་
 ལྷ་ཐང་ཐོག་འབྲོག་ས་རྣམས་འཚོ་གནས་སྐབས་བརྗེད་ཡོད། གཏན་འབྲུགས་ཆགས་ཤིང་
 ཉམས་ཆག་འོག་ལོ་རེར་ས་ཆའི་རྒྱ་ཁྲོན་བྱ་བཞི་མ་གཤིས་མི་ཤར་ ༡༣༣༠ ལྷ་ཐང་གེ་
 སར་འགྲུང་བཞིན་ཡོད། ⁽¹⁸⁵⁾ བོད་མཐོ་སྐང་གི་ས་ཁྲོན་བརྒྱ་ཆ ༦༠ ཙམ་དེ་མཐོའི་ལྷ་
 ཐང་གིས་ཁེངས་ཡོད་སྟབས་ཁོར་ཡུག་ཐོག་གནད་འགག་ཆེ་ཤོས་ཆགས་ཡོད།

ཉེ་ལམ་ནས་བརྒྱུད་གཏན་འབྲུགས་ཆགས་ཤིང་སྐྱུར་པོའི་ཐོག་ནས་བཞུར་བཞིན་པར་
 བརྟེན་བོད་ཀྱི་བྱང་ཐང་དང་བྱང་ཤར་ས་ཁུལ་གྱི་ལྷ་ཐང་རྣམས་ཏུ་ཅང་སྐྱུར་ཚད་མཐོ་
 པོའི་སྐོན་ནས་བྱེ་སར་འགྲུང་བཞིན་ཡོད། གནས་སྐྱེད་སའི་སྐྱེ་མ་ཐུད་ནས་གནས་ཆེ་བོད་
 ཀྱི་ས་ཆ་པམ་མོ་ཆེ་བྱེ་སར་འགྲུང་དེས། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཉེན་ཁ་དེ་ལྟར་ཡོད་པ་
 ཤེས་སྟབས་ལྷ་ཐང་སྐྱེད་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་འགུལ་སྐྱེལ་ཡང་ལུས་པ་དེ་ཙམ་འཛོན་མེད། ཁོ་ས་
 ཚོས་ལྷ་ཐང་སྐྱེད་སྐྱོབ་ལས་འགུལ་གྱི་སྲིད་བྱས་གཏན་འབེབས་བྱེད་སྐབས་མི་རབས་
 ལས་མི་རབས་དང་བྱུང་སྐྱེས་ཁམས་ཁོར་ཡུག་དང་འབྲོགས་འདྲིས་ཐབས་པོའི་བོད་མི་
 ཚོར་འབྲེལ་བ་ཅུ་བཞུགས་མི་བྱེད་པར་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མཐོ་སྐང་གི་ལྷ་
 ཐང་སྐྱེད་སྐྱོབ་ཀྱི་སྲིད་བྱས་པལ་ཆེ་བ་བོད་མིའི་ཐོག་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་དང་འདི་བྱས་
 འདི་མིན་གྱི་གསལ་བཤད་གང་ཡང་མེད་པར་བཅན་འགོལ་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ཁེངས་བྲེགས་ཀྱི་བྱེད་བབ་དེས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་དོན་དམ་ལྷ་ཐང་
 སྐྱེད་སྐྱོབ་བྱ་རྒྱུའི་ཀུན་སྣོད་མེད་པ་གསལ་པོ་རེད། དཔེར་ན། རྒྱ་ནག་བྱང་ཕྱོགས་
 ཀྱི་སྐྱམ་སའི་ས་རྒྱོད་དུ་ཚེར་དཀར་ (sea buckthorn) འདེབས་འཇུགས་བྱས་
 པའི་སྲིད་བྱས་དེ་བོད་ཀྱི་དཀར་མཛེས་ས་ཁུལ་ལྷ་བུ་ས་བརྒྱད་བཟང་པོ་ཡོད་སར་ཡང་
 བཅན་དབང་འོག་ལག་བསྐྱར་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དཀར་མཛེས་ལ་མཚོན་ན་རྒྱ་ནག་
 བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐྱམ་ས་ལྷ་བུ་མིན་པར་ས་བརྒྱད་ཏུ་ཅང་བཟང་ཞིང་། ལགས་ཚལ་དང་

ཅི་ཤིང་གིས་ཁེངས་ནས་ཡོད། ལོ་ལྟར་ཆར་ཞོད་ཆེ་ཆུང་རན་སོང་དང། གཙང་ཚུའི་
 འགོ་ལམ་རི་གཤོངས་མང་སོ་ཡོད། ས་བརྟུན་བཟང་བའི་ས་ཆར་བཙན་དབང་གིས་
 ཆོར་དཀར་འདེབས་འཇུགས་བྱས་པ་ལས། ས་གནས་ཀྱི་ས་གཤིས་དང་ཁོར་ཡུག་
 ལ་འཚམ་པའི་ཤིང་སྣ་གང་མང་འདེབས་འཇུགས་བྱས་ན་དགོ་མཚན་ཆེ། ཆོར་དཀར་
 འདེབས་འཇུགས་ཀྱི་སྲིད་བྱས་དེས་ས་གནས་ཤོད་མིའི་ཐོན་སྐྱེད་ཡོང་འབབ་དང་ས་
 བརྟུན་ཉམས་གསོ་བཅས་ལ་བྱུགས་རྒྱུ་ཚབས་ཆེན་སོག་ཡོད། དེ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་དང་
 ས་བབ་ཀྱི་གནས་སྟངས་མི་འབྲ་བར་བསམ་ཤེས་མ་བྱས་པར་རྒྱུག་པ་ལེ་བ་རྒྱང་གི་སྲིད་
 བྱས་བཙན་འགོབས་བྱས་པ་ཏུ་ཅང་གསལ་ལོ་རེད། ཤོད་ནང་ཤིང་སྣ་གང་མང་འདེབས་
 འཇུགས་བྱེད་དགོས་པ་མ་ཟད། ད་ཡོད་ཤིང་སྣ་ཚམས་ངེས་པར་སྤྱང་སྐྱོབ་བྱེད་དགོས་
 པས་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་གཞིར་བཟུང་དོན་དམ་ཀྱི་སྲིད་བྱས་ལག་བསྟར་བྱེད་
 དགོས་རྒྱ་དུས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ཡིན།

གཏན་འབྲུགས་ཆགས་རིམ་སྤྱར་སོའི་ཐོག་ནས་མི་བ་དེས་ཉེན་ཁ་གཞན་ཞིག་ནི་ས་འོག་
 གི་ནག་རྩས་རྒྱང་ལོན་ཆེ་ཞིག་མཁའ་དབྱིངས་སུ་ཐོན་འགྲོ་གི་ཡོད། འཛམ་གླིང་ས་འོག་
 གི་རྒྱང་ཁམས་ནང་ནག་རྩས་གསོག་འབྲིལ་གྱིས་ནག་རྩས་གསུམ་ཆ་གཅིག་གཏན་
 འབྲུགས་ཆགས་རིམ་གྱི་འོག་ཏུ་དུག་རྒྱངས་འོད། ཤོད་མཐོ་སྤང་གི་ས་མཐོའི་གཏན་འབྲུགས་
 ཆགས་རིམ་གྱི་འོག་ཏུ་དུག་རྒྱངས་འོད་ས་ཡ་ ༡༢༣༠༠ ཅམ་ཡོད་⁽¹⁸⁶⁾ འདུག ཤོད་
 མཐོ་སྤང་གི་ས་མཐོའི་གཏན་འབྲུགས་ཆགས་རིམ་ཆ་རྫོང་ཅན་ཞིག་ཡིན་སྟབས་གོ་ལའི་
 གནམ་གཤིས་འཕྱུར་ལྗོད་དང་སྟུག་པར་གོ་ལའི་གནམ་གཤིས་ཀྱི་ཆ་རྫོང་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་བ་
 དེས་ཉེན་ཁ་ཆེན་པོ་བཟོ་བཞིན་ཡོད། དེར་བརྟེན་གཏན་འབྲུགས་ཆགས་རིམ་རི་ཅམ་
 བཞུར་བ་དེ་ཅམ་གྱིས་མཁའ་དབྱིངས་སུ་དུག་རྒྱངས་གསོག་འབྲིལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེ་ལ་
 བརྟེན་ནས་གོ་ལ་ཁྱོན་ཡོངས་སུ་ཆ་རྫོང་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་གི་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༧ ལྷ་ ༤ ཚེས་ ༣༠ ཉིན་མགོ་ལོག་མ་ཆེན་རྫོང་དུ་རི་ཉིལ་བ་དང་། ཕྱི་
 ལོ་ ༡༠༡༧ ལྷ་ ༤ ཚེས་ ༢ ཉིན་ཡུལ་ལུལ་རྩ་སྟོང་དུ་འདམ་རུད་ཀྱི་གོང་ཆགས་ཕོག་པ་
 དེ་དག་གིས་གཏུན་འབྲུགས་ཆགས་རིམ་རྣམས་ཉ་ཅང་སྤྱར་པའི་སློབ་ས་བཞུར་བཞིན་
 ཡོད་པ་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད། བོད་ས་ཁྱོན་ཡོངས་སུ་ས་ལོག་དོང་ཚད་འཕར་བར་
 བརྟེན་ས་སྟེང་འབྲུགས་པ་བཞུར་ཉེ་འདམ་རུད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཡང་འཛོལ་གྱི་ཡོད། རང་
 ལྷུང་གི་གོང་ཆགས་དེ་རིགས་སྟོན་འགོག་ཆེད་དེ་བར་སྲིད་བྱས་ཆད་ལྡན་ཞིག་ལག་
 བསྟར་ཅ་བ་ནས་བྱས་མེད།

**གཞོན་ཚབས་ཆེ་བའི་གཏེར་ཁ་སྟོག་འདོན། མང་ཚོགས་ཀྱི་བདེ་དོན་ལ་སྤྱང་རྒྱང་ཁྱེད་
 གསོད་དང་ཁོར་ཡུག་སྤྱང་སྟོབ་ཀྱི་ཁྲིམས་ལ་བརྩི་མེད་དོན་རོལ་བཏང་བ།**

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ལ་དབང་སྤྱར་བྱས་རྗེས་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ཉམས་ཆག་འགྲོ་
 འགོ་ཚུགས། བོད་ནང་འཇུགས་སྐྱུན་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ལས་གཞི་སྟེལ་སྐབས་བོད་མིའི་
 དངོས་ཡོད་སྤྱི་ཚོགས་དང་ཁོར་ཡུག་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་དགོས་མཁོ་བཅས་ལ་འགན་ཅ་
 བ་ནས་མ་འཁུར་བ་མ་ཟེན། དེ་དག་ལ་མཐོང་རྒྱང་ཁྱེད་གསོད་ཀྱིས་འཇུགས་སྐྱུན་ལས་
 གཞི་སྟེལ་བ་དང་། བོད་ནང་གཏེར་ཁ་སྟོག་འདོན་དང་། ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་གཉིས་
 འཇུགས་སྐྱུན་གྱི་ལས་གཞི་གཙོ་བོ་གས་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་གྱིས་གསལ་བསྐྱབས་སྟེལ་
 བ་དེས། དེ་སྤེལ་གཞུང་གི་ལངས་སྟོགས་ "དཔལ་འབྱོར་དང་། སྤྱི་ཚོགས། རང་ལྷུང་
 ཁོར་ཡུག་བཅས་དང་མ་ཐུན་བའི་རྒྱན་གནས་ལུབ་བའི་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་བསྟེན་
 རྒྱ"ཟེར་བ་དང་དངོས་འགལ་ཆགས་ཡོད། (187)

ལྷག་པར་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་གནས་རི་ཁག་མང་པོར་གཏེར་ཁ་སྟོག་འདོན་བྱས་དང་
 བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་ནི་བོད་མིའི་སྟོལ་རྒྱུན་གྱི་བསམ་སྒྲིལ་འདུ་ཤེས་དང་། རི་མཐོའི་
 ཁོར་ཡུག་སྤྱང་སྟོབ་ལ་བརྩི་མེད་དོན་རོལ་བཏང་བ་མཚོན་ཡོད། བོད་མི་ཚོས་གནས་
 རི་དང་སྤྱི་མཚོར་ངོས་འཛིན་བྱས་ནས་རི་དང་མཚོ་ལ་དེ་བར་གཅེས་སྤྱང་བྱས་ཡོད་པ་

དེས་ཁོར་ལུག་སྤྱད་སྐྱོབ་ཁུལ་གྱི་ཉ་ཅང་གལ་གནད་ཆེ་བའི་ཁོར་ལུག་མ་ཉམས་བར་
རྒྱན་གནས་མུབ་རྒྱར་བཞག་ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ཚན་རིག་བསམ་ཉམས་ཞིབ་གྱི་ལས་
ནས་ར་སྐྱོད་བྱས་ཡོད། (188)

བོད་ནང་ལ་མཚོན་ན་གཏེར་དངོས་རིགས་མི་འདྲ་བ་ ༡༣༡ ལྷག་ཡོད་པ་དེ་དག་ནི་
འཛམ་གླིང་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་གཏེར་མཛོད་ཀྱི་ཆ་ཤས་འཕོན་ཆེ་བ་ཞིག་ཆགས་ཡོད།
གཏེར་དངོས་དེ་དག་ཁོངས་ཀོ་ལྷགས་དང་། ལྷ་ཟངས། དདུལ། རྩོམ་ལ། གསེར། ཡི་ཐེ་
ཡམ། ཞ་ཉ། ཉི་ཚེ་རྩོམ་ལ། ལྷུ་ལ། ལྷངས་རྩུ་ལ། དཀར་གཡལ། ཐལ་ལྷོ། ཟེར་རྩུ་ལྷགས་
རྩོམ་གསལ་ཚུད་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དེར་སྐབས་རྒྱ་ནག་ནང་གི་དབལ་འབྱོར་འཛུགས་སྐྱབ་ལས་གཞིར་
ཉེ་བར་མཁོ་བའི་གཏེར་དངོས་སོགས་རང་བྱུང་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་རྣམས་རྒྱལ་
ཁབ་གཞན་ནས་འོར་འཕེན་གང་ཉུང་ཉུང་ཆེད་བོད་ཀྱི་གཏེར་ཁ་དེ་དག་ཁྱོན་ཆེ་སྡོག་
འདོན་བྱས་དང་བྱེད་སྤྱོད་ལེད། ༡༩༩༧ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་ས་གཤིས་བརྟག་དཔྱད་བསམ་
ཚོད་དབལ་བྱས་པ་ལྟར་ན་བོད་མཚོ་སྐང་དུ་ཟངས་ཀྱི་གཏེར་མཛོད་འོན་ས་ཡ་ (༣༠
ནས་ ༤༠) བར་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཉི་ཚེའི་གཏེར་མཛོད་འོན་ས་ཡ་ ༤༠ དང་། ལྷགས་
རིགས་གཏེར་མཛོད་འོན་ཐེར་འབྲུམ་འགའ་ཤས་ཡོད་པ་བཤད་ཡོད། ཟངས་འོན་ས་ཡ་
༥.༡ ཡོད་པའི་གཡུ་ལུང་གཏེར་མཛོད་ནི་རྒྱ་ནག་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་ཟངས་ཀྱི་གཏེར་མཛོད་
ཆེ་ཤོས་དང་ཨེ་ཤི་ཡའི་ནང་ཨང་གཉིས་བ་ཆགས་ཡོད། ༡༩༩༠ ལོའི་གངས་སོ་ལྷར་ན།
བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཟེར་བའི་ཁོ་ནའི་ནང་གཏེར་མཛོད་ཁབ་ ༡༠༠ ཡོད་ཅིང་། གཏེར་
དངོས་རིགས་ ༡༠༡ ཡོད་པ་ར་སྐྱོད་བྱས་ཡོད། (189)

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གཞོད་འཚོ་ཆེ་ཞིང་བཟང་སྤྱོད་དང་འགལ་བའི་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་
གྱི་ལས་གཞི་སྤེལ་བར་བརྟེན་བོད་ཁྱོན་ཡོངས་ནང་རོ་རྩོམ་རྩུ་ལྷངས་ལྷོན་བྱུང་ཡོད། བོད་
ནང་མཚོན་ན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ལོ་ནས་ད་བར་ཤིས་རྟོགས་བྱུང་བ་ལྟར་ན་རྒྱ་ནག་གཞུང་

ལ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་དོ་རྒྱལ་རྩམ་སྟོན་གྱི་ལས་འགུལ་ཐངས་གངས་ ༣༠ བཀལ་བ་ཞིག་
སྲིལ་ཡོད། དེ་དག་ལས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཕུག་གཏོར་བཞིག་བཏང་བར་
དོ་རྒྱལ་བྱས་པ་འགའ་ཤམ་གཤམ་དུ་བཀོད་ཡོད།

ཇ་སྟོན་རང་བྱུང་ཁོར་ཕུག་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཁུལ་དུ་གཏོར་ཁ་སྲོག་འདོན།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༡༦ ཉིན་ཇ་སྟོན་རྫོང་གི་ཇ་ཆེན་དང་། ཇ་སྟོན་ སྤྱི་ཇ་བཅས་
གྱི་ས་གནས་བོད་མི་འཕྲོག་བ་གངས་ ༧༥༠༠ ལྷག་གིས་ཇ་འབྲི་ཇ་གསུམ་རྒྱལ་ཁབ་
རིམ་བའི་རང་བྱུང་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཁུལ་གྱི་གནས་རི་སྲོག་འདོན་བྱས་པ་དེར་དོ་རྒྱལ་རྩམ་
སྟོན་ལས་འགུལ་འགའ་ཆེ་སྲིལ་ཡོད།⁽¹⁹⁰⁾ ལྷག་པ་དེར་རྒྱ་དམག་ ༥༠༠ ཅམ་གྱིས་
བོད་མི་ཞི་རྒྱལ་བ་རྣམས་གྱི་ཁོད་མཆི་འབྲིན་དུག་རྒྱངས་གཤུག་བ་དང་འགྲིག་མདེལ་
གྱི་མེ་མདའ་བརྒྱབ་བ་སོགས་དག་གཞོན་འགའ་ཆེ་བྱས་རྒྱུ་དོ་རྒྱལ་ལྷན་དོ་རྒྱལ་ནང་མཉམ་
ཞུགས་བྱེད་མཁན་རང་ལོ་ ༣^༢ སོན་པ་སོག་ལོ་ཚོས་བྱུབ་གྱིས་བརྗོད་དོན། རང་བདེན་
བཤད་ས་རྩ་བ་ནས་མི་འདུག ང་རང་བྱ་ཐབས་བྲལ་སོང་། ཞེས་བརྗོད་བར་མ་བཟང་ཁོང་
རང་འཆད་འུ་རྒྱག་གིས་རང་གིས་རང་ལ་གྱི་བརྒྱབ་ཡོད། གནས་རྒྱལ་དེ་རིགས་ད་
དུང་གཤམ་དུ་དཔེ་མཚོན་ཁབ་ནས་གཞིགས་སྟུག་

ཇ་འབྲི་ཇ་གསུམ་རྒྱལ་ཁབ་རིམ་བའི་རང་བྱུང་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཁུལ་གྱི་ལོ་ ༢༠༠༠ ལོར་
གསར་འཛུགས་བྱས་ཤིང་། དེའི་དགོས་དམིགས་གཙོ་བོ་ནི་ཇ་ཆུ་ འབྲི་ཆུ་ ཇ་ཆུ་
བཅས་བོད་ཀྱི་གཙང་རྒྱ་ཆེན་པོ་གསུམ་གྱི་འབྲུང་སའི་(རྒྱ་མགོའི་)ས་ཁུལ་སྲུང་སྐྱོབ་
ཆེད་བརྒྱགས་བ་ཞིག་རེད། ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་རྩ་ཐང་གི་ས་ཁུལ་དེའི་སྟེང་དུ་བོད་
མི་འཕྲོག་བ་རྣམས་ལོ་དོ་སྟོང་སྟག་རིང་འཚོ་གནས་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཉེ་ལམ་ནས་
བརྒྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རང་བྱུང་སྲུང་སྐྱོབ་ས་ཁུལ་ལ་ཁབ་དགྱི་བྱས་ནས་བོད་མི་
འཕྲོག་བ་མང་པོ་ཞིག་རྩ་ཐང་ནས་གནས་སྐོས་བྱེད་བརྒྱག་ཡོད། འོན་ཀྱང་མཚོ་སྟོན་ཞིང་
ཆེན་སྲིད་གཞུང་གིས་རང་བྱུང་ཁོར་ཕུག་ས་ཁུལ་ཡིན་ཟེར་བའི་ས་གནས་ཉེ་ (ཇ་སྟོན།

རྩ་ཚེན། གཏེར་ཁ་སྡོག་ཚོགས་པའི་ཚོགས་མཚན་སྤྲད་པ་དེ་ནི་རྟ་ཅང་ཡ་མཚན་གྱི་གནས་
ཚུལ་ཞིག་ (191) དང་། དེ་སྡོན་ལོ་ངོ་ ༡༣ ལོང་ནས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གཏན་འབེབས་
བྱས་པའི་སྲིད་བློས་དང་ཡོངས་སུ་རྒྱབ་འགུལ་ཚགས་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བྲེད་སྤངས་དེ་ནི་མགོ་གཉིས་མ་དང་དབྱེ་འབྲེད་གྱི་སྲིད་བློས་ཁོ་ན་
ཡིན་ལ། དེ་སྡོན་ལོ་མང་གོང་ནས་ཚོད་དཔག་བྱས་པ་སྟེ་རྩ་ཚང་ནས་འབྲོག་པ་གནས་
སྡོད་བཅུག་པའི་དགོས་དམིགས་གཙོ་བོ་ནི་རྒྱ་ནག་གི་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་བྱ་རྒྱུའི་
ཚེད་ཅེད་ཟེར་བའི་གཏམ་དེ་བདེན་པ་ཡིན་པ་རེ་འཕྲོད་བྱུང་ཡོད། ཉེ་ལམ་ནས་བརྒྱུད་
རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་གྱི་ས་ཁུལ་མང་པོ་ཞིག་རང་བྱུང་ཁོར་ཕུག་སྤྱང་སྐྱོབ་ས་ཁུལ་
དུ་ངོས་འཛིན་གསལ་བསྒྲགས་བྱས་ཡོད་པ་དགའ་བསུའི་གནས་ཡིན་ཡང་། རྒྱ་གཞུང་
གིས་དོན་དངོས་སུ་ས་ཁུལ་དེ་དག་གི་ཁོར་ཕུག་སྤྱང་སྐྱོབ་མ་བྱས་པ་དེ་ནི་རྟ་ཅང་གི་ཡ་
མཚན་སྐྱེ་བཞི་ཚགས་ཡོད།

དེ་སྔ་རང་བྱུང་ཁོར་ཕུག་སྤྱང་སྐྱོབ་ས་ཁུལ་དུ་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་ཁོར་
ཕུག་སྤྱང་སྐྱོབ་གི་ལས་གཞི་དོན་དངོས་ལག་བསྟར་མ་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་བརྟེ་
སྐབས་ཁ་ནས་བཤད་པ་དང་ལག་ལེན་གཉིས་མི་མཚུངས་པ་རྟ་ཅང་གིས་གསལ་པོར་
མཚོང་བྱུག། དེར་བརྟེན་སེམས་འཚབ་སྐྱེ་བཞི་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།

རང་བྱུང་ཁོར་ཕུག་སྤྱང་སྐྱོབ་གི་སྐྱིབས་གཞི་དང་ཡོངས་སུ་འགུལ་བའི་དཔེ་མཚོན་གཞན་
ཞིག་ལ། བོད་མཛད་སྡོད་སྤྱི་ལོའི་རྒྱ་ཆེ་བའི་རྩ་ཚང་ཐོག་གཏེར་ཁ་བསྡོགས་ཏེ་ས་དོང་
ཁོར་ཆེ་བྱས་པ་རྣམས་མ་བསུབས་པར་བཞག་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། གནས་ཚུལ་འདི་རྒྱ་ནག་
ལྷང་ཁུ་ཚོགས་པའི་ཉུལ་ཞིབ་པས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལྷ་ ༤ ཚེས་ ༥ ཉིན་རྟོག་ཞིབ་བྱས་
པ་བརྒྱུད་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་ཡོད། (192) རྟོག་ཞིབ་ཚོགས་པ་དེའི་སྤྱན་ཐོ་ལྷང་ན་སྤྱི་ལོར་
རྩོ་སོལ་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་བྱ་ཡུལ་ཁག་བཞི་ཡོད་པ་ནས་གཉིས་གྱིས་གཏེར་ཁ་སྡོག་
བཞིན་པ་དང་། གཉིས་ལ་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་གྱི་ལས་གཞི་སྤེལ་འབྲོ་འཇུགས་ལ་ཉེ་བ་

ཡོད་འདུག གྱི་ལོ་ ༡༠༡༣ ལོར་ Jiansang དང་ Juhugeng གཏེར་ཁ་སྡོག་
 འདོན་གྱི་ས་ཁུལ་དུ་རྩ་ཐང་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་ ༧༩.༦ ཅུ་མེད་དུ་བྱིན་ཡོད། ལྷན་ཐོའི་ནང་
 Jiansang དང་ Juhugeng བཅས་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་གྱི་ས་གནས་གཉིས་པོ་ནི་
 ཆེད་མངགས་འབྲུགས་རོམ་དང་རྩ་བདག་གཅེས་བྱེད་ཡུལ་རང་འབྲུང་ཁོར་ཡུག་སྤུང་
 རྒྱུ་བ་གྱི་ས་ཁུལ་ Qilian Mountains National Ecological Functional
 Zone for Glacier and Water conservation ཞེས་མིང་བཏགས་པ་དེའི་ནང་
 རྩུང་ཡོད་པ་དང་། གཞན་ཡང་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་གྱི་ས་གནས་གསུམ་པ་གཉིས་ཀྱི་
 བཟོ་གཏེར་ཁེ་ལས་ཀྱི་རྟེན་གཞི་ཆགས་ཡུལ་ནི་མཚོ་སྔོན་ཆེ་ལིན་རི་རྒྱུད་རང་བྱུང་སྤུང་
 རྒྱུ་བ་ས་ཁུལ་ཞེས་རྒྱ་གར་ལྷོ་ལྷོ་ Datong Shule Buha བཅས་ཀྱི་རྒྱ་འགོ་ཡོད་
 ས་དེར་འཁེལ་ཡོད། ས་ཁུལ་དེ་དག་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དམིགས་བསལ་ཁོར་ཡུག་སྤུང་
 རྒྱུ་བ་གྱི་ས་ཁུལ་དུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཁུལ་རེད།

**གཏེར་ཁ་སྡོག་རྩུང་ལ་བཞིན་མ་བྱས་སྐབས་རྒྱ་མའི་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་བྱེད་
 སར་ས་རུད་ཀྱི་གོང་ཆགས་ཐོག་ལ།**

གྱི་ལོ་ ༡༠༡༣ གྱི་ལྷོ་ ༣ ཆེས་ ༡༩ ཉིན་ལྷ་ས་མལ་ལོ་རྒྱ་མའི་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་
 སྐབས་ས་བདེ་བས་ནས་མི་གཏངས་ ༤༣ རྒྱུ་ལམ་དུ་སོང་ཡོད་ཀྱང་། གཞུང་གིས་བྲེལ་
 འཚུབ་རང་གོང་ཆག་དེ་རང་བཞིན་འབྲུང་བའི་གོང་ཆགས་ཡིན་ཚུལ་བཤད་པ་ (193)

དང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་འབྲེལ་ཕྱིན་ཏུ་གསར་ཁང་ནས་ཀྱང་ཆེ་སྡོག་གོར་བ་རྣམས་ལ་
 རྟོག་ཞིབ་ཅུ་ཡང་མ་བྱས་པར་ས་གནས་གཞུང་གིས་གང་བཤད་པ་དེ་དག་གསར་
 འོག་དེའི་ནང་ལུང་འཛེན་བྱས་པ་རེད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་མའི་གཏེར་ཁ་སྡོག་སྐབས་ས་
 རིབ་སྡོན་བྱུང་བ་དེའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་མོ་གང་ཡིན་སྟོར་མོད་མིའི་སྤྱི་གཞུང་གིས་སྤྱི་
 རྩོ་ (194) ཞེས་གྱི་ལོ་ ༡༠༡༣ ལྷོ་ ༧ ཆེས་ ༤ ཉིན་བཏོན་པའི་ནང་། དུས་སྤང་ནང་ཁེ་
 འབབ་གང་མང་ཐོབ་ཆེད་ཆོ་འདེད་བཏང་ནས་གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་གྱི་ལས་གཞི་སྤེལ་བ་

དང། གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་བྱེད་ཡུལ་ཁག་གཅིག་ལ་ས་དོང་ཉ་ཅང་མང་པོ་བྱས་པར་
 མ་ཟད། སྐབས་དེ་གཏེར་ཁ་འཚོལ་སྐྱབ་དང། གཙང་ཚུ་ཁ་སྐྱབ། དེ་བཞིན་ལམ་བཟོ་
 བཅས་ཀྱི་དོན་དུ་དེ་ངོས་གང་སར་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་ཡོད། དེར་བརྟེན་ལྷ་སྲི་
 མ་གཏོགས་ཚབས་ཆེའི་གོད་ཆགས་ཡོང་རྒྱུ་དེས་གཏན་ཡིན། རྒྱ་མའི་གཏེར་ཁ་སྲོག་
 འདོན་སྐབས་ས་དེ་བ་ཀྱི་གོད་ཆགས་བྱུང་བ་དེ་མིས་བཟོས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས་རང་
 བཞིན་འབྱུང་བའི་གོད་ཆགས་མིན་པ་ཚང་མས་ངོས་འདོན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།

གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་བྱས་རྒྱུ་བྲག་རྩོད་གས་ཆག་གིས་དུམ་བུར་སོང་བ་ལས། རྒྱ་གཞུང་
 ལས་བྱེད་པ་ཚོས་བཤད་པ་ལྟར་འབྲུག་ས་རོམ་འཕེལ་གྱི་ལ་བརྟེན་ནས་བྲག་རྩོད་གས་
 ཆག་བྱུང་བ་དང། དེའི་རྒྱུ་གྱིས་ས་རུད་གོད་ཆགས་བྱུང་བའི་སྐོར་གྱི་འཕྲོག་བཤད་
 བྱས་པ་དེ་དག་ལ་ང་ཚོས་མོས་མཐུན་ཅ་བ་ནས་བྱེད་བབས་མེད། རྒྱ་མིས་དེ་ཅེར་
 གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་བྱེད་སྐབས་ས་བྱས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ས་རྩོད་ཆམས་ཤུ་
 སྤངས་རྒྱུ་ས་རུད་བརྒྱབ་སྟེ་ས་ནམས་ཉིལ་བ་ང་ཚོར་ཁུངས་སྐྱེལ་དབང་ཉགས་གསལ་
 པོ་ཡོད། (195)

མི་ཉག་ལྷ་སྐྱང་གི་གཙང་ཚུ་སྐབ་བཙོག་བཟོས་པ།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༧ ཉིན་ཁམས་མི་ཉག་ལྷ་སྐྱང་གི་ཡི་ཚུ་ཞེས་པའི་རྒྱ་ག་
 ཚུའི་ནང་གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་བཟོ་ལས་ཁང་ Ronda Lithium Co Ltd གིས་
 གཏེར་རྫས་སྟེགས་རོ་བསྐྱར་བའི་དབང་གིས་ཉ་པོན་ཆེ་སྟེ་བ་ལི་ཐེབས་པར་བརྟེན་ཡུལ་
 མི་བརྒྱ་མག་མང་པོ་སྤང་ལམ་དུ་ཐོན་ནས་ཞི་ཚོལ་ལས་འབྲུལ་སྟེལ་ཡོད། (196) ཕྱི་ལོ་
 ༢༠༡༣ ལོར་ཡང་ཡི་ཚུར་གནས་ཚུལ་གཅིག་མཚུངས་བྱུང་ནས་ཉ་སོགས་ཉ་ཅང་མང་
 པོ་ལི་བམ་ཟད། མི་སྟེགས་གཉིས་ཀའི་བདེ་ཐང་ལ་ཉེན་ཁ་ཚབས་ཆེ་བཟོས་ཡོད། མི་
 ཉག་ལྷ་སྐྱང་ནི་པོད་རིགས་གནས་སྡོད་ས་ཁུལ་ཡིན་ཞིང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སི་ཁོན་
 ཞིང་ཆེན་དཀར་མངའ་སྡེ་པོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁོངས་སུ་ཆ་སྐྱིལ་བཏང་ཡོད།

ཕྱིགས་མཚུངས་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༤ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༡༣ ཉིན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སའི་ཉེ་འགྲམ་
 རོ་དཀར་དང་། རྗེ་ཕུག་གོང་ཚོའི་ ༼ལྷོན་གྲུབ་རྫོང་། གཞིས་ཀ་ཅེ་ས་ཁུལ་༽ གང་དེ་འདྲ་
 བའི་གྲོང་གཞི་དཔེ་མཚོན་བྱང་གྲོང་ཡོད། ༡༠༡༤ ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༡༣ ཉིན་ས་གནས་
 དུལ་མི་ ༡༠༠༠ ལྷག་ནས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ས་ལྷ་སའི་ཉེ་འགྲམ་རྒྱ་མ་གྲོང་ཚོར་ཟངས་
 ཀྱི་གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་བྱས་པའི་རྗེས་དབུ་གྱིས་རྒྱ་ག་རྒྱ་སྐབ་བཙོག་བཟོས་པར་བརྟེན་
 ལས་གཞི་དེར་རོ་རྩོལ་བྱས་ཡོད། གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་གྲེད་སའི་ཉེ་འགྲམ་གྱི་རྒྱ་ག་རྒྱ་
 དེ་ནི་ས་གནས་དུལ་མི་ཚོའི་འཕྱུང་རྒྱ་དང་། ཞིང་ལྷན་དེ་བཞིན་སློ་ཕུགས་འཚོ་སྦྱོང་གྲེད་
 དུལ་བཅས་ཡིན་པ་རེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ལས་གྲེད་པ་ཚོས་རྒྱ་ལྷན་ལྷན་ལྷན་ གཙུང་རྒྱ་
 དེ་དག་རང་བཞིན་གྱིས་སྐབ་བཙོག་ཆགས་པ་ལས་གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་བྱས་པ་ལས་
 བྱུང་བ་ཞིག་མ་རེད་ཅེས་འགན་ཁུར་མེད་པའི་སྐབས་བདེའི་སློན་ནས་གཞུང་འབྲེལ་ཁྲབ་
 བསྐྱགས་བྱས་ཡོད།

འོན་ཀྱང་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༠ ལོར། “རྒྱ་མ་གྲོང་ཚོའི་གཏེར་དངོས་སྲོག་འདོན་ལས་གཞི་དེས་
 བོད་སའི་རྒྱའི་སྐྱུས་ཀར་དོ་སློག་རྗེ་ཅམ་བཏང་བ།” ཞེས་འགོ་བརྗོད་དུ་འཁོད་པའི་ཆེད་
 ཅོམ་ཞིག་རྒྱ་རིགས་ Xiang གིས་བྲིས་པའི་ནང་།

“ཁོར་ཕུག་ཐོག་ལ་སེམས་འཚབ་ཏུ་ཅང་གྲེད་དགོས་པའི་གནད་དོན་ནི། རྒྱ་མ་གྲོང་
 བརྒལ་ནང་གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་ལས་གཞི་མང་པོ་འགོ་བཞེན་པ་མ་ཟད། གཏེར་ཁ་སྲོག་
 འདོན་གྲེད་སྐབས་དྲངས་སྦྱོགས་ཕྱེ་བའི་སྦྱོགས་རོ་དཔེར་ན། ཞེ་ཉེ་དང་། ཟངས། ཉི་ཚཱ།
 ལྷགས་རིགས་ནག་རྒྱ་ (manganese) སོགས་ཀྱི་སྦྱོགས་མ་ས་སྟེང་དུ་ཕྱུས་ཡོད།
 སྦྱོགས་རོ་དེ་དག་རྒྱ་ག་རྒྱ་དང་རྒྱ་སྐབ་སོགས་ནང་ཡོད་ནས་ས་གནས་ཀྱི་ཁོར་ཕུག་ལ་
 ཉེན་ཁ་བཟོ་བ་མ་ཟད། རྒྱ་ག་རྒྱ་གཞན་བཙོག་པ་བཟོ་རྒྱའི་ཉེན་ཁ་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་ཡོད།”
 (197) ཅེས་འཁོད།

དེ་ཡང་རོ་དཀར་གྲོང་ཚོའི་ས་གནས་དུལ་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་མའི་གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་

ལས་གཞིར་རྩོམ་གྱི་སྐབས་ས་གནས་ལུལ་མི་གཅིག་གིས་ཨེ་ཤེ་ཡ་རང་དབང་རྒྱུ་
འཕྲིན་ཁང་ལ་བརྒྱུ་དོན། “སྤྱི་ལོ་ཉེན་པོ་ལོ་རྒྱུ་རྒྱ་ཆུ་ཆུ་ཆུ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་
མཛེས་སྤྱི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་
ད་ཆ་གཙང་རྒྱུ་དེ་དག་ནང་གཏེར་ཁ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་
འཕྲིན་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་” (198) ཅེས་བརྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་

ཨ་མཚོག་ལུལ་གྱི་གནས་ལུལ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་

རྒྱ་གཞིར་གིས་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་
མི་ཚོས་ཉ་ཅང་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་
མཛེས་སྤྱི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་
དང་། ཨ་མཚོག་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ ༢༠༡༦ ལོ་ ༥
ཚེས་ ༣༡ ཉེན་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་
འཕྲིན་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་

ཨ་མཚོག་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་
སྤྱི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་
གཞིར་གི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་
མས་སྤྱི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་
ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་
གི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་
ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་
དོན་གྱི་ (༢༠༡༢/༡༡/༢༠) དང་། དཀོན་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་ (༢༠༡༢/༡༡/༢༦)གཉིས་

ཀྱིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་ནས་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་ངོ་རྒོལ་བྱས་ཡོད། དེར་བརྟེན་
བོད་མི་ཚོས་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་ཞི་ཚོལ་རམ་སྲོལ་བྱས་པ་དེས་བོད་མིའི་མངོན་འདོད་ལ་
རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བརྟེན་བཀུར་བྱེད་ཀྱི་མེད་པ་ར་སྲོད་གསལ་པོ་བྱས་ཡོད། རང་ལུས་
མེར་སྲེག་གི་ལས་འགུལ་སྡེལ་མཁན་གཞན་གཅིག་ནི་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོ་ལགས་
(༢༠༡༣/༡༢/༡༥) ཡིན་ཞིང་། ཁོང་ནས་ཀྱང་རང་སྲེག་ལས་འགུལ་སྡེལ་དགོས་པའི་
རྒྱ་མཚོན་ནི་གནས་འི་དེར་གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་བྱས་པར་བརྟེན་ནས་ཡིན་འདུག།

རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཏེར་དངོས་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་
དོན་ཚན་ ༡༠ ནང་འཁོད་དོན། “མི་རིགས་རང་སྲོད་གི་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་གཏེར་དངོས་ཐོན་
སྐྱེད་སྲོག་འདོན་བྱེད་སྐབས་ས་གནས་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་དབལ་འབྱོར་འཇུགས་
སྐྱུན་དང་འཚོ་བའི་བདེ་སྤྱད་ལ་བསམ་ཞིབ་དེས་པར་དུ་བྱེད་དགོས།” ཞེས་འཁོད་ཡོད།
འོན་ཀྱང་ལོ་ལྟེན་ནང་གཏེར་ཁ་སྲོག་འདོན་བྱས་ནས་ཁོར་ཕྱག་གཏོར་བཞིག་བཏང་བ་
དང་། ལྷག་པར་ཁོར་ཕྱག་སྲུང་སྲོལ་ཆེད་བོད་མི་ཞི་ཚོལ་རམ་སྲོལ་བྱེད་མཁན་ཚོར་དམ་
བྱུང་བྱེད་ལུགས་ལ་བལྟ་སྐབས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ས་གནས་བོད་མི་ཚོའི་མངོན་འདོད་
དང་ཁེ་སན་ལ་བསམ་ཞིབ་བྱས་པའི་རྣམ་པ་གང་ཡང་མཐོང་རྒྱ་མེད་པར་མ་ཟད། བོད་
མིའི་ཁོད་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྲིད་བྱས་ལ་མི་འདོད་པའི་བསམ་ཚུལ་ལུགས་ཇི་ཆེར་འགྲོ་
བཞིན་པའི་གནས་སྡངས་ལ་དབྱུང་སྐབས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཕྱག་དང་།
བོད་མིའི་ལུལ་གོམས་གཞིའི་ལུགས། བོད་མིའི་སེམས་ཁམས་བཅས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་
རྩ་བ་ནས་མ་ཤེས་པའམ་ཡང་ན་ཤེས་འདོད་བྱེད་ཀྱི་མེད་པ་གསལ་པོ་རེད།

འགན་ཁུར་མེད་པའི་རྒྱ་མངོན་ཆེན་པོ་འཇུགས་སྐྱུན་བྱས་ཏེ་ཁོར་ཕྱག་ལ་དོ་སྙོག་བཏང་
བ་དང་མིའི་ཆེ་སྲོག་ལ་ཉེན་ཁ་བཅོས་པ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་གཙང་རྒྱལ་ལ་རྒྱ་མངོན་རྒྱལ་རྒྱའི་ལས་གཞི་རྒྱ་
ཆེན་པོ་ཞིག་འགོ་བརྩམས་ཤིང་། བོད་མཐོ་སྐང་ནི་ས་ཡོམས་ཀྱི་ཉེན་ཁ་ (199) དང་ཁོར་

ཡུལ་ཉམས་ཆག་འགོ་སླ་བའི་ས་ཁུལ་ཞིག་ཡིན་པ་ཞིན་དུ་ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་ནས་བརྒྱ་
 ཚུ་མཛོད་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་རྒྱལ་རྒྱུ་འཕེལ་ས་གཞི་གསར་བ་མང་དག་ཅིག་སྐྱེལ་བ་དེས་
 གནས་སྤངས་དེ་བས་རྒྱ་བྱ་བ་ཏང་ཡོད། ༡༩༩༩ ལྷ་ ༤ བར་རྒྱལ་སྤྱི་འཛིན་ཞིབ་
 ཚོགས་པས་ Probe International ཉེན་བརྒྱུ་ཞིག་བཏང་བའི་བར་དེ་ལྷ་ཚོན་
 རིག་པ་རྣམས་ནས་ཚུ་མཛོད་ཆེན་པོ་དེ་དག་ས་ཡོམ་སྐྱབས་ཉེན་ཚབས་ཏེ་ཅང་ཆེན་
 པོ་ཡིན་པར་མ་ཟད། ས་ཡོམ་གྱི་རྒྱུ་ཡང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། གལ་ཏེ་ས་ཡོམ་
 བརྒྱབ་ནས་ཚུ་མཛོད་ལ་གཞོན་སློན་པོ་གཞན་དེའི་ཤུགས་རྒྱུ་ལུ་གུ་བརྒྱད་དེ་ཡོང་རྒྱུ་
 གཞོན་འཆེ་ནི་ས་ཡོམ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཡོང་རྒྱུ་རེད་ཅེས་དང་། རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ནང་
 གི་མཁས་པ་ཚོས་ཀྱང་(ས་གནས་ཀྱི་ས་གཤིས་བརྟག་དབྱེད་ཉམས་ཞིབ་ཚོགས་རྒྱུ་
 དང་། ཞིན་ཏུར་ཉེན་གཞི་བྱས་པའི་ཟེ་ཞོན་ས་གཤིས་བརྟག་དབྱེད་གཏེར་ལས་ལས་ཁང་
 གི་འཇུགས་སྐྱེན་ལས་འཆར་གྱི་འགན་འཛིན་སྐུ་ཞབས་པན་ཞའོ་)ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་
 མེན་ཞོན་ (Wenchuan) དུ་བརྒྱབ་པའི་ས་ཡོམ་དེའི་ (མི་གངས་ ༤༠༠༠༠ ཚེ་སློག་
 ལོར་ཡོད།) བྱང་རྒྱུན་ལྷེ་བཞི། ཉེ་འབྲམ་དུ་ཡོད་པའི་ཇི་མིང་ལུ་ཚུ་མཛོད་ (Ziping-
 pu Dam) བརྒྱབ་པ་ལས་བྱང་བ་མ་ཟད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ ལོར་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་གྱི་
 སྤུ་དིན་ (Ludian) བར་བྱང་བའི་ས་འགྲུལ་དེ་ཡང་ཞི་ལའོ་དུ་ཏུ་ (Xiluodu dam)
 ཟེར་བའི་ཚུ་མཛོད་བརྒྱབ་པ་ལས་བྱང་སྐོར་བཤད་ཡོད།⁽²⁰⁰⁾

ཉེན་ཚབས་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ཤེས་རྟོགས་ཡོད་ཁར་ཚོན་རིག་པ་ཚོས་ཉེན་བརྒྱུ་
 གསལ་པོ་བཏང་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ས་ཡོམ་གྱི་ཉེན་ཚབས་ཆེ་བའི་པོད་
 མཐོ་སྐང་དུ་ཚུ་མཛོད་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་སྤྱི་འཛིན་རྒྱལ་བཞིན་ཡོད།

༡) དེ་ཡང་རྒྱ་ཚུ་ཚོར་དུ་བཀོལ་ཚད་ས་ཡ་ ༥༡༠ ཡོད་པའི་ཇི་མིང་ལུ་ཚུ་ཤུགས་
 སློག་ཁང་ (Zammu hydropower dam) ཚུ་མཛོད་དེ་ཡང་སྤྱང་གཙང་པོའི་ཐོག་
 བརྒྱབ་ཡོད། ཚུ་མཛོད་དེ་བལ་ཡུལ་ནང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོའི་ས་ཡོམ་ཤུགས་ཆེ་རྒྱལ་

ཡུལ་དང་ཐག་ཉེ།

༡) དེ་བཞིན་ཉལ་རོང་རྫོང་གི་ཉལ་རྫུང་མཚོ་ཚད་མི་ཉམ་ ༡༥༥ ཡོད་པའི་
(རྒྱ་ཁ་གཉིས་ཀྱི་རྒྱ་ལྷག་ས་ལྗོངས་ཁང་) ཟེར་བའི་རྒྱ་མཚོ་དེ་ཡང་ས་ཡོམ་གྱི་ཉེན་ཁ་
ཉ་ཅང་ཡོད་ས་ཞིག་རེད། ས་ཁུལ་དེ་ནི་དེ་སྟོན་ས་ཡོམ་རླང་ས་མེན་ཁྲོན་དང་། སྤྱི་དུང་
གཉིས་དང་ཐག་ཉེ་པོ་ཡོད།

༢) ཉེ་ལམ་འཇུག་ས་སྐྱུན་བྱས་ཐེན་སྐོར་དེའི་བསྐྱུག་ས་བྱས་པའི་སྤོག་ལྷག་ས་གི་
ལོ་ལྷན་གྱི་གྲངས་ས་ཡ་ ༡.༩ འདོན་སྤེལ་གྱི་དུང་ལྷག་པའི་སྤྱི་ལོ་ལོང་ (Suwalong) རྒྱ་
ལྷག་ས་སྤོག་ཁང་ནི་འབྲི་རྒྱའི་ཐོག་ཡོད་ཅིང་། ས་ཁུལ་དེ་ནི་བོད་རྫོང་ཤར་སྐྱུར་ཁམས་དང་
འབའ་ཐང་གཉིས་ཀྱི་དབར་ཆགས་ཡོད།

༡༥༥༠ ལོར་བོད་རྫོང་ཤར་ཉིང་གི་དང་ཆབ་མདོ། ༣་ཡུལ་བཅས་སྤྱི་ས་ཡོམ་ལྷག་ས་
ཚད་ ༤.༦ བརྒྱབ་པར་བརྟེན་མི་གྲངས་བརྒྱ་ལྷག་གི་ཚེ་སྤོག་ཤོར་ཡོད། དེ་ནི་ད་བར་
བོད་ནང་ས་ཡོམ་ལྷག་ས་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་གྲས་ཡིན། ས་ཡོམ་དེས་ས་གཞི་གསལ་པར་བརྟེན་
ས་རྒྱ་ལྷག་ས་ཆེ་བརྒྱབ་སྟེ་མི་ཉོག་རྫོང་གི་ཡེ་དོང་གྲོང་ཚོ་དེ་བཞིན་ཡར་ལྷུང་གཅོང་
པོས་དེད་པ་རེད། ས་ཡོམ་དེས་རྒྱ་གར་ནང་དུའང་གཞོན་འཛེ་ཆེན་པོ་བཅོས་ཡོད་པ་
ལྟོ། དཔེར་ན་རྒྱ་གར་གྲང་ཤར་ལ་རྒྱ་ལྷག་ཅུ་ལྷག་པའི་ས་མང་མང་སྤྱི་ལོ་ནང་རྒྱ་གར་ཞིན་
པའི་སྤྱི་བཞུ་སི་རི་གཅོང་རྒྱ་རྒྱུག་ཡུལ་ཐོག་ས་རྒྱ་ལྷག་བརྒྱུ་ལྷག་ཆུང་འབྲོ་ལམ་འགག་སྟེ་
བཅོས་པའི་མཚོ་ཞིག་ཆགས་པ་དང་། རིམ་བཞིན་མཚོ་དེ་དོལ་ནས་མཚོ་རྒྱབས་མཚོ་
ཚད་མི་ཉེ་ ༡.༩ ཅན་ཞིག་གིས་གྲོང་གསེབ་ཁག་གཅིག་རྒྱུས་བསྐྱབས་པར་མ་ཟད། མི་
གྲངས་ ༥.༣༦ རྒྱུན་ལམ་དུ་སོང་ཡོད། (201) ས་གསལ་པའི་གནས་ཚུལ་དེ་དང་སྐབས་
རླང་ཆེ་རྒྱ་མཚོ་དེ་ལྷག་ས་ལ་སྟོན་ཤོར་རྒྱ་དང་། ས་རྒྱ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་མཚོ་དེ་དོལ་
ཉེ་བོད་ནང་ཅོམ་དུ་མ་ཟད། གཞོལ་ས་པའི་ཡུལ་ལྷུང་ཁག་ཉུང་གོང་ཆགས་ཉ་ཅང་རྫོ་
ཡུལ་དུ་མ་ཤོང་བ་ཞིག་འབྱུང་པའི་ཡིན། དེ་དང་སྐབས་བོད་ཀྱི་གཅོང་རྒྱ་ཆེ་ཁག་ཐོག་རྒྱ་

མཛོད་གཅིག་མཐུག་གཉིས་མཐུད་དུ་རྒྱག་པའི་ལམ་སྐོལ་དེ་ནི་ཉ་ཅང་སློབ་འཆབ་སྡེ་
 དགོས་པ་ཞིག་ཏུ་སྒྲིང། བོད་ལ་མི་འབོར་ཉ་ཅང་ཉུང་ལ་ས་རྒྱ་ཆེ་ཤོག་གཅེང་ཆུ་ཆེན་པོ་
 བརྒྱ་ལྷག་མང་པོ་ཡོད་སྟབས། མང་ཚོགས་ལ་མཁོ་བའི་སློབ་ཤུགས་རྣམས། ཆུ་ཤུགས་
 སློབ་ཁང་དང་ཉི་འོད་ཀྱི་བྱ་ས་པར་བརྟེན་ནས་བསྐྱུན་སྦྲུལ། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་
 རྩེལ་འཆུབ་ཆེན་པོས་ཆུ་མཛོད་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་རྒྱག་བཞིན་པ་དེ་བོད་མིའི་འཚོ་བ་
 ཡང་རྒྱས་གཏོང་ཆེད་མིན་པར། བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ནང་གཏོར་ཁ་སློབ་འདོན་གྱི་ལས་གཞི་
 རྒྱར་ལས་རྒྱ་སྐྱེད་གཏོང་ཆེད་དང་། གྲོང་གསེབ་ས་ཁུལ་སྤྱིར་བཏོན་ཐོག་གྲོང་ཁྱེར་ཅན་དུ་
 འགྱུར་ཆེད་ཡིན།

དེ་ཡང་བོད་རང་སློབ་སྡོང་ས་ཟེར་བའི་ཚོགས་གཙོ་གཞིན་པ་བརྒྱ་ཆེ་དབང་གིས་ཕྱི་ལོ་
 ༢༠༠༩ ཕྱི་ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༢༤ ཉིན་ཆབ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་གྲོ་དོ་ཆུ་ཤུགས་སློབ་འདོན་
 ཁང་ (Guoduo Hydropower Station) (གྲོ་དོ་ཆུ་ཤུགས་སློབ་འདོན་ཁང་ནི་
 བོད་རང་སློབ་སྡོང་ས་ཟེར་བའི་ནང་ཆུ་ཤུགས་སློབ་འདོན་ཁང་ཆེ་ཤོས་གཉིས་པ་རེད།)
 གསར་རྒྱག་ལས་གཞི་བྲ་སྐྱིག་གྲེད་སྐབས་སློབ་ཁང་དེས་ (202) གཡུ་ལུང་ཟངས་ཀྱི་
 གཏོར་ཁ་སློབ་འདོན་ (Yulung Copper mine) ཀྱི་ལས་གཞིར་སློབ་ཤུགས་མཁོ་
 འདོན་གྲེད་སྦྲུབ་རྒྱ་ཡིན་པ་བཤད། གཡུ་ལུང་ཟངས་ཀྱི་གཏོར་ཁ་ནི་རྒྱ་ནག་ཁོན་ཡོངས་
 ཟངས་ཀྱི་གཏོར་ཁ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན་པ་དང་། ལྷ་ས་དང་ཉིང་ཁྲི། ཁྲིན་ཏུ་བཅས་དབང་མེ་
 འཁོར་སྤྱགས་ལམ་ཐད་ཀར་མ་སྐྱུན་པར། བར་དུ་ལྷགས་ལམ་ཁ་གཞན་དུ་བསྐྱོད་པས་
 ཉེ་ས་ཐག་རིང་པོ་ཞིག་བསྐྱོར་ནས་གཡུ་ལུང་གཏོར་ཁ་བརྒྱད་དེ་འགྲོ་དགོས་པ་བཟོས་
 ཡོད། (203)

ཆུ་མཛོད་མང་པོ་བརྒྱབ་རྒྱུའི་དགོས་དམིགས་གཅིག་ནི་བོད་སློབ་སློབ་ཤུགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཉིང་
 ཁྲི་ལྷ་སུ་ཁག་གཅིག་ནང་རྒྱ་རིགས་མི་འབོར་ཉ་ཅང་མང་པོ་སྡེབས་ལ་སློབ་འཁྲུང་བྱ་ཆེད་
 རེད། ཉིང་ཁྲིར་མཚོན་ན་ས་ཆ་ཆ་ཞུང་སྟོམས་ལ་རྩི་ཤིང་ཡང་ཉ་ཅང་མང་པོ་ཡོད་སྟབས་

རྒྱ་རིགས་མང་པོ་སློབ་ལྟུང་བྱ་རྒྱུར་འོས་ཤིང་འཚམ་པའི་ས་ཁུལ་ཞིག་ཏུ་ཅི་བཞེན་ཡོད།
དེར་དམིགས་ནས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ས་གནས་དེར་གཞུང་ལམ་གསར་རྒྱག་དང་རྒྱ་
སྐྱེད། མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་དང་གནམ་གྲུའི་འབབ་ཐང་གསར་རྒྱག་ དེ་བཞེན་ཚུ་མཛོད་
ཆེན་པོ་གསར་རྒྱག་གི་ལས་གཞི་སོགས་སྤྱིར་ཚད་མཚོགས་པའི་སློབ་ལྟུང་རྒྱ་ནག་ནས་
རྒྱ་མི་རིགས་ཉ་ཅང་མང་པོ་ཁུལ་དེར་སློབ་ལྟུང་བྱེད་བཞེན་ཡོད།

གཞན་ཡང་རྒྱ་མཛོད་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་བརྒྱབ་པའི་དམིགས་ཡུལ་གཞན་ཞིག་ནི་རྒྱ་ནག་
གཞུང་ལ་མཁོ་བའི་སློབ་ལྷན་གསར་སྐྱེན་ནས་མཁའ་དབྱིངས་སུ་ནག་རྩས་དུག་རྒྱངས་ཉུང་
དུ་གཏོང་ཆེད་དེ། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ ༡༠༣༠ ལོར་⁽²⁰⁴⁾ རྒྱ་རྩས་དུག་རྒྱངས་ཉུང་
དུ་བཏང་ནས་འཇུགས་སྐྱེན་ལས་གཞི་རྣམས་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་ལུས་ལྷན་ལ་བརྟེན་
ནས་འཇུགས་སྐྱེན་ལས་གཞི་སླེལ་བྱུང་རྒྱུར་ཁས་ལེན་བྱས་ཡོད། ཁས་ལེན་དེར་དགའ་
བསྟུ་ཞུ་འོས་པ་ཞིག་ཡིན་ཡང་ལས་གཞི་དེའི་ཆེད་ཐོད་མཐོ་སྐང་གི་ཁོར་ལུག་གཏོར་
བཤེག་བཏང་བ་དང་ཐོད་མི་འབྲོག་པ་རྣམས་རྩ་ཐང་ནས་བཅོན་དབང་གིས་གནས་སློབ་
བྱེད་བཅུག་པ་དེ་རིགས་འོས་འཚམ་ཞིག་ཅེ་བ་ནས་མིན། དེ་བཞེན་ཐོད་སློབ་ཤར་ཉག་
འོར་རྫོང་གི་ཉག་རྒྱུའི་རྒྱ་ཁ་གཉིས་ཀྱི་རྒྱ་མཛོད་ཐོག་ལང་ཉེ་ལོ་ (Lianghekou) རྒྱ་
མཛོད་རྒྱག་སྐབས་ཐོད་མི་ ༤༠༠༠ ཅམ་སོ་སོའི་པ་མེས་ཡང་མེས་གནས་ཡུལ་ནས་
བཅོན་ཤིང་གིས་གནས་སློབ་བྱེད་དུ་བཅུག་ཡོད།⁽²⁰⁵⁾

རྩ་ཐང་ཐོག་གི་སྐྱེས་སྤེའི་ཐོད་མི་འབྲོག་པ་རྣམས་བཅོན་དབང་གིས་གཏན་དུ་གཞིས་
ཆགས་གནས་སློབ་བྱེད་དུ་བཅུག་པ་དང་། རྩ་ཐང་གི་བདག་པོ་རྣམས་དབྱུང་ཞིང་ཐོངས་
པར་གྱུར་བ་དེ།

ཐོད་ཁྲོན་ཡོངས་ཀྱི་ས་ཆ་བརྒྱ་ཆ་ ༥༠ ཅམ་རྩ་ཐང་གིས་ཁྲུབ་ཡོད། དེའི་ནང་ནས་བརྒྱ་
ཆ་༤༠འི་མཐོའི་རྩ་ཐང་ཡིན། ས་ཞིང་འདེབས་ལས་བྱེད་མ་བྱུབ་པའི་ས་མཐོའི་རྩ་ཐང་
སྤེང་འབྲོག་པ་རྣམས་གང་ངར་ཆེ་བའི་ཁོར་ལུག་དང་འབྲོགས་འདྲིས་ཀྱིས་འཚོ་གནས་

བྱེད་བཞིན་ཡོད། ས་གཤེས་བརྟག་དབྱེད་པ་ཚོས་ས་གནས་ལ་བརྟག་དབྱེད་བྱས་པ་
 བརྒྱད་པོད་མི་འཕྲོག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ལོ་ ༡༠༠༠ ལྷག་གི་གོང་ནས་མཐོ་སྐང་པོད་ཀྱི་
 ས་མཐོའི་རྩ་ཐང་དང་འཕྲོགས་འདྲིས་ཟབ་པའི་སློབ་མཚོ་བ་བསྐྱལ་བ་དང་། རྩ་ཐང་
 འཕེལ་བྱིབ་དང་སློབ་སྦྱོང་གསུམ་སྐྱེ་འཕེལ་གྱི་གནས་སྟངས་སློབ་རྒྱས་མངའ་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་
 ཡོད་པ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་ཡོད། རོལ་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་པོད་མི་འཕྲོག་པ་ས་ལ་
 གཉིས་ (206) ལྷག་ས་མཐོའི་རྩ་ཐང་ནས་གཏན་འཇགས་གཞིས་ཆགས་སུ་བཅན་དབང་
 གིས་གནས་སློབ་བྱེད་ཏུ་བརྟག་པ་མ་ཟད། ཁོང་ཚོར་ཤེས་ཡོན་དང་འཕྲོད་བསྟེན་གྱི་
 མ་ཐུན་འགྲུང་། དེ་བཞིན་ཚོང་ལས་ཀྱི་གོ་སྐབས་སོགས་གང་ཡང་སྤྲད་མེད།

རྩ་ཐང་ཉམས་རྒྱད་གཏོང་མཁའ་སློབ་སྦྱོང་གསུམ་འཚོ་སློང་བྱེད་རྒྱ་མང་ཚགས་པ་དེ་ཞོན་རེད་
 ཟེར་ནས་སློབ་སྦྱོང་གསུམ་འཚོ་རྒྱུ་དཔེ་བ་བསྐྱལ་བ་བྱས་ནས་རྩ་ཐང་བསྐྱར་གསོ་ཡོང་རྒྱུའི་
 ཚོད་དཔག་བྱས་པ་ནི་ལོར་འཇུག་རེད། གང་ཡིན་ཞེན་རྒྱ་རིགས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་
 ཚོན་རིག་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་རྩ་ཐང་གི་ཁོར་ཕུག་སྤྱང་སློབ་ཆེད་རྩ་ཐང་ཐོག་སློབ་སྦྱོང་གསུམ་
 འཚོ་སློང་ཚད་ལས་མ་བཟལ་བ་འཚམ་པོ་ཞིག་གི་ཐོག་ཕྱིན་པ་ཡིན་ན་མན་ཐོགས་ཡོད་
 སློབ་ཀྱི་ཚོམ་ཡིག་མང་པོ་སླེལ་ཡོད་པ་རེད། དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་པོད་མི་
 འཕྲོག་པ་རྣམས་རྩ་ཐང་ནས་གནས་སློབ་ཏུ་བརྟག་པ་དེས་རྩ་ཐང་ཉམས་རྒྱད་འཕྲོ་ཚད་
 མཐོགས་སུ་བཏང་བ་ལས་གཞན་མན་ཐོགས་བྱུང་མེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བཅན་དབང་འོག་པོད་མི་འཕྲོག་པ་རྣམས་གནས་སློབ་ཏུ་བརྟག་
 པའི་བྱ་སློང་དེ་འོས་འཚམ་ཞིག་གཏན་ནས་མིན། ཐོག་མར་ཁོ་པ་ཚོས་དབང་རྟགས་
 ཁ་གསལ་གང་ཡང་མེད་པར་འཕྲོག་པ་རྣམས་ལ་རྩ་ཐང་ཉམས་རྒྱད་གཏོང་མཁའ་ཡིན་
 པའི་སློབ་བརྟེན་བྱས་པ་དང་། དེ་ནས་པོད་མི་རྣམས་པ་མེས་ཡང་མེས་ནས་འཚོ་སློང་
 བྱས་པའི་རྩ་ཐང་ཐོག་ནས་གནས་སློབ་བྱེད་ཏུ་བརྟག་པ་དང་། གཞིས་ཆགས་པའི་ས་ཆ་
 དེ་དག་ཁོང་ཚོར་རྒྱས་མངའ་རྩ་བ་ནས་མེད་པར་མ་ཟད། མ་ཐུན་རྒྱུན་ཡང་ཉ་ཅང་ཞན་

པོ་སྟེ། ས་ཞིང་འདེབས་ལས་ཀྱི་མ་སྐྱེན་རྒྱུན་མེད་ཁར་སྐོ་བྱུགས་གསོ་སྦྱོང་དང་འཚོ་བའི་
རྟེན་གཞིར་གྱུར་བའི་ལས་ཀའི་གོ་སྐྱབས་སོགས་ཀྱང་མ་སྐྱེད་པར་གནས་སྟངས་ཉ་ཅང་
ཐབས་སྦྱོ་བོ་ཞིག་ཐོག་གནས་ཡོད། (207)

འཕྲོག་པ་དེ་རྣམས་ལ་སློབ་གྲ་དང་། སྐྱེན་ཁང་། འཚོ་རྟེན་ལས་ཀའི་གོ་སྐྱབས་བཅས་སྦྱོང་
རྒྱ་རྒྱ་ལྷག་གཞུང་གིས་ཁས་ལེན་གྲས་ཡོད་ཀྱང་ད་བར་ལག་བརྟར་གྲས་མེད། རང་
ཁ་རང་གསོའི་ཐོག་ནས་མི་ཆེ་སོས་དལ་ངང་སྐྱེལ་བཞེན་པའི་བོད་མི་འཕྲོག་པ་རྣམས་
སློ་བུར་དུ་དབྱེ་ཞིང་ཕོངས་པར་གྱུར། དེ་ནི་རྒྱ་ལྷག་གཞུང་གིས་ཆེད་མངགས་ཐོད་
ཀྱི་སྐྱེན་མོང་མ་ཡིན་པའི་འཚོ་བའི་གོ་མས་གཤིས་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཞིག་ཅུ་མེད་བཅོས་པ་
རེད།

**གད་སྟེགས་གང་སར་བདག་མེད་དུ་བཞག་པ། རྒྱལ་ས་ཁོ་ནར་གད་སྟེགས་གཙང་བཅོ་
ལྷེད་བཞེན་པ།**

ཐོད་ནང་དེ་སྡེ་ལས་མི་ཚོགས་ཆེ་རུ་སོང་བ་དང་མིའི་བྱ་སྤོང་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་གད་སྟེགས་
གསོ་བ་འཛོག་ཀྱང་རྗེ་མང་དུ་འཕྲོ་བཞེན་ཡོད་ལ། དེར་གཞིགས་པའི་གད་སྟེགས་
གཙང་བཅོའི་ལས་གཞི་དེ་སྡེ་ལས་རྒྱ་ཆེ་རུ་གཏོང་དགོས་ཀྱང་། རྒྱ་ལྷག་གཞུང་གིས་
གད་སྟེགས་གཙང་བཅོའི་ལས་གཞི་སྤྲང་རྒྱུ་དུ་བཏང་ཡོད། ཐོད་ཀྱི་བྲག་དཀར་རྫོང་
དང་། དཀར་མཛེས་རྫོང་། སྤུ་རྒྱུད་མདོ་བཅས་གོང་ཁྱེར་ཅན་དུ་བསྐྱར་རྒྱུའི་ལས་གཞི་
མཁྲོགས་ཚད་སྤུར་བའི་ཐོག་ནས་སྐྱེལ་བཞེན་པ་དང་། དེ་དག་ནང་རྒྱ་ལྷག་ལུ་ལ་
སྐོར་སྐོར་འཆམ་པ་ཉ་ཅང་མང་པོ་འབྱོར་ཏེ་གད་སྟེགས་ཀྱང་སྤུང་གསོག་ཐེབས་བཞེན་
ཡོད། གད་སྟེགས་དེ་དག་ཚོགས་ཚུད་ངང་དུས་ཐོག་གཙང་བཅོ་དང་གཙང་སྤྲང་བདག་
གཙུག་མ་གྲས་པར་བརྟེན་རི་བོ་དང་གཙང་པོ་རྣམས་སྤྲུག་བཅོག་བཅོ་བཞེན་ཡོད།

ལུ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་པ་དང་། གནས་སྐོར་བ། ཨར་ལས་པ་སོགས་མི་ཆེས་མང་པོ་ཡོད་
པ་དེ་དག་གི་ཉིན་རའི་བཟའ་འཁྱུང་ལོངས་སྦྱོང་ཀྱི་ཕྱི་སྦྱོང་གང་སར་གཤུག་པར་བརྟེན་

ས་ཚ་གང་སར་གད་སྟེགས་ཀྱིས་ཁེངས་བཞིན་ཡོད། བོད་ནི་གནམ་གཤིས་གྲངང་ར་ཆེ་
ལ་ས་ཆ་སྐྱམ་ཤས་ཆེ་ཁར་དེ་སྲ་གད་སྟེགས་མང་པོ་མེད་པ་དེ་དག་ཀྱང་རང་བྱུང་ཁོར་
ཡུག་གིས་རང་བཞིན་མེད་པ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་ད་ཆ་དེ་འདྲ་ཡོད་ཐབས་མེད།

རྒྱལ་ཐང་དང་། དར་ཅེ་མདོ། ལྷ་ས། གཞིས་ཀ་ཅེ། སྤེ་རྒྱ་མདོ། གཞེ་ཆོ་སྤེ་དགུ་སོགས་
གཞུང་གི་གནད་ཆེད་ལས་ཁུངས་ཡོད་སའི་གོང་ཁྲེར་དང་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་པ་མང་
པོ་འཛོམས་ས་བཅས་ཀྱི་ས་གནས་ཁག་ཏུ་གཞུང་གིས་གཙང་སྐྱ་བདག་གཅེས་ཀྱི་གད་
སྟེགས་གཙང་བཟོད་ལས་གཞི་སྤེལ་བཞིན་ཡོད། བོད་གསལ་གོང་ཁྲེར་དེ་དག་གི་ཕྱི་
རོལ་ཏུ་གད་སྟེགས་ལ་བདག་པོ་རྒྱག་མཁན་མེད་པར་གང་སར་ཁྲབ་པ་མཐོང་རྒྱ་ཡོད།
དེར་བརྟེན་ས་གནས་ཡུལ་མི་ཚོ་ཏུ་སྤྱུག་ཐབས་ཐད་ཀྱིས་དང་རྒྱང་ས་ཚོགས་པ་བཅུགས་
ནས་རང་འགྲུལ་ཐོག་ཉེ་འཁོར་དེ་རྒྱུད་ས་ཁུལ་གྱི་གད་སྟེགས་དེགས་སྐྱུག་ནས་རྒྱང་ས་
འཁོར་ཆེན་པོའི་ནང་འོར་འདྲེན་གྱིས་གཙང་བཟོད་ལས་འགྲུལ་མ་སྤེལ་ཐབས་མེད་
ཆགས་ཡོད། གཞུང་གིས་གད་སྟེགས་གཙང་བཟོར་མ་སྤུང་འགྱུར་གྱེད་ཀྱི་མེད་སྟབས་
ས་གནས་ཡུལ་མི་ཚོས་གད་སྟེགས་མེར་སྤེལ་གཏོང་གི་ཡོད། དེས་མཐོང་གསལ་མེད་
པའི་ཁོར་ཡུག་སྐྱབ་བཅོག་ལུགས་ཀྱིས་གཞོད་འཆེ་སོག་གི་ཡོད།

གཞུང་གིས་ས་གནས་སོ་སོར་རྒྱང་ས་འཁོར་བཏང་ནས་གད་སྟེགས་བསྐྱུ་རུབ་གཙང་
བཟོ་མ་བྱས་པ་དང་དགོས་ངེས་ཀྱི་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་མ་བྱས་པ་སོགས་ཀྱིས་ས་
གནས་བོད་མི་རྣམས་འཆད་ཏུ་སྤྱུག་གི་གནས་སུ་སྤུང་ཡོད། དེས་ན་གཞུང་གིས་སྤྱུགས་
རྒྱང་ས་འོར་པའི་སྤེད་བྱས་ཤིག་ངེས་པར་དགོས་གལ་ཆགས་ཡོད།

དཀའ་ངལ་དེ་དག་སེལ་ཆེད་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ལས་གྲེད་པ་དང་མང་ཚོགས་ཁྲོད་གད་
སྟེགས་སྤུང་གསོག་ལ་བརྟེན་ནས་འཕྲོད་བསྟེན་དང་ཁོར་ཡུག་ལ་གཞོད་འཆེ་རི་ལྟར་
ཡོད་པ་རོས་འཛིན་གྱི་གོ་རྟོགས་སྤེལ་ཐབས་མ་བྱས་པ་དང་། གད་སྟེགས་གཙང་བཟོད་
ལས་གཞི་མ་སྤེལ་བ་བཅས་ཀྱིས་དེའི་ཐད་འཕྱས་ཤོར་ཆེན་པོ་ཕྱིན་ཡོད།

འབྲུང་བའི་གོད་ཆགས་རྗེ་མང་དུ་འགྲོ་བ་སྤང་ཆུང་རྒྱ་ཡན་དུ་བཏང་ནས་གོགས་སྐྱོབ་
གྱི་ལས་གཞི་མ་སྐྱེལ་བ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོར་དུས་ཡུན་རྒྱང་དུ་འཛིན་པ་འབྲུང་བའི་གོད་ཆགས་སྤང་མ་གྲགས་པ་
ཐེངས་མང་བྱུང་ཡོད། ལོ་དེའི་ཟླ་ ༧ ཚེས་ ༤ ཉིན་བོད་བྱང་ཉམ་མཚོ་སློབ་ཁྲིམས་དུ་ཆུང་དུ་
དང་ས་རུད་བརྒྱུ་བ་པར་བརྟེན་བོད་མི་གཉིས་སྐྱེན་ལམ་དུ་སོང་བ་དང་། སུམ་ཚུ་ལྷག་
ཙམ་ལ་རྣམས་སྐྱོན་ཚབས་ཆེ་བཅོས་ཡོད། ཟླ་ ༧ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་བོད་གྱི་བྱང་དབུས་ས་
ཁུལ་ཆུང་མང་ལེབ་དང་མ་སྐྱོད་གཉིས་ལ་གནས་གཤིས་གྱིས་སྐྱེན་པས་གཙང་པོ་སྐྱམ་
ནས་ཉམ་མང་པོ་ལི་བ་བྱུང། ཟླ་ ༧ ཚེས་ ༡༧ ཉིན་བོད་རྒྱལ་ཚོགས་མངའ་སྡེ་ས་རུ་ཐོག་
རྫོང་དུ་གངས་རུད་ལོག་མི་དགུ་སྐྱེན་ལམ་དུ་སོང་བ་དང་། གཤམ་གྱི་ ༡༡༠ དང་། ལྷག་
༣༥༠ གངས་རུད་ལོག་ཆུང་ཡོད།⁽²⁰⁸⁾ བོད་བྱང་ཉམ་མཚོ་སློབ་ཁྲིམས་དང་བསམ་ཆུ་
རྫོང་དུ་ཟླ་ ༨ ཚེས་ ༡༣ ཉིན་ཆུང་བརྒྱུ་བ་སྐྱོད་ཁང་སོགས་ལ་གཞོན་འཛེ་ཚབས་
ཆེ་བཅོས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༡ ཟླ་ ༦ དང་ ༧ ཉིན་བོད་དུ་ཚབས་ཆེའི་གོད་ཆགས་
བྱུང་ཡོད། ཟླ་ ༦ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་བོད་བྱུང་རྒྱུ་བ་སྐྱོད་ཁང་སོགས་ཆེ་བྱུང་སྐྱོད་ཁང་
༤༠༠༠ ལྷག་ཙམ་རྣམས་ཁྲེང་ནས་མི་གངས་ ༣༠༠༠༠ ལྷག་ལ་གཞོན་འཛེ་སོག་ཡོད། དེ་
བཞིན་ཟླ་ ༦ ཚེས་ ༡༦ ཉིན་སོག་རྫོང་དུ་ཆུང་བརྒྱུ་བ་སྐྱོད་ཁང་བཞི་ལ་གཞོན་སྐྱོན་
སོག་ཡོད། ཟླ་ ༧ ཚེས་ ༦ ཉིན་སྐྱོད་ཁང་ཆུང་བརྒྱུ་བ་སྐྱོད་ཁང་མང་པོར་གཞོན་
སྐྱོན་བཏང་བ་དང་། ཟླ་ ༧ ཉིན་འཛོ་མདའ་རྫོང་དུ་ཆུང་བརྒྱུ་བ་སྐྱོན་ལི་གསུམ་གྱི་ཆེ་
སོག་འོར་བ་མ་ཟད། སྐྱོད་ཁང་སོགས་ལའང་གཞོན་སྐྱོན་ཚབས་ཆེ་བཅོས་ཡོད།

རང་བྱུང་གོད་ཆགས་དེ་རིགས་ཡང་ཡང་བྱུང་བར་བརྟེན་ས་གནས་བོད་མི་རྣམས་
སེམས་འཚབ་ངང་གནས་དགོས་བྱུང་ཡོད། ཚོན་རིག་བ་དང་ཉམས་ཞིབ་བ་ཚོས་རང་
བྱུང་གི་གོད་ཆགས་དེ་རིགས་འབྲུང་འབྲུང་རྒྱུ་ལྡན་གྱི་གནས་ཚུལ་ལྟ་བུ་ཆགས་ཉེན་
ཡོད་པའི་ཉེན་བརྒྱུད་བཏང་ཡོད།⁽²⁰⁹⁾

སྐབས་མ་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རང་བྱུང་གོད་ཆགས་དེ་དག་ལ་གཤོང་
ལེན་གྱི་འབད་བཅོམ་ཆེས་ཞན་པས་གལ་ཏེ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གོད་ཆགས་སྡོན་
འགོག་གི་སྲིད་བྱུས་ཚད་ལྡན་ཞིག་གཏན་ལ་པབ་ནས་འབད་བཅོམ་དེ་ལས་ཆེ་ཙམ་ཞིག་
བྱས་ཡོད་ཆེ་མི་རྒྱ་རོག་གསུམ་ལ་གཞོད་འཆོ་ཆེན་པོ་དེ་འབྲ་སོག་རྒྱ་མ་རེད། དཔེར་
ན་གཙང་པོའི་ཉེ་འགྲམ་དུ་ཡོད་པའི་བོད་པའི་སྲོང་གསེབ་དང་སྲོང་སྡེ་ཁག་ཏུ་རྒྱ་རྒྱུ་རྒྱུ་
ཚད་ལྡན་ཞིག་བརྒྱབ་ཡོད་ཆེ་རྒྱ་ལོག་གི་གཞོད་སྡོན་ཆེན་པོ་དེ་འབྲ་འགོག་རྒྱ་མ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥ ལོར་རྒྱ་ནག་ཚན་རིག་ཁང་གིས་བཏོན་པའི་སྣམ་ཐོ་⁽²¹⁰⁾ ཞིག་ནང་རྒྱ་
ནག་གཞུང་ལ་ས་རུད་དང་རྒྱ་ལོག་གངས་རུད། རྒྱུ་མཚལ་གྱི་མེ་སྐྱོན་⁽²¹¹⁾ སོགས་
རང་བྱུང་གོད་ཆགས་ཅི་མང་དུ་འགྲོ་རྒྱུའི་ཉེན་བརྟེན་བཏང་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་
གིས་གོད་ཆགས་དེ་རིགས་སྡོན་འགོག་གཤོང་ལེན་གྱི་སྲིད་བྱུས་ཤིག་ལག་བསྟར་
གཏན་ནས་བྱས་མེད་པ་རེད།

མཚོ་སྡོ་ས་ཁུལ་གྱི་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཉེ་ལམ་ཁུལ་དེར་འདམ་རུད་གྱི་གོད་ཆགས་བྱུང་
བ་དེ་གཙོ་བོ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ས་གནས་དེར་གཏེར་ཁ་ཕྱགས་ཆེ་སྡོག་འདོན་གྱིས་
རིའི་ཁོག་པ་བྱས་ཐྱབས་པ་ལས་བྱུང་བར་ངོས་འཛིན་བྱེད་གྱི་ཡོད། བོད་མཐོ་སྐང་དུ་
གཏེར་ཁ་སྡོག་འདོན་དང་། རྒྱ་མཚོ་དུ་གསར་རྒྱག་ལས་གཞི་རྒྱ་སྐྱེད་བྱེད་བཞིན་པ་དེས་
གནམ་གཤིས་འགྲུར་སྡོག་ལ་ཕྱགས་རྒྱུན་ཐེབས་ཡོད།

གོ་ལའི་གནམ་གཤིས་འགྲུར་སྡོག་གི་ཕྱགས་རྒྱུན་ལོག་བོད་མཐོ་སྐང་གི་གནམ་གཤིས་
ལའང་འགྲུར་སྡོག་བྱུང་སྟེ་དཀའ་ངལ་འཕྲད་སྐབས་དེ་ལ་གཤོང་ལེན་རི་ལྗར་བྱེད་དགོས་
པ་དང་། གནམ་གཤིས་འགྲུར་སྡོག་དང་བསྐྱུན་ནས་འཚོ་ཐབས་རི་ལྗར་བྱེད་དགོས་པ་
བཅས་ཀྱི་ཐད་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ས་གནས་བོད་མི་དང་གཞུང་གི་ལས་བྱེད་བཅས་ལ་
ལམ་སྟོན་སོགས་གོ་རྟོགས་འབེལ་ཐབས་ཀྱི་ལས་ཀ་ལྗང་དེས་ཤིག་མ་བྱས་པའི་རྒྱུ་
ཀྱིས་དཀའ་ངལ་དེ་དག་འཕྲད་པ་རེད། ཁོར་ཕྱག་དང་འབྲེལ་བའི་སྲིད་བྱུས་པལ་མོ་

ཆེན་མོ་མཚོ་འགམ་གྲོང་ཁྱེར་ས་ཁུལ་གྱི་ཁོར་ཕུག་སྐྱབ་བཙུག་སྡོན་འགོག་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཁོན་ལས། བོད་དང་ཕུ་གུར་རྟ་བུ་འཛིག་སྐྱབ་བའི་ཁོར་ཕུག་སྐྱབ་སྐྱོབ་ཀྱི་ཆེད་དུ་མིན།

མཚུགས་སྒྲིག་པ།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༧༥ ལོར་ཁོར་ཕུག་སྐྱབ་སྐྱོབ་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་གསར་བ་ཞིག་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དེ་ནི་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་གོམ་པ་མདུན་སྐྱོས་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་དགའ་བསུའི་གནས་ཡིན། འོན་ཀྱང་འབྲུང་འགྲུང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཁྲིམས་ཡིག་གསར་བ་དེ་བོད་ནང་དང་བདེན་ཐོག་ནས་ལག་བསྟར་བྱེད་མིན་ལྟ་རྒྱུ་ཡིན།

ཕྱོགས་གཞན་ནས་བཞུགས་སྐྱིད་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ཐོག་སྤྱི་ཚོགས་བརྟན་ལྗོངས་དང་། ཁ་བྲལ་ལ་འོ་ཚེས་ཟེར་བའི་དྲག་གཞོན་གྱི་སྲིད་བྱས་དེ་ཁོན་མིན་པར། ཁོར་ཕུག་སྐྱབ་སྐྱོབ་ཀྱི་སྲིད་བྱས་དང་ཁྲིམས་ཡིག་གསར་བ་དེ་ཡང་ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་ཀྱིས་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུར་ང་ཚོས་དེ་བ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཉེ་ལམ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཆུ་མཚོ་དང་ཆེན་པོ་བརྒྱབ་པ་དང་། གཏེར་ཁ་ཁྱོན་ཆེ་སྲོག་འདོན། ཁོར་ཕུག་སྐྱབ་སྐྱོབ་ཆེད་ཞི་ཚོལ་ཇམ་སྟོན་བྱེད་མཁན་བོད་མིའི་ཐོག་དྲག་གཞོན་བྱས་པ་བཅས་ནི་ཁོར་ཕུག་སྐྱབ་སྐྱོབ་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་གསར་བ་ཟེར་བ་དེའི་ནང་དོན་དང་ཡོངས་སུ་རྒྱབ་འགུལ་ཆགས་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་འོ་སྐྱོག་རྒྱ་བ་མདུན་གྱིས་རང་གིས་གཏན་ལ་ཐབ་བའི་སྲིད་བྱས་དེ་རིགས་ལག་བསྟར་བྱས་པའི་དཔེ་མཚོན་མང་པོ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ༡༩༩༦ ལོར་སྤྱི་ནོར་ལ་གོང་ས་ལ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གིས་བོད་ནང་གི་བོད་མི་ཚོར་བགས་རིགས་ཀྱི་རྒྱན་གོས་གྲོན་མི་རུང་བའི་བཀའ་སྐོབ་སྐུལ་བར་བརྟེན་བོད་མི་ཚོས་བགས་རིགས་ཀྱི་རྒྱན་གོས་དེ་འགྲུལ་མེད་པ་བཟོས་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མི་ཚོར་བགས་རིགས་ཀྱི་རྒྱན་གོས་གྲོན་དགོས་པའི་བཅའ་བསྐུལ་འགྲུལ་ཆེ་བྱས་ཡོད། དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ཁྲིམས་ཡིག་ནང་གཅན་གཟན་མི་འདྲ་བ་ ༡༩༥ སྐྱབ་སྐྱོབ་གཏན་

འབེབས་བྱས་པ་དེ་དག་བཅི་མེད་རྟོག་རོལ་དུ་བཏང་བ་ཞིག་རེད།

བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་བསམ་བཤི་དཔལ་ཡོན་ནང་ཚོས་དང་འབྲེལ་ནས་གནས་ཅི་དང་ལྷ་
མཚོ་སོགས་ལ་དད་གུས་ལྷན་ཅི་བཅས་ཆགས་གཏོང་ཟབ་ཅིག་ཡོད་པ་དེ་ལ་རྒྱ་ནག་
གཞུང་གིས་ངེས་པར་བཅི་བཀུར་བྱས་ཏེ། སྤང་སྤྱོད་བོད་ནང་གཏོང་ཁ་སྤོག་འདོན་བྱ་
རྒྱུ་ལྟེ་ཐད་ཚོག་མཚན་ལྷན་རྒྱུ་ལྟེ་ལས་ལུགས་ཁྲིམས་མཐུན་བྱི་གསལ་ནང་གསལ་ཞིག་
ངེས་པར་དུ་གཏན་འབེབས་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ཚོག་མཚན་ལག་ཁྲེང་སྤོད་སྐབས་
སུ་གཏོང་ལས་ཁང་ཁག་གི་སྣམ་ལུང་ཉོག་ཞིབ་བྱས་ནས་སྤྱི་ཚོགས་དང་ཁོར་ཕུག་ལ་
གཞོན་སྤོན་ཚེན་པོ་མི་བཟོ་མཁན་དེ་ལ་སྤོད་དགོས་པ་དང་། གནས་ཅི་སྤྱང་སྤོབ་ལ་
ཡིད་གཟབ་བྱེད་དགོས། རྩོགས་མཚུངས་གཏོང་རྗེས་ཀྱི་སྤྱི་གསལ་རོ་རྣམས་ཉེ་ཁུལ་གྲོང་
གསེབ་དང་གཙང་པོ་སོགས་ནང་གང་བྱུང་དོར་ཉེ་སྐབ་བཅོག་མི་ཡོང་བ་རྒྱ་ནག་གཞུང་
གིས་དོ་དམ་ཉོག་ཞིབ་ནན་ཉན་བྱེད་དགོས།

བོད་མི་འབྲོག་པ་རྣམས་སྤྱེ་ཁམས་ཁོར་ཕུག་དང་འབྲོགས་འདྲིས་ཟབ་ཅིང་ས་མཐོའི་རྩ་
ཐང་སྤྱང་སྤོབ་ཐད་ཉམས་སྲུང་ཉ་ཅང་སྤུན་སུམ་ཚོགས་པོ་ཡོད་སྐབས་གཞུང་གིས་ཁོར་
ཕུག་སྤྱང་སྤོབ་ཀྱི་སྤིང་བྱས་གཏན་འབེབས་བྱེད་སྐབས་ཁོར་ཚོའི་བསམ་འཆར་ལ་ངེས་
པར་བཅི་འདོག་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ལྷག་པར་ཁོར་ཕུག་སྤྱང་སྤོབ་ཀྱི་སྤིང་བྱས་གཏན་
འབེབས་བྱེད་སྐབས་བྱི་གསལ་ནང་གསལ་དགོས་པ་མ་ཟད། བོད་མི་འབྲོག་པ་དང་ས་
གནས་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་བོད་མི་རྣམས་མཉམ་ལྷན་གྱི་དུ་འབྲུག་དགོས། རྩ་ཐང་ཐོག་
གི་བོད་མི་འབྲོག་པ་རྣམས་བཅོན་དབང་གིས་རྩ་ཐང་ནས་བྱིར་འབྲུང་བཏང་སྟེ་གཏན་དུ་
གཞིས་ཆགས་གནས་སྤོའི་ལས་གཞི་འཕམ་དུ་མཚམས་འདོག་བྱེད་དགོས་པ་མ་ཟད།
གནས་སྤོས་ཟེན་པ་རྣམས་ཀྱང་རང་མོས་རང་རྩ་ཐང་དུ་བྱིར་ལོག་བྱ་རྒྱུ་ལྟེ་ཐོབ་ཐང་སྤོད་
དགོས།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་འབྲོག་པ་གཏན་འཇགས་ལས་གཞིའི་སྤིང་བྱས་ཚུལ་མཐུན་ཞིག་མེད་

སྐབས་མིང་བྱས་དེ་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་བྱེད་དགོས། འཕྲོག་པ་རྣམས་རང་ཁ་རང་ག་མོའི་ཚོག་
ནས་འཚོ་གནས་བྱེད་པའི་སྲོལ་རྒྱན་གྱི་ལམ་ལུགས་ཙམ་མེད་བརྗོད་པར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་
གཞུང་གིས་བོད་མི་དེ་དག་གི་ཆེ་མཐོང་སྲུང་སྐྱོབ་ཆེད་ཁོང་ཚོའི་ཤེས་ཡོན་དང་འཕྲོད་
བསྟེན། ཚོང་ལས་དེ་བཞིན་ལས་ཀའི་གོ་སྐབས་བཅས་དེས་བར་སྐྱོད་དགོས།

བཟང་སྲོགས་ཐོག་ནས་བརྗོད་ན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཉེ་ལམ་ནས་བརྒྱུད་བོད་ཀྱི་ས་
ཁུལ་མང་པོ་ཞིག་རྒྱལ་ཁབ་སྐྱི་སྤྱིང་དང་སྐྱེ་ཁམས་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཡིན་ཞེས་པའི་
དེའི་བསྐྱབས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། འོན་ཀྱང་མིང་བྱས་དེ་དག་གཏན་འབེབས་མ་བྱས་གོང་
འབྲེལ་ཡོད་ས་གནས་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་རང་བྱུང་སྐྱེ་ཁམས་སྐོར་གྱི་ཉམས་སྲོང་དང་
ཤེས་ཡོན། བོད་མིའི་སྲོལ་རྒྱན་གོམས་གཤེས་སོགས་ལ་དེས་བར་བསམ་གཞིགས་
གིས་བཅི་བཀུར་དང་བདག་གཅེས་བྱེད་དགོས་པ་ལས། བོད་མི་ས་ཡ་མང་པོ་འཚོ་

གནས་བྱེད་པའི་ས་ཁུལ་རྣམས་ལ་རྒྱལ་ཁབ་སྐྱི་སྤྱིང་དང་རང་བྱུང་སྐྱེས་ཁམས་སྲུང་
སྐྱོབ་ས་ཁུལ་ཡིན་ཞེས་ཟེར་ནས་བོད་མི་དེ་དག་གི་བདེ་སྐྱབས་བཅི་མེད་དོག་རོལ་དུ་
གཏོང་མི་འུང། མོང་དང་མོང་ཁྲེར་རྒྱ་སྐྱེད་ལུགས་ཆེ་བྱེད་བཞིན་བ་དེས་བོད་ཀྱི་འཛིག་
སྤྱི་བའི་ཁོར་ལུག་ལ་དོ་སྐོག་ལུགས་ཆེ་འགྲོ་གི་ཡོད། དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་
མོང་ཁྲེར་འཇུགས་སྐྱབ་གྱི་ལས་གཞི་རྣམས་ལག་བསྟར་མ་བྱས་གོང་མིང་བྱས་ཡང་
དག་པ་ཞིག་གཏན་འབེབས་དང་མཇུག་སྐྱོང་བྱེད་དགོས། དེ་ལྟར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྒྱ་
ནག་སྐྱམ་པའི་ནང་མོང་ཁྲེར་འཇུགས་སྐྱབ་གྱི་ལས་གཞི་སྤེལ་སྐབས་ནོར་འཁྲུལ་གང་
བྱུང་བ་རྣམས་བོད་ནང་བསྐྱར་དུ་མི་ཡོང་བ་བྱེད་དགོས།

དེ་ལྟར་ཡོང་བར་བོད་ནང་འཇུགས་སྐྱབ་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་མ་བྱས་གོང་བོད་མི་
རྣམས་ཀྱི་བསམ་འཚར་ལ་དེས་བར་དུ་བཅི་འཛོག་བྱེད་དགོས་པ་མ་ཟད། ཁོར་ལུག་ལ་
དོ་སྐོག་འགྲོ་མིན་ཏེ་གཞི་བྱེད་དགོས། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ ལོ་ནས་བརྒྱུད་བོད་ནང་འབྱུང་
པའི་གོད་ཆགས་རྗེ་མང་དུ་འགྲོ་བར་བརྟེན་མི་རྒྱ་སོགས་ལ་ཉེན་ཁ་ཅང་ཆེན་པོ་བརྗོད་

བཞིན་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་མོང་ཁྲིར་འཇུགས་སྐྱེན་ལས་གཞི་རྒྱུལ་དང་མ་ཐུན་བ་
ཞིག་མ་སྲིལ་བ་དེས་གནས་སྟངས་དེ་བས་ཚབས་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། དེར་བརྟེན་
བོད་ནང་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་པའི་གྲངས་འབོར་ལ་དོ་དམ་བྱས་ནས་བོད་མཐོ་སྒང་གི་
འཛིག་སྐྱབ་པའི་ཁོར་ཕྱག་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་དགོས།

བོད་མཐོ་སྒང་གི་གོ་ལའི་གནས་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་ཤུགས་རྒྱེན་ནི་བོད་ཅམ་མིན་
པར། བོད་ལས་བཟལ་ཉེ་ས་གནས་གཞན་ལའང་ཤུགས་རྒྱེན་ཐེབས་ཡོད་པེས། བོད་
ཀྱི་གཙང་པོའི་འགོ་ལམ་ཁ་བསྐྱར་བྱས་པར་བརྟེན་ནས་མི་འབོར་ཐེར་འབྱམ་མང་པོའི་
རྒྱུའི་འཚོ་རྟེན་ལ་དོ་ལོག་བྱུང་བར་མ་ཟད། བྱེད་གོ་ལའི་རྒྱང་ཁམས་འགྱུར་འགོས་ལའང་
ཤུགས་རྒྱེན་ཐེབས་པེས།

རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་མཚོན་ན་པེ་རིས་མི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁོར་ཕྱག་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་གན་རྒྱར་མིང་
རྟགས་འབོད་མཁན་གཙོ་བྱས་ཤིག་ཡིན་པར་བརྟེན་དེ་དག་ཤོག་ཐོག་ཏུ་མ་བཞག་པར་
དོན་དངོས་ལག་ལེན་ཁ་ཞེ་མཚུངས་པ་ཞིག་བྱེད་དགོས། བོད་མཐོ་སྒང་འདི་གོ་ལའི་
ཁོར་ཕྱག་གནས་སྟངས་ཐད་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་ངོས་འཛིན་གྱིས་འཛིག་སྐྱབ་པའི་བོད་
ཀྱི་ཁོར་ཕྱག་སྲུང་སྐྱོབ་ཡོང་ཐབས་བྱེད་དགོས། དེ་ཡང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མི་
དང་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཕྱག་ལ་འཕྲད་བཞིན་པའི་དཀའ་ངལ་རྣམས་སེལ་ཐབས་བྱེད་དགོས།

སྤྱི་ནོར་ལ་གོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གིས་ཁོར་ཕྱག་སྲུང་སྐྱོབ་ནི་ཆབ་སྲིད་
ཀྱི་གནད་དོན་ཞིག་མིན་པར་གོ་ལ་སྤྱིའི་གནད་དོན་ཞིག་ཡིན། ཞེས་བཀའ་སྐྱོབ་ཡང་
ཡང་སྐལ་བ་ལྟར་རྒྱ་ནག་གཞུང་དང་བོད་མི་རྒྱང་སྤྱིལ་གྱི་ཐོག་ནས་ལྷག་བསམ་ཐོལ་
མེད་དང་འཇམ་གྱིང་གི་ཡང་ཐོག་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཕྱག་ཉམས་རྒྱད་རེ་ཆེར་འགྲོ་བ་ལས་
སྐྱོབ་བྱུང་བ་བྱེད་དགོས།

བོད་ནང་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ཟེར་བ་དང་དོན་དངོས་

གནས་སྐབས།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དེང་སྐབས་བོད་མི་རྣམས་དཔལ་འབྱོར་ཡོངས་སློབ་ཤུག་སྲུང་
 ཚོགས་པའི་གསེར་གྱི་དུས་རབས་ནང་འཚོ་བཞིན་ཡོད་སྐོར་དེའི་བསྒྲགས་རྒྱ་ཁྱབ་ཏུ་
 སྤེལ་བཞིན་ཡོད། དཔེར་ན་ ༢༠༡༥ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཐོད་ཐོག་རྒྱབ་ལ་དཀར་
 པོ་ཟེར་བ་བཏོན་འབྲུག། ལོ་དེའི་ཕྱི་ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༢ ཉིན་རྒྱ་ནག་ཉིན་རེའི་གསུང་ཤོག་
 ཟེར་བའི་ནང་གནས་ཚུལ་སྤེལ་བ་ལྟར་ན། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་མི་
 རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོད་གི་ཆ་རྒྱུན་ལོག་ཁེ་བཞིན་ཐོབ་བཞིན་པའི་བོད་མི་རྣམས་ད་ལྟ་
 དཔལ་འབྱོར་ཡོངས་སློབ་མངའ་ཐང་རྒྱས་ཤིང་གསེར་གྱི་དུས་རབས་ནང་རོལ་བཞིན་
 ཡོད།⁽²¹²⁾ ཅེས་བསྒྲགས། འོགས་མཚུངས་རྒྱ་ནག་གཞུང་འབྲེལ་འབྲེལ་ལེན་ལུ་གསུང་ཤོག་
 བཟང་གོང་ཚེས་ཉིན་གནས་ཚུལ་སྤེལ་བ་ལྟར་ན། ཁྱོད་གསེབ་དང་ཁྱོད་ཁྱེད་ནང་གི་མང་
 ཚོགས་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་བའི་གནས་སྐབས་ཡར་རྒྱས་ཏུ་ཅང་ཕྱིན་ཡོད། ཅེས་འཁོད་བཤམ་
 ཟད། རྒྱབ་ལ་དཀར་པོའི་ནང་དོན་ལུང་འདྲེན་བྱས་ནས་བོད་ནང་རྒྱལ་ཡོངས་ཐོན་སྐྱེད་
 ཅ་འབོར་ལ་མཚོན་ན་དེ་ལྟ་ ༡༩༦༥ ལོར་རྒྱ་སྐོར་ས་ཡ་ ༣༩༧ ཡིན་ཡང་། ༢༠༡༤ ལོར་
 ཟེར་འབྲུམ་ ༤༩.༠༩ ལོན་ཡོད་སྐབས་ལྷན་ ༣༩༡ འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་ཡོད་སྐོར་བཤགས།⁽²¹³⁾
 འོགས་མཚུངས་ཉེ་ལམ་རྒྱ་ནག་ཉིན་རེའི་གསུང་ཤོག་ཟེར་བའི་ནང་ ༢༠༡༧ ཟླ་ ༧ ཚེས་
 ༢༤ ཉིན་གནས་ཚུལ་སྤེལ་བ་ལྟར་ན། བོད་རང་སྐྱོད་ཡོངས་ནང་དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་
 སྤུན་གྱི་ཡར་རྒྱས་ལྷགས་ཆེ་འགོ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ལོ་དང་བོད་ལོ་ཕྱེད་ཅུ་མ་ནང་
 རྒྱལ་ཡོངས་ཐོན་སྐྱེད་ཅ་འབོར་བརྒྱ་ཆ་༡༠.༩ ཐོག་འཕེལ་བཞིན་པ་འཁོད།⁽²¹⁴⁾ རྒྱ་
 རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཐོད་ནང་འཇུགས་སྤུན་ཡར་རྒྱས་འི་ཅུ་བཅུ་མ་མཉམ་ཆད་གཞི་འདྲིན་
 ས་དེ་ནི་རྒྱལ་ཡོངས་ཐོན་སྐྱེད་ཅ་འབོར་གྱི་གྲངས་ཚད་དེ་ཆགས་ཡོད། དེ་ཡང་རྒྱབ་ལ་
 དཀར་པོ་ལྟར་ན་ ༡༩༤༤ ལོ་ནས་བཟུང་བོད་ནང་གི་རྒྱལ་ཡོངས་ཐོན་སྐྱེད་ཅ་འབོར་

གྲི་ཆ་སྟོམས་གངས་ཚད་འཕར་ཆ་དེ་ལོ་གཅིག་ནང་བརྒྱ་ཆ་ ༡༩.༩ འཕར་ཡོད། ལོ་
 རོ་ ༩༠ རིང་བསྐྱད་མར་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་ཡོད་པར་བརྟེན་བོད་མི་རྣམས་གསེར་གྲི་
 དུས་རབས་ནང་རོལ་བཞིན་ཡོད་པ་བརྒྱགས། སྤྱིར་བོད་ནང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དཔལ་
 འབྱོར་འཛུགས་སྐྱབ་གྲི་ལས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་སྤེལ་ཡོད་ཀྱང་བོད་གྲི་ས་ཁྲོན་སྤྱི་དང་ལྷག་
 པར་བོད་རང་སྐྱོང་སྡེ་ཚོའི་ཉམས་ཞིབ་པ་དང་གསལ་འགྲོལ་པར་རང་དབང་ཐོག་ནས་
 དེས་ཡོད་གནས་སྟངས་རྟོག་ཞིབ་བྱ་རྒྱུའི་སྟེན་རྒྱུ་ཉ་ཅང་དཀའ་ལས་ཁག་
 བོ་ཡོད་སྟབས་བོད་ནང་དོན་དམ་ཡར་རྒྱས་རི་བྱུང་དང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཐོག་
 འཛིན་བཞིན་པའི་དཔལ་འབྱོར་འཛུགས་སྐྱབ་གྲི་སྤིད་བྱས་གང་ཡིན་ཤེས་རྟོགས་དཀའ།
 དཀའ་ངལ་དེ་ལྟར་འཕྲད་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་གཅིག་ཞི་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་
 རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བོད་དེ་ས་བགོས་འདྲ་མིན་བྱས་པར་བརྟེན་ནས་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་
 གིས་ ༡༩༦༥ ལོར་བོད་རང་སྐྱོང་སྡེ་ཚོའི་བཀའ་འཁུར་འཛུགས་བྱས་ཡོད། ༢༠༡༠
 ལོའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་མི་འབོར་ཞིབ་བཤེར་གངས་ཐོ་ལྟར་ན། བོད་མི་ཁྲོན་ས་ཡ་ ༦.༩
 ཡོད་ཞོངས་ནས་བོད་རང་སྐྱོང་སྡེ་ཚོའི་སྤྱི་ལོ་ལ་གསུམ་ལྷག་ཅུ་ཡོད། དེ་མིན་
 གཞན་རྣམས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དབྱེ་བའི་ཟླ་ཁྲོན་དང་། ཡུན་ནག་ ཀན་སུའུ། དེ་བཞིན་
 བོད་རིགས་གནས་སྟངས་ཀྱི་མཚོ་སྟོན་⁽²¹⁵⁾ ས་ཁུལ་བཅས་ནང་ཡོད་སྟབས་བོད་ས་ཁྲོན་
 ཡོངས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་གནས་སྟངས་ལོ་མ་རི་ཡིན་དང་། བོད་དུ་རྒྱ་ནག་
 གཞུང་གིས་དཔལ་འབྱོར་འཛུགས་སྐྱབ་གྲི་སྤིད་བྱས་ལག་བསྟར་བྱས་པའི་འཕྲུགས་རྒྱུན་
 རི་འདྲ་ཐེབས་མིན་གྱི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་ཐུ་ཤེས་རྟོགས་སུ་བཟེང་བ་མི་སྤིད་པ་ཞིག་མིན་
 ཡང་ཉ་ཅང་དཀའ་བའི་གནས་སྟངས་ཤིག་ཆགས་ཡོད། ཉམས་ཞིབ་པ་ཚོས་བོད་ནང་
 གི་དོན་དེས་དཔལ་འབྱོར་གནས་སྟངས་ཤེས་པར་གནས་ཚུལ་ཁག་འདྲ་མིན་བསྐྱེ་
 རུབ་བྱས་ནས་ཤེས་རྟོགས་སུ་བྱ། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཉམས་ཞིབ་པ་དང་གསལ་འགྲོལ་
 པར་དམ་ཉག་དེ་ལྟར་ཡོད་སྟེ་ཀྱང་འདས་པའི་ལོ་རོ་བརྒྱ་ལྷག་འགའ་ཤས་རིང་རང་
 དབང་ཅན་གྱི་ཉམས་ཞིབ་པ་འགའ་ཤས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་གི་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་གནས་

ལྟངས་དང་། བོད་ནང་གི་དབལ་འབྱོར་འཇུག་སྐྱོན་གྱི་གནས་སྟངས་ཐོག་ཉམས་ཞིབ་
 བྱས་ནས་སྣོན་ཐོ་བཏོན་ཡོད། ཉམས་ཞིབ་པ་དེ་དག་གིས་གཙོ་ཆེར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་
 བཏོན་པའི་སྣོན་ཐོར་གཞི་བཞག་པ་ཡིན་འདུག། སྣོན་ཐོ་དེ་དག་དང་ཕྱོགས་ཡོངས་ཀྱི་
 དབལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གནས་སྟངས་ཐོག་ཕྱོགས་ལྗང་སྟངས་པའི་རྟོག་ཞིབ་ཀྱི་
 རྒྱབ་སྐྱོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཐོད་ཐོག་འཛིན་བཞེན་པའི་དབལ་འབྱོར་འཇུག་སྐྱོན་གྱི་
 སྲིད་བྱས་དེར་སེམས་འཚབ་སྐྱེ་དགོས་པའི་བྱི་བ་ལག་ལེན་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོང་
 བཞིན་འདུག། རྒྱལ་ཡོངས་ཐོག་སྐྱེད་ཅ་འབོར་ཟེར་བ་དེ་གཅིག་ཤུར་བལྟས་ནས་བོད་ནང་
 གི་དབལ་འབྱོར་འཇུག་སྐྱོན་ཡར་རྒྱས་ཅི་ཅུམ་མོང་མིན་ཤེས་ཐབས་བྱས་པ་ཡིན་ན་
 ལས་སྐྱོ་བའི་ཐོག་ནས་མགོ་སྐོར་ཐེབས་སྲིད། འཇུག་སྐྱོན་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ལས་གཞིའི་
 ཆེད་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དདུལ་དངོས་ཉ་ཅང་ཐོན་ཆེ་བརྒྱུངས་པར་བརྟེན་རྒྱལ་ཡོངས་
 འཛོན་བབ་དེ་ཅུམ་འབར་བ་རེད། འོན་ཀྱང་བོད་ནང་གི་ད་ལྟའི་དབལ་འབྱོར་གྱི་དངོས་
 ཡོད་གནས་སྟངས་ལྱུ་དང་ལྟག་པར་བོད་མི་ཚོའི་འཚོ་བའི་གནས་སྟངས་ལ་བལྟ་སྐབས་
 རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་དདུལ་ལོར་བརྒྱུངས་པ་དེ་ཅུམ་གྱིས་བོད་མི་ཚོའི་དབལ་
 འབྱོར་ཡར་རྒྱས་འགོ་རྒྱུ་ཡིན་པའི་དེས་པ་གང་ཡང་མེད། བོད་མི་ཚོས་དབལ་འབྱོར་
 ཡར་རྒྱས་འོག་གསེར་གྱི་དུས་རབས་ལ་རོལ་རྒྱའི་ཚབ་ཏུ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བོད་ནང་
 ལག་བསྟར་གྱི་བཞེན་པའི་དབལ་འབྱོར་འཇུག་སྐྱོན་གྱི་སྲིད་བྱས་དེས་དོན་དམ་རྒྱ་
 རག་རང་ཉིད་ལ་ཕན་ཐོགས་ཆེ་བ་ཐོབ་བཞིན་ཡོད། ད་ལྟའི་བོད་ནང་གི་དབལ་འབྱོར་
 འཇུག་སྐྱོན་གྱི་གནས་སྟངས་དོམ་ཤེས་པར་ཐོག་མར་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་ལྱུ་མ་ཐུན་
 རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་དེ་སྔ་ནས་ད་བར་དབལ་འབྱོར་འཇུག་སྐྱོན་དང་འཕེལ་བའི་སྲིད་བྱས་
 ཅི་འདྲ་ཞིག་བོད་ནང་ལག་བསྟར་བྱས་པ་དེ་དག་ལས་གསལ་རྟོགས་ཐུབ།

༡༩༥༠-༡༩༥༠ བོད་ནང་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཅོས་འགྱུར།

༡༩༥༠ བོད་རྒྱ་ནག་བཅིངས་འགོལ་དམག་མིས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཆབ་མདོ་ས་ཁུལ་དང་
ཁམས་དང་ཨ་མདོའི་ས་ཁུལ་ཁག་གཅིག་བཅིངས་འགོལ་ཟེར་བ་བཏང་ཇི་སེལ་མའོ་ཅེ་
ཏུང་གིས་རིམ་བཞིན་བོད་ས་ཡོངས་སུ་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བཅོས་འགྱུར་ཟེར་བ་
གཏང་རྒྱ་ཐག་བཅད་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་བོད་མི་རིགས་གཉིས་ཐ་དད་ཡིན་པའི་དངོས་
ཡོད་གནས་སྣངས་དེར་མའོ་ཡིས་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད། དུས་རབས་སྔོན་མའི་སྐབས་
ནས་བསྐྱེད་རྒྱ་བོད་མི་རིགས་གཉིས་དབར་སྐབས་རེ་རྩོག་བྲ་ཆེན་བོ་དང་སྐབས་རེ་རྩོག་
བྲ་ཐུན་བྱ་དེ་འབྲ་ལུ་མ་སྐད་ནས་བྱུང་བཞིན་ཡོད། རྩོགས་མཚུངས་སྐབས་དེར་བོད་
དབུས་རྩོགས་སུ་ཟེར་འབྲུག་ཡངས་བཞིན་ཡོད་པ་དེའང་མའོ་ཡིས་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་སྐབས་
གནས་སྐབས་དབུས་རྩོགས་སུ་ ༡༩༥༠ ནས་ ༡༩༥༤ བར་བཅོས་འགྱུར་མ་བཏང་བར་
རང་སོར་བཞག་སྟེ་བོད་ཀྱི་མི་དག་དང་སྐྱ་དག་ཚོའི་སློབ་བསྐྱུག་ཐབས་བྱས་པ་བརྒྱུད་
བོད་ནང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དབང་ཆ་སྲ་བརྟན་ཡོང་ཐབས་བྱས་ཡོད། དེ་ལྟར་བཏང་བོད་
མིའི་སློབ་བསྐྱུར་མ་ཐུབ་པར་ ༡༩༥༤ ལོར་ལྷ་སར་མི་མང་སྐེང་ཡངས་ལས་འགྲུལ་དེ་
ལྟར་བྱུང་ཡོད། མཐར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་མི་རིགས་བཞུན་མ་ཐུན་འབྲེལ་གོང་འཕེལ་
ཡོང་བར་མི་རིགས་གཉིས་ཀའི་ནང་གི་རང་རྩོལ་གྲལ་རིམ་ལ་ཡོངས་སུ་བཅིང་འགོལ་
གཏོང་དགོས་པ་བསྟོམས་བརྒྱབ་ཡོད། གྲལ་རིམ་འཐབ་ཅོད་བརྒྱུད་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་
ཚོགས་པས་དེ་ལྟར་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་ཀྱི་ཚོགས་པ་ཡིན་ཟེར་བ་དེར་བསྐྱུར་བཅོས་
བཏང་ནས་ད་ཆ་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་ཉམ་ཐག་གི་འགོ་ཁྲིད་དང་མཐིན་ཆབ་པ་ཡིན་ཁུལ་
བསྐྱུགས། གྲལ་རིམ་འཐབ་ཅོད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་བོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་མི་
མང་དགུས་མ་འབྱོར་མེད་ཉམ་ཐག་རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་པོ་རྣམས་ལ་དད་གུས་བྱེད་བཞིན་
པ་དེ་ལས་གྲུང་ཁན་གྱི་རྩོགས་སུ་སློབ་བསྐྱུར་ཐབས་བྱས་པ་རེད།⁽²¹⁶⁾ (མང་མི་ལུང་
དང་ཆེ་རིང་ལྷ་ཧྲུ་༢༠༠༩:༥༡)

མཐའ་ ༡༩༥༩ ལོར་མི་མང་སྐྱེད་ཡངས་ཀྱི་ལས་འགུལ་སླེལ་བར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གི་
 དམངས་སྲི་མ་རྒྱུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བོད་ས་སྲི་དང་ལྷག་པར་བོད་དབུས་ཀྱི་ས་ཁུལ་དེ་
 དག་རྒྱ་ནག་སྲི་ཡོངས་ལྷན་སྲི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལས་ལུགས་འོག་འགྲུར་བཅས་
 འུགས་ཆེ་བྱེད་སྐོ་བཅམས། མའོ་དུས་སྐབས་སུ་རྒྱ་ནག་གི་དབལ་འཕྲོར་ཡང་རྒྱས་ཀྱི་
 སྲིད་བྱས་གལ་ཆེ་བ་འགའ་ཤས་ཞི་བཟོ་ཞིང་དང་། འཇུགས་སྐྱུན་ཡར་རྒྱས་ལས་གཞི་
 རྒྱ་སྐྱེད། རོགས་རེས་ཚོགས་པ་དང་མི་མང་སྲི་ཁང་བཅས་ཡིན་འདུག སྲི་ཚོགས་རིང་
 ལུགས་ཀྱི་བཅས་འགྲུར་དེ་ལྟར་ལག་བསྟར་བྱས་པར་བརྟེན་འཕྲོར་ལྡན་དང་། དགོན་པ་
 འོགས་ཀྱི་རྒྱ་དངོས་ཡོད་ཚད་གཞུང་བཞེས་བཏང་བ་རེད། རོགས་མའི་ཆར་སྐྱེད་ཀྱི་དང་
 འཕྲོར་ལྡན། དེ་བཞིན་དགོན་པ་ལྷན་ཚང་འོགས་ཀྱི་ས་ཞིང་ཡང་གཞུང་བཞེས་བཏང་ནས་
 མང་ཚོགས་ལ་བཞོས་ཀྱང་བྱིས་སུ་ས་ཞིང་དེ་དག་སྲི་བའི་ས་ཞིང་དུ་བསྐྱུར། མི་མང་སྲི་
 ཁང་དང་རལ་ཚོལ་སྐྱུར་བཞོད་གཙོས་བཅས་བསྐྱུར་ཁག་གི་དམིགས་ཤུལ་གཙོ་བོ་ནི་
 དུས་ལུན་སྲུང་སྲུང་ནང་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཐོན་བབ་ཚད་གཞི་གོང་མཐོར་གཏོང་ཆེད་ཡིན།
 རོགས་རེས་ཚོགས་པ་དང་མི་མང་སྲི་ཁང་བརྒྱད་མང་ཚོགས་རྣམས་ལ་ཡུར་
 བུ་འདུ་བཅུག་པ་དང་། རྒྱ་མཐོང་བརྒྱག་བཅུག་པ། ས་ཞིང་བེད་མེད་སྟེང་ཞིང་
 རོ་བཅུག་པ་སོགས་བྱས་ཡོད། ཞིང་རྒྱ་འབྲེན་གཏོང་གི་ལས་ལུགས་ཡར་རྒྱས་
 བཏང་། དེར་བརྟེན་ ༡༩༥༩ ལོར་སྟོན་ཐོག་ཡག་པོ་བྱུང་བར་བྱགས་པ་དེའང་གཙོ་
 ཆེར་ཞིང་རྒྱ་འབྲེན་གཏོང་ལས་ལུགས་དང་མང་ཚོགས་ཀྱིས་རལ་ཚོལ་བྱས་པར་བརྟེན་
 བས་བྱུང་སྐོར་བྱགས། མི་མང་སྲི་ཁང་གི་ཚོགས་མི་ཚང་མས་ཉིན་གཅིག་ལ་རྒྱ་ཚོང་
 བཅོ་ལུ་འཕམ་དེ་ལས་མང་བ་ལས་ཀ་བྱས་པ་དང་། རྒྱ་གཞུང་གིས་མི་མང་སྲི་ཁང་གི་མང་
 ཚོགས་ལ་ཉིན་རེའི་ལས་ཀའི་ཨང་ཐོབ་གཞིར་བརྒྱབ་སྐོབ་སྟོན་གི་ཡོད་ཅིང་། ལོ་
 གཅིག་ནང་མི་རེ་རེའི་ཆ་སྟོ་མ་ཨང་ཐོབ་ ༣༥༠༠ ཡིན་འདུག ལས་ཀའི་ཨང་ཐོབ་རེ་
 རེར་མེན་ fen བརྒྱད་ཐོབ་ཅིང་། མེན་ fen བརྒྱ་ལ་རྒྱ་སྐོར་ཡོན་ Yuan གཅིག་ཡིན།
 དེར་བརྟེན་མི་རེ་རེར་ལོ་རེའི་ཡོང་བབ་རྒྱ་སྐོར་ ༣༩༩ ཅམ་ཡིན། (སྟོན་དགོན་ལྷན་བཞོན་

བྱ། ༡༠༠༥ | ༡༩༩༧ : ༡༩༩༨) ༡༩༩༠ ཟླ ༩ མཚམས་དེར་ས་ཞིང་རྒྱ་ཁྱོན་ཉེ་ཀ་ཙམ་
༡༤༩༠༠༠ བརྒྱལ་བ་ཞིང་པ་མི་ཚང་འབྲུམ་གཅིག་ལ་བགོས་པར་གྲགས། (217)

རོགས་རེས་ལམ་ལུགས་རོགས་སྐྱེར་བདག་ལམ་ལུགས་སྤར་བཞིན་གནས་ཡོད། འོན་
ཀྱང་ ༡༩༩༥ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རིམ་བཤས་རོགས་རེས་ལམ་ལུགས་མཐུག་
བསྐྱུས་པ་དང་དུས་མཉམ་མི་དམངས་སྤྱི་ཁབ་གི་ལམ་ལུགས་འགོ་འཇུགས་ཡོད་པ་
དེས། འོད་མི་རྣམས་ལ་མའོ་ཅི་ཏུང་གི་“ཐོན་སྐྱེལ་ཐོན་ཚུང་”ཟེར་བའི་མཐར་ལྷུང་གི་ལྷ་
གྲུབ་བཅི་བཀུར་བྱེད་བརྟུག་སྟེ། ས་ཞིང་སྐྱེར་བདག་གི་ལམ་ལུགས་རིམ་བཤས་མེད་པ་
ཆགས་ཡོད། (218)

༡༩༩༩ ལོ་གོང་ལྷ་སར་སིལ་ཚོང་རྒྱལ་མཁན་ཚོང་པ་རྒྱུད་གྲས་གྲངས་ ༡༡༠༠ ཡོད་
ཀྱང་ ༡༩༧༥ ལོ་མཚམས་སུ་སྐྱེབས་སྐྱབས་གྲངས་ ༩༧ ལས་ལྷག་མེད། ཡར་ལུང་
རྫོང་ནང་སྐྱེར་གྱིས་གཉེར་བའི་བལ་ཐག་ལས་གཞིའི་བཟོ་བྱ་ ༣༠༠༠ ཡོད་པ་རྣམས་
“མ་རྩའི་རིང་ལུགས་ཀྱི་མཐུག་མ་བྲེགས་”(219) ཞེས་མིང་འདོགས་བྲས་ནས་གཏོར་
ཤིག་བཏང། ས་བརྟུང་དང་མི་འཚམ་བའི་སྟོན་ཐོག་འདེབས་འཇུགས་བྲས་པ་སོགས་
གྱིས་མཚོན་ཏེ་ཅང་ཚད་ལས་བརྒྱལ་བའི་ས་ཞིང་འདེབས་ལས་ཀྱི་སྲིད་བྱས་ལག་
བསྟར་བྲས་རྒྱུན་ ༡༩༧༩ ལོར་སྟོན་ཐོག་ལ་གོད་ཆགས་ཚབས་ཆེ་དེ་ལྟར་ལོག་པ་དེ།

བཅོས་སྤྱར་དེ་དག་ལས་འཕྲོས་པའི་འཇུགས་སྤྱན་ལས་གཞི་ཏེ་ཅང་མང་པོ་སྐྱེལ་བ་
དཔེར་ན། གཞུང་ལམ་གསར་བསྐྱུན་དང་ལམ་ཁ་ཡར་རྒྱས་དང་རྒྱ་སྐྱེད་བཏང་བ། དེ་
བཞིན་རྒྱ་ནག་གི་ལོ་ལྷ་ཚོན་དང་པོའི་འཚར་གཞི་ནང་གསལ་ལྟར་ན་དར་ཅེ་མདོ་ནས་
ལྷ་ས་བར་དང་། ཞིན་ཏུན་ས་རྩ་བར་དེ་བཞིན་ལྷ་ས་ནས་གཞིས་ཀ་ཅེ་བར་གཞུང་
ལམ་མཐུད་རྒྱ་བཅས་ཡོད། མའོ་ཡི་དུས་རབས་མཐུག་སྤྱིལ་བའི་མཚམས་དེར་རྒྱ་ནག་
མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་གྱིས་འོད་རང་སྐྱོད་ལྗོངས་གཅིག་འཁུའི་ནང་རྒྱང་ཐག་
གི་ལོ་མི་ཙམ་ ༡༥༤༠༠ ལྷན་ཚད་ཀྱི་གཞུང་ལམ་གྲངས་ ༩༡ གསར་བཟོ་བྲས་ཐེན་པ་

དང་། གཏུན་འཇགས་ཟམ་པ་གྲངས་ ༣༠༠ གསར་འཇུགས་བྱས་ཟིན་ཡོད། དེ་ཡང་སློབ་
 དཔོན་ལྷ་བོའ་བྱས་བཟོད་པ་ལྟར་ན། བོད་ནང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་འཇུགས་སྐྱུན་ལས་
 གཞིར་བསྟུང་ནས་ཡར་རྒྱས་རི་ཅམ་བཏང་ཡོད་ཀྱང་བོད་མི་རྣམས་ལ་བཅིངས་བཀོལ་
 དང་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་དོན་དུ་མིན་པར་དོན་དམ་རྒྱ་ནག་རང་ཉིད་རྒྱལ་ནང་བདེ་འཇགས་
 སྲིད་བྱས་བཏུན་སྲིད་ཡོང་བ་བཟོ་རྒྱ་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ཡིན་སྟོར་གསུངས།⁽²²⁰⁾
 (སློབ་དཔོན་ལྷ་བོའ་བྱ་ ༢༠༠༡:༣༧) ལྷ་བོའ་བྱ་ལགས་ཀྱིས་སྤྲུལ་སྤྲུང་གསུངས།
 དོན། ༡༩༥༠ དང་ ༡༩༦༠ རང་བོད་ནང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་གཞུང་ལམ་སོགས་
 བཟོས་པ་དེ་དག་ཐོག་མའི་ཆར་མི་དང་ཅ་དངོས་འོར་འདེན་བྱ་བ་དེའི་ཆེད་ཡིན་ཡང་
 བོད་དབང་སྤྱར་བྱ་རྒྱ་དང་བོད་ནང་བཅིངས་བཀོལ་གཏོང་རྒྱར་པན་ཐོགས་དེ་མཚུངས་
 གུང་ཡོད།⁽²²¹⁾ ཅེས་གསུངས། ཟློགས་མཚུངས་རུན་ཏུ་ལེལ་ June Teufel ལགས་
 ཀྱིས་“རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་གཞུང་ལམ་སོགས་བཟོས་པ་དེ་གཙོ་བོ་བོད་ཀྱི་
 ས་ཁུལ་ལག་རྒྱ་ནག་དང་ལྷོ་ཕྱིལ་གཏོང་ཆེད་ལེད།”⁽²²²⁾ ཅེས་གསུངས། དེ་བཞིན་ཨེ་
 ལི་རྩེ་རྩེ་མི་རིུཅཱ་ལ་རུ་སུ་ Elizabeth Freund Larus ལགས་ (༢༠༡༣)
 དང་། ཨེ་ལེན་ཀལ་སན་ Allen Carlson ལགས་ཀྱིས་ (༢༠༠༧) འོར་གསུང་བ་
 ལྟར་ན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་གཞུང་ལམ་གསར་བཟོ་དང་རྒྱ་སྲིད་ཀྱི་སྲིད་བྱས་
 ལག་བསྟུང་བྱས་པ་དེ་དག་གི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་བོད་རྒྱ་ནག་ཁོངས་ལྷ་བསྐལ་
 བཏང་སྟེ།⁽²²³⁾ བོད་དང་རྒྱ་ནག་བར་མངོན་གསལ་དོད་པོའི་ཁྱད་པར་རི་རྒྱུད་དུ་གཏོང་
 རྒྱ་དེ་ཡིན།

གཞུང་གཉེར་ཞིང་ཐང་པལ་མོ་ཆེ་དམག་མིས་དབང་སྤྱར་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཨེ་ལི་ཡེ་
 Emily Yeh ལགས་ཀྱིས་“སྲིད་བྱས་དེ་དག་གཞུང་གིས་ས་ཁུལ་བདག་བརྒྱུད་དང་ལྷ་
 བསྐལ་གཏོང་རྒྱུའི་ཆེད་ལེད།”⁽²²⁴⁾ ཅེས་གསུངས། (༢༠༡༣: ༦༣-༦༤)

༡༩༧༩-༡༩༩༩ དབལ་འབྲོར་ལམ་ལུགས་ལ་བཅས་སྐྱུང་དང་སྲིད་བླུས་གྲུ་ཡངས།

མའོ་ཅེ་ ཉུང་གི་ ཉུས་སྐབས་མཚུགས་སྐྱིལ་རྗེས་ཀྱི་ ཉུག་གཞུང་གིས་ བོད་ནང་འཛིན་
པའི་དབལ་འབྲོར་འཚུགས་སྐྱུན་གྱི་སྲིད་བླུས་ལ་འགྲུར་བ་ཕྱིན། ༡༩༩༠ ཟླ་ ༣
ནང་བོད་སྲོང་ས་ལས་དོན་བཞུགས་མོལ་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་དང་པོ་ཚོགས་པ་
དང། ཉུ་ཡོ་རྩུང་བོད་ཉུ་འཚམས་གཟིགས་སུ་ལེབས་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་པེ་ཅིང་གཞུང་
གིས་ཁྲིམ་ཚང་འགན་ཁུར་སྲིད་བླུས་ལག་བསྟར་བྱས། སྲིད་བླུས་དེའི་འོག་གཞུང་གི་ས་
ཞིང་རྣམས་བཟོ་འགྲེམས་བྱས་ནས་ཁྲིམ་ཚང་སོ་སོར་སྲུང་བ་མ་ཟད། ཐོན་སྐྱེད་སྟངས་
འཛིན་བྱ་རྒྱུ་ས་མཚོན་དབང་ཆ་རྣམས་ཁྲིམ་ཚང་སོ་སོར་སྲུང།⁽²²⁵⁾ (ལྷ་རེང་ Ma
Rong: ༢༠༡༡)

སྐྱུང་བོད་ནང་དབལ་འབྲོར་གྲུ་ཡངས་གྱི་སྲིད་བླུས་ ༡༩༩༠ ནང་འགོ་བཙུགས་ཡོད།
དོན་ལྡང་ཀྱང་ཉུག་གཞུང་གི་དམ་བྲག་སྟངས་འཛིན་འོག་སུ་མཐུད་གནས་ཡོད།⁽²²⁶⁾

ཉུག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་ལག་བསྟར་བྱས་པའི་དབལ་འབྲོར་ཡར་རྒྱས་གྱི་སྲིད་
བླུས་དེའི་དམིགས་ལུལ་གཙོ་བོ་ནི་བོད་དེ་ཉུག་གཞུང་ཟླ་སྐྱིལ་གཏོང་རྒྱ་ཡིན་པ་
མ་ཟད། མའོ་ཡི་ཉུས་སྐབས་མཚུགས་སྐྱིལ་རྗེས་ཀྱི་ ཉུག་གཞུང་གི་སྲིད་བླུས་གཙོ་བོ་
དེ་ཆགས་ཡོད། མའོ་ཉུས་སྐབས་མཚུགས་སྐྱིལ་རྗེས་བོད་ནང་ཉུག་གཞུང་གིས་
ལག་བསྟར་བྱས་པའི་སྲིད་བླུས་གཙོ་བོ་གཉིས་ཡོད་པ་ནི་“ཁ་གཏང་རོགས་སྐྱོར་
” དང་ལུལ་སྐོར་སྐོར་འཚམས་མང་ཉུག་ཏོང་རྒྱ་ཡིན། “ཁ་གཏང་རོགས་སྐྱོར་” ཟེང་བ་
ནི་ཉུག་གཞུང་གིས་དབལ་འབྲོར་འཕེལ་རྒྱས་བཟང་བའི་ཞིང་ཆེན་ཞིག་
དང། འཕེལ་རྒྱས་ཚུ་ཚང་ཞན་པའི་ས་ཁུལ་ཞིག་ཆ་སྐྱིལ་ནས་འཕེལ་རྒྱས་བཟང་བ་དེས་
ཞན་པའི་ས་ཁུལ་ལ་རྒྱ་ལོར་གྱི་རོགས་རམ་དང། དེ་བཞིན་ལག་རྩལ་མི་སྣ་དང་འཕེལ་
རྒྱས་གྱི་འཆར་གཞི་སོགས་དབལ་འབྲོར་ཐད་གྱི་རོགས་རམ་བྱེད་པའི་སྲིད་བླུས་གྱི་
དཔེ་དབྱིབས་ཤིག་ཆགས་པ་དེར་བརྟེན།⁽²²⁷⁾ (རིན་མེ་, ༢༠༡༥) སྐྱུང་སྲིད་བླུས་འདི་

༡༩༦༠ བང་བོད་དུ་ལག་བསྟར་བྱས་ཀྱང་ ༡༩༧༠ གྲུ་གར་ས་བང་སྲིད་བྱས་དེ་བོད་བང་
ལག་བསྟར་སྡེ་ལ་ལྷག་ས་ཆེ་དུ་བཏང་ཡོད། སྲིད་བྱས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་གནད་ལག་གི་
བྱེད་ཐབས་གཉིས་ནི་“མི་འཕོར་སློབ་ལྷན་”དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱ་ལོར་རོགས་སྐྱོར་བྱས་
པ་དེ་རེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བཤད་པ་ལྟར་ན་སྲིད་བྱས་དེའི་དམིགས་ལུལ་གཙོ་བོ་ནི་
རྒྱ་རིགས་ལག་ཤེས་ཡོད་མཁན་ཚོ་བརྒྱུད་བོད་བང་འཇུག་སྐྱབ་ཡར་རྒྱས་ལས་གཞི་
གང་མཁྲོགས་སྡེ་ལ་རྒྱ་ཡིན་ཟེད། (228)

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༣ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་བང་ཕྱོགས་མི་དོད་མ་བྱ་རྒྱུའི་སྲིད་བྱས་
མེད་པར་བཞོས་སྐབས་རྒྱ་རིགས་ ༥༠༠༠༠ ལྷག་བོད་དུ་གནས་སློབ་བྱས་པ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༤ ལོར་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་གྲོང་ཁྱེར་ས་ཁུལ་ཁབ་གཅིག་བང་རྒྱ་
རིགས་མི་ཚང་ ༡༠༠༠༠ ཅམ་ཉེ་འཕོར་རྒྱ་ནག་ཞིང་ཆེན་ནས་གནས་སློབ་བྱས་ཡོད།

༡༩༧༤ ཟླ་ ༥ བང་རྒྱ་རིགས་སྐོར་སྐོར་ཚོང་པ་དང་ལག་ཤེས་པ་ཁྱོན་མི་གར་ས་
༦༠༠༠༠ ལས་གཞི་འདྲ་མིན་ལ་བསྟན་ནས་བོད་ཀྱི་གྲོང་ཁྱེར་ས་ཁུལ་ཁབ་གཅིག་བང་
གནས་སློབ་བྱས་འདུག (229)

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་རོགས་སྐོར་ལ་མཚོན་ན་བོད་ལྗོངས་ལས་དོན་བཞུགས་མོལ་ཚོགས་
འདུ་ཐེངས་གཉིས་པ་ ༡༩༧༤ ལོར་ཚོགས་སྐབས་འགྲོ་བོན་མ་དངུལ་རྒྱ་སྐོར་དུང་ལྷུར་
བཞི་དང་བྱེ་བ་བརྒྱད་ཀྱི་འཇུག་སྐྱབ་ལས་གཞི་ཆེ་གས་གར་ས་ ༤༥སྡེ་ལ་རྒྱུའི་ཚོགས་
མཚན་སྤྲད་འདུག (JinWei, 2015) ༡༩༧༠ ལོ་ནས་འགོ་བརྩམས་ཉེ་བོད་བང་གི་
ལོ་རེའི་དཔལ་འབྱོར་ཐོན་འབབ་གར་ས་ཚད་མཐོ་བོ་བསྐྱེད་པས་པ་དེ་གཙོ་ཆེར་རྒྱ་ནག་
གཞུང་གིས་བོད་བང་རོགས་དངུལ་ཕོན་ཆེ་བཏང་བར་བརྟེན་བྱུང་བ་རེད། ལྷག་པར་ལོ་
རབས་དུག་རྒྱུའི་བང་བོད་བང་གི་བཟོ་ཞིང་ཐོན་འབབ་ལྷན་གཉིས་ཅམ་འཕར་བ་དེ་གཙོ་
ཆེར་རྒྱ་གཞུང་གིས་རོགས་དངུལ་བཏང་བར་བརྟེན་ནས་བྱུང་འདུག (230) (Dreyer,
2005:135)

༡༩༩༠ ཅམ་ནས་བོད་ནང་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་ཡོང་འགོ་བཅུགས་པ་དེས་ཀྱང་བོད་ནང་
 རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དམིགས་ཡུལ་ལྟར་དབལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱབ་ལས་གཞི་རྒྱ་སྐྱེད་ལ་
 མ་སྐྱབ་འགྱུར་རམ་འདེགས་བྱས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོར་ལྷ་ས་དེ་བཞིན་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་
 འཆམ་བྱེད་སའི་ས་གནས་སུ་ཡོངས་གྲགས་བྱས། ལོ་དེར་ཕྱི་རྒྱལ་ནས་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་
 འཆམ་པ་མི་གངས་ ༡༠༥༩ ལྷག་ལྷ་སར་འབྱོར། གངས་མོ་དེ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལས་ཕྱི་
 ལོ་ ༡༩༥༩ བར་བོད་ནང་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་བསྐྱབས་པའི་ཁྱོད་སྐོམ་གངས་ཚད་ལས་
 ལྷག་བཞི་ཡིས་མཐོ་བ་ཡོད། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྐྱདས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ནང་ལོ་ལྟར་
 ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་པ་ ༡༥༠༠ ལས་ ༢༠༠༠ ལྷག་ཡོང་མི་ཚོག (231)

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༢ ལོར་བོད་ལྗོངས་ལས་དོན་བཅུགས་མོལ་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་གཉིས་པའི་
 རྒྱབས་བོད་རང་སྐྱོར་ལྗོངས་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་ལས་ཁུངས་ཟེར་བ་གསར་འཇུགས་
 བྱས། ལས་ཁུངས་དེ་གཙོ་ཆེར་རང་དབང་ལྡན་པའི་དབལ་འབྱོར་འདུ་འགོད་ལས་ཁུངས་
 སྤྱི་གཞི་ཡིན་པར་བརྟེན་དབལ་འབྱོར་ཡོང་འབབ་ཁེ་སྲོང་རྩི་འབྲུ་བྱང་ཡང་འགན་རང་ཁུང་
 གྱི་ལས་ཁུངས་སྤྱི་གཞི་ཡིན་འདུག ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོར་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་ལས་ཁུངས་
 དང་བོད་རང་སྐྱོར་ལྗོངས་སྲིད་གཞུང་གིས་བཀོད་སྒྲིག་བྱས་པའི་སྐྱབ་ཐོ་ཞིག་རྒྱལ་སྲིད་
 རྒྱུ་ཁྲབ་ཁང་གིས་སྐྱེལ་བ་དེའི་འགོ་བརྩོན་དུ། བོད་ནང་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་ལས་གཞི་
 རྒྱ་སྐྱེད། ཅམ་པའི་ནང་བོད་ནང་གི་དབལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱབ་གོང་འཕེལ་གཏོང་ཆེད་
 འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁུངས་ཚང་མས་བོད་ནང་གི་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་ལས་གཞིར་སྤར་བ་
 གྱུ་འདེགས་དགོས་པའི་འབོད་སྐྱེལ་བྱས་ཡོད། དེ་ནས་ལོ་གཉིས་རྗེས་ཉེ་བོད་ནང་དབལ་
 འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཡར་རྒྱས་ལས་གཞིའི་ནང་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་དེ་ཡང་རྒྱལ་
 ཡོངས་དབལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་ལ་གལ་ཆེ་བར་བརྟེན་བཞག་ཡོད། ༡༩༩༦ ལོར་བོད་
 རང་སྐྱོར་ལྗོངས་ཀྱི་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་ལས་ཁུངས་ཟེར་བ་དེ་བོད་ལྗོངས་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་
 འཆམ་ལས་ཁུངས། ཞེས་མིང་སྐྱུར་བྱས།

༡༩༤༥ ནས་ ༡༩༤༧ བར་བོད་ནང་ཁོན་སྲི་རྒྱལ་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་པ་ ༡༡༥༠༩
 བསྐྱེབས་པར་བརྟེན་རྒྱ་སྐོར་ས་ཡ་ ༥༦༤༠༧ ཡོང་བའི་བྱུང་འདུག ༡༩༤༧ ལོར་རྒྱ་
 བཀའ་གཞུང་གིས་བོད་ནང་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་དུ་ཡོང་མཁན་མི་གྲངས་ ༤༣༠༠༠ ཡོད་
 པ་དེ་དག་ལས་རྒྱ་སྐོར་ས་ཡ་ ༡༣༠ རོན་འབབ་བྱུང་འདུག ⁽²³²⁾ ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་
 ནས་བཟུང་བོད་ནང་གི་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་ལས་ཁུངས་དེ་དཔལ་འབྱོར་ཡོང་འབབ་ཆེ་
 གས་ཤིག་ཡིན། དེ་ལྟ་མའོ་ཅེ་རྒྱུད་གི་ཐོག་མའི་དུས་སྐབས་སུ་ལག་བསྟར་བྱས་པའི་ས་
 གནས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་གོ་མས་གསུམ་ལ་བརྟེན་བཀའ་བྱ་རྒྱུའི་སྲིད་
 ལྗེས་དེར་འགྱུར་བ་ཕྱིན་ནས་བོད་དེ་དེར་རབས་ཅན་དུ་འགྱུར་རྒྱུའི་སྲིད་ལྗེས་དེ་གཙོ་
 བོར་འཛིན་ནས་ཕྱིན་པ་དེ། ⁽²³³⁾ (Goldstein, 1997: 94)

སྲིད་ལྗེས་དེར་རྒྱ་བ་སྐོར་བྱེད་མཁན་ཆོས་བོད་ནང་གི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་དེ་རྒྱ་
 བཀའ་རྒྱལ་ནང་གི་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་དང་ཚད་མཉམ་པ་བཟོ་ཆེད་ཡིན་ཚུལ་བཤད།
 ལྷག་པར་བོད་ནང་རྒྱ་རིགས་ཐོན་ཆེ་གནས་སྐོར་བྱ་རྒྱུའི་རྒྱ་བཀའ་གཞུང་གི་སྲིད་ལྗེས་
 དེའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་བོད་ཡུལ་རྒྱ་ཡུལ་དུ་འགྱུར་རྒྱུ་མིན་པར་བོད་ནང་འཇུགས་
 སྐྱོན་ལས་གཞི་རྒྱ་སྐྱེད་གཏོང་ཐབས་ཆེད་རྒྱ་མི་ལག་ཤེས་པ་དང་བཟོ་ལས་མཁས་པ་
 མོགས་གནས་སྐོར་བྱེད་ཚུལ་བཤད། ⁽²³⁴⁾ (Goldstein 1997:84, Yasheng
 Huang 1995: 184-204) འོན་ཀྱང་གཞན་གྱིས་རྒྱ་བཀའ་གཞུང་གིས་ཕྱི་ཚུལ་
 ཅམ་ལ་བོད་ནང་དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱོན་ལས་གཞིར་བསྟུན་པ་ཅམ་ལས་དོན་དངོས་
 བོད་ཡུལ་རྒྱ་ཡུལ་དུ་འགྱུར་ཆེད་རྒྱ་མི་རིགས་ཐོན་ཆེ་ཆེད་མངགས་གནས་སྐོར་བྱས་པར་
 ཡིད་ཆེས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ⁽²³⁵⁾

གོང་གི་ཚོམ་པ་ལོ་གཉིས་ལོ་ལྟར་ན་བོད་ནང་དམ་དྲག་དོ་དམ་མེད་པར་རྒྱ་རིགས་གནས་
 སྐོར་བྱས་པ་དེས་མཐར་བོད་དེ་ནང་སོག་དང་ཤར་རྒྱུར་གིས་ཐན་ལྟ་བུ་བོད་ཡུལ་རྒྱ་ཡུལ་
 དུ་འགྱུར་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཡིད་ཆེས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ས་གནས་དེ་གཉིས་ཀྱི་ས་ཆ་དང་

དབལ་འབྱོར་གང་གི་ཚན་སྐྱོད་ལྟུང་འབྱུང་ཟིན།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྲིད་བློས་དེ་དག་དེང་སྐབས་སུ་འབྲུག་ལུས་པ་འཛོལ་བཞིན་ཡོད་པ་ནི་
དཔེར་ན། ད་ཆ་བོད་ནང་དུ་ས་གནས་བོད་མིའི་གྲངས་འབོར་ལས་རྒྱ་མི་རིགས་མང་བ་
ཚགས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁྲོམ་རྩའི་དབལ་འབྱོར་གྱི་ཁེ་བན་མང་བ་དེ་དག་རྒྱ་རིགས་
གནས་སྡོད་བྱེད་མཁན་ཚོར་ཐོབ་བཞིན་ཡོད།

**ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠-༢༠༠༠ བརྟན་ལྗིང་སྲུང་སྐྱོབ་དང་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་གྱི་དུས་
སྐབས།**

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་དུ་དབལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱབ་ལས་གཞིའི་སྲིད་བློས་ལ་
འབྱུང་བ་ལྷགས་ཆེ་ཐེངས་གསུམ་པ་དེ་ལོ་རབས་དགུ་བཅུའི་ནང་བཏང་ཡོད། སྲིད་
བློས་དེར་ལྷགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཐེབས་པའི་གནས་སྐབས་ཁག་གཅིག་ནི། ༡༩༩༧ ལས་
༡༩༩༠ བར་བོད་ནང་རྩོམ་སྐོར་ལས་འབྲུལ་ལྷགས་ཆེ་བྱང་བ་དང། བོད་རྒྱ་འབྲེལ་
ཚོལ་གྱི་གནས་སྐབས། རྒྱལ་སྤྱིའི་ནང་བོད་དོན་རྒྱལ་སྐོར་ལྷགས་ཆེ་ཐོབ་པ། ཡགོང་ས་
ལྷུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་མཆོན་སྐྱབ་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱིང་ཁྲབ་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་
ནས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཐོག་འཛིན་པའི་དབལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱབ་ལས་གཞིར་
འབྱུང་བ་ལྷགས་ཆེ་ཐེབས་པ་རེད།

༡༩༩༩ ཟླ་ ༡༠ རང་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ཆབ་སྲིད་རྒྱུན་ལས་ལྷན་ཡོན་
ཚོགས་མི་གསར་འདེམས་རྗེས་བོད་གྱི་ལས་དོན་ཐོག་དམིགས་བསལ་ཚོགས་འདུ་
ཞིག་ཚོགས་ཡོད། དེ་རྗེས་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་གྱི་བྱང་ཆེ་རྩུ་རིན་ཐོའ་ཡིས་ཚོགས་
འདུའི་ནང་གོ་བསྟར་བྱུང་བའི་སྐོར་ཐོ་ཁྲབ་བསྐྱབས་བྱས། ཡིག་ཆ་དེ་ལྟར་ན་རྒྱ་ནག་
སྲིད་གཞུང་ནས་བོད་གྱི་གཙོ་བོའི་ལས་དོན་བརྟན་ལྗིང་སྲུང་སྐྱོབ་དང་དབལ་འབྱོར་ཡར་
རྒྱས་ཡིན་པ་དང། སྤྱི་ཚོགས་བརྟན་ལྗིང་གི་རྣམ་གཞི་ནི་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ཡིན།
(236) ཞེས་འཁོད། དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བརྟན་ལྗིང་སྲུང་སྐྱོབ་དང་དབལ་འབྱོར་

ཡང་རྒྱལ་གྱི་སྲིད་བྱུས་རྒྱང་འགྲེལ་ (237) ལག་བསྟར་བྱས་ཏེ་ལོ་རབས་དགུ་བརྒྱའི་ནང་
སྤྱི་ནོར་ལ་གོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་ལ་ཡོངས་གྲགས་མཚན་དམས་ལྷ་
འགོ་བརྩམས། ༡༩༩༩ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་རྒྱུངས་ལས་དོན་བརྒྱགས་མོལ་
ཆོགས་འདུ་ཐངས་གསུམ་པ་ཟེར་བ་ཚུགས་སྐབས་སྐྱེད་ཡང་སྲིད་བྱུས་དེ་གཉིས་གཙོ་བོ་
འདོན་བྱས་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་ལག་བསྟར་བྱས་པའི་དབལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱབ་ཡང་
རྒྱལ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ལ་མཚོན་ན་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་བཞི་དང་ཅ་པའི་སྲིད་བྱུས་གསུམ་
ཡོད་པར་གྲགས། དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་བཞི་ནི་དབལ་འབྱོར་ཡང་རྒྱས་དང་། རྒྱལ་
ཁབ་གྱི་གཅིག་སྐྱེལ་བདག་སྲུང་། ཁ་བྲལ་བར་གདོང་ལེན་བྱས་ནས་སྤྱི་ཆོགས་གྱི་བརྟན་
སྲིད་སྲུང་སྐྱོབ། སྤྱི་ཡོངས་བོད་མིའི་དབལ་འབྱོར་གནས་སྡངས་རེ་བཟང་གཏོང་རྒྱ་དེ་
འདྲ། (238) (Pitman B, Potter, 2011:124) དེ་ཡང་ཅ་པའི་སྲིད་བྱུས་གསུམ་
ཞེས་པ་ནི། བོད་ལ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དབལ་འབྱོར་རོགས་དུལ་སྲོད་རྒྱ་དང་། རྒྱ་
རིགས་མི་འཛོར་བོད་ནང་གནས་སྡོད་བྱ་རྒྱ། བོད་ནང་དུ་འཇུགས་སྐྱབ་ལས་གཞི་རྒྱ་སྐྱེད་
བཅས་འདྲ། (239) འཇུགས་སྐྱབ་ཡང་རྒྱས་ལས་གཞིར་མཚོན་ན་འགྲུལ་བཞུད་དང་
འཕྲིན་གཏོང་འཇུགས་སྐྱབ་ལས་གཞི་རྒྱ་སྐྱེད། སྐོག་སྐྱབ་ལས་གཞི། སོ་ནམ་ལས་གཞི་
དང་སློ་སྐྱགས་གསོ་སྐྱོང་གི་འཇུགས་ལས་རྒྱས་སོགས་དང་། གཏེར་ཁ་སྐོག་འདོན་
དང་། ཚོང་ལས། ཚོང་ལས་ཞབས་ལྷ། སློབ་གསོ་འདུན་ཡོད།

ལས་དོན་དེ་དག་ཆེད་སྐབས་དེར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་དུ་ལས་གཞི་རྣམས་གྲངས་
༩༩ ཆེད་རྒྱ་སྐོར་ཐེང་འབྲུམ་ ༩.༡༩ བཏང་ཡོད། (June Teufel Dyer,2005,
JinWei, 2015) རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྲིད་བྱུས་གསུམ་པ་པ་དེའི་དགོས་དམིགས་གཙོ་བོ་
དབལ་འབྱོར་ཡང་རྒྱས་དང་བོད་དེ་དེང་རབས་ཅན་དུ་འགྱུར་རྒྱ་འདྲ། (240) (Gold-
stein, 1997, Tibet Justice Centre 1994)

འདས་པའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བོད་ནང་ལག་བསྟར་བྱས་པའི་དབལ་འབྱོར་སྲིད་བྱས་ཀྱི་
རྗེས་འབྲས་དང་ལུགས་རྒྱུན།

འདས་པའི་ལོ་ ༢༠ བང་བོད་ནང་གི་གཞི་རིམ་དབལ་འབྱོར་གནས་སྐྱབས་ལ་འགྱུར་
བ་ལུགས་ཆེ་ཤོས་བྱུང་བ་ནི་སོ་ནམ་སྡེ་ཚན་ནས་ཚོང་ལས་ཞབས་ཞུའི་ལས་དོན་ཐོག་
ཁ་སྐྱར་བྱས་པ་དེ་རེད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ལོ་འཁོར་རྣམས་གྲངས་རིུ་མིག་ལོ་དེ་བ་ནང་
གསལ་ལྟར་ན་བོད་མི་སོ་ནམ་དང་འབྲོག་ལས་བྱེད་མཁན་གྲངས་ཚད་ཉ་ཅང་ཉུང་དུ་
ཕྱིན་པ་དང་། སྤྱིར་ཞིང་འབྲོག་གཉེས་ནི་སོ་ལ་རྒྱ་ནག་བོད་མིའི་དབལ་འབྱོར་གྱི་ལས་གཞི་
གཙོ་བོ་དེ་ཚགས་ཡོད། ༡༩༥༩ ལོར་བོད་ནང་ཞིང་འབྲོག་ལས་མཁན་བརྒྱ་ཆ་ ༥༣.༦
ཡོད་ཀྱང་། ༡༩༨༠ ལོར་ཞིང་འབྲོག་ལས་མཁན་བརྒྱ་ཆ་ ༡༥.༣ ལས་མེད།⁽²⁴¹⁾ དེ་
ལས་ལྡོག་སྟེ་དུས་སྐབས་དེ་རང་ནང་ཚོང་ལས་ཞབས་ཞུའི་སྡེ་ཚན་ནང་ལས་ཀ་བྱེད་
མཁན་བརྒྱ་ཆ་ ༡༥.༤ ལས་ ༥༥.༥ ལ་འཕར་ཡོད།

བོད་ནང་གི་གནས་སྐྱབས་འདིས་སྤྱི་ཡོངས་ཀྱི་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་དེར་རབས་ཅན་
དུ་འགྱུར་བ་ཞིག་མཚོན་ནའང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ལོ་རེའི་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་བཏོན་
པའི་རྣམས་གྲངས་རིུ་མིག་དེས་བོད་མིའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཆ་ཚང་བཏོན་ཀྱི་
མེད། དུས་སྐབས་དེ་རང་ནང་དངོས་སུ་བོད་མི་ཚོར་དབྱེ་འབྲེད་བྱས་པ་ཞིག་མིན་ཡང་
རྒྱ་རིགས་དང་བསྟར་བ་ཡིན་ན་བོད་མི་ཚོར་དབལ་འབྱོར་བྱུང་འབྱུང་གི་གནས་སྐྱབས་
ཤིག་ཚགས་ཡོད། ལོར་དུ་བརྗོད་པ་ལྟར་བོད་མིའི་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་རི་བྱུང་རང་
དབང་ཐོག་ནས་ཉམས་ཞིབ་བྱ་རྒྱ་ཉ་ཅང་ཁག་པོ་ཡིན་སྐབས་དངོས་སུ་བོད་མི་ཚོར་
དབྱེ་འབྲེད་འདི་དང་འདི་བྱས་སོང་ཞེས་གསལ་བ་ཤད་བྱེད་དཀའ་ཡང་དོན་དངོས་བོད་
མི་རྣམས་ལ་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ཁེ་སན་ཐོབ་དཀའ་བ་བྱུང་ཡོད།

རྒྱ་མཚན་གཙོ་ཆེ་ཤོས་ནི་ཤེས་ཡོན་རེད། འཇུགས་སྐྱབས་དང་ཚོང་ལས་ཞབས་ཞུའི་
སྡེ་ཚན་ནང་བོད་མིས་མཉམ་ཞུགས་བྱེད་པར་ཤེས་ཡོན་དང་ལག་རྩལ་དགོས། དཔེར་

ན་ཚོང་ལས་ཞབས་ཞུའི་ཕྱི་ཚེས་ནང་ཡི་གེ་འབྲི་སློབ་ཤེས་དགོས་པ་གཞི་རིམ་ཆ་རྒྱན་
 ཡིན། འོན་ཀྱང་བོད་ནང་ཡི་གེ་འབྲི་སློབ་ཤེས་མཁན་གྲངས་ཚད་དམའ་བོར་གནས་ཡོད།
 ༡༩༩༥ ལོར་བོད་རང་སློང་སྡེ་རུ་ལུ་སློབ་ཤེས་མཁན་གཅིག་ལྷན་བསྐྱེད་
 ཆ་ ༣༧. ༣༣ ཡིན་པར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ནང་ཚད་གཞི་དམའ་ཤོས་རེད།⁽²⁴²⁾
 མཚོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་ལྷ་སར་མཚོན་ན་འབྲི་སློབ་ཤེས་མཁན་དེ་ལས་ལྷན་གཅིག་མང་བ་
 ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་འབྲེལ་ཡི་གེ་འབྲི་སློབ་ཤེས་མཁན་གྱི་གྲངས་ཐོ་ཞིབ་བཤེར་ནང་
 བོད་ཡིག་འབྲི་སློབ་ཤེས་མཁན་བརྒྱ་ཆ་གཙོ་བོ་ཡོད་མེད་རྟོག་ཞིབ་གྲུང་གི་མེད། འོན་
 ཀྱང་བོད་པའི་སློབ་གྲྭ་ཁག་ཏུ་ཤེས་ཡོན་སློབ་གསལ་བརྒྱུད་ལམ་རྒྱ་ཡིག་བཞག་པར་
 བརྟེན་བོད་ཡིག་འབྲི་སློབ་ཤེས་མཁན་ད་དུང་གྲངས་ཉུང་དུ་འབྲོ་རྒྱུ་འདྲིའི་ཉེན་ཁ་ཡོད།

བོད་མིའི་ཁྲིད་ཡི་གེ་འབྲི་སློབ་ཤེས་ཤིག་མཁན་གྱི་གྲངས་ཚད་ལྷ་མ་སྤུང་མཐོ་བོར་གནས་
 པ་དེ་ནི་གཙོ་བོ་བོད་མི་རྣམས་སློབ་གྲྭར་འབྲོ་རྒྱུ་འདྲི་གོ་མས་སློབ་མེད་པས་ཡིན། ༡༩༩༩
 ལོར་རྒྱ་ནག་མི་འབོར་ཞིབ་བཤེར་ཚན་པ་ལྷན་ན་བོད་མི་ཁྲིན་ཡོངས་སུ་བོད་མི་ཁྲིན་
 གྲངས་འབོར་ས་ཡ་ ༥.༩ ཡིན་ཞིང་། ༡༩༩༩ ལོར་གྲངས་འབོར་ས་ཡ་ ༦.༣ ཡིན་
 འདུག བོད་མི་གྲངས་འབོར་མང་དུ་ཕྱིན་ཡང་སློབ་གྲྭའི་ནང་སློབ་འཇུག་གྲེད་མཁན་གྱི་
 གྲངས་འབོར་ཉུང་དུ་ཕྱིན་ཡོད། དཔེར་ན་ཨ་མདོ་ར་བ་ལྷ་སར་མཚོན་ན་༡༩༩༩ ལོར་
 སློབ་འཇུག་གྲེད་མཁན་སྤུ་གུ་ ༤༥,༤༥༩ ཡིན་ཡང་། ༡༩༩༩ ལོར་ ༧༩,༤༥༥ ཡིན་
 འདུག ༡༩༩༩ ལོར་བོད་རང་སློང་སྡེ་རུ་ལུ་སློབ་ཤེས་པ་མཚོན་ན་བོད་མི་གཞིན་སྐྱེས་ཤེས་ཡོན་གོ་
 སྐབས་མ་ཐོབ་པ་བརྒྱ་ཆ་ ༣༥ ཡིན་འདུག ༡༩༩༩ ལོའི་མི་འབོར་ཞིབ་བཤེར་གྲངས་ཐོ་
 ལྷན་ན་བོད་མི་ཤེས་ཡོན་གོ་སྐབས་ཐོབ་མཁན་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཆ་སློབ་སློབ་གྲངས་
 ཚད་ལས་ཉ་ཅང་དམའ་བ་ཡོད། བོད་མི་ལོ་ན་དུག་གམ་དེ་ལས་ཀླན་པ་བརྒྱ་ཆ་ ༩༥.༥
 ལ་སློབ་གྲྭར་འབྲོ་རྒྱུ་འདྲི་གོ་སྐབས་མེད་པ་དང་། ཚད་གཞི་འདི་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ནང་
 སློབ་གྲྭའི་གོ་སྐབས་མ་ཐོབ་མཁན་གྱི་ཆ་སློབ་སློབ་བརྒྱ་ཆ་ ༧.༧ དང་བསྡུར་བ་ཡིན་ན་ཉ་
 ཅང་ཚད་གཞི་མཐོ་བོ་རེད།

སྤྱིར་གནས་སྟངས་དེ་འདྲ་ཆགས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་གཞན་ཡོད་སྲིད་ཀྱང་གཙོ་ཆེར་
སྐད་ཡིག་ཆགས་ཡོད། ཚོང་ལས་དང་མཁས་ལས་ཆེད་སྤྱོད་སོགས་ལ་བོད་ཡིག་མན་
ཐོགས་མེད་པ་ཤེས་རྗེས་སེམས་ཤུགས་ཆགས་པ་དང་། དུས་མཚུངས་བོད་ཡིག་གི་ཚབ་
ཏུ་རྒྱ་སྐད་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་པའི་གཞི་རིམ་སློབ་གྲྲར་རང་གི་སྤྱ་གུ་བཏང་འདོད་མ་བྱེད་པར་
པ་མས་ཉར་ནས་སྤོད་མཁན་ཡོད། སྐད་ཡིག་གི་གནད་དོན་དེ་ཐད་ཀར་དཔལ་འབྱོར་གྱི་
གནས་སྟངས་ལ་ཤུགས་རྒྱུན་ཐེབས་སྲིད། གལ་ཏེ་སྤྱོད་སོགས་མཐོ་ཤོས་ཀྱི་ལས་རིགས་
ཤིག་ལ་རྒྱ་སྐད་མ་ཤེས་ཐབས་མེད་ཡིན་ཆེ་རྒྱུར་བྱིས་པའི་དུས་ནས་རྒྱ་སྐད་རྒྱག་
མཁན་དེར་ཁེ་བན་ཐོབ་པ་ལས་རྒྱུད་དུས་བོད་སྐད་རྒྱག་མཁན་ལ་ཁེ་བན་ཐོབ་རྒྱུ་དཀའ།

དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ལས་བྱེད་ནང་བོད་མི་དང་རྒྱ་མི་མང་ཉུང་ཁྱད་པར་རྗེ་ཅོམ་ཡོད་
པ་དེས་ཀྱང་ཉེ་ལམ་བོད་མི་དང་རྒྱ་མིའི་དབར་ལས་ཀའི་གོ་སྐབས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ལ་ཁྱད་
པར་རྗེ་ཅོམ་ཡོད་པ་མཚོན་ཐུབ། ༡༠༠༣ ལོར་བོད་རང་སྤྱོད་སྤྲོད་ས་ཀྱི་དམར་ཤོག་
ཚོགས་པའི་ལས་བྱེད་ནམས་ལ་ལོ་རེར་སྤྱོད་སོགས་ཆ་སྟོ་མས་རྒྱ་སྐད་ ༡༦,༤༣༡ ཐོབ།
རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ནང་ཆ་སྟོ་མས་ལོ་གཅིག་གི་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ལས་བྱེད་ཀྱི་
སྤྱོད་སོགས་ཐོབ་ཐང་རྒྱ་སྐད་ ༡༤,༠༤༠ དང་བསྡུར་བ་ཡིན་ན་ལྷག་གཉིས་ཀྱིས་མང་བ་
ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ཉེ་གྲོང་སྲིང་ནང་གི་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ལས་བྱེད་ཀྱི་ལོ་རེའི་
སྤྱོད་སོགས་ཆ་སྟོ་མས་གྲངས་ཚད་ ༡༥,༣༠༤ ཡོད་སྟབས་ཚད་མཐོ་ཤོས་ཡིན། རྒྱ་ནག་
ས་ཁུལ་གཞན་ལས་བོད་ནང་སྤྱོད་སོགས་མཐོ་བ་ཡོད་སྟབས་རྒྱ་རིགས་ནམས་རང་བཞིན་
བྱིས་བོད་ནང་ལས་ཀ་བྱ་འདོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

དེའུ་ལ་འབེལ་པོ་ཡོད་པའི་ཁེ་བས་བཟོ་ཚོང་ཁང་ནང་གི་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་པའི་
གནས་སྟངས་ལ་འད་སློབ་ལུང་དུ་འགྱུར་བ་ཤུགས་ཆེ་བྱིན་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་
གཉེར་བའི་ཁེ་བས་བཟོ་ཚོང་ཁང་དེ་དག་ཏུ་བོད་རིགས་ལས་བྱེད་ཉུང་དུ་བྱིན་པ་དང་
དུས་མཚུངས་རྒྱ་རིགས་ལས་བྱེད་ཀྱི་གྲངས་འཛོལ་འཕར་ཡོད། (243)

དེ་ནི་གཞུང་གིས་གཉེར་བའི་ཁེ་ལས་བཅོ་ཚོང་ཁང་གཅིག་ཤུའི་ནང་མིན་པར་སྐྱིར་བོད་
མི་ཉར་ཡོན་ལས་བྱེད་དུ་བསྐོས་གཞག་བྱ་རྒྱུར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དོ་དམ་དེ་མཚུངས་
བྱེད་བཞིན་ཡོད། གནས་སྐྱངས་འདི་ཁེ་ལས་བཅོ་ཚོང་ཁང་གཅིག་ཤུ་མིན་པར་དམར་
ཤོག་ཚོགས་པའི་ལས་བྱེད་ནང་དུ་འང་གཅིག་མཚུངས་སུ་ཡོད། ༡༠༠༣ ལོར་ཁེ་ལས་
བཅོ་ཚོང་ཁང་དུ་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ལས་བྱེད་ཀྱི་གོ་གནས་དང་མཉམ་བའི་ལས་
བྱེད་བརྒྱ་ཆ་གསུམ་ཆ་གཉིས་ཡོན།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༠ ལོར་གཞུང་གི་གཏན་འཇགས་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ལས་བྱེད་གྲངས་
༤༩༩༡^༧ ཡོད་པ་ནས་གྲངས་ ༡༡^༧ ༣༤ སྤར་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༠ ལོར་བོད་
མི་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་ལས་བྱེད་ཀྱི་གྲངས་ ༡༠༠ ༣༩ ཡོད་པ་དེས་ལས་བྱེད་ཚོལ་
ཡོངས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༡^༧ ༣ ཟེན། ལོ་གསུམ་རྗེས་གྲངས་ ༤༤༠༤༩ (ཚོལ་ཡོངས་ཀྱི་བརྒྱ་
ཆ་ ༡༠) བར་ཆག་ཡོད།

རྒྱ་གཞུང་གིས་ལས་བྱེད་ནང་ཁུལ་མི་རིགས་དབྱེ་གསལ་གྱི་ལོ་འཁོར་གྲངས་ཐོ་རྒྱུས་
ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༤ ལོར་ཕྱིར་བུ་བྱས་པར་བརྟེན། བོད་རིགས་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་
ལས་བྱེད་གྲངས་རྗེ་ཡོད་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་རྒྱུ་དཀའ་བ་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་
བཏོན་པའི་བོད་ནང་གི་ལོ་རེའི་ཐོན་འབབ་བརྒྱ་ཆ་དེར་དོགས་གཞི་སྐྱེ་དགོས་པའི་རྒྱ་
མཚན་གཞན་ཞིག་ནི་ཐོན་འབབ་བརྒྱ་ཆའི་གྲངས་ཚད་དེས་བོད་ནང་གི་དངོས་ཡོད་
དཔལ་འབྱོར་གནས་སྐྱངས་ཉ་ལམ་མཚོན་མ་ཐུབ། བོད་ནང་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་
ཡོངས་རྫོགས་ལེ་ཅིང་གཞུང་གི་དཔལ་འབྱོར་རིགས་དདུལ་ལས་བྱུང། རྒྱ་ནག་རང་
གི་གྲངས་ཚད་བཏོན་པར་གཞིགས་ན་ལེ་ཅིང་གཞུང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལས་ ༡༠༡ ༣
བར་བོད་ལ་རོགས་དདུལ་རྒྱ་སྐོར་ཐེང་འབུམ་ ༡༤༡. ༣༤༣ ལོན་ཅིང། དེ་ནི་ས་
གནས་ཀྱི་ལོ་གཅིག་གི་དཔལ་འབྱོར་ཡོང་འབབ་བརྒྱ་ཆ་ ༩༡. ༤༥ ཟེན། འགྲོ་གྲོན་
བཏང་བར་མཚོན་ན་བོད་ཀྱི་འགྲོ་གྲོན་བརྒྱ་ཆ་ ༩༡. ༣༦ ལེ་ཅིང་གཞུང་གིས་བཏང་

རྒྱ་ནག་འབྲུག་དང་དབྱུག་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁོང་དཔལ་འབྱོར་རོགས་དངུལ་མང་པོས་
སྲོད་ཡུལ་དེ་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཆགས་ཡོད། གལ་ཏེ་རོགས་དངུལ་དེ་དག་མི་རེ་རེར་
བལོ་འབྲེམས་བྱས་ཆེ་ལོ་གཅིག་ནང་བོད་མི་རེ་རེར་རྒྱ་སྒོར་ ༡༧༡༠༥ ཐོབ་རྒྱུ་ཡིན་
འདུག ལོ་དེར་རྒྱ་ནག་གི་ཞིང་ཆེན་ཡོངས་སུ་གཞུང་གིས་འཚོ་སློན་རོགས་དངུལ་རྒྱ་
སྒོར་ ༣༧༡༡ ཡིན།

ཇི་ལོ་ ༢༠༡༣ ལོའི་ཞིབ་འཇུག་སྒྲུབ་ཐོར་གཞིགས་ཆེ། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ཐོག་བཏང་
བའི་རོགས་དངུལ་གྱི་ཁྲོན་འབོར་དེ་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༡༡༢
ཆགས་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་རོགས་དངུལ་དེ་དག་འཇུགས་སྒྲུབ་དང་བདེ་འཇགས་དམག་དབུང་
གཅིག་པུའི་ཆེད་དུ་མིན་བར་འཕྲོད་བསྐྱེད་དང་སྲོད་ཁང་གསར་རྒྱག་ལས་གཞི། ཟ་
འབྲུའི་མ་ཐུན་རྒྱུན་སོགས་གཞི་རིམ་དགོས་མཁོ་འང་ཚུད་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་བཏང་བའི་རོགས་དངུལ་དེ་དག་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་རྒྱབ་
རྐྱེན་གཙོ་བོ་ཆགས་ཡོད། རོགས་དངུལ་དེ་དག་མེད་པ་ཡིན་ན་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་
རང་རྒྱུ་ཐོག་འཚོ་ཐབས་བྲལ།

ས་གནས་ཆ་བལོས་ཀྱིས་དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྒྲུབ་ལས་གཞི། ད་ལྟའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་
གི་དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྒྲུབ་ཀྱི་ལངས་ཕྱོགས།

དེར་སྐབས་བོད་ནང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྲིད་བྱུས་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུའི་
ཐབས་ལམ་གཙོ་བོ་ནི་ས་གནས་ཆ་བལོས་ཐོག་ནས་དཔལ་འབྱོར་སྲིད་བྱུས་ལག་
བསྟར་བྱ་རྒྱུ་རེད། ས་གནས་ཆ་བལོས་བྱེད་སྐབས་ས་གནས་བྱེད་བྲག་པ་སོ་སོའི་ནང་
དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྒྲུབ་ཀྱི་ལས་གཞི་གང་དང་གང་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་པ་རྣམས་

གསལ་པོར་འགོད་བཞིན་ཡོད།

༡༠༠༦ ལོར་ལོ་ལྷ་ཚེན་ ༡༡ པའི་འཆར་བཞིའི་ནང་སྲིད་བྱས་འདི་ཉིད་གཙོ་འདོན་བྱས་
པ་ནས་བརྒྱུད་སྲིད་བྱས་འདི་རྒྱལ་ཁབ་འཆར་འགོད་ལས་དོན་གྱི་ཆ་ཤས་གལ་ཆེན་
ཞིག་ཆགས་ཡོད། (245)

ལོ་ལྷ་ཚེན་ ༡༣ པའི་འཆར་བཞིའི་ནང་གསལ་ལྟར། རྒྱལ་ཁབ་འཕེལ་རྒྱས་བཅོས་སྐྱར་
ཟུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་འཇམ་མེད་པ་ལས་ལོད་ནང་གི་དབྱུང་པོར་ས་རལ་སེལ་ལས་འཆར་གཏན་
འབེབས་སྟུན་ཐོའི་ནང་འཁོད་དོན། “ང་ཚོས་དབྱུང་པོར་ས་རལ་སེལ་ལས་འཆར་གྱི་
དམིགས་ཚད་གང་འདྲིན་པ་དེ་དག་ལྷ་མ་ལུང་འབྲེལ་ཡོད་ས་གནས་ཚང་མའི་ནང་ལག་
བསྟར་མཐུན་སྦྱོར་བྱ་རྒྱུ་ཡིན། འཁོས་ཞན་ས་ཁུལ་ཁག་ཏུ་དབྱུང་པོར་ས་རལ་སེལ་ཐོག་
ཡང་རྒྱས་ལས་གཞིར་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱ་རྒྱུ་དང་། རྩོགས་མཚུངས་མཐའ་མཚམས་ས་ཁུལ་
ཁག་དང་གྲངས་ཉུང་མི་དེགས་གྱི་ས་གནས་ཐོད་དང་ཤར་ཉུར་གི་སི་ཐན། ལྷག་པར་ཐོད་
གྱི་ས་ཁུལ་སི་ཁོན་དང་ཡུན་ནན། ཀན་སྐུ། མཚོ་སྡོད་བཅས་སུ་དབྱུང་པོར་ས་རལ་སེལ་
ལས་གཞི་སྲེལ་རྒྱ་དང་། ས་གནས་དེ་དག་ཏུ་དབྱུང་པོར་ས་རལ་སེལ་ལས་གཞི་
འབྲེལ་ཆེ་བྱ་གཏོང་རྒྱུ་ཡིན།” (246) ཞེས་འཁོད།

ལས་གཞི་དེ་དག་ལས་སྡོངས་ཡོང་བར་ས་གནས་མི་མང་རྣམས་ས་གནས་གཞན་དང་
གཞན་ཏུ་གནས་སྡོད་བྱ་རྒྱུ་རལ་སེལ་ལས་གཞི་དེའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོར་འདྲིན་ཡོད།

དེ་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་འཕེལ་རྒྱས་བཅོས་སྐྱར་ཟུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་འཇམ་མེད་པ་ལས་ལོད་ནང་གི་དབྱུང་
པོར་ས་རལ་སེལ་ལས་འཆར་གཏན་འབེབས་སྟུན་ཐོའི་ནང་ལྷ་མ་ལུང་འཁོད་དོན། “ས་
གནས་གྱི་གནས་སྡངས་ཞན་པོ་ཡོད་པའི་མང་ཚོགས་གང་ཞིག་སྲིད་གཞུང་གི་རལ་
སེལ་ལས་གཞིའི་ནང་མིང་ཐོ་འགོད་ཐེན་པ་རྣམས་ས་གནས་གཞན་ཏུ་གནས་སྡོད་བྱས་
ནས་སྡོད་ཁང་གི་མཐུན་རྐྱེན་སྐྱར་རྒྱ་དང་། ལས་གཞི་དེའི་འོག་འདི་ལོར་མཚོན་ནང་
ཚོས་མི་གྲངས་ས་ཡ་གཉིས་གནས་སྡོད་འཆར་ཡོད། རང་བྱུང་ཐོན་སྐྱེད་གང་ཡོད་མཁོ་

སྐྱུབ་བྱས་པ་བརྒྱུད་འཁོས་ཀ་ཞན་པའི་ས་གནས་ནང་དམིགས་བསལ་སོ་ལྟ་འདྲི་བས་
 ལས་ཀྱི་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུ་དང་། ཤིང་སྣ་འདྲི་བས་འཇུག་སྤྱོད་དེ་བཞིན་ལུག་
 རྐྱེད་སྤོ་འཆམ་ལས་གཞི་རྒྱ་སྐྱེད་དང་ཉི་འོད་སློབ་ལྷགས་ཀྱི་མ་ཐུན་རྒྱུན་རྒྱུ་སོགས་
 འཇུགས་སྐྱུན་ལས་གཞི་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུ་ཡིན། ལས་གཞི་དེ་དག་བརྒྱུད་འདི་ལོར་
 མཚོན་ན་ང་ཚོས་མི་གངས་ས་ཡ་དུག་དབུལ་མོངས་ལས་སྐྱོབ་ཐབས་བྱ་རྒྱུ་འདི་དམིགས་
 ཚད་འཛིན་བཞིན་ཡོད།” (247)

མོད་མཐོ་སྐང་ནང་མོད་མིའི་འཚོ་བ་དང་ས་ཞིང་སྟངས་འཛིན་ཐོག་ཐེ་བྱས་ཤེད་པའི་གོང་
 གསལ་དམིགས་ལུག་རྣམས་ས་གནས་ཆ་བགོས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱུན་ལས་
 གཞི་འདི་ས་གནས་སོ་སོར་ལག་བསྟར་ཤེད་རྒྱུ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༣ ལས་འགོ་བརྒྱུགས་
 ཉེ་ལྷ་ཁ་བཀག་ནས་རྩ་གསོ་ཐབས་ཤེད་རྒྱུ་འདི་འབོད་སྐྱ་བསྐྱབས་ནས་མོད་མིའི་རྩ་ཐང་
 མང་ཆེ་བ་བཅོན་འཕྲོག་བྱ་རྒྱུ་དེ་ས་གནས་ཆ་བགོས་འཇུགས་སྐྱུན་ལས་གཞིའི་ཆ་ཤས་
 གལ་ཆེན་ཞིག་ཆགས་ཡོད། དེ་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་འཕེལ་རྒྱས་བཅོས་སྐྱུར་ལུ་ཡོན་སྟན་
 ཁང་གིས་ལས་གཞི་དེའི་ཐད་ལངས་སྤོགས་ཁ་གསལ་གཏན་འཕེབས་བྱས་པ་ནི་སྟན་
 ཐོའི་ནང་གསལ་དོན། “ང་ཚོས་ཞིང་ས་ལྷག་འཕྲོ་རྣམས་ཤིང་ནགས་སམ་ཡང་ན་རྩ་ཐང་
 ཏུ་འཇུར་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཤིང་ནགས་འཕེལ་རྒྱས་ལས་གཞི་རྒྱ་སྐྱེད་གཏོང་ཐབས་བྱ་
 རྒྱུ་མ་ཐད། ང་ཚོས་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་སྤྱིང་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་བྱས་པ་བརྒྱུད་རིམ་བཞིན་
 གོམ་པ་མཐུན་སློབ་བྱ་རྒྱུ་དང་ཚུགས་ལོག་ལས་གཞི་འདྲི་སྤོལ་རྒྱུ་དང་། བྱང་ཐང་
 ས་གནས་ཁག་གཅིག་ནས་མེ་ཅིང་དང་ཤེ་ཅང་ལྷ་བྱ་སྤོང་ཁྲིར་ཁག་ནང་ཐལ་ཚུབ་ལངས་
 པའི་དཀའ་ངལ་དེ་དག་སེལ་ཆེད་བྱང་ཐང་ས་གནས་དེ་དག་ཏུ་ཁོར་ལུག་ཡར་རྒྱས་
 གཏོང་རྒྱུ་དང་། བྱང་ཐང་རྩ་ཐང་ཏུ་ཡིན། ཁོར་ལུག་སྤྱོད་ཀྱི་ལས་གཞི་གཞི་
 རྒྱ་ཆེ་བ་ཞིག་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུ་ཡིན། མཚོ་དང་བརྟན་ས་རྣམས་བདག་གཅེས་བྱས་པ་
 བརྒྱུད་ཤིང་ནགས་དང་རྩ་ཐང་། བརྟན་ས། རྒྱ་མཚོ་བཅས་སྤུང་སྐྱོབ་ས་ཁུལ་དུ་ངོས་
 འཛིན་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།” (248) ཞེས་གསལ།

དམིགས་ལུལ་དེ་བཞི་པོ་པན་ཚུན་སྟོན་གྱུ་དང་གཅིག་པན་གཅིག་གྲོགས་ཡིན། ཟ་
 འབྲུའི་ཚོན་ཁྲངས་ཡང་རྒྱས་བཏང་བ་དང་ཆབས་གཅིག་མི་མང་ཉམ་ཐག་ཚོའི་ཡོང་
 འབབ་ཡང་རྒྱས་བཏང་གྱུ་བ། འཛམ་གླིང་ནང་བོད་རྒྱ་བུའི་ཁོར་ལུག་འཛིག་སླ་
 བའི་ས་ཁུལ་གཞན་ཁག་གི་ནང་ཁོར་ལུག་སྲུང་སྐྱོབ་པ་གཙོ་བོ་ས་གནས་ལུལ་མི་
 ཡིན་པ་དང་། ལུལ་མི་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་ཤིང་སྣ་འདེབས་འཇུགས་བྱས་པ་བརྒྱད་
 འབྲུང་ཚུ་མང་དུ་གཏོང་རྒྱས་མཚོན་སྟེ་ཁམས་ཁོར་ལུག་གི་རུས་པ་སྟེ་མིང་ཐུབ་
 གྱི་ཡོད། ལོང་གི་དམིགས་ལུལ་བཞི་པོ་ནམས་དུས་མཉམ་དུ་བསྐྱུབ་དགོས་པ་ནི་
 ལྷགས་གཉིས་ས་གཞིའི་ཐོག་མཉམ་གནས་གྱིས་ས་བཅུད་རུས་པ་གསོ་རྒྱ་དང་ཚོན་
 སྐྱེད་འཕེལ་རྒྱས་གཏང་རྒྱ་དེ་ཡིན། གཡལ་གིས་རྒྱ་ཐང་སྟེང་ལུ་མ་ཐུང་ཅ་བ་རྒྱ་དང་།
 ལྷགས་རྗེས་ལུ་མ་ཐུང་ལྷགས་འཚོ་རྒྱ་དང་སྐྱུགས་རྒྱ་ཐང་ཉམས་རྒྱད་ཕྱིན་པའི་ས་
 གནས་སུ་རྒྱ་ཐང་འདེབས་ལས་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱ་ཡིན། ཐབས་ལམ་འདི་ནི་མི་
 ཅམ་མ་ཟད། སྟེ་ཁམས་ཁོར་ལུག་སྲུང་སྐྱོབ་ལའང་པན་ཐོགས་ཆེ་ཤོས་ཡིན་པ་ཚན་རིག་
 པ་ཚོར་དབང་ཉུགས་མང་བོ་ཡོད། (249)

འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་དབྱས་འཆར་འགོད་ཚན་པས་ས་གནས་ཆ་བགོས་བྱས་ནས་འཇུགས་
 ལྷན་ལས་གཞི་བཞི་པོ་ནམས་གྱི་གྲུབ་འབྲས་རི་བྱུང་རྟོག་ཞིབ་བྱས་པ་དང་། བོད་ནི་ས་
 གཞི་གང་ངར་ཆེ་ཞིང་ས་རྒྱ་བ་པོ་ཡིན་སྟབས་དབྱུལ་པོངས་ངལ་སེལ་ལས་གཞི་སྟེལ་
 ཆེད་མི་མང་མང་པོ་མཉམ་སྟེབ་ཐོག་ས་གནས་གཞན་དུ་གནས་སྟོན་བྱེད་དགོས་ཚུལ་རྒྱ་
 བྲག་གཞུང་གི་ལས་བྱེད་པ་ཚོས་ཟེར་ཡང་། བོད་མི་དེ་དག་བོད་ནང་གི་སྲོང་ཁྲེང་ཆེ་
 རྒྱང་ཁག་གི་མཐའ་མཚམས་ས་ཁུལ་དུ་གནས་སྟོན་བྱེད་དགོས་སམ། ཡང་ན་ས་གནས་
 གཞན་དུ་གནས་སྟོན་བྱེད་མིན་ཐད་ཁ་གསལ་གང་ཡང་མེད། བོད་ནང་གི་ཟ་འབྲུའི་དཀའ་
 ངལ་སེལ་ཆེད་སྲོང་ཁྲེང་ཆེ་ཁག་གི་མཐའ་མཚམས་ས་ཁུལ་དུ་འབྲུལ་རིག་གི་སོ་ནམ་
 ལས་གཞི་རྒྱ་སྐྱེད་གཏོང་རྒྱ་ཡིན་སྟོར་བཤད།

པོད་ནང་ས་གནས་ཆ་བགོས་གྲིས་དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱུན་ལས་གཞི་སྤེལ་སྐྱབས་
སྤྱད་ཀྱི་ནག་གི་ས་གནས་གཞན་ལྟར་མོང་ཁྱེད་ཀྱི་སྤྱི་དང་། མོང་ཁྱེད་དེ་དེའི་མཐའ་
མཚམས་སུ་དབྱལ་པོངས་ངལ་སེལ་ཆེད་ཟ་འབྲུའི་ཐོན་སྐྱེད་པའོ་གྲུ་གསར་འཇུགས་
བྱ་རྒྱུ་ཡིན་འདུག དེར་བརྟེན་ལས་གཞི་དེ་རིམ་བཞིན་པོད་གྲི་ས་ཁུལ་འདྲ་མིན་ནང་
ལག་བསྟར་བྱེད་སྐབས་པོད་མཐོ་སྐྱད་གི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་རྩ་ཐང་མང་པོ་ཞིག་ལ་
རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཁོར་ཕུག་སྤྱད་སྐྱོབ་དང་འཕུང་རྒྱ་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུ་གྲིས་ས་
ཁུལ་དེ་དག་ལ་རྒྱལ་ཁབ་སྤྱི་སྡིང་ཟེར་བ་དང་རང་བྱུང་ཁོར་ཕུག་སྤྱད་སྐྱོབ་ས་ཁུལ་ཟེར་
བ་སོགས་མིང་འདོགས་སྒྲ་ཚོགས་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ད་བར་པོད་ནང་ས་
གནས་ཆ་བགོས་འཇུགས་སྐྱུན་ལས་གཞིའི་འོག་ས་གཞི་རྒྱ་ཁྱོན་ཆེ་ཤོས་དེར་རྒྱལ་ཁབ་
སྤྱི་སྡིང་ཟེར་བ་མིང་འདོགས་བྱས་ནས་རྩ་ཐང་ཉམས་གསོ་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་ཁུལ་གྲིས་འཕྲོག་
བའི་སྐོ་སྤྲུགས་རྣམས་རྩ་ཐང་དེ་དག་ཐོག་འཚོ་མི་ཚོགས་བ་བཞེས་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དཔལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱུན་ལས་གཞིའི་དམིགས་ཡུལ་བཞི་ལོ་རྣམས་
བརྒྱབ་རྒྱུར་ཐབས་ལམ་དེ་དག་ས་ཁུལ་མི་འདྲ་བ་དང་།གནས་དུས་མི་འདྲ་བའི་ཐོག་ནས་
ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་ཡོད་སྐབས།མ་རན་པ་དང་འཕྲོ་ཕོན་ཆེ་བ་ལྟ་བུར་སྤང་ཡང་རྒྱ་
མཚན་ཡོད། སྤིང་བྱས་དེ་དག་ཚང་མའི་ནང་མཚུངས་ཚོས་ཁག་གཅིག་ཡོད། ལོ་རོ་བཅུ་
ལྷག་སྟོན་ནས་ཁྱིམ་ཚང་འགན་ཁུར་སྤིང་བྱས་ཟེར་བ་བརྒྱུད་མོང་གསེབ་གྲི་ས་ཆ་བགོ་
བ་ལའང་བརྒྱབ་བྱིན། ད་ཆ་པོད་མི་རྣམས་ཁ་འཐོར་གཏོང་བ་དང་།

པོད་མི་རྣམས་གཞུང་གི་འཚོ་སྟོན་འོགས་དེུལ་ལ་བརྟེན་ནས་འཚོ་དགོས་པར་བརྟེན།
ཡུང་དབྱང་སྤིང་གཞུང་ལ་རང་བཞིན་གྲིས་བཀའ་བློན་བཅི་བཀའ་ལྷན་ལྷན་ལའབ་ཞིག་བཞོས་
པ་དང་། སྤིང་བྱས་དེ་དག་ཚང་མས་དེ་སྔ་མ་གྲགས་བའི་པོད་མཐོ་སྐྱད་གི་རྩ་ཐང་གི་
བདག་དབང་ཡོངས་རྫོགས་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་ཚགས་སྐབ་བ་བྱུང་།

སྤིང་བྱས་དེ་དག་བརྒྱུད་རྒྱ་ནག་སྤིང་གཞུང་ལ་ས་ཆའི་བདག་དབང་སུ་ཡིན་མིན་ཐག་

གཙོད་ཀྱི་རྒྱུ་ལེ་བདག་དབང་ཐོབ་པར་མ་བཟོ། ལྷ་ལས་དང་ལག་གཉེས་སྤོང་བདད། དེ་
བཞིན་གྲོང་ཁྱེར་ཆེ་ཁག་གི་ཁྲིམ་རྒྱུ་ལེ་ལྷན་པས་ཀྱི་གོ་སྐབས་སོགས་སྤྱི་ལ་སྤོང་
དགོས་མིན་རྒྱ་ནག་གཞུང་ཁོ་ནས་ཐག་གཙོད་བྱེད་སྐབས་རྒྱ་དང་། གལ་ཏེ་རྒྱ་ནག་གི་དྲུག་
གཞུང་ལ་རྒྱ་བརྒྱུས་བྱས་ཆེ་གོ་སྐབས་དེ་དག་སྤོང་གི་མེད།

མདོར་ན་མིན་བྱས་དེ་དག་གིས་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་ཉུང་ཉུང་མིག་ཅན་གྱི་དོ་དམ་བཟོ་
སྤང་འོག་ཡོད་པའི་འཚོ་རྟེན་ངེས་གཏན་མེད་པའི་མང་ཚོགས་ཤིག་ལ་བསྐྱུར་ནས་ཁོང་
ཚོའི་གནས་སྤངས་སྤར་ལས་ཤིང་སྤྱུག་དང་ཁོང་ཚོར་དམ་བྲག་སྤར་བས་ཤི་ཆེར་བཏང་
ཡོད། དེར་བརྟེན་དང་ཐོག་དམིགས་ཡུལ་བཞི་པོ་རྣམས་ཐ་དད་ཡིན་པ་ལྟ་བུར་སྤང་ཡང་
མཐའ་མའི་འབབ་ས་གཅིག་པ་ཡིན།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ས་གནས་ཆ་བགོས་འཇུགས་སྐབས་ལས་གཞི་འདིའི་འོག་བོད་ཀྱི་གྲོང་
གསེབ་ས་ཁུལ་དུ་བོད་མི་མི་འབོར་ཉུང་དུ་བཏང་ནས་གྲོང་ཁྱེར་ཁག་གི་མཐའ་མཚམས་
སྤྱི་བོད་མི་མང་དུ་བཏང་བ་དང་། བདེ་འཇགས་ལ་ཁག་དགོས་བྱས་ནས་བཟོ་བྱེད་ཀྱི་དོ་
དམ་བཀག་སྡོམ་འོག་གྲོང་ཁྱེར་ནང་གི་གོ་སྐབས་མང་པོ་ཞིག་མ་ཐོབ་པར་ལུས།

ས་གནས་ཆ་བགོས་འཇུགས་སྐབས་ལས་གཞི་ཟེར་བ་ལག་བཟུང་བྱས་ཟེས་དེ་སྤེལ་ཐོན་
སྤྱིད་གོང་སྤེལ་ཟེར་བའི་མིན་བྱས་དེ་དག་བཙུག་མེད་བཏང་ཡོད། འོན་ཀྱང་མིན་བྱས་དེ་
དག་གི་མ་སྐྱེན་བྱོལ་ཞེས་འོངས་རྫོགས་ཀྱི་བདག་དབང་རྒྱ་ནག་གི་དྲུག་གཞུང་ལ་
ཡོད་པ་མདོན་གསལ་བཟོ་རྒྱ་དེ་དེ།

ཁྲིམ་རྒྱུ་ལེ་ས་བར་གྱི་མི་འབོར་ལྷགས་ལམ། དཔུང་ཞིག

༢༠༠༦ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མི་འབོར་ལྷགས་ལམ་འཇུགས་སྐབས་
ལས་གཞི་སྤེལ་སྐབས་རྒྱ་ལ་ཁབ་ཀྱི་སྤུལ་བྱུང་འཇུགས་སྐབས་ལས་གཞིའི་བྱུང་འབྲས་
ཆེན་པོ་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་ཐོག་དང་གིས་དང་བཀྲུག་ཟེར་བ་ལྟར་བསྤོང་བསྐྱུར་ཆོད་

མེད་བཏང་ཡོད། འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཐོག་ཏུ་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་གསར་འཛུགས་
བྱེད་མཁན་ཐོག་མ་ཆགས་པར་བརྟེན་ཀྱང་ནག་གཞུང་གིས་གཞུང་འབྲེལ་བརྒྱུད་ཤིལ་
བསྐྱབས་ལོག་པ་རྒྱ་ཆེ་སྒེལ་ཉེ་ཀྱང་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་རྒྱ་ཆེ་བའི་
བྱང་ཐང་གི་རྩ་ཐང་དང་ས་མཐོའི་གངས་ཀྱི་རྩམས་དབང་ཏུ་བསྐྱུས་ནས་མེ་འཁོར་ལྷགས་
ལམ་གསར་འཛུགས་བྱས་ཡོད་སྟོར་བསྐྱབས། ཏུས་སྐབས་དེ་ནས་བརྒྱད་ལོ་བཅུ་ཙམ་
རིང་པེ་ཅིང་དང་བྱང་ཉེ། ཁྱིན་ཏུ་སོགས་ཀྱིས་གཙོ་སྟོན་ཁྲེང་ཆེ་ཁབ་འདྲེས་མིན་ནས་
ལྷ་སར་རྒྱ་རིགས་ཡུལ་སྟོར་སྟོ་འཆམ་པ་སོགས་ཉིན་ལྟར་མེ་འཁོར་བརྒྱུད་འགྲོར་ནས་
མེ་འཁོར་དེ་རང་བརྒྱུད་རང་གནས་སུ་སྤྱིར་ལོག་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ལན་སྤྱད་དང་ཟེ་ཡིང་།
གོང་མོ་བཅས་ནས་ལྷ་ས་བར་མེ་འཁོར་འགྲིམ་འགྲུལ་བྱེད་སྐབས་འཚང་ག་མེད་རྒྱེན་
ལམ་ཐག་ཉེ་སོ་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༦ ནས་བརྒྱད་ཀྱང་ནག་གཞུང་གིས་མེ་འཁོར་འཛུགས་སྐྱོན་ལས་གཞིའི་ཐོག་
མ་དདུལ་ཐོན་ཆེ་འགྲོ་གྲོན་བཏང་ཡོད། ལྷག་པར་སྤྱི་ཚང་ཆེ་བའི་མེ་འཁོར་འཛུགས་
སྐྱོན་ལས་གཞིར་དམིགས་ནས་བྱང་སྟོ་དང་ཤར་བུ་བ་ས་ཁུལ་གྱི་ལྷགས་ལམ་གསར་
བཟོ་བརྒྱུད་རྒྱ་ནག་གི་ཁྲེང་ཆོས་ལྷན་པའི་འཛུགས་སྐྱོན་ཟེར་བའི་ལས་གཞི་ལག་བརྟུང་
བྱས་ཡོད།

ལས་གཞི་དེ་དག་ལ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དགའ་སྟོབས་དང་རོམ་ལོ་ཆེན་པོ་བྱེད་བཞིན་
ཡོད་ནའང་། ལས་གཞི་དེ་དག་ཐོག་བཏང་བའི་འགྲོ་གྲོན་འཕེན་ཆེ་དེ་དག་འབྱུང་འགྲུར་
མི་རབས་ནས་བྱ་ལོན་སྲ་འདོན་བྱས་པ་དང་གཉིས་སུ་མེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དེ་སྔ་ལྷ་སར་ལྷགས་ལམ་གསར་འཛུགས་སྐབས་དགའ་སྟོབས་ཀྱི་
རྩམ་འགྲུར་ཉ་ཅང་གསལ་པོ་བསྐྱོན་ཡོད་པ་ཉེ་ལམ་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་མང་པོ་གསར་
འཛུགས་བྱེད་སྐབས་དེ་རྩོན་གྱི་མེད། ལྷག་པར་དེང་སྐབས་སྤྱི་ཚང་མཐོ་བའི་མེ་འཁོར་
འཛུགས་རྒྱ་ཉ་ཅང་མང་པོ་ཡོད་སྐབས་སྤྱིར་སྤངས་ལྷ་བྱང་ཅི་བཞིན་ཡོད། དཔེར་ན་བྱང་

གི་མཐའ་མཚམས་སུ་སྤྱི་ཚུངས་ཚད་མཐོ་བའི་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་སྐོ་འབྲེད་སྐབས་དེ་སྤང་
བྱེད་མཁན་དེ་ཅམ་མེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ལོ་ལྔ་ཚུན་ ༡༣ བའི་འཆར་གཞི་གསལ་བསྐྱབས་བྱས་པ་
དང་། ༢༠༢༠ བར་འཆར་གཞི་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་པ་དེའི་ནང་གི་ཁྲིམ་གྱི་ལྟེ་བའི་གྲོང་
ཁྲིར་ཁྲིམ་ཏུན་ས་ཉིང་ཁྲི་བརྒྱད་ལྟ་ས་བར་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་གསར་འཛུགས་བྱ་རྒྱུ་
རེད། ལྷགས་ལམ་དེ་རི་མཐོ་གཡང་གཟར་ཅན་མང་པོ་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་ཤར་ཕྱོགས་
ཁམས་ནས་བོད་དབུས་བརྒྱུད་མཐུད་དགོས་སྐབས་འབྱུང་འབྱུང་ལོ་ལྔ་ཚུན་གསུམ་གྱི་
ལས་འཆར་ནང་བསྟུན་མར་བསྐྱེབ་མིད།

ཨར་ལས་བ་ཚོར་ལས་གཞི་འདི་ད་ལྟ་བུར་ཐང་ས་ཁུལ་དུ་ལྷགས་ལམ་གསར་འཛུགས་
ལས་གཞི་འགོ་སྐྱེས་ཡིན་པ་དེ་ལས་དཀའ་ངལ་ཆེ་བ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ཡང་རྒྱ་ནག་གཞུང་
འབྲེལ་ཤིན་ཏུ་གསར་ཁང་གིས་གསལ་བསྐྱབས་སྐྱེལ་བ་ལྟར་ན་བོད་ནང་གི་ལྷགས་ལམ་
གསར་བཟོའི་ལས་གཞི་འདི་ས་ས་ཁྲོན་རྒྱུང་ཐག་གི་ལོ་མི་ཉར་ ༡༩༩༩ ཁུལ་པ་དང་ཁྲིམ་
ཏུན་ས་ལྟ་ས་བར་དུ་ས་ཡུན་རྒྱ་ཚོད་ ༡༥ འགོར་རྒྱུ་ཡིན་འདུག ⁽²⁵⁰⁾ རིང་ཚད་བྱང་ཐང་
ས་ཁུལ་གྱི་ལྷགས་ལམ་ལས་ཐན་བྱ་བུར་བ་ཡོད་ཅིང་མཁྲོགས་ཚད་རྒྱ་ཚོད་གཅིག་ནང་
གི་ལོ་མི་ཉར་ ༡༠༥ སྤྱི་ཚུངས་ཡོད།

འགོ་གྲོན་ཆེ་བའི་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་གསར་བ་དེའི་ཁེ་བན་གཙོ་བོ་རྒྱ་ནག་གི་ད་
གཞུང་ལ་ཡོད་ཀྱང་དེ་ནི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཁེ་བན་མིན། ལྷགས་ལམ་དེར་ཚོང་ཁེའི་
དམིགས་ཡུལ་གང་ཡང་མེད་ཅིང་། རྒྱ་རིགས་རྣམས་ལྟ་སར་རྒྱ་ཚོད་ ༢༥ བར་སྐབས་
བདེའི་ངང་སྐྱོད་ཐུབ་པར་བརྟེན་ཡུལ་སྐོར་སྐོར་འཆམ་རྒྱ་སྐྱེད་འགོ་བཙུགས། འོན་ཀྱང་དེ་ཅམ་
གྱིས་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་ཡོང་བའི་ལ་ཐན་ཐོགས་ཡོང་རྒྱུ་ཁབ་པོ་རེད།

གཙོ་ཆེར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་འཁེལ་སའི་ས་ཁུལ་ཡོངས་
རྒྒྱ་གསལ་དབང་སྤྱི་ཚུངས་བྱས་ནས་ས་གནས་དེ་དག་སྐོར་འབྲེལ་བ་གད་གང་བྱེད་རང་

འདོད་ལྟར་བྱེད་ཚོགས་རྒྱ་སོགས་ཁེ་སན་ཡོད། དཔལ་འབྱོར་ཁེ་སན་གཞན་ཞིག་ནི་
 ལྷགས་ལམ་དེ་བརྒྱད་འཛོལ་དང་དང་སྡེ་དགོ། ཚབ་མདོ་བཅས་ཟངས་ཀྱི་གཏེར་ཁ་
 མོན་ཆེ་ཡོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་ལ་མེ་འཁོར་བསྐྱོད་ཐུབ། ས་ཁུལ་དེ་དག་
 བས་གསེར་དངུལ་ཟངས་ལྷགས་སོགས་གཏེར་དངོས་རིགས་མང་པོ་ཞིག་རྙེད་ཡོད་
 པར་མ་ཟངས་གསེས་བརྟག་དབྱེད་མཁས་པ་ཚོས་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་རིང་ལྷ་སྐུལ་ཚོད་
 འཛིན་དང་དབྱེད་དཔོག་ནན་པོ་བྱས་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་གི་དཀའ་
 དལ་མཐའ་དག་དཔལ་འབྱོར་འཛུགས་སྐྱུན་བརྒྱད་ནས་སེལ་སྐབས་རྒྱ་ཡིན་པ་དང་།
 རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་སུ་དཔལ་འབྱོར་འཛུགས་སྐྱུན་བྱ་རྒྱ་དེ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དམིགས་
 དུལ་ཨང་དང་པོ་ཡིན་པར་གྲགས། འོན་ཀྱང་བོད་ནང་ལ་མཚོན་ན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་
 རོགས་དངུལ་ལ་ལོ་རེ་བཞིན་བརྟེན་ཤུགས་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་གི་ཡོད། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་
 སུ་དཔལ་འབྱོར་རང་རྒྱ་འཕེར་བ་ཞིག་ཡོད་རྒྱུ་ལེ་རྟགས་མཚན་གང་ཡང་མེད།

དེ་ཡང་དཔལ་འབྱོར་རིག་པ་སྐྱ་བ་སྐྱ་ཞབས་ཨེན་ཀེ་ཏུ་མི་ཤར་ Andrew
 Fischer ཀྱིས་བོད་མི་རྣམས་རྒྱ་ནག་གི་འཚོ་སློབ་རོགས་དངུལ་ལ་བརྟེན་ཤུགས་ཆེ་
 ཏུ་འགྲོ་རྒྱ་མ་གཏོགས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བཤད་པ་ལྟར་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་བརྒྱད་
 བོད་མིའི་འགྲོག་ལས་ཐོན་སྐྱེད་ལ་བརྟེན་པའི་དཔལ་འབྱོར་ལམ་ལུགས་དེ་རྒྱ་ནག་གི་
 དཔལ་འབྱོར་ལམ་ལུགས་ནང་རྒྱ་སྐུལ་བྱ་རྒྱུའི་འཆར་གཞི་ཟེར་བ་ཞིག་མེད་སྟེ་རྣམས་
 ཞིབ་གཏིང་ཟབ་བྱས་པ་བརྒྱད་དུ་སྟོན་བྱས་ཡོད། སྤྱོད་མཚུངས་པེ་ཅིང་མཐོ་སྟོབ་
 ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་གཙུག་ལག་སྟོབ་དཔོན་སྐྱ་ཞབས་ལྷ་ལོང་ MaRong གིས་
 ༡༩༩༣ ལོར་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དེ་གཞན་བརྟེན་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ལམ་ལུགས་ཤིག་
 ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་ནས་བརྒྱུད་གཞན་ལ་བརྟེན་རྒྱ་ཤུགས་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་བཞིན་
 ཡོད། ⁽²⁵¹⁾ རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དམིགས་དུལ་ཡང་དེ་ལྟར་ཡིན། བོད་མི་རྣམས་རྒྱ་ནག་
 གཞུང་ལ་ཤུགས་ཆེ་བརྟེན་དགོས་པ་བཟོས་རྗེས་བོད་མི་རྣམས་ལས་སྐྱ་པའི་ཐོག་ནས་
 དབང་རྒྱུར་བྱེད་ཐུབ།

སྤྱུ་ཞབས་སྤྱོད་གིས་རྒྱུན་གཏན་ནས་དེ་སྤྱོད་ལོང་བ་ལྟེ་ བོད་རང་
 རྒྱུང་རྒྱུངས་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ལམ་ལུགས་ནང་རྒྱ་སྤྱིལ་བཏང་མེད།
 བོད་ནང་ལ་མཚོན་ན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་འཛིན་རྒྱུང་དང་དཔལ་འབྱོར་ལམ་ལུགས་
 མཐའ་གཅིག་ཏུ་གསལ་བཟོ་བྱས་ཡོད། ལམ་ལུགས་དེ་དག་དེ་སྤྱོད་རྒྱུང་པའི་ལམ་
 ལུགས་དང་མཐའ་གཅིག་ཏུ་མི་འདྲ། ལམ་ལུགས་གསལ་བ་འདི་སྤྱི་ནས་འོར་འཕྲེན་བྱས་
 པའི་ལམ་ལུགས་ཤིག་ཡིན་པ་དང་། ས་གནས་རང་གི་ས་རྒྱ་དང་ཡོངས་སུ་འཕྲོད་ཐབས་
 མེད། ལམ་ལུགས་དེར་དེ་སྤྱིའི་ལམ་ལུགས་རྒྱུང་བ་སྤྱར་ཡོད་ཀྱི་རྒྱང་གཞིའི་ཚོག་འོས་
 ཤིང་འཚམས་པའི་མཐུད་ཐབས་ཀྱི་ཚོད་ལྟ་ཡང་བྱ་རྒྱུར་མེད། (252)

གལ་ཏེ་ལུགས་ལམ་འདི་དཀར་མཛེས་བརྒྱུད་ལྟ་ས་བར་འཇུགས་སྤྱོད་བྱས་ཡོད་པར་
 གཞིར་བཞག་ནས་བལྟས་པ་ཡིན་ན། བོད་ཀྱི་མྱོང་གསེབ་ཁུལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་ལ་
 བན་ཚོགས་ཆེ་བ་ཡོང་ངེས། དེ་ཡང་འབྲོག་པའི་རྩོད་ལུགས་ཐོན་སྐྱེད་གོང་སྤེལ་དང་།
 ཐོན་སྐྱེད་དེ་དག་མྱོང་འབྲེར་ཁག་གི་ཁྲིམ་རྩའི་ནང་ཉོ་ཚོང་འབྲེམས་ཀྱི་གོ་སྐབས་ཐོབ་པ།
 དེ་བཞིན་ས་གནས་མང་ཚོགས་རྣམས་དེར་རབས་ཁྲིམ་རྩའི་ནང་ཚོང་ལས་ཀྱི་གོ་སྐབས་
 ཐོབ་པ། དཔེར་ན་ནང་སོག་གི་འབྲོག་པའི་འོ་མའི་ཐོན་རྫས་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ཡོངས་སུ་ཁུབ་
 སྤེལ་བྱེད་ཐུབ་པ་ལྟར་ཡོང་རྒྱུ་ཡིན། (253)

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ནང་མེ་འཁོར་ལུགས་ལམ་རྒྱ་སྤྱིའི་ཀྱི་ལས་གཞི་སྤེལ་ཚུལ་
 བསྐྱུགས་ནས་འཛམ་གླིང་གྱི་ལ་རྩེལ་བསྐྱུགས་ལུགས་ཆེ་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་དོན་
 དངོས་ཚོག་བོད་ནང་ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་པའི་ལས་གཞི་གཞན་དང་མཚུངས་པར་
 མེ་འཁོར་ལུགས་ལམ་གྱི་ལས་གཞི་དེའི་དམིགས་ལུལ་གཙོ་བོའང་བོད་མི་མང་ཚོགས་
 ཅམ་མ་ཡིན་པར་བོད་ཀྱི་ས་གནས་ཡོངས་རྫོགས་ལ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་དབང་ལུགས་
 ཁུབ་ཐུབ་པ་བྱ་རྒྱུ་དེ་རེད།

གལ་ཏེ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ས་སྲིད་ལུང་ལུང་གི་བོད་མི་རྣམས་ལ་ལག་ཤེས་སྤོང་
བརྗེ་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་། རྐྱེད་རྒྱུང་གི་བྱ་ལོན་གཡེར་བ། མོ་ནམ་ལས་གཞི་རྒྱ་སྤེད།
མོ་སྤྲུགས་ཉེན་སྲུང་དང་། སྤྲུགས་ལས་ཐོན་སྤེད་བོང་འཕེལ་བཏང་བ་སོགས་ཀྱི་དབྱེ་
ཡོད་ཆེད་གཞེད་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་དེ་བརྒྱུད་བོད་མི་དེ་དག་གིས་གོང་ཁྲིའི་ས་ཁུལ་
དང་འབྲེལ་བ་ཀྱི་དཔེ་བར་མ་ཟད། ཚོང་འབྲེལ་ཡང་ཀྱི་དབྱེ་སྤྲུབ་བར་བརྟེན་བོད་མི་དབྱེ་
གྲོལ་ངལ་སེལ་སྤྲུབ་བ་སོགས་ཡོང་སྤྲུབ། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་འཇུགས་སྤྲོན་
ལས་གཞི་ཆེ་ཁག་ཁོན་ལག་བསྟར་གྱི་དཔེ་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ལོ་ལྟ་ཚན་ ༡༩ པའི་འཆར་གཞི་ནང་བོད་ཀྱི་དབལ་འབྱོར་དེང་
རབས་ཅན་དུ་འགྱུར་རྒྱུར་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ལས་གཞི་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་
འཇུགས་སྤྲོན་བྱས་པ་དེ་ཁོ་ན་ལས་གཞི་མེད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ལོ་ལྟ་ཚན་ ༡༩ པའི་འཆར་གཞི་ནང་བོད་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་
ཡོད་པའི་ལས་གཞི་ལྟ་ཡོད་པ་ནི། ཟེ་བོད་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་འཇུགས་སྤྲོན། མོ་ག་
ཡུགས་ཚད་གཞི་ 60000 MW ཅན་གྱི་རྒྱ་ཡུགས་མོ་ག་ཁང་གསར་འཇུགས། བོད་
དང་ས་ཁུལ་གཞན་ནང་རྒྱ་མཚོ་དཀེབ་མོ་བསྐྱེད་རྒྱུའི་ལས་གཞི། རྒྱ་ནག་དབྱེ་དང་
ལུ་བའི་གས་ས་ཁུལ་ནས་མི་གྲངས་ས་ཡ་ 100 མོང་གསེབ་ནས་གོང་ཁྲིའི་དུ་འགྱུར་
རྒྱ། བོད་མཚོ་སྐང་གིས་གཙོ་སྲོལ་ལས་གཞི་བཅས་ཚུད་ཡོད། ལས་གཞི་དེ་དག་ཁོང་
བོད་མིའི་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ལ་ཐན་ཐོགས་ཡོད་པའི་ལས་གཞི་གཅིག་ཀྱང་མེད་
པ་དེ་ཡ་མཚན་པོ་རེད། དེ་ལས་ལྡོག་སྟེ་ལས་གཞི་དེ་དག་ལལ་མོ་ཆེ་ལག་བསྟར་གྱི་དུ་
སྐབས་ཁོར་ཡུག་སྲུང་སྐྱོབ་དང་། ངལ་སེལ་ལས་གཞི། རྒྱ་མཚོ་དཀེབ་གསར་རྒྱག་ལས་གཞི་
སོགས་ལ་ཁག་དགྲི་བྱས་ནས་བོད་མི་རྣམས་ས་གནས་གཅིག་ནས་གཞན་དུ་གནས་སྐོ་
གྱི་དཔེ་སྤོང་བ་དང་། བོད་མི་རྣམས་རང་སར་གཏན་སྡོད་ཐོག་དབལ་འབྱོར་དང་ཚོང་

ལས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུ་ལྟེ་ཚབ་ཏུ་གོང་གི་མ་ཙཱ་ཆེ་ཞིང་རྒྱ་རིགས་བཟོ་བ་ཏུ་ཅང་མང་
པོ་ཡོད་པའི་འཇུགས་སྐྱེན་ལས་གཞི་ཆེ་ཁག་ཚང་མས་བོད་མི་རྣམས་གཞན་གྱི་རོགས་
དུ་ལ་ལ་བརྟེན་ནས་འཚོ་རྒྱུ་དེ་སྤར་ལས་ལྷགས་ཆེ་ཏུ་བཏང་ཡོད།

མཇུག་སྒྲིམ།

རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་བོད་ནང་དུ་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་གཏོང་
རྒྱུ་ལྟེ་སྲིད་བྱས་དེ་དག་བོད་མིའི་ཁེ་སན་ཁོ་ནར་དམིགས་པ་ཞིག་ཡིན་ཆེ་ཡ་མཚན་སྤྱི་
བཞིག་ལ་ད་བར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མི་ཚོར་རང་ཁ་རང་གསོ་ཡོང་བ་དང་། ཤེས་
ཡོན་དང་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས། དེ་བཞིན་དབལ་འབྱོར་ལས་གཞི་འདྲ་མིན་ནང་བོད་
མིར་ཆ་ཤས་ལེན་རྒྱུ་ལྟེ་གོ་སྐབས་ཏུ་ལམ་སྤྱོད་མེད་པ་བཅས་དེ་དག་ནས་རྒྱ་ནག་གཞུང་
གི་སྲིད་བྱས་དེའི་དམིགས་ལུལ་གཙོ་བོ་བོད་མིའི་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུ་དེ་
མིན་པར་སྲོད་གསལ་བོ་བྱེད་ཐུབ། དེ་ལས་སྤོག་སྟེ་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་
ཁབ་ཀྱིས་བོད་ནང་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་སྲིད་བྱས་ཟེར་བ་ལག་བསྟར་བྱེད་སྐབས་
རྩ་བའི་དམིགས་ལུལ་གསུམ་བསྐྱབས་པའི་ཁེ་སན་ལེན་ཡོད་པ་དེ་ནི་བོད་ནང་དབལ་
འབྱོར་འཇུགས་སྐྱེན་ལས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་སྟེ་ལ་ཡོད་སྟོར་གྱི་འབྲེག་བཤའ་དེའི་བསྐྱབས་ཀྱི་
ཁེ་སན་དང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བདེ་འཇགས་ལས་གཞི་སྤྲོད་གཏོང་རྒྱུ་སོགས་ལ་
ཕན་ཐོགས་བྱུང་བ། རྒྱ་བཤའ་དཀར་པོའི་དེབ་ཀྱི་སོག་སྟེ་དེ་དེའི་ནང་བོད་ནང་སྟོལ་རྒྱུ་
ཀྱི་བོད་མིའི་དབལ་འབྱོར་གནས་སྤངས་ཇི་ཅམ་རྗེས་ལུས་ཡིན་པ་དང་། དེ་རྗེས་རྒྱ་ནག་
གཞུང་གིས་བོད་ནང་དབལ་འབྱོར་བྱས་རྗེས་སྤར་མ་གྲགས་པའི་དབལ་འབྱོར་འཇུགས་
སྐྱེན་ལས་གཞི་རྒྱ་སྤེད་བྱུང་རྒྱུ་ལ་ཞིབ་སློབ་གོང་ཡོད།

རྒྱ་མི་དབལ་འབྱོར་རིག་པ་སྤྲོ་བ་དང་ཤེས་ཡོན་ཅན་སྟེ་ཚོགས་ཁག་གཅིག་གིས་རྒྱ་ནག་
གཞུང་གིས་བཏོན་པའི་བོད་ནང་གི་དབལ་འབྱོར་འཇུགས་སྐྱེན་ལས་གཞིར་བསྐྱབས་
བརྗོད་ཀྱི་ཚོམ་ཡིག་སྟེ་ལ་ཡོད། དཔེ་དེབ་དེ་དག་ཁོད་དཔེར་ན། རྒྱ་རིགས་ཚོམ་པ་པོ་ལུ་

རྒྱ་ནག་ལ་འཁོན་འཛིན་གྱི་མཁན་སྐབས་དེའི་ལུ་རུ་སུ་དམར་པོའི་གཞུང་དང་རྒྱ་གར་གཉིས་རེད།

དེར་བརྟེན་ས་བབ་ཀྱི་ཆ་ནས་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་གི་བདེ་འཇགས་ཐད་ཉ་ཅང་གལ་གནད་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད། བོད་ནང་འཇུགས་སྐྱེད་རྒྱུ་གྱི་བྱས་པ་དེས་རྒྱ་མི་རིགས་བོད་ནང་གནས་སྡོད་ཀྱི་རྒྱ་ར་མན་ཐོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྒྱ་མི་རིགས་པོ་ཆེ་བོད་ནང་གནས་སྡོད་ཀྱི་རྒྱ་ར་དམ་དག་མ་གྱིད་པ་དེ་ནི་ཆབ་སྲིད་དང་དམག་གུས་གཉིས་ཀའི་ཐོག་བསམ་སྒྲོ་བཏང་བ་ཞིག་རེད། བོད་ནང་ལས་ཀ་གྱིད་མཁན་རྒྱ་མི་རིགས་ཉ་ཅང་པོ་ཆེ་གནས་སྡོད་བྱས་པ་དེས་རྒྱ་ནག་ལ་དགའ་ཞེན་གྱིད་མཁན་སྡེ་ཁག་གཅིག་བཟོ་སྟབས་བར་བརྟེན་རྒྱལ་ནང་གི་བདེ་འཇགས་ལ་འང་མན་ཐོགས་བྱུང་ཡོད།

མཐའ་དོན་བོད་མིའི་དབུ་ལ་འབྱོར་ཐོན་འབབ་ལུགས་ཆེ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་རོགས་དཔུལ་ལ་བརྟེན་པར་མ་ཟད། བོད་མི་སྐྱེད་ལ་མཚོན་ནའང་དེ་མཚུངས་བརྟེན་དགོས་སྟབས་དེས་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་བོད་མིར་དབང་སྐྱུར་བྱ་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་ཤིག་རང་བཞིན་གྱིས་ཐོབ་ཡོད། ༡༩༧༡ ལོ་ནས་བཟུང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་མི་རྣམས་ལ་མངོན་གསལ་དོད་པོའི་ཐོག་ནས་གནས་མཚོག་རྗེ་རྗེ་གདན་དུ་ཡགོང་ས་ཏུ་ལའི་བླ་མའི་ཡསྐྱུ་མདུན་ནས་དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་སོགས་ཞུས་ཆེ་འཚོ་སྡོད་རོགས་དཔུལ་དེ་དག་མཚམས་འཛོགས་བྱ་རྒྱུའི་སྒྲིགས་ར་སྐུལ་ཡོད། རི་སྲིད་བོད་མི་རྣམས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་འཚོ་སྡོད་རོགས་དཔུལ་ལ་བརྟེན་ནས་འཚོ་དགོས་པ་དེ་སྲིད་དུ་དབུ་ལ་འབྱོར་གྱི་སྒྲིགས་ར་དེ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལག་ཆ་གཙོ་བོ་ཞིག་ཆགས་རྒྱུ་རེད།

བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་སོ་སོའི་ས་ཞིང་དང་རང་དབང་ལྡན་པའི་ཚོང་ལས་དོན་གཉེར་མ་བྱས་པར་རྒྱ་ནག་གི་དམངས་སྲི་མ་ཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འཚོ་སྡོད་རོགས་དཔུལ་ལ་ཉ་ཅང་བརྟེན་པ་དེས་བོད་མིའི་རང་སྲོད་གི་ཐོབ་ཐང་གཞན་ཞིག་ཀྱང་བརྒྱགས་པ་རེད།

རྒྱ་གཞུང་གི་བོད་ནང་གྲོང་ཁྱེར་འཕུལ་སྐྱོད་ཀྱི་ལས་གཞི།

བོད་ནང་གྲོང་ཁྱེར་འཕུལ་སྐྱོད་ཀྱི་ལས་གཞིར་ཆ་མཚོན་ན། དེས་བོད་མི་མང་པོའི་འཚོ་བའི་མཐུན་ལམ་རྩ་མེད་བཟོས་པར་མ་ཟད། རྒྱ་མི་མང་པོ་ཞིག་བོད་ནང་གནས་སྡོད་དེ་རིམ་བས་གཞིས་སློབ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། གྲོང་ཁྱེར་འཕུལ་སྐྱོད་ཆེད་བོད་མི་ཚོའི་ས་ཆ་ཤོད་བར་མ་ཟད་ཆ་རྒྱས་མེད་པའི་གྲོང་ཁྱེར་ནང་སྡོད་དགོས་ཀྱིས་རྒྱུན་པས། རིམ་བས་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དོ་བོ་ཡང་བརྒྱུན་ཉེན་ཡོད་པ་དེ་ཡིན།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་འཕུལ་སྐྱོད་ཀྱི་ལས་གཞི་ནི་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ས་ཁུལ་རྣམས་དེད་དུས་དང་མཐུན་པའི་ཡར་རྒྱས་གཏོང་བའི་ཡར་ཐོན་གྱི་སྲིད་བྱུས་གསར་བ་ཞིག་ཡིན། ལུགས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་ཁབ་ཁང་གིས་གྲོང་ཁྱེར་ནང་གི་མི་འཛོམས་བརྒྱ་ཆ་ ༥༩.༦ % ཡིན་པ་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ནང་ཚུན་བརྒྱ་ཆ་ ༦༠% བར་སྐར་ཆ་བྱ་རྒྱུར་དམིགས་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གྲོང་ཁྱེར་ལས་འཆར་གསར་བ་ཞིག་འགོ་འཕུལ་བྱས་ཡོད། དེས་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཐེམ་ཐོ་བརྒྱ་ཆ་ ༣༥.༣% ནས་ ༤༥% བར་འཕར་ཀྱི་ཡོད། ལོ་བཅུ་ལྷག་མང་པོའི་རིང་གོས་བཟུང་གིས། གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཐེམ་ཐོའི་སྤྱི་གཞི་བརྒྱར་བཅོས་གཏོང་འཆར་ཡོད་པ་དེ་དག་དེ་ཞིག་མཚམས་འཇོག་བྱས་ནས། མཐར་ཐོང་གསལ་བ་ཀྱི་དེབ་སྐྱེལ་དེ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་དེབ་སྐྱེལ་དུ་འགྱུར་བ་བཏང་ནས་བརྒྱུད་རིམ་ལས་སྐྱེད་བཏང་ཡོད།

རྒྱ་གཞུང་གི་ཡར་རྒྱས་སྲིད་བྱུས་གསར་བ་དེས་བོད་ལ་ལུགས་རྒྱུན་ཏུ་ཅང་ཅན་པ་ཞིག་ཐེབས་ནས། གྲོང་ཁྱེར་འཕུལ་སྐྱོད་ཀྱིས་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཆགས་ཡོད། སྲིད་བྱུས་དེའི་ཉེར་ལེན་ལོག་རྒྱ་ནག་ནས་རྒྱ་མཚོའི་ཉེ་འགྲམ་དུ་གནས་སྡོད་བྱེད་མཁན་རྒྱ་མི་མང་པོ་ཞིག་བོད་དུ་གནས་སྡོད་བྱས་ཡོད། གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཐེམ་ཐོ་བརྒྱར་བཅོས་བྱས་པ་དེས་ཁོང་ཚོ་མགོ་གས་སྐྱེད་སྤོང་བ་བྱུང་ཡོད།

བོད་ཀྱི་གྲོང་གསེབ་ཁག་ནང་གནས་པའི་བོད་མི་མང་པོའི་ས་ཆའི་བདག་དབང་ཤོར་
 ཡོད། ཨེ་མི་ལི་གི་ཡེས་གྲེས་པའི་དཔེ་དེབ་། ། བོད་འདུལ་སྐྱོང་གྲེང་བ་། (Taming
 Tibet) ཞེས་པའི་ནང་། དེ་ནི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་བོད་ས་རང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་བསྐྱུ་
 བའི་ལས་འགུལ་ཞིག་རེད། ⁽²⁵⁶⁾ ཅེས་འཁོད་ཡོད། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གི་ཆབ་སྲིད་དང་།
 ཨེ་ཤེ་ཡའི་གནད་དོན་སྐོར་སྐོབ་སྲིད་གནང་མཁན་ཨོ་སི་ཏོ་ལི་ཡའི་དགེ་ཤུག་ཆེན་མོ་
 James Leibold ཅས་གསུངས་པར། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ལན་འདེབས་གསལ་བ་འདྲ་
 རིམ་པའི་ནང་། དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་དང་། རིག་གཞུང་པན་ཚུན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡག་ཏུ་
 བཏང་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བརྟན་སྲིད་དང་། རིག་གཞུང་གཅིག་གྱུར་བཟོ་རྒྱུར་དམིགས་ཏེ།
 བོད་ནང་གྲོང་ཁྱེར་འཛུགས་སྐྱབ་གྱི་ལས་གཞི་ཤུགས་ཆེ་ཏུ་བཏང་ཡོད། ⁽²⁵⁷⁾

སྲིད་བྱས་དེའི་མཇུག་འབྲས་ནི་བོད་ནང་གྲོང་ཁྱེར་མང་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པ་རེད། ཟ෍་
 ལོ་ ༢༠༡༤ ལོ་བར་ལྷ་ས་དང་། གཞིས་ཀ་ཅེ། ཆབ་མདོ། ཉིང་ཁྲི། ལྷོ་ཁ། ལྷག་མུ། བཅས་
 བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ནང་ས་ཁུལ་རིམ་པའི་གྲོང་ཁྱེར་དུ་རོས་འདྲིན་བྱས་ཡོད། ཉེ་ཆར་
 རྒྱ་ནག་གི་སྐྱེན་ཐོ་ཐོན་པར་གཞིགས་ན། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་རོས་ཀྱི་བོད་རིགས་
 ས་ཁུལ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པའི་ས་གནས་ཁག་ནང་དུའང་གྲོང་ཁྱེར་མང་པོ་ཞིག་སྐྱབ་ཡོད།
 དཔེར་ན། ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་གྱི་རྒྱལ་ཐང་དང་། ཟེ་ཞོན་གྱི་དར་ཅེ་མདོ། མཚོ་ལྗོན་གྱི་
 མཚོ་ཤར་དང་ཟེ་ལིང་ཡུས་ལུལ། དེ་བཞིན་ཀར་སུའི་གཙོ་ས་བཅས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་བསྐྱར་
 ཡོད། ⁽²⁵⁸⁾

བོད་ནང་དམར་ཤོག་གི་འགོ་བྱིད་འབའ་བ་ཕུན་ཚོགས་དབང་རྒྱལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ནང་
 འཁོད་གསལ། གྲོང་ཁྱེར་རྣམས་ནི་རྒྱ་ནག་གི་ས་ཁུལ་རང་སྐྱོང་ས་གནས་ཀྱི་ལྷེ་གནས་
 ལྟ་བུ་ཡིན། ⁽²⁵⁹⁾ ས་ཁུལ་དང་རྒྱལ་ནང་གི་གྲོང་ཁྱེར་དང་གྲོང་བརྒྱལ་རྣམས་ཀྱི་རིག་
 གཞུང་དང་། དཔལ་འབྱོར། ཆབ་སྲིད་བཅས་ཀྱི་ཁྲད་ཚོས་སོ་སོའི་ཡུལ་མི་དང་མཐུན་བ་
 ཞིག་དགོས་ནའང་། གྲོང་ཁྱེར་འཛུགས་སྐྱབ་གྱི་ལས་གཞིས་རྒྱུན་པས་ཁྲད་ཚོས་དེ་དག་

རིམ་བས་མཐོང་ཚོས་སུ་མེད་པ་འགྲུར་ཡོད་པས་ས་གནས་རང་སྤོང་མིང་ཅམ་ཆགས་
ཡོད། ལར་ནས་ཐོང་ཁྲིར་དེ་དག་གི་ནང་གནས་སྤོང་མི་མང་ཆེ་བའི་རྒྱ་ནག་མི་སེར་
གནས་སྤོང་བ་རྣམས་ཡིན།

བོད་ནང་རྒྱ་ནག་མི་སེར་གནས་སྤོང་།

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལོར་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་གསར་འཛུགས་བྱས་ནས་
ལོ་གསུམ་རྗེས་མའི་ཅེ་ཉུང་གིས། བོད་དེ་ས་ཆ་ཆེན་པོ་ཞིག་ལ་མི་ཉུང་ཉུང་ཡིན་འདུག་
པས། ད་ཆ་མི་འབོར་ས་ཡ་གཉིས་ནས་གསུམ་བར་ཡོད་པ་དེ་ས་ཡ་ལྔ་དང་བྱུག་ དེ་ནས་
རིམ་བས་ས་ཡ་བརྒྱ་ཅམ་བཟོ་དགོས་ཅེས་བརྗོད་ཡོད། (260) དེ་དུས་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༡
ལོར་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་དམར་གཞུང་གིས་བཙན་བཟུང་བྱས་མ་ཐག་ཡིན་ནའང་། མའི་ཅེ་
ཉུང་གི་བསམ་སྒྲུབ་ནང་བོད་ནང་རྒྱ་ནག་མི་སེར་གནས་སྤོང་གྲེད་རྒྱུའི་འཆར་གཞི་བཞོད་
ཟེན་ཡོད་པ་རེད།

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་གསར་འཛུགས་བྱས་
པའི་ཚོགས་གཙོ་གསར་བ་ཡི་ཉུ་རྩའི་ཆེ་ཡིས་བཀའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཚོག་ལ་ཞུས་
དོན། བོད་དེ་མི་འབོར་མང་པོ་མེད་པའི་ས་ཆ་ཆེན་པོ་ཆེ་མཚོག་ལ་ཞུས་
ནང་མི་འབོར་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རྣམས་བོད་ནང་གཞིས་སྤོང་གྲེད་དགོས་ཞེས་དང་། (261)

དེ་བཞིན་སྤྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ཟླ་ ༩ ནང་རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་ཚོམ་ཀུའུ་ཨེན་ལེན་ནས་རྒྱ་ནག་གི་
ས་ཁུལ་མིན་པ་རྣམས་ཀྱང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འཆར་གཞིའི་ནང་འགོད་རྒྱུའི་སློབ་ཀྱི་གནད་
ཆེ་གཏམ་བཤད་སྟེལ་ཡོད། དེ་བཞིན་ཁོང་གིས་རྒྱ་མི་རིགས་ཡོད་པའི་ས་གནས་ཁག་
གི་ནང་ས་ཆ་དང་། རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ཉུང་བ་ཡོད་སློབ་དང་། བཟོ་བྱ་འཛུགས་སྐྱོན་
རམ་འདེགས་སྤྲད་སྐྱོན་ཆེའི་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་གི་ནང་རང་བྱུང་ཐོན་
ཁུངས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་དགོས་ཞེས་དང་། ཁོང་གིས་སུ་མཐུན་དེ་གསུངས་གསལ་
གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་གི་ནང་ལས་མི་ཉུང་བ་དང་འབྲུལ་ཆས་ཞན་བས་

རང་རྒྱུང་ཐོན་ཁུངས་ལ་ད་ལྟ་ལག་པ་འཚང་མི་འདུག དེར་བརྟེན་པན་རྩོམ་གཅིག་པན་གཅིག་གྲོགས་དང་། ལྷག་པར་རྒྱ་རིགས་ཀྱི་རོགས་རམ་མེད་ན། བྱངས་ཉུང་མི་རིགས་གཅིག་ཤུས་སྤྱི་ཚོགས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུ་ཁག་པོ་ཡིན་ལུགས་སོགས་བརྗོད་ཡོད།

མོ་རབས་ལྟ་བུ་དང་། ལྷག་ལྷ། བདུན་ལྷའི་ (262) བང་མའོ་རིང་ལུགས་ལུགས་ཆེ་དང་བའི་དུས་སུ་མི་འབོར་སློ་ཞུགས་ཆེ་བྲགས་པའི་རྒྱུན་གྱིས་ཨ་མ་འདོད་ནང་རྒྱ་མིའི་མི་འབོར་བརྒྱ་ཆ་ལྷ་བུ་ལྷན་ལྷག་ལྷ་དང་། ཤར་ཏུར་གེ་སི་ཐན་ནང་རྒྱ་མིའི་མི་འབོར་བརྒྱ་ཆ་ལྷག་ནས་བཞི་ལྷ་བར་འཕར་ཡོད།

སྤྱིར་ཨ་མ་འདོ་ས་ཁུལ་པལ་ཆེ་བ་བོད་མིའི་གནས་ལུལ་ཡིན་ཏུང་མི་སེར་མང་ཆེ་བཞི་རྒྱ་རིགས་ཡིན། འོན་ཀྱང་མི་རིགས་གཉིས་ཀྱི་ས་ཆ་པན་རྩོམ་བསྐོས་མེད། ཨ་མ་འདོ་མཚོ་སྒོན་ཞིང་ཆེན་ས་ཁུལ་ཁག་ལྷག་ལ་བཤོ་ས་པའི་ནང་ནས་ས་ཁུལ་ཁག་ལྷ་བོད་པའི་ས་ཁུལ་དང་། གཅིག་བོད་དང་སོག་བོད་མི་རིགས་རྒྱང་སྤྱོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཡིན། ས་ཁུལ་ཁག་ལྷག་གིས་ཞིང་ཆེན་གྱི་ས་ཁོན་བརྒྱ་ཆ་ ༤༧.༥ ཟེན་ཡོད། (263)

རྒྱ་མི་གནས་སྤོས་གྱིས་རྒྱུན་པས་ལུང་པའི་ནང་ཅ་དངོས་དགོས་མཁོ་མང་དུ་སོང་ནས་དངོས་པའི་རིན་པོང་ཉིན་རེ་བཞིན་འཕར་བ་ཅམ་མ་ཟད། ས་ཆ་དང་བོད་མིའི་ཉིན་རེའི་འཚོ་བའི་ཐོག་མའོན་གསལ་དོད་པོའི་གཞོན་ལུགས་ཆེ་བྲགས་པའི་རྒྱུན་གྱིས། འདིའི་སྐོར་གྱི་ལོ་ ༡༩༤༥ ལོར་བོད་རང་སྤོང་ལྗོངས་ཀྱི་མཐོ་རིམ་ལས་བྱེད་ཅིག་གིས་འདི་ལྟར་བརྗོད་པ་སྟེ། བོད་ནང་སྐོ་ཆེན་པོ་ཞིག་དང་སྐོ་རྒྱང་རྒྱང་ཞིག་ཡོད། སྐོ་རྒྱང་རྒྱང་དེ་འདྲམ་སྤྱིང་གྱི་ལ་སྤྱེ་ཡོད་པ་དང་། སྐོ་ཆེན་པོ་དེ་རྒྱ་ནག་ལ་སྤྱེ་ཡོད། སྐོ་ཆེན་པོ་དེས་སྐོ་རྒྱང་རྒྱང་ལས་གལ་ཆེ་བ་ཆགས་ཏེ། བོད་འདི་མི་འབོར་སློ་ཞུགས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱལ་ནང་ཐིམ་པའི་ཉེན་ཁ་ཆེན་པོ་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་ཡོད། (264)

བོད་ནང་སྤིད་གཞུང་གི་ལས་བྱེད་དང་དམག་མི་གནས་སྤོས་བྱས་ཡོད་པ་སྟེ། དེ་མིན་རྒྱ་ནག་ནས་མི་སེར་ཁོན་ཆེ་གནས་སྤོས་བྱས་ཡོད། དེའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཁོང་ཚོར་སྤིད་གཞུང་

གི་རོགས་རམ་ཤུགས་ཆེ་ཐོབ་པར་མ་ཟད། དེ་མིན་མངགས་ཀྱི་འཛུགས་སྐྱོན་ནང་ལས་
 ལྷགས་དང་མ་རྟེན་འཛུགས་འཛོགས་ལྷོ་གོ་སྐབས་ཀྱི་ཡོད་པ་ཡིན། རྒྱ་ནག་ནང་
 གི་ལས་མེད་མང་པོ་བོད་དུ་གནས་སྡོད་ཀྱི་སྐབས་ཀྱི་མེད་པ་ལས་གཉེར་མཁན་མང་པོ་ཡོད། དུས་
 རབས་ ༡༩ པའི་དུས་མཚུགས་ལྟར་རྒྱ་ལ་རབས་སྐབས་རྒྱ་ནག་ནས་རྒྱ་མི་ཁྱོད་ཆེ་
 ཞིག་ནང་སོག་ནང་གནས་སྡོད་བྱས་པའི་སྲིད་བྱས་དེ་དེར་སྐབས་རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་
 ལག་ལེན་བསྟར་ནས་བོད་ནང་མི་མེད་གནས་སྡོད་ཤུགས་ཆེ་བྱས་ཏེ་རྒྱ་རིགས་ལས་
 མེད་དཀའ་ངལ་ཅན་རྣམས་ལ་བོད་ནང་ལས་ཀ་དང་། དེ་བཞིན་ཆོང་ལས་ཀྱི་གོ་སྐབས་
 ཐོབ་ཡོད།

རྒྱ་ནག་མི་མེད་བོད་ནང་གནས་སྡོད་བྱེད་པ་དེ་བཞིན་མན་རྩེ་རྒྱ་ལ་རབས་སྐབས་ནང་
 སོག་ནང་རྒྱ་རིགས་གནས་སྡོད་སྲིད་བྱས་ལག་བསྟར་བྱས་པ་དང་གཅིག་མཚུངས་
 ཡིན། དེ་ཡང་ནང་སོག་ནང་རྒྱ་རིགས་གནས་སྡོད་བྱས་སྟེ་མཐར་དུས་རབས་བཅུ་དགུ་
 མཚུགས་པའི་མཚམས་སུ་ནང་སོག་ནང་སོག་བོད་མི་རིགས་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་
 སུ་བསྐྱར་ཡོད། མི་མེད་གནས་སྡོད་ཐོག་མར་ཞིང་ལས་བྱེད་མཁན་རྣམས་མཐའ་
 མཚམས་གོང་གསེབ་ཁུལ་དུ་གནས་སྡོད་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། ལྷིས་སུ་གོང་གསེབ་ཅན་མ་
 ཟད་གོང་ཁྲིའུ་ཁག་གི་ནང་དུ་འདྲ་རྒྱ་རིགས་མི་འཕོར་འཕོན་ཆེ་བ་ཆགས་ཡོད། ད་ལྟའི་
 བོད་ནང་རྒྱ་རིགས་མི་འཕོར་སྡོད་ལྷགས་དེ་ཆ་ཚང་གོང་ཁྲིའུ་ཁག་ལ་བྱས་ཡོད། (265)

བོད་དོན་མཁུལ་དབང་སྐྱེ་ཞབས་ Andrew Martin Fischer ལགས་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་
 ༡༩༩༩ ལོར་སྙན་ཐོ་ཞིག་བཏོན་པའི་ནང་གསལ། ཉེ་ཆར་བོད་ནང་དཔལ་འབྱོར་ཡར་
 རྒྱས་ཕྱིན་པ་དེ་ཞི་གཙོ་ཆེ་གོང་ཁྲིའུ་གི་འཛིན་སྲོང་རྒྱ་སྐྱེད་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་ཁྱོན་
 ཡོངས་ནང་ཨར་ལས་འཛུགས་སྐྱོན་རྒྱ་སྐྱེད་དེ་སྡོད་བྱུང་སྲོང་མེད་པ་བཅས་ལས་བྱུང་
 འདུག ཕྱི་ལོ་ཆིག་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་དགུ་བཅུ་གོ་གྲངས་ཅན་ནས་ཐོན་སྐྱེད་ཀྱི་རིན་འབབ་
 བསྐྱར་འབར་འགོ་བཞེད་པ་དེ་ཞི་གཞུང་གི་རོགས་རམ་ཤུགས་ཆེ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་

ལྷུང་བ་ཡིན་འདུག དེས་ན་བོད་ནང་གོང་གསེབ་དང་གོང་ཁྱེར་གཉིས་དཔའ་དོ་མི་མཉམ་
 པའི་གནས་སྐབས་མི་རྒྱ་ནག་ཁྱོད་ཡོངས་ནང་མེད་པ་ཞིག་བྱུང་ཡོད། དེས་ཡར་རྒྱས་
 །འཕྲུགས་ཆེ་འགྲོ་བཞིན་པའི་གོང་ཁྱེར་འགའ་ཞིག་ནང་གོང་གསེབ་ཁག་ནས་གནས་སྡོད་
 གུས་པའི་མི་སེར་དང་། དེ་བཞིན་གོང་ཁྱེར་གྱི་མི་མང་དབུལ་པོ་ཁག་གི་རེ་འདུན་སྐོང་
 རྒྱུར་གཞོན་འཕྲུགས་ཆེ་བའི་གོང་ཁྱེར་ཡོད་འདུག ལྷིང་གོང་ཁྱེར་ནང་ཡར་རྒྱས་འཕྲུགས་
 ཆེ་འགྲོ་བ་དེ་དག་ནི་ལག་རྩལ་ཡོད་མཁན་དང་སླ་ཆ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པའི་ལས་མི་རྣམས་
 ཡིན་འདུག (266)

རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་ཁྲབ་ཁང་གི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཐོན་འབྲེད་གྱི་ལས་ཁུངས་ནས་གོང་ཁྱེར་གྱི་མི་མང་
 པོ་བོད་དུ་གནས་སྡོད་བྱེད་མཁན་རྣམས་ལ་གཞུང་ནས་གོང་ཁྱེར་མི་མང་གི་ཁྲལ་རིགས་
 བསྐྱེད་ལེན་མི་བྱེད་པའི་བསམ་འཆར་བཏོན་ཡོད། (267) བསམ་འཆར་དེས་རྒྱ་རིགས་
 མི་སེར་བོད་དུ་གནས་སྡོད་བྱ་རྒྱུར་སྐྱལ་འདེད་བྱུང་སྐབས་འབྲུང་འགྲུར་ལོ་བཅུ་སྟག་ནང་
 བོད་དུ་རྒྱ་རིགས་ཀྱི་མི་འཕོར་ས་ཡ་ཁ་ཤས་འཕར་དེས་ཡིན་འདུག ཅེས་གསལ་ཡོད།

གོང་ཁྱེར་དང་གོང་ཁྱེར་ནང་གནས་སྡོད་སྐོས་

བོད་ནང་གོང་ཁྱེར་འཛུགས་སྐྱུན་ལས་གཞི་རྒྱུན་པས་གོང་གསེབ་ཀྱི་བོད་མི་མང་པོ་
 ཞིག་གོང་ཁྱེར་ནང་ཞིང་ལས་མིན་པའི་ལས་རིགས་ཁག་གི་ནང་འཕྲུགས་རྒྱུར་སྐྱལ་མ་
 ཐེབས་ཡོད། བོད་མི་དེ་དག་གིས་སོ་སོའི་པ་མེས་ཀྱི་ས་ཁིང་གཞན་ལ་བཅོང་བ་དང་ས་
 ཁིང་ཐོག་འཛུགས་སྐྱུན་བྱེད་མཁན་གྱིས་བཟོ་བྲལ་གསར་འཛུགས་བྱས་པ་དེ་དག་ནང་རྒྱ་
 རིགས་མི་སེར་གནས་སྡོད་བ་སྤྱི་མཐུད་ཡོང་བཞིན་ཡོད་འདུག སིང་ལྷ་ཡུར་གྱི་གསར་
 འོག (Straits Times) ནང་། རྒྱ་ནག་གི་ཞིང་ཆེན་དང་། ས་ཁུལ་གོང་ཁྱེར་སོགས་
 ༣༡ ཡོད་པའི་ཁོངས་ནས་བོད་རང་སྤོང་ལྗོངས་གཅིག་ཡུར་གོང་ཁྱེར་དང་གོང་གསེབ་
 མི་མང་དབྱེ་བ་བྱེ་ཡོད། (268) གོང་གསེབ་དང་གོང་ཁྱེར་མི་མང་གི་ཁེ་ཕན་ལས་གཞི་ཐ་
 དད་ཡིན་པར་བརྟེན་རྒྱ་རིགས་མང་པོ་བོད་ཀྱི་གོང་ཁྱེར་ནང་ཁེ་ཕན་ཐོབ་སྲུང་གནས་སྡོད་

བྱེད་བཞིན་ཡོད་འདུག

དེ་ལྟར་རང་མོས་ཀྱི་གནས་སྡོལ་ཅམ་མ་ཡིན་པར། རྒྱ་གཞུང་གི་འབྲོག་པའི་དུད་ཁྱིམ་གནས་སྡོལ་སྲིད་བྱས་འོག་འབྲོག་ཁུལ་གྱི་བོད་མི་མང་པོ་སྲོང་ཁྱེད་ནང་གནས་སྡོལ་བྱེད་དུ་བཅུག་ཡོད། ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་རྩ་ཐང་ཐོག་སྐྱ་གུར་ནང་གནས་སྡོལ་བྱེད་མཁུག་འབྲོག་པ་རྣམས་ལྷགས་རིས་བསྐྱོར་བའི་ཁང་པ་གུ་དོག་པའི་ནང་སྡོད་དུ་བཅུག་ཡོད། ཁོ་བ་ཚོས་སྤྱི་ཚོགས་པའི་འཇགས་ལ་བསྟུང་ནས་དོན་དུ་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་འགྲོ་འོང་སྐྱད་པ་འཛིན་བྱེད་བའི་ཆེད་དུ་རེད། འགྲོ་བ་མིའི་ཚོལ་ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་པའི་རྒྱ་ནག་སྡེ་ཚན་གྱི་འགན་འཛིན་ Sophie Richardson ཀྱིས་གསུངས་དོན། བོད་མི་འབྲོག་པ་རྣམས་གནས་སྡོལ་འཕེལ་འཆར་ཐོག་ཐེ་བྱས་གང་ཡང་མེད། གནས་སྡོལ་འཕེལ་འཆར་དེས་བོད་ཀྱི་འབྲོག་པ་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་བ་སྐྱེལ་སྐྱངས་ལ་འགྲུར་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་གྲུང་ཡོད་ཀྱང་འབྲོག་པ་རྣམས་ཀྱིས་དེ་ལ་ཁ་གཏད་འཇལ་ཐབས་མེད། འབྲོག་དུད་གནས་སྡོལ་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་ཁོང་ཚོའི་ཐོབ་ཐང་མང་པོ་རྩི་མེད་དོག་རོལ་དུ་བཏང་ཡོད། ཁོང་ཚོར་གནས་སྡོལ་གུན་གསལ་བ་ལྡང་དེས་སྤྱད་མེད་ལ་ལམ་སྟོན་ཡང་གྲུང་མེད། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྱིམ་ས་ལྷགས་གཞིར་བཟུང་ན་ཆ་རྒྱུན་དེ་གཉིས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བསྐྱབ་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན། འབྲོག་པ་རྣམས་སྡོལ་བྱེད་སྲོང་ཁྱེད་ནང་གནས་སྡོལ་བྱས་པའི་རྒྱུ་གྱིས་གཞོན་སྐྱེས་མང་པོ་ལས་མེད་ཆགས་ཡོད་པ་རེད།

བོད་མི་ཉམས་ཞིབ་པ་མགོན་པོ་བགྲིས་དང། རྒྱ་རྒྱལ་བ་ Marc Foggin གཉིས་ནས་བྱི་ལོ་ ༩༠༠༠ ལོར་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་སྐྱོན་ཐོ་ཞིག་བཏོན་པའི་ནང། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་སྡོད་ཁའི་ས་ཁུལ་གྱི་མི་གྲངས་ ༣༠༠ ཅམ་ལ་བཅར་འཁྲི་བྱས་འབྲས་སྟེ། བདེ་སྤྱིད་སྲོང་སྡེ་གསར་པའི་ནང་འབྲོག་པ་རྣམས་ལ་འཚོ་རྟེན་སྡོད་སྐྱབས་གསོ་ཉར་བྱ་རྒྱུའི་ས་ཆ་མེད་ཅིང། སྡོན་དུ་རྒྱ་གཞུང་ནས་འབྲོག་པ་རྣམས་ལ་འཚོ་རྟེན་གསར་པའི་ཆེད་ཞིང་ལས་ཀྱི་ཐབས་སྡོད་སྡོལ་རྒྱུའི་ཁས་ལེན་བྱས་ཀྱང་དོན་མོན་གྲུང་མེད། དེར་བརྟེན་སྡོད་སྐྱབས་ཀྱི་

གངས་འབོར་ཇི་ཉུང་བུ་སོང་ནས་སྤར་བར་ཁ་བར་གསོ་བྱེད་སྐབ་པའི་འགྲོག་པ་རྣམས་ད་
 ཚ་རྒྱ་གཞུང་གི་རོགས་རམ་ལ་སྐྱབས་བཅོལ་ནས་བསྐྱེད་དགོས་ཆགས་ཡོད།

གཤམ་གྱི་རེ་ཉུ་མིག་ནས་བོད་རང་སྲོད་སྲོད་ས་ཟེར་བའི་ཁུལ་གྱི་མཚོ་སྐྱ་དང་ག་ནང་
 རྫོང་གཉིས་གྱི་ནང་འགྲོག་པ་གནས་སྤོའི་ལས་གཞི་ལག་བསྐྱར་མ་བྱས་གོང་དང་། བྱས་
 རྗེས་གྱི་སློ་སྤྲུགས་གངས་འབོར་གནས་སྤངས་གསལ་བོ་འཁོད་ཡོད། (269)

རྫོང་།	གཡག་དང་། བ་སྤྲུགས།		ལྷག་དང་། བ།		བོད་བྱ་དང་། ཉ།	
	སྡོམ།	རྗེས།	སྡོམ།	རྗེས།	སྡོམ།	རྗེས།
གཞན་རྫོང་།	1330	255	126	102	262	0
མཚོ་སྐྱ་རྫོང་།	2552	126	1260	33	253	0

0 = ཁྱིམ་ཚང་ ༧3 མི་གངས་ 300 ལྷག

ཡིག་ཆ་ཡོངས་ཁུངས། གྱི་ལོ་ 2002 ལོར་བཏོན་པའི་མགོན་པོ་བགྱིས་གྱི་ཉམས་ཞིབ་
 ལྷན་ཐོར་གསལ།

གཞན་ཡང་། གྱི་ལོ་ 2005 ལས་ 2008 བར་རྒྱ་རིགས་ཉམས་ཞིབ་བ་ཞུའི་ཚུན་དང་
 ཉམས་ཞིབ་བ་གཞན་ཁག་གཅིག་ནས་མཚོ་སྡོམ་ཞིང་ཆེན་ནང་འགྲོག་པ་གནས་སྡོམ་
 བྱེད་ཡུལ་གཞིས་ཆགས་གསར་བ་ཁག་གཉིས་ནང་གནས་སྡོད་བྱེད་མཁན་མི་མང་ལ་
 འདྲི་ཅད་བྱས་ཡོད། དེ་ཡང་ཡུལ་འབྲུག་དང་ན་གོར་མོ་གཉིས་གྱི་ནང་རྒྱ་བ་གཅིག་ལྷག་
 གནས་སྡོད་གྱིས་མི་མང་ལ་འདྲི་ཅད་དང་ཉམས་ཞིབ་བྱས་ཡོད། དེ་ལྟར་ཉམས་ཞིབ་
 བྱས་པའི་འབྲས་བུར། གནས་སྡོམ་བྱས་པའི་འགྲོག་པ་རྣམས་གྱི་སེམས་ནང་ཡུལ་གྲར་
 བའི་ཚོར་བྱུགས་ཆེན་པོ་ཡོད་པར་མ་ཟད།

ཁོང་ཚོ་ས་ཆ་གསར་བ་ཞིག་ནང་འཚོ་བ་གསར་བ་ཞིག་སྐྱེལ་རྒྱུར་དཀའ་ངལ་མང་པོ་
 གདོང་ཡིན་ཟེན་དགོས་ཤིང་། མ་འོངས་མདུན་ལམ་ཁ་གསལ་མེད་པར་ཅི་བྱ་གཏོལ་
 མེད་ངང་གནས་ཡོད་པ་ང་ཚོས་དངོས་སུ་མིག་མཚོང་བྱུང་། ཁོང་ཚོ་འགའ་ཞིག་ཚོ་
 བམ་ངང་བསྐྱད་ཡོད་པ་དང་། འགའ་ཞིག་ནི་འགྲོག་ཁུལ་དུ་ཡོད་པའི་སོ་སོའི་སྐྱེན་
 མཚེད་ཚོར་སྐྱབས་བཅོལ་ནས་འཚོ་དགོས་སྐྱབས་དོ་ཆ་ཁ་སྐྱེངས་ཟེན་བཞིན་བ་
 དང་། འགའ་ཞིག་སོ་སོའི་སྐྱབས་ལྟ་སྐྱོང་ཆེད་འགྲོག་ཁུལ་དུ་ཕྱིར་ཡོག་ནས་ལས་ཀ་
 ཅག་ཅིག་བྱས་ནས་བསྐྱད་འདུག་ཅེས་འཁོད་ཡོད།

དེ་ཁུལ་ལོ་ལྔའི་རིང་ཉམས་ཞིབ་བྱས་པའི་འབྲས་བུར། མ་འགྲི་རྩ་གསུམ་འབྱུང་ཁུངས་
 ས་ཁུལ་སྐྱང་སྐྱོབ་གྱི་ལས་གཞི་དང་། སྐྱོད་ཁང་གསར་རྒྱག་གི་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་
 གྱིས་ཐོང་ཁྲིར་དང་ཐོང་ཁྲིར་ཉེ་འབྲམ་དུ་གནས་སྐོས་བྱས་པའི་འགྲོག་བ་རྣམས་རྒྱ་གར་
 ལ་མ་བརྟེན་པར་འཚོ་བ་སྐྱེལ་བྱས་མེད། འགྲོག་ས་གཞན་ནས་བཞད་ན། འགྲོག་བ་རྣམས་
 ཐོང་ཁྲིར་ནང་གནས་སྐོར་བརྟུག་པ་རྒྱ་གཞུང་གི་དམིགས་ལུལ་ལྟར་རྒྱ་གར་གི་སྐྱོད་
 བརྟུན་ལ་ཕན་འབྲས་བུར་བའི་གནས་ཚུལ་དང་གྲངས་ཚོ་གང་ཡང་བཏོན་སྲབ་མེད་པ་
 དེ། (270)

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ ལོ་ནས་བཟུང་རྒྱ་གཞུང་ནས་སྐོ་སྐྱབས་གྱི་རིན་པོང་ཆེད་མངགས་མར་
 བཅག་ཡོད། དེ་སྐོན་ཁོམ་དུའི་ནང་སྐྱེ་སྐོ་བཀག་ཟེན་པའི་ལུག་གཅིག་ལ་རྒྱ་སྐོར་ ༡༡༠༠
 ཡིན་ཡང་ད་ཆ་རྒྱ་སྐོར་ ༥༠༠ ཆགས་ཡོད། དེའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཅིག་ནི་སྐོ་སྐྱབས་ཉོ་ཚོང་
 གི་ཁོམ་དུ་གཏོར་བཞིག་བཏང་བའི་རྒྱུན་གྱིས་ཡིན། མདོར་ན་རྒྱ་གཞུང་གིས་འགྲོག་
 བ་གནས་སྐོས་དོན་འབྲེལ་ཡོང་ཆེད་འགྲོག་པའི་སྐོ་སྐྱབས་ཚོང་ལས་གྱི་ཁེ་བཟང་མེད་
 བ་བཟོས་ཏེ་འགྲོག་བ་རྣམས་སྐོས་རྒྱུན་གྱི་འཚོ་བ་དོར་ཏེ་ཐོང་ཁྲིར་ནང་གནས་སྐོས་མ་
 ཟེན་ཐབས་མེད་བཟོས་ཡོད། ད་ལྟའི་ཆར་བོད་ནང་འགྲོག་ལས་གྱི་རྫོང་ ༥༦ དང་། ས་
 མ་འགྲོག་གི་རྫོང་ ༦༥ ཡོད། ཁོང་ཚོའི་སྐོ་སྐྱབས་གྱི་ཁེ་འབབ་ཉུང་དུ་བྱིན་པའི་རྒྱུན་

གྱིས་རྫོང་ཁག་ ༡༣༧ བང་གནས་སྡོད་བོད་མིའི་ཡོང་འབབ་བྱེད་ཀ་ཉུང་དུ་སྒྲིབ་ཡོད་པ་
དེས་བོད་མིའི་བརྒྱ་ཆ་ ༤༧.༣༥ ལ་དོ་སྐོག་བྱུང་ཡོད།

བོད་ནང་རྒྱ་མི་རིགས་གནས་སྡོད་ཀྱིས་རྒྱུན་པས་རྒྱ་སྐད་རྒྱ་ཡིག་བཟོ་སྲོད་བྱེད་མཁན་
རེ་མང་དུ་སོང་བ་དང་། ལྷག་པར་གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་ཁག་གི་གཞུང་འབྲེལ་སྐད་ཡིག་
རྒྱའི་སྐད་ཡིག་བཟོས་པར་བརྟེན་ཉིན་རེའི་འཚོ་བའི་ནང་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་བཟོ་སྲོད་བྱེད་
ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། གཞན་ཡང་སྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཁྲིམ་རུའི་ནང་རྒྱ་སྐད་ཁོར་བཟོ་སྲོད་བྱེད་ཀྱི་
ཡོད།

གཞུང་གི་འགོ་ཁྲིད་དང་ལས་བྱེད་རྣམས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་ལ་བོད་མི་ཚོ་ཁྲིམ་རུའི་འགྲན་
ཚོད་ནང་དཔུང་བ་མ་ཉམ་གཤིབ་ཐོག་ནས་ཞུགས་རྒྱུར་དེས་པར་དུ་རྒྱ་སྐད་ཤེས་དགོས།
(271) དེར་བརྟེན་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་རོ་བོ་མཚོན་པའི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་ཉམས་
རྒྱུད་ཆེན་པོ་འགོ་བཞེས་ཡོད།

རྒྱ་གཞུང་གི་མིང་ཅ་མ་གྱི་སྲོང་གསེབ་མི་མང་གི་ཐན་བདེའི་ཆེད་སྲོང་ཁྱེར་འཇུགས་
སྐྱབ་གྱི་ལས་གཞི་དེས་དོན་དངོས་ཐོག་སྲོང་གསེབ་མི་མང་ལ་ཐན་ཐོགས་བྱུང་མེད།
Himalaya གསར་དེབ་ནང་བཀྱིས་ཉེ་མས་བརྗོད་གསལ། ལས་འཆར་གང་ཞིག་
ཡིན་རུང་གོང་རིམ་ནས་གཤམ་ལ་བཀོད་སྲིད་བྱས་པ་ལས་ཐོག་མར་འཆར་གཞི་འགོད་
སྐབས་མི་མང་ཚོ་མ་ཉམ་ཞུགས་དང་སྲོམ་བསྐྱར་བྱེད་པའི་དབང་ཚད་འགྲོག་པ་མ་ཟད།
སྲོང་མི་ཚོ་ནི་འབེལ་རྒྱས་ཀྱི་འགག་རྩོམ་ལྷན་པར་དོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། གཞན་ཡང་
ཡར་རྒྱས་འཇུགས་སྐྱབ་གྱི་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་བྱེད་སྐབས་ཆབ་སྲིད་དང་འབྲེལ་བ་
མེད་པའི་རྒྱ་མཚན་མང་པོ་བཀོད་པ་དང་། ལྷག་པར་ཆབ་སྲིད་བདེ་འཇགས་ཀྱི་ཆེད་
དུ་ཡིན་ཞུས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། སྲོང་གསེབ་ནང་ཡོད་པའི་མི་རྣམས་རྗེས་སུས་དང་ཡར་
རྒྱས་མེད་པར་དོས་འཛིན་གྱིས་ཁོང་ཚོར་དམིགས་ནས་ཡར་རྒྱས་ལས་གཞི་སྲིལ་གྱི་
ཡོད་མདོག་བྱེད་ཀྱང་། དོན་དངོས་གཞི་རིམ་མི་མང་ལ་འབྲས་བུའི་དཀའ་ངལ་ཁོང་ཚོའི་

མངོན་འདོད་དང། གཞུང་གི་འཆར་གཞིའི་བར་ཉེ་བཟའ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་རེད། (272)

མྱོང་ཁྲིའི་འཕྲུག་སྐྱོད་དང། སྤྱི་ཚོགས་པ་དེ་འཇགས།

རྒྱ་གཞུང་གི་ས་ཡུལ་རྒྱ་ས་དང་འབེལ་རྒྱ་ས་སྐོར་གཞུང་འབྲེལ་སྲིད་སྲིད་བྱེད་སྐབས་ལས་གཞི་དེ་དག་གི་དམིགས་ལུལ་གཙོ་བོ་ཕུགས་རྒྱུ་རིང་པོའི་སྤྱི་ཚོགས་བརྟན་ལྗོངས་དང། ས་ཁུལ་ཡར་རྒྱས། དེ་བཞིན་རྗེས་ལུས་ཐེབས་པའི་མཐའ་མཚམས་ཁག་དེར་དུས་ཅན་དུ་བརྒྱུད་རྒྱུ་དེ་ཆགས་ཡོད།

མྱོང་གསེབ་ས་ཁུལ་དང་མི་འདུ་བར་མྱོང་ཁྲིར་ནང་མི་མང་གི་འགྲོའོང་དང། སན་ཚུན་འབྲེལ་བ་ཅི་བྱེད་སོགས་གཞུང་གི་ས་བྲ་མིག་ཅན་གྱི་དོ་དམ་བརྒྱུད་ལས་སྐྱོ་བའི་ཐོག་ནས་བཟུང་བྱེད་བྱེད་བྱེད་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ (273) ཟླ་ ༡༠ རན་པེ་ཅིར་འདུ་འོས་ས་ཁུལ་ནང་མྱོང་ཁྲིར་རིམ་པའི་བྲ་མིག་ཅན་གྱི་དོ་དམ་གྱི་ཚོད་ལྟ་ཐོག་མར་བྱེད་འགོ་བཙུགས་ཡོད། དེ་ལྟར་རྟོག་ཞིབ་དང་དོ་དམ་ལྷན་ལས་ལྷན་ཆེ་བོད་འདི་སྐོར་སྲུང་བའི་ལྟ་རྟོག་འོག་འགྲུལ་སྲོད་བྱེད་ས་མེད་པ་ཆགས་རྒྱ་དེ་ནི་རྒྱ་གཞུང་ལ་མྱོང་ཁྲིར་འཕྲུག་སྐྱོད་བྱས་པའི་ཁེ་བན་ཆེ་བོས་དེ་རེད། (274)

འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་རྟོག་ཞིབ་ལས་ཁང་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོར་སྟུན་ཐོ་རྒྱས་པ་ཞིག་འདོན་སྤེལ་གནང་བའི་ནང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སའི་ནང་བྲ་མིག་ཅན་གྱི་དོ་དམ་དེ་དག་ནི་མི་མར་ཚུར་འགྲོའོང་ལ་བྱུར་བྱེད་པའི་ཐབས་བྱས་ཚད་མཐོ་བོ་ཞིག་ཆགས་ཡོད། (275) མྱོང་ཁྲིར་འཇིན་སྲོད་གི་ཐབས་བྱས་གསར་པ་འདིའི་ནང་། མྱོང་ཚོ་ནམས་སྡེ་ཚོན་གསུམ་མམ་ཡང་ན་དེ་ལས་མང་བར་ཁག་བཤོས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ཟླ་ ༩ རན་ལྷ་སའི་ནང་དེ་འདྲའི་དོ་དམ་ཁག་བརྒྱུད་ཚོད་ལྟའི་ལས་འཆར་དུ་འགོ་འཕྲུགས་བྱས་ཡོད་པ་དང། ཕྱི་ཟླ་ ༩ རན་དེ་དག་ལས་སྲོད་བྱུང་བའི་གསལ་བསྐྱགས་བྱས་ཡོད། དེ་རྗེས་ཕྱི་ཟླ་ ༡༠ རན་དམར་ཤོག་ཚོགས་པའི་བྱུང་ཆེན་ས་ལྷ་སའི་ནང་བྲ་མིག་ཅན་གྱི་དོ་དམ་ལས་སྲོད་བྱུང་བར་བརྟེན། བོད་རང་སྲོད་སྲོད་ས་ཁྲོན་ཡོངས་ཀྱི་མྱོང་ཁྲིར་དང། མྱོང་

གསེལ། དཔོན་ལྷན་ཁག་བཅས་ལ་སྤྱི་ཚོགས་འདྲིའི་སྐོར་ ། རི་མངོན་ལྷན་ལས་འགུལ་
དོད་ལ་ ། སྤྱོད་པེ་མིག་ཅན་གྱི་དོད་ལ་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་སྟོན་གསལ་བསྐྱབས་བྱས་
ཡོད།

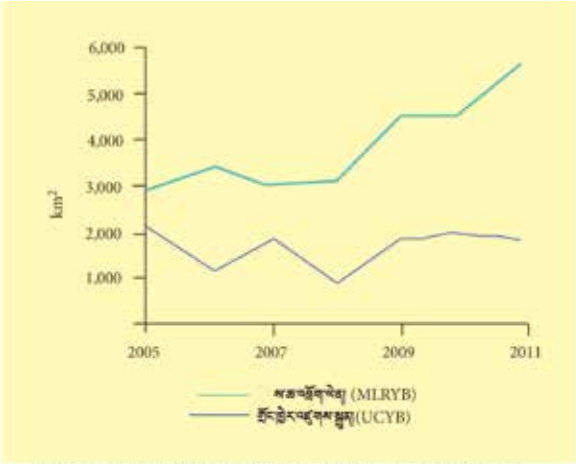
ཁོར་ཡུལ་གྱི་བྱུང་ལས་པ་ Gabriel Lafitte ཡིས་གསུངས་གསལ། བོད་ཀྱི་བདེ་
འཇགས་དེ་མཐར་ཐུག་བོད་ཀྱི་འཇུགས་སྐྱུན་ལས་གཞི་ལ་རག་ལུས་ཡོད། དེར་དུས་
ཀྱི་འཕྲུལ་ཆས་ཆ་སྐྱེན་རི་ཅམ་ཡོད་ཅུང་ལུ་ལུ་ལོ་བ་ཀྱི་རྒྱ་ཁྲོན་དང་མཚུངས་པའི་བོད་
ཀྱི་འགྲོག་ཁུལ་རྩ་ཐང་གི་མི་ས་ཡ་སྟོར་ཁ་འཐོར་བཏང་བ་དེ་དག་གི་འགྲོ་འོང་ལ་རྟོག་
ཞིབ་བྱ་རྒྱུ་ཁག་པོ་ཡིན། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ནང་འཇུགས་སྐྱུན་གྱི་ལས་གཞི་ཚད་ལྡན་
ཞིག་བཟོ་འགོད་ཐུབ་ཆེ་མ་འོངས་པར་བོད་དང་བོད་མིའི་དཀའ་ལྷོག་མཐའ་དག་མེད་པ་
ཆགས་རྒྱ་དང་། ལྷག་པར་གྲོང་ཁྲེང་འཇུགས་སྐྱུན་ལས་གཞི་དེ་བརྒྱུད་རྒྱ་གཞུང་གིས་
མང་ཚོགས་ལ་ཤེས་ཡོན་དང་། འགྲོད་བཞེན། ལས་ཀྱི་དེ་བཞིན་གྲོག་སོགས་ཀྱི་མཐུན་
ཕྱོད་བསྐྱུན་རྒྱ་སྟབས་བདེ་ཅུ་འགྲོ་གི་རེད། (276)

ས་ཞིང་གཞུང་བཞེས་བེད་སྤྱོད།

བོད་ནང་གི་གྲོང་བརྒྱལ་དང་གྲོང་གསེབ་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁག་གཅིག་གྲོང་ཁྲེང་དང་མཐུད་
ཡོད། དེ་སྤེལ་ས་ཞིང་གི་ཁོངས་སུ་རྒྱ་སྤྱི་ལ་བཏང་བར་བརྟེན་མང་པོ་ཞིག་དེར་སྐབས་
འཇུགས་སྐྱུན་ལས་གཞི་སྟེ། སྤོད་ཁང་དང་། དེ་བཞིན་བཟོ་ཚོང་ཁེ་ལས་འཇུགས་སྐྱུན་བྱ་
ལུལ་དུ་གྲུར་ཡོད། རྒྱ་ལ་སྤྱིའི་དུལ་ཁང་ནས་བརྗོད་གསལ། རྒྱ་ནག་ནང་གྲོང་གསེབ་
ཀྱི་ས་ཆ་འགྲོག་ལེན་གྱིས་བཟོ་བྲལ་འཇུགས་སྐྱུན་ཆེད་ལེད་སྟོན་བཏང་བ་དེ་དག་ལས་
སྟོངས་བྱུང་མེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན། རྒྱ་གཞུང་གིས་ཁོམ་དུའི་དགོས་མཁོར་མ་ལྟས་པར་
འདྲིའི་སྐོར་གིས་ཐག་གཅོད་དང་གཞོན་ཤུགས་སྤྱོད་པས་ཡིན། (277)

རྒྱ་ནག་ནང་གྲོང་ཁྲེང་འཇུགས་སྐྱུན་གྱི་ལས་གཞིའི་ཆེད་ཉེ་འཁོར་གྲོང་གསེབ་ཁག་གི་
ས་ཆ་མང་པོ་ཞིག་འགྲོག་ལེན་གྱིས་བེད་སྤྱོད་བྱས་པར་བརྟེན་གྲོང་ཁྲེང་གི་རྒྱ་ཁྲོན་ཆེ་

རྩ་སོང་ཡོད། (278) གཤམ་གྱི་བརྗོད་ཅིང་ནང་གསལ་བ་བཞིན་རྒྱ་ནག་ནང་འཇུགས་
སྐྱེན་གྱི་ལས་གཞིས་རྒྱུན་པས་འདས་པའི་ལོ་ཤས་ནང་ས་ཆའི་དགོས་མཁོ་ཆེ་རྩ་ཕྱིན་
ཡོད།

ཡིག་ཆ་ཡོང་ཁུངས། རྒྱ་གཞུང་གི་ཆ་རྒྱུན་ཁུངས་པུན་ཡི་ལོ་ལོ་འཛིན་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་རྒྱ་གཞུང་གི་རྒྱུན་ཁུངས་དང་
རྒྱ་གཞུང་གི་ཆ་རྒྱུན་ཁུངས་པུན་པུ།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ནས་ ༢༠༡༡ བར་གྲོང་ཁྱེར་འཇུགས་སྐྱེན་ཆེད་ས་ཆ་སྤྱི་ལེ་བྲུ་བཞི་
མ་ ༡༢༦༠༠ གསར་རྩ་བྱུང་སྐྱོན་བྱས་ཡོད་སྟབས་ཁྱོད་བསྐྱོན་སྤྱི་ལེ་བྲུ་བཞི་མ་
༧༡༤༠༥ ཡོད་པ་ལོ་བརྒྱའི་ནང་བརྒྱ་ཆ་ ༥༤ འཕར་ཡོད་པ་རེད། གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ས་ཆ་
དགོས་མཁོའི་བརྒྱ་ཆ་ ༤༠ ཙམ་གྲོང་གསེབ་གྱི་ས་ཆ་འཕྲོག་ལེན་བྱས་པ་དང་བརྒྱ་ཆ་
༡༠ དེ་སྐོན་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་མེད་སྤོང་མ་བྱས་པའི་ས་ཆ་རེད། དེས་ན་མོད་ནང་གྲོང་ཁྱེར་
མང་རྩ་འགོ་བཞེན་བ་དང་། རྒྱ་གཞུང་ནས་མོད་ཀྱི་གྲོང་གསེབ་ཁབ་གི་ས་ཆ་གཞུང་
བཞེས་བཅར་བཞེན་ཡོད།

རྒྱ་གཞུང་གི་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ལ་སྤུང་བའི་འཇུགས་སྐྱེན་ལས་གཞི་དེས་ཞིང་པ་ས་ཡ་མང་
མོའི་འཚོ་རྒྱུན་ལ་དོ་སྐོབ་འགོ་གི་ཡོད་ཀྱང་དེ་དག་སྤང་མེད་རྩ་གཏོང་གི་ཡོད། ཞིང་པ་

ནུས་ས་ཞིང་མེད་པ་གྲུང་ཡོད། (279) གཞུང་འབྲེལ་གྱི་གྲངས་ཐོར་གཞིགས་ན། རྒྱ་
 བཀའ་ནང་ལོ་ལྟར་ཞིང་པ་ས་ཡ་གསུམ་གྱི་ས་ཞིང་མེད་པར་འགྲུང་བཞིན་ཡོད། ད་ལྟའི་
 འཇུགས་སྐྱུན་གྱི་ལྷུང་ཚད་ལ་གཞིགས་ན་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༠ ལོར་ལྷབ་གཉིས་འཕར་རྒྱ་རེད་
 འདུག (280)

ཁྱོང་ཁྱེར་འབེལ་སྐྱེད་གྱི་མཚུག་འབྲས་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། ཨེ་མི་ཡི་ གྱི་ ཡེས་བྲིས་
 པའི་དབེ་དེབ་ ༼ བོད་འདུལ་སྐྱོང་བྱེད་པ་ ༽ (Taming Tibet) ཞེས་པའི་ནང་འཁོད་
 རོན། རྒྱ་བཀའ་གི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་ནང་། རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་
 དང་། རང་སྐྱོང་ཁུལ། རང་སྐྱོང་རྫོང་བཅས་པ་ཁྱོང་ཁྱེར་གྱི་རིམ་པར་སྤར་སྐབས་དེ་དག་
 གི་རང་སྐྱོང་གནས་བབ་མེད་པར་ཆགས་ཀྱི་ཡོད། བའ་སོག་གི་གནད་དོན་ཁོ་བར་དབྱེད་
 ཞེབ་གནང་མཁན་མི་རྒྱུད་དབྱེད་རིག་པ་སྐྱེ་ཞབས་ Uradyn Butag གིས་གསུང་
 རོན། རྫོང་གི་རིམ་པ་ནས་ཁྱོང་ཁྱེར་གྱི་རིམ་པར་སྤར་བའི་སྐབས་སུ་མི་རིགས་རང་
 སྐྱོང་གི་གནས་བབ་བརྒྱུག་འགོ་བ་དང་། ཁྱོང་ཁྱེར་རིམ་པར་གནས་སྤར་བྱས་པ་དེས་ས་
 གནས་འགོ་ཁྲིད་ཚོར་འཛིན་སྐྱོང་དོ་དམ་བྱ་རྒྱུར་སྐབས་བདེ་ཡོང་གི་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནི་
 རྒྱ་བཀའ་གཞུང་གིས་དུས་རྟུག་ཏུ་རྩི་གསང་བོ་བྱེད་དགོས་པའི་མི་རིགས་གནད་དོན་དེ་
 དག་མེད་པ་བཟོ་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད།

མཚུག་སྐྱོམ་

རྒྱ་བཀའ་གིས་བོད་ནང་དང་། རྒྱ་བཀའ་རྒྱལ་ཡོངས་བཅས་པའི་ནང་ཁྱོང་ཁྱེར་འཇུགས་
 སྐྱུན་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་བྱེད་པའི་དམིགས་ལུལ་ནི་རྒྱ་བཀའ་གི་དཔལ་འབྱོར་ཡར་
 རྒྱས་འགོ་རྒྱ་དཔལ་དུ་འགྲོ་བའི་དཀའ་ངལ་སེལ་བའི་ཐབས་བྱས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་། ཐབས་
 བྱས་དེས་རྒྱ་བཀའ་མི་སེར་ས་ཡ་མང་བོ་བོད་ནང་གནས་སྐོས་དང་ཁོང་ཚོར་ཚོང་ལས་
 སོགས་ལས་གཉེར་གྱི་མ་ཐུན་རྒྱུན་སྐྱུན་གྱི་ཡོད་པ་རེད། དེའི་དབང་གིས་བོད་ཀྱི་ཁྱོང་
 ཁྱེར་གྱི་མི་འབོར་ཐད་ལ་འགྲུགས་རྒྱུན་ཚུན་མོ་ཐེབས་པ་དང་སྐྱགས་རྒྱུ་འཁྲུག་ཡིག་རིག་

གཞུང་ལུགས་ཆེ་དང་འབེལ་འཕྲོ་བའི་གནས་ཚུལ་འོག་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་རིག་གཞུང་
ཉམས་སྐྱོད་འཕྲོ་བཞེན་ཡོད་པ་རེད།

འབྲུང་འབྲུང་ལོ་བཅུ་ཕྱག་ཁ་ཤས་ནང་བོད་ནང་གི་ཕྱོད་ཁྲིར་འཇུགས་སྐྱེན་བརྒྱ་ཆ་
༣༠ ཟེན་རྒྱ་ཡོད་པར་བརྟེན་བོད་ཀྱི་ཕྱོད་ཁྲིར་པམ་མོ་ཆེ་རྒྱ་ཕྱོད་དུ་འབྲུང་རྒྱུར་དེས་པ་
དང་། བོད་མི་རྣམས་ལ་མིང་དོན་གྱི་རང་སྟོང་གནས་སྟངས་འོག་སྐད་ཡིག་གི་ཐོབ་ཐང་
མེད་པ་ཆགས་འཕྲོ་ཉེན་ཡོད། དེའི་དུས་སུ་ཕྱོད་ཁྲིར་མི་མང་གི་འཕྲོ་འོང་དང་པན་ཚུན་
འབྲེལ་ལམ་སོགས་ལ་རྒྱ་གཞུང་གིས་བྱ་ར་སྟངས་འཛིན་གྱིད་ལུགས་ཆེ་དུ་གཏོང་དེས་
ཡིན།

བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་མཁར་དབང་ངམ་རྒྱ་དངོས་ནི་རང་གི་པ་མེས་ཀྱིས་ལོར་སྐལ་དུ་སྤྱད་
བའི་ས་ཁིང་རྣམས་ཡིན་ཞིང་། དེ་དག་རྒྱ་གཞུང་དང་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་བཅོ་ཚོར་བདག་པོས་
ཉོས་ཏེ་ཁོང་ཚོར་བདག་པར་བརྟེན་བོད་མི་རྣམས་སོ་སོའི་འཚོ་བའི་ཆེད་ལས་ཀ་ཅན་ག་
ཅིག་དང་འབྲེལ་ལེན་གྱི་ལས་རིགས་ལྗོད་དགོས་པ་ཆགས་ཡོད། ད་ལྟའི་གནས་སྟངས་
འབེལ་ཚུལ་འདིའི་ཐོག་རྒྱ་གཞུང་ནས་སྤྲོ་མ་སྤྱད་ས་ཆ་གཞུང་བཞེས་བཏང་ན་བོད་མིའི་
ས་ཆ་མང་པོ་ཞིག་རྒྱ་གཞུང་དང་། གནས་སྟོས་རྒྱ་མི་ཚོར་པ་དེ་དག་ལ་བདག་རྒྱུར་
དེས།

བོད་ནང་ཕྱོད་ཁྲིར་འཇུགས་སྐྱེན་གྱིད་པ་འདི་གཞུང་གི་དབུལ་འཕྲོར་གྱི་དམིགས་ལུལ་
འབྲུབ་ཐབས་ཙམ་མ་ཡིན་པར་བོད་རིགས་རྒྱ་རིགས་སུ་བསྐྱུར་རྒྱུའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་
ཐབས་བྱས་ཤིག་ཀྱང་རེད། རྒྱ་གཞུང་གིས་མི་རིགས་རང་སྟོང་གི་ཐོབ་ཐང་དོན་པོ་ལ་
དུ་བཏང་ནས་རང་གི་སྟངས་འཛིན་འོག་འཇུག་གི་ཡོད། གཞུང་འབྲེལ་གསར་ཁང་ཁག་
ནས་གསལ་བསྐྱབས་བྱས་པ་ལྟར་ན། ད་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༠ ལོ་བར་མཚོ་ལྗོན་ཞིང་
ཆེན་དུ་ཕྱོད་ཁྲིར་གསར་པ་བདུན་འཇུགས་སྐྱེན་བྱ་རྒྱུ་དང་། དེ་དག་ནང་མི་འབོར་འབྲུལ་
ཕྱག་ལྷ་གནས་སྟོང་འགྲིམ་འབྲུལ་གཞུང་ལམ་གྱི་དྲུབ་གསར་པ་ཞིག་འཇུགས་སྐྱེན་བྱ་

འཆར་ཡོད་འདུག (281)

བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་བཞུགས་མོལ་ཚོགས་འདུ་མཐའ་མའི་སྐབས་སྲིད་འཛིན་ཞི་
ཅིང་མིང་གིས་བོད་མིའི་ཚོའི་སློབ་འགྲུག་ཐབས་བྱེད་དགོས་པ་མངོན་གསལ་དོད་བོར་
བཤད་ཡོད་ཀྱང་། བོད་མིའི་སློབ་རྒྱན་གྱི་འཚོ་བར་དོ་ཕོག་བཏང་ནས་གོང་འཕེལ་
འཇུགས་སྐྱོན་ལས་གཞི་སྤེལ་བ་ཡིན་ན་བོད་ཚོའི་སློབ་འགྲུག་རྒྱ་ལྗོངས་ (282) དེ་ལས་
ཕྱོགས་སྟེ་བོད་མིའི་རོ་རྒྱལ་ལས་འགྲུལ་འབྲུགས་ཆེ་ཏུ་འགོ་ངེས་ཡིན།

བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྐྱེ་སྐྱལ་ཡང་སྲིད་ཅད་འཚོལ་གྱི་

ལམ་ལུགས།

བོད་མི་ནང་བ་སངས་རྒྱས་བ་ཚོས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྐྱེ་བ་སྐྱེ་བ་ནས་འདིར་འོང་
 ཞིང་འདི་ནས་སྲི་མར་འགོ་བའི་སྐྱེ་བ་སྐྱེ་གྱི་ཡོད་པའི་ལྟ་བུ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་གྱི་ཡོད།
 བོད་དུ་དུས་རབས་ ༡༣ པའི་ནང་དར་སྲོལ་བྱུང་བའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྐྱེ་
 སྐྱེའི་ལམ་ལུགས་དེའང་ཆེ་གྱི་མ་འདོད་པའི་ལྟ་བུ་དེར་གཞི་བཅོལ་བ་ཞིག་ཡིན། བོད་
 བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་ཚོས་བརྒྱུད་མི་འདྲ་བ་གཙོ་ཆེ་བ་ཞེས་བཞེས་ཡོད་པ་དེ་དག་སོ་སོའི་
 སྐྱེ་སྐྱེའོས་འཛིན་གྱི་ལམ་སྲོལ་ཐུན་བྱ་མི་འདྲ་བ་ཡོད།

སྤྱི་ཚོར་ཡགོང་ས་རྒྱ་ལའི་སྐྱེ་མ་མཚོག་དང་། ཀུན་གཟེགས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་རྣམ་
 གཉིས་གྱི་ཡང་སྐྱེལ་ནི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྐྱེ་སྐྱེལ་ཅ་ཆེ་པོས་གཉིས་ཡིན་བ་
 ལྟེ་ད་ལྟའི་ཡགོང་ས་ཡསྐྱབས་མགོན་རྒྱ་ལའི་སྐྱེ་མ་སྐྱེ་སྲིད་ ༡༩ པ་མཚོག་དང་། ཀུན་
 གཟེགས་པའ་ཆེན་སྐྱེ་སྲིད་ ༡༡ པ་རྣམ་གཉིས་ཡིན། སྤྱི་ཚོར་ཡགོང་ས་ཡསྐྱབས་མགོན་
 སྐྱེ་སྲིད་བཅུ་བཞི་བ་ཆེན་པོ་མཚོག་ནི་ཡརྒྱལ་མཚོག་སྐྱེ་གོང་མའི་ཡང་སྲིད་འཇུག་བྲལ་
 ཡིན་བ་ལྟ་མོའི་སྐྱེ་མཚོའི་མཚོ་གཟེགས་མངའ་ནས་དན་རྟགས་ར་འཕྲོད་གསལ་པོ་ཡོད།

སྐྱེ་མ་འགའ་ཞིག་རང་གི་སྐྱེ་སྐྱེས་སྐྱེ་མའི་ལོ་རྒྱུས་ཉ་ཅད་གསལ་པོར་དྲན་པར་བརྟེན་
 ཡང་སྲིད་དུ་ངོས་འཛིན་ཞུ་སྲོལ་ཡོད།

ཡང་སྐྱེ་སྐྱེལ་གཅིག་གིས་སྐྱེ་སྐྱེལ་གཞན་ཞིག་གི་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་གནང་སྲོལ་ཡོད་
 པ་དཔེར་ན། པའ་ཆེན་སྐྱེ་སྲིད་ ༡༠ པའི་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་མངའ་མཁན་ཡགོང་ས་
 ཡསྐྱབས་མགོན་རྒྱ་ལའི་སྐྱེ་མ་སྐྱེ་སྲིད་བཅུ་བཞི་བ་ཆེན་པོ་མཚོག་ཡིན། སྐྱེ་སྐྱེ་གོང་མ་
 ཞིང་ལ་མ་མེབས་གོང་ཞལ་ཆེམས་བཞག་པ་སོགས་སྐྱེལ་སྐྱེ་ངོས་འཛིན་ཞུ་སྐྱེའི་ལམ་

སྲོལ་གལ་ཆེ་མང་པོ་ཡོད། དཔེར་ན། གྱིས་པ་ག་གེ་མོ་ཞིག་གིས་རང་གི་སྐྱེ་བ་སྡོན་མའི་
པོ་རྒྱལ་བྱས་པ་དང་། ཉེར་སྐྱུང་གི་དངོས་པོ་འབྲུལ་བྲལ་དོས་འདྲིན་པ་མ་ཟད། འཁོར་
གཡོག་གི་མིང་དོགས་ལ་པོ་ཤེས་པ་སོགས་ལྷུང་མཚམས་ཡང་སྲིད་འབྲུལ་བྲལ་དུ་དོས་
འདྲིན་ལྷུང་སྲོལ་དང་། ཡང་ཚད་ལྡན་གྱི་སྐྱེ་བ་སྐྱེ་ཆེན་དམ་པས་ཐུགས་དམ་བརྟག་པ་
གནང་བ་དང་། གཞུང་བསྟེན་ཚོས་སྲོང་ཁག་གི་བཀའ་ལུང་བཅས་ལ་བརྟེན་ཡང་སྲིད་
དོས་འདྲིན་ཐག་གཅོད་གནང་སྲོལ་ཡོད།

པོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྐྱལ་སྐྱེ་པལ་མོ་ཆེ་སྐྱེས་པ་པོ་ཡིན། ལྷུང་མེད་གྱི་སྐྱལ་སྐྱེ་
བསམ་སྲིདས་དོན་རྗེ་པག་མོ་ལྷ་བུ་དེ་རིགས་ཉུང་ཉུང་ཡིན།

ལ་རྒྱལ་མཚོག་ལ་སྐྱེ་བྱེད་རིམ་གྱིས་པོད་གྱི་ཚོས་སྲིད་གཉིས་གྱི་དབྱེ་བྱིང་མཚན་
རྒྱུའི་སྲོལ་རྒྱན་བཟང་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་སྐྱལ་ལམ་ལུགས་དེ་ནི་
པོད་མིའི་སྐྱེ་ཆོགས་ཁོད་གནད་དོན་གལ་འགངས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན།

དེར་བརྟེན་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྐྱི་མ་ཐུན་རྒྱལ་ཁབ་གྱིས་ཡང་སྲིད་དོས་འདྲིན་གྱི་ལམ་
སྲོལ་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་པོད་དབང་རྒྱུར་གྱེད་བཞིན་པ་དེར་བྲིམས་མ་ཐུན་གྱི་བདག་
དབང་ཐོབ་ཐབས་བྱ་རྒྱུའི་རེ་ངན་འཆང་བཞིན་ཡོད།

སྐྱིར་སྲིད་གཞུང་གང་ཞིག་གིས་ཚོས་ལུགས་གྱི་ཐུན་མིན་གྱེད་སྐོད་དང་འབྲེལ་བའི་སྐྱལ་
སྐྱུའི་ཡང་སྲིད་ལ་ཐེ་བུས་གྱེད་པ་ནི་ཉ་ཅང་མི་འོས་མི་འཚམ་པ་ཞིག་ཡིན་པ་སྐོས་མི་
དགོས་ཤིང་། ལྷག་བར་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྐྱི་མ་ཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ལྷ་བུ་ཚོས་དང་སྐྱེ་བ་
སྐྱེ་བྱི་ནས་ཡང་ཁས་མི་ལེན་མཁན་ཞིག་གིས་པོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྐྱེ་སྐྱལ་ཡང་
སྲིད་ལ་ཐེ་བུས་གྱེད་པ་ནི་དེ་བས་ཀྱང་མི་འོས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ཀུན་ཤེས་ཡིན། རྒྱ་ནག་
གཞུང་གིས་མི་བདེན་རྒྱུན་སྐྱིལ་གིས་པོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྐྱེ་སྐྱལ་ཡང་སྲིད་ཐག་
གཅོད་བྱ་རྒྱུའི་བདག་དབང་ཡོད་ཚུལ་སྟོན་བཞིན་ཡོད་པ་འདི་པོད་མིར་མཚོན་ན། རྒྱལ་

སྤྱི་ལོ་མང་ཚོ་གསུམ་རྣམས་ལ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བརྟན་གྱི་སྤྱུལ་སྤྱིའི་ཡང་སྲིད་ལམ་ལུགས་
གྱི་དོན་དངོས་གནས་ཚུལ་དོ་མ་གང་ཡིན་གསལ་བཤད་བྱ་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་གལ་ཆེ་ཞིག་
ཡིན།

དེར་བརྟེན་འདིར་སློང་བར་བྱ་བ་ནི། ལྔ་ལ་དབང་ལྷ་སློང་རིམ་བྱོན་སྤྱི་དང་ལྷག་པར་
ལྔ་ལ་དབང་ལྷ་སློང་བཅུ་བཞི་བ་ཆེན་པོ་མཆོག་ལྔ་ལ་བའི་ཡང་སྲིད་དུ་ངོས་འཛིན་
ལྷ་སྤོགས་དང་། ལྔ་ལ་བའི་ཡང་སྤྱུལ་གྱི་གལ་གནད་སྐོར་ཡིན།

ཏུ་ལའི་སྐྱམ་སྤྱུ་སློང་རིམ་བྱོན་གྱི་ལམ་སྲོལ་དར་ཚུལ།

འདིར་སྐབས་སུ་བབས་པ་སྤྱུལ་སྤྱིའི་ཡང་སྲིད་ནི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བརྟན་གྱི་བཞེད་སྲོལ་
ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ནས་དར་སྲོལ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན། བོད་བརྒྱུད་ནང་བརྟན་འདི་སོག་
པོའི་ཡུལ་གྲུང་དར་བྱུང་བ་དང་དུས་མཉམ་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་གྱི་སྲོལ་འདི་ཡང་
དར་བྱུང་བ་ལས། དེ་མིན་ནང་ཚོས་དར་བྱུང་ཆེ་བའི་རྒྱ་ནག་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་
གཞན་གྱི་ནང་བའི་ཚོས་བརྒྱུད་ཁག་ནང་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་གྱི་ལམ་ལུགས་དར་བྱུང་
བྱུང་མེད།

བོད་དུ་ནང་ཚོས་མ་དར་གོང་གི་གཡུང་བྱུང་བོན་གྱིས་སྤྱི་བ་སྤྱི་ཡོད་པ་བཞེད་
ཡོད། ནང་ཚོས་དར་རྗེས་སྤྱི་བ་སྤྱི་ཡོད་པར་དེ་བས་ཡིད་ཆེས་བྱས། བོད་དུ་སྤྱུལ་
སྤྱིའི་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་གྱི་ལམ་སྲོལ་ཚོགས་ཀྱི་སྤོ་བརྒྱ་ལྷག་བཅུ་གསུམ་པའི་
འགོ་སློང་ཀམ་པ་སྤྱིའི་སློབ་མ་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ཀམ་པ་དུས་གསུམ་མཁུན་པའི་ལུང་
དང་མཐུན་པའི་ཡང་སྤྱུལ་དུ་ངོས་འཛིན་གྱིས་དད་མོས་ལྷུས་པ་ནས་བྱུང་བར་གྲགས་
ཡོད། དེ་ནས་བརྒྱུད་ལྷའི་བར་ལོ་བརྒྱུད་བརྒྱ་བཟའ་བའི་རིང་ཀམ་པ་སྤྱིའི་བཅུ་བརྒྱ་
བདུན་བྱུང་ཟེན་པ་དང་། རྗེ་ཚོང་ཁ་བའི་དངོས་སློབ་ཐམས་ཅད་མཁུན་པ་དགེ་འདུན་
བྱུང་གིས་གཙང་བཟ་གིས་ལྷན་པོའི་གདན་ས་ལུགས་བཏབ་རྗེས་ ༡༩༧༩ ལོར་དགོངས་

པ་རྫོགས། ཕྱི་ལོ་ ༡༧༧༦ ལོར་གཙང་རྟོན་གཏུ་འཁྲུངས་པའི་ཁྱེའུ་སངས་རྒྱལ་ཚེས་
འཕེལ་གྱིས་སྟོན་གནས་རྗེས་དྲན་གྱི་གསུང་རོ་མཚར་ཅན་དུ་མ་གྱོན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རྗེ་
དགེ་འདུན་གྲུབ་ཀྱི་ཡང་སྲིད་དུ་ངོས་འཛིན་མངོན།

སྐྱ་སྤངས་གསུམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས་ ༩ རྒྱ་ལའི་ལྷ་མ་ ༽ ཞེས་པའི་མཚན་
བསྟོད་པུལ་ཡོད།

དེ་ནས་བཟུང་ད་ལྟའི་བར་ཡ་རྒྱལ་དབང་སྐྱ་སྤངས་ན་རིམ་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་ལྷ་བྲང་
དང་། དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་གཞུང་གིས་ཡང་སྲིད་ཅད་གཙོད་ངོས་འཛིན་ཞུ་རྒྱའི་སྟོལ་རྒྱུ་
ཆགས་སུ་གནས་ཡོད།

**ཡ་རྒྱལ་དབང་སྐྱ་སྤངས་ ༡༧ མཚོགས་ཀྱི་ཡང་སྲིད་ཅད་གཙོད་དང་བོད་རྒྱའི་འབྲེལ་བའི་
གནས་སྤངས།**

ཕྱི་ལོ་ ༡༧༣༣ ལོར་ཡ་གོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཡ་སྐྱ་སྤངས་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཚོགས་
དགོངས་པ་ལྷ་ངན་ལས་འདས་རྗེས། བོད་གཞུང་ནས་ཡང་སྲིད་ཅད་ཞིབ་ཞུ་ཡུལ་ས་
ཁུལ་གསུམ་ལ་སྐྱ་ཚབ་མངགས་གཏོང་གནང་བའི་ཁོངས་ནས་མདོ་སྐད་ཨ་མདོའི་ཁུལ་
དུ་མེབས་མཁའ་ལ་གེའུ་ཚང་རིན་པོ་ཆེས་དབུ་སྲིད་པའི་ཡང་སྲིད་ཅད་གཙོད་བ་ནམས་
ལ་ ༡༧༣༥ ལྷ་ ༧ ཆེས་ ༦ བོད་ལྷ་ ༥ ཆེས་ ༥ ཉིན་ཁྱེའུ་ལྷ་མོ་དོན་གྲུབ་རྟེན། ལྷ་མོའི་
ལྷ་མཚོའི་མཚོ་མངས་སོགས་ནས་སྐྱ་གོང་མའི་ཡང་སྲིད་ཡིན་པ་ངོས་འཛིན་ཅེ་མཐུན་
བྱུང་ཡང་། སྐབས་དེར་འཁྲུངས་ཡུལ་ས་གནས་དམག་ཤེད་ཅན་འགོ་དཔོན་སྐྱ་པུ་པང་
གི་འོག་ཏུ་གནས་ཡོད་སྐབས་འོས་སྐུལ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་གནད་འཕྲིན་ཞུ་རྒྱུར་
འགོག་རྒྱུ་བར་ཆད་མི་ཡོང་ཆེད་རེ་ཞིག་གསང་རྒྱ་དམ་པོ་གནང་དགོས་བྱུང།

བོད་ཀྱིས་ཡ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་ཅད་གཙོད་གནང་ལུས་ཡིན་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་རྒྱ་ནག་
གཞུང་གིས་དོ་སྐྱོད་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་གཤམ་གསལ་གནས་ཚུལ་ནས་

གསལ་པོ་ཤེས་ལུག་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་དམངས་སྲིད་གཞུང་དམག་དོན་ལུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་
འགན་འཛིན་ཤེས་ཨན་ས་གནས་དམག་སྐྱོད་གྱི་འགོ་དཔོན་ཅང་ཉིང་མེན་ཟེར་བས་བོད་
སོག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་ལུ་ཡུང་ཞིན་ལ་གསང་བའི་ཉར་འཕྲིན་ཞིག་བཏང་
བའི་ནང་། “བོད་ལྗ་སའི་སྲིད་གཞུང་ནས་སྐྱ་ལོ་ (༡༩༣༧) ལྷ་ཚེན་ཀུ་ཚང་ལྷ་མ་དང་།

ཁེ་སྐོན་སྐས་བསོད་ནམས་དབང་འདུས་སོགས་མཚོ་སྡོན་ཁུལ་དུ་མངགས་ནས་རྒྱ་
ལའི་ལྷ་མའི་ཡང་སྲིད་ཅད་གཙོད་བྱས་ཡོད་པ་དང་། དུས་ལུན་ལོ་བྱེད་ཅམ་སོང་རྗེས་
རྒྱ་འབྲུམ་ཉེ་འབྲེས་རྒྱ་རིགས་ཀྱི་ལོ་ལོ་མོ་ཚང་ནས་ཉེད་སོན་བྱུང་ཡོད། ལྗ་སའི་ལོ་
ལུང་དང་ཞིང་གཤེགས་པ་ཚ་ཚེན་ལྷ་མས་ཅད་ཞིབ་གནང་བ་ལྟར། རྒྱ་ལའི་ལྷ་མའི་ཡང་
སྲིད་དངོས་ཡིན་པར་སྐོད་གསལ་པོ་བྱུང་ཡོད། ཅེས་འཁོད་པ་དེ་ནས་གསལ་ལྟོགས་
ལུག་ ཡང་ཉར་འཕྲིན་དེའི་མཇུག་དུ་ཅང་ཉིང་མེན་གྱིས་བསམ་འཆར་བཏོན་པའི་
ནང་། “དེད་ཡུང་དབྱེད་སྲིད་གཞུང་གིས་མཐའ་མཚམས་ས་ཁུལ་བརྟན་སྲུང་གི་འཐབ་
རྒྱས་ལ་དམིགས་ནས། མེད་ས་འདྲིར་རྒྱ་ལའི་ལྷ་མ་བོད་དུ་བྱིར་བེབས་ཐད། དགོས་དེས་
གྱི་ཐག་གཙོད་བྱེད་དགོས་འོས་པ་དང་། ཡང་ན་བོད་དུ་མཉམ་རྟོགས་མངགས་ན་དབང་
ལུན་ནས་པས་ཚུལ་མ་ལུན་དང་ལས་དོན་བསྐྱེད་རྒྱུར་པམ། དེ་མིན་མཚོ་སྡོན་སྲིད་གཞུང་
ལ་བཀའ་བཏང་སྟེ་རྒྱ་ལའི་ལྷ་མ་གནས་སྐབས་རྒྱ་འབྲུམ་དགོན་པར་བཞུགས་སུ་བཅུག་
ནས། མེབས་དང་བཞུགས་གང་དགོས་རྗེས་སོར་ཐག་གཙོད་བྱ་རྒྱུ།” (283) ཞེས་བཤད་
པའི་གནད་དོན་དེར། ལུ་ཡུང་ཞིན་གྱིས་ཤོ་སྐབས་ཤིག་འདུག་སྐབས་ནས། ༡༩༣༩ ལྷ་
ཅེས་ ༣༩ ཉེན་སྲིད་སྐོན་ལས་ཁུངས་ལ་ཉར་འཕྲིན་ཞིག་བཏང་བའི་ནང་། “རྒྱ་ལའི་
ལྷ་མའི་ཡང་སྲིད་གཞུང་དོན་སྐོར་ཅད་གཙོད་བྱས་པར། བོད་སྐོགས་ནས་ཀུ་ཚང་རིན་
བོ་ཚེ་སོགས་མཚོ་སྡོན་དུ་ཡང་སྲིད་འཚོལ་བར་མངགས་པ་དང་། དུས་ལུན་ལོ་གཅིག་
ལྷག་སོང་བེན་ཡང་།

གེུ་ཚང་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་ནས་ཡང་སྲིད་ཅད་འཚོམ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ད་བར་ཉར་འཕྲིན་
 བརྒྱུད་སྟུན་སེང་གང་ཡང་ལུས་མ་སོང་།" (284) སོགས་འབོད་ཡོད་པ་དེའི་ཚོགས་
 སྐབས་དེའི་ཡང་སྲིད་ཅད་ཞིབ་ཚོགས་ཚུང་ནས་ཡ་རྒྱལ་ཚབ་རྩ་སྐྱེང་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་
 མངགས་དགོངས་དོན་ལྟར་དབང་ཚད་ལྡན་པའི་སྐོན་ནས་ལས་ཀ་བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་ལས།
 གོ་མེན་ཉར་སྲིད་གཞུང་ལ་སྟབས་བརྟུན་མཁས་པོ་གནང་གི་མེད་པ་གསལ་པོ་རེད།

པོད་སོག་ལས་ཁུངས་ནས་སྐ་ལུ་པང་ལ་ཡང་སྲིད་ཅད་གཅོད་གྱི་གནས་སྟངས་གང་
 འདྲ་བྱུང་ཡོད་ཐད་གསང་ཉར་ཞིག་བཏང་བའི་ལན་དུ་སྐ་ལིས་ལྷ་ ༤ ཆེས་ ༡༧ ཉིན་
 ལན་འདེབས་བྱས་པའི་ནང་། "ཏུ་ལའི་སྐ་ལ་སྐྱ་མེད་བརྩ་བཞི་པའི་འོས་སྡུལ་གྱིས་
 པ་གསུམ་འདི་ཁུལ་ནས་རྙེད་ཡོད་པ་རྣམས། གེུ་ཚང་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་ནས་རྩ་
 སྐྱེང་ཉོ་སློག་ལུ་ལ་ཐག་གཅོད་ཡོང་བའི་ཉར་འཕྲིན་བཏང་བེན་འདུག། བཀའ་ལན་གང་
 ཡང་མེབས་མི་འདུག" (285) ཅེས་སྟུན་སེང་ལུས་པ་དང་། ཡང་སྲིད་འོས་སྡུལ་ཁག་
 གསུམ་ཞེས་པའི་སྐྱད་ཚད་བྱུང་རྗེས། ༡༩༣༤ ལྷ་ ༤ ཆེས་ ༡༤ ཉིན། པོད་སོག་ལས་
 ཁུངས་ནས་སྲིད་ཚོན་ལས་ཁུངས་ལ་དེ་སྐོར་གསེར་བུམ་དགུག་འདོན་དགོས་སྐོར་
 དང་། (286) མཚོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་སྲིད་གཞུང་ནས་ལག་བརྟུན་དགོས་པའི་བཀའ་རྒྱ་གཏོང་
 དགོས་པའི་སྟུན་ལུ་ལུག་ དེ་རྗེས་པོད་སོག་ལས་ཁུངས་ནས་ལོ་དེའི་ལྷ་ ༡༠ ཆེས་ ༤ ཉིན་
 སྲིད་ཚོན་ལས་ཁུངས་ལ་ཡང་སྲིད་འོས་འཛིན་བྱ་བྲོགས་གྱི་བསམ་འཆར་འཕར་མ་ཞིག་
 ལུལ་པའི་ནང་ཐབས་ལམ་ཁག་གསུམ་བཏོན་ཡོད་པ་ལོ།" ༡) རྒྱལ་དམངས་སྲིད་གཞུང་
 གིས་ཆེད་དུ་ཆེས་མཐོའི་དཔོན་རིགས་ལྟ་སར་མངགས་ཏེ། རྩ་སྐྱེང་ཉོ་སློག་ལུ་ལ་ཉམས་དུ་
 ཏུ་ལའི་སྐ་ལ་སྐྱ་མེད་བརྩ་བཞི་པར་གསེར་བུམ་དགུག་རྒྱའི་ལས་འདོན་གཅོ་སྐྱོང་བྱ་རྒྱ།
 ༢) རྒྱལ་དམངས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཆེད་དུ་ཆེས་མཐོའི་དཔོན་རིགས་མངགས་ཏེ་རྩ་སྐྱེང་
 ཉོ་སློག་ལུ་ལ་ཉམས་དུ་ཏུ་ལའི་སྐ་ལ་སྐྱ་མེད་བརྩ་བཞི་པར་གསེར་བུམ་དགུག་རྒྱའི་ལས་
 དོན་གཅོ་སྐྱོང་བྱ་རྒྱ་མ་ཟད། ཆེས་མཐོའི་དཔོན་རིགས་དེས་འབྲས་ཚབ་མངགས་ཏེ་
 ཐག་ཉེ་ས་ནས་ལས་འདོན་གཉེར་རྒྱ། ༣) རྒྱལ་དམངས་སྲིད་གཞུང་གིས་པོད་སོག་ལས་

ལྷངས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་མངགས་ཏེ་དུ་སྐྱེད་ཉོ་ཐོག་ཐུ་མཉམ་དུ་བྱ་ལའི་སྐྱེ་བ་སྐྱེ་བ་བཅུ་
 བཞི་པར་གསེར་བུམ་དུ་གྲག་རྒྱུའི་ལས་དོན་གཙོ་སྐྱོད་བྱ་རྒྱུར་མ་ཟད། བོད་སོག་ལས་
 ལྷངས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོས་འབྲས་ཚབ་མངགས་ཏེ་ཐག་ཉེ་ས་ནས་ལས་དོན་གཉེར་རྒྱུ།
 བཅས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་གསུམ་བཏོན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཐབས་ལམ་རེ་རེའི་དགོ་དང་སྐྱོན་
 སྐྱེད་དོན། "ཐབས་ལམ་དང་བོ་ནི། ལྷང་དབྱེད་སྲིད་གཞུང་གིས་ཡང་སྲིད་གནད་དོན་
 ལ་མཐོང་ཆེན་བྱས་པ་མཚོན་པར་མ་ཟད། ཁྲིམས་ལྟར་ལག་ལེན་བསྟར་བྱུང་བའི་དགོ་
 མཚན་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་མི་སྣ་གཏོང་བར་ཉུང་མཐར་འཕྲོ་སྐོན་སྐོར་ཁྲི་ཉི་ལུ་སྐྱེ་བ་བཅུ་
 ཅུ་འདྲེས་པ་དང་། བོད་ནང་འཇུ་ལ་རྒྱུར་དོས་ལེན་བྱེད་མི་སྲིད་པ་ཡང་ཡོད་སྲིད་ཅིང་།
 དེ་ལྟར་བྱུང་ཆེ་སྤྱོད་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་འབྲེལ་མེད་དུ་སྐྱེ་བ་རྒྱུའི་ཉེན་ཁ་ཡོད། ཐབས་
 ལམ་གཉིས་པ་ནི། གཅིག་ནས་གཟབ་ནན་དང་། དུས་མཚུངས་ཁྲིམས་སྲུགས་སྐྱོད་
 ཐབས་པ་མཚོན་བྱུང་། འཕྲོ་སྐོན་བསྐྱི་ཚོགས་བྱེད་བྱུང་། ཐབས་ལམ་གསུམ་པ་ནི། བོད་
 རྫོང་དོན་གཙོ་དཔོན་རིགས་བསྐོ་གཞག་མ་ཐུབ་གོང་། ལྷང་དབྱེད་གི་གཙོ་བོའི་དཔོན་
 རིགས་ཀྱིས་འགའ་འཇུག་ཐག་གཙོ་དང་། བོད་སྤྱོད་ནས་དོགས་པ་བྱ་ཡུལ་མེད།
 ལྷུ་ཚབ་མངགས་ནས་མཉམ་ཞུགས་བྱས་ཆོ། འཕྲོ་སྐོན་དེ་བས་བསྐྱི་ཚོགས་བྱ་བྱུང་།"
 སོགས་འཁོད་ཡོད། (287) འོན་ཀྱང་སྲིད་སྐོན་ལས་ལྷངས་ཀྱི་ལངས་སྤྱོད་ནི་གནད་
 དོན་དེ་ཆེས་གལ་གནད་ཆེ་བས། སྐོན་ལ་བོད་དང་གོ་བསྟར་བྱས་རྗེས་གཞི་ནས་གཏན་
 འབེབས་བྱ་རྒྱུའི་བཀའ་བཏང་བ་ལྟར། བོད་སོག་ལས་ལྷངས་ནས་ལྷ་ ༡༠ ཆེས་ ༣༥
 ཉིན་ལྷ་རྫོང་རྒྱ་གཞུང་ལས་བྱེད་ཀྱང་མའི་སྲི་ལ་བོད་གཞུང་དང་བཀའ་ཚོལ་ཞུ་དགོས་
 རྒྱུའི་ཉར་འཕྲིན་ཁག་གཉིས་བཏང་བའི་ཉར་འཕྲིན་གཅིག་ནང་གོང་འཁོད་ཐབས་ལམ་
 ཁག་གསུམ་གྱི་ཁོངས་ནས་ "ཐབས་ལམ་དང་བོ་དེ་ཆེས་འོས་ཤོས་ཡིན་པས། དེས་
 པར་དུ་སྐྱད་ཆ་ཡག་པོ་ཤོད་དགོས། གལ་སྲིད་བོད་སྤྱོད་ནས་འོས་མཐུན་མ་བྱས་
 ཆོ། དམའ་མཐར་ཡང་ཐབས་ལམ་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པའི་སོག་ནས་འཕྲོ་དགོས་པ་
 དང་། བོད་གཞུང་དང་བཀའ་ཚོལ་བྱུང་བའི་གནད་དོན་རྣམས་ཉར་ལན་གཏོང་དགོས་"

ཞེས་འཁོད་ཡོད་པ་རེད། (288)

དེ་འདྲིའི་འགལ་རྒྱུན་ལོག་བོད་སྤྱོད་གསུམ་ནས་ཡང་སྲིད་རིམ་པོ་ཆེ་ལྷ་སར་གནད་འདེལ་
ལྷ་རྒྱུ་དེ་ཆེས་གཙོ་ཆེར་རྩིས་ཏེ། ༡༩༣༤ ལྷ་ ༡༢ ཆེས་ ༡༢ ཉིན་རྒྱལ་ཚབ་རྩ་སྲིད་
གི་མཚན་ཐོག་ནས་བོད་སོག་ལས་ཁུངས་ལ་ཉར་འཕྲིན་ཞིག་བཏང་བའི་ནང་། "ཡུང་
དབྱུང་ནས་མི་སྣ་མངགས་ཏེ་མཉམ་ལྷུགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཡོངས་ཀྱི་ཐད། སྲིད་སློབ་དང་
བཀའ་ཤག་ལྷན་རྒྱས་བཀའ་བསྟུར་བྱུང་དོན་ལ། འོས་སྤྱོད་གསུམ་གནད་འདེལ་ལྷ་ས་
ཏེ་གསེར་བུམ་དགུག་པའི་མཛད་སྤྱིའི་སྐབས། མི་དམངས་ལ་ཡིད་ཆེས་སྤེབས་པ་དང་།
སྲིད་སློབ་མི་ཡོང་ཆེད། མི་སྣ་མངགས་ཏེ་མཉམ་ལྷུགས་བྱ་ཚོགས་འོན་ཀྱང་མིག་སྲུང་ཡུང་
དབྱུང་གི་བོད་སྲོད་སྤྱོད་ཚབ་ཀྱང་མཛད་སྤྱི་ཡོད་སྤྱོད་ཡིན་པས། ཁོང་ཉིད་བཅར་ན་འགྲིག་
འཕུས། ཡང་ན་འཕུས་ཚབ་གཞན་བོད་དུ་མངགས་དགོས། གནད་དོན་དེ་གཉིས་གང་
ལེགས། སྐབས་མཚམས་གོ་བསྟུར་ལྷ་ས་ཏེ་ལན་འབྲུལ་རྒྱ། ལྷ་སྲིད་བཀའ་ལུང་ལྟར་ན།
འདི་ལོ་འོས་སྤྱོད་གསུམ་གསུམ་གསུམ་བོད་དུ་མ་འགྱོར་ཆོ། རྒྱ་ལའི་ལྷ་ས་སྤྱོད་པ་ལ་བཀའ་ཤེས་
པའི་ཉུགས་མཚན་ཤར། གནད་དོན་འདི་ཉ་ཅང་གིས་གལ་གནད་ཆེ་བས། འགན་སྲོལ་
མི་བཟོད་པར་བརྟེན། དེ་བར་སྲོལ་ལ་མཚོ་སྲོལ་གྱི་འོས་སྤྱོད་དེ་མཚོ་སྲོལ་སྲིད་གཞུང་
ལ་བཀའ་བཏང་སྟེ་ཀུ་ཚང་རིམ་པོ་ཆེ་སྤྱོད་འཁོར་བཅས་གང་མཚོ་གསུམ་བོད་དུ་སོན་རྒྱུར་
བཀོད་མངགས་གནད་སྲོད་ཡོང་བ་སྤྱོད་མེ་ཆེ་ལྷ།" ཞེས་གསལ་འདུག། (289)

དེ་རྗེས་ཉིན་ཡུང་ས་ཡུག་གི་རྗེས་པེ་ཅིང་དུ་བཅའ་སྲོད་བོད་ཀྱི་དོན་གཙོད་ཁང་གི་སྤྱོད་ཚབ་
དག་དབང་བསམ་གཏན་སོགས་ནས་ལྷ་ ༡༢ ཆེས་ ༡༤ ཉིན། བོད་སོག་ལས་ཁུངས་
ལ་བཏང་གནས་ནང་། "དེ་ནས་སྲོལ་དུ་རྒྱ་ལའི་ལྷ་སའི་ཡང་སྲིད་གསེར་བུམ་དགུག་པའི་
ཐབས་ལམ་ཁག་གསུམ་གྱི་དོན་ཚན་གསུམ་པའི་ནང་དོན་ལྟར། བོད་སོག་ལས་ཁུངས་
ཀྱི་ཚོགས་གཙོས་ཐག་ཉེ་ས་ནས་ཡུང་མཛད་སྤྱི་ཡིས་འཕུས་ཚབ་བུམ་ནས་ལས་དོན་བྱ་
རྒྱུའི་ཐད་ལ། བོད་སྤྱོད་གསུམ་རྒྱུ་བོད་ཀྱི་མཛད་སྤྱི་ཉིན་བཞིན་ལག་སོ་ཡོང་ཐབས་

ཆེད། ལྷག་བསམ་རྣམ་དག་གིས་དོན་ཚན་དེ་ཁས་ལེན་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།" ཞེས་གསལ། (290)
 བོད་གསལ་ཉར་འཕྲིན་དེ་དག་གི་ནང་དོན་ཐོག་ནས་སྐབས་དེའི་བོད་གཞུང་གིས་བོད་
 སོག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་ལྷུ་ལྷན་ཞིན་མེད་ལས་ཁུངས་ལ་བསམ་
 འཆར་ཐབས་ལམ་ཁག་གསུམ་བཏོན་པའི་ཁྲོད་ནས། རྩ་ས་པ་རྒྱུང་ཤོས་ཏེ་ཐབས་ལམ་
 གསུམ་པ་དེ་མ་གཏོགས་ཁས་ལེན་གནང་མེད་པ་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་ནས་སྐྱེ་ཚབ་ཡོང་མི་
 དགོས་པར། བོད་སོག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོའི་འཕུས་ཚབ་ལ་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་
 རྒྱའི་ལས་བྱེད་ཀྱང་མའི་སྤེལ་ཡིས་འཕུས་པ་བྱ་རྒྱུའི་ཐག་གཅོད་བཀའ་གནང་བ་དེ་ནི་བོད་
 གཞུང་གིས་ལྷུ་ལྷན་ཞིན་བོད་དུ་ཡོང་རྒྱུར་དངོས་ཤུགས་བརྒྱུད་གསུམ་ནས་བཀག་
 འགོག་དང་། དུས་མཚུངས་ཡང་སྤིང་གང་མཁྲོགས་མཚོ་སྡོན་ནས་ལྷ་སར་ཐོན་ཐབས་
 ལ་འབད་བཅོལ་གནང་ཡང་ཟུབ་འབྲས་མ་སོན་སྟབས། མཐར་ཡང་སྤིང་གང་མཁྲོགས་
 ལྷ་སར་འབྱོར་ཐབས་ལ་བར་ཆད་མི་ཡོང་ཆེད། བྱི་ལོ་ ༡༩༣༩ ལྷ་ ༩ ཚེས་ ༡༣ ཉིན།
 བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཚབ་དག་དབང་བསམ་གཏན་སོགས་ཀྱི་མིང་ཐོག་ནས་བོད་སོག་ལས་ཁུངས་
 ལ་ཉར་འཕྲིན་བཏང་དོན། ལྷ་ས་ནས་བོད་གཞུང་གི་ཉར་འཕྲིན་འབྱོར་ལྟར། "ད་ཆ་
 ལྷུ་ལྷན་ཞིན་སྐྱོད་མ་ལྷ་སར་ཐེབས་རྒྱུར་དགའ་བསུ་ཞུ་རྒྱུ་ཡང་། མཚོ་ལམ་བརྒྱུད་དེ་
 བོད་དུ་ཐེབས་དགོས། འོན་ཀྱང་མ་ཐོན་གོང་ལྱང་དབྱང་སྤིང་གཞུང་ནས་མཚོ་སྡོན་ལ་
 ཉར་འཕྲིན་བཏང་སྟེ་ཀུ་ལྷན་ཞིན་ལོ་ཆེ་སོགས་གང་མཁྲོགས་འོས་སྐྱུལ་བོད་དུ་གདན་
 ཞུ་ཐུབ་པ་དགོས་པ་དང་། ལྷུ་ལྷན་ཞིན་བོད་དུ་མ་ཐོན་སྡོན་དུ་ཉར་འཕྲིན་གཏོང་དགོས་
 " ཞེས་སོགས་འཁོད་ཡོད་པ་ལྟར། (291)

བོད་གཞུང་ནས་ལྷུ་ལྷན་ཞིན་མཚོ་ལམ་སྟེ་རྒྱ་གར་བརྒྱུད་དེ་ཡོང་དགོས་པའི་
 མཐའ་མའི་ཐག་གཅོད་བྱུང་མ་ཐག རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྒྱ་གར་ཨིན་གཞུང་ལ་
 ཐོངས་འཛིན་ཞུ་རྒྱུའི་ལས་གཞི་འགོ་བཙུགས། རྒྱ་གར་ཨིན་གཞུང་གིས་ལྷུ་ལྷན་
 ཞིན་བོད་དུ་འགྲོ་བའི་དུས་ཚེས་དང་། མི་གངས་བཅས་སྡོན་དུ་གཏོང་དགོས་པ་
 དང་། བོད་གཞུང་དང་བཀའ་མོལ་ཞུས་ཏེ་མོས་མཐུན་བྱུང་ཆེ་ཐོངས་འཛིན་སྟོང་རྒྱུར་

དཀའ་ངལ་མེད་ལུགས་ཀྱི་ལན་སྒྲིབ་ཡོད་པས། གནད་དོན་དེས་རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་བོད་
 རྒྱུ་བཏུག་དབང་ཡོད་ཟེར་བར་སྐྱེས་ཆེན་པོ་བཞེས་ཡོད་པ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ངོས་
 འཛིན་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཐབས་ཤེས་གཞན་མེད་སྟབས། ༡༩༣༩ ལྷོ་ ༥ ཆེས་༢༡ཉིན་
 རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་ལས་ཁུངས་ནས་ཨིན་ལན་དུ་བཅའ་སྡོད་རྒྱ་ནག་གཞུང་ཚབ་པར་གསང་
 ཉར་ཞིག་བཏང་བའི་ནང་། “བོད་སོག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་ལྷུ་ལྷུ་གུང་ཞིན་ཟེངས་
 འདིར་རྒྱ་གར་བརྒྱུད་བོད་དུ་འགྲོ་རྒྱུ་ནི། རྒྱ་ལའི་སློབ་འའི་ཡང་སྲིད་གསེར་བྱས་དུག་
 པའི་མངོན་སྲོད་བཅར་རྒྱ་ཁོ་ན་ལས། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དོན་དག་གང་ཡང་མེད། ལས་རོགས་
 ཆེས་སྟབས་བདེ་དང་། སྲིད་བཏང་གི་རྒྱལ་མཆོམས་བརྒྱུད་རྒྱ་ཁོ་ན་ཡིན་སྟབས། ཨིན་
 གཞུང་གི་སྲིད་ལས་ཁུངས་ནས་བཏོན་པའི་དུས་ཆེས་དང་ཞིབ་གནས་དགོས་སྲོད་
 ཟེར་བ་དགོས་ལའོ་མ་མཐོང་། བསྐྱར་དུ་རྒྱ་གར་གཞུང་ལ་ཉར་འཕྲིན་བཏང་སྟེ་རྒྱ་
 མཆོམས་བརྒྱུད་རྒྱུར་སྟབས་བདེ་ཡོང་བ་ལུ་དགོས་” ཞེས་མངགས། (292)

དུས་མཚུངས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྐྱེ་ཚབ་ཀྱིས་བོད་གཞུང་ལ་ཡང་མོས་མཐུན་ཉར་འཕྲིན་
 གང་མཚོ་གས་གཏོང་དགོས་པའི་འབྲེལ་བ་ཡང་ཡང་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། གེུ་ཚང་རིན་པོ་
 ཆེ་སྐྱེ་འཁོར་དུ་ཡང་མཚོ་སྡོན་ནས་ཐོན་རྒྱུ་ཡིན་སྟབས། བོད་ཀྱི་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་
 རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་སྐྱེས་ལུག་ཡང་ཡང་གནད་བ་སྟར་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་ནས་ཀྱང་ཡང་
 ཡང་བཀོད་མངགས་གནད་མཐར་ལྷོ་ ༢ ཆེས་ ༡༥ ཉིན་སྐྱེ་སུ་པང་གིས་བོད་སོག་ལས་
 ཁུངས་ལ་ཉར་འཕྲིན་ཞིག་བཏང་བའི་ནང་། “འོས་སྐྱེལ་དེ་རིང་ཐོན་སོང་” ཞེས་འཁོད་
 ཡོད། (293)

གལ་སྲིད་ལྷུ་ལྷུ་གུང་ཞིན་བོད་དུ་མ་འགྱོར་གོང་བོད་གཞུང་ནས་ཡང་སྲིད་ཁྱི་འདོན་གྱི་
 མངོན་སྲོད་སོགས་བསྐྱེད་སྐྱོད་ཆེ། རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་ཆེ་མཐོང་དང་ངོས་ལེན་མེད་པ། དེ་
 བཞིན་གོ་སྐྱེལ་བཟང་པོ་ཞིག་ཤོར་རྒྱུ་ཡིན་པ་གསལ་པོ་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་སྟབས་དེ་འདྲི་
 གནས་སྟངས་འགོག་ཐབས་ཆེད། ཐབས་ལམ་གཞན་ཞིག་ནི་བོད་སོག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་

བོད་དོན་སྡེ་ཚན་ལག་ལེན་ལྷན་ཅིང་ཚུང་ (孔慶宗) ལྷུ་གུ་ཡུང་ས་ལམ་ཐོག་
 བོད་དུ་མངགས་རྒྱ་གཉན་ལེལ། བོད་གཞུང་ནས་ཀུ་ཚང་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་འཁོར་མཚོ་
 སྡོན་ནས་ཕེབས་ཐོན་བྱུང་ཡོད་མེད་ཐད་ཐེ་ཚོམ་བྱུང་སྟེ། ཟླ་ ༥ ཚེས་ ༡༥ ཉིན།
 བོད་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་ངག་དབང་བསམ་གཉན་སོགས་ནས་བོད་སོག་ལས་ཁུངས་ལ་ཉར་
 འཕྲིན་ཞིག་བཏང་དོན། “བཀའ་ཤག་ནས་ཉར་ཡིག་ཕེབས་དོན་ལ། (༡) ཁུང་ལྷུ་གུ་ཡུང་
 བོད་དུ་ཕེབས་རྒྱའི་ཐད། མདོ་སྦྱིར་སྤྱང་སྦྱོར་ཡོང་བའི་བཀའ་རྒྱ་བཏང་བེན་པ་དང་། (༢)
 ཟེ་མིང་ནས་འོས་སྐུ་ལ་ཐོན་ཚེས་ཀུ་ཚང་རིན་པོ་ཆེ་ནས་ཉར་ལན་མ་འགྲོར་སྐབས།
 དངོས་དོན་གང་ཡིན་དོགས་གཞིར་གྱུར་བས། དེ་བར་ཡུང་དབྱང་བརྒྱུད་ཉར་འཕྲིན་ཅན་
 པོ་བཏང་སྟེ་ཞབས་སྐུ་ལ་ཡོང་བ་དང་། མདོ་དོན་ག་དུས་ཐོན་རྒྱ་བཅས་སྲིད་གཞུང་ནས་
 གནས་རྒྱུ་ལ་འོས་བཏང་གི་བེས་པར་དུ་གནང་སྲོད་ཡོང་བ” ཞེས་འཁོར་ཡོད། (294)

ཀུ་ཚང་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་འཁོར་བཅས་མཚོ་སྡོན་ནས་ཐོན་བེན་རྗེས། བོད་གཞུང་
 བཀའ་ཤག་ནས་ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༡༠ ཉིན་ལྷུ་གུ་ཡུང་ཞིག་ལ་ཉར་འཕྲིན་ཞིག་བཏང་བའི་
 བད། “སྐུ་ཉིད་ཀྱིས་གཙོས་ལས་ལྷེད་གངས་ ༡༤ དང་། ཞབས་ཕྱི་མི་གངས་ ༥ བཅས་
 ཕྱི་ཟླ་ ༤ བའི་ཚེས་ཤར་ལ་ཐོན་རྒྱ་དང་། ཕྱི་ཟླ་ ༡༡ ལང་རྒྱ་གར་བརྒྱུད་བོད་དུ་འགྲོར་
 རྒྱའི་གནས་རྒྱུ་ལ་འགྲོར་བར་དགའ་སྦྱོར་ཆེ། མི་འགྲོའི་ཐད་དགོས་དེས་མི་སྐྱ་འཁྲིད་བ་
 ལུད། དེ་མིན་མི་སྐྱ་འཕམར་འཕྲིན་ལེན་གནང་མེད་བ་ལྟ། དེ་ལྟར་མ་བྱུང་ཆེ་མེད་སྐུ་
 དཔོན་རིགས་རྣམས་དོགས་པ་ཡོང་རྒྱུར་དེས་པས། དོས་ནས་སྐུ་ཉིད་ལ་ལྷུ་རྒྱུར་ཞིག་
 འཇུག་གནང་སྲོད་ཡོང་བ་ལྟ།” ཞེས་བོད་གཞུང་ནས་མི་འགྲོའི་ཐད་བཀག་བསྡོམས་ཅན་
 པོ་གནང་། (295)

ལྷུ་གུ་ཡུང་ཞིག་འཁོར་བཅས་ཀྱི་ཐོངས་འཛིན་ ༡༩༣༤ ཟླ་ ༤ ཚམ་ནས་ལྷུ་རྒྱའི་ལས་
 གཞི་འགོ་འཇུགས་བེན་ཡང་། བོད་གཞུང་ནས་རྒྱ་གར་ཨིན་གཞུང་ལ་མོས་མཐུན་ཉར་
 འཕྲིན་བཏང་མེད་སྟབས། བོད་གཞུང་ལ་ཞབས་སྐུ་ལ་ཡང་ཡང་ལྷུ་ལ་འཕྲིན་སྐུ་ ༤

ཚེས་ ༡ ཉིན། སྲིད་སྲོད་རྒྱུ་ལྷན་གྱི་མཚན་ཐོག་ནས་སྤུ་ལ་ཏར་འཕྲིན་ཞིག་བཏང་
 འོན། “སྤྱི་ཉིད་ཀྱིས་གཙོ་སྤྱོད་མི་གཏང་ས་ ༡༩ རྒྱ་གར་བརྒྱུད་པོད་དུ་ཕེབས་སུ་རྒྱ་
 དང་བཀའ་ཤག་ནས་རྒྱ་གར་ཡིན་གཞུང་ལ་ཕེབས་ལས་དུ་འོགས་རམ་ཡོང་བའི་ཏར་
 འཕྲིན་བཏང་ཐེན་སྲིད་སྲོད་འཚབ་གནང་མི་དགོས་” (296) ཞེས་འཁོད་ཡོད། ཏར་འཕྲིན་
 འདི་བཞིན་ལྷ་ ༤ ཚེས་ ༣༡ ཉིན་བཏང་བས། སྤུ་ལ་ཏར་བཅས་ཀྱི་ཐོངས་འཛིན་དུས་
 ཐོག་མ་ཐོན་ལྷ་བས། པོད་དུ་བསྐྱོད་རྒྱུ་འདི་དུས་ཚོད་ཕྱི་ལྷ་ ༡༠ པའི་ལྷ་དཀྱིལ་བར་ཕྱིར་
 འགྲུངས་བྱ་གཏན་འཁེལ། ལྷ་ ༡༠ ཚེས་ ༥ ཉིན་ཐོངས་འཛིན་ཐོན་པའི་ལན་འཕྱོར་བ་
 དང་། ལྷ་ ༡༠ ཚེས་ ༢༡ ཉིན་སྤུ་ལ་ཏར་བཅས་གྲུང་ཚིང་ནས་ཐོན་ཏེ་ཉོང་ཤོང་དང་།
 འབར་ལ། རྒྱ་གར་བཅས་མཁའ་ལས་དང་། རྒྱ་གར་ནས་པོད་དུ་ས་ཐོག་བརྒྱུད་ ༡༩༩༠
 ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་ལྷ་སར་འཕྱོད། དེ་ཉིན་སྲིད་སྲོད་རྒྱུ་ལྷན་གྱི་ཐོངས་སྤྱོད་ཐོངས་
 མངགས་ཏེ་ཕེབས་བསུ་གནང་བ་ལས་སྲིད་སྲོད་སྤྱི་ལོ་ཕེབས་བསུར་ཕེབས་མེད།
 གཞན་ཡང་སྤུ་ལ་ཏར་ཞིན་ཉིན་ཐོན་དང་།

“ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༡༤ གནས་གཤེན་དུངས། ཉིན་གྲུང་བོད་རྒྱ་ཚོད་བཅུ་གཅིག་ཐོག་རྒྱུ་
 ཏེ་ཐོག་ཕྱི་མཇུ་ཁ་ཞུས། གྲུས་ནས་ཁ་བཏགས་ཕུལ། ཁོང་ནས་གྲུང་ཕྱིར་སྤུ་ལ་གནང་།
 ལས་འོགས་ཚོས་འདི་རྗེས་ལ་གྲུས་འདུད་ཞུས།” (297) ཞེས་གསལ་བ་དེའི་ཐོག་ནས།
 ཅེ་ལྷེ་དབུས་དང་ས་གནས་ཀྱི་འགྲེལ་བ་ཞིག་ཡིན་ན། ས་གནས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་སྲིད་
 སྲོད་རྒྱུ་ལྷན་གྱི་ཐོངས་དབུས་གཞུང་གི་སྤྱོད་སྤུ་ལ་ཏར་བཅས་པར་ཕེབས་བསུར་
 བཅར་དགོས་པ་དང་། དེ་བཞིན་དབུས་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་བཞུགས་གནས་སུ་ཕར་
 བཅར་དགོས་པེས་གྲུང་། དེ་ལྷན་མ་ཡིན་པར་ཕེབས་བསུར་སྤྱོད་ཐོངས་མངགས་གནང་བ་
 དང་། སྤུ་ལ་ཏར་ཞིན་ཉིན་སྲིད་རྒྱུ་ལྷན་གྱི་ཐོངས་མཇུ་ལ་བར་ཕེབས་ཡོད།

རྒྱ་ལའི་སྤྱི་ལོ་སྤྱོད་ ༡༩ འཛིན་ཞུས་པ།

“ས་ཡོས་ ༡༩༣༩ ལྷ་ ༦ ཚེས་ ༢༤ ཉིན་ཅེ་གཞིམ་རྒྱུང་བའི་ལྷན་འཁྲིལ་དུ་ཐོད་

ལྷོངས་ཚོགས་འདུ་རྒྱུ་འཛོམས་གནང་སྟེ། མདོ་སྐད་ཨ་མདོ་སྐུ་འབྲུམ་དགོན་དང་
 ཉེ་བའི་སྐྱལ་འཛེར་ཞེས་སོ་ནས་པའི་ལྷོང་གསེབ་རྒྱུང་དུ་ཞིག་ཏུ་སྤྱི་བུ་ཟེར་བའི་ཁྱིམ་
 ཚང་གི་ཡབ་ཚོས་སྤྱིང་ཚེ་རིང་དང་། དུམ་བསོད་ནམས་འཚོ་ (བདེ་སྤྱིང་ཚེ་རིང་
) གཉིས་ལ་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་གིང་པག་ལྷ་ ༥ ཚེས་ ༥ ཉིན་འཇུངས་པའི་སྐུ་
 ལྷ་མོ་དོན་གྲུབ་དེ་བཞིན་སྐུ་གོང་མའི་ཡང་སྤིད་དུ་ངོས་འཛིན་ཐག་གཅོད་གནང་བ་
 དང་། ཡང་སྤིད་མཚོག་སྐུལ་རིན་པོ་ཆེ་སྟོན་འཁོར་རྣམས་གདན་ས་ཚེན་པོ་སྐུ་འབྲུམ་
 ལས་ཐེབས་ཐོན་གྱིས་ད་ཆ་བོད་ཀྱི་ས་ཐོག་ཏུ་བདེ་ཐེབས་གྲུབ་" (298) ལས་གསལ་
 བསྐྱབས་གནང་བ་དེ་ནི་གཞུང་འབྲེལ་ཐོག་ཡོངས་ཁྲབ་སྤྱིར་བསྐྱབས་གནང་བ་ཐོག་ལ་
 དེ་རེད།

འོན་ཀྱང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བཏོན་པའི་རྒྱབ་འདེགས་པའི་ཡིག་ཆའི་ནང་། "༡༩༩༠
 ལོའི་ལྷ་ ༩ ཚེས་ ༥ ཉིན། རྒྱལ་དམངས་སྤིད་གཞུང་ ༩ ༡༩༡༩ ལས་ ༡༩༩༩ གི་གིས་
 གཞུང་ཡིག་ཨང་ ༤༩༤ བ་ཡི་བཀའ་རྒྱ་བཏང་སྟེ་མཚོ་སྟོན་ཞིང་ཚེན་སྐུ་འབྲུམ་རྫོང་སྐྱལ་
 འཛེར་ཞེས་པའི་སར་རང་ལོ་ ༥ ཏུ་སོན་པའི་བུ་རྒྱུང་ལྷ་མོ་དོན་གྲུབ་ཉིད་ཏུ་ལའི་ལྷ་ས་སྐུ་
 ཟེང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཡང་སྤིད་དུ་ཚོག་མཚན་གནང་བ་" ཞེས་གསལ་བ་དེ་ནི་དངོས་
 ཡོད་གནས་ཚུལ་དང་ནང་འགལ་ཡིན། ལྷ་ག་དོན་དུས་ཚེས་ཀྱི་ཆ་ནས་བཤའ་ཀྱང་བདེན་
 བ་མེན་བ་གསལ་པོར་སྤོད་བྱེད་ཐུག།

དོན་དམ་དུ་སྐྱལ་འཛེར་ལ་འཇུངས་པའི་འོས་སྐུལ་སྐུ་སར་མ་འབྱོར་གོང་བོད་གཞུང་
 ལས་ནང་དོན་དུ་སྐུ་ཟེང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཡང་སྤིད་དུ་ངོས་འཛིན་གཏན་འཁེལ་གནང་
 ཟེན་པ་དང་གཅིག་གོང་ཞུས་དམག་དམོན་ཅང་ཉིང་མེན་གྱིས་ ༡༩༩༤ ལྷ་ ༩ ཚེས་ ༩
 ཉིན་བོད་སོག་ལས་ཁུངས་ལ་གསང་ཏར་བཏང་བའི་ནང་། "བོད་ལྷ་ས་སྤིད་གཞུང་ལས་
 ལྷ་ལོ་གོ་བུ་ཚང་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་མཚོ་སྟོན་ལུལ་དུ་ཏུ་ལའི་ལྷ་སའི་ཡང་སྤིད་རྩེད་གཅོད་
 དུ་འབྱོར་བ་སྐུ་འབྲུམ་ཉེ་བཞིས་ནས་རྟེན་སོན་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། དུས་ལྟན་ལོ་བྱེད་ཅམ་

འགོད། ལྷ་སའི་མོ་ལུང་དང་ཞིང་གཤེགས་སའ་ཆེན་ལྷ་སའ་ཅུང་ཞིབ་གནང་བ་ལྟར་དུ་
ལའི་ལྷ་སའི་ཡང་སྲིད་དུ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་ལྟར་། (299)

ཚོམ་པ་པོ་ལ་ཉན་ཀྱང་གིས་གིས་པའི་ < < དུ་ལའི་ལྷ་སའི་ནམ་མཁམ་ > > ཞེས་པའི་
སྲིད་བརྗོད་ནང་། "འཐབ་ཚོད་ཀྱི་དགོས་མཁོར་སྤྱི་གཤམ་འཇུགས་ནས་ང་རང་ལ་མོད་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློང་གི་དེབ་གཅིག་འབྲི་དགོས་པ་ལྟར་།" ཞེས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ལངས་
ཕྱོགས་དང་མཐུན་པར་གིས་པའི་དེབ་དེའི་ནང་གསལ་ཡོད་ན། "སྤུ་ཡུང་ཞིན་ ༡༩༣༩
ལོའི་ཟླ་ ༡༢ པར་ལྷ་ས་འབྲོར་སྐབས་བཀའ་འགའ་དང་སེར་སྐྱ་མི་དམངས་ཀྱི་དགའ་
བསྟུ་གཟབ་རྒྱས་ཐོབ་པ་རེད། ཁོ་པ་ལྷ་སར་འབྲོར་རྗེས་ཡང་སྲིད་ཀྱི་གནད་དོན་
འཇུང་ལྡོག་བྱུང་བ་སྟེ། སྤར་ཡོད་ཚེ་ལུ་གསུམ་ནས་སྐབས་དེར་སླེབས་དུས་གཅིག་
ལས་ལྷག་མེད་པ་རེད་"ཅེས་དང་། (300) དེ་བཞིན་སྐབས་དེ་དུས་སྤུ་ཡུང་ཞིན་
མཉམ་དུ་ལྷ་སར་འབྲོར་བའི་དུང་ཡིག་ཡུལ་ཚའོ་དེའི་ཡིས་གིས་པའི་ < < ལྷ་ས་
ནས་མཚོང་ཚོས་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཐོ་བཀོད་ > > ཅེས་པའི་ནང་བཀོད་དོན། "དེ་
ནས་ཕྱོགས་གཉིས་གིས་དཔོན་དེགས་བཏང་ནས་གོས་བསྐྱར་ཡང་ཡང་བྱས་རྗེས་
གཞི་ནས་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་མི་དགོས་པ་བྱས་ཚོགས་པའི་སྡོན་འགྲོའི་ཆ་རྒྱུན་
གཉིས་གཏན་འཁེལ་བྱས་པར། (དང་པོ་)སྤུ་ཡུང་ཞིན་རང་ཉིད་ཀྱིས་སྡོན་ལ་ཁྲེལ་
དེ་མཚོན་ཤེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བ་བཞིག་དངོས་གནས་ཡིན་མིན་ལྟ་ཞིབ་བྱེད་དགོས་པ་
དང་། (གཉིས་པ་)དུ་སྐྱེང་ཉོ་ཐོག་ལུས་ཡུང་དབྱང་ལ་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་གི་འགོ་
ལྷགས་ལྟར་བྱེད་མི་དགོས་པ་ལྟར་ལྟར་ལྟར་ཡིག་དངོས་གཞི་ཞིག་འབྲུལ་དགོས་པ་ཡིན་
ཅིང་། དོན་དག་དེ་གཉིས་དུ་སྐྱེང་ཉོ་ཐོག་ལུས་དང་ལེན་བྱེད་རྒྱ་ཁས་ལྷངས་པ་རེད་"།
ཅེས་ཡང་ཉན་ཀྱང་གིས་ཀྱང་དེ་ལྟར་ལུང་འཛིན་བྱས་འདུག (301)

སྤུ་ཡུང་ཞིང་ལྷ་སར་བཞུགས་རྒྱུན་རིང་སློབ་སྦྱང་མེད་མོད།

མོད་མོག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་སྤུ་ཡུང་ཞིན་གི་ཉིན་མོ་དང་། སྐབས་དེའི་རྒྱ་

བཀའ་གྲོ་འཕྲིན་ལག་གི་ནང་དོན་གཞི་ལ་བཞག་སྟེ་གཤམ་གསལ་གནད་དོན་ཕྱོགས་
 བསྐྱོམས་ལྷན་བཟུང་། སྤུལ་ལྟ་སར་འཕྲོར་ཇི་སྲིད་དོན་གྱི་གནས་སྟངས་ཚང་མ་སྟོན་
 མ་བསམ་བ་ནང་བཞིན་མིན་པར་འགྲུང་བ་སྤྱིན་ཡོད་སྟབས། ཕྱོགས་གཉིས་ཀས་སོ་
 སོའི་ལངས་ཕྱོགས་བརྟན་བཟུང་བྱས་ཤིང་། རྒྱ་ཡིག་གི་ཡིག་ཚགས་ནང་འཁོད་བ་
 ལྟར་ན་མཐར་པན་ཚུན་གོ་བསྟར་བྱས་པའི་འབྲས་བུར། སྤུལ་རོ་ཆོ་ཁ་སྐྱེངས་མི་བྱུང་
 ཚེད་བོད་གཞུང་ནས་རྒྱ་གཞུང་ལ་གསེར་བྱམ་དགུག་འདོན་མི་དགོས་པ་ཡོང་བའི་ཡི་
 གོ་ཞིག་གཏོང་རྒྱ་བྱས་ལུགས་གསལ་ཡང་། སྤུལ་ཡིས་བརྗོད་བབས་ལྟར་ན་སྲིད་སྲོད་
 རྩ་སྲིད་གི་མཚན་ཐོག་ནས་ ༡༩༥༠ ལྷ་ ༡ ཚེས་ ༢༦ ཉིན་ཡི་གོ་རིང་གོ་ཞིག་འཕྲོར་
 བའི་ནང་དོན་གཙོ་བོ། རྒྱ་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་ཇི་ལྟར་དོས་འདྲིན་གནང་བའི་བརྒྱུད་
 རིམ་ཆ་ཚང་ཞིབ་ཅིང་ལྷ་བ་བཀོད་ཡོད་པ་དང་། ཡི་གོ་དེའི་མཚུག་ཏུ་ “མི་མང་རྣམས་
 སེམས་མཐུན་ལྟོ་ཁ་མཚུངས་སྟབས། གསེར་བྱམ་དགུག་དགོས་དོན་མེད་པས། སྟོན་
 མའི་ལུགས་སོལ་ལྟར་དབུ་སྐྱ་གཙུག་ལུང་བཞེས་ཟེན། དེ་སྐོར་ལྷང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་
 ལ་སྟོན་སེང་ལྷན་ཟེན་པ་ཡིན། གནས་རྒྱུང་ཚོས་རྒྱལ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལྟར་ལྟར་ལྟགས་
 འབྲུག་ཡོར་གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་གྱི་ཆེས་ཆ་བཟང་བས། བོད་ལྷ་དང་པོའི་ཆེས་
 བཅུ་བཞི་ཉིན་གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་གྱི་མཚན་སྐོར་བསྐྱེད་སྤུངས་རྒྱ་སྤྱུགས་གཏན་འཁེལ་
 བས། གནས་རྒྱལ་དེ་དག་ལྷང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་ཇི་ལྟར་སྟོན་སེང་ལྷན་ཟེན་ལོ་
 སྟོན་སྐོན་ཡོང་བ་ལྟ།” (302) ཞེས་གསལ་བ་ཅམ་ལ་གཞིགས་ན། ཡི་གོའི་ནང་དོན་འགོ་
 བས་མཚུག་པར་གྱི་ནང་དོན་རྣམས་བོད་མི་རང་ནས་གནས་རྒྱལ་ཐག་གཅོད་ཟེན་པ་དེ་
 རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་ཤེས་རྟོགས་ཅམ་ལས། གསེར་བྱམ་དགུག་འདོན་བྱ་མི་དགོས་པའི་
 དེ་སྐྱུལ་ལམ་ཚོག་མཚན་ལྷན་པའི་ཡི་གོ་ཞིག་ཡིན་པ་གོང་གསལ་ཏར་འཕྲིན་གྱི་ཚོག་
 དོན་གོང་འོག་གང་ཐད་ནས་མཐོང་རྒྱ་མེད། མ་ཟང་འདིར་དོ་སྣང་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ལ།
 ཡི་གོ་འདི་བོད་ཡིག་ཐོག་གིས་ནས་སྤུལ་ལྷང་ཞིན་ལ་སྐྱེལ་བར་བཏང་བ་དང་། སྤུལ་ཡི་
 གཤམ་འོག་ལས་བྱེད་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཐོག་སྐྱེད་བ་ཞིག་ཡིན་པ་སྟེ། << རྩ་འཕྲིན་ལྷ་མ་སྐྱེ།

སྲིང་བཅུ་གསུམ་པའི་དགོངས་རྗེས་མཚོན་འདུལ་དང་རྒྱ་ལའི་རྣམ་སྤྱོད་སྲིང་བཅུ་བཞི་
 པའི་ཡང་སྲིད་གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་གྱི་ཡིག་ཚགས་སྤྱོད་པའི་མཐའ་ > > གྱི་དེ་བ་
 ཅད་གོང་གསལ་སྲིད་སྦྱོང་རྩ་སྲིང་རིན་པོ་ཆའི་ཡི་གེ་འདི་རྒྱ་སྦྱར་གྱི་མིང་ཚིག་འགའ་
 འགས། བོད་ཡིག་གི་མ་ཡིག་དང་མི་མ་སྟེན་པ་ཁག་དཔེ་དེ་བ་སྤྱོད་སྲིད་ཀྱི་མིང་མཁན་
 གྱིས་དེ་བ་གྱི་གཤམ་འོག་ཏུ་མཚན་འགྲེལ་བཞེད་ཡོད་པའི་ཁོངས་ “གསེར་བུམ་དགུག་
 དགོས་དོན་མེད་པ་” ཞེས་པའི་མིང་ཚིག་དེ་ “ཟན་རིལ་སྤྱིལ་དགོས་དོན་མེད་པ་” ཞེས་
 པར་ཡིག་སྦྱར་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་བཞེད་འདུག གཞན་ཡང་གོང་བཟོད་རྩ་སྲིང་རིན་
 པོ་ཆའི་ཡི་གེ་དེར་སྤྱུ་ལོ་རྩོ་ཁ་ཅ་བ་ནས་ཁེངས་པ་ཞིག་བྱུང་མེད་པ་སྟེ། རྩ་ ༡ ཚེས་
 ༡༩ ཉིན་གྱི་སྤྱུ་ལོ་ཉིན་ཐོའི་ནང་བཞེད་དོན། “གཞུང་ཡིག་འདི་ད་བར་ནར་འགྲུངས་
 བྱུང་སྟེ་གཞི་ནས་འབྱོར། ཡ་མཚན་དགོས་པ་ཞིག་ལ། ཡི་གེ་འདིར་མགོ་མཇུག་མེད་པ་
 དང་།

གཞུང་ཡིག་ཚེས་སྟོ་བཅོས་ཡིན་པས། གྲུས་པས་བལྟ་སྐབས་ཉར་སངས་དགོས་པ་
 མཐོང་། དེ་མ་ཉིད་ཏུ་ཡི་གེ་སྤྱིལ་བར་ཡོང་མཁན་ལ་ཚིག་རྩལ་པོས་ལན་སྟོན་ དེ་ནི་སྤྱི་
 བསམ་རྩ་བ་ནས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན། གྲུས་པར་མཐོང་རྒྱུ་བུས་པ་མཚོན་པས། རོས་
 ཉལ་ཆས་བསྐྱུས་ཏེ་ཐོན་ཚོག་ཚོག་ཡིན། རྒྱ་ཡན་ཏུ་གཏོང་ཐབས་དཀའ་བས། དེ་སྲུང་
 ལས་བྱེད་ཀྱང་མའི་སྤྱི་ལ་ཡི་གེ་འདི་བཀུར་ནས། ཡི་གེའི་མགོ་མཇུག་ཁ་སྟོན་དང་། རྩ་
 སྲིང་རིན་པོ་ཆའི་ལས་ཐམ་པ་བ་དགོས་པར་མངགས།” (303) ཞེས་གསལ་བ་སྤྱུ་ལོ་
 ཉིད་ལ་བོད་གཞུང་ནས་ཆེ་མཐོང་རྗེ་ཅམ་འདྲིན་ཡོད་མེད་དང་། གཞུང་འགྲེལ་གྱི་ཡི་
 གེའི་རྣམ་པ་ཞིག་མེད་པ་སྤྱུ་ལོ་ཚོར་འགྲུས་ཀྱི་མེད་པའི་བྱུང་ཡོད། སྤྱུ་ལོ་ཉིད་ཞིན་གྱིས་
 ཉིན་དེའི་དགོང་རྗེ་གོང་བཟོད་སྲིད་སྦྱོང་རྩ་སྲིང་གི་ཕྱག་གིས་དེ་ལ་གཞི་བཞག་སྟེ་ཡིག་
 ཟེན་ཞིག་བཏབ་རྗེས་ ༡༩༩༠ རྩ་ ༡ ཚེས་ ༡༩ ཉིན། རྒྱ་ནག་གྲུང་དབྱེད་སྲིད་གཞུང་
 ལ་གསེར་བུམ་དགུག་འདོན་མི་དགོས་པའི་གསང་ཉར་སྤུལ་བའི་ནང་འབོད་དོན། “རོས་
 སྤྱུ་ལོ་ཉིན་ཞིན་གྱིས་འོས་སྤྱོད་ཀྱི་ཉགས་མཚན་ཁག་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་བྱས་པར། ཚང་མ་

བདེན་པ་ཡིན་འདུག་པས། རྒྱལ་སྤྱི་དགའ་ལ་ཁང་ནས་བཀའ་རྒྱ་གནང་སྐྱོད་ཡོང་
 བའི་སྣོན་སེང་ཡོང་བ་ལ། རྒྱུ་སྤྱི་ལྷ་མོ་དོན་གྲུབ་ཏུ་ལ་སྐྱེ་བྱེད་བཅུ་བཞི་བར་བསྐོ་
 གཞག་གི་ཚོགས་མཆན་ཐོབ་ཚེ། གསེར་གྱི་མངའ་གསོལ་གྱི་གྲུ་སྐྱེག་དུས་ཐོག་གཉེན་བདེ་
 བོ་ཡོང་རྒྱུ་ལ། གལ་པོ་ཆེ་ལ་ནན་ཏན་གྱིས་ལྷོས་པ་ཡིན།” (304) ཞེས་བ་དེ་ནི་སྐྱུ་རང་
 ཉིད་ཀྱི་ལས་དོན་གྲུབ་འབྲས་ཐོན་པ་སྟོན་ཆེད་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་མགོ་སྐོར་བཏང་བ་
 ཞིག་ལས། སྤྱི་དྲུང་དུ་སྐྱེད་གིས་གནང་བའི་ཡང་སྤྱི་ཅད་གཅོད་ཀྱི་ཞིབ་མཐོང་ཡི་གེ་དེ་
 བར་གསེར་གྲུབ་དུ་གྲུག་འདོན་མི་དགོས་པ་ལྷུ་བའི་ཆོག་བརྗོད་གང་ཡང་མཐོང་རྒྱ་མེད་
 པ་མ་ཟད། བོད་ཡིག་མ་ཡིག་ནང་ “ཟན་རིལ་སྐྱིལ་དགོས་དོན་མེད་པ་” ཞེས་གསལ་
 བ་དེ། རྒྱ་ཡིག་ནང་ “གསེར་གྲུབ་དུ་གྲུག་དགོས་དོན་མེད་པ་” ཞེས་བསྐྱུར་བཅོས་
 བཏང་ཡོད་པར་མ་ཟད། སྐྱུ་ཡིས་གོང་གསལ་སྣོན་ལུང་མཇུག་ཏུ་འཁོད་དོན། སྤྱི་
 རྒྱུ་དུ་སྐྱེད་གི་ཡི་གེ་དེ་མིན་ཏུ་རིང་བས་འདིར་ཆ་ཚང་བཀོད་སྐབས་སོང་ཞེས་དང་།
 གཞན་ཡང་དུ་སྐྱེད་རིན་པོ་ཆེས་གནང་བའི་གཞུང་འབྲེལ་ཡི་གེ་དེར་མགོ་མཇུག་ཁ་སྟོན་
 དང་། དུ་སྐྱེད་རིན་པོ་ཆེའི་ལས་ཐོབ་པ་དགོས་པར་མངགས་ཞེས་གསལ་ཡང་། རྗེས་
 སོར་སྐྱུ་ཡི་དགོས་དོན་ལྟར་མགོ་མཇུག་ཁ་སྟོན་གནང་བའི་ཁ་གསལ་ཡི་གེ་ཞིག་
 གནང་མེད་པ་གསལ་པོ་མེད་འདུག། གང་ཡིན་ཟེར་ན་ཞིབ་ཅིང་སྐྱུ་ཡི་ཉིན་ཐོ་
 དང་ཡིག་ཚགས་སྤྱོད་སྤྱོད་གི་དེ་བུ་ནང་ཡི་གེ་དེར་མཇུག་སྟོན་གྲུས་ཡོད་སྐོར་ཟུར་
 ཅས་ཡང་མཐོང་རྒྱ་མེད། དེ་བས་དགོད་ཐོ་བ་ཞིག་ལ། སྐྱུ་ཡིས་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་
 ལ་ “འོས་སྐྱེལ་ལ་བསྐྱུར་དུ་ཅད་ཞིབ་གྲུས་” ཞེས་གསལ་ཡང་། རྒྱ་བས་དེའི་དུས་སུ་
 སྐྱུ་ཡིས་ཡང་སྤྱི་དྲུང་ཚོགས་སྐྱེལ་རིན་པོ་ཆེ་དུང་དཔོན་སུ་མངལ་རྒྱ་ཡིན་པ་དེ།

ལ་ཏན་ཀྱང་གིས་གྱིས་པ་ལྟར་ན། “འོན་ཀྱང་ཁེུ་ལ་ལྷ་ཞིབ་གཉེན་རྒྱའི་གནད་དོན་ཐང་
 ལ་ཡང་བར་ཆད་བྱུང་ཡོད་པ་དེ། སྐྱུ་ཀྱང་ཞིན་གྱིས་ལོར་དུ་སྐྱེད་ཁང་མི་བཏང་
 བས་སྐྱེ་བཅར་མཁན་ཆེན་ལ་དོན་དེའི་སྐོར་བཤད་སྐབས་སྐྱེ་བཅར་མཁན་ཆེན་གྱིས་
 ཏུ་ལའི་སྐྱེ་མའི་ཡང་སྤྱི་དྲུང་བསྐྱེལ་བཅར་པོ་བྱང་དུ་ཁྱི་འདོན་ལྷུ་སྐབས་སྐྱུ་ཀྱང་ཞིན་

བསྐྱེད་པ་མཇུག་པོ་བྱང་དུ་མཇུག་པ་ལྟར་བཤད་དགོས་ཞེས་བཤད་པ་མ་ཟད། བསྐྱེད་པ་
 བཟང་པོ་བྱང་དུ་ཁྱིམ་འདོན་ལྷན་སྐྱེད་པོ་དེ་ལོ་དུ་སྐྱོང་ས་མི་དམངས་ཚོགས་ཆེན་གྱིས་གྲོས་
 ཐག་བཅད་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། བསྐྱེད་པ་མཇུག་པོ་བྱང་དུ་མཇུག་པ་ལྟར་བཤད་པོ་དུ་སྐྱོང་ས་
 གྱི་སྐྱེད་པོ་ཞིག་ཡིན། ཞེས་བཤད་ཐོག་ དོན་དེ་མི་དམངས་ཚོགས་ཆེན་གྱིས་ཐག་
 བཅད་པ་ཞིག་ཡིན་པས་སྐྱེད་པོ་ཚོས་ཚོགས་པའདད་ཡོད་པ་རེད། དེའི་གོ་
 དོན་ནི་སྐྱེད་པོ་ཞིག་ལ་ཁྱིམ་འདོན་ལྷན་སྐྱེད་པོ་ལྟེ་སྐྱེད་པོ་དཔང་ཆ་མེད་ཟེར་བ་དེ་རེད། ང་
 ཚོས་སྐྱེད་པོ་མཇུག་པོ་ཆེན་དང་འབྲེལ་བུ་གྲུ་བའི་གནས་ཚུལ་དེ་སྐྱེད་པོ་སྐྱེད་པོ་
 ལགས་ལ་ལྟས་སྐྱབས་ཁོ་ཉ་ཅང་མི་དགའ་བར་གྱུར་ནས་དགོན་མཚོག་འབྱུང་གནས་
 མཛུགས་དུ་བོས་ཉེ་གནས་ལུགས་ཆེན་པོ་གསུང་སྐྱབས་གསུང་བཅོན་པོའི་ཐོག་ནས་
 ཁོ་པར་འབྲེལ་དུ་རྩ་སྐྱེད་ཉོ་ཐོག་སྐྱེད་པོ་བཟུང་བཤད་བྱས་ཉེ་དེས་པར་དུ་སྐྱེད་པོ་
 ཐག་བཅད་པ་ལྟར་བྱེད་དགོས། གལ་སྲིད་དེ་སྐྱེད་པོ་བྱས་ན་གྱུར་དུ་བྱེད་གི་མི་སྣ་ཚོར་
 མ་འགྲོད་མེད་དུ་བོད་སྐྱོང་ས་ནས་སྲིད་ཡོག་དེས་ཡིན་ཞེས་གསུངས་སོང་། འགྱུར་
 རྒྱུ་ཐེངས་དེ་གྱུར་ཟེས་རྩ་སྐྱེད་ཉོ་ཐོག་སྐྱེད་པོ་ཞེས་འགྱུར་ལམ་སང་འཇུག་དུ་བྱིན་ཉེ་
 དེའི་སྲི་ཉིན་བཞུགས་སྐྱེད་དུ་དཔོན་པོ་བཏང་ནས་དགོངས་དག་སྐྱགས་བདེན་ལྟས་
 སྐྱབས་སྐྱེད་པོ་མཇུག་པོ་ཆེན་གྱིས་གནས་ཚུལ་དངོས་མ་ཤེས་པར་གོ་ཞོར་ཐེབས་པ་
 རེད། སྐྱེད་པོ་སྐྱེད་པོ་ལགས་ཀྱིས་མཇུག་པོ་ལྟར་གནད་སྐྱེད་པོ་ཚོས་བྱངས་དང་ས་ཆ་
 དམིགས་འཇུགས་གནད་པོ་གསེས་ཞེས་གསུངས་སོང་། སྐྱེད་པོ་སྐྱེད་པོ་ལགས་ཀྱིས་ལྷ་
 ༡ ཆེས་ ༡ ཉིན་ཞོར་བྱ་སྐྱེད་པོ་མཚོ་དཀྱིལ་པོ་བྱང་དུ་ལྷ་ཞིབ་བྱེད་སྐྱེད་པོ་ཐག་བཅད་
 སོང་། (< <སྐྱེད་པོ་ཞེས་མཚོང་ཐོས་སྐྱེད་པོ་ལགས་ཚུལ་ཐོ་བཞོན་> > ཅེས་པར་
 གསལ།) ལྷ་ཞིབ་བྱེད་སྐྱེད་པོ་བཞི་གོ་མིན་ཉང་སྲིད་གཞུང་གི་ལ་སྐྱེད་པོ་དེ་རང་མི་ཤོར་
 བ་བྱེད་ཆེད་ལས་དོན་དངོས་ཐོག་ལས་ལེན་མི་བྱེད་པའི་དབང་ཆ་མེད་པ་རེད།” ཅེས་
 གསལ་པོ་བྲིས་ཡོད། (305)

སྐྱུ་མོག་མར་རྒྱུ་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་མཇུག་ལོངས་ལྷན་དཔལ་ཡང་ན་བཟླ་ཞིབ་ཟེར་བའི་དུས་
 ཚེས་ཀྱི། སྐྱུ་མོད་དབྱི་ཡི་དེབ་ནང་གྱི་རྒྱ་ ༡ ཚེས་ ༡ ཉིན་གསལ་ཡང་། སྐྱུ་རང་ཉིད་
 གྱི་ཉིན་ཐོའི་ནང་གྱི་རྒྱ་ ༡ ཚེས་ ༣༡ ལོའི་ཡོད། གང་ལྟར་ཡང་བཟླ་ཞིབ་བྱས་པའི་རྗེས་
 ལ་ཡང་སྲིད་ལུལ་བལ་ཡིན་མིན་ཤེས་རྟོགས་དགོས་པ་དང་། དེ་རྗེས་དབུས་གཞུང་
 ལ་སླུན་སེང་ཞུ་དགོས་པའི་སྐྱེས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་དེ་ལྟར་ཡིན་དགོས་ཀྱང་། སྐྱུ་ཡིས་
 ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་མ་ཇུག་གོང་སྟེ་རྒྱ་ ༡ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་སྲིད་སྲོང་དུ་སྐྱེད་རིན་པོ་
 ཚེའི་མགོ་མཇུག་མེད་པའི་ཕྱག་གིས་སྐྱ་བཙོས་ཟེར་བ་དེ་ཐོབ་རྗེས་དེ་ཉིན་དགོང་མོ་རང་
 ལ་ཐེན་གྱིས་བཏབ་པ་དང་། ཚེས་ ༡༩ ཉིན་ “གསེར་བུམ་དབུག་འདོན་མི་དགོས་པ་”
 ཞེས་རྒྱ་ནག་དབུས་གཞུང་ལ་ཉར་འཕྲིན་དེ་བཏབ་བ་རེད། མ་ཟད་སྐྱུ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཉིན་
 ཐོན་དགས་ལ་བ་ལྟར་རྒྱ་ ༡ ཚེས་ ༣༡ ཉིན་གྱི་མཇུག་ལོངས་ལྷན་མ་བཅུ་ཙམ་
 ལས་མེད་བས། སྐར་མ་བཅུའི་ནང་ལྟ་ཞིབ་གང་འདྲ་ཞིག་བྱེད་ཐུབ་བས།

གོང་གསལ་གནད་དོན་ཁག་གཙོ་བོ་གྱུང་གོའི་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་ཁང་ཟེར་བ་ནས་
 བཏོན་པའི་རྒྱ་ཡིག་གི་ཡིག་ཚགས་རྙིང་བ་ཕྱོགས་སྐྱིག་གི་ནང་དོན་ནས་ལུང་འདེན་
 བྱས་བ་ཞིག་ཡིན། དེ་བས་གསལ་བ་ཞིག་ལ་ཞིང་ག་ཤེས་དམ་པ་རང་བོད་རྒྱ་དབང་
 འདེགས་མེད་ཀྱིས་ཡིག་ཚགས་ལས་ཁུངས་ནས་ཡིག་ཆ་རྙིང་བ་ཁག་གཅིག་དངོས་
 སུ་གཟིགས་སྐབས། “གོ་མིན་ཉར་སྲིད་གཞུང་གིས་འདྲ་བ་བྱས་ཡིག་ཆ་འདི་ནི་འོར་བུ་
 ལྟ་བུར་བཅེས་ནས་ཡིག་ཚགས་ལས་ཁུངས་ནང་ཉར་ཚགས་བྱས་འདུག། གོ་མིན་ཉར་
 སྲིད་གཞུང་གིས་ངོ་བོ་བྱས་ཡིག་ཆ་འདི་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཏུ་ལའི་རྒྱ་མ་སྐྱ་
 ཐོང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཡང་སྲིད་འཚོལ་ཞིབ་བྱེད་ལུགས་སྐོར་གོ་མིན་ཉར་སྲིད་གཞུང་ལ་
 སླུན་སེང་ཞུས་པའི་མ་ཡིག་ངོ་མར་བཅེས་འདུག། འོན་ཀྱང་ངོ་བོ་བྱས་ཡིག་ཆ་དེ་ནི་སླུན་
 སེང་ངོ་མ་མིན་ལ། བོད་བོག་ཐོག་གིས་མེད་པ་མ་ཟད་ཐམས་ག་ཡང་བརྒྱབ་མེད་པར་སྐྱིར་
 བཏབ་གི་འདྲ་བ་བྱས་ཡིག་ཆ་ཞིག་རེད། དེ་མིན་སླུན་སེང་གི་ཡིག་ཆ་ངོ་མ་གཉིས་ཡོད་
 ཅེས་ཟེར་བའི་རས་གོང་དུ་ཞུས་པའི་སླུན་བསྐྱུལ་དེ་གཉིས་རེད། ཡིག་ཆ་དེ་གཉིས་ཀྱི་

བས་རྒྱ་ནག་གི་ཚགས་ཤོག་སྡེ་ཚན་ཁག་དགུ་ལ་གཞུང་འབྲེལ་ཡི་གེ་བཏང་བའི་
 བང་འཁོད་དོན། རྒྱ་འདྲིའི་ཆེས་ ༡༡ ཉིན་པོར་གྱི་རྒྱ་ལའི་རྒྱ་མ་སྐྱ་སྡེར་བཅུ་བཞི་བའི་
 གསེར་གླི་མངའ་གསོལ་གྱི་ཉིན་མོ་ཡིན་པས། ཡུང་ཆེད་སྡེ་ཚན་ཁག་ནས་དེ་ཉིན་གྱི་
 རོ་རྒྱ་ཚོང་ ༣ ཐོག་ཡང་ཨུན་དཔོན་པར་མངའ་སྡེའི་ཚོགས་ཆེན་བསྐྱེད་སྐྱོད་ཡིན་
 པས། ཚོགས་ཤོག་སྡེ་ཚན་ཁག་ནས་དམིགས་བསལ་གནས་ཚུལ་བཞོད་དེ་བྱུང་
 བསྐྱབས་རྒྱ་ཆེ་དགོས་པའི་བཀའ་ཡིག་མཉམ། ལྷན་འཛུགས་ཁག་གསུམ་ཡོད་པའི་
 གསར་འགོད་གསལ་བསྐྱབས་གྱི་ཡིག་ཆ་བཏང་ཡོད། ལྷན་འཛུགས་དང་པོའི་འགོ་བརྗོད་
 དུ། "རྒྱ་ལའི་རྒྱ་མ་སྐྱ་སྡེར་བཅུ་བཞི་བ་མཚོག་གསེར་གླི་མངའ་གསོལ་མངའ་སྡེའི་ཉིན་
 འབྲེལ་བྱ་བའི་དོན་སྙིང་། "ཞེས་པའི་བང་འཁོད་དོན། "རྒྱལ་དམངས་སྲིད་གཞུང་གིས་
 ཆེད་དུ་པོད་སོག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་སྤུ་ཡུང་ཞིན་མངགས་ནས་རྒྱ་སྡེར་ཉོ་
 ཐོག་སྤྱི་མཉམ་དུ་མངའ་སྡེའི་གཙོ་སྡེར་བྱས་པ་བྱུང།" ཞེས་སོགས་དང་། ལྷན་འཛུགས་
 གཉིས་པའི་འགོ་བརྗོད་དུ། "རྒྱ་ལའི་རྒྱ་མའི་ཡང་སྲིད་དོན་འཛིན་གྱི་བརྒྱུད་རིམ། "ཞེས་
 པའི་བང་། "པོད་སོག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་སྤུ་ཡུང་ཞིན་ཆེད་དུ་མངགས་
 བས་རྒྱ་སྡེར་ཉོ་ཐོག་སྤྱི་མཉམ་དུ་རྒྱ་ལའི་རྒྱ་མ་སྐྱ་སྡེར་བཅུ་བཞི་བའི་ཡང་སྲིད་སྡེར་གྱི་
 རྒྱུ་སྡེ་ཚོང་མ་གཙོ་སྡེར་བྱ་དགོས་པ་" ལྟ་བུ། ལྷན་འཛུགས་གསུམ་པའི་འགོ་བརྗོད་
 དུ། "རྒྱ་ལའི་རྒྱ་མའི་ཡང་སྲིད་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མཉུན་ལམ་དང་རྒྱུང་བལྟ། "ཞེས་པའི་
 བང་། "ད་ཆ་རྒྱ་ལའི་རྒྱ་མ་སྐྱ་སྡེར་བཅུ་བཞི་བ་ཞི་རིམ་འགོ་བཙུག་དམག་འབྲུག་གསུམ་ལས་
 རྒྱལ་ཉེ་རྒྱལ་ཁབ་གསར་འཛུགས་ཀྱི་དུས་རབས་ཆེན་པོའི་དེ་རིང་གི་ཉིན་མོར། ཡུང་
 དཔུང་གི་གཙོ་སྡེར་འོག་གསེར་གླི་མངའ་གསོལ་གྱི་མངའ་སྡེ་ཚོགས། "ཞེས་སོགས་
 བྲིས་ཡོད་པ་རེད། (307)

ལོང་གསལ་གནས་ཚུལ་བཞོད་ཐོག་བྱས་ཡོད་པ་དེ་དག་ད་ཆ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དབང་ཉུགས་
 ཡིག་ཆ་གསལ་ཆེ་ཞིག་ཡིན་ལྟར་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ས་སྐུའུ་ཡུང་ཞིན་གྱིས་ཁི་འདོན་མཛད་སློང་གཙོ་སྤྱོད་གནང་ཡོད་
 ཟེར་བ་དེ་བདེན་པ་མིན། དེ་ཡང་མཛད་སློང་དངོས་སུ་ཞུགས་སྤོང་མཁན་ཞུས་པ་
 དབང་ལྷག་བའེ་ལྷན་གྱིས་འབྲེལ་བ་འདད་གནང་དོན། "ལྷགས་འབྲུག་ ༡༩༩༠ ཟླ་ ༡
 ཚེས་ ༡༣ ཉིན་ཚིབས་བསྐྱར་རྒྱས་པའི་ལམ་ལྟར་འོར་སྤྱིང་ནས་ཅེ་པོ་བའ་ཚེན་པོར་
 ཚིབས་བསྐྱར་དང་ཚེས་ ༡༩ གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་ཉིན་ཚོམས་ཚེན་སྤིང་ཞིའི་
 ལུན་ཚོགས་ཀྱི་མི་འདིགས་གདོང་ལུའི་དབང་པོ་བརྒྱུད་གྱིས་བའེགས་པའི་གསེར་
 ཀྱི་ཁི་འཕང་མཚོན་པོར་རྒྱལ་དབང་མཚོག་སྐྱལ་རིན་པོ་ཚེ་ཞབས་སོར་འཁོད་པ་
 དང། ལྷན་ཅིག་ནམ་གྲགས་ཞབས་བཀམས་ནས་བའེ་ཤེས་པའི་ཤེས་བརྗོད་སློན་ཏུ་
 འགོ་བའི་ཚོགས་ཚིག་རིགས་དང་མཐུན་པར་རིན་ཚེན་རྒྱན་ཆ་བཀམས་ནས་ཉལས་
 བརྒྱད། རྣམ་བརྒྱད། ལྷ་བདུན་བཅས་རིམ་བཞིན་ལུལ་ཏེ་ཞབས་བརྟན་དང། བདེན་
 ཚོག་བརྗོད། ལྷུབས་མགོན་སྤིང་སྤོང་དུ་སྤོང་རིན་པོ་ཚེས་མཛུལ་ལྷགས་བའདད་ཚོག་
 པོད་གཞུང་གི་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་ཉིན་འབུལ་རྣམས་ལུལ་རྗེས་རྒྱལ་ཚབ་སྤིང་
 སྤོང། སྤིང་སྤོན། ཡོངས་འདིན། ཉོ་ཚོག་ལྷ། བཀའ་འགའ་སྤྱི་བཅར་སྤྱི་མཁའ། གདན་
 སའི་ལྷ་སྐྱལ་གཞུང་ཞབས་རྣམས་གྱིས་མཛུལ་ལྷག་ཞུས་པའི་རྗེས་སུ་རྒྱ་ནག་གོ་མིར་
 ཉང་གཞུང་ནས་ཁི་སྤྱེས་ལེགས་འབུལ་ཞུ་མིའི་སྤྱི་ཚབ་སྐུའུ་ཡུང་ཞིན་(སྐུའུ་ཡུང་ཞིན་)
 དང། ཅའོ་ཀུན་ཉིན། ཁྲང་ཅིང་(ཅིང་)ཅུང།

ཚང་(ཡང་)ལུའི་སྤི་སོགས་གྱིས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ཉིན་འབུལ་རྣམས་བསྐྱར་བསྤིགས་
 ཞུས། གལ་འདྲོས། བའོ་སྤོང། གསོལ་བསྐྱར་བའེ་ཚོག་གར་རོལ། ལྷན་ཚེན་སོགས་
 མཛད་སློང་ལྷན་རྒྱན་ལྷན་བསྐྱར་ས། ཞེས་དང།" (308) སྐུའུ་ཡུང་ཞིན་གྱི་ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༡༣
 ཉིན་བེས་པའི་ཉིན་ཚོད་དང། ལྷུབས་དེའི་རྒྱ་ནག་གོ་མིན་ཉང་གཞུང་ནས་ཁི་སྤྱེས་ལེགས་
 འབུལ་ཞུ་མིའི་སྤྱི་ཚབ་ཁོངས་ཡོད་པ་དུང་ཡིག་ལྷུང་ལྷོ་དབྱི་ཡིས་བེས་པའི་དེ་བ་
 < < ལྷ་ས་ནས་མཚོང་ཚོས་ལུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཚོ་བོ་འགོད་ > > ཅེས་པའི་ནང་མཛད་
 སྤོང་གོ་རིམ་ལྷ་རྗེས་ཁ་གསལ་བའོད་འདུག་པ་དེ་ལྷན་ན་སྐུའུ་ཡུང་ཞིན་གྱིས་མཛད་

གཟིམ་དཔོན་མཁན་པོ་མཁུན་རབ་བསྟན་འཛིན་གྱི་སྐུ་བར་དུ་བཏེགས་ཏེ་གདན་ལུས་
 གྱིས་བཞུགས་ཁྲིད་བཞུགས་སུ་གསོལ་བ་ལས། སྤུ་ཅུང་ཤིན་ (སྤུ་ཅུང་ཞིན་) གྱིས་
 ལག་པས་རེག་རྒྱ་ལྷོག་གི་བཞུགས་ཁྲིད་ཉེ་འཁྲིམ་སྐུའང་བཅར་ཚོགས་པ་མེད། གལ་ཏེ་
 རྒྱས་མེད་རྒྱས་འཁྲིམ་མི་སུ་འདྲ་ཞིག་བཞུགས་ཁྲིད་ཉེ་འགམ་དུ་ཡོང་བ་ཡིན་ན་དེ་ཡོད་
 ཚང་མར་དོ་སྣང་ངེས་པར་ཡོད་རྒྱ་མ་ཟད། གཞུགས་སྟོབས་ཆེན་པོའི་གཟིམ་འགག་བ་
 དེ་ཚོས་ཉེས་བརྒྱད་གཏོང་རྒྱུར་ཐེ་ཚོམ་ཡོད་པ་མ་ཟེད། ཅེས་ངས་གསལ་པོའི་ཐོག་ནས་
 ཁྲུངས་སྐྱེལ་གྱེད་ཀྱི་ཡོད།” ཅེས་གསལ་པོ་བྲིས་ཡོད། (309)

ང་ཚོས་དོ་སྣང་གྱེད་དགོས་པ་བཞུན་ཞིག་ལ། སྐབས་དེའི་མཚན་སྐོར་དངོས་སུ་
 ཞུགས་མཁན་ལྷུང་ཡིག་གྲུ་ཅུང་ཅུང་གྱི་ཡིས་བྲིས་པའི་དེབ་ < <ལྷ་ས་ནས་མཚོང་
 རོས་ལྷུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཐོ་གཏོང་> > ཅེས་པའི་ནང་། “ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་
 བོ་བོད་ཟླ་ ༡ ཚེས་ ༡༩ དང་། ཉིན་དེའི་སྟོན་མ་གཏན་ཁེལ་བྱས་པའི་འོས་སྐྱེལ་
 གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་གྱི་མཚན་སྐོར་བསྐྱུངས་རྒྱུའི་དུས་ཚོད་དེ་རེད། གསེར་ཁྲི་
 མངའ་གསོལ་དང་འབྲེལ་བའི་གྲུས་སྟོལ་ཐད། སྟོན་དུ་ཚོགས་གཙོ་སྤུ་ཡིས་སྐུ་
 ཚབ་མངགས་ཏེ་རྩ་སྐྱེད་མཉམ་བཀའ་བསྟུང་ཞུས་དོན། རྩོགས་གཉིས་ཀས་བོད་
 ཀྱི་སྲུང་སྟོལ་ལྷུང་ལག་ལེན་བྱ་རྒྱུའི་གཉིས་མོས་བྱུང་ཡང་། སྐུ་ཞབས་སྤུ་ལགས་
 ཀྱི་བཞུགས་ཁྲིད་སྐོར་ལ་ཕན་ཚུན་བསམ་འཆར་མི་མཐུན་པ་བྱུང་སོང་། ཐོད་
 རྩོགས་ནས་དང་ཐོག་སྐུ་ཞབས་སྤུ་ལགས་ཀྱི་བཞུགས་ཁྲི་དེ་རྩ་སྐྱེད་གི་ཁ་སྐོར་དུ་
 བཞག་ཐོག་མཚོ་དམན་སྲིད་སྟོན་གྱི་བཞུགས་ཁྲི་དང་མཉམ་པ་ཞིག་གྱེད་ཅིས་ཡོད་
 རུང་། སྤུ་ཅུང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱལ་དམངས་སྲིད་གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་བྱས་ནས་ཏུ་ལའི་ཟླ་མའི་
 གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་གཙོ་འགན་ཁུར་ཐོག་ བོད་སོག་ལས་དོན་གཙོ་གཉེར་གྱེད་
 མཁན་དང་འགན་འཛིན་ཞིག་གྲུང་ཡིན་པས། དོན་འདི་ལམ་ལུགས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་
 པ་ཞིག་ཡིན་སྐབས་བསྟན་ཐབས་གྱེད་མི་སྲུབ་ཅེས་གསུངས་ཤིང་།

མ་མཐར་ཡང་མཉམ་རྒྱུ་དེ་བོད་སྡོད་ཨམ་བཙུ་ལ་དཔེ་བལྟས་པའི་བཞུགས་ཁྲི་དགོས་པ་
 ལྟེ། རྒྱ་མའི་སྐྱ་མ་དང་མཉམ་གཤེབས་ཀྱི་གཡོན་ཕྱོགས་སུ་བཞུགས་ཁྲི་ཁ་ལྟོ་བལྟ་ཞིག་
 དགོས་པའི་འདོད་ཚུལ་འཛིན་གྱི་འདུག དེ་ལྟར་གྲོས་མོལ་ཡང་ཡང་བྱས་ཇེས་བོད་
 ཕྱོགས་ཀྱིས་གཞི་ནས་དེ་ལྟར་རང་བྱས་ཚོགས་པ་ཁས་སྦྲངས་སོང་།” (310) ཞེས་བཀོད་
 འདུག་པ་ནི་མཇུག་སྟོན་མ་ཚུགས་གོང་གླེང་སྟོང་ཅམ་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་ན་
 ལས་ཚུལ་འཛིན་འོས་པ་ཞིག་མིན། མ་ཟད་དེ་ནི་མཇུག་སྟོན་མ་འཚོགས་གོང་གི་གནས་ཚུལ་
 བཀོད་པ་ཞིག་སྟེ་ “ཁས་སྦྲངས་སོང་” ཞེས་གྲིས་པ་ལས་དངོས་སུ་མཇུག་སྟོན་མོག་
 གི་བརྒྱུད་རིམ་ཞིག་ཡིན་པ་གྲིས་མི་འདུག མཇུག་སྟོན་དངོས་གཞིའི་སྐོར་དུང་ཡིག་གུའུ་
 རྩའོ་དེ་གྱི་ཡིས་གོང་གི་བརྒྱུད་རིམ་གྱི་མཚུགས་ཏུ་སྐྱེ་མཚུགས་དོ་སྟོན་གནང་བ་ལྟར་ན། རྩའུ་
 ལའོར་བཅས་ཚུ་ཚོ་ད་ལྟར་སྐར་མ་བཅུ་ཚོགས་པོ་ཉ་ལར་འབྱོར་བ་དང་། རྩའུ་འབྱོར་པའི་
 ཚུ་ཚོ་ད་ལྟར་ཀའི་ཇེས། འོས་སྐྱེལ་ཉིད་རྩ་སྐྱེར་གྱི་ཤེབས་རོགས་འོག་ཚོམས་ཆེན་ནང་དུ་
 ཤེབས་པ་དང་། སྐབས་དེའི་ཚོམས་ཆེན་ནང་གི་བཞུགས་གདན་རྒྱག་ཕྱོགས་སྟོར་གུའུ་
 རྩའོ་དེ་གྱིས་འི་མོའི་ལམ་ནས་མཚན་གནས་ཇེས་འབྲེལ་བཞིན་ཁ་གསལ་བཀོད་འདུག་
 པའི་ནང་མཚོགས་སྐྱེལ་རིན་པོ་ཆེ་དང་རྩའུ་གུར་ཞིན་གྱི་གདན་ཚོབ་མཉམ་གཤེབས་ཙ་
 བ་ནས་མ་ཡིན་པ་སྟེ། ཚོམས་ཆེན་གྱི་དབྱས་སུ་རྒྱུད་སྲིད་རིན་པོ་ཆེའི་བཞུགས་ཁྲི་
 དང་། དེའི་མཉམ་གཤེབས་གཡམས་ཕྱོགས་སུ་ཡོངས་འཛིན། གཡོན་ཕྱོགས་སུ་ཡབ་
 ཡུམ་གྱི་བཞུགས་ཁྲི་བཅས་ཞམ་ལྟོ་བལྟ་དང་། བཞུགས་ཁྲི་རིན་པོ་ཆེའི་གཤམ་འོག་གི་
 གཡམས་ཕྱོགས་མཉུན་རོས་སུ་རྩ་སྐྱེར་རིན་པོ་ཆེས་དབྱས་པོད་ཀྱི་རྒྱལ་སྐྱེལ་རྣམས་དང་།
 དེའི་རྒྱལ་ཕྱོགས་སུ་དགོན་རྗེ་ཁག་གི་མཁའ་སྐྱེལ། རིམ་བཞི་མན་གྱི་སེར་མོ་བའི་
 དཔོན་རིགས་བཅས། རྩ་སྐྱེར་རིན་པོ་ཆེའི་ཁ་སྟོན་དེ་ཚོམས་ཆེན་གྱི་གཡོན་ཕྱོགས་སུ་
 རྩའུ་གུར་ཞིན་གྱིས་དབྱས་རྒྱ་ནག་གི་ཁྲི་འདོན་ལེགས་འབྲལ་ཞུ་མིའི་སྐྱེ་ཚབ་རྣམས་
 ལ་བཞུགས་གདན་གྲངས་ ༡༩ དང་། བལ་ཡུལ་གྱི་སྐྱེ་ཚབ་རྣམས་པར་བཞུགས་གདན་
 གྲངས་ ༡༡ དེ་བཞིན་འབྲུག་གི་སྐྱེ་ཚབ་རྣམས་ལ་བཞུགས་གདན་གྲངས་ ༥ བཅས།

ཚོམས་ཚེན་གྱི་དཀྱིལ་དུ་མཚན་ཞབས་རྣམས་པ་དང། ལྷོངོས་སུ་བཀའ་སློབ་རྣམས་པ་དང།
དེའི་རྒྱ་བ་སྤོགས་སུ་རིམ་བཞི་མན་གྱི་སྐུ་བོའི་དཔོན་རིགས་ཀྱི་གདན་ཐོབ་བཅས་རིམ་
པ་བཞིན་བྱི་རྒྱལ་མི་རིགས་དང། བོད་མིའི་དབྱེ་མཚམས་བཅས་ཞིབ་སྤྲ་ཡིག་ཐོག་དང།
རི་མོའི་ལམ་ནས་ཉ་ཅང་གིས་དབྱེ་བ་གསལ་ལོ་སྤྱེ་འདུག་ལ། ལྷག་དོན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་
སྤྱལ་རྣམས་པའི་མཚན་གནས་རེ་རེ་བཞིན་གསལ་ལོར་བཀོད་འདུག།

ཞིང་གཤེགས་དམ་པ་ར་ཐོད་དག་དབང་འདྲིགས་མེད་ཀྱིས་བོད་རང་སློང་སློངས་མི་
དམངས་འབྲས་ཚོགས་ཐོག་གསུང་བཤད་གནང་བའི་ནང་། “སྤུ་ཡུང་ཞིན་གྱིས་ཏུ་ལའི་
ལྷ་མ་སྐུ་སྤེང་བཅུ་བཞི་པའི་ཁྱི་ཤེབས་མཛད་སློའི་གཙོ་སློང་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་དེ་
རིགས་བྱུང་མེད། ཡིན་ནའང་ད་ལྟ་བོད་རིགས་སློ་མ་ཐུན་འགའ་ཤས་ཀྱིས་ཡུང་སྐབས་
དེའི་ལོ་རྒྱུ་པའི་སྐབས། སྤུ་ཡུང་ཞིན་གྱིས་ཏུ་ལའི་ལྷ་མ་སྐུ་སྤེང་བཅུ་བཞི་པའི་ཁྱི་
ཤེབས་མཛད་སློའི་གཙོ་སློང་བྱས་ལུགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གྱིས་འདུག། དེ་ནི་བོད་ཀྱི་
ལུགས་སློལ་ཚ་རྒྱས་ཅ་བ་ནས་མི་ཤེས་པ་ཞིག་གིས་མ་གཏོགས་འདྲི་མི་སྲིད། དེ་རིང་
འདྲིར་བཞུགས་ཀྱི་གསུ་སུ་དེ་སྤེའི་བོད་ཀྱི་སྐུ་དག་ཡིན་པ་མང་པོ་ཡོད་པ་རེད་ན་ཞུང་
ཚོས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར་ཏུ་ལའི་ལྷ་མ་ཁྱི་ཤེབས་སྐབས་མཛད་སློའི་གཙོ་སློང་བྱེད་མཁན་
མེད། རྒྱ་རིགས་ཚོགས་འདུ་འཚོགས་སྐབས་གཙོ་སློང་བྱེད་མཁན་ཡོད་དགོས་པ་དེ་འདྲ་
མ་རེད། ན་ལོར་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནད་ཀྱི་ཚོགས་འདུ་འཚོགས་སྐབས་
ངས་གནད་དོན་དེའི་སློང་དང་གོ་མིན་ཉར་གི་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཚགས་བཙུས་པའི་
གནས་ཚུལ་རྣམས་བཤད་པ་ཡིན། གོ་མིན་ཉར་གིས་སྐྱབ་རྒྱུན་བཤད་པ་དེ་ལྟར་ང་ཚོ་
གུང་ཁྱང་ཉར་གིས་དེའི་རྗེས་སུ་རྒྱགས་ནས་སུ་མ་སྤུང་སྐྱབ་རྒྱུན་ལོད་དགོས་དོན་ག་རེ་
ཡོད་དམ།”ཞེས་གསུངས་པ་ནས་གཙོ་སློང་བྱས་ཡོད་མེད་མཛོང་སྟབས།

སྤུ་ཡུང་ཡིས་རང་ཉིད་ཀྱི་གདན་ཐོབ་ཏུ་ལའི་ལྷ་མ་དང་མཉམ་གཤིབས་ཡིན་པ་འདྲི་དགོས་
དོན་ནི། ལྷོན་ལ་བོད་གཞུང་དང་གདན་ཐོབ་སློང་སྤེང་བ་ཡིན་ཟེར་བ་དེ་རང་ལ་གཞི་

བཞག་པ་ཞིག་དང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་མཚན་གནས་སྤྱང་སྤྱོད་དང་། རང་ཉིད་ཀྱིས་
 ལས་དོན་སྐྱབ་པའི་བྱས་རྗེས་སྟོན་ཚེད་རྒྱན་གཏམ་ཏམ་བཤད་ཡིན་པ་གསལ་པོ་རེད།
 རྒྱུ་ཡིས་ཡགོང་ས་རྒྱ་ལའི་ལྷ་མ་ཡསྐྱ་ལྷེད་ ༡༩ ཚེན་པོ་མཚོག་གི་ཁྲི་འདོན་མཇུག་སྟོ་
 གཙོ་སྟོང་གནང་ཟེར་བ་དེར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔང་རྟགས་གང་ཡང་མེད། རྒྱ་བས་དེར་བོད་
 རྩོགས་ནས་རྒྱུ་ཡུ་ཞིན་ལའང་སྐྱ་མཐོན་གཞན་དང་གཅིག་མཚུངས་སུ་བརྩིས་པ་མ་
 གཏོགས་དེ་ལས་སྟོས་པའི་ཁོང་ལ་ཆེ་མཐོང་གང་ཡང་གནང་མེད།

གསེར་བུམ་དུག་འདོན་སྟོང་དང་སྐྱལ་སྐྱེ་བཅུད་གཙོད་ཀྱི་ལམ་ལུགས།

རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་རྒྱ་ལའི་ལྷ་མའི་ཡང་སྲིད་དོས་འདྲིན་ལྷ་
 རྟེན་གསེར་བུམ་དུག་འདོན་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དེར་ཆེད་མངགས་གལ་ཆེ་དོན་ཆེར་བརྩི
 བཞིན་ཡོད། དེ་མི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཀྱི་ལྷ་སྐྱལ་ཡང་སྲིད་བཅུད་གཙོད་ལྷ་རྒྱུའི་
 བདག་དབང་ཐོབ་ཐབས་བྱེད་པའི་སྲིད་བྱས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་རེད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་
 ལའི་ལྷ་མ་སྐྱེ་ལྷེད་བཅུ་བཞི་བར་དོས་འདྲིན་ཚོག་འཐུས་དམིགས་བསལ་བཀའ་འཁོལ་
 ལྷང་བ་རེད། ཅེས་ཁོ་བོ་ཚོས་གསེར་བུམ་དུག་འདོན་མི་དགོས་པ་བྱས་ཚུལ་སྟོན་
 བཞིན་པ་དེས་སྐྱལ་སྐྱེའི་ཡང་སྲིད་ཐག་གཙོད་བྱ་རྒྱུའི་དོན་དམ་བདག་དབང་རྒྱ་ནག་ལ་
 ཡོད་པའི་རྣམ་འགྲུབ་སྟོན་བཞིན་ཡོད། འོན་ཀྱང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཀྱི་ལྷ་སྐྱལ་ཡང་
 སྲིད་བཅུད་གཙོད་རྒྱ་བས་གསེར་བུམ་དུག་འདོན་བུམ་ཟེར་པའི་ལམ་སོལ་ཞིག་གཏན་
 བས་མེད།

གསེར་བུམ་དུག་འདོན་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དེ་མན་རྒྱུའི་དཔོན་རིགས་རྣམས་ཀྱིས་བོད་
 གཞུང་གི་འདྲིན་སྟོང་ཚགས་ཚུད་ཡོང་ཐབས་ལ་བསྟན་པའི་གྲོས་འདེབས་དོན་ཚན་ཉེར་
 དུ་ཟེར་བའི་ལས་ལྷང་། དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ནས་བཤད་ན། ས་སྐྱེ་གོང་མ་
 དང་། སྟོན་མིང་མི་ཆེན། ལྷག་ལྷང་ཞབས་རྒྱུད་བཅས་པ་གཞུང་བརྒྱུད་ལས་རྒྱུད་བ་ལྷང་།
 དེ་མིན་བོད་ཀྱི་སྐྱལ་སྐྱེའི་ལམ་ལུགས་དོས་འདྲིན་བྱེད་པའི་གོ་རིམ་ནི།

༡༽ གལ་ཏེ་སྐྱོད་མའི་མ་འོངས་ལུང་བསྟན་དང་ལམ་སྟོན་ཡོད་ཆེ་དེ་གར་དུ་གཞི་
འཛིན་དགོས། ལམ་སྟོན་གཞན་གང་ཡང་བརྒྱུད་མི་དགོས། དཔེར་ན། རྒྱལ་བ་ཀམ་
པ་སྐྱེས་འཛིན་ལུང་སྟོན་གྱི་ཡང་སྟོན་ལོ་སྐྱོད་མ་འོངས་ལུང་ཞེས་ཆེམས་གཞིར་བརྒྱུད་འོས་
འཛིན་གནང་གི་ཡོད།

༢༽ ཆོས་སྲུང་དང་ལྷ་མོའི་ལྷ་མཆོ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱིའི་ས་སྟོན་ལེས་རྟོགས་
ཐུབ་རྗེས་བཅའ་འཛོལ་བྱ་རྒྱ། ཅི་སྟེ་ཡང་སྟོན་ནས་སྐྱོད་མའི་མཛད་པ་ཐུགས་ཐུབ་
གསོས་པ་དང་སྐྱེ་ཆས་འོས་འཛིན་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད་ན་སྐྱོད་མའི་ཡང་སྟོན་དུ་འོས་འཛིན་
ལྷ་ཆོག་དེར་བརྒྱུད་འོས་གཞན་གང་ཡང་བརྒྱུད་མི་དགོས། དཔེར་ན། ལྷ་མོང་ས་རྩ་ལའི་
ལྷ་མ་སྐྱེས་ལུང་གཉིས་པ་དང་། སྐྱེས་ལུང་བཅུ་གཞི་པ་དེ་ལྷ་ར་གནང་བ་རེད།

༣༽ གལ་ཏེ་རྟོགས་མཚན་ལྡན་པའི་ཡང་སྟོན་གྱིས་སྐྱོད་མའི་མཛད་པ་ཐུགས་ཐུབ་མ་
གསོས་པ་དང་། ཡང་ན་རྟོགས་མཚན་ལྡན་པའི་ཡང་སྟོན་མང་པོ་ཡོད་ན། ལྷ་མོང་ས་རྩ་
དང་། མོ་བརྒྱུལ་གྱི་བརྟེན་ལྷ་མོང་ས་རྩ་བཅས་ཀྱི་སྟོན་ལེས་ཐུག་གཅོད་
ལྱེད། གལ་སྟོན་ཆོས་སྲུང་བཀའ་ལུང་དང་མོ་སྐྱེ་གཞི་གཅིག་ཏུ་འབབ་ན་ཡང་སྟོན་གཏན་
འཁེལ་བྱས་ན་འཇུག་རྒྱ། དཔེར་ན། ལྷ་མོང་ས་སྐྱེས་ལུང་བཅུ་གཞི་ལེས་པ་འདི་ལྷ་ར་གཏན་
འཁེལ་གནང་བ་རེད།

༤༽ གལ་ཏེ་ཆོས་སྲུང་གི་བཀའ་ལུང་མ་མ་སྟན་པར་ཡང་སྟོན་གཏན་འཁེལ་ལྱེད་དཀའ་
བ་རྣམས་ལ། ཐོབ་ཐུག་བསྐྱེད་དགོས། མན་རྩའི་རྒྱལ་ཁབ་གྱིས་བཅོས་པའི་གསེར་བྱམ་
དམུག་འདོན་ལྱེད་རྒྱུ་དེ་ཅི་སྟེ་ནས་ཡོང་བའི་རིག་གཞུང་ཞིག་རེད། འོན་ཀྱང་དེ་དག་གི་
ཚ་བའི་འོ་སོ་གཅིག་པ་ལྷ་སྐྱེ་ཡིན་སྟབས་མོད་མིས་སྐྱབས་འགར་པེད་སྐྱོད་གཏོང་གི་
ཡོད་པ་ཅུ་མ་རེད།

དངོས་སུ་གསེར་བྱམ་དམུག་འདོན་བྱས་པ་ལ་རྒྱལ་བ་སྐྱེས་ལུང་བཅུ་གཞི་གཞི་པ་
དང་། བཅུ་གཉིས་པ་གཉིས་ལས་རྒྱུད་མེད་པ་དང་། སྐྱེས་ལུང་བཅུ་གཉིས་པ་ལོ་ནང་དོན་

གསེར་བུམ་མ་དགུག་གོང་ནས་གཏན་འཁེལ་ཟེན་པར་བརྟེན་གསེར་བུམ་དགུག་འདོན་
གྱི་ལམ་ནས་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་གཅིག་ལས་བྱུང་མེད། དེ་བཞིན་པཎ་ཆེན་སྐུ་མེད་ཇི་མ་
ལོན་གྱི་ནང་བརྒྱད་པ་དང་དགུ་པ་གཉིས་ལས་གསེར་བུམ་དགུག་འདོན་བྱས་པ་བྱུང་
མེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༧༧༡ ལོ་ནས་ ༡༧༧༣ བར་གྱི་ལོ་ངོ་གཉིས་རིང་བོད་དང་གོར་ཁ་དམག་འབྲུག་
སྐབས་བོད་གཞུང་གིས་མན་རྩེ་དམག་རོགས་གཉེར་དགོས་བྱུང་བ་དང། གོར་དམག་
མཐར་མྱོད་བཏང་རྗེས་མན་རྩེ་གཞུང་ལ་བཀའ་ཁྲིན་བསམ་ཤེས་མཚོན་སྟེ།
རྒྱལ་དབང་སྐུ་མེད་བཏུ་པའི་ཡང་སྲིད་ཇེས་ཉེན་ཟེན་ཟེན་སྟབས་དོན་དངོས་གསེར་བུམ་
དགུག་མེད་ཀྱང། མན་རྩེ་གཡུང་རོ་མ་ལྗོག་པར་གསེར་བུམ་དགུག་རྩལ་གསལ་
བསྐྱབས་ཅམ་བྱས་ཡོད།

ཡིན་ན་ཡང། རྒྱ་ནག་གུང་ཁུན་གཞུང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༧ ཟླ་ ༧ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་གཏན་
འཁེབས་བྱས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཚོས་ལུགས་ལས་དོན་ཅུས་གྱི་བཀའ་ཁྲབ་ཨང་ལྔ་པ་
< < བོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་ལྟ་སྟེ་གྱི་ཡང་སྲིད་དོན་ལ་བྱ་ཐབས། > > ཟེར་བའི་དོན་
ཚན་ ༡༩ ཅན་གྱི་ཡིག་ཆ་ནང་གསལ་བོད་གྱི་ལྷ་སྐུལ་ལྷན་པའི་ས་པར་དུ་གསེར་བུམ་
དགུག་འདོན་གྱི་ལམ་ནས་ངོས་འཛིན་དགོས་ཚུལ་དང། དེ་ལ་ཡང་རྒྱ་ནག་དམར་ལོག་
དབུས་གཞུང་གི་བཀའ་འཁོལ་དགོས་ལུགས་བཤའ་པའི་སྲིད་དོན་གྱི་དགོས་མཁོ་ཁོ་
ན་ལས། ལོ་རྒྱུས་དང། ཚོས་ལྗོགས། ལོ་རྒྱུན་བཅས་གང་དང་ཡང་མི་མཐུན་པ་ཞིག་
ཡིན།

རྒྱ་ནག་གི་དམངས་སྲིད་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དང། ལུ་པའི་ལྷ་ས་སྐུ་མེད་བཏུ་བཞི་པ་མཚོག་
ཚོས་མེད་སྐུ་བའི་རྒྱ་ནག་དམར་བོའི་གཞུང་ལ་བོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་གྱི་སྐུལ་སྐུའི་ལམ་
ལུགས་ལ་ཟེ་བྱས་བྱེད་པའི་ཁྲིམས་མཐུན་གྱི་དབང་ཆ་རྩ་བ་ནས་མེད་ལ་འབྲུང་འགྲུང་
ལས་སྐུ་མེད་བཏུ་བཞི་པ་ཚེན་པོ་མཚོག་གི་ཡང་སྲིད་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རང་འདོད་ལྟར་

ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱའི་རྣམ་འགྲུར་ཡང་ཡང་བསྟན་པ་ཡང་དེ་བས་ཉ་ཅང་མི་འོས་པ་ཞིག་
རེད།

ཡང་སྲིད་འཁྲུངས་པའི་དགོས་དོན་གཅོ་བོ་ནི་སྐྱ་སྐྱེ་སྐྱ་མའི་བསྟན་འགྲུའི་མངོན་པའི་
མཁུག་སྐྱོང་བར་ཐེབས་པ་དེ་ཡིན།

རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནི་མེས་རྒྱལ་ཁ་བྲལ་གཏོང་མཁན་གྱི་བྱེད་གཏེ་
དང་། ལུག་ལྷགས་གྲོན་པའི་སྤྱད་ཀྱི། ཟེར་བ་སོགས་མཚན་དམས་སྒྲ་ཚོགས་ཞུས་དང་
ཞུ་བཞིན་དུ་ཡགོང་ས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཡསྐྱ་སྐྱེད་བཅུ་བཞི་བ་ཆེན་པོ་མཚོག་གི་ཡང་སྲིད་ལ་
ཉལ་ཐོབ་རྒྱག་དགོས་དོན་གང་ཡིན་ནམ།

རྒྱ་དམར་གཞུང་གིས་བོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་གྱི་བླ་སྐྱུལ་ཡང་སྲིད་དོས་འཛིན་གྱི་དབང་
ཆ་ཐོབ་ཐབས་ཆེད་དོ་ཆ་ཁྲེལ་མེད་ཀྱིས་འབད་བཅོལ་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དཔེ་
མཚོན་ནི་པཎ་ཆེན་སྐྱ་སྐྱེད་བཅུ་གཅིག་པ་མཚོག་དོ་དམས་བཀག་ཉར་འོག་བཞག་ནས་
ཁོང་གི་ཆ་བ་ཏུ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རང་གི་འདོད་པ་ལྟར་བྱས་པ་གཞན་ཞིག་བཅོན་
ཐབས་ཀྱིས་བསྐོ་གཞག་བྱས་པ་དེ་ཡིན།

ཡགོང་ས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐྱ་སྐྱེད་༡༧་མཚོག་གི་ཡང་སྲིད་དོས་འཛིན་གྱི་ཐོབ་ཐང་རྒྱ་
དམར་གཞུང་ལ་ཡོད་ལུགས་ཉམ་ཚོད་ལོ་བཅུ་ལྷག་ཁ་ཤས་རིང་བྱས་དང་བྱེད་ལུས་སུ་
ཡོད།

འོན་ཀྱང་གྱི་ལོ་ ༡༩༦༩ ལོར་སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་ཡསྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གིས་
ཏཱ་ལའི་བླ་མས་འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་བཞིན་པའི་གཞུང་གི་སྲོལ་ལུགས་འདི་ཡང་ཡོད་གི་ཡོད་
མེད་དེས་པ་མེད། མ་འོངས་པའི་བོད་ཀྱི་ཐག་གཅོད་ནི་བོད་མི་མང་རང་གིས་བྱེད་དེས་
ཡིན་ཞེས་གསུངས་པ་དེར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་སེམས་འཚབ་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱེད་གྱི་
ཡོད།

ཉེ་ཆར་སྤྱི་ནོར་ཡགོང་ས་ཡསྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་མགོན་པོ་གང་ཉིད་ཏུ་
ལའི་ལྷ་མ་མཐའ་མ་དེ་ཆགས་སྲིད་སློང་གི་བཀའ་སློབ་སྦྱལ་བ་དེར་རྒྱ་ནག་གཞུང་ཁོང་
ཁོ་དྲག་པོ་ལངས་ནས་སྤོན་བརྗོད་ལྷགས་ཆེ་བྱས་ཡོད། གང་ཡིན་ཞེན་ཁོ་བཙུག་པོ་ཆོས་ཏུ་
ལའི་ལྷ་མ་ཡསྐབས་ ༡༩ པའི་ཡང་སྲིད་དབང་སྦྱར་བྱ་རྒྱུའི་སེམས་ངན་འཆང་བཞེན་
ཡོད་པ་དེ་རེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས། མཆོ་སྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་
ལྷ་སྐུལ་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་བྱ་རྒྱུའི་ལམ་ལུགས་ཅུ་འཛིན་ཁྲིམས་ཡིག་ ཅེས་བཀའ་
འབེབས་བྱས་ཡོད།

ཁྲིམས་ཡིག་དེའི་དོན་ཚན་བཞི་པའི་ནང་འཁོད་དོན། “ཅུ་པའི་དོན་ཚན་གསུམ་པའི་ཁྲིམ་
ཁོངས་ཡིན་ཡང་། ཕྱི་རྒྱལ་དུ་བོས་བྱོལ་བྱིན་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅུ་དོན་ལ་གནོད་པའི་
ལས་རིགས་སྐྱེལ་མཁན་སྤྱི་སྐྱེལ་སྐྱེལ་སྐྱེལ་ཡིན་ཅུང་དེར་སྐྱེལ་སྐྱེལ་ངོས་འཛིན་བྱ་རྒྱུ་མིན།
ཞེས་སོགས་རང་ངོས་ནས་གཏན་ལ་བབ་པའི་ཁྲིམས་སྲོལ་གྱི་དོན་ཚན་ཁོངས་སྐྱེལ་
སྐྱེལ་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་བྱེད་པའི་ཆ་རྒྱུན་མ་ཆང་བ་དང་ངོས་འཛིན་བྱེད་ཆོག་པའི་
སྐྱེལ་སྐྱེལ་ཞིག་གི་ཡང་སྲིད་དེ་རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་ངོས་འཛིན་བྱ་རྒྱུ་ཟེར་བ་དེ་ཡང་ནང་
འགལ་གྱི་སྲིད་བྱས་དང་བྱ་སློང་ཅིག་ཡིན། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྐུལ་སྐྱེལ་ཡང་སྲིད་
ངོས་འཛིན་དོད་པེ་བྱེད་ཐབས་རྒྱལ་ཁབ་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ཅུས་ཀྱི་བཀའ་ཁྲིམ་ཨང་
ལྔ་པ་ཟེར་བཀའ་འབེབས་བྱས་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་ཁབ་ཆོས་ལུགས་ལས་དོན་ཅུས་
ཀྱི་འགན་འཛིན་ཡེ་ཞའོ་མིན་ཟེར་བའོ་པས་བཀའ་དེར་མིང་རྟགས་བཀོད་ཡོད།

བོད་རང་སློང་ལྗོངས་སྲིད་གཞུང་གི་བྱ་ཅུ་ཞི་བརྒྱ་འཛིན་ལས་ཀྱིས། “ཏུ་ལའི་ལྷ་མར་ཡང་
སྲིད་འབྲངས་མ་འབྲངས་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་མེད། ཏུ་ལ་ཁོ་བཏུ་ལ་སྤྱི་ཟེར་
བཅུ་བཞི་པར་བསྐོས་གཞག་བྱས་པ་དེ་འང་ཁོ་བས་ཐག་གཅོད་བྱས་ནས་བྱུང་བཞིག་མིན་
པར་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དང་སྲོལ་རྒྱུན་འགྲོ་སྐྱངས་གཞི་ཅར་བཞག་པའི་ཁར་

ལྷན་དྲུང་སྲིད་གཞུང་གིས་མོས་མ་སྤྱོད་གནང་ནས་ཐག་གཅོད་བྱས་པ་ཞིག་ཆགས་
ཡོད། དེར་བརྟེན་ད་ཆ་ཁོ་བས་ཏུ་ལའི་བླ་མའི་སྐྱེ་བྲེང་མཚམས་འཛོལ་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་ཚུལ་
བཤད་པ་དེ་ཡོང་སྲིད་པ་ཞིག་རེད་དམ། དེ་འདྲ་ཡོང་མི་སྲིད་པ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་བཤད་
ཡོད། (311)

རྒྱ་ནག་ནང་རང་དབང་མེད་སྟབས་གང་གི་ལས་ལྷན་ལང་སྲིད་རྒྱ་ནག་ནང་དུ་འབྱུངས་རྒྱ་
མིན་སློང་ལོ་མང་སྡོན་ནས་ལ་གོང་ས་ཆེན་པོས་བཀའ་གནང་ཡོད། དེའི་ལན་འདེབས་
སྤྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཚོས་ལུགས་ལས་དོན་ཅུས་ཟེར་
བས། ཏུ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་རྒྱ་ནག་ནང་མ་གཏོགས་ས་ཆ་གཞན་ལ་འབྱུངས་མི་ཚོག་
ཟེར་བའི་ཁྲིམས་བཟོས་པར་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་
ཁང་གི་འགན་འཛིན་ཁོ་བས་“སྲོལ་རྒྱན་གྱི་ལམ་སྲོལ་དང་ཚོས་ཕྱོགས་གྱི་ཞབས་རིམ་
སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཏུ་ལའི་བླ་མའི་སྐྱེ་བྲེང་རྗེས་མ་དེའང་དེ་སྔ་ལྟར་མཚོ་སྡོན་ཁྲུལ་དུ་
འབྱུངས་དགོས་པ་ཞིག་རེད།” ཅེས་བཤད།

ལྷག་པར་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ “ བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྐུལ་སྐུ་འཚོལ་བཤེར་མ་
ལག” ཅེས་ཤུ་རྒྱའི་སྲིད་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རོས་འཛིན་ཡོད་པའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་
གྱི་བླ་སྐུལ་ ༡༩༡༡ མཚན་གཞུང་དང་ལོ་རྒྱུས་གསལ་ལོ་བཀོད་ཡོད་ཅེས་བཟོད་ཅིང་
འཚོལ་བཤེར་མ་ལག་དེའི་ནང་ “ཏུ་ལ་” ཞེས་པ་དང་། “བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་” ཞེས་
པའི་ཐ་སྟོན་རྒྱ་ནག་གཞུང་འབྲེལ་ཤུ་རྒྱ་ www.tibet.cn ནང་བཀག་སྡོམ་བྱས་འདུག

**ལྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༢༤ ཉིན་སྐུལ་བའི་ཡང་སྲིད་སློང་གི་ཡོངས་ཁྲབ་གསལ་
བསྒྲགས།**

སྤྱི་ནོར་ལ་གོང་ས་ལས་ལས་མགོན་ལས་སྐྱེ་བྲེང་བཅུ་བཞི་པ་ཆེན་པོ་མཚོག་གིས་ལ་རྒྱལ་
བའི་ཡང་སྲིད་གྱི་གནད་དོན་ཐད་བཞེངས་ཕྱོགས་ཉ་ཅང་བརྟན་པོ་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་ནག་
གཞུང་གི་ལ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུའི་ཆབ་སྲིད་གྱི་ལངས་ཕྱོགས་དེ་ནི་

ཅོལ་རྒྱུད་གི་བྱེད་བབ་ཅིག་ཡིན་སྐོར་བཀའ་སྩལ་ཡོད།

ཡགོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གིས་བྱི་ལོ་ ༡༠༡༡ ཟླ་ ༤ པར་སྩལ་བའི་
ཡོངས་ཁྲབ་གསུང་འཕྲིན་ནང་། "ངོས་རང་ལོན་ ༤༠ མཚམས་སྤྱི་བསྐྱབས་གལ་
ཉེ་རྒྱལ་དབང་སྐྱེད་རྒྱུ་མ་ཐུང་དགོས་པ་དང་། སྐྱེད་བཙུན་ལ་ཡང་སྲིད་ངོས་
འཛིན་བྱ་དགོས་ཀྱི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཤར་ཆེ་དེའི་བྱེད་སྐོའི་འགན་ཁུར་གཙོ་བོ་རྒྱ་ལའི་
ཟླ་མའི་ཟླ་བའང་དགའ་ལྡན་པོ་བྱུང་ཡིད་ཆེས་དགེ་ཅའི་དབང་ལྡན་འགན་འཛིན་ཀླུ་མ་ས་ལ་
ཡོད་པ་དང་། ཁོ་ཚོས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཚོས་བརྒྱུད་ཁག་གི་དབྱ་ཁྲིད་ཟླ་ཆེན་ཀླུ་
པ་དང་། རྒྱལ་དབང་སྐྱེད་ན་རིམ་དང་ལུས་དང་གི་པ་མ་བཞེན་འགོགས་པའི་དམ་ལྷན་
ཚོས་སྤྱང་ཁག་ལ་སྐྱབས་བསྐྱུན་ལམ་སྟོན་ཞུས་ཉེ་ཡང་སྤྱི་ཚུན་གཙོ་བོ་ངོས་འཛིན་སྟོན་
སྟོལ་བཞེན་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ངོས་ནས་ཀྱང་བྱེད་སྐོའི་གསལ་དེ་དག་ལམ་སྟོན་གསལ་
བཀོད་ཀྱི་ཡིག་འཛོག་བྱ་རྒྱ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལྟར་ཚུལ་མ་ཐུན་ཅུང་གཙོ་བོ་ངོས་འཛིན་བྱུང་
བའི་ཡང་སྤྱི་ལ་ཞིག་ལས་གཞན་དུ་སྲིད་དོན་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་ནག་གི་
དམངས་སྤྱི་མ་ཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དབང་འཛིན་པས་མཚོན། སྲིད་དབང་འཛིན་
བ་སྤྱི་ཞིག་གིས་ཡང་སྤྱི་ལ་འདེམས་སྤྱི་བྱས་པ་བྱུང་ཆེ་དེ་ལ་སྤྱི་ལ་རྒྱལ་བའི་ཡང་
སྤྱི་ལ་དུ་ངོས་འཛིན་དང་དང་མོས་བྱེད་མི་དགོས་པ་ཡིད་འདྲགས་དགོས།" (312) ཞེས་
གསལ།

གོང་གསལ་ཡོངས་ཁྲབ་གསུང་འཕྲིན་ནང་། མགོན་པོ་གང་ཉིད་ཀྱི་ཡ་སྐའི་ཡང་
སྲིད་ཐག་གཙོ་བོ་ཞུ་རྒྱུའི་ཐང་ལྷ་ཟླའི་ལུང་བསྟན་སོགས་མི་དགོས་པར་ཡོ་ཤུའི་ཟླ་
ཆེན་ (313) པོ་བ་བསྐོ་གཞག་བྱེད་སྐྱེད་སྤྱང་བྱ་རྒྱུ་ལས་ཡང་ན་མ་འདས་སྤྱི་བསྐྱབས་སྤྱི་བསྐོ་
གཞག་བྱ་རྒྱུ་དང་། གཞན་ཡང་མགོན་པོ་གང་ཉིད་དགོངས་པ་ཚོས་དབྱིངས་སྤྱི་ཐེས་
ཚུལ་བསྟན་རྗེས་ཡུལ་ཆེམས་ཐོག་ནས་ཐག་གཙོ་བོ་མཛད་རྒྱུ། ཞེས་ཐབས་ལམ་འགའ་
ཤས་ཡོད་ཚོག་པའི་སྐོར་ལམ་སྟོན་བཀའ་སྩལ་སྤྱི་བསྐྱབས་བར་མ་ཟད། བྱུང་མེད་རྟེན་ཅན་གྱི་

ཏུ་ལའི་ཟླ་མའང་བྱོན་སྲིད་སྐོར་བཀའ་སློབ་སྦྱུང་ཡོད། (314)

དེ་བཞིན་མ་འོངས་པར་ཏུ་ལའི་ཟླ་མའི་ཡང་སྲིད་ལུ་མཐུད་དགོས་མིན་པོད་མི་རྣམས་
ཀྱིས་འོས་བསྐྱེའི་ལམ་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཚོགས་སྐོར་སོགས་བཀའ་སློབ་སྦྱུང་བར་
བརྟེན། ཡང་སྲིད་པོད་ཕྱི་ལ་འཇུངས་རྒྱ་དེས་སྐོར་གྱི་བཀའ་སློབ་སྦྱུང་ཡོད།

མཐུག་སྐྱོམ།

པོད་དང་རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་འབྲུང་འབྲུང་ཏུ་ལའི་ཟླ་མའི་ཟླ་བའི་གནད་དོན་
ཐད་སྐོང་སྐོང་མང་པོ་ཡོང་བཞིན་ཡོད།

མི་སྲུ་འབྲེལ་གྱི་ཡིན་རུང་རང་ཉིད་ལོ་མང་རིང་བཀའ་བྲིན་གྱིས་བསྐྱུངས་པ་དང་རང་
གིས་ཡིད་ཆེས་སློ་གཏད་ལུ་སའི་ཟླ་ན་མེད་པའི་དབྱ་ཁྲིད་ཅིག་གི་ཡང་སྲིད་ཐད་བསམ་
སློ་གཏོང་རྒྱ་མི་ཉ་ཅང་གསལ་གནད་ཆེ་ལ་དཀའ་ཚེགས་ཀྱང་ཆེ་བའི་བྱ་གཞག་ཅིག་ཡིན།
པོད་ལ་མཚོན་ན་པོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྦྱུང་སྦྱུང་ཡང་སྲིད་དོས་འཛིན་གྱི་ལམ་སློབ་
ལ་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ཆབ་སྲིད་དགོས་མཁོར་བརྟེན་ནས་
འཁྲོག་བཤད་ལྟ་ཚོགས་དང་ཐེ་བྱས་བྱས་པར་བརྟེན་ད་ཆ་གནད་དོན་དེ་མགོ་རྩུག་པོ་
ཅན་ཞིག་ཆགས་ཡོད། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་པོད་ཁྲོན་ཡོངས་
ཉམ་བུར་བྱས་པས་མ་ཚིམས་པར་ད་ཆ་པོད་ཀྱི་ཚོས་སྤོགས་ཀྱི་བྱེད་སྐོར་དབང་
བསྐྱུར་ཐབས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྦྱབས་ལེགས་པ་ཞིག་ལ། སྤྱི་ནོར་ལགོང་ས་
ལ་སྦྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གིས་གང་གི་ཡང་སྲིད་ཅད་གཅོད་བྱ་རྒྱུའི་ལམ་ལུགས་
ཐད་འབྲེལ་བཤད་ཉ་ཅང་གསལ་པོའི་སྐོར་ནས་བདག་དབང་སྲུ་ལ་ཡོད་མེད་ཀྱི་ལམ་སྟོན་
གནད་བར་བརྟེན་ད་ཆ་དེའི་ཐད་མགོ་རྩེངས་དགོས་དོན་མེད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ཅན་ནས་སྤྱི་ནོར་ལགོང་ས་ལ་སྦྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གིས་
མ་འོངས་པར་ཏུ་ལའི་ཟླ་མའི་ཡང་སྲིད་ལུ་མཐུད་མིན་ཟེར་བ་དེ་པོད་རྒྱ་ཆེ་མི་མང་

ཚོས་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུ་མ་གཏོགས། མིང་དོན་གྱི་དགོས་མཁོ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་ནག་མི་
དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དབང་འཛིན་བས་མཚོན། དབང་འཛིན་བ་སྲུ་
ཞིག་གིས་ཡང་སྤྱུལ་འདེམས་སྤྱུག་བྱས་པ་བྱུང་ཚེ་དེ་ལ་སྲུས་ཀྱང་ཡ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱུལ་
དུ་ངོས་འཛིན་དང་དད་མོས་བྱེད་མི་དགོས་པའི་བཀའ་སློབ་གསལ་ལོར་ཐེབས་ཡོད།

འདི་ལྟ་བུའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སོལ་རྒྱན་ཁོད་ཉ་ཅང་གཅིག་ས་ཆེར་འཛིན་པའི་སྤྱུལ་སྤྱིའི་
ལམ་ལུགས་ཐོག་མ་དར་བ་ནས་ད་བར་གནས་སུས་ལྟར་མ་འོངས་པར་ཡང་སྲུ་མཐུད་
རྒྱན་འཁོར་ས་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་པ་གདོན་མི་ཟ་བ་ཡིན།

དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བླ་སྤྲུལ།

མ་འོངས་མདུན་བསྐྱོད་ཀྱི་ལམ་གྱི།

དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བླ་སྤྲུལ་ནི་སྤྱི་ནོར་ཡ་གོང་ས་ཡ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཆོག་གིས་
 བོད་རིགས་ཡོངས་ལ་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་སྐྱོད་ཡོང་ཐབས་དང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་
 གི་འགོ་ཁྲིད་དང་ལྷན་དུ་གྲོས་མོལ་གནང་སྟེ་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་པན་ཚུན་གཉེས་པན་གྱི་
 ལམ་ནས་སེལ་ཐབས་མཛད་རྒྱའི་སྲིད་བླ་སྤྲུལ་ལོག་ཡིན། བད་བརྟན་གྱི་ལྷ་སྲུབ་གཞིར་
 བརྒྱད་སྲིད་བླ་སྤྲུལ་འདིས་མཐའ་གཉེས་དང་བྲལ་བའི་དབུ་མ་ནས་སྐྱབས་མོང་གི་གཞི་རྒྱུ་
 འཚོལ་བའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཡིན། བོད་རང་བཙན་བསྐྱར་གསོའི་མཐའ་དང་། ད་ལྟའི་
 བོད་ཀྱི་གནས་བབ་སྲུ་མ་སྐྱད་གནས་རྒྱའི་མཐའ་གཉེས་དང་བྲལ་བའི་དབུ་མའི་ཐབས་
 ལམ་ཞིག་ཡིན། སྲིད་བླ་སྤྲུལ་འདིས་ད་ལྟའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་བོད་ཐོག་འཛིན་བཞེས་པའི་
 དྲག་གཞོན་དང་མི་སེར་སྤེལ་བའི་སྲིད་བླ་སྤྲུལ་ནམས་ལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་དང་ལེན་བྱེད་ཀྱི་
 མེད་ལ། བོད་དེ་རྒྱ་ནག་དང་ཁ་བྲལ་ཉེ་བོད་རང་བཙན་བསྐྱར་གསོ་ཡང་བྱེད་ཀྱི་མེད།
 དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བླ་སྤྲུལ་འདིས་ཞི་མོལ་བརྒྱུད་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་
 ཁབ་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ནང་གསལ་བའི་ཆ་རྒྱུན་གཞིར་བརྒྱུད་བོད་རིགས་ཡོངས་ལ་མིང་
 དོན་མཚུངས་པའི་རང་སྐྱོད་གི་གནས་བབ་ཐོག་ནས་བོད་ཀྱི་སྐྱབས་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྐད་
 ཡིག་དང་། ཚོས་རིག་གོམས་གཤེས། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ཁོང་ཡུག་དང་བཅས་པ་ཉམས་
 པ་སོར་རྒྱུད་མི་ཉམས་རྒྱུན་འཛིན་བྱས་ཉེ་བོད་རྒྱ་མི་རིགས་པན་ཚུན་མཛད་མ་སྐྱབ་
 མཉམ་གནས་ཡོང་ཐབས་ཀྱི་འབད་བརྩོན་བྱ་རྒྱ་བཅས་ཡིན།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༩ ལོ་ཚམ་ནས་སྤྱི་ནོར་ཡ་གོང་ས་ཡ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོས་རྒྱ་ནག་གིས་
 གཞོས་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་བབ་འགྲུར་འགྲོས་ལ་དགོངས་པ་གཏིང་ཟབ་
 བཞེས་ཉེ། སྐབས་དེའི་བཀའ་ཤག་དང་སྤྱི་འཐུས་ཚོགས་གཙོ་སྤེལ་པོ་སོགས་གྲོས་ལ་

དབང་བ་རྣམས་དང་བཀའ་བསྟུར་རིམ་པ་མཛད་ཇི་ཤ། གྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོར་ནམ་ཞིག་
 བོད་རྒྱ་གཉིས་དབང་འབྲེལ་མོལ་གྱི་གོ་སྐབས་ཤིག་ཤར་ཆེ་རང་བཅའ་ཚོད་སྐྱོང་མི་
 གནང་རྒྱུ་འདི་ནང་དོན་སྲིད་བྱུས་རིབ་ཚམ་གཏན་འབེབས་མཛད་ཡོད། དེར་བརྟེན་གྱི་ལོ་
 ༡༩༥༩ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་དབུ་ཁྲིད་ཉིང་ཞའོ་མིང་གིས་སྐུའི་གཅེན་པོ་རྒྱལ་ལོ་དོན་གྲུབ་
 མཚོག་ལ་བོད་རང་བཅའ་མ་གཏོགས་གནད་དོན་གཞན་ཚང་མ་གྲོས་མོལ་གྱི་ལམ་ནས་
 ཐག་གཅོད་བྱེད་ཚོག་ཅེས་ནན་བརྗོད་གནང་བའི་སྐབས། བོད་མིའི་ཕྱོགས་ནས་འཕྲུལ་
 དུ་རྒྱ་ནག་དང་གཞུང་འབྲེལ་ཐོག་འབྲེལ་ལམ་དང་གྲོས་མོལ་གནང་འགོ་བཙུགས་རྒྱབ་
 པ་བྱུང་ཡོད།

གྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོ་ ༣༠༡༠ བར་(མི་མང་གི་)བསམ་འཆར་བསྟུ་ལེན་དང་གྲོས་བསྟུར་
 བཟོ་སྐྱོང་སོགས་རིམ་པ་བྱས་ཇི་ཤ་མང་ཚོགས་གྱི་མང་མོས་རྒྱབ་སྐྱོར་གཞིར་བཟུང་
 དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱུས་འདི་བཞིན་སྲིག་འཇུགས་ཀྱིས་གཏན་ལ་ཐབ་བའི་སྲིད་
 བྱུས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་པ་རེད། དེ་ཡང་མང་གཙོའི་འགོ་ལུགས་ལྟར་རྒྱ་ཆེའི་མང་ཚོགས་
 གྱི་ངོ་ཚབ་མཚོན་བའི་འབྲུས་མི་རྣམས་ནས་ཐད་ཀར་བསམ་ཚུལ་བསྟུས་ཏེ་གཏན་
 འབེབས་གནང་བ་ཞིག་ཡིན། གྱི་ལོར་ཡགོང་ས་ཡུལ་ས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་གིས་
 གྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོར་ཨ་རིའི་གྲོས་ཚོགས་སུ་ཞི་བའི་དོན་ཚན་ལུ་གསལ་བསྐྱབས་
 དང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་ཡུ་རོབ་གྲོས་ཚོགས་མི་ཉམ་སི་སྐབས་གི་གསལ་བསྐྱབས་
 བཅས་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱུས་གཞུང་འབྲེལ་གྱི་ཐོག་ནས་གསལ་བསྐྱབས་མཛད་
 ཡོད། གྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ལོར་མི་མང་ནས་བསམ་ཚུལ་བསྟུ་ལེན་བྱེད་སྐབས་བཅའ་ཁྲིལ་
 བོད་མིའི་བརྒྱ་ཆ་ ༩༧ ལྷག་གིས་རྒྱབ་སྐྱོར་ཞུས་པ་མ་ཟད། གཞིས་བཞུགས་བོད་མིའི་
 ཁྲིད་བསམ་ཚུལ་བསྟུ་སྐབས་སའམ་མོ་ཆེས་ཡགོང་ས་མཚོག་གི་དགོངས་འཆར་ལ་རྒྱབ་
 སྐྱོར་ཞུས་ཡོད། དེ་ཇི་ཤ་གྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ ཟླ་ ༩ ཚེས་ ༡༥ ཉིན་བོད་མི་མང་གྱི་འབྲུས་སྟན་
 ཚོགས་ནས་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ལ་གྱི་མོས་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་ཐོག་ནས་གྲོས་ཚོད་
 གཏན་ལ་ཐབ་ཡོད་པར་མ་ཟད། སྲིད་བྱུས་འདི་ཉིད་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཞི་བའི་ངང་ནས་

སེལ་བའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་དང་མ་སྐྱོད་པའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པར་ངོས་
འཛིན་གྱིས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱུན་སྐྱོད་གནང་བཞིན་ཡོད། འདས་པའི་ལོ་བཅུ་ལྷག་ཁ་ཤས་རིང་
པོད་མིའི་སྤྱི་གཞུགས་ཀྱི་ངོས་ནས་བོད་ཀྱི་ཕྱོགས་ནས་དབྱ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བློས་སྤྱི་
མཐུན་རྒྱུན་སྐྱོད་ལག་བསྟར་གྱི་རྒྱ་ཡིན་པ་ཞེས་བསྟར་ལྟར་ཡང་ལྷན་གྱིས་བསྐྱབས་
ཡོད།

དབྱ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བློས་ནི་ཕྱོགས་གཉིས་ཀར་ཁེ་སན་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན། ཕྱོགས་
གཅིག་ནས་བོད་མི་མང་གི་གཞི་རྒྱུ་མཛོན་འདོད་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་མེད་མ་ཡིན་པའི་ཚོས་
དང་རིག་གཞུང་ངོ་བོ་དང་ཆེ་མཛོད་སྤྱད་སྐྱོབ་སྤྱོད་སྤྱོད་ལམ་ཞིག་དང་། རྒྱ་ནག་ཕྱོགས་ལའང་
མངའ་ཁོངས་གཅིག་གྱུར་གྱི་བདག་དབང་སྤྱི་མཐུན་སྤྱད་སྐྱོབ་སྤྱོད་ལམ་བཅས་དངོས་ཡོད་
གནས་སྣངས་དང་འཚོམ་པའི་སྲིད་བློས་ཤིག་ཡིན།

ང་ཚོས་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་གཅིག་གྱུར་གྱི་བདག་
དབང་དང་བརྟན་ལྷིང་ལའང་བསམ་ཤེས་དང་། ང་ཚོ་བོད་མིའི་གཞི་རྒྱུ་དགོས་མཁོ་འདོད་
བཀའ་སྤྱོད་ལམ་བཅས་ཀྱི་རང་སྲིད་རང་སྐྱོང་གི་སྲོལ་ཐབས་ཚུན་ལེན་གྱི་ཡོད། བོད་
རིགས་ནམས་ད་ལྟའི་ཆར་བོད་རང་སྐྱོང་སྐྱོངས་དང་། ཉེ་འབྲེལ་ཞིང་ཆེན་མཚོ་སྤོན་
དང་། སི་ཁྲོན། ཀན་སུའུ། དུན་ནན་བཅས་ཀྱི་ནང་རང་སྐྱོང་རྫོང་དང་། རང་སྐྱོང་ཁུལ་
བཅས་དུམ་བུ་མང་པོར་བཞག་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཞིང་ཆེན་དེ་དག་གི་ནང་གྲངས་མང་
མི་སེར་ཡང་རྒྱ་རིགས་ཆགས་ཡོད། དེར་བརྟེན་ད་ལྟའི་འཛིན་སྐྱོང་གི་སྐྱོམ་གཞི་འདི་
མ་ཡིན་པར་བོད་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་རང་སྐྱོང་གཅིག་གི་འཛིན་སྐྱོང་ལོག་ཏུ་འདུས་
པ་ཡིན་ན་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་མེད་མ་ཡིན་པའི་སྤྱད་ཡིག་རིག་གནས་དང་གོམས་སྐོལ་སོགས་
སྤྱད་སྐྱོབ་དང་སྤེལ་བཀ་རུས་ལྡན་པ་གྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་ལོད་པའི་ཡིན། རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་
དབང་འཛིན་པ་ཚོས་"བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ནས་རྒྱ་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་ཕྱིར་འབྱུང་གཏོང་
རྒྱུའི་བློས་ངན་འདིར་བཞིན་འདུག"ཅེས་ང་ཚོར་སྤོན་འཇུགས་གྱི་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་།

དངོས་དོན་དེ་ལྟར་མིན་པ་ནི་བསམ་འཆར་ཡིག་ཆ་⁽³¹⁵⁾ ལས་གསལ་པོ་རྟོགས་ཐུབ་ཏུ་
 རེད། དེ་ཡང་ "བོད་ནང་གཏན་དུ་གཞིས་ཆགས་པ་དང་། དུས་ལུན་རིང་པོ་ནས་གནས་
 རྟོན་འཆར་ལོངས་བྱས་པ་རྣམས་ཕྱིར་འབྲུད་བྱེད་རྒྱུའི་ཀུན་སྲོང་ང་ཚོར་མེད། ང་ཚོས་
 སེམས་འཆར་བྱེད་པ་ནི་རྒྱ་རིགས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་མི་རིགས་གཞན་མང་པོ་བོད་ནང་
 རྟོ་ཞུགས་བྱེད་དགོས་རྒྱུ་སྐུལ་བྱས་པའི་དབང་གིས་ད་ཡིད་སྲི་ཚོགས་ལ་འཕོ་འགྱུར་
 དང་། བོད་མི་རྣམས་རང་ལུལ་ནང་གུངས་ཉུང་མི་རིགས་སུ་འགྱུར་བཞིན་པའི་ཉེན་
 འཆར་དེ་དག་ལ་བརྟེན་པ་ཡིན།" ཞེས་འཁོད་ཡོད།

བོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ངོ་བོ་སྲུང་སྐྱོབ་དང་སྐྱེལ་ཆེད་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ནང་གུངས་
 མང་གི་མི་རིགས་བོད་མི་ཡིན་དགོས་པ་དེ་ནི་བོད་རིགས་ཡོངས་ལ་མིང་དོན་མཚུངས་
 པའི་རང་སྲོང་ཡོང་ཐབས་ཀྱི་བསམ་འཆར་གྱི་མཛོད་འདོད་ཡིན།

བོད་ཀྱི་ས་གནས་རང་སྲོང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་མིའི་གཞི་ཚའི་དགོས་མཁོ་སྲུང་སྐྱོབ་
 དང་སྐྱེལ་བྱེད་རྒྱུའི་གནད་དོན་ཁག་གཞག་གསལ་གསལ་

༡། རྒྱན་ཡིག

རྒྱན་ཡིག་ནི་བོད་མིའི་ཁྱད་ཚོས་དང་ངོ་བོ་མཚོན་བྱེད་གསལ་ཆེ་ཞིག་དང་། བན་ཚུན་བར་
 རྟོན་གྱི་རྒྱན་ཡིག་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན། བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་སྤྱི་དང་། ལྷག་པར་ནང་དོན་རིག་
 པ་སྟེ་སངས་རྒྱུས་ཀྱི་བཀའ་བསྟན་འགྱུར་དང་། ལྷུང་རབས་ལོ་རྒྱུས། དེ་བཞིན་ཆབ་
 སྲིད། དཔལ་འབྱོར། དམག་དོན། ཞིམས་ལུགས། ཚོན་རིག་སོགས་ཤེས་བྱའི་གནས་
 མཐའ་དག་རྒྱན་ཡིག་དེའི་ཐོག་གིས་ཡོད། རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཙུ་
 ཞིམས་དོན་ཚོན་བཞི་པའི་ནང་མི་རིགས་ཚང་མར་ "རང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱན་དང་ཡི་གེ་སྲོད་པ་
 དང་གོང་དུ་" སྐུལ་རྒྱུའི་རང་དབང་འགན་སྲུང་བྱས་ཡོད།

པོད་མིས་རང་ཉིད་ཡར་རྒྱས་ཡོང་བར་བྱེད་པའི་སྐད་ཡིག་གཙོ་བོ་པོད་ཡིག་ཡིན། དེ་
དག་སྐྱོད་སྐྱོད་གོང་འཕེལ་ལ་བརྩི་སྲུང་བྱེད་དགོས་པ་དང་། དེ་བཞིན་པོད་རིགས་རང་
སྐྱོད་ས་ཁུལ་ཡོངས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་གཙོ་བོ་པོད་ཡིག་བྱེད་དགོས།

ལྷ་ལྷུབ་འདི་ཙམ་གྱི་དོན་ཚན་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་ཙམ་གྱི་པའི་ནང་གྲུ་ཡངས་ཀྱི་སྐོ་
ནས་རོས་འཛིན་བྱས་ཡོད་པ་ནི་“མི་རིགས་རང་སྐྱོད་ས་གནས་ཀྱི་རང་སྐྱོད་ལས་ཁུངས་
ཀྱིས་ས་གནས་དེ་གར་ཐུན་མོང་དུ་སྐྱོད་པའི་སྐད་ཡིག་གཅིག་གམ་ཁ་ཤས་སྐྱོད་རྒྱ།”
ཞེས་དང་། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོད་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་ཚན་བརྒྱ་པའི་ནང་“ས་
གནས་དེ་གའི་མི་རིགས་ཁག་ཚང་མར་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་བེད་སྐྱོད་དང་དར་རྒྱས་
སྤྲུག་ཏོང་བའི་རང་དབང་འགན་སྲུང་བྱ་རྒྱ།” ཞེས་གསལ་ཡོད།

པོད་རིགས་ས་ཁུལ་ཁག་གི་སྐད་ཡིག་གཙོ་བོ་པོད་ཡིག་བྱེད་རྒྱ་དང་འདྲ་བར་མི་རིགས་
ས་གནས་རང་སྐྱོད་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་སྲུང་ཅུ་མོ་དུག་པའི་ནང་རང་སྐྱོད་ས་གནས་
ཀྱི་སྲིད་གཞུང་ལ་སློབ་གསོའི་ཐད་“སློབ་ཁྲིད་བྱེད་པའི་སྐད་རིགས། སློབ་གྲྭ་བ་སྦྲད་
ཐབས་སོགས་གཏན་འབེབས་” ཐག་གཅོད་བྱེད་རྒྱའི་དབང་ཆ་ཡོད་པར་གསལ་ཡོད།
དེའི་བོད་དོན་ནི་སློབ་ཁྲིད་རྒྱུད་ལས་ཀྱི་སྐད་ཡིག་པོད་ཡིག་བྱེད་རྒྱའི་ལྷ་བ་རོས་འཛིན་
བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

༥། རིག་གཞུང་།

མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོད་བྱེད་རྒྱའི་གཞི་ཅིའི་དམིགས་ཤུལ་ནི་གྲངས་ཉུང་མི་
རིགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་ཆེད་ཡིན། དེར་བརྟེན་རྒྱ་བག་མི་དམངས་མྱི་
མ་ཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཙམ་གྱི་དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་ཙམ་གྱིས་པ་དང་། བཞི་བརྒྱ་ཞེ་བདུན།
བརྒྱ་དང་བརྒྱ་དགུ་བ། དེ་བཞིན་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོད་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་
སྲུང་ཅུ་མོ་བརྒྱད་བཅས་ཀྱི་ནང་རིག་གཞུང་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་རྒྱའི་དོན་ཚན་འཁོད་ཡོད།
པོད་མིའི་རིག་གཞུང་ནི་པོད་མིའི་ཚོས་དང་། སློལ་རྒྱུན། སྐད་ཡིག་ རོ་བོ་བཅས་དང་

ཚོགས་ལ་ཚོས་བཤད་དང་དབང་བསྐྱར་སོགས་ཀྱི་བྱེད་སློབ་ཁག་ཀྱང་རང་དབང་འདྲིེ་
ཁོངས་ཚུད་ཡོད། ཚོས་ལུགས་ཀྱི་སྤྱིར་བཏང་བྱེད་སློབ་དཔེར་ན་རྒྱ་སློབ་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་
དང་། དཔོན་སྡེའི་འཛིན་སྐྱོང་། ཡང་མིན་ངོས་འཛིན་བྱེད་སློབ་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ཐེ་
བྱས་བྱེད་རྒྱ་མེད།

༥། ཤེས་ཡོན།

དབྱུས་གཞུང་གི་ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་དང་མཉམ་འབྲེལ་ཐོག་བོད་མི་རང་གི་ཤེས་
ཡོན་ལས་ལུགས་བཟོ་རྒྱ་དང་འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱའི་བོད་མིའི་མངོན་འདོད་དེ་ཅ་ཁྲིམས་
ནང་གསལ་བའི་སློབ་གསེའི་ཐད་ཀྱི་ལྟ་གྲུབ་ཀྱི་རྒྱབ་རྟེན་ཡིན། ཚོན་རིག་ལག་ཅེས་ཡར་
རྒྱས་ཐད་མཉམ་ཞུགས་བྱས་ཏེ་ཆ་ཤས་སྒྲུབ་རྒྱའི་མངོན་འདོད་ཀྱང་དེ་བཞིན་མེད། དེར་
དུས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཚོན་རིག་ཡར་རྒྱས་ཐད་ནང་པའི་སེམས་ཁམས་རིག་པ་དང་། དངོས་
ཁམས་རིག་པ། འཛིན་རྟེན་ཆགས་ཚུལ། སེམས་ཀྱི་གནས་ལུགས་རྟོགས་ཐབས་བཅས་
ལ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་ངོས་འཛིན་ཇི་ཟེན་ཏུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པར་ཚོས་མཐོང་
ཐུབ།

ཅ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་བཅུ་དགུ་པའི་ནང་ཡུལ་མིར་སློབ་གསེའི་མ་ཐུན་རྒྱུར་རྒྱའི་
འགན་ཁུར་ཆ་ཚང་རྒྱལ་ཁབ་ནས་སྒྲུབ་དགོས་པ་དང་། དོན་ཚན་བཅུ་དང་བཅུ་དགུའི་
ནང་"མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ས་གནས་ཀྱི་རང་སྐྱོང་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་ས་གནས་དེ་གའི་སློབ་
གསེའི་བྱ་བཞག་ནམས་ལ་རང་བདག་གི་སློབ་སྡོལ་བྱེད་རྒྱུ་"འཁོད་ཡོད། མི་རིགས་
ས་གནས་རང་སྐྱོང་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་སྟུང་ཅུ་སོ་དྲུག་པའི་ནང་ལ་ཡང་ལྟ་གྲུབ་དེ་
ཉིད་གསལ་ཡོད།

ཚོན་རིག་ལག་ཅེས་ཡར་རྒྱས་ཐད་མཉམ་ཞུགས་ཀྱིས་ཆ་ཤས་སྒྲུབ་རྒྱའི་རེ་འདུན་ཡང་
ཅ་ཁྲིམས་(དོན་ཚན་བཅུ་དང་བཅུ་དགུ) དང་བཅའ་ཁྲིམས་(དོན་ཚན་སྟུང་ཅུ་སོ་དྲུག)
ནང་རང་སྐྱོང་ས་གནས་ཁག་ལ་ཚོན་རིག་ལག་ཅེས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་

བ་ངོས་འཛིན་གསལ་པོ་བྱས་ཡོད།

༥། ཁོར་ཡུག་སྤང་སྐྱོབ།

ཐོད་ནི་ཨེ་ཤེ་ཡའི་རྒྱ་བོ་ཆེ་ཁག་རྣམས་ཀྱི་འབྲུང་ཁུངས་དང་། དེ་བཞིན་འཛམ་གླིང་གི་
རི་བོ་མཐོ་ཤོས་གནས་ཡུལ། འགྲོ་བ་མིའི་སྤོང་བྱས་མེད་པའི་གཉེན། དེ་བཞིན་
ནགས་ཚལ་བཅས་ཀྱིས་སྤྱུག་པའི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་འཛམ་གླིང་གི་ས་མཐོ་ཤོས་དེ་
ཡིན།

ཐོད་མའི་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྐྱོབ་ཀྱི་ལམ་སློབ་ནི་མི་དང་དྲུང་འགྲོ་དབྱེ་བ་མེད་པར་སེམས་
ཅན་ཀྱན་ལ་གཞོན་འཆེ་སྤངས་པ་དང་གཞན་གྱི་ཆེ་སློག་ལ་བརྟེན་པའི་སློབ་
རྒྱན་བཟང་པོ་ལས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན། ཐོད་ནི་རང་བཞིན་འབྲུང་བའི་ཁོར་ཡུག་ཐུན་མོང་
མ་ཡིན་པ་ཞིག་དང་སྤྱུག་བཅོག་གིས་མ་བསྐྱད་པའི་རི་མཐོ་ས་གཙང་གི་གནས་ཤིག་
ཡིན།

ད་ལྟའི་ཆར་ཐོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་ཁོར་ཡུག་ལ་བསྐྱུར་གསོ་བྱེད་སྐབས་ཐབས་མེད་པའི་
གཞོན་འཆེ་པོ་གཡོ་ཡོད། དེ་དག་གི་ཤྱགས་རྒྱུན་གཙོ་བོ་རྣམས་དང་། ཞིང་ས། ནགས་
ཚལ། ལྗེ་ཐོན་ཁུངས། རི་སྐྱེས་སློག་ཆགས་བཅས་ལ་ཐེབས་ཡོད་པ་གསལ་པོ་མཐོང་
རྒྱུ་ཡོད།

དེར་བརྟེན་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྤོང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ཞེ་ལྷ་བ་དང་།
རེ་བྱུག་པ་གཞིར་བཟུང་ཐོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྐྱོབ་ཀྱི་ལམ་སློབ་དང་མཐུན་
པར་ཁོར་ཡུག་སྤང་སྐྱོབ་ཀྱི་སྲིད་བྱས་བཅོ་རྒྱ་དང་འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་སྐོང་
དགོས།

༤། རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ལེན་སྐྱོད་བྱེད་ཕྱོགས།

ཅུ་ཁྲིམས་དང་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོད་བཅའ་ཁྲིམས་ནང་རང་བྱུང་ཁོར་ཕུག་དང་
རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་སྐྱོད་བྱེད་ལེན་གཉེན་གྲེད་ཕྱོགས་ཐད་རང་སྐྱོད་ས་ཁུལ་གྱི་རང་
སྐྱོད་ལས་ཁུངས་ནས་ཆ་ཤས་སྒྲུབ་རྒྱུ་ལེན་གཏོང་འཛོག་བྱས་ཡོད། (མི་རིགས་ས་གནས་
རང་སྐྱོད་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་ཙུའུ་དང་། ཉི་ཤུ་ཙུ་བརྒྱད། བཞི་བརྒྱ་ཞེ་
ལ། འུག་ཅུ་རེ་འུག་ དེ་བཞིན་དུ་ཅུ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་བརྒྱ་དང་བཅོ་བརྒྱད་པའི་ནང་“མི་
རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོད་གི་ཁེ་བན་ལ་ལྷ་རྩོག་གྲེད་དགོས།” ཞེས་ཁས་ལེན་བྱས་
ཡོད།) མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོད་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱིས་རང་སྐྱོད་ས་ཁུལ་ནས་ཤིང་
ནགས་དང་རྩ་ཐང་སྐྱོད་དང་དར་སྐྱེལ་གྲེད་རྒྱ་གལ་ཆེའི་རོམ་འཛུགས་དང་། (དོན་
ཚན་ཉི་ཤུ་ཙུ་བརྒྱད། “ས་གནས་དེ་གས་ཐོན་སྐྱོད་ཐུབ་པའི་རང་བྱུང་གི་ཐོན་ཁུངས་
རྣམས་ནི་དམིགས་བཀའ་ཀྱིས་རྩལ་ལུགས་དང་མཐུན་པའི་སྐོ་ནས་ཐོན་སྐྱོད་ཐུབ་པའི་གྲེད་
དང་དགེ་ལེན་སྐྱོད་བྱས་ཆོག” ཅེས་གསལ་ཡོད།

ས་ཞིང་བདག་དབང་ནི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་དང་། ཁལ་དང་ཡོང་འབབ་ཀྱི་དབལ་འབྱོར་
ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུ་ལེ་རྒྱུ་ལེ་ཆགས་ཡོད། དེར་བརྟེན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་དབང་བའི་ས་
མ་ཡིན་པ་ཚང་མ་ཐོགས་མ་གཏོང་བའམ་བརྗེ་བསྐྱར་གྲེད་རྒྱུ་ལེ་ཁྲིམས་མཐུན་དབང་
ཚད་རང་སྐྱོད་ལྗོངས་ཀྱི་མི་རིགས་ཁོ་ན་ལ་དགོས་རྒྱུ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན། དེ་བཞིན་
དུ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཡར་རྒྱས་འཆར་གཞི་བཟོ་བཞོད་དང་ལག་བསྟར་གྲེད་རྒྱུ་ལེ་ཐོབ་ཐང་
དགོས་ཀྱི་ཡོད།

༥། དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་དང་ཚོང་འབྲེལ།

ཐོད་གྱི་ས་ཁུལ་ཁག་གི་དབལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་ནི་དགོས་ངེས་ཅན་ཞིག་རེད། དབལ་
འབྱོར་གྱི་ཆ་ནས་ཐོད་གྱི་ས་ཁུལ་རྣམས་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ནང་
རྗེས་ལུས་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་གས་ཤིག་རེད།

ཅུ་ཁྲིམས་ནང་རང་སྐྱོད་གི་ལས་ཁུངས་ལ་ས་གནས་ཀྱི་བྱུང་ཚེས་དང་དགོས་མཁོར་
 གཞིགས་པའི་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུའི་ཐད་གལ་ཆེའི་ཆ་ཤས་ལྔ་རྒྱུའི་ལྟ་
 བཅོས་འཛིན་བྱས་ཡོད། (ཅུ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་བརྒྱ་དང་བཅོ་བརྒྱད་དང་། མི་རིགས་ས་
 གནས་རང་སྐྱོད་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་ཅུ་ལ།) དེ་བཞིན་དུ་དབུལ་ཅིས་དོ་དམ་
 དང་འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱུའི་རང་སྐྱོད་གི་ལྟ་གྲུབ་ཀྱང་རོས་འཛིན་བྱས་ཡོད། (ཅུ་ཁྲིམས་དོན་
 ཚན་བརྒྱ་དང་བཅུ་བདུན་དང་། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོད་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་
 ལྔ་མ་ཅུ་མོ་གཉིས།) གཞན་ཡང་རང་སྐྱོད་ས་ཁུལ་ཁག་གི་ཡར་རྒྱས་མགྱོགས་ལྷུང་ཡོང་
 ཆེད་རྒྱལ་ཁབ་ནས་དབུལ་གྱི་རོགས་རམ་དང་མ་ལུན་འགྱུར་བྱེད་དགོས་པའང་རོས་
 འཛིན་བྱས་ཡོད། (ཅུ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་ཅུ་གཉིས་དང་། མི་རིགས་ས་
 གནས་རང་སྐྱོད་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་ཅུ་གཉིས།)

དེ་མཚུངས་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོད་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ལྔ་མ་ཅུ་མོ་གཉིས་པའི་
 བཅོས་ལྟ་བུ་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་ས་འབྲེལ་ཡིན་པའི་རང་སྐྱོད་ས་ཁུལ་རྣམས་ཀྱིས་བྱི་
 རྒྱལ་དང་མཉམ་དུ་ཚོང་འབྲེལ་དང་ས་མཚམས་ཚོང་འབྲེལ་གཉེར་ཚོགས་པའང་གསལ་
 ཡོད། རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་མཉམ་དུ་རིག་གནས་དང་། ཚོས་ལུགས། མི་རིགས། དཔལ་
 འབྱོར་བཅས་ཀྱི་ཆ་ནས་ལུན་མོང་གི་བྱུང་ཚེས་ཡོད་མཁུན་པོད་མི་ཚོར་ལྟ་གྲུབ་དེ་ནི་ཉ་
 ཅང་གལ་འགངས་ཅན་ཞིག་རེད།

དབུས་གཞུང་དང་། ཞིང་ཆེན་ཁག་གི་རོགས་རམ་རྣམས་གནས་སྐྱབས་ཀྱི་ཕན་ཐོགས་
 ཡོད་ནའང་། བཅོས་ལུགས་པོད་རིགས་རྣམས་རང་རྒྱ་མི་འཕེར་བ་གཞན་ལ་བརྟེན་དགོས་
 ཆགས་ན་གཞོན་སྐྱོན་ཆེ་བས་པོད་རིགས་རྣམས་དཔལ་འབྱོར་རང་འཚོ་སྐབས་བཅོ་
 རྒྱུའང་རང་སྐྱོད་གི་དམིགས་ཡུལ་གལ་ཆེ་ཞིག་ཡིན།

༤། མང་ཚོགས་ཀྱི་འཕྲོད་བསྟེན།

ཅ་ཁྲིམས་ནང་མང་ཚོགས་ལ་འཕྲོད་བསྟེན་དང་སྐྱབ་བཅོས་ཀྱི་མ་སྐྱབ་སྐྱེན་རྒྱུ་ལས་འགན་རྒྱལ་ཁབ་ནས་སྤང་དགོས་པ་གསལ་ཡོད། (ཅ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་ཅ་གཅིག) ཅ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་བརྒྱ་དང་བརྒྱ་དགུའི་ནང་དེ་ནི་རང་སྐྱོང་ས་གནས་ཀྱི་ལས་འགན་ཡིན་པའི་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད། མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་བཅའ་ཁྲིམས་(དོན་ཚན་བཞི་བརྒྱ)ནང་ས་གནས་མི་རིགས་རང་སྐྱོང་ས་ཁུལ་གྱི་རང་སྐྱོང་ལས་ཁུངས་ནས་ “རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་ས་གནས་དེ་གའི་སྐྱབ་བཅོས་འཕྲོད་བསྟེན་གྱི་བྱ་གཞག་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བའི་འཆར་གཞི་བཞོས་ཐོག་དང་རབས་ཀྱི་སྐྱབ་དབྱུང་དང་མི་རིགས་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་སྐྱབ་དབྱུང་གོང་དུ་སྐྱེལ་”རྒྱུ་འོ་ཐོབ་ཐང་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད།

གོང་འཕྲོད་ཁྲིམས་ཡིག་ཁག་གི་དགོངས་དོན་གཞིར་བརྱུང་ས་གནས་རང་སྐྱོང་ལས་ཁུངས་ལ་ཐོད་མི་ཡོངས་ཀྱི་འཕྲོད་བསྟེན་གྱི་དགོས་མཁོ་བསྐྱར་རྒྱུ་མ་སྐྱབ་སྐྱེན་དང་ལུས་པ་ལྷན་དགོས་པ་ཡིན། དེ་མཚུངས་བསྐྱེད་ལྷན་མེད་པའི་སློབ་སྲོལ་རྒྱུན་གཞིར་བརྱུང་ཐོད་སྐྱབ་དང་སྐྱར་རྗེས་ཀྱི་ལག་ལེན་རྣམས་ཁྲུབ་སྐྱེལ་གཏོང་རྒྱུ་ལུས་པ་ལྷན་དགོས་པ་ཡིན།

༥། མང་ཚོགས་ཀྱི་བདེ་འཇགས།

མང་ཚོགས་ཀྱི་བདེ་འཇགས་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་ཐག་གཙོད་བྱེད་མཁན་དང་བདེ་འཇགས་མི་སྣའི་ཁོངས་ས་གནས་དེ་གའི་སྲོལ་རྒྱུན་དང་གོམས་གཤེས་ལ་རྒྱས་མངའ་དང་བརྗེ་བཀུར་ཡོད་པའི་མི་སྣ་གང་མང་དགོས་རྒྱུ་དེ་ཉ་ཅང་གསལ་ཆེན་པོ་ཡིན།

རང་སྐྱོང་དང་རང་སྲིད་རང་སྐྱོང་གི་ལས་འགན་གལ་ཆེ་བ་གཅིག་ནི་མང་ཚོགས་ནང་ཁུལ་གྱི་སྤྲིག་ལམ་དང་། རང་སྐྱོང་ས་ཁུལ་གྱི་བདེ་འཇགས་ལྟ་ཉིག་བྱེད་རྒྱ་དེ་དེ། ཅ་ཁྲིམས་(དོན་ཚན་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ)དང་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་

(དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་ཅུ་བཞི།)ནང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དམག་དོན་ལམ་ལུགས་དང་ས་གནས་དེ་གའི་དགོས་མཁོ་དངོས་ལ་གཞིགས་ཏེ་རྒྱལ་སྲིད་སྲི་བྱེད་ཁབ་ཚོགས་མཆོག་མཆོག་ཐོབ་མཆོམས་སུ་། རང་སྲོད་ས་ཁུལ་གྱི་བདེ་འཇགས་བཟོ་བཤོད་བྱེད་པའི་དབང་ཚད་དང་ཚུལ་གས་སྒྲུབ་ཀྱི་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན་པའི་དོས་འཛིན་བྱས་ཡོང།

༡༠། རྒྱལ་ས་མི་དོན་ལ་བྱེད་ཐབས་ཀྱི་སྲོལ་ཡིག

མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྲོད་དང་རང་སྲིད་རང་སྲོད་བྱེད་པའི་གཞི་ཅའི་དམིགས་ལུལ་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་དོ་ཤོད་དང། རིག་གཞུང། རྐང་ཡིག་སོགས་སྤྱད་སྤྱོད་དང། རང་ཁྱིམ་རང་བདག་ཡོང་ཐབས་བྱེད་ཀྱི་དེ་རེད། གལ་སྲིད་གངས་ཉུང་མི་རིགས་འདུས་སྡོད་བྱེད་པའི་ས་ཁུལ་དུ་མི་རིགས་ཆེན་པོ་སྟེ་རྒྱ་རིགས་དང་མི་རིགས་གཞན་མང་པོ་གཞི་རྒྱ་ཆེན་པོའི་སློབ་ས་སློ་ཞུགས་བྱེད་དུ་བཅུག་པའམ། སློ་ཞུགས་བྱེད་ཀྱི་ལྷན་སྐྱེལ་སྲོད་བྱས་ན་དེས་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྲོད་གི་དམིགས་ལུལ་དང་ལྟ་བུ་བྱུང་ཅིས་མེད་གཏོང་གི་ཡོང། དེ་འདྲའི་མི་འབོར་སློ་ཞུགས་ཀྱི་དབང་གིས་མི་འབོར་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་སློབ་པར་བརྟེན་པོད་རིགས་རྣམས་རྒྱ་རིགས་དང་མཉམ་དུ་ཆེག་བསྐྱེལ་ཡོང་ཀྱི་འོ་ཆོབ་ཏུ་རང་གི་སློབ་མོང་མ་ཡིན་པའི་རིག་གཞུང་དང་དོ་ཤོད་རིམ་བཞིན་ཅུ་བརྒྱལ་འགོ་བའི་སློབ་ས་ཐོད་མི་རྣམས་རྒྱ་རིགས་ཆེན་པོའི་ནང་གིས་འགོ་རྒྱ། དེ་མཚུངས་པོད་རིགས་ས་ཁུལ་ཁག་གི་ནང་རྒྱ་རིགས་དང་མི་རིགས་གཞན་མང་པོ་སློ་ཞུགས་བྱས་པའི་དབང་གིས་ས་གནས་རང་སྲོད་ལག་བསྟར་བྱེད་ཀྱི་འོ་དགོས་དེས་ཆ་སྐྱེན་ཁག་ལ་གཞི་ཅའི་འགྱུར་བ་འགོ་རྒྱ་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན་ “གངས་ཉུང་མི་རིགས་འདུས་སྡོད་” བྱེད་པའི་ས་ཁུལ་ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་གང་དུ་ལག་བསྟར་བྱེད་ཀྱི་འོ་ཅུ་ཁྱིམ་ས་ཀྱི་ཚད་གཞི་དེ་མི་འབོར་སློ་ཞུགས་དབང་གིས་བསྐྱུར་བཅོས་དང་ཅིས་མེད་གཏོང་གི་ཡོང། གལ་སྲིད་དེ་ལྟ་བུའི་མི་འབོར་སློ་ཞུགས་དོན་ལ་བྱས་པར་སྤྱ་མ་སྤྱད་གནས་ན་པོད་རིགས་རྣམས་ནམ་ཡང་འདུས་སྡོད་གནས་ཐབས་མེད་པ་དང། དེའི་དབང་གིས་ཅུ་ཁྱིམ་ས་

གཞིར་བརྒྱུད་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོད་གི་ཐོབ་ཐང་ཡང་མེད་པ་ཆགས་ཀྱི་རེད། དེ་
ལྟར་བྱས་ན་མི་རིགས་གཞན་དོན་ཐད་ཀྱི་ཅུ་ཁྲི་མས་ཀྱི་ལྷ་བྱུང་དངོས་སུ་དོག་རོལ་གཏོང་
གི་ཡོད།

རྒྱ་ནག་ནང་ཡུལ་མིའི་འགོ་ཡོང་དང་གནས་སྡོད་བྱེད་ཕྱོགས་ཐད་དམ་བྲག་བྱེད་སྐྱོད་
ཡོད། རང་སྐྱོད་ས་ཁུལ་ཁག་ལ་“ཕྱོགས་མི”དོད་མ་བྱེད་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་ཉུང་ཉུང་ལས་
རོལ་འཛིན་བྱས་མེད། ང་ཚོའི་བསམ་ཚུལ་ལྟར་ན་རང་སྐྱོད་གི་ལྷ་བྱུང་ལ་བཅི་བཀྱར་
དང་ལག་ལེན་དོན་འབྲེལ་ཡོང་བར་རང་སྐྱོད་ལས་ཁུངས་ཁག་ལ་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་
སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ས་ཁུལ་གཞན་ནས་བོད་ནང་ཡོང་མཁན་ཚོ་གནས་སྡོད་བྱེད་པ་
དང་། གཞིས་ཆགས་པ། ལས་རིགས་དང་དབལ་འབྱོར་གི་ལས་དོན་གཉེར་ཕྱོགས་
བཅས་ཀྱི་སློབ་ཡིག་བཟོ་རྒྱུའི་དབང་ཚད་དགོས་རྒྱུ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན།

བོད་ནང་གཏན་དུ་གཞིས་ཆགས་པ་དང་། དུས་ཡུན་རིང་བོ་ནས་གནས་སྡོད་འཚར་
ལོངས་བྱས་པ་རྣམས་ཕྱིར་འབྱུང་བྱེད་རྒྱུ་ང་ཚོའི་ཀུན་སྐོར་མིན། ང་ཚོའི་སེམས་འཚབ་
བྱེད་ཡུལ་ནི་རྒྱ་རིགས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་མི་རིགས་གཞན་འཛོམ་ཆེན་སྡོད་ལྷགས་བྱེད་
རྒྱུའི་སྐུལ་སྐོར་བྱས་པའི་དབང་གིས་ད་ཡོད་སྤྱི་ཚོགས་ལ་འཕོ་འགྱུར་དང་། བོད་མི་
རྣམས་ཀྱངས་ཉུང་ཆགས་པ། ཏ་ཅང་འཛིག་སླ་བའི་བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་ལ་ཉེན་
ཚབས་བཟོ་བ་དེ་དག་ཡིན།

**༡༡ རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་མཉམ་དུ་རིག་གཞུང་དང་། སློབ་གསོ། ཚན་རིག་ ཚོས་
ལྷགས་ཐད་ཐན་ཚུན་བརྗེ་ལེན་བྱེད་ཚོགས་པ།**

རང་སྐྱོད་གི་གཞན་དོན་དང་འབྲེལ་བ་དཔེར་ན་རིག་གཞུང་དང་། ལྷ་རྩལ། ཤེས་ཡོན།
ཚན་རིག་མང་ཚོགས་ཀྱི་འབྲོད་བསྟེན། ཅེད་རིགས། ཚོས་ལྷགས། ཁོར་ཡུག་དབལ་
འབྱོར་སོགས་ཀྱི་ཐད་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་རིགས་གཞན་དང་

རང་སྐྱོང་སྐྱོང་ས་གཞན། ཞིང་ཆེན་གཞན་དང་མཉམ་དུ་འདུག་ཚུན་བརྗེ་མེན་གྱི་དུང་རྒྱུ་འདི་
དབང་ཆ་ཡོད་པ་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་(དོན་ཚན་བཞི་བཅུ་ཞི་
གཉིས་)ནང་དོས་འཛིན་བྱས་ཡོད།

བོད་མིའི་མངོན་འདོད་དེ་དག་གྲངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱི་གཞི་རྒྱུ་དགོས་མཁོར་བཅི་
བཀུར་ཡོད་པའི་མི་རིགས་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་
རྒྱུ་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཅ་ཁྲིམས་དང་འགལ་གྱི་མེད།

དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱས་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་སྲུབ་འབྲས་ཇི་ཅོད།

དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱས་ལ་བརྟེན་ནས་ཡགོང་ས་མཚོག་དང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་འགོ་
ཁྲིད་དབར་ཐད་ཀའི་འབྲེལ་ལམ་བཅུ་གས་སྲུབ་ཡོད། དེ་ཡང་ཐོག་མར་གྱི་ལོ་ ༡༩༧༩
ལོར་རྒྱ་ནག་གཞུང་དང་ཐད་ཀའི་འབྲེལ་ལམ་འཇུགས་སྲུབ་པ་བྱུང་བར་མ་ཟད། བོད་
ནང་ཡགོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོའི་སྐྱེ་ཆབ་ལྷ་སྐོར་ཚོགས་རྒྱུང་ཐེངས་བཞི་ཆེད་
གཏོང་གིས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་མང་ཆེ་བར་ལྷ་སྐོར་དང་། སེ་ཅིང་དུ་རྒྱ་གཞུང་གི་འགོ་ཁྲིད་
མཉམ་མཐུན་འབྲུན་གནང་སྲུབ་པ་བྱུང་ཡོད། དེ་མཚུངས་གྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ དང་ ༡༩༩༤
ལོར་སེ་ཅིང་དུ་གྲོས་འོལ་རྟོག་ཞིབ་ཚོགས་རྒྱུང་ཐེངས་གཉིས་ཆེད་གཏོང་གནང་ཡོད།
ཡང་གྱི་ལོ་ ༢༠༠༢ ལས་ ༢༠༡༠ བར་ཡགོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོའི་སྐྱེ་ཆབ་
དང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་སྐྱེ་ཆབ་དབར་འབྲེལ་འོལ་ཐེངས་དགུ་དང་ནང་ལྷུག་གྲོས་བསྐུར་
ཐེངས་གཅིག་བཅས་གནང་སྲུབ་པ་བྱུང་ཡོད།

གོང་གསལ་སྐྱེ་ཆབ་ལྷ་སྐོར་ཚོགས་རྒྱུང་དང་། གྲོས་འོལ་རྟོག་ཞིབ་ཚོགས་རྒྱུང་།
དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་འགོ་ཁྲིད་དང་ཐད་ཀར་འབྲེལ་འོལ་བཅས་བྱས་ཀྱི་དུང་དུ་བར་
བོད་ཀྱི་གནད་དོན་གསལ་སྲུབ་མེད་ཅུང་དེ་དག་གི་བརྒྱུད་ནས་བོད་ནང་གི་དངོས་ཡོད་
གནས་ཚུལ་དང་རྒྱ་ནག་གཞུང་གི་ཡང་ཕྱོགས་ཤེས་རྟོགས་དང་། བོད་ཀྱི་དཀའ་རྙོག་
སེལ་ཐབས་སྐོར་ཡགོང་ས་ཡ་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་དང་བོད་མིའི་འདོད་ཚུལ་

གསལ་བཤད་བཅས་བྱེད་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད། གལ་ཏེ་རྒྱ་གཞུང་གི་འགོ་བློན་རྣམས་ནས་
བྱང་བའི་ཞུ་བོ་ལྷན་པོ་གཞི་གཞན་དོན་གསལ་འདོད་ཡོད་ན། ལ་གོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་
ཆེན་པོ་མཆོག་དང་པོད་མིའི་མདོན་འདོད་གང་ཡིན་པ་ད་གཞོན་ཤེས་རེས་ཡིན།

པོད་ནང་གི་འགོ་བློན་དང་ཤེས་ཡོན་ཅན་གྱིས་གཙོ་སྤྲོད་ རྒྱ་ནག་ནང་དང་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་
ཡོད་པའི་རྒྱ་རིགས། དེ་བཞིན་རྒྱལ་སྤྱིའི་མི་མང་ནས་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ལ་
རྒྱལ་སྐྱོར་ལུགས་ཆེན་ཐོབ་ཡོད། ལྷག་དོན་ཀྱུན་གཟུགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་
དང་། ང་པོ་དང་ལག་དབང་འཛིགས་མེད། འབའ་བ་ལུན་ཆོགས་དབང་རྒྱལ། རྗེ་རྗེ་ཆེ་བརྟན།
སངས་རྒྱལ་ལེ་ཤེས། (ཐེན་བའོ།) བགྲིས་ཆེ་རིང་། ཡང་གྲིང་རྗོ་རྗོ་སོགས་པོད་ནང་གི་
མཐོ་རིམ་འགོ་བློན་མང་པོས་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ལ་རྒྱལ་སྐྱོར་གནང་ཡོད།

དེ་མཚུངས་རྒྱ་རིགས་མང་ཆོགས་ཀྱི་ཁྲིད་ལོ་རེ་བཞིན་རྒྱལ་སྐྱོར་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་བཞིན་
ཡོད། དཔེར་ན་ནོ་བེ་ལ་ཞི་བདེའི་གཟེངས་རྟགས་བཞེས་མཁའ་དང་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོར་
ལ་གོང་ས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོའི་དགོངས་བཞེད་ལ་རྒྱལ་སྐྱོར་གྱི་ཡོངས་གྲགས་
ལྷ་སྟན་འབྲི་མཁའ་ཁོངས་ཡོད་པ་སྐུ་ཞབས་ལེ་ལུ་ཞའོ་པོ་སོགས་སྟན་གྲགས་ཅན་གྱི་
རྒྱ་རིགས་མཁས་པ་དང་སྐུ་ཅལ་བ་མང་པོས་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ལ་རྒྱལ་
སྐྱོར་བྱས་ཡོད། ད་བར་རྒྱ་རིགས་མཁས་པ་དང་ཚོམ་པ་པོ་བཅས་ནས་འབྲེལ་ལོལ་
གྱི་ལམ་ནས་པོད་དོན་དཀའ་ལྷོག་སེལ་ཐབས་བྱེད་རྒྱུར་རྒྱལ་སྐྱོར་གྱི་ཚོམ་ཡིག་ཆེན་
ལྷོང་བརྒྱལ་བཞིག་སྤེལ་ཡོད། རྒྱ་རིགས་ཚོམ་པ་པོ་གྲགས་ཅན་མང་པོ་ཞུང་དང་། རྒྱ་
ནག་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་གི་ཅ་ཁྲིམས་སྐོར་མཁས་པ་ཀྲང་པའོ་རུའུ། སི་ཁོན་ཚོམ་
རིག་དུས་དེབ་ཁང་གི་རན་ཡུན་ལེ། པེ་ཅིང་དུ་རྟེན་གཞི་བྱས་པའི་དམར་ཤོག་ཆོགས་
མི་བགྲེས་པ་དང་ཁྲིམས་དོན་མཁས་པ་ཡུས་ཏའོ་ཁྲིང། རྒྱ་ནག་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་
ཁང་གི་དབལ་འགྲོར་རིག་གནས་ཀྱི་སློབ་དཔོན་ལུང་པ་སུའུ་ཏའོ་གྱི། རྒྱ་ནག་དམར་
ཤོག་ཆོགས་པའི་སྤྱི་ཁྲབ་བྱང་ཆེ་རུང་པ་ཀྲའོ་ཅི་ཡང་གི་ལས་རོགས་ཡན་ཅེ་སོགས་

མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་དང་སྲིད་འཛིན་ཨོ་ལྷ་མ་རྣམ་གཉིས་མངའ་འཛོམས་མངོན་སྐབས་
མོ་བུང་དཀར་པོ་ནས་གཞུང་འབྲེལ་གསར་འགྲོལ་གསལ་བསྐྱབས་སྲེལ་བའི་ནང་ཡགོང་
ས་མཚོག་གི་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་དགོངས་བཞེད་དང། འཆོ་མེད་ཞི་བ། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་
དང་མཉམ་དུ་གྲོས་མོལ་ལུ་མཐུད་གནང་རྒྱའི་ཚོད་སེམས་བཅས་ལ་སྲིད་འཛིན་གྱིས་
གཟེངས་བསྟོད་གནང་ཡོད་པ་མ་ཟད། "མད་ཀར་འབྲེལ་མོལ་བརྒྱད་པན་ཚུན་དབར་གྱི་
མི་མཐུན་བརྣམས་སེལ་ཐབས་"གནང་དགོས་ཞེས་སོགས་གསུངས་ཡོད།

དེ་བཞིན་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཆེས་མགོའི་འགོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་
ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་ལུ་མ་རྒྱུ་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་གཙོ་
འོ་ལུ་འུ་སི། ཡུ་ཤོ་མ་རྒྱུ་ཚོགས་ཀྱི་སྲིད་འགན་འཛིན་ལུ་མ་ལོ་མེ་རིན་ཨེ་འོ་འོ་
ཨིན་ཡུལ་སྲིད་ཚོན་རྒྱུར་བ་རྩོད་འོ་ལྷ་འོ་ལ། པ་རན་སི་སྲིད་འཛིན་རྒྱུར་བ་ཁི་ཀོ་ལུ་ས་
སར་ཀོ་འི། རར་མ་ནི་སྲིད་འཛིན་ལུ་མ་ཨེན་འི་ལ་མར་ཀེ་ལ། འེ་ཁ་འའི་སྲིད་ཚོན་ལ་ཉི་
མིན་ཏར་པར། ཨོ་སི་འོ་མི་ཡའི་སྲིད་ཚོན་རྒྱུར་བ་འོ་ཞི་ཨལ་རྩོ་ལ། ཨོ་སི་འོ་མི་ཡའི་སྲིད་
ཚོན་རྒྱུར་བ་ཀེ་མེན་རེ། མེ་མུན་གྱི་སྲིད་འཛིན་རྒྱུར་བ་སྐྱེད་བྱིང་དུ་འུ་སོགས་རྒྱལ་
སྲིད་དབུ་མིང་གིས་བོད་རྒྱ་འབྲེལ་མོལ་ལ་རྒྱལ་སྐྱོར་གནང་ཡོད།

དེ་མཚུངས་རྒྱལ་སྲིད་གྲོས་ཚོགས་དང། གྲོས་ཚོགས་འཐུས་མི། དེ་བཞིན་སྲིད་
གཞུང་མང་པོས་གཞུང་འབྲེལ་ཐོག་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ལ་རྒྱལ་སྐྱོར་གནང་
ཡོད། དེ་དག་ཁོངས་ཨ་རི་དང། རྒྱ་གར། ཨིན་ཡུལ། པ་རན་སི། འཇར་མའི། ཨོ་སི་
འོ་མི་ཡ། ཝི་ཏུ་འི་ལེ་རྩེ་བཅས་ཚུད་ཡོད། འདས་པའི་ལོ་འགས་ནང་ཨ་རི་དང། ཡུ་ཤོ་བ་
མཐུན་ཚོགས། པ་རན་སི། ཨི་འི་ལི། ཉི་ཉོང། ཨོ་སི་འོ་མི་ཡ། ལྷར་འི་ལུ་ལུག་སམ་རྣམས་
སོགས་ཀྱི་གྲོས་ཚོགས་ནང་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་སྲིད་བྱུས་ལ་རྒྱལ་སྐྱོར་མཚོན་པའི་གྲོས་
ཚོད་གྲོས་འཆར་དང། བསྐྱབས་གཏམ་སོགས་སྲེལ་ཡོད།

གཞན་ཡང་འོ་ལེ་ལི་བའི་གཟེངས་རྟགས་བཞེས་མཁན་སྟོ་ཨ་པ་འི་ཀའི་ཡི་ཤུའི་

ཚོས་དཔོན་དེ་ལ་མོན་ཏུ་ཏུ་དང་། ཨ་རི་ནས་ཡིན་པ་ཨི་མི་མེ་སིལ་དང་རྫོང་ཁྲི་མེམས།
ལལ་ལྷོ་རི་ཡ་ནས་ཡིན་པ་ལེ་ལྷོ་རྫོང་། བོ་ལེན་ནས་ཡིན་པ་སྤིའ་མ་ས། ཨི་རན་
ནས་ཡིན་པ་ལི་རིན་ཨི་རྩ་ཏེ། རྫོལ་ཏེ་མ་ལ་ཡིན་པ་རི་རྫོང་རྩེ་ཁེན་ཏུ་འོམ། ལའ་ཏེ་
མོར་ནས་ཡིན་པ་རྫོང་སི་ར་མོས་ཏོར་ཏེ། ཨའ་རིན་ཏེ་ན་ནས་ཡིན་པ་ཨ་ཏོལ་པོ་ལེ་རེང་
ཨ་སི་གེ་མེལ། ཨ་ཡིར་ལེ་ཏུ་ནས་ཡིན་པ་མལེ་རེ་ཏོ་རི་རྩུན་མ་སྤུ་རེ། ཨིན་ཡུལ་གྱི་
རྩེ་ཏེ་མེ་ལེ་ཡེམས་བཅས་སོགས་ནས་ཀྱང་དབུ་མའི་ལམ་ལ་རྒྱ་བ་སྐྱོར་བཀའ་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༡ ལོར་ནོ་བེལ་ཞི་བདེའི་གཞེངས་རྒྱགས་བཞེས་མཁན་བཙུ་གཉིས་ནས་རྒྱ་
ནག་གི་སྲིད་འཛིན་ཏུ་ཏུ་ཅིན་ཐའོ་ལ་ཡོངས་གྲགས་ཐོག་ཕྱག་བྲིས་ཕུལ་བའི་ནང་"བོད་
མི་ཚོས་དུས་ལུན་རིང་པོ་ནས་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་སྐྱོང་ཡོང་ཐབས་ཀྱི་དགོས་
འདུན་བཏོན་ཡོད། དེ་ཡང་འཆེ་མེད་ཞི་བ་དང་གཉིས་མོས་གྲོས་མོལ་གྱི་ལམ་ནས་སྤུ་བ་
ཐབས་བྱེད་བཞིན་པ་ཡིན་སྟབས། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་བོད་མིའི་བདེ་སྤྱི་གཉིས་གནས་
སྤངས་ལ་ཉན་འཛོག་དང་ཞི་བའི་ལམ་ནས་དཀའ་རྙོག་སེལ་ཐབས་བྱེད་དགོས། ང་ཚོའི་
མཆེད་གོགས་ལ་གོང་ས་ལ་སྤྱི་བས་མཐོན་ཏུ་ལའི་བླ་མས་ཞི་བའི་ལམ་ནས་དཀའ་རྙོག་
སེལ་རྒྱའི་ཐབས་ལམ་འདོན་བཀའ་མཚན་ཡོད། ཁོང་ནས་ཁ་བྲལ་ནས་ཡང་རྩོད་ཀྱི་མེད་
པ་མ་ཟད། མཐའ་གཅིག་ཏུ་འཆེ་མེད་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་ཉམས་བཞེས་མཚན་མཁན་
ཞིག་ཡིན་སྟབས། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་དོན་སྤྱིང་ལྡན་པའི་འབྲེལ་མོལ་བྱ་རྒྱའི་གོ་སྐབས་
བཟང་པོ་འདི་རྒྱུད་ཐོས་སུ་མ་སོང་བའི་འཕོད་བསྐྱལ་ནན་བོ་ལྷོ་རྒྱ་རྒྱ་དང་། བོད་མིའི་ཆེ་
མཚོང་ལ་བརྩེ་བཀའ་དང་རྒྱ་ནག་གི་ཆེག་སྤྱིལ་ལ་ཆ་འཛིན་ལུས་པའི་སྐོ་ནས་ད་ལྟའི་
བོད་ནང་གི་རྩེ་གཞུང་དཀའ་ངལ་རྣམས་སེལ་ཐབས་སུ་གཉིས་མོས་དང་གུ་ཡངས་ཀྱི་ཐོག་
ནས་འབྲེལ་མོལ་བྱེད་དགོས་"པ་སོགས་འཕོད་ཡོད།

ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བོད་དེ་རྒྱ་ནག་གི་ཆ་ལས་ནས་ཡང་མིན་སྟབས་ད་ལྟའི་བོད་རྒྱའི་གནད་
དོན་གསལ་བའི་ཐབས་ལམ་བཟང་པོས་ནི་དབུ་མའི་ལམ་གྱི་ཐབས་ལམ་འདི་ཉིད་ཡིན།

མཚན།

- ༡། དེ་ཙམ་མ་ཟད། རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་དུའང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་ ཁྱོན་བསྡེམས་༡༠ ལྷན་ཡོད།
- ༢། བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་གིས་འདོན་སྤེལ་གནང་བའི་བྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ཟླ་ ༩ རྗེས་ བཟུང་བོད་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་རོ་ཚོལ་ལྷན་དང་འབྲུང་བཞེན་བའི་སྐོར་ དངོས་བདེན་རོ་སློབ་ཡིག་ཆ། <http://Tibet.net/important-issues/factsheet-immolation-2011-2018/>.
- ༣། རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་དོན་ལས་འགུལ་ཁང་། རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་ནས་ སོན་སོར་གནས་པ། དབུ་གཞོན་དང་། གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་པ། བྱི་ལོ་ ༢༠༡༥། ༣། ༡༩ [http://www.savetibet.org/newsroom/Tibetan-survivors-of-self-immolation-repression-and-disappearance/..](http://www.savetibet.org/newsroom/Tibetan-survivors-of-self-immolation-repression-and-disappearance/)
- ༤། ས་ར་ཀུག་རྒྱ་ནག་གི་འཐབ་རྩོད། ཞི་ཅིང་ཕིང་སྲིད་གཞུང་འོག་ཚོས་ལུགས་ རྱེད་སློབ་སྦྱར་གསོ། དབུ་གཞོན། འགོག་ཚོལ། རང་དབང་ཁང་པ། ༢༠༡༦ https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_ChinaSpirit2016_Full_Final_140_pages_compressed.pdf.
- ༥། བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་ལ། ༢༠༠༩ ཟླ་ ༩ རྗེས་བཟུང་བོད་ནང་རང་ལུས་ མེར་སྲེག་གི་རོ་ཚོལ་ལྷན་དང་འབྲུང་བཞེན་བའི་སྐོར་དངོས་བདེན་རོ་སློབ་ ཡིག་ཆ།
- ༦། ལོང་མཚུངས།

- ༥༧། བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་མང་གཙོ་འཕེལ་རྒྱས་ལྗེ་གནས་ཁང་། 《རང་སྲིག་གཏོང་མཁན་ཞིག་ལ་ཁོ་བོའི་རྐང་བ་གཙོད་འབྲེག་དགོས་པའི་བཅའ་བཀའ་བཏང་བ།》༢༠༠༩།༣།༡༣ [http://tchrd.org/self-immolated-man-asked-to-amputate-his-legs/..](http://tchrd.org/self-immolated-man-asked-to-amputate-his-legs/)
- ༥༨། ཨ་རིའི་གྲོས་ཚོགས། རྒྱ་ནག་གི་གནད་དོན་ཐོག་ཨ་རིའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་འགན་འཛིན་ལྷན་ཚོགས། 《དམིགས་བསལ་སྣམ་ཐོ། བོད་མིའི་རང་ལུས་མེར་སྲིག་ཁ་གངས་མང་དུ་འགྲོ་བཞིན་པ། ལྲུབ་ཆེ་དུ་འགྲོ་བ། ལས་རིགས་སྣ་ཚོགས། ༢༠༡༣།༡།༢༣ <https://www.cecc.gov/publications/issue-papers/special-report-tibetan-self-immolation-rising-frequency-wider-spread>.
- ༥༩། བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་། ཅིའི་ཕྱིར་བོད་མི་ཚོས་རང་ལུས་མེར་སྲིག་གཏོང་བཞིན་ཡོད། (བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་བར་སྐྱོན། ༢༠༡༣ ཟླ་ལྷུག་། <http://tibet.net/wp-content/uploads/2014/12/Why-Tibet-is-Burning...pdf>.
- ༦༠། David L. Snellgrove & Hugh Richardson བོད་ཀྱི་ཚོས་འབྱུང་། (ཀོ་ལོ་རེ་ཏོ། འཇམ་རྣ་ལ། ༡༩༩༠)
- ༦༡། 《རྩ་ཐང་ཐོག་དྲག་ཆར་བབས་པ། བོད་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲིག་དང་། རྒྱ་ནག་གི་སྲིད་བྱུས།》 རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་སློབ་ལས་འགུལ་ཁང་། ༢༠༡༣།༡༢ <https://www.savetibet.org/wp-content/uploads/2013/06/storm-inthegrassland-FINAL-HR.pdf>
- ༦༢། བོད་མཚུངས།

- ༡༣ ། རྒྱ་མཚོ་གནང་བོད་མི་ཞིག་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲིག་བཏང་བ། །
 ཨ་རི་རྒྱུ་འཕྲིན། ༢༠༡༣།༡༡།༢༧ ། <https://www.voatibetanenglish.com/a/1549512.html>.
- ༡༤། ། བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་སྤྱི་ལོ་༡༩༩༩ ལོར་རྒྱ་མཚོ་གནང་བོད་མི་གསུམ་གྱིས་རང་སྲིག་བཏང་
 བས་འདས་གོངས་སུ་གྱུར་བ། ད་པན་འདས་གོངས་སུ་གྱུར་བའི་གྲངས་ ༤༥ །
 ༢༠༡༣།༡༡།༢༧ ། <http://tibet.net/2012/11/two-more-tibetans-die-of-self-immolations-toll-reaches-84/>
- ༡༥། ། རྒྱ་བོད་མི་ཞིང་པ་ཞིག་གིས་རྒྱ་གཞུང་གི་དབང་སྐྱོར་ལ་ངོ་ཚོལ་གྱིས་རང་
 ལུས་མེར་སྲིག་བཏང་བ། ། The Guardian ༢༠༡༣།༡༠།༢༤ <https://www.theguardian.com/world/2012/oct/26/tibet-farmer-fire-protest>.
- ༡༦། ། རྒྱ་ཐང་ཐོག་དྲག་ཆར་བབས་པ། ། རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་དོན་ལས་འགུལ་ཁང་།
 རྒྱ་མཚོ་གནང་བོད་མི་ཞིག་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲིག་བཏང་བ། ། ༢༠༡༣ །
- ༡༧། ། Tania Branigan ། རྒྱ་ཆེ་ཆར་བོད་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲིག་གཏོང་སྐབས་།
 རྒྱ་མིའི་སློབ་སྦྱང་བས་བོད་མི་ཞིག་ལ་སོ་སོའི་བཟའ་ལྷ་བསད་བའི་ཉེན་
 འཁུག་དགོས་པ། ། The Guardian, ༢༠༡༣།༣།༡༤ <https://www.theguardian.com/world/2013/mar/19/china-accuses-tibetan-self-immolation>.
- ༡༨། ། རྒྱ་ནག་གིས་ བོད་མི་རང་ལུས་མེར་སྲིག་གཏོང་མཁུག་ཀླམས་མི་གྲལ་ནས་
 ལུང་བ་དང་། ལྷན་ཉེས་ཅན། སེམས་ཁམས་མི་བདེ་བ་རེད་ཟེེ། ། The
 Guardian, ༢༠༡༣།༣།༢༧ <https://www.theguardian.com/>

world/2012/mar/97/Tibetan-immolators-outcasts-criminals-china.

༡༥ ཨ་མིའི་གྲོས་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱ་ནག་ལས་དོན་ཚན་པས་བཏོན་པའི་སྣེ་ལོ། ༢༠༡༢
བོད་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲེག

༡༦ John Sobosial: རྒྱ་རང་ལུགས་ཆེ་བའི་ཞི་བ། - བོད་མིའི་རང་ལུས་མེར་
སྲེག་དང། འཆེ་བ་དང་ཞི་བ་བཅས་འོ་ལོ་གཉིས་ཀྱི་དཀའ་ངལ། } Open
Theology 1, no. 1(2015):146-159, <https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/opth.2014.1.issue-1/opth-2015-0004/opth-2015-0004.pdf>

༡༧ གལ་གནད་ཅན་གྱི་མི་དགེ་བའི་ལས། བོད་མིའི་རང་ལུས་མེར་སྲེག་ཁྲིམས་
འགལ་ལ་ངོས་འཛིན་གྱི་དུས་ཀྱི་སྐྱེ་བོ་བོད་དོན་ལས་འགལ་ཁང། ༢༠༡༩
https://savetibet.de/fileadmin/user_upload/content/berichte/Acts-of-significant-evil=073114.pdf.

༡༨ བོད་ནང་གྲུ་བ་ཞིག་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བཏང་བ། རོ་ཁོ་སྐབས་རྒྱ་
མིའི་ཉེན་རྒྱུ་ལས་མེ་མདའ་བརྒྱབ་བ། རྒྱ་ལ་སྐྱེ་བོ་བོད་དོན་ལས་འགལ་
ཁང། ༢༠༠༩༡༢༡༢' [https://www.savetibet.org//monk-in-ti-
bet-sets-himself-on-fire-shot-by-police-during-protest/](https://www.savetibet.org//monk-in-tibet-sets-himself-on-fire-shot-by-police-during-protest/).

༡༩ བོད་མིའི་སྐྱིག་འཇུགས། རང་སྲེག་བཏང་བའི་ཕུང་པོ་རྩོད་ལེན་གྱི་དུས་སྐབས་མེ་
མདའ་བརྒྱབ་བ། ༢༠༡༩༡༢༡༢' [http://tibet.net/2014/12/tibet-
ans-shot-trying-to-reclaim-self-immolations-body/](http://tibet.net/2014/12/tibet-ans-shot-trying-to-reclaim-self-immolations-body/).

༢༠ ཆེ་རོང་འོད་ཟེལ། རྒྱ་ནག་གཞུང་ལ་རོ་ཁོ་སྐབས་བོད་མིས་རང་སྲེག་བཏང་བ།

London: Verso Books, 2016), 47

351 བོད་མཚུངས། 47

361 བོད་མཚུངས། 60

371 བོད་མཚུངས། 63

381 བོད་མཚུངས།

391 བོད་མཚུངས།

301 307 ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་སྐྱེན་སྐོ་ བོད་ནང་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོལ་ཐང་གི་གནས་སྐྱེད་སྐོ་ བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོལ་ཐང་དང་མང་གཙོ་འཕེལ་རྒྱས་ལྟེ་གནས་ཁང་། 307412 <http://tchrd.org/annual-report-2014-human-rights-situation-in-tibet/>.

371 རྒྱ་ནག་གིས་མཚོན་དགེ་རྫོང་ནང་རྒྱ་གཞུང་གིས་རང་སྐྱེས་མེད་སྐོལ་དམ་བསྐྱེད་སྐོ་སྲུང་བྱུང་སྐོང་མེད་བ་གདུག་རྒྱལ་ཅན་ཞིག་གྲ་རྒྱུའི་ཉེན་བདེ་བཏང་བ། བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོལ་ཐང་དང་མང་གཙོ་འཕེལ་རྒྱས་ལྟེ་གནས་ཁང་། 3074133 <http://tchrd.org/china-announces-unprecedented-harsh-measures-to-deter-self-immolations-in-tibet's-dzoege-county/>.

381 བོད་མཚུངས།

381 མཚོན་དགེ་རྫོང་། མཐུན་སྐྱིལ་དང་བརྟན་སྐྱིང་འཛིན་སྐྱོང་བྱེད་བཞིན་བ། བོད་གནས་ལྟེ་གནས་ཁང་། 3073170 http://www.tibetwatch.org/uploads/2/4/3/4/24348968/dzoege_county_thematic_re

port.pdf.

35. བོད་བའི་དགེ་འདུན་པ་ཞིག་རང་སྲེག་དོ་ཚོལ་དོན་རྒྱུན་དང་འབྲེལ་བའི་ཉེས་
མིང་འོག་ལོ་ལྗེའི་རིང་བཙོན་འཇུག་གྲེད་པ། ཨེ་ཤི་ཡའི་རང་དབང་རྒྱུང་འཕྲིན།
2013/3/30 [https://www.rfa.org/english/news/tibet/
monk-03302018145246.html](https://www.rfa.org/english/news/tibet/monk-03302018145246.html).

36. བསྟན་འཛིན་དར་པོ། དཀར་མཛེས་ནང་རང་སྲེག་བྱུང་ཇེས་མི་ལཱ་འཛིན་བཟུང་
བྱས་པ། ས་ལུལ། 2012/12/29 [http://www.phayul.com/news/
article.aspx?id=38940&t=1](http://www.phayul.com/news/article.aspx?id=38940&t=1).

37. བོད་མིའི་སླླིག་འཇུག་སྤྱི་བུ་གཞུང་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་དོན་རྒྱུན་
དང་འབྲེལ་བའི་ཉེས་མིང་འོག་སྲོག་ཐོག་གི་ཉེས་ཆད་བཅད་བཞིན་པ།
2013/8/29 [http://tibet.net/2013/08/china-sentences-ti-
betan-to-death-over-self-immolations/](http://tibet.net/2013/08/china-sentences-ti-
betan-to-death-over-self-immolations/).

38. རྒྱ་གཞུང་གིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་མིང་ཆད་བཙོ་རྒྱུར་དམིགས་ཏེ། བོད་མི་
གཉེས་ལ་རང་ལུས་མེར་སྲེག་བརྒྱུད་བསྐྱེད་བྱས་པའི་ཉེས་འཇུག་སྲོག་མི་
བསད་པའི་ཁྲིམས་བཅད་བྱས་ཡོད། བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་མང་
གཙོ་འཕེལ་རྒྱས་ལྟེ་གནས་ཁང་། 2013/3/29 [http://tchrd.org/ti-
betans-sentenced-for-murder-at-show-trial-to-discred-
it-self-immolation-protests/](http://tchrd.org/ti-
betans-sentenced-for-murder-at-show-trial-to-discred-
it-self-immolation-protests/).

39. རྒྱ་ནག་གིས་ལུ་ལུལ་ནང་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་བརྒྱུན་འབྲེན་བྱས་སྲེལ་བྱས་
པའི་ཉེས་མིང་འོག་བོད་མི་བྱུག་བཀག་སྐྱིལ་བྱས་པ། ཨེ་ཤི་ཡ་རང་དབང་རྒྱུང་
འཕྲིན། 2012/12/23 <https://www.rfa.org/english/news/ti->

bet/yushul-detentions-10232017164043.html

༣༥ རང་ལུས་མེར་སྲིག་དོན་རྒྱུན་དང་འབྲེལ་བའི་དགེ་འདུན་པ་ཞིག་ལ་ལོ་ ༡༡
རིང་བཙོན་འཇུག་བྱས་པ། བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་མང་གཙོ་འཕེལ་
རྒྱས་ལྷེ་གནས་ཁང་། ༢༠༡༡།༠༧།༢༩ <http://tchrd.org/tibetan-monk-sentenced-to-11-yrs-term-in-self-immolation-case/>.

༣༦ རྒྱ་ནག་ བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་ལ་དྲག་གཞོན་གཏོང་མཚམས་འཛོག་དགོས།
འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷེ་ཞིབ་ལས་ཁང་། ༢༠༡༡།༡༠།༡༣ <https://www.hrw.org/news/2011/10/12/china-end-crackdown-tibetan-monasteries>

༣༧ ལོང་མཚུངས།

༣༨ རྒྱ་གཞུང་གི་ས་སྐྱར་ཡང་བོད་མི་རྒྱལ་ལ་རང་སྲིག་དོན་རྒྱུན་དང་
འབྲེལ་བའི་ཉེས་འཇུག་གིས་ཁྲིམས་ཚད་བཏང་བ། འིན་རྒྱ།
༢༠༡༣།༡༡།༢༡ http://news.xinhuanet.com/english/china/2013-01/31/c_132142496.html, “Six Tibetans Sentenced upto 12 years over self-immolation”, Tibetan Centre for Human Rights and Democracy, February 1, 2013, <http://www.tchrd.org/2013/02/six-tibetans-sentenced-up-to-12-yrs-over-selfimmolation/>.

༣༩ རང་ལུས་མེར་སྲིག་དོན་རྒྱུན་དང་འབྲེལ་བའི་བོད་མི་དགུ་ལ་འཛིན་ཚད་བྱས་པ།
ཨེ་འི་ཡ་རང་དབང་རྒྱུང་འབྲིན། ༢༠༡༣།༡༡།༢༦ <http://www.rfa.org/english/news/tibet/court-02282013202705.html>.

༤༥། རང་ལུས་མེར་སྲེག་གི་ཉེས་འཇུགས་འོག་བོད་མི་གསུམ་ལ་ལོ་བཅོ་ལྔ་འི་རིང་
བཅོན་འཇུག་གི་ཁྲིམས་ཐག་བཅད་པ། བ་ཡུལ། ༢༠༡༣། ༣། ༢༣ [http://www.
phayul.com/news/article.aspx?id=33116&article=chi-
na+sen=%20 China+sentences+yjtrr+Tibetans+up-
to+15+years+for+self-immlation+%E2%80%9C-
crimes%E2%80%9D](http://www.phayul.com/news/article.aspx?id=33116&article=china+sen=%20China+sentences+yjtrr+Tibetans+up-to+15+years+for+self-immlation+%E2%80%9Ccrimes%E2%80%9D).

༤༥། དགེ་འདུན་པ་གཉིས་ཀྱིས་རང་ལུས་མེར་སྲེག་གཏོང་མཁན་ཞིག་གི་ཆེད་
སློན་ལས་གསུང་འདོན་གནང་བར་བརྟེན་ལོ་གསུམ་རིང་བཅོན་འཇུག་
བྱས་པ། བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་སློབ་ཐང་དང་མང་གཙོ་འཕེལ་རྒྱས་ལྷན་གནས་
ཁང་། ༢༠༡༣། ༦། ༢༥ [http://www.tchrd.org/2013/06/two-
monks-sentenced-to-3-yrs-in-prison-for-holding-
prayers-for-self-immolator/](http://www.tchrd.org/2013/06/two-monks-sentenced-to-3-yrs-in-prison-for-holding-prayers-for-self-immolator/).

༤༦། དགེ་འདུན་པ་གཉིས་ལས་རང་སྲེག་གཏོང་མཁན་ཆེད་སློན་ལས་གསུང་
འདོན་གནང་བས་ལོ་གསུམ་རིང་བཅོན་འཇུག་བྱས་པ། རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་དོན་
ལས་འགུལ་ཁང་། ༢༠༡༣། ༦། ༢༥ [https://www.savetibet.org/two-
monks-imprisoned-for-three-years-after-prayers-for-
a-tibetan-self-immolator/](https://www.savetibet.org/two-monks-imprisoned-for-three-years-after-prayers-for-a-tibetan-self-immolator/).

༤༧། རང་ལུས་མེར་སྲེག་སྐོར་དེབ་བྲིས་པར་སྣང་དེ་ཚོམ་པ་པོ་ཞིག་ལོ་ལྔ་བཅོན་
འཇུག་བྱས་པ། བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་སློབ་ཐང་དང་མང་གཙོ་འཕེལ་རྒྱས་ལྷན་
གནས་ཁང་། ༢༠༡༣། ༥། ༢༡ [http://tchrd.org/tibetan-writer-sen-
tenced-to-5-yres-in-prison-for-writing-book-on-self-im-
molation/](http://tchrd.org/tibetan-writer-sentenced-to-5-yres-in-prison-for-writing-book-on-self-im-molation/).

- ༤༧། བོད་མི་ཞིག་ལ་རང་ལུས་མེར་སྲིག་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་པའི་ཉེས་འཛུགས་འོག་ལོ་བཅུ་འཛིན་ཁྲིམས་ཆད་བཏང་བ། ཨེ་ཤེ་ཡ་རང་དབང་རྒྱུད་འཕྲིན། ༢༠༡༣།༡༠།༡༠ <https://www.rfa.org/english/news/tibet/term-1010201140812.html>.
- ༤༨། རང་ལུས་མེར་སྲིག་དོན་རྒྱུན་དང་འབྲེལ་བའི་དགོ་འདུན་པ་གཉིས་ལ་གསང་བའི་སློན་ཁྲིམས་ཆད་བཏང་བ། ཨེ་ཤེ་ཡ་རང་དབང་རྒྱུད་འཕྲིན། ༢༠༡༢།༡༢༡༠ <https://www.rfa.org/english/news/tibet/sentenced-09202016135125.html>
- ༤༩། རྒྱ་ནག་ བོད་མི་རྣམས་ལ་རང་ལུས་མེར་སྲིག་བརྒྱུད་སྐྱུལ་བྱས་པའི་ཉེས་འཛུགས་དེ་དག་མཚམས་འདྲོག་དགོས། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་རྟོག་ཞིབ་ཚོགས་པ། ༢༠༡༣།༢།༡༡ <https://www.hrw.org/news/2013/02/01/china-stop-sentencing-tibetans-inciting-immolation>
- ༥༠། ཨ་རིའི་སྲིད་གཞུང་། རྒྱ་ནག་ ༢༠༡༢ ལོའི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་གནས་སྟངས་ཀྱི་སྒྲན་ཐོ། ༢༠༡༢ <https://www.state.gov/documents/organization/204405.pdf>
- ༥༡། བོད་མིའི་སྲིག་འཛུགས། མཉམ་སྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་དམིས་བསལ་སྐྱེ་ཚབ་ནས་བོད་ནང་རྒྱ་ནག་གི་འགྲོག་བ་གནས་སློམ་སྲིད་བྱས་ལ་འདྲི་ཅད་བྱས་པ། ༢༠༡༢།༣།༢༧ <http://tibet.net/2012/03/un-special-rapporteur-challenges-chinas-forced-resettlement-policy-in-tibet/>.

༥༣ རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་དོན་ལས་འགུལ་ཁང་། མཉམ་སྦྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་དམིགས་
བསལ་སྐྱེལ་འདུག་པ་རྒྱ་གི་འགྲོལ་བ་གནས་སློབ་བྱ་རྒྱུའི་སྲིད་བློས་ལ་འདྲི་ཅད་
བྱས་པ། ༢༠༡༣།༡༡༢ <https://www.savetibet.org/un-rights-commissioner-makes-strongfirst-statement-on-tibet/>.

༥༤ བོད་ནང་བོད་མི་ནམས་ཀྱི་དཀའ་ཕྱག་སེལ་ཐབས་བྱེད་དགོས། མཉམ་སྦྲེལ་
རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བཙའ་མིའི་སྐོར་ཐང་སྡེ་ཚན་གྱིས་རྒྱ་ནག་ལ་བརྗོད་པ། རྒྱལ་
སྤྱིའི་བོད་ཀྱི་ཆ་འཕྲིན། ༢༠༡༣།༢།༡ <http://www.thetibetpost.com/en/news/internation-%20al/3499-address-grievances-of-tibetans-in-tibet/>.

༥༥ ཨ་རིའི་གྲོས་ཚོགས་འཐུས་མི་སྐུ་ཞབས་རེམ་སི་མེག་ལྷ་མཚན་མཚོག་དང་།
ལྷ་རེན་ཀའོ་ལྷ། ཕྱི་སྲིད་བྱང་ཆེ་ལུ་སྐུ་ཉི་ལི་རི་ཀི་ལིན་ལོན་མཚོག་ལ་བྱག་
བྲིས་སྤུལ་བ། ༢༠༡༣།༤།༢ <https://mcgovern.house.gov/news/documentsingle.aspx?DocumentID=396454>

༥༦ ལོང་དང་མཚུངས།

༥༧ རྒྱ་ནག་གིས་ཨ་རིའི་བོད་དོན་གྲོས་ཚོད་ལ་དགག་བརྒྱབ་པ། འེང་
ཏུ་མ་འོ་རྒྱ། ༢༠༡༣།༤།༢ http://www.xinhanet.com/english/2018-04/28/c_137142349.html.

༥༨ བོད་དོན་ཁྲིམས་ཐོག་འདྲི་ཅད་ཚོགས་ཚུང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་དོན་མཁུལ་བའི་
ལྷན་ཚོགས། བོད་དང་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ། རྒྱ་རི་མི་མཚོ་
རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་དོན་མཁུལ་བའི་ལྷན་ཚོགས། ༡༩༩༠༽ ༥, ༩

༥༩ ཨོན་མ་རི་རྩོལ་ལོན་ཤོ་དང་། ཀའི་ཡ་རྩ་རྩེ་གིས། བོད་ཀྱི་བདེན་དོན་དག་སྤུལ་

བྱས་པ། རྒྱ་ནག་གི་རྒྱ་བ་བརྒྱ་ལ་ལན་འདེབས། ཁེ་ལི་ལོ་ནི་ཡའི་མཚོ་སློབ་ཀྱི་
གསུང་གནས། ༡༩༠༩

༤༠། ཨོ་ཐུན་ལ་འེ་མོ། མཐའ་མཚམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སློབ་སྦྱོང་། ཡིག་ཆ་མཁོ་སྦྱབ་
བྱས་པ། ༡༩༣༤-༡༩༥༩ རྒྱ་ཨོ་ཐུན་ལ་འེ་མོ་སློབ་ཀྱི་གསུང་གནས། ༡༩༤༣

༤༡། རོ་ཀོ་ཉི་ལ། ལྷ་སའི་རྒྱ་ལའི་སློབ་པ་དང་། རྒྱ་ནག་གི་མན་ཆུ་གོང་མ།
༡༩༤༤-༡༩༥༩ Tóung Pao དེབ་སྟེང་གཉིས་པ། ཨང་ ༡༡། ༡ རྒྱ་༡༩༡༠༠ ནི
༡-༡༠༤། ༣^༡ <http://www.jstor.org.stable/4526129>

༤༢། ཡ་ཉུན་ཚང་། ལྷ་སའི་སློབ་པའི་མཚན་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་གཤམ་ཡི་
སྟེང་བ། ༡ རྒྱ་༡༩༤༡ ནི ༣༡༦ རྒྱ་སྟེང་གི་སློབ་པའི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་།
༡༩༤༡ ནི

༤༣། རུ་དཔོན་ཨོ་ཀོ་ལོ་རྒྱུ་ཉི་ལོ་ ༡༩༠༣།༡༦

༤༤། ལྷ་ཞབས་པར་སི་སི་ཀ་ཡིག་སེ་དང་། ལྷ་ཞབས་མོར་འེ་མར་རུ་རཏ་ཏ། ལྷེས་
རབས། རྒྱ་ལོ་རྒྱུ་ལ་སའ་དང་ཀམ་བ་ནི། ༡༩༣༦ ནི ༡༦༦

༤༥། ཉཀ་ལི། གསུང་རུ་རྟེན་པའི་བོད། ༡༩༤༥-༡༩༤༦ ལེ་སེ་རྩོ་ནི་གཏམ་བཤད།
(Le-Livre:Flammarion, 1933), 50

༤༦། ལོ་མིང་གོང་རྩོམ་ ༡༩༡༣།༡༦

༤༧། ལྷ་ལ་མཚོག་སློབ་སྟེང་བཅུ་གསུམ་པ་མཚོག་གི་གསུང་། ལྷ་གས་རྩ་ལོའི་བོད་རྒྱ་
༤ ཚེས་ ༡༥ ལྷེ་ལོ་ ༡༩༣༠

༤༨། ལྷ་ལ་ཡན་ལན་དང་། ལན་ཆེ་ལི་ལུ། བོད་དང་བོད་མི། རྒྱ་ལོ་རྩོ་ནི་ཡའི་སི་
ལན་ལོ་རྒྱུ་ལའི་སློབ་པའི་གསུང་གནས། ༡༩༣༣ ནི ༣༤

༤༩ ལོ་རྒྱུས་དང་། ཡིག་ཆ། Cd ༡༩༩༠་། ༡༩༩༩ ་༽ བོད་འབྲེལ་ཡིག་ཆ་ཨང་
༤༤

༥༠། རྒྱ་གར་གྱི་སྲིད་ལྷན་ཁང་། རྒྱ་དཀར་ནག་གཉིས་དབར་ཟེན་གྱི་ ལྷ་ཡིག་ ཡིག་
འབྲེལ་བྱས་པ་དང་། རྩོམ་མཐུན་བཞག་པ་ལག་ ཡིག་ཆ་དཀར་པོ། རྒྱ་ལྷོ་
གསར་བུ། རྒྱ་གར་གྱི་སྲིད་ལྷན་ཁང་། ༡༩༥༩ ་༽ ༣༩

༥༡། མའོ་ཅི་ཏུང་། མའོ་ཅི་ཏུང་གིས་བྲིས་པའི་དེབ་ཟེང་། རྒྱ་བོ་ཅིང་། ལྷོ་རྒྱལ་སྐད་
ཡིག་གསར་གནས། ༡༩༥༥ ་༽ དེབ་ཟེང་ ༥། ༥༥

༥༢། ལྷོ་ལའི་ལྷ་མ། རོས་ཀྱི་ཡུལ་དང་རོས་ཀྱི་མི་མང་། རྒྱ་ལྷོ་ཡོག་ Grand Cen-
tral Publishing ༡༩༩༩ ་༽ ༡༣༣

༥༣། ལོང་མཚུངས། ༡༩༥

༥༤། བོད་ཀྱི་རྣམ་པ་དང་། སློབ་གསལ་སྐོར་སློབ་དེབ། རྒྱ་ནག་བཅའ་སྲོལ་དམག་
མིའི་ཆབ་སྲིད་སྣེན་གྱི་ ༡༩༩༠

༥༥། མཉམ་སྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་དོན་ཚན་ ༥༥ <http://www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-ix/index.html>

༥༦། བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་སྲིད་ལམ་ལས་ཁུངས། དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལམ་ནས་བོད་ཀྱི་
བདེན་པ་ར་སློབ། ༡༩༩༩ [http://tibet.net/1996/01/tibet-prov-
ing-truth-from-facts -1996.](http://tibet.net/1996/01/tibet-proving-truth-from-facts -1996.)

༥༧། བོད་རང་སྐོར་ལྷོངས་ཀྱི་དབྱུང་ཞིབ། བོད་ལྷོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྣེན་ཁང་།
༡༩༩༩

༥༨། རྒྱ་ནག་བཅའ་སྲོལ་དམག་མིའི་ལས་དོན་སྣེན་གྱི་ཐེངས་ ༡༡

༥༩ རྒྱ་ནག་གི་དབྱིད་དུས། ༡༩༥༦༧༦

༤༠། བོད་མིའི་སྤྲིག་འཇུག་ས་ཕྱི་རྒྱུ་ལས་ཁུངས། བཤེན་ཆེན་རིན་པོ་ཆའི་གསུང་བཤད།
༼ རྒྱ་རྒྱུ་ལས་ཁུངས། ༡༩༩༡ ༽ ༡༩

༤༡། བོད་མཚུངས། ༡༩

༤༢། བོད་ཀྱི་རྣམ་པ་དང་། སློབ་གསོའི་སྐོར་སློབ་དེབ། རྒྱ་ནག་བཅའ་སྲོལ་དམག་
མིའི་ཆབ་སྲིད་སྒྲུབ་ཐོ། ༡༩༦༠

༤༣། བཅོན་ཤེད། དུག་ལྡན་གྱི་མདའ། བཤེན་ཆེན་སྐུ་སྲེང་བཙུམ་མཚོག་གི་གསང་
བའི་སྒྲུབ་ཐོ། ༼ ལོན་འོན། བོད་གནས་བླ་རྒྱ། ༡༩༩༥ ༽ དེབ་འདིའི་ནང་བཤེན་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་སྲེང་ ༡༠ མཚོག་ནས་མའོ་ཅེ་ཏུང་དང་ཀའོ་ཨེན་ལེར་ལུམ་
བའི་ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་གྱི་ལྷ་ཡིག་ཆ་ཚང་འཁོད་ཡོད།

༤༤། བོད་མིའི་སྤྲིག་འཇུག་ས་ཕྱི་རྒྱུ་ལས་ཁུངས། དངོས་ཡོད་ཀྱི་ལམ་ནས་བོད་ཀྱི་
བདེན་པ་རྒྱོད། ༡༩༩༦

༤༥། ལྷ་སའི་བྱང་སྤྱོད་ནས་ཀི་ལོ་མི་འར་ ༥ ཅམ།

༤༦། འབྲས་སྤྱངས་དགོན་པའི་ཉེ་འགྲམ། ༼ ལྷ་ས་ནས་ཀི་ལོ་མི་འར་ ༤ ཅམ། ༽

༤༧། རོ་ནལ་ཏེ་ཕོ་མ་ལ། རོ་ཆོལ་གྱི་ལྷ་ལུང། བོད་པའི་རོ་ཆོལ་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཚོག་
༼ ཉར་སའ་དང་ཀམ་པ་ལ། ལོན་འོན། ༡༩༩༥ ༽

༤༨། རེན་མ་ཁའ་ལི། རོ་དམ་བྱེད་པའི་མི་ལ་བཅར་བརྒྱུང་བྱེད་པ། རྒྱལ་སྤྱིའི་
ཆེག་སྤྱིལ་གསར་གནས། ༡༩༩༥༥༥༥༥ <https://www.upi.com/>

२००५।८।३ ཉེན་རྒྱ་ནག་དམག་མིས་བོད་མིར་མེ་མདའ་རྒྱ་བ་ནས་བསད་
བའི་འབྲེལ་བའལ་ བ་ཡུལ་ २००५।८।१२' [http://www.phayul.com/
news/article.aspx?id=20724&t=1](http://www.phayul.com/news/article.aspx?id=20724&t=1)

༤༥། ཟེ་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་རྩ་བ་རྫོང་ནང་བོད་མི་ཞི་ཚོལ་བྱེད་མཁན་རྣམས་ལ་ཉེས་
བརྒྱུང་ཚ་ནས་བྱས་པའི་འབྲེལ་བར་གྱི་དཔང་ཉམས་ཀྱི་ २००५।३।१༦ བོད་གྱི་
འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་མང་གཏོ་འཕེལ་རྒྱས་ལྟེ་གནས་ཁང་གི་གསར་འགོད་
གསལ་བསྒྲགས།

༤༦། ཟེ་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་རྩ་བ་རྫོང་གི་འབྲིང་རིམ་སློབ་གྲྭ་ཞིག་གི་ནང་སློབ་སྦྱོང་ཅིག་
བསད་པ། २००५।३।१༦ བོད་གྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་མང་གཏོ་འཕེལ་
རྒྱས་ལྟེ་གནས་ཁང་། [http://tchrd-org/middle-school-student-
shot-dead-in-ngaba-county/](http://tchrd-org/middle-school-student-shot-dead-in-ngaba-county/).

༤༧། ཡ་ང་སྤྱིང་རྩེ་མེད་པ། རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ནང་བརྟན་སྤྱིང་ཡོང་ཐབས་ལ་བསྐྱེད་
དེ་བོད་མི་རྣམས་ལ་དམ་བསྒྲགས་དང་ཉེས་འཇུགས་བྱེད་བཞིན་པ། འགྲོ་བ་
མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟེ་ཞིབ་ཚོགས་པ། २०१༦।༥।२३ [https://www.hrw.org/
report/2016/05/22/relentless/detention-and-prosecu-
tion-tibetans-under-chinas-stability-maintainence](https://www.hrw.org/report/2016/05/22/relentless/detention-and-prosecution-tibetans-under-chinas-stability-maintainence)

༡༠༠། ལྷན་ཐོ་འདི་འབྲི་བཞེན་པའི་སྐབས་ཀྱི་དུས་ཚེས། २०१५।༡༠।༡༦

༡༠༡། རྫོང་ཚོའི་འགོ་ཁྲིད་གཏོས་བོད་མི་ ३༡ གིས་སྤྱི་རིམ་གཏེར་ཁ་སྤོག་འདོན་བྱེད་
པར་ངོ་ཚོལ་བྱས་པར་བརྟེན་འཇུ་བརྒྱུང་བྱས་པ། བོད་གྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་
དང་མང་གཏོ་འཕེལ་རྒྱས་ལྟེ་གནས་ཁང་། २०१५।༥।༡༩ [http://tchrd.
org/village-leaderamong-31-tibetans-detained-for-op-](http://tchrd.org/village-leaderamong-31-tibetans-detained-for-op-)

posing-mining-at-sacred-mountain/.

༡༠༢། བོད་བའི་བྱེད་ཅིག་ལྷ་སར་གནས་མཇུག་འགྲོ་ལམ་དུ་ཉེན་རྟོག་བསམ་འདི་
ཅད་བྱས་ཇེས་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་བ། ཨེ་ཤེ་ཡ་རང་དབང་རྒྱུ་འཕྲིན།
༢༠༡༧།༥།༡༣ <https://www.rfa.org/English/news/Tibet/pilgrim-missing-0413201810220.html>.

༡༠༣། ཨ་རིའི་བྱི་སྲིད་ལས་ཁུངས་ནས་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་བའི་བཤ་ཆེན་རིན་
པོ་ཆེའི་འཁུངས་སྐར་བསྟུ་བ། ༢༠༡༧།༥།༢༤ <https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2018/04/281248.html>.

༡༠༤། བོད་མཚུངས།

༡༠༥། བོད་མའི་སྤྲིག་འཇུག་སྐྱོ་བ་བཞུགས་པའི་སྐྱེ་ཆ་བ་
ཚོགས་རྒྱུད་གིས་བཤ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གར་དུ་ཡོད་མེད་ངེས་གཏན་བཟོད་མ་
ཐུབ་པ་མ་ཟད། ཁོང་བཞུགས་སར་འགྲོ་མི་ཚོགས་ཟེེད། ༢༠༡༧།༥།༡༣ <http://tibet.net/2018/05/chinese-appointed-delegation-from-tibet-fails-to-confirm-panchen-lamas-whereabout-denies-access>

༡༠༦། རྒྱ་ནག་ བེ་ཏུ་ཡོག་ཚོགས་སར་གྱི་བརྟན་འཕྲིན་ནང་ཐོན་བའི་རྒྱུན་གྱིས་བོད་མི་
འཐབ་ཚོད་པ་ཞིག་ལ་དྲང་བདེན་མིན་བའི་ལོ་ལྗེའི་རིང་བཙོན་འཇུག་བྱས་པ།
རྒྱལ་སྤྱིའི་ཉེན་ཡངས་ཚོགས་པ། ༢༠༡༧།༥།༡༣ <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/05/china-tibetan-activist-unjust-sentence-nyt-video/>.

༡༠༧། མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བ་མའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས། རྒྱ་ནག་

མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་མཁམ་དབང་ནས་བོད་མི་
འཐབ་ཚྲོད་བ་ཞིག་ལ་ལོ་ལྔའི་རིང་བཙོན་འདུག་བྱས་པར་སློན་བཅོང་གནང་།
༢༠༡༤།༦།༡ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=23176>

༡༠༥། མིག་གི་སི་མི་རྣམས། བོད་མི་དགེ་འདུན་པ་ཞིག་གི་ཁྲིམས་དབྱེད། སྤྱུལ་སྤྱུ་
བསྟན་འཛིན་བདེ་ལེགས་ཀྱི་གནད་དོན། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་
པ། ༢༠༠༩།༢།༤ <https://www.hrw.org/report/2004/02/08/trials-tibetan-monk/case-tenzindelek>.

༡༠༥། སོ་མི། རི་ཚཏ་སུ། ངའི་མིག་གིས་མཐོང་བྱུང་། བོད་ནང་རྒྱ་ནག་གི་
སྤྱང་སློབ་དམག་མིའི་ཚུལ་མིན་བྱ་སློབ། ༢༠༠༤་་་༢༠༡༠ འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་
ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་པ། ༢༠༡༠།༢།༢༡ <https://www.hrw.org/report/2010/07/21/i-saw-it-my-own-eyes/abuses-chinese-security-forces-tibet-2008-2010>.

༡༡༠། གོང་མཚུངས།

༡༡༡། ཚེ་རིང་འོད་ཟེལ། རྒྱ་གར་ནང་གསུང་ཚོས་ལྷུས་ནས་ལྷ་སར་བྱིར་འཁོར་
མཚམས་རྒྱའི་བསམ་སྒྲུབ་སློབ་གསོ་སྤྱད་པ། མཐོ་བའི་རི་ཅེ་དང་། ལྷད་མེད་
ས་གཞི། ༢༠༡༢།༥།༢༤ <https://highpeakspureearth.com/2012/brainwashed-in-lhasa-after-attending-buddhist-teachings-in-india-by-woeser/>.

༡༡༢། ཕྱི་སློང་ལག་བྱེད་གཅིག་ལ་ལམ་ལུགས་གཉིས། བོད་མི་དང་མི་རིགས་
གཞན་རྣམས་ཕྱི་བསློང་བྱེད་པར་དམ་བསྒྲགས་བྱེད་པ། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་

ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་པ། ༢༠༡༥།༡༡༣ <https://www.hrw.org/report/2015/07/13/one-passport-two-systems/chinas-restrictions-foreign-travel-tibetans-and-others>.

༡༡༣། གོང་མཚུངས།

༡༡༤། ཨ་རིའི་བྱི་སྲིད་ལས་ཁུངས་ཀྱི་མང་གཞི་ལས་ཁུངས། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་འཕྲོད་ལྷན་གྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ མིའི་ནང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ལག་ལེན་སྐོར་སྟན་ཐོ། རྒྱ་ནག་ བོད། ༢༠༡༥ https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2016humanrightsreport/index/htm?dynamic_load_%20id=265330&year=2016#wrapper.

༡༡༥། གོང་མཚུངས།

༡༡༦། ཨ་རིའི་ཁྲོམ་ཚོགས་ཀྱི་འཛིན་སྐྱོང་ལྷན་ཚོགས་ནས་རྒྱ་ནག་ཐོབ་སྟན་ཐོ། ༢༠༡༥ <https://www.cecc.gov/publications/annual-reports/2017-annual-report>.

༡༡༧། ཨ་ནིལ་རྗེ་རི་དང་། སང་རྣམ་པར་སུ། རྒྱ་ནག་གིས་བལ་ཡུལ་ལ་འགྲུལ་བསྐྱོད་དམ་བསྐྱུགས་བྱེད་པ། ཀམ་མན་གྲུགས་འཕྲིན། ༢༠༡༦།༡༢༡༤ <http://kathmandupost.ekantipur.com/news/2016-12-24/china-issues-travel-restriction-to-nepal.html>.

༡༡༨། རྒྱ་ནག་གི་གནས་ཐང་དུ་དུས་འཁོར་དབང་ཆེན་ཞུས་ནས་བྱིར་འཁོར་ཡོང་མཁན་གྱི་ཚོས་ཞུ་བ་ཚོའི་བྱི་བསྐྱོད་ལག་བྱེད་དབུས་པ། ཨ་རིའི་རྒྱུང་འཕྲིན། ༢༠༡༥།༡༡༢༤ <https://www.voaitbetanenglish.com/a/3692184.html>.

༢༠༡༦།༡༡།༢༠ <https://rfa.org/english/news/tibet/media-05302017150250.html>.

༡༣༡། ལྷ་ལའི་སྐྱེ་མ་སྐད་འཕྲིན་ཚོགས་པ་དང་འབྲེལ་བའི་ཡང་བསྐྱར་བོད་
མི་ཞིག་བཙོན་འཇུག་བྱས་འདུག། ཨེ་ཤེ་ཡའི་རང་དབང་རྒྱུད་འཕྲིན།
༢༠༡༦།༡༡།༢༦ <https://www.rfa.org/english/news/tibet/second-07262016170418.html>.

༡༣༢། ཨ་རིའི་བྱི་སྲིད་ལས་ཁུངས་ཀྱི་མང་གཙོ་ལས་ཁུངས། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་
དང་རང་རྩོལ། བྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ འའི་ནང་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་ལག་ལེན་
སྐོར་སྟན་ཐོ། རྒྱ་ནག་ བོད། ༢༠༡༦། https://www.state.gov/j/drill/rls/hrrpt/2016humanrightsreport/index/htm?dynamic_load_%20id=265330&year=2016#wrapper.

༡༣༣། རྒྱ་ནག་དེ་སྐྱེར་ཡང་འཛམ་གླིང་ནང་གསར་འགོད་བ་བཀག་ཉར་མང་ལོས་
བྱེད་མཁན་རྒྱལ་ཁབ། རྒྱལ་མཚམས་མེད་བའི་གསར་འགོད་མཐུན་ཚོགས།
༢༠༡༦།༡༡།༢༩ <https://rsf.org/en/news/china-still-worlds-big-ges-prison-journalists-and-citizhe-journaliss>.

༡༣༤། ས་ཡི་མོན་ཁན་ཡེ་ལ། བོད་དུ་འགྲོ་རྒྱུ་དེ་བྱུང་གོ་རི་ཡའི་ནང་འགྲོ་རྒྱུ་ལས་ཁབ།
བ་འདུག། འོན་ཀྱང་རང་འགྲོ་ཐུབ་བ་མ་ཟད་འོ་དེ་བ་ནས་ཐད་ཀར་རྒྱུད་སྲིད་ཡང་
བྱེད་ཐུབ་བྱུང་། ཨ་ཤིང་ལོན་ཚོགས་པ་ལ། ༢༠༡༦།༡༡།༡༦ https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/09/06/in-tibet-the-door-cracks-open-for-foreign-media-and-then-slamsshut-again/?utm_term=.93868bf93c9b.

᠑᠔᠑᠓ | རིགས་རྒྱུད་རྩ་གཏོར་གྱི་ནག་ཉེས་བཀག་འགོག་དང་ཉེས་ཚད་སྐོར་གྱི་ཚོགས་
འདུ། བཅའ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་གྲོས་ཚད་ཨང་ ᠔᠘᠐ (III) 9 Decem-
ber 1948, in force in January 1951, 78 UNTS 277.

᠑᠔᠔᠓ | ཨིག་སིས་དབང་སྐུར་ལོག་གནས་པའི་ཡུ་རོབ། བཅའ་བཟུང། སྲིད་གཞུང་ལ་
དབྱུང་བ། ལེགས་བཅོས། (Lemkin Raphael, Axis Rule in Oc-
cupied Europe: Occupation, Analysis of Governments,
Proposal for Redress, Publications of the Carnegie En-
dowment for International Peace, Division of Interna-
tional Law, Washington (New York: Columbia Universi-
ty Press, 1944).

᠑᠔᠔᠔ | ཁོ་ན་ཏའི་བདེན་བ་དང། འགྲིག་འཇགས་ལྟན་ཁང། འབྲུང་འབྲུང་ཡག་པོ་ཞིག་
ཡོང་སྐྱད་བདེན་བ་དང། འགྲིག་འཇགས་ལ་ཆེ་བསྟོད་ཞུས་པ། ᠔᠐᠑ᠫ [http://
www.trc.ca/websites/trcinstitutionFile/2015/Findings/
Exec_Summary_2015_05_31_web_o.pdf](http://www.trc.ca/websites/trcinstitutionFile/2015/Findings/Exec_Summary_2015_05_31_web_o.pdf).

᠑᠔᠔᠘ | Prosecutor v. Radislav Krstic, IT-98-33-T, Trial Cham-
ber, ICTY, August 2. 2001, 574,580 [http://www.icty.
org/x/cases/krstic/tjug/en/krs-tj010802e.pdf](http://www.icty.org/x/cases/krstic/tjug/en/krs-tj010802e.pdf).

᠑᠔᠔ᠫ | འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་གི་རྒྱལ་སྤྱིའི་གསལ་བསྐྱབས། བཅའ་འབྲེལ་རྒྱལ་
ཚོགས་ཀྱི་གྲོས་ཚད་ཨང་ ᠔᠑᠔' (III) ᠑᠙᠘ᠫ᠙᠑᠓᠑᠐ འོན་ཚན་ ᠔᠔'

᠑᠔᠔ᠮ | དཔལ་འབྱོར་དང། སྤྱི་ཚོགས། རིག་གཞུང་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་འབྲེལ་བའི་
རྒྱལ་སྤྱིའི་དམ་བཅལ། བཅའ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་གྲོས་ཚད་ཨང་ ᠔᠔᠐᠐

(XXI), 16 December 1966, in force 3 January 1976, 993 UNTS, Articles 1 and 1

1321 སྤྱི་དམངས་དང་ཆབ་སྲིད་ཐོབ་ཐང་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་དམ་བཅའ།
མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་གྲོས་ཚད་ཨང་ 3300 (XXI), 16 December 1966 in force 23 March 1976, 999 UNTS 171, Articles 1 and 27.

1322 དུས་རབས་བདུན་པ་ནས་བགྲང་བ།

1323 བོད་ཚོལ་ཁ་གསུམ་ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་ནང་བོད་མི་ས་ཡ་ 13 རི་ལྷང་ཆེ་སློབ་།
ཤོར་བའི་སྐོར་བོད་མིའི་སྤྱི་གཙུག་གས་ནས་གནས་ཚུལ་སྤྱོད་སྤྱི་གཙུག་གནང་
བའི་གྲངས་ཚོ 37 ལ་གཟེགས་རྒྱ།

1324 རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་མཁས་པའི་ལྷན་ཚོགས། བོད་ཀྱི་སྐོར་བོད་བོད་།
ཁྲིམས་ཀྱི་དབང་སྒྲུབ། ཉེ་ཅི་ལྷ། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་མཁས་པའི་ལྷན་
ཚོགས། 1995 }

1325 བོད་སྐོར་ཁྲིམས་དོན་ཞིབ་འཇུག་ 1990 }

1326 མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་གྲོས་ཚད་ཨང་ 1340 (ivx) 1964

1327 མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་གྲོས་ཚད་ཨང་ 1343 (ivx) 1967

1328 མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་གྲོས་ཚད་ཨང་ 1340 (ivx), 1964

1329 བོད་ནང་གི་གནས་སྐབས། No. E/N.4/sub.2./91, 43 session

1330 རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་དོན་ལྷན་ཚོགས། བོད་ནང་གི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་།

ཁྲིམས་ཀྱི་དབང་སྐུར། ། རྗེ་མི་ལ། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་དོན་ལྷན་ཚོགས།
༡༩༩༧༽

༡༩༥། ལོང་མཚུངས།

༡༩༥། ལོང་མཚུངས།

༡༩༩། བོད་མིའི་སྤྱི་གཞུགས། རྒྱ་རྒྱུ་རྒྱུ་ཀྱི་དགོ་འདུན་པས་གསུངས་དོན། ཁོང་
ཚོས་ང་ཚོ་ལ་གནམ་དང་དེ་བཞིན་ས་རྒྱ་ནག་དམར་ཤོག་ཚོགས་པ་ལ་བདག་
གི་ཡོད་ལུགས་བཤད། ༢༠༡༧།༡༢།༡༩ [http://tibet.net/2017/12/
they-would-tell-us-the-sky-belongs-to-the-chinese-
communist-party-and-so-does-the-earth-larung-gar-res-
ident-speaks/](http://tibet.net/2017/12/they-would-tell-us-the-sky-belongs-to-the-chinese-communist-party-and-so-does-the-earth-larung-gar-resident-speaks/).

༡༩༦། སྤེ་ཚན་དེའི་ནང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་རྟོག་ཞིབ་
ཚོགས་ཚུང་འདི་དག་ཚུད་ཡོད་པ་སྟེ། དེག་གཞུང་སྤྱང་སྤྱོད་ཐོག་དམིགས་
བསལ་རྟོག་ཞིབ་ཚོགས་ཚུང་དང་། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་། ཁོང་ལུགས་སྤྱང་སྤྱོད་
ཞིབ་འདུ་འཛོམས་དང་ཚོགས་པ། འཚོ་རྟོན་དང་སྤྱོད་ཁང་འདང་ངེས། མི་
དེགས་དང་ཚོས་དད་ཐད་དབྱེ་འབྲེལ་མེད་པ་བཅས།

༡༩༧། བོད་ནང་རྒྱ་གཞུང་གི་བཅན་བཀའ་འོག་ཚོས་སྤྱོགས་ཐོག་ཚབས་ཆེའི་དམ་
བསྐྱུགས་བྱས་པའི་གསང་བའི་ཡིག་ཆ་ཕྱིར་ཐོན་པ། བོད་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་
ཐང་དང་མང་གཙོ་འཕེལ་རྒྱས་ལྟེ་གནས་ཁང་། ༢༠༡༥།༡༡།༩ [http://tchrd.
org/document-exposes-intensification-of-state-san-
ctioned-religious-repression-in-troubled-tibetan-coun-
try/](http://tchrd.org/document-exposes-intensification-of-state-sanctioned-religious-repression-in-troubled-tibetan-country/).

༡༥༣། དུས་རབས་གསར་བར་བསྐྱོད་པའི་གསེར་ཟམ། ༡༩༩༧།༢།༣༠ བས་ ༣༣
བར་ཚོགས་པའི་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་བཞུགས་མོལ་ཚོགས་འདུ་མེངས་ ༣
པའི་ཡིག་ཆ།

༡༥༣། རྒྱ་ནག་ནང་གངས་རྒྱུ་མི་རིགས་བརྗེ་མེད་གཏོང་བ། དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་པ་
སོགས་དངངས་འཚབ་ཀྱི་གནས་སྐྱབས་ཆགས་བཞིན་པ། རྒྱ་ནག་ནང་གི་འགྲོ་
བ་མེད་ཚོ་བ་ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་པ། ༡༩༩༧། ༡༡།༡༩

༡༥༣། ཨེ་ཏཱ་མཏཱ་མོང་། རྒྱ་ནག་གི་དདུལ་དང་མི་སེར་བོད་ནང་དཔུང་བཞིན་
པ། རི་ཏུ་ཡོག་གསར་འོག ༡༠༡༠།༢།༡༩ [https://www.nytimes/
com/2010/07/25/world/asia/25tibet.html](https://www.nytimes.com/2010/07/25/world/asia/25tibet.html)

༡༥༤། བོད་མེད་སྐྱིག་འཇུགས་སྤྱི་བྱིལ་ལས་ཁུངས། བོད་དེ་རྒྱ་ནག་དམར་འོག་
ཚོགས་པའི་མངའ་འོག་ལ་གནས་ནས་མི་ལོ་ ༥༠ འཁོར་བ།

༡༥༥། རྒྱ་ནག་ཚོས་དོན་སྐྱོན་ཁང་གི་བཀའ་ཁྲབ་ཨང་ལྷ་པ། ༡༠༠༧།༩།༡

༡༥༦། མེ་ལི་ཡམ་མན་དང་། ལུ་ཡང་ཇིང་ཇིང་། མ་ཐུན་སྤྱིལ་ཡོང་རྒྱུར་དམིགས་
ཏེ། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ནང་རྒྱ་རིགས་དང་བོད་རིགས་འདྲེས་མའི་གཉེན་
སྤྱིག་གི་སྤིད་བྱས་སྤེལ་བ། མ་ཤིང་འོན་ཚགས་པར། ༠༡༧།༡།༡༦ [https://
washingtonpos.com/world/asia_pacific/china-pro-
motes-mixed-marriages-in-tibet-as-way-to-achieve-
unity/2014/08/16/94409caG-238e-11e4-86ca-6fo3cbd-
15ca-story.html?utm_term=febb7c80d59](https://washingtonpos.com/world/asia_pacific/china-promotes-mixed-marriages-in-tibet-as-way-to-achieve-unity/2014/08/16/94409caG-238e-11e4-86ca-6fo3cbd-15ca-story.html?utm_term=febb7c80d59)

༡༥༧། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ནང་རྒྱ་རིགས་དང་བོད་རིགས་འདྲེས་མའི་གཉེན་སྤྱིག་
གི་སྤིད་བྱས་སྤེལ་བ། རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་དོན་ལས་འགུལ་ཁང་། ༡༠༡༧།༡།༡༦

<https://www.savetibet.org/chinese-party-official-promotes-inter-racial-marriages-in-tibet-to-create-unity/>.

༡༥༤ བོད་ཀྱི་སྐོལ་རྒྱན་ཁོར་ལུག་སྲུང་སྐྱོབ་ཐང་ཞིབ་པའི་གནས་ཚུལ་འཇམ་དབྱངས་ལོ་རྒྱུ་ལགས་ཀྱིས་ཚོམ་གྲིས་གནང་བའི་དཔེ་དེབ། 《སྲུང་ཀྱི་བོད་ནང་། རི་སྐྱེས་སྐོག་ཆགས་དང་། རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་བཅས་ལ་བདག་གཅེས།》 བོད་ཀྱི་གྲིབ་གཟུགས། ༢༠༠༤།༡༩༤ www.shadowtibet.com. Julia Martrin, ed., *Ecological Responsibility: A Dialogue with Buddhism: A Collection of Essays and Talks*, (New Delhi: Tibet House and Sri Satguru Publications, 1997)

༡༥༥ ལྷ་རེད་ཨེ་ཏམ་སི། རྫོང་ཚོས་ང་ཚོས་བཀྱིན་བསམ་ཤེས་བྱེད་དགོས་གསུངས་སོང་། བོད་ནང་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བའི་གནས་སྤོ། རྩོམ་པ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་ལ། ༢༠༡༣།༦༡༩༢ <https://www.hrw.org/report/2013/6/27/they-say-we-should-be-grateful/mass-rehousing-and-relocation-progrms-tibetan>

༡༥༦ མོ་ལྷུ་རི་ཆཏ་སན། ལྷ་ཞིབ་ལ་ཁས་ལེན་མི་བྱེད་པའི་རང་དབང་མེད། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་དང་། ཟེ་ཁོན། ཀན་སྐུ། མཚོ་སྡོན་བཅས་ཀྱི་ནང་གནས་སྡོད་འབྲོག་པ་རྣམས་བཙན་བཀའི་འོག་གནས་སྡོད་བཞིན་ལ། འབྲོག་པ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷ་ཞིབ་ཚོགས་ལ། ༢༠༠༧།༤ ལྷོགས་བམ་ ༡༤༡ (c) <https://www.hrw.org/reports/2007/tibet0607/>.

༡༥༧ བོད་མཚུངས།

༡༤༣། གོང་མཚུངས།

༡༤༤། གོང་མཚུངས།

༡༤༥། གོང་མཚུངས།

༡༤༦། གོང་མཚུངས།

༡༤༧། གོང་མཚུངས་དང་། དེ་བཞིན་ཆེ་རིང་ལྷན་དང་། བས་ལི་ཡོང་གཉིས་ཀྱི་དཔེ་
དེབ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་འཐབ་ཚོད། ་ (London verso books, 2009)

160-168; Jonathan Watts, “Fungus gold rush in Tibetan plateau rebuilding lives after earthquake”, The Guardian, June 17, 2010. <https://www.theguardian.com/environment/2010/jun/17/fungus-tibetan-plateau>.

༡༤༨། རོ་ན་ཐག། བཟ་སི། རྒྱ་མཚོ་༡༠༡༠ ་

༡༤༩། སོ་ལྷོ་རི་ཆེ་ཐག། རྒྱ་མཚོ་༡༠༠༧ ་ ༤༤༧༡ ་

༡༥༠། གོང་མཚུངས།

༡༥༡། འཕྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་ཐེངས་ ༡༤

A(HRC019/59/Add/1/ https://www/ohchr.org/documents/HRBodies/HRCouncil/Regularsession/session19/A-HRC-19-59.Add1_en.pdf

༡༥༢། བོད་མིའི་སྤྱི་གཞུང་གི་ མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་ལས་
དོན་ཚོགས་ཚུང་གིས་བོད་ནང་རྒྱ་གཞུང་གིས་བཙན་དབང་ལོག་གཞིས་སྤོ་
འཇུག་བའི་སྲིད་བྱུས་ཐད་འདྲི་ཅད་བྱེད་པ། ༢༠༡༣། རྒྱ། <http://tibet>.

net/2012/03/un-special-rapporteur-challenges-chinas-forced-resettlement-policy-in-tibet/.

༡༧༩། བོད་ཀྱི་འབྲོག་པ་དང་། འབྲོག་པའི་རྩ་ཐང་གི་ཉེན་ཚབས། རྫོལ་རྒྱུན་དང་དེང་རབས་གཉེན་དབང་། བོད་གནས་གསར་འཛིན། ༢༠༠༠།༥་་་༡༢

༡༧༡། ཁྲུང་ཁི་ཁྲུང་། བོད་མཐོ་སྐང་གི་འགྲུགས་རོམ་ལུ་བ་དང་གནམ་གཤེས་འགྲུར་ལྷོག་སྐོར། ཁོར་ཡུག་ཉམས་ཞིབ་ཡིག་ཆ་ཨང་ ༥།༡ རྒྱ་སྐད་༡༩༩༦ རྒྱ་སྐད་༡༩༩༦ རྒྱ་སྐད་༡༩༩༦ རྒྱ་སྐད་༡༩༩༦ <https://core.ac.uk/download/pdf/29577783.pdf>

༡༧༥། འཇམ་ལོ་ལོ། ལོ་ལའི་སྤེལ་གསུམ་པའི་ཁོར་ཡུག་ ཁོར་ཡུག་ཡར་རྒྱས། ༣ རྒྱ་སྐད་༡༩༩༦ རྒྱ་སྐད་༡༩༩༦ <https://pdfs.semanticscholar.org/6300/f2ba7cd4f6979e214f4b30af0fe2cce11538.pdf>.

༡༧༦། Cui Xuefend et al, "བོད་མཐོ་སྐང་དུ་མི་ཡིས་ས་གཞི་བེད་སྤྱོད་ཀྱི་སྐྱེད་སྐྱེད་ཐང་འགྲུར་ལྷོག་ཕྱིན་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་གྱིས་གནམ་གཤེས་འགྲུར་ལྷོག་ཐོག་ལུགས་རྒྱུན་ཐེབས་པ། ལོ་ལ་དང་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་འགྲུར་ལྷོག་ ཨང་ ༥༦ རྒྱ་སྐད་༡༩༩༦ རྒྱ་སྐད་༡༩༩༦ https://pure.mpg.de/rest/items/item_994506/component/file_994505/content

༡༧༧། བོད་མཐོ་སྐང་གི་གངས་ཁེབས་ཀྱིས་ལུ་རོབ་དང་ཨེ་ཤེ་ཡའི་ཆ་རྒྱུས་ཀྱི་འཁོར་ལུགས་ཐོག་ལུགས་རྒྱུན་བཟོ་སྐྱབ་བཅས། གནམ་གཤེས་ཀྱི་ཁྲུང་ཁི་ཁྲུང་། ཨང་ ༡་་་༡༢ རྒྱ་སྐད་༡༩༩༦ རྒྱ་སྐད་༡༩༩༦ <https://link.springer.com/article/10.1007/s00382-015-2775-y>.

༡༧༨། ཡང་ཇི་ཨན། རྒྱ་ནག་གི་རྒྱུགས་རྒྱ་འབག་བཙོག་དེ་ནི་མིའི་ཆེ་སྤོག་ལ་ཉེན་ཁ་ཡིན། English.people.cn, ༢༠༡༣།༣།༡༧ <http://en.people>.

cn/90882/7732438.html/

124 རྒྱ་ནག་གི་རྩེ་དཀར་རྩོད་ལུ་ལེ་ལུ་གཉིས་པ། རྩེ་རྫོང་བདེན་གཏམ། རྒྱ་
ནག་གི་རྩེ་དཀར་རྩོད་ 2011 ན། <http://www.chinawaterrisk.org/wp-content/uploads/2011/06/Chinas-Water-Crisis-Part-2.pdf>

125 སི་ཅང་ཀང་། Ice Core Tritium and Mercury Records བས་
བོད་མཐོ་སྐང་གི་འབྲུགས་རོམ་འབྲུགས་ཆེ་བའུ་བའི་རྫོང་གསལ་སྟོན་བྱས།
The Cryosphere 9, 3 (2015): 1213-1222, <https://www.the-cryosphere.net/9/1213/2015/>.

126 རིན་ཁིལུ། རྒྱ་ནག་ གོ་ལའི་སྤེ་མོ་གསུམ་པ། བོད་མཐོ་སྐང་དུ་གནས་གཤིས་
འགྱུར་ལོག་གི་སྤྱི་ཚད་དང་དབྱེ་བུ་གསུམ། རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་རྫོང་གསལ་
འཕྲིན། 2008 ན། 3: 343-346 <https://www.nature.com/news/2008/0807223/full/454393a.html>.

127 Xu Baiqing བོད་མཐོ་སྐང་གི་ཉམས་ཞིབ་ལྟེ་གནས་ཁང་།

128 ཉེང་ཇི་ཏུང་། 2002 ན། བོད་མཐོ་སྐང་གི་ཉམས་ཞིབ་ལྟེ་གནས་ཁང་གི་དེས་
སྟོན་པ། དེ་བཞིན་2004 ན། 12 ན། ཉེང་ཇི་ཏུང་གསལ་འོག་ནང་ཐོན་པའི་
Timothy Gardner གི་ཚོམ་བྲིས། བོད་མཐོ་སྐང་གི་འབྲུགས་རོམ་ཇེ་རྩེ་
དུ་འགྱུར་བ་དེས་བྲི་ལོ་ 2050 ན་ལྟུང་དུ་འགྲོ་ཉིན། <https://www.reuters.com/article/us-glaciers/tibetan-glacial-shrink-to-cut-watersupply-by-2050-idUSTRESOF76420090116>

129 བོད་མཐོ་སྐང་གི་འབྲུགས་ཀྱི་ཁོར་ལུག་ཚན་པ་ནས། བོད་མཐོ་སྐང་ནང་གནས་

གཤམ་ལྷུང་ལྗོན་གྱི་ལྷགས་རྒྱུན། རེང་རབས་ཀྱི་ཚན་རིག་དང་བོད་ཀྱི་
ཉམས་ཞིབ་གཉིས་ཀྱི་ཕྱོགས་བསྟུན། ༢༠༠༩ [http://tibet.net/2009/01/
climate-change-report-on-tibet-2009/](http://tibet.net/2009/01/climate-change-report-on-tibet-2009/).

༡༥༥། ཀི་ཤན་ཁོ་རྗེ། བོད་ནང་གནམ་གཤམ་ལྷུང་ལྗོན་དང་། ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་།
ཉི་མ་ལ་ཡའི་འབྲུགས་རོམ་བཞུ་བ་དང་། མ་འོངས་ཡར་རྒྱས། མཉམ་འབྲེལ་
རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་འཛུགས་སྐྱོན་ཡར་རྒྱས་ལས་འཆར། ༢༠༠༢།༥༥། [https://
www.researchgate.net/publication/241759387_Cli-
mate_Change-and-the-Right-to-Development-Hima-
layan-Glacial-Melting_and_the_Future_of_Develop-
ment_on_the_Tibetan_Plateau](https://www.researchgate.net/publication/241759387_Climate_Change-and-the-Right-to-Development-Himalayan-Glacial-Melting_and_the_Future_of_Development_on_the_Tibetan_Plateau).

༡༥༦། ལོང་མཚུངས།

༡༥༧། ༢༠༡༥།༤།༡༥ ཉེན་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་སྲིད་སྤྱི་ཁབ་ཁང་། བོད་སྐོར་རྒྱབ་
ཤེས་པ་ལྷན་ཚུན། [http://www.xinhuanet.com/english/china/
2015-04/15/c_134152612.htm](http://www.xinhuanet.com/english/china/2015-04/15/c_134152612.htm).

༡༥༨། རེ་ནི་ཀ། ཨེན་ཏར་སུ། བྱང་ཡུ་ནན་ནང་གི་སྐྱན་རི་དང་གནམ་རི་རྩ་ཚུན་
རྣམས་ཀྱི་ཉར་ཚགས་བྱེད་དགོས་ཐང་ལ་དབྱེད་སྤྱོད། Biodiversity and
Conservation 14, no. 13 (2005): 3065-3091. [https://link.
springer.com/article/10.1007/s10531-004-0316-9](https://link.springer.com/article/10.1007/s10531-004-0316-9).; also
see, Salick, J et al, “Tibetan Sacred Sites Conserve Old
Growth Trees and Cover in the Eastern Himalaya”,
Biodiversity and Conservation 16, (2007):693, [https://
link.springer.com/article/10.1007/s10531005-4381-5](https://link.springer.com/article/10.1007/s10531005-4381-5).

- 3001 རིན་ཁིལུ། རྒྱ་ནག་གི་གྲངས་ཐོས་ས་ཡོམ་ལུགས་ཆེ་ཞིག་ཡོང་ཉེན་ཡོད་
 བའི་བདེ་སྟོན་བྱས་ཡོད། རང་བྱུང་ཁམས། 301214170 <https://www.nature.com/news/chinese-data-hint-at-trigger-for-fatal-quake-1.15883>. Fan Xiao was the Chief Engineer, Regional Geological Survey Team, Sichuan Geology and Mineral Bureau, Chengdu
- 3002 ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་ལྡན་བའི་ས་ཡོམ། ཨ་སམ་བོད། 19901117 https://earthquake.usgs.gov/earthquakes/eventpage/official19500815140934_30/impact.
- 3003 མགོན་མདོ་རྒྱ་ལུགས་སློབ་ཁང་གསར་རྒྱག་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་འགོ་
 འཛུགས་གནང་བ། གུང་གོའི་བོད་ལྗོངས་བླ་བ། 30011117 30 <http://chinatibet.people.com.cn/6827895.html>.
- 3004 ཚོས་སློབ། དར་ཅེ་མདོ་ནས་ཉིང་ཁྱི་བར་ཁྲོན་བོད་ལུགས་ལམ་གསར་རྒྱག་
 ལས་གཞི་ལོ་རྒྱུས་མ་ནས་འགོ་འཛུགས་གནང་རྒྱ། གུང་གོའི་བོད་ལྗོངས་
 བླ་བ། 30161117 http://tb.tibet.cn/2010news/xxxw/lyjt/201611/t20161109_413282.html.
- 3005 ལྷ་ལེ་སི་མང། རྒྱ་ནག་ནང་འཛུགས་སྐྱུན་ཡར་རྒྱས་ཆེད་ཨེ་ཤེ་ཡའི་རྒྱ་སློབ་
 བཏང་བྱེད་དགོས་མེད། རྒྱ་ནག་གི་རྒྱའི་ཉེན་ཚབས། 30111117 <https://www.chinawaterrisk.org/opinions/china-no-need-to-sacrifice-rivers-for-power/>.
- 3006 རྒྱ་ནག་གི་ཁོར་ལུག་ལ་འཚམས་བའི་རྒྱ་རག་གསར་རྒྱག་གི་ལས་གཞི་དེས་

གནས་ཅིང་ཁང་པ་མང་པོར་གཞོན་སྐྱོན་གཏོང་ངེས། ལྷོ་རྒྱ་ནག་གི་སྤྱི་ཚོལ་
ལོ་ཉམ་ ༢༠༡༢།༠༦།༢༦ <https://www.scmp.com/news/china/society/article/2099970/chinas-drive-build-dams-green-power-threatens-homes-and-sacred>.

༢༠༠༦། རྒྱ་ནག་ བཅོན་དབང་གིས་བོད་མི་རྣམས་གནས་སྤོ་བྱ་རྒྱ་མཚམས་འདོགས་
དགོས། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྷོ་ཞིབ་ཚོགས་པ། ༢༠༡༣།༠༦།༢༧ <https://www.hrw.org/news/2013/06/27/china-end-involuntary-rehousing-relocation-tibetans>.

༢༠༡༢། ཏུའུ་མ་ཚུན། མ་འབྲི་རྩ་གསུམ་ཁུལ་དུ་གནས་པའི་འགྲོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་གཞིས་
སྤོ། མཚོ་སྤོན་ཞིང་ཆེན་ནང་ཡུ་ཤུལ་ཁུལ་མ་སྟོད་འགྲོགས་སྤེའི་གནད་དོན་ལ་
དབྱེད་པ། Nomadic peoples-16, no.1(2012):116-133.

༢༠༡༣། བོད་ནང་ཡ་མཚན་ཆེ་བའི་གངས་རུད་ཤུགས་ཆེ་ཞིག་རྒྱག་པ། ས་གཞི་བརྟག་
དབྱེད་ཁང་། ༢༠༡༢།༠༤།༢༧ <https://earthobservatory.nasa.gov/IOTD/view.php?id=88677>.; དེ་བཞིན་འདྲིར་ཡང་གཞིགས་རྒྱ།
བོད་ནང་ཁུག་རུད་ཤུགས་ཆེན་ཐངས་གཉེས་པ་དེ་བརྒྱབ་སོང་། NASA.
<https://visibleearth.nasa.gov/view.php?id=88953>.

༢༠༡༤། རྩ་ལྷོ་བསྟན་པ་རྒྱལ་མཚན། བོད་ནང་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་གོད་ཆག་ཡོང་
བཞིན་པ་དེ་དག་རྒྱན་ལྡན་གནས་སྤངས་གསར་པ་ཞིག་ཡིན་ནམ། བོད་ཀྱི་སྤིད་
བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་། ༢༠༡༢།༠༤།༢༧ <https://tibetpolicy.net/comments-briefs/natural-disasters-in-tibet-is-it-the-new-normal/>.

310། བོད་མཐོ་སྐང་གི་ཁོར་ལུག་འགྲུར་ལྗོགས་ཐད་ཚན་རིག་དང་མ་ཐུན་པའི་ཞིབ་
འཇུག་བྱས་པའི་སྣེན་མོ། རྒྱ་ནག་ཚན་རིག་ལྟེ་གནས་ཁང་། 30141117
http://www.cas.ch/yw/201511/t20151117_4465636.shtml#rdss.

311། བོད་མཚུངས།

313། རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ཐོག་ཡིག་ཆ་དཀར་པོ་བཏོན་པ། རྒྱ་ནག་ཉིན་རེའི་
གསར་ལོག་ 30141117 http://usa.chinadaily.com/cn/china/2015-09/06/c_134593930.htm.

314། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ནང་ཐོན་སྐྱེད་ལོ་ལྷ་བཅུའི་ནང་བརྒྱ་ཆ་ 319 གིས་འཕར་བ། ཡིག་
ཆ་དཀར་པོ། ལིན་ཁྲུ་བྲག་གསལ། 30141117 http://www.xinhuanet.com/english/2015-09/06/c_134593939.htm.

315། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ནང་ཐོན་སྐྱེད་ལོ་ལྷ་བཅུའི་ནང་ཕར་ཚད་ཚེན་པོ་བྱུང་བ།
རྒྱ་ནག་ཉིན་རེའི་གསར་ལོག་ 30172117 http://www.chinadaily.com.cn/2017-07-29/content_30288305.htm.

316། ཨོན་མེ་རི་རྩོད་ལོན་རྒྱ་དང་། ཀའི་ཡ་ལྷ་པའ་རིལ། མང་ཚོགས། བོད་དོན་
དག་བསྐྱེལ། རྒྱ་ནག་གི་རི་བ་བརྒྱལ་ལ་ལན་འདེབས། རྒྱ་ཁེ་མོ་ཞི་ཡའི་མཐོ་
སློབ་ཁང་གི་གསར་འགོད། 30051117 33111111 དང་། དེ་བཞིན། Xiawei
Zang: རྒྱ་ནག་ནང་གི་མི་རིགས། གནད་འགག་ཆེ་བའི་རྩོད་རྒྱུ། རྒྱ་དོན་གི་རྒྱ་
ནག་། རྒྱ་ཁེ་མོ་རིལ། ཆབ་སྲིད་འཛིན་སྐྱོང་། 30141117

317། མང་ལི་ལོང་དང་། ཆེ་རིང་ལྷན། བོད་ཀྱི་འཕམ་ཚོད། རྒྱ་ལོན་ལོན། མང་ལོ་
དེག་ 30041117

སྐྱོར་ཞིབ་དབུང་སྐབས། གལ་གནད་ཚུང་བའི་སྡེ་ཚན་ནང་དུ་འདེལ་སྤྲོད་ཞིབ་
དབུང་གནང་གལ།

303 National Bureau of Statistics of China རྒྱ་ནག་ནུས་གངས་ཐོ་
དེབ། 2016 [http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2016/index-
eh.htm](http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2016/index-eh.htm).

304 བོད་གནས་ཤར་རྒྱ། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ནང་གནས་སྡོད་བོད་མི་རྣམས་ལ་ས་
གནས་གཞུང་གི་ལས་ཀ་ཐོབ་ཀྱི་མེད་པ། བོད་མི་རྣམས་ལ་ཐབས་མཁས་པའི་
སློབ་སྦྱོང་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་པ། 2004/11/22

305 རིན་མེ། 1994

306 རྒྱ་ནག་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁོར་ལུག་དང་འཇུག་སྐྱེད་ཡར་རྒྱས་ལྟན་ཁང་། ལུབ་རྒྱ་
ནག་ནང་གི་ཁོར་ལུག་དང་འཇུག་སྐྱེད་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་ལས་འཆར་དང་སྲིད་
བྱུས། སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཀྱི་སྐྱོད་ཐོ། ས་གནས་ཆ་སློམས་དང་ལཱ་ཁུ་འཕེལ་
རྒྱས། 2013 [https://www.iisd.org/pdf/2013/CCICED_an-
nual_report.pdf](https://www.iisd.org/pdf/2013/CCICED_an-
nual_report.pdf).

307 རྒྱལ་ཁབ་ཡར་རྒྱས་དང་བཅོས་སྐྱར་ལྟན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ 2014 ལོའི་རྒྱལ་ཁབ་
ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་ལས་གཞི་ལག་བསྟར་ཀྱི་སྐྱོད་ཐོ་
དང་། དེ་བཞིན་ཕྱི་ལོ་ 2016 ཟླ་ 3 ཚེས་ 4 ཉིན་ཚོགས་པའི་རྒྱལ་ཡོངས་
མི་མང་འཇུག་མིའི་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་ 12 ཚོགས་སྐབས་སྐྱོད་ཐོ་ལུས་པའི་
ཕྱི་ལོ་ 2016 ལོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་
ཀྱི་ལས་འཆར། 29 [http://online.wsj.com/public/resources/
documents/NPC2016_NDRC_English.pdf](http://online.wsj.com/public/resources/
documents/NPC2016_NDRC_English.pdf).

3021 གོང་མཚུངས།

3024 གོང་མཚུངས།

3025 ལི་ཨན་ཐུན་དང། གོང་པོ་ཚེ་རིང་། འབྲོག་སྤེ། རྒྱ་ནག་གི་ཅ་ཐང་བདག་སྲུང་
 རྒྱུ་མཐུན། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁོར་ཡུག་དང་འཕེལ་རྒྱས་ལྟེ་གནས་ཁང། 2007.3
<http://pubs.iied.org/pdfs/10042IIED.pdf>.; Yanbo Li,
 Gongbuzeren and Wenjun Li, “རྒྱ་ནག་གི་ནགས་ཚལ་འཛིན་སྐྱོང་
 སྲིད་བྱས་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་བྱེད་པ།”, རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁོར་ཡུག་དང་འཕེལ་རྒྱས་ལྟེ་
 གནས་ཁང། 2007 [http://pubs.iied.org/pdfs/10079IIED.](http://pubs.iied.org/pdfs/10079IIED.pdf)
 pdf.; Julia A. Klein, John Harte, and Xin-Quan Zhao,
 ‘Experimental Warming, Not Grazing decreases Range-
 land Quality on the Tibetan Plateau’, Ecological Appli-
 cations 17, no.2 (2007): 541-557/ [https://esajournals.on-](https://esajournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1890/05-0685)
[linelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1890/05-0685](https://esajournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1890/05-0685).; Julia
 A. Klein, John Harte and Xin-Quan Zhao, “Decline in
 Medicinal and Forage Species with Warming is Mediat-
 ed by Plant Traits on the Tibetan Plateau’. Ecosystems 11,
 no.5 (2008): 775-789

3026 རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ནང་མེ་འཁོར་ལྷགས་ལམ་གཉེས་པ་བཞེས་ཐུན་འཆར། ཤིང་
 བཟང་གནས། 2016.3.21 [http://www.xinhuanet.com/en-](http://www.xinhuanet.com/english/2016-03/05/c_135157349.htm)
[glish/2016-03/05/c_135157349.htm](http://www.xinhuanet.com/english/2016-03/05/c_135157349.htm)

3027 ལཱ་འོང། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ནང་དཔལ་འབྱོར་གནས་སྐྱངས་དང། གནས་
 ཡུལ་སྡོལ་བཤུད། མི་རིགས་འཛུལ་འབྲེལ་ལམ་བཅས་ལ་དབྱེད་པ། Calvin

འོ་ཞིག་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱལ་ས་ཁག་ཏུ་གནས་སྡོད་བཞིན་ཡོད། རྒྱ་ནག་གི་
ཡིག་སྒྲིག་། ༢༠༡༢།༠༦།༢༤ <http://www.chinafile.com/reporting-opinion/viewpoint/why-are-so-many-tibetans-moving-chinese-cities>.

༢༥༤། རྒྱ་ནག་དམར་ལོག་ཚོགས་པའི་ཚོགས་ཚེན་ཐེངས་ ༡༩ པ་ཚོགས་བསུན་
རྒྱ་ནག་གི་ས་བོད་ཚོག་འཛིན་པའི་སྲིད་བྱུས་ནང་འགྲུར་བ་གསར་བ་སྐྱེབས་
བཤུགས་ཀྱི་སྲིད་འོག་འཕུལ་ཁབ་། ༢༠༡༢།༡༠།༡༢ <https://www.savetibet.org/new-developments-in-chinas-tibet-policy-as-communist-partys-19th-congress-begins/>.

༢༥༥། འབའ་བ་ཕུན་ཚོགས་དབང་རྒྱལ། རང་རྒྱལ་གྱི་མི་རིགས་གནད་དོན་དང་མི་
རིགས་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་སྲིད་ཚོགས་ རྟེན་ལྗོངས་ ཁ་བ་དཀར་པོ་བོད་གྱི་རིག་གཞུང་
སྲི་ལུ་ཁབ་། ༢༠༡༣

༢༥༦། བོད་མིའི་སྤྲིག་འཛུགས་ཀྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས། མི་ལོ་ ༥༠ རིང་རྒྱ་ནག་མངའ་
འོག་ཏུ་གནས་པའི་བོད། ། རྟེན་ལྗོངས་ཀྱི་དྲིལ་ལས་ཁུངས། ༢༠༠༡ །

༢༥༧། བོད་སྐོར་གླིམས་མ་ཐུན་འབྲི་ཅད། རྒྱལ་སྤྱིའི་གླིམས་དོན་མཁས་པའི་ལྷན་
ཚོགས། བོད་དང་རྒྱ་ནག་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ། ། རྟེན་ལྗོངས་ རྒྱལ་
སྤྱིའི་གླིམས་དོན་མཁས་པའི་ལྷན་ཚོགས། ༡༩༦༠ །

༢༥༨། མཚོ་སྐོན་རྣམ་གྲངས་ལས་ཁུངས། མཚོ་སྐོན་རྣམ་གྲངས་ཐོད་བཤུར་ ༢༠༠༣
། རྟེན་ལྗོངས་ རྒྱ་ནག་རྣམ་གྲངས་གསར་འགོད། ༢༠༠༣ ། རེ་བུ་མིག ༣་་་

༢༥༩། གྲུ་མན་དང་ཁེ་མེ་ཁ། མཚོ་སྐོན་དང་ལུ་བ་སྤྲིགས་མཛོན་ཏུ་འགྲུར་ཚུལ། མི་
རིགས། རྒྱ་ཚོགས་པན་ཚུན་འབྲེལ་ལས་དང་། རྒྱལ་ཁབ་གོང་ལུ་གཅིག་སྐྱེལ།

case.edu/affil/tibet/tibetannomads/documents/challenges-resettlementofnomadsinqinghaiprovince.pdf.

The detailed paper was presented at SLTP Conference, Leipzig, December 203, 2009.

3211 བེ་ཡོང་མངའ་ གུང་གོའི་བོད་ལྗོངས་ནང་ས་གནས་བབ་བསྐྱུན་གྱི་ཡར་རྒྱས།
Asian Highlands Perspectives, 28, (2013): 129-154.

3212 བགྲིས་ཉི་མ། ༩ 3011 ི།

3213 འུ་ཀི་ཨང་། རྒྱ་ནག་གྲོང་ཁྱེར་ནང་དུ་མིག་ཅན་གྱི་དོ་དམ་དང་ཉེན་རྒྱུ་ལེ་
མིན་གཞུང་། རོ་སྤོད་སྤྱི་བསྐྱུས། China Change, August 12, 2014,
<https://chinachange.org/2013/08/08/the-urban-grid-management-and-police-state-in-china-a-brief-overview/>.

3214 ལོང་མཚུངས།

3215 ལོང་མཚུངས།

3216 རྟེན་རེལ་ལ་མི་ཤི། བཀའ་བརྟེན་དང་ལེན་མ་བྱས་ཀ་མེད་བཟོས་པ། རྒྱ་ནག་
གཞུང་གི་གསང་ཞེན་སྐྱུལ་ལྟ་ཚད་ལྡན་དང་། མི་སེར་གྱི་བྱ་སྤོད་ཚུལ་བཞིན་
བཟོ་བའི་མི་ལམ། 3011 ི། 2111 ི། <http://rukor.org/making-sincerity-mandatory/>.

3217 རྒྱ་ནག་ ལོད་ནང་དངངས་སྐྱབ་ཅན་གྱི་བདེ་སྲུང་དང་དོ་དམ་གསར་པ། འགྲོ་བ་
མིའི་ཐོབ་ཐང་ལྟ་ཞེན་ཚོགས་པ། 3011 ི། 2111 ི། <https://www/hrw.org/news/2013/03/20/china-alarming-new-surveillance-security-tibet>.

བོད་གནས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་ཡིག་ཆ་ཚོགས་སྒྲིག་ལུས་པ་ནས་ཡིན་ན།
 ཉམས་ཞིབ་ཁང་འདི་ནི་སོ་སོའི་ཡིག་ཆ་ལའང་འཁྲོག་བཤད་ཡང་ཡང་བྱས་
 དང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དཔེར་ན། ཟ࿳་ལོ་ ༡༩༥༩ བོད་གི་བོད་གཞུང་གི་ཡིག་ཆ་
 ཁག་རྒྱ་ཡིག་ནང་པ་བ་རྒྱུར་ལུས་ནས་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་དང་
 འཚམས་པའི་པར་དང་ཐ་སྙད་མང་པོ་འགྲུར་བ་བཏང་ཡོད། དཔེར་ན། བོད་
 ཡིག་ནང་གསལ་བུ་“རྒྱ་གཞུང་”དེ་དབུས་གཞུང་དང་། དེ་བཞིན་བོད་ཡིག་ནང་
 ལྷ་ལྷན་རྒྱལ་ཁབ་ནོར་སྲིད་བསྐྱེད་བསྐྱེད་བཟང་པོ་བྱང་གི་ཆབ་ཏུ་ལྷ་ས་བཞུགས་
 གནས་ནོར་སྲིད་བསྐྱེད་བསྐྱེད་བཟང་པོ་བྱང་བཅས་འགྲུར་ཡོད།

༡༤༧། དགོངས་རྫོགས་མཚོད་འབྲུལ་དང་གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ། རྒྱ་ཡིག་ ༡༣༡

༡༤༧། བོད་མཚུངས། ༡༩༠

༡༤༧། བོད་མཚུངས།

༡༤༧། བོད་མཚུངས། ༡༩༦

༡༤༧། བོད་མཚུངས། ༡༥༠

༡༤༧། བོད་མཚུངས། ༡༥༡-༡༥༩

༡༤༧། བོད་མཚུངས། ༡༩༠

༡༤༧། བོད་མཚུངས། ༡༤༤

༡༤༧། ཟ࿳་སྲིད་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཡིག་མཚོད། བོད་ཡིག་ཚན་པ། དེབ་སློང་ ༥ བའེ་ཟན།
 རྒྱ་སྐད། ༡༠༥

༡༤༧། དགོངས་རྫོགས་མཚོད་འབྲུལ་དང་གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་གྱི་ཡིག་ཆ་གསལ་

ཕྱོགས་འདེམས། ༡༣

༣༤༧། བོང་མཚུངས། ༣༡༧

༣༤༥། བོང་མཚུངས། ༣༣༣་་་༣༣༧

༣༤༦། བོང་མཚུངས། ༣༣༤

༣༤༧། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་གྱི་ལྷན་འབྲེས་སྣེན་མོ། རྒྱ་ཡིག་ ༣༧༥

༣༤༨། ལྷ་སྐབ་པ་དབང་ལྷུག་བདེ་ལྗན། བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས། དེབ་མེང་ ༣
བོད་ཡིག་ ༣༦༠་་་༣༦༡

༣༤༩། དབོངས་རྫོགས་མཚོད་འབྲུལ་དང་གསེར་ཁྱི་མངའ་གསོལ་གྱི་ཡིག་ཚགས་
ཕྱོགས་འདེམས། རྒྱ་ཡིག་ ལོག་གྲངས་ ༡༣༧

༣༥༠། ཡ་ཏང་ཀང། ཏུ་ལའི་ལྷ་མའི་རྣམ་ཐང། བོད་ཡིག་ ༤༧༦

༣༥༡། བོང་མཚུངས།

༣༥༢། དབོངས་རྫོགས་མཚོད་འབྲུལ་དང་གསེར་ཁྱི་མངའ་གསོལ་གྱི་ཡིག་ཚགས་
ཕྱོགས་འདེམས། ༣༤༩་་་༣༤༦

༣༥༣། བོད་འབྲེལ་ལས་དོན་གྱི་མཚུག་བསྐྱོམས་སྣེན་མོ། རྒྱ་ཡིག་ ༣༧༧

༣༥༤། སློན་ལམ་ཆེན་མོ་དང་ཁྱི་འདོན་སྐོར་ཕྱོགས་སྐྱིག་གནང་བའི་དཔེ་དེབ། ༣༤༧

༣༥༥། ཡ་ཏང་ཀང། ཏུ་ལའི་ལྷ་མའི་རྣམ་ཐང། བོད་ཡིག་ ༤༧༧་་་༤༧༤

༣༥༦། སློན་ལམ་ཆེན་མོ་དང་ཁྱི་འདོན་སྐོར་ཕྱོགས་སྐྱིག་གནང་བའི་དཔེ་དེབ།
༣༧༥་་་༣༧༦

3021 བོད་མཚུངས། 1967-1968

3051 ལྷ་སྐབ་པ་དབང་ལྷན་པའི་ལྷན་ རྒྱ་བ་འབྲུམ་གཅིག་ བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་
རབས། ཉེ་ལོ་ལོག་ ཉར་བར་གོ་ལིན་སི། 1999-1999

3054 བོད་མཚུངས། 1999-1999

3101 ལྷ་ས་ལྷོ་དབྱི། ལྷ་ས་ནས་མཐོང་ཐོས་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཐོ་བཞེད། རྒྱ་ཡིག་
22

3111 སི་ཀྱི་ཕིན་མེག་འོ་ནལ། རྒྱ་ནག་གིས་ལྷོ་བོད་མཚོ་གལ་ཏུ་ལའི་རྒྱ་མའི་ཡང་
སྲིད་མེབས་མིན་སྲོན་བརྟེན་གནང་བ་ཞི་ནང་ཚོས་ལ་དད་གུས་མེད་པ་རེད་ཅེས་
སྲོན་འཇུགས་བྱས། ཨེ་ཟླ་སི་གསར་འགྲུལ། 2015-3-10 <http://abc.net.au/news/2015--3-10/china-attacks-dalai-lama-iv-er-bid-to-cess-reincarnation/6296220>.

3113 རན་རིཏ་ཀ་ལྷ། ཡང་སྲིད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཞི་རྒྱ་དཀར་ནག་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་
ཀྱི་འགག་ཅ་གཉིས་པ་དེ་ཆགས་རྒྱ། ཨ་ཡར་གསར་འགྲུལ། 2015-3-10
<https://thewire.in/external-affairs/dalai-lama-china-in-dia-tibet>.

3115 ལྷོ་བོད་མཚོ་གལ་རྒྱ་ནག་ལ་འབྲུན་བསྐྱར་གནང་བ། 《 དང་པོ་མཐོ་
ཅེ་རྒྱུ་གི་ཡང་སྲིད་བརྟེན་གཅོད་གནང་། དེ་ནས་འདི་ཡང་སྲིད་
འདས། 》 ཨེ་ཤེ་ཡི་གསར་འགྲུལ། 2016-3-13 <http://www.asianews.it/news-en/Dalai-Lama-challenges-CPC:-Find-Mao%E2%80%99s-reincarnation-and-you-can-choose-my-successor-37487.html>

༣༡༤། ལྷ་ལའི་ལྷ་མག ཡང་སྲིད། <https://www.dalailama.com-the-dalailama/biography-and-daily-life/reincarnation>.

༣༡༥། བོད་མིའི་སློབ་འཇུག་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་ལ་མིང་དོན་མཚུངས་བའི་རང་སྲིད་
རང་སྲོལ་གི་བསམ་འཆར་ཡིག་ཆ། <http://tibet.net/important-issues/sino-tibetan-dialogue/memorandum-on-genuine-autonomy-for-the-tibetan-people/>.